GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2026

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 7 / 11 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

2026 yılı tamamlanmamıştır; bu bölüm kesit tarihine kadar yayımlanmış 2026 karar tarihli kayıtları içerir.

İçindekiler

001 2021/5210 09.04.2026
RUTH MURİAS ROMAN

002 2021/11089 09.04.2026
E.Y.

003 2021/19661 09.04.2026
MEHMET ADEM KESİCİ VE DİĞERLERİ

004 2021/49580 09.04.2026
CEVAT ALBAYRAK

005 2021/53220 09.04.2026
MEHMET FATİH KÜÇÜK

006 2021/56992 09.04.2026
SİDAR BERKSOY

007 2022/36417 09.04.2026
AYÇA ERSÖZLÜ

008 2022/37628 09.04.2026
BURAK İLKİNÖNÜ

009 2022/41175 09.04.2026
U.A.

010 2022/44330 09.04.2026
REFİK BAYHAN

011 2022/46340 09.04.2026
SEDAT ALÇİN

012 2022/48097 09.04.2026
MURAT KAYA

013 2022/49859 09.04.2026
BİLGİN YELKANAT

014 2022/56577 09.04.2026
AHMET ÖZET

015 2022/63157 09.04.2026
NAZIM ATEŞ

016 2022/68717 09.04.2026
NEJLA AKGÜN

017 2022/73153 09.04.2026
CEMAL AKYILDIZ

İçindekiler - devam

018 2022/78121 09.04.2026
HASAN TAYFUN ÖZÇAKIR

019 2022/81816 09.04.2026
HÜSEYİN ALTUNKÖSE

020 2022/91853 09.04.2026
ÖZNUR DEMİR

021 2022/93521 09.04.2026
FATMA KOÇ

022 2022/94039 09.04.2026
ADEM TEZEL

023 2022/101350 09.04.2026
Y-EREN PETROL VE PETROL ÜRÜNLERİ TAŞIMACILIK OTOMOTİV GIDA TURİZM İNŞAAT TAAHHÜT SANAYİ VE TİCARET LTD. ...

024 2022/101557 09.04.2026
MUSA ÜNAL

025 2023/8346 09.04.2026
ERDOĞAN ERDEM

026 2023/11738 09.04.2026
NEDİM AKDEMİR VE DİĞERLERİ

027 2023/28594 09.04.2026
AHSEN ÖZTÜRK

028 2023/34551 09.04.2026
RIFKI GÜLHAN VE DİĞERLERİ

029 2023/38847 09.04.2026
MESUT ŞAN

030 2023/48233 09.04.2026
AKİF TOKGÖZ

031 2023/53137 09.04.2026
AHMET YAŞAR ÇETİN VE DİĞERLERİ

032 2023/65051 09.04.2026
HALİL TUNÇ

033 2023/73979 09.04.2026
SADDAM ALALIALHUSSEIN

034 2023/89301 09.04.2026
CENGİZ ÖZIŞIK

İçindekiler - devam

035 2023/95898 09.04.2026
MEHMET SAMİ TURAN

036 2023/100106 09.04.2026
ERDOĞAN AĞCA

037 2023/108273 09.04.2026
FATİH KULOĞLU VE DİĞERLERİ

038 2024/37997 09.04.2026
BEHZAT ZENGİN VE DİĞERLERİ

039 2024/44204 09.04.2026
KERİME ÖZDİLEK VE DİĞERLERİ

040 2024/64496 09.04.2026
ADNAN SEMİZ VE DİĞERLERİ

041 2020/2778 21.04.2026
AYDIN AKGÜL VE DİĞERLERİ

042 2020/14027 21.04.2026
ÖZGE SUSAM VE DİĞERLERİ

043 2020/34408 21.04.2026
ERKAN DİNLER

044 2020/35560 21.04.2026
DİLEK AL VE DİĞERLERİ

045 2020/40106 21.04.2026
YÜKSEL TURHAN

046 2020/40266 21.04.2026
HASAN HÜSEYİN SEYİS

047 2021/9553 21.04.2026
CEMİLE GEZER VE DİĞERLERİ

048 2021/15024 21.04.2026
MEHMET HALİT KORKMAZ VE MİNE KORKMAZ

049 2021/26636 21.04.2026
MEHMET KEVSER

050 2021/32643 21.04.2026
AHMET YILDIRIM VE DİĞERLERİ

051 2021/34030 21.04.2026
CELALETTİN TÜYLÜ

İçindekiler - devam

052 2021/41108 21.04.2026
KÜRŞAT SOYASLAN

053 2021/48227 21.04.2026
ARDA NACAR VE DİĞERLERİ

054 2021/48717 21.04.2026
M.A. VE DİĞERLERİ

055 2021/57174 21.04.2026
LOKMAN ÇİNİ

056 2021/64934 21.04.2026
MİKAİL KÜÇÜK

057 2022/9437 21.04.2026
S.G.

058 2022/11563 21.04.2026
MEHMET YALI

059 2022/22190 21.04.2026
CANAN ÇOKDOĞAN

060 2022/32475 21.04.2026
HACER TOMBULOĞLU VE MÜRSEL TOMBULOĞLU

061 2022/37764 21.04.2026
M.K.

062 2022/38876 21.04.2026
FİRUZ SARIHAN

063 2022/52768 21.04.2026
MEHMET TAHİR GÜLTEKİN

064 2022/60752 21.04.2026
ALİŞAN YILDIRAN

065 2022/62476 21.04.2026
SEZAR DURUK

066 2022/69235 21.04.2026
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ (5)

067 2022/81264 21.04.2026
MEHMET GÜVEN

068 2022/87695 21.04.2026
HARUN BAŞARAN

İçindekiler - devam

069 2022/87743 21.04.2026
ZAFER ZAL

070 2022/95759 21.04.2026
MEHMET YALÇIN

071 2022/96499 21.04.2026
RUŞEN ŞEN

072 2022/98863 21.04.2026
ALİ AYDOĞDU

073 2022/107328 21.04.2026
MUSTAFA ÇELİK

074 2023/25454 21.04.2026
İHTİSAM AKTO

075 2023/57492 21.04.2026
EMİN ERDAL

076 2023/70832 21.04.2026
HASAN BAKAN VE BAKAN KİMYA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

077 2023/86299 21.04.2026
ŞEHMUS BARLAK

078 2023/92321 21.04.2026
ALİ KELEŞ

079 2023/99009 21.04.2026
FERHAT ERENER

080 2024/3014 21.04.2026
İDRİS DEZEN VE DİĞERLERİ

081 2024/18588 21.04.2026
FETULLAH KÖKER VE DİĞERLERİ

082 2024/47092 21.04.2026
MEHMET ŞAHİN

083 2024/56687 21.04.2026
ABDULKADİR OĞUR VE DİĞERLERİ

084 2020/14006 22.04.2026
ALİ İBRAHİM YÜKSEK VE DİĞERLERİ

085 2020/20319 22.04.2026
HALİL İBRAHİM BALTA

İçindekiler - devam

086 2020/37818 22.04.2026
HASAN ZİHNİ GÖNEN

087 2020/38082 22.04.2026
MEHMET SADİ ERÇİÇEK VE MUSTAFA ERÇİÇEK

088 2020/38352 22.04.2026
TAHIRHAN TURAN (2)

089 2020/38884 22.04.2026
MÜKTAT GÜRCÜ VE DİĞERLERİ

090 2021/68 22.04.2026
HAMZA DOĞAN

091 2021/5884 22.04.2026
BURCU ŞAHİNKAYA

092 2021/6308 22.04.2026
ŞEHİME SARI

093 2021/7796 22.04.2026
ABDULHAMİT KARA VE DİĞERLERİ

094 2021/14374 22.04.2026
EFORYUM GENÇLİK VE SPOR KULÜBÜ DERNEĞİ

095 2021/18607 22.04.2026
ÖMER KAYA

096 2021/21612 22.04.2026
ALİ ÇAPKIN

097 2021/24174 22.04.2026
SEMRA ÇELİK

098 2021/39667 22.04.2026
ABDULLAH İNCİ

099 2021/45200 22.04.2026
İSMAİL YİĞİT

100 2021/45419 22.04.2026
SUNA KORKMAZ

RUTH MURİAS ROMAN

B. No: 2021/5210 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/5210

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RUTH MURİAS ROMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/5210)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet Fatih GÖKÇEK

Başvurucu : Ruth MURİAS ROMAN

Vekili : Av. İlknur AKSU TORRES GAMEZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kanun hükmünde kararnameyle kapatılan ve Hazineye devredilen vakıf üniversitesinden olan işçilik alacaklarının yargı kararına rağmen ödenmemesi nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

A. Bireysel Başvurudan Önceki Süreç

3. Başvurucu 29/9/2016 tarihinde 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname ile kapatılan F. Üniversitesinde (Üniversite) çalışmakta iken iş akdi feshedilmiştir. Bunun üzerine başvurucu, kıdem ve ihbar tazminatının tarafına ödenmesi istemiyle Bakırköy 9. İş Mahkemesinde (İş Mahkemesi) dava açmıştır. Söz konusu davada dava şartı yokluğundan davanın reddine 14/2/2017 tarihinde karar verilmiş ve bu karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir. İş Mahkemesinin bu kararı sonrasında başvurucu, kapatılan Üniversiteden olan işçilik alacaklarının ödenmesi istemiyle İstanbul Valiliği Defterdarlık KHK İşlemleri İl Bürosuna (KHK Bürosu) 16/11/2018 tarihinde başvuru

yapmıştır. KHK Bürosu 27/11/2018 tarihli cevap yazısında, Üniversite hakkında düzenlenen görüş ve öneri raporunun Maliye Bakanlığına gönderildiğini ve gelecek cevaba göre nihai işlem tesis edileceğini belirtmiştir.

4. Başvurucu, KHK Bürosunun söz konusu işleminin iptali ve İş Mahkemesi kararıyla hüküm altına alınan 11.912,02 USD işçilik alacağının ödeme tarihindeki kur üzerinden karşılığı tutarın, 10.185,37 TL işlemiş faizin, mahkeme masrafı ve vekâlet ücreti alacağının mevduata uygulanan en yüksek faiziyle birlikte ödenmesi istemiyle İstanbul 5. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) 28/2/2019 tarihinde dava açmıştır. İdare Mahkemesi dava konusu işlemin iptaline, tazminat istemi hakkında bu aşamada karar verilmesine yer olmadığına 17/12/2019 tarihinde karar vermiştir. Kararda davacının işçilik alacağının bilirkişi incelemesi yaptırılarak verilen İş Mahkemesi kararı ile sabit olduğunu belirtmiştir. Öte yandan işlemiş faiz, mahkeme masrafı, vekâlet ücreti alacağı yönünden ise somut bir değerlendirme yapılmaksızın tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna varmıştır. Ayrıca alacak talebi hakkında 15/8/2016 tarihli ve 29804 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (670 sayılı KHK) 5. maddesindeki kriterler yönünden KHK Bürosu veya Maliye Bakanlığınca bir karar verilmesi gerekeceğini vurgulayarak bu aşamada davacının parasal hak talebi hakkında karar verilmesine olanak bulunmadığını ifade etmiştir.

5. İdare Mahkemesi kararına ilişkin istinaf başvurusu İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesinin (Bölge İdare Mahkemesi) 26/11/2020 tarihli kararıyla yalnızca yargılama giderleri yönünden kabul edilmiş, diğer kısımlar yönünden kesin olarak reddedilmiştir.

6. Başvurucu nihai kararın 13/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 1/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

8. Bireysel başvuru dosyasında yer alan Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, "Somut olayda, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın 30 Nisan 2024 tarihli yazısı ve eklerinden 11/5/2023 tarihinde başvurucunun bireysel başvurunun konusunu oluşturan alacaklarına karşılık olarak Av. İlknur Aksu Torres Gamez tarafından bildirilen hesaba ana para ve idareye başvuru tarihinden itibaren işlemiş faiz olmak üzere toplam 72.067,41 TL ödeme yapıldığı anlaşılmıştır." bilgisine yer verilmiştir.

9. Anayasa Mahkemesi tarafından 17/9/2025 tarihinde başvurucuya müzekkere yazılarak başvuruya konu ettiği idari dava sonrasında işçilik alacaklarına ilişkin olarak kendisine ödeme yapılıp yapılmadığı sorulmuştur. Başvurucu 3/10/2025 tarihinde kayda giren cevap dilekçesinde 72.067,41 TL işçilik alacağının 11/5/2023 tarihinde ödendiğini, düşük kurdan ödeme yapılması nedeniyle mağduriyetinin devam ettiğini bildirmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; kapatılan Üniversiteden olan işçilik alacaklarının tarafına ödenmesine dair İş Mahkemesi kararına rağmen 670 ve 675 sayılı KHK'lardaki düzenlemeler nedeniyle idareye başvurmak zorunda kaldığını, başvuruları üzerine ödeme yapılmaması sebebiyle idari

yargıda dava açtığını ifade etmiştir. İdare Mahkemesinin dava konusu işlemin iptaline ilişkin gerekçesi ile tazminat istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına ilişkin gerekçesinin çeliştiğine dikkat çeken başvurucu, bu nedenle lehine verilen mahkeme kararına rağmen işçilik alacaklarının kendisine ödenmediğini belirtmiştir. Başvurucu, mahkeme kararı üzerine uzun bir süredir idarece işlem tesis edilmemesi ve işçilik alacaklarına kavuşamaması nedenleriyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında başvuru formunda belirtilen bilgilerde ve başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik olduğunda bunun Anayasa Mahkemesine bildirilmesinin gerektiği belirtilmiştir. Diğer yandan 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ile İçtüzük'ün 83. maddesinde başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvurunun reddedileceği ve yargılama giderlerinin dışında ilgilinin 2.000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verileceği öngörülmüştür.

12. Genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

13. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

14. Somut olayda başvurucu; İdare Mahkemesince verilen iptal kararının uygulanmadığını, işçilik alacaklarının ödenmediğini ileri sürerek bireysel başvuruda bulunmuştur. Ancak bireysel başvuru dosyasına sunulan Bakanlık görüşü ve başvurucunun 3/10/2025 tarihinde kayda giren dilekçesinin incelenmesi neticesinde 11/5/2023 tarihli işlemle başvurucu vekilinin bildirdiği IBAN numarasına 72.067,41 TL'nin yatırılarak başvurucuya ödendiği anlaşılmıştır. Başvurucu, gelişmelerle ilgili olarak Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemiştir.

15. Bireysel başvurunun yapılmasından sonraki süreçte KHK Bürosunca işlemler tamamlanarak başvurucuya işçilik alacakları karşılığında ödeme yapılmış olması başvurucunun özellikle mağdur statüsünün değerlendirilmesi bağlamında kabul edilebilirlik incelemesi bakımından oldukça önemlidir. Buna karşılık başvurucu, İçtüzük'ün 59.

maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen yükümlülüklerine açıkça aykırı bir şekilde, yukarıda belirtilen ödeme işlemine ilişkin olarak Anayasa Mahkemesine herhangi bir bildirimde bulunmamıştır.

16. Bu itibarla başvurucunun başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan unsurlar hakkında bilgi vermediği, bu süreçte vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemek suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engellediği sonucuna varılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

E.Y.

B. No: 2021/11089 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/11089

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

E.Y. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/11089)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : E.Y.

Vekili : Av. Vedat ÖZKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; haksız gözaltına alma işlemlerinden doğan maddi ve manevi zararların tazmini istemiyle açılan davada yeterli tazminata hükmedilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, mülkiyet hakkı ve adil yargılanma hakkı ile yargılamaların uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Adana Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçundan başlatılan soruşturma kapsamında 24/7/2015 tarihinde gözaltına alınmıştır. 26/7/2015 tarihinde Başsavcılık anılan suçtan tutuklanması istemiyle diğer kişilerin yanında başvurucuyu Adana 4. Sulh Ceza Hâkimliğine sevk etmiştir. Başvurucunun sorgusu sonucunda yurt dışına çıkış yasağı ve ikametine en yakın kolluk birimine haftanın belirli günleri imza atmak suretiyle adli kontrol tedbiri uygulanarak serbest bırakılmasına karar verilmiştir. 30/9/2015 tarihinde Başsavcılık başvurucu hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir.

3. Başvurucu; 21/10/2015 tarihinde (ön büro havale tarihi) hukuka aykırı şekilde gözaltına

alındığını, kanuni gözaltı süresinin aşıldığını, evinde usulsüz arama yapıldığını ifade ederek 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141.-144. maddeleri uyarınca Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesinde tazminat davası açmıştır.

4. Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesi 18/3/2016 tarihinde, başvurucunun haksız olarak gözaltında kaldığı sonucuna ulaşarak başvurucuya 300 TL manevi tazminatın gözaltı tarihi olan 24/7/2015'ten itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesine karar vermiştir. Temyizden feragat üzerine karar 16/5/2016 tarihinde kesinleşmiştir.

5. Başvurucu; 18/3/2016 tarihinde, hukuka aykırı şekilde gözaltına alındığını, gözaltı süresinde baskıya maruz kaldığını, soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğini ifade ederek 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca Adana 5. Ağır Ceza Mahkemesinde tazminat davası açmıştır.

6. Adana 5. Ağır Ceza Mahkemesi 13/5/2016 tarihinde, başvurucunun haksız olarak 2 gün gözaltında kaldığı sonucuna ulaşarak başvurucuya daha önceden Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesi kararı ile hükmedilen manevi tazminatı dikkate alarak manevi tazminatın reddine, 58,73 TL maddi tazminatın gözaltı tarihi olan 24/7/2015'ten itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte başvurucuya ödenmesine karar vermiştir. Karar 26/4/2021 tarihinde temyizde onama sonucu kesinleşmiştir.

7. Başvurucu, Adana 5. Ağır Ceza Mahkemesi kararının temyiz incelemesinde olduğu esnada 3/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

9. Öte yandan başvurucu; 15/6/2021 tarihinde, Adana 5. Ağır Ceza Mahkemesi kararının temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmesi üzerine haksız gözaltına alma işlemlerinden doğan maddi ve manevi zararların tazmini istemiyle açılan davada yeterli tazminata hükmedilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, mülkiyet hakkı ve adil yargılanma hakkı ile yargılamaların uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkin olarak Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. 16/5/2023 tarihinde 2021/31395 numaralı bu başvuruyu görüşen Anayasa Mahkemesi Birinci Bölüm Birinci Komisyonu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle, diğer ihlal iddialarının ise kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruların incelenmesinde, bu Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır."

11. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Dava şartları şunlardır:

…

ı) Aynı davanın, daha önceden açılmış ve hâlen görülmekte olmaması.

i) Aynı davanın, daha önceden kesin hükme bağlanmamış olması."

12. 6100 sayılı Kanun'un 115. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verir. Ancak, dava şartı noksanlığının giderilmesi mümkün ise bunun tamamlanması için kesin süre verir. Bu süre içinde dava şartı noksanlığı giderilmemişse davayı dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddeder."

13. Buna göre bireysel başvuruların incelenmesinde, 6216 sayılı Kanun ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nde hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanacaktır. Bireysel başvuruya ilişkin anılan mevzuatta mükerrer başvuru düzenlenmemiştir. Dolayısıyla aynı başvurucunun aynı nedenle birden fazla bireysel başvuruda bulunması durumunda başvurunun 6100 sayılı Kanun'un dava şartlarına ilişkin olarak yukarıda belirtilen hükümleri kıyasen uygulanmak suretiyle reddedilmesi gerekir.

14. Başvurucu; haksız gözaltı tedbirine dayalı olarak açtığı tazminat davasında yeterli tazminata hükmedilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, mülkiyet hakkının, adil yargılanma hakkının ve yargılamaların uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bununla birlikte başvurucu, aynı ihlal iddialarıyla daha önce bireysel başvuru yapmıştır. Anayasa Mahkemesi, söz konusu başvuruda bu iddialar hakkında 16/5/2023 tarihinde kabul edilmezlik kararı vermiştir (bkz. § 9). Açıklanan gerekçelerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, adil yargılanma hakkının, mülkiyet hakkının ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialar yönünden başvurunun mükerrer başvuru niteliğinde olması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir (Benzer yönde bkz. Mehmet Murat Dalkuş [1. B.], B. No: 2021/29292, 13/2/2024, §§ 8-11).

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun mükerrer başvuru niteliğinde olması nedeniyle REDDİNE,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun mükerrer başvuru niteliğinde olması nedeniyle REDDİNE,

3. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun mükerrer başvuru niteliğinde olması nedeniyle REDDİNE,

4. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun mükerrer başvuru niteliğinde olması nedeniyle REDDİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ADEM KESİCİ VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/19661 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/19661

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ADEM KESİCİ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/19661)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Selçuk KILIÇ

Başvurucular : Mehmet Adem KESİCİ ve diğerleri [bkz. ekli tablonun (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (D) sütunu

I. BAŞVURULARIN ÖZETİ

1. Başvurular, birleştirilen hizmet süreleri üzerinden emeklilik aylığı bağlananlara emekli ikramiyesi ödenebilmesi için kamudaki görevin kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak sona erme koşulu aranması nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresinde yapılmıştır.

2. Komisyon; talepte bulunan ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne, başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Ekli listenin (A) sütununda bulunan başvurular, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle birleştirilmiş ve inceleme 2021/19661 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür.

4. Başvurucular, farklı sosyal güvenlik kurumlarına tabi hizmet süreleri birleştirilmek suretiyle hesaplanan hizmet süresi için kendilerine emekli aylığı bağlandığı hâlde emekli ikramiyesi verilmemesinin hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca hizmet süresi

birleştirmesi yapmadan emekliye ayrılanlara herhangi bir şart aranmaksızın emekli ikramiyesi ödenmekte iken kendileri gibi hizmet süresi birleştirmesi yaparak emekli olabileceklere aynı hakkın tanınmaması nedeniyle ayrımcılığa uğradıklarını iddia etmiştir. Başvurucular, memuriyetlerinin kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak sona ermediği gerekçesiyle emekli ikramiyesi ödenmeden emekli aylığı bağlanması işlemine karşı açtıkları iptal davalarının reddedilmesi sebebiyle mülkiyet hakkı ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

5. Adalet Bakanlığı görüşünde; iddialarını ispat edemeyen ve belirli bir kanun hükmüne ya da istikrarlı bir içtihada dayandırmayan başvuruculaların Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı kapsamına giren bir ekonomik değeri veya en azından böyle bir değeri elde etme yönünde meşru bir beklentisi olmadığı ifade edilmiştir.

6. Başvuruculaların emekli ikramiyesi ödenmemesine dair şikâyetlerinin esas itibarıyla mülkiyet hakkını ilgilendirdiği anlaşıldığından ihlal iddialarının mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağı çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

7. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı da anlaşıldığından, mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

8. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Fikret Aslan ([GK], B. No: 2019/41241, 25/2/2025) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anılan başvuruda Anayasa Mahkemesi aynı şikâyet yönünden mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine karar vermiştir. Kararda kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak sona ermiş olma kuralının yalnızca hizmet birleştirmesi suretiyle emekli aylığı bağlananlar için geçerli olduğu, emekli aylığı bağlanması için 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında süresi tek başına yeterli olanların kanun hükmünde kararnameyle kamu görevinden çıkarılsalar dahi emekli ikramiyesi alabildiği belirtilmiştir. Kamu görevinden çıkarıldığı hâlde anılan kapsamdaki sigortalılık süresi aylık bağlanmaya yeterli olanlar ile aylık bağlanmaya yeterli olmayanlar arasında -emekli ikramiyesi ödenebilmesi için- 1/9/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesinde belirtilen kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak sona erme kuralına tabi tutularak farklılık oluşturulduğu tespit edilmiş; bu çerçevede farklı muamelenin emekli aylığına hak kazanılması için gerekli sürenin önemli bir kısmını kamuda geçirdikten sonra kamu görevinden çıkarılan başvurucuya emekli ikramiyesine hak kazanma yönünden orantısız külfet yüklediği sonucuna varılarak mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine, ihlalin kanundan kaynaklanması nedeniyle kararın Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirilmesine karar verilmiştir (Fikret Aslan, §§ 46-88).

9. Somut başvurularda da bu ilkelerden ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır. Emekli Sandığına bağlı olarak geçen hizmet süresinin tek başına yeterli olması durumunda görevin ne şekilde sona erdiğine bakılmadan emekli ikramiyesi ödeneceği hâlde hizmet süresinin tek başına emekliliğe yeterli olmaması durumunda kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak hizmetin sona erme koşulunun aranması sonucu emekli ikramiyesine hak kazanma bakımından başvuruculara orantısız külfet yüklenmesinin

mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağını ihlal ettiği sonucuna varılmıştır.

10. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 10. maddesinde güvence altına alınan ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

III. GİDERİM

11. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

12. Başvuruya konu olayda Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 10. maddesinde güvence altına alınan ayrımcılık yasağının ihlal edildiği ve ihlalin doğrudan 5434 sayılı Kanun'un 89. maddesinin ikinci fıkrasından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır (Fikret Aslan, § 84).

13. Anayasa Mahkemesi, ihlalin kanundan kaynaklandığı hâllerde giderimin ne şekilde yapılacağı ile ilgili olarak Hulusi Yılmaz ([GK], B. No: 2017/17428, 1/12/2022) kararında ilkeleri tespit etmiştir. Buna göre ihlal, idari makamların veya yargı mercilerinin Anayasa'ya uygun yorum yapmalarına imkân vermeyecek açıklıkta bir kanun hükmünü uygulamaları veya kanundaki belirsizlikler nedeniyle ortaya çıkmışsa bu ihlal, kanunun uygulanmasından değil doğrudan kanundan kaynaklanmaktadır. Bu durumda ancak ihlale yol açan kanun hükmünün ortadan kaldırılması veya ilgili hükmün yeni ihlallere yol açılmayacak bir şekilde değiştirilmesi ya da yeni ihlallere yol açılmasının önüne geçilmesi için belirsizliğin ortadan kaldırılması hâlinde söz konusu ihlalin bütün sonuçlarıyla giderilebildiğinden söz edilebilir (Hulusi Yılmaz, § 56).

14. Anayasa Mahkemesinin Hulusi Yılmaz kararında benimsendiği üzere kanundan kaynaklanan ihlal durumunda ihlalin giderimini sağlayabilecek yöntemlerden biri de ihlale neden kanuni düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle ilgili mahkemesince itiraz yoluna başvurulmasıdır. Bu bağlamda somut başvuruda Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca ilgili kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla başvurulmasının sağlanması amacıyla yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğu sonucuna varılmıştır.

15. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucuların tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA Yılmaz AKÇİL'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 10. maddesinde güvence altına alınan ayrımcılık yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE Yılmaz AKÇİL'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G)

sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. Ekli listenin (F) sütununda yer alan başvuru harçları ile ekli listenin (E) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Mahkememiz tarafından verilen Fikret Aslan [G.K.], B.No: 2019/41241, 25/2/2025 kararındaki karşı oyda belirtilen gerekçelerle başvurucunun başvurusunun hem kabul edilebilirlik yönünden hem de başvuruya konu hakkın ihlal edilmediği düşüncesiyle çoğunluk kararına iştirak edilmemiştir.

Üye Yılmaz AKÇİL

CEVAT ALBAYRAK

B. No: 2021/49580 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/49580

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEVAT ALBAYRAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/49580)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Cevat ALBAYRAK

Vekili : Av. Ali Çağdaş KUŞCU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ceza davasında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, ceza kovuşturması sonunda verilen müsadere kararının hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazı nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında silahlı tehdit suçu kapsamında Bodrum Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) soruşturma başlatılmıştır.

3. Başsavcılık tarafından iddianame düzenlenerek başvurucunun silahlı tehdit suçundan cezalandırılması, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 54. maddesi uyarınca başvurucuya ait silahın müsadere edilmesi talep edilerek kamu davası açılmıştır.

4. Bodrum 5. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) başvurucunun silahlı tehdit suçunu işlediği gerekçesiyle hapis cezası ile cezalandırılmasına, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB), beş yıl süre ile başvurucunun denetime tabi tutulmasına, suça konu silahın 5237 sayılı Kanun'un 54. maddesi uyarınca müsadere edilmesine karar vermiştir.

5. Başvurucu; suçun maddi ve manevi unsurlarının oluşmadığını, ayrıca müsadere koşullarının da oluşmadığını belirterek HAGB kararına karşı itiraz yoluna başvurmuştur.

6. Bodrum 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) itirazın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde HAGB kararının koşullarının oluştuğu, kararın usul ve kanuna uygun olduğu belirtilmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 28/5/2021 tarihinde öğrendikten sonra 16/6/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu; lehe deliller ile suçsuzluğu ortaya konulmasına rağmen tanık beyanına üstünlük tanınarak HAGB'ye karar verildiğini, HAGB kararına itirazının gerekçesiz olarak reddedildiğini, esasa girilmeden şeklen değerlendirme yapıldığını belirterek gerekçeli karar, etkili başvuru ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, temel hak ve hürriyetlerin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. HAGB kararına yapılan itirazın reddi kararı, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından HAGB koşullarının oluştuğu hususuna dayandırılmıştır.

12. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Atilla Yazar ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Haklarında çeşitli suçlardan HAGB'ye karar verilmesinin başvuruculaların ifade özgürlükleri ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarını ihlal ettiği iddiasıyla yapılan bir bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesi, uygulamadan kaynaklanan anayasal sorunlarla ilgili kapsamlı değerlendirmeler yaparak somut tespitlerde bulunmuştur. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, usuli güvenceleri ortadan kaldırır şekildeki HAGB kurumu uygulamasının kanunilik ölçütünü sağlamadığı sonucuna vararak ihlal kararı vermiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 174).

13. Anayasa Mahkemesi Atilla Yazar ve diğerleri kararında; sanıkların HAGB kararını kabule ilişkin irade beyanlarının alınması usulündeki güvence eksikliğine, ilk derece mahkemelerince verilen gerekçeli kararlarda sadece ilgili kanun hükmünün ya da başvuruculara isnat edilen söz ya da davranışın tekrarından ibaret ifadelere yer verildiğine yahut ilgisiz gerekçe içerdiğine dikkati çekmiştir. Ayrıca yerel mahkemelerce izlenen usul ve yöntemin silahların eşitliği ilkesinin gereklerine uygun olmadığı, iddia karşısında savunma makamının sahip olduğu güvenceleri yeterince koruyamadığı ve onu dezavantajlı hâle getirdiği sonucuna varmış; somut başvurularda müdafi yardımından yararlanma ve bu hakla bağlantılı olarak savunma için gerekli zaman ve kolaylığa sahip olma haklarına ilişkin güvencelerin sağlanmadığını belirtmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 124-142).

14. Anılan kararda ayrıca itiraz mercilerinin genel olarak HAGB itirazları üzerine verdikleri kararların dosya üzerinden yeknesak bir şekilde ve sadece şeklî şartlar yönünden, ilk derece mahkemelerince verilen kararlarda hukuka aykırılık bulunmadığını ve bu nedenle de itirazın reddedildiğini bildiren bir cümleden ibaret gerekçelerden oluştuğu belirtilmiştir. Böylelikle uygulamada HAGB kararlarına karşı itiraz mercilerinin davayla doğrudan ilgili olan hususları ayrıca değerlendirerek yeterli bir gerekçe ile cevap vermeleri gerekirken sistemsel olarak bu yükümlülüklerini yerine getirmedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Atilla Yazar ve diğerleri, § 155).

15. Nitekim Anayasa Mahkemesi 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin (12) numaralı fıkrasında yer alan ve HAGB kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğunu düzenleyen kurala ilişkin yapılan başvuruda anılan kuralı bireysel başvuru kapsamında görünür hâle gelen hususları gözönünde bulundurarak anayasallık denetimine tabi tutmuş ve kuralın itiraz kanun yoluna başvuranların iddia ve delillerinin dikkate alınmasında, çatışan menfaatlerin dengelenmesinde, temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunun ve ölçülülüğünün belirlenebilmesinde belirli ve etkili bir denetim yolu öngörmediği, bu durumun temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalelerin giderilmesi ve kamu gücünü kullananların keyfî davranışlarının önüne geçilmesi imkânının sağlanmadığı sonucuna ulaşarak iptaline karar vermiştir (AYM, E.2021/121, K.2022/88, 20/7/2022).

16. Anayasa Mahkemesi, HAGB kurumuna dair daha önce yaptığı tespit ve değerlendirmeleri de gözönünde bulundurarak 1/6/2023 tarihinde E.2022/120 sayılı dosyada, 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesine 5560 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle eklenen (5) numaralı fıkranın birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline, kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine karar vermiştir. Anılan cümlenin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan aynı maddenin (5) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri ile (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13) ve (14) numaralı fıkralarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptaline hükmetmiştir. Bu kararla iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ile cezalandırılan sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılabileceğini öngören ve bunun şartlarını düzenleyen tüm kurallar iptal edilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023, §§ 22-56).

17. Anayasa Mahkemesinin HAGB ile ilgili iptal ve ihlal kararları birlikte değerlendirildiğinde başvurucu hakkındaki yargılamanın adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelere uygun şekilde yürütülmediği anlaşılmıştır. Bu nedenle somut başvuruda Anayasa Mahkemesinin yukarıda izah edilen kararlarda varılan sonuçlardan ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmamaktadır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu; HAGB kararına itirazının reddine ilişkin kararda müsadere kararına hiç değinilmediğini, HAGB kararı verilmesine rağmen müsadere kararının infaz edilmesinin hak ihlaline yol açtığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

21. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Süleyman Başmeydan ([GK], B. No: 2015/6164, 20/6/2019) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkına müsadere yoluyla yapılan müdahalenin keyfî veya hukuka aykırı olup olmadığının ileri sürülebileceği bir yol olarak öngörülen temyiz kanun yoluna başvuru imkânının askıya alınarak HAGB kararı ile müsadere kararının infazına girişilmesinin -yol açılan belirsizlik ve yeterli güvencelerin sağlanmadığı dikkate alındığında- başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

24. Anayasa Mahkemesi, müsadere tedbirine ilişkin yargısal süreç yönünden HAGB kararı verildiği takdirde ortaya çıkan belirsizliğe işaret ederek söz konusu tedbirin HAGB kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazına girişilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ve HAGB kararının koşullarının oluşup oluşmadığıyla ilgili olarak sınırlı denetim yapılması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

25. Anayasa Mahkemesinin Atilla Yazar ve diğerleri kararında temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması için (itiraz yolunun etkinleştirilmesi ya da istinaf/temyiz kanun yollarının açılması gibi) birtakım yasal düzenlemeler yapılması ve böylelikle HAGB kararlarının Anayasa Mahkemesince ilk elden incelenmesinin önüne geçilmesi gerektiği belirtilerek bu konuda tespit edilen yapısal sorunun giderilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisine bilgi verilmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 177).

26. Anayasa Mahkemesinin 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrasının iptaline ilişkin norm denetimi kararında ise Atilla Yazar ve diğerleri kararında belirtilen eksikliklerin (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 123-173) bütünüyle giderilmesine yönelik olarak kanun koyucu tarafından gerekli değişikliklerin yapılmadığı, HAGB kurumunun mevcut hâliyle -bireysel başvuru kararlarında da işaret edildiği üzere- kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarını önlemekte yetersiz kaldığı, temel hak ve özgürlükler üzerinde caydırıcı etki doğurduğu belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararında müsaderenin HAGB kararı verilmesi durumunda hangi aşamada infaz edileceğine ilişkin ise açık bir kanun hükmünün bulunmadığı belirtilmiş, Süleyman Başmeydan kararında kanun koyucunun müsadere kararı için farklı bir usul veya kanun yolu düzenleyebileceği gibi HAGB kararları yönünden de müsadereye ilişkin farklı bir mekanizma da öngörebileceği yönündeki değerlendirmesine de değinilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023).

27. Nitekim 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrası ve on ikinci fıkrası değiştirilmiştir. Beşinci fıkrada HAGB'nin, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade edeceği belirtilmiştir. Öte yandan on ikinci fıkrada aynı

Kanun'un 272. maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, HAGB kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir.

28. Anayasa Mahkemesi 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrası ve on ikinci fıkrası değiştirildikten sonra 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrasının birinci cümlesindeki kuralı inceleyerek kuralın iptaline karar vermiştir. Kararda; kanun koyucunun 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinde 7499 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle birlikte müsadere bakımından farklı bir usul öngördüğünü, yine anılan değişiklik sonrasında HAGB'nin uygulanması sanığın kabulüne bağlı değilse de kuralın da yer aldığı maddenin on ikinci fıkrasında HAGB kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmek suretiyle esasa ilişkin hukuka aykırılık iddiaları yönünden de kanun yolunda denetim imkânının getirildiğini, bu bağlamda sanığın kanun yolundan ve adil yargılanma hakkının diğer güvencelerinden feragat etmesini gerektirir bir hükme yer verilmediğini vurgulamıştır (AYM, E.2024/98, K.2025/149, 10/07/2025, §58).

29. Bununla birlikte anılan kararda, iptal kararında belirtildiği şekilde HAGB kurumunun kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın 17. maddesi bağlamında işkence, eziyet ve kötü muamele kabul edilen suçlar bakımından uygulanmayacağına dair yasal bir düzenleme bulunmadığı, bu hususta yasama organınca Anayasa Mahkemesinin anılan iptal kararındaki tespitleri gözetilerek bir düzenlemenin yapılmadığı, kuralın iptal edilen hükümle kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın 17. maddesi anlamında işkence, eziyet ve kötü muamele kabul edilen suçlar yönünden aynı sonuçları doğuracağı, bu nedenle kuralın Anayasa'nın 17. maddesinin devlete yüklemiş olduğu faillere fiilleriyle orantılı cezalar verilmesi ve mağdurlar açısından uygun giderimin sağlanması şeklindeki usul yükümlülüğüyle bağdaşmadığı ve Anayasa'nın 17. maddesine aykırı olduğundan iptaline, ayrıca kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir (AYM, E.2024/98, K.2025/149, 10/07/2025, §59).

30. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1.Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL

EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bodrum 5. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2020/260, K.2021/248) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. 487,60 TL başvuru harcı ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET FATİH KÜÇÜK

B. No: 2021/53220 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/53220

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET FATİH KÜÇÜK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/53220)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Mehmet Fatih KÜÇÜK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, imar plan değişikliğine yapılan itirazın zımnen reddine ilişkin işlemin iptali talebiyle açılan davanın süre aşımı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular süresi içinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2021/45521 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasının konu yönünden hukuki irtibatı nedeniyle 2021/53220 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilerek incelenmesine karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu Bakanlığın görüşüne karşı beyanda

bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından Muğla ili, Bodrum ilçesi, Bitez Mahallesi, 349 ada, 2 parsel sayılı taşınmaza ilişkin olarak 1/5.000 ölçekli nâzım imar planı değişikliği ile 1/1000 ölçekli uygulama imar planı değişikliği 30/8/2019 tarihli Cumhurbaşkanlığı kararı ile onaylanmıştır. İmar planları 12/9/2019-14/10/2019 tarihleri arasında askıya çıkarılmıştır. Başvurucu, askı süresi içinde (9/10/2019 tarihinde) plan değişikliklerine itiraz etmiş; itirazının zımnen reddedilmesi üzerine 11/2/2020 tarihinde Danıştay Altıncı Dairesi (Danıştay) nezdinde dava açmıştır.

9. 20/8/2020 tarihli Cumhurbaşkanlığı kararıyla Muğla ili, Bodrum ilçesi, Ortakent Mahallesi, 353 ada 15, 60, 61, 62, 64, 116, 134, 135, 137 sayılı parsellere yönelik 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planı, 1/25.000 ölçekli nâzım imar planı, 1/5.000 ölçekli koruma amaçlı nâzım imar planı ile 1/1.000 ölçekli koruma amaçlı uygulama imar planı değişikliği kararı alınmıştır. Söz konusu karar 21/8/2020 tarihli ve 31220 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. İmar planları 11/9/2020-11/10/2020 tarihleri arasında askıya çıkarılmıştır. Başvurucu, askı süresi içinde (7/10/2020 tarihinde) plan değişikliklerine itiraz etmiş; itirazının zımnen reddedilmesi üzerine 11/12/2020 tarihinde Danıştay nezdinde dava açmıştır.

10. Danıştay 12/10/2020 ve 4/3/2021 tarihli kararlarıyla açılan davaları süre aşımı yönünden reddetmiştir. Kararlarda gerekçe olarak şu hususlara yer vermiştir:

i. Uyuşmazlık konusu imar planı değişikliklerinin 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20/A maddesinde öngörülen ivedi yargılama usulü kapsamına girdiğini, söz konusu maddede otuz günlük özel dava açma süresi öngörülmüşse de Anayasa'nın 40. maddesi gereğince kanunlarda özel başvuru yolu ve dava açma süresi öngörüldüğü hâllerde bunun ilgililere açıkça ve ayrıca bildirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

ii. Dava konusu imar plan değişikliklerinin askı tarihlerine yer verdikten sonra başvurucunun askı süresi içerisinde imar plan değişikliklerine itiraz ettiğini, imar planı değişiklikleri askıda ilan edilirken söz konusu planların ivedi yargılama usulüne tabi olduğuna veya özel dava açma süresi bulunduğuna yönelik Askı Tutanağı'nda herhangi bir açıklamaya yer verilmediğini, bu nedenle dava açma süresi değerlendirilirken özel dava açma süresinin değil altmış günlük genel dava açma süresinin gözetilmesi gerektiğini değerlendirmiş ancak uyuşmazlığın ivedi yargılama usulüne tabi olması nedeniyle 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi hükmünün uygulanamayacağını özellikle vurgulamıştır.

iii. 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi hükmü uygulanmayacağı için imar planlarına karşı en son askı tarihinin son gününü izleyen günden itibaren işletilecek altmış günlük dava açma süresi içinde dava açılması gerektiğini belirterek başvurucunun belirtilen süreyi geçirdikten sonra yaptığı itirazın zımnen reddedilmesi üzerine açtığı davanın süresinde olmadığı sonucuna varmıştır.

11. Başvurucu, kararlara karşı 14/1/2021 ve 12/4/2021 tarihlerinde temyiz yoluna başvurmuştur. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu tarafından 18/5/2021 ile 2/6/2021 tarihlerinde temyiz başvuruları oyçokluğu ile reddedilerek Danıştay kararları onanmıştır. Kararlarda temyizen incelenen kararların usul ve hukuka uygun olduğu, temyiz

dilekçelerinde ileri sürülen iddiaların kararların bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği ifade edilmiştir.

12. Kararlarda yer alan karşıoyda, 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde düzenleyici bir idari işlem niteliğinde olan imar planlarına karşı ilan/askı süresi içinde özel ve ihtiyari bir idari itiraz usulü öngörüldüğünün altı çizilmiştir. Bir uyuşmazlıkta -genel kanun ve özel kanun hükümlerinin olayı düzenleyen hükümleri arasında bir çelişki olması durumunda- genel kanunun değil özel kanunun uygulanacağı belirtilmiştir. Bu çerçevede imar planlarına karşı açılan davalarda 3194 sayılı Kanun'un 8. maddesinde özel bir kural olarak öngörülen bir aylık askı/ilan süresi içindeki özel idari itiraz usulünün dava açma sürelerine esas alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başka bir deyişle imar planlarının kesinleşip uygulanabilmesi için öngörülen ilan-askı-itiraz usulünün 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi kapsamında bir usul olmayıp özel kanun niteliğindeki 3194 sayılı Kanun'da işlemin tekemmülü için öngörülen özel bir usul olduğu ve bu çerçevede yapılan itirazın 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi kapsamında değerlendirilemeyeceği ifade edilmiştir. Dava konusu imar planı yürürlüğe konulurken 3194 sayılı Kanun'un 8. maddesindeki usule uygun olarak ilan-askı ve itiraz süreci işletildiği, başvurucunun da bu sürece uyarak süresinde davasını açtığı değerlendirilmiştir.

13. Başvurucu nihai kararları 20/10/2021 ve 30/10/2021 tarihlerinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

14. 2577 sayılı Kanun'un ''Dava açma süresi'' başlıklı 7. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştayda ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür. "

15. 2577 sayılı Kanun'un olay tarihinde yürürlükteki hâliyle "Üst makamlara başvurma" başlıklı 11. maddesi şöyledir:

"1. İlgililer tarafından idari dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılması, geri alınması değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebilir. Bu başvurma, işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durdurur.

2. Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır.

3. İsteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre de hesaba katılır."

16. 2577 sayılı Kanun'un "İvedi yargılama usulü" başlıklı 20/A maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1.İvedi yargılama usulü aşağıda sayılan işlemlerden doğan uyuşmazlıklar hakkında uygulanır:

...

c) Özelleştirme Yüksek Kurulu kararları.

2. İvedi yargılama usulünde:

a) Dava açma süresi otuz gündür.

b) Bu Kanunun 11 inci maddesi hükümleri uygulanmaz. ... "

17. 3194 sayılı Kanun'un "Planların hazırlanması ve yürürlüğe konulması" başlıklı 8. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İmar Planları; Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planından meydana gelir. Mevcut ise bölge planı ve çevre düzeni plan kararlarına uygunluğu sağlanarak, belediye sınırları içinde kalan yerlerin nazım ve uygulama imar planları ilgili belediyelerce yapılır veya yaptırılır. Beledi-ye meclisince onaylanarak yürürlüğe girer. (Yeniden düzenleme dördüncü cümle: 12/7/2013-6495/73 md.) Bu planlar onay tarihinden itibaren belediye başkanlığınca tespit edilen ilan yerle-rinde ve ilgili idarelerin internet sayfalarında bir ay süreyle eş zamanlı olarak ilan edilir.Bir aylık ilan süresi içinde planlara itiraz edilebilir. Belediye başkanlığınca belediye meclisine gönderilen itirazlar ve planları belediye meclisi onbeş gün içinde inceleyerek kesin karara bağlar.

B. Danıştay İçtihadı

18. Danıştay Altıncı Dairesinin 23/2/2023 tarihli ve E.2022/8146, K.2023/1909 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Bilindiği üzere, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının 7. maddesinde genel dava açma süresi düzenlenmiş, 11. maddesinde ise dava açmadan önce idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem tesis edilmesinin üst makamdan üst makam yoksa işlemi tesis eden makamdan istenilmesine izin veren idari başvuru yolu öngörülmüş, söz konusu idari başvurunun ise dava açma süresini durduracağı ve kalan sürede dava açabileceği belirtilmiştir.

Ancak nitelikleri gereği bazı idari işlemlere karşı yasalarla özel dava açma süreleri getirilmiş ve söz konusu 11. madde kapsamında yapılacak başvurunun dava açma süresini etkilemeyeceği düzenlenmiştir.

2577 sayılı Yasanın 20/A maddesinde öngörülen ivedi yargılama usulü de bu kapsamda yer almaktadır. Anılan maddede ivedi yargılama usulüne tabi işlemlere karşı dava açma süresinin genel dava açma süresinden farklı olarak 30 (otuz) gün olduğu ve Yasanın 11. maddesinin uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Dolayısıyla ivedi yargılama usulüne tabi işlemlerin ilgililere bildirilmesi sırasında, söz konusu işleme karşı 30 gün içinde dava açılması gerektiğinin ve dava açmadan önce 11. madde kapsamında yapılacak başvurunun işlemeye başlayan dava açma süresini etkilemeyeceğinin işlemde açıkça belirtilmesi yukarıda aktarıldığı üzere anayasal bir zorunluluktur.

Bu bağlamda, davacıların, kendilerine bir bildirim yapılmadığı sürece, ivedi yargılama usulüne tâbi olan bir işlemi öğrendiklerinde, kaç gün içinde dava açılacağını, anılan Yasanın 11. maddesi uyarınca idari merciye başvurulup başvurulamayacağını, başvuruya verilen yanıt ya da zımni ret işlemi üzerine kalan sürede dava açıp açılamayacağını bilmeleri mümkün değildir

Başka bir ifadeyle, Anayasa'nın 40. maddesi hükmü uyarınca, ivedi yargılama usulüne tabi işlemin iptali istemiyle 30 gün olan özel dava açma süresi içinde dava açılabileceğinin ve anılan usulde 2577 sayılı Yasanın 11. maddesinin uygulanmayacağı hususunun idari işlemde açıklanması durumunda, idari işlemin tebliğ tarihinden itibaren, anılan özel dava açma süresi içerisinde dava açılması gerektiği kabul edilmelidir.

...

Uyuşmazlıkta, dava konusu 1/25000 ve 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliklerinin 1/9/2022 - 1/10/2022 tarihleri, 1/1000 ölçekli uygulama imar planı değişikliğinin ise 8/8/2022 - 8/9/2022 tarihleri arasında askıya çıkarıldığı, davacı tarafından askı süreleri içerisinde planlara itiraz edilmediği görüldüğünden, 1/25000 ve 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliklerine yönelik askı tarihinin son günü olan 1/10/2022 tarihini, 1/1000 ölçekli uygulama imar planı değişikliğine yönelik olarak ise askı süresinin son günü olan 8/9/2022 tarihini izleyen 30 günlük dava açma süresi içerisinde açılması gerekirken, yasal 30 günlük dava açma süresini geçirerek 2/11/2022 tarihinde açılan davanın süre aşımı nedeniyle incelenme olanağı bulunmamaktadır."

19. Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 15/3/2022 tarihli ve E.2021/2, K.2022/1 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca idarî işlemde başvuru yolu ve süresini belirtmekle yükümlü bulunan idarelerin, bu yükümlülüğü yerine getirmemesinin tüm sonuçlarının ilgili kişilerin üzerine bırakılması nasıl adil bir çözüm değilse, Anayasa'nın 125. maddesi ve 2577 sayılı Kanun'un 7. maddesinin genel dava açma sürelerine dair âmir hükümlerine aykırı olacak şekilde yazılı bildirim tarihinden itibaren dava açma süresinin başlatılmaması da adil bir çözüm değildir. Kişilerin, kendilerine yazılı bir bildirim yapıldığı hâlde, idarî işlemin iptali istemiyle istedikleri zaman dava açabilecekleri şeklinde bir hakka sahip olmadıklarını bilmesi gerekir. Zira, dava açma süresi, kamu düzenine ilişkin bir konu olup, sürenin başlangıcının kişilerin takdirine bırakılması mümkün değildir.

Gerek Anayasa'da gerekse kanunlarda ilgililere, kendilerine yazılı olarak bildirilen idarî işlemlere karşı istedikleri zaman dava açabilecekleri gibi bir serbestlik tanınmamıştır. Dolayısıyla kendisine yazılı olarak bildirilen bir idarî işlemin iptali istemiyle dava açmayı düşünen bir kişinin, mutlaka bir dava açma süresinin olduğunu, kendisine istediği zaman dava açabileceği yönünde bir hakkın tanınmadığını öngörmesi, dava açmak istiyorsa bir an önce hazırlıklarını yapması ve süresi içinde davasını açması gerekir.

Anayasa Mahkemesi kararlarında da belirtildiği üzere, idari işlemlerin belirli bir süre sınırlaması olmaksızın, süreklilik arz edecek şekilde veya makul olmayacak ölçüde uzun bir süre dava konusu edilebilme olasılığının bulunmasının, kamu hizmetlerinin işleyişini aksatacağı ve idarede bulunması gereken istikrarı bozacağı kuşkusuzdur. Dolayısıyla hukuki güvenlik ve idari istikrarın sağlanabilmesi amacıyla dava açma sürelerinin, idarenin işlem ve eylemlerinin özelliklerine göre belli bir süre ile sınırlandırılabileceği, ayrıca süresiz/sınırsız dava açma tehdidinden ötürü, idareye güven doğrultusunda alınan izinlere ve ruhsatlara dayanılarak yüksek maliyetlere katlanılmak suretiyle gerçekleştirilen yatırımlar nedeniyle maddi ve manevi zararların ortaya çıkabileceği, bu zararların tazmin edilmesi için adli ve idari davalar açılarak bozulan hukuk düzeninin yeniden oluşturulması yoluna gidileceği, bunun da hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayacağı, idari istikrar ve hukuki güvenlik ilkelerinin ihlal edileceği açıktır.

Bu itibarla, Anayasa'nın 40. maddesi hükmü uyarınca, özel dava açma süresine tâbi olmasına rağmen, bu hususun işlemde ya da yazılı bildirimde açıklanmaması hâlinde, dava konusu işlemin tebliğ tarihinden itibaren özel dava açma süresinin değil, genel dava açma süresinin uygulanması gerektiği yorumunun, hukuki güvenlik ve idari istikrar ilkesi ile mahkemeye erişim hakkı arasındaki hassas dengeyi sağlayan bir özellik taşıdığı; ilgililere aşırı bir külfet yüklemediği, vergi mahkemelerinde 30 gün, Danıştayda ve idare

mahkemelerinde 60 gün olan genel dava açma süresinin ilgilinin dava açmak için gerekli araştırma ve hazırlıklarını yapmasına, gerekiyorsa hukuki ve teknik yardım almasına yetecek düzeyde olduğu; açık, anlaşılabilir ve ulaşılabilir olan genel dava açma sürelerinin mahkemeye erişimi zorlaştıran ya da engelleyen kısa süreler olarak nitelendirilemeyeceği, özel dava açma süresi yerine genel dava açma süresinin uygulanması sayesinde ilgilinin, işlemde başvuru yolu ve süresinin gösterilmemesinden dolayı uğradığı mağduriyetin, mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verecek seviyeye ulaşmadan önleneceği değerlendirilmiştir.

Açıklanan nedenlerle, idarî işlemlerde dava açma süresinin belirtilmediği hallerde özel ve genel dava açma süresinin işletilmesi veya işletilmemesi konusunda Danıştay dava daireleri ile kurullarının kararları arasında var olan içtihat aykırılığının, içtihatların birleştirilmesi yoluyla bağlayıcı bir çözüme kavuşturulması ve içtihadın, “özel dava açma süresine tâbi bir idarî işlemde, dava açma süresinin gösterilmemiş olması durumunda, vergi mahkemelerinde 30, Danıştay ve idare mahkemelerinde 60 günlük genel dava açma süresinin uygulanması gerektiği; aynı şekilde genel dava açma süresine tâbi bir idarî işlemde dava açma süresi gösterilmemiş olsa da, 30 ve 60 günlük genel dava açma süresinin uygulanması gerektiği” yönünde birleştirilmesi sonucuna ulaşılmıştır."

20. Danıştay Altıncı Dairesinin 11/10/2022 tarihli ve E.2019/17552, K.2022/8515 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Uyuşmazlık bu çerçevede ele alındığında, Hazine ve Maliye Bakanlığı Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan ve 16/4/2019 tarih ve 2019/924 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararı ile onaylanan 1/25000 ölçekli nazım, 1/5000 ölçekli nazım ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planı değişikliklerinin, 2577 sayılı Kanun'un 20/A maddesi uyarınca ivedi yargılama usulüne tabi olması nedeniyle, bu işlemlere karşı dava açma süresinin 30 gün olduğu ve 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesinin uygulanmayacağı hususunun imar planlarının ilan-askı tutanağı ve her türlü ilan araçları vasıtasıyla ilgililere açıkça bildirilmesi gerekmekte iken, uyuşmazlıkta söz konusu bildirimin yapılmadığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda bakılan davada, dava açma süresi değerlendirilirken ivedi yargılama usulünde öngörülen 30 günlük özel dava açma süresinin değil, 60 günlük genel dava açma süresinin gözetilmesi ve dava açma süresi içerisinde 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi uyarınca yapılan itirazın dava açma süresini durduracağının kabulü gerekmektedir.

Bu itibarla, dava konusu 1/1000 ölçekli uygulama imar planı değişikliğinin 14/5/2019-17/6/2019 tarih aralığında, 1/25.000 ölçekli nazım ve 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliklerinin ise 22/5/2019-24/6/2019 tarih aralığında askıda ilan edildiği, davacı tarafından askı süreleri içinde 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi kapsamında herhangi bir başvuru yapılmadığı görüldüğünden, 1/1000 ölçekli uygulama imar planı değişikliğinin askıdan indirildiği tarihi takip eden 60 günlük genel dava açma süresinin son günü olan 16/8/2019 tarihinin adli tatile denk gelmesi, yine 1/25.000 ölçekli nazım ve 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliklerinin askıdan indirildiği tarihi takip eden 60 günlük genel dava açma süresinin son günü olan 23/8/2019 tarihinin adli tatile denk gelmesi ve sürenin uzamış sayıldığı tarihin de hafta sonu tatiline denk gelmesi nedeniyle en son 9/9/2019 tarihine kadar açılması gereken davanın, 20/8/2019 tarihinde kayda giren dilekçe ile açıldığı anlaşıldığından, davalı idarenin süreaşımı itirazında isabet bulunmadığı sonucuna varılmaktadır.

Kaldı ki, 1/25.000 ölçekli nazım ve 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliklerinin askıdan

indirildiği tarihi takip eden 30 günlük özel dava açma süresinin son günü olan 23/7/019 tarihinin de adli tatile denk geldiği göz önünde bulundurulduğunda, söz konusu plan değişikliklerine karşı açılan davanın ivedi yargılama usulünde öngörülen özel dava açma süresine de uygun olduğu açıktır."

21. Danıştay Altıncı Dairesinin 18/1/2024 tarihli ve E.2022/2829 sayılı yürütmenin durdurulmasına dair kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Bu durumda bakılan davada, dava açma süresi değerlendirilirken ivedi yargılama usulünde öngörülen 30 günlük özel dava açma süresinin değil, 60 günlük genel dava açma süresinin gözetilmesi ve dava açma süresi içerisinde 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi uyarınca yapılan itirazın dava açma süresini durduracağının kabulü gerekmektedir.

Bu itibarla, dava konusu 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planı değişikliğinin, 1/5000 ölçekli nazım ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planının 28/10/2021 - 26/11/2021 tarihleri arasında askıda ilan edildiği, davacı tarafından askı süreleri içinde 18/11/2021 tarihinde itiraz edildiği görüldüğünden, yukarıda yer verilen açıklamalar doğrultusunda dava konusu çevre düzeni planı değişikliği, 1/5000 ölçekli nazım imar planı ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planına karşı 12/1/2022 tarihinde kayda giren dilekçe ile açılan davanın süresinde olduğu anlaşıldığından, davalı idarenin süre aşımı itirazında isabet bulunmadığı sonucuna varılmıştır."

22. Danıştay Altıncı Dairesinin 20/2/2024 tarihli ve E.2021/2838, K.2024/1074 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Bu durumda bakılan davada, dava açma süresi değerlendirilirken ivedi yargılama usulünde öngörülen 30 günlük özel dava açma süresinin değil, 60 günlük genel dava açma süresinin gözetilmesi ve dava açma süresi içerisinde 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi uyarınca yapılan itirazın dava açma süresini durduracağının kabulü gerekmektedir.

Bu itibarla, dava konusu 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliğinin Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından 10/11/2020-9/12/2020 tarihleri, 1/1000 ölçekli uygulama imar planı değişikliğinin ise Odunpazarı Belediye Başkanlığı tarafından 11/11/2020-12/12/2020 tarihleri arasında askıya çıkarıldığı, davacı tarafından askı süreleri içerisinde 9/12/2020 tarihinde planlara itiraz edildiği görüldüğünden yukarıda yer verilen açıklamalar doğrultusunda, 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliğine yönelik askı tarihinin son günü olan 9/12/2020 tarihini, 1/1000 ölçekli uygulama imar planı değişikliğine yönelik olarak ise askı süresinin son günü olan 12/12/2020 tarihini izleyen işlem tarihi itibariyle 60 günlük süre içerisinde cevap verilmeyerek zımnen reddi üzerine, zımni ret tarihinden itibaren 60 günlük yasal dava açma süresi içerisinde, 10/3/2021 tarihinde açılan davanın süresinde olduğu anlaşıldığından, davalı idarelerin süre aşımı itirazında isabet bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır."

23. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 31/10/2024 tarihli ve E.2024/1879, K.2024/2608 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Uyuşmazlıkta, dava konusu 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliğinin Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından 10/11/2020-09/12/2020 tarihleri, 1/1000 ölçekli uygulama imar planı değişikliğinin ise Odunpazarı Belediye Başkanlığı tarafından 11/11/2020-11/12/2020 tarihleri arasında askı suretiyle ilan edildiği, davacı tarafından askı süreleri içerisinde 09/12/2020 tarihinde planlara itiraz edildiği, planlar askıda ilan edilirken ivedi yargılama usulüne tabi olduklarına veya özel dava açma süresi bulunduğuna yönelik

askı tutanaklarında herhangi bir açıklamaya yer verilmediği anlaşılmaktadır.

Bu durumda bakılan davada, dava açma süresi değerlendirilirken, özel dava açma süresinin değil, altmış günlük genel dava açma süresinin gözetilmesinin yanı sıra, ivedi yargılama usulüne tabi olan uyuşmazlıkta 2577 sayılı Kanun'un 11. madde hükmünün uygulanamayacağının dikkate alınması gerekmektedir.

Bu itibarla; ivedi yargılama usulüne tabi olan ve 2577 sayılı Kanun'un 11. madde hükmünün uygulanamayacağı uyuşmazlıkta, dava konusu 1/1000 ölçekli uygulama imar planının son ilan tarihi olan 11/12/2020 tarihini izleyen günden itibaren altmış gün içinde ve en son 09/02/2021 tarihinde, 1/1000 ölçekli uygulama imar planı ve dayanağı 1/5000 ölçekli nazım imar planına karşı dava açılması gerekirken, 10/03/2021 tarihinde açılan davanın süre aşımı nedeniyle esasının incelenme olanağı bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, davanın reddi yolundaki Daire kararında sonucu itibarıyla isabetsizlik görülmemiştir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Anayasa Mahkemesinin 9/4/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

25. Başvurucu, dava konusu işlemde, işleme karşı başvurabilecek süre bildirilmediğinden genel dava açma süresinin uygulanması gerektiğini belirtmiştir. 3194 sayılı Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde imar planları için özel itiraz süresi getirildiğini ve bu süreye uygun olarak yapılan itiraz neticesinde açılan davanın süresinde olduğunu belirterek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Yine başvurucu; Danıştay kararında genel dava açma süresinin uygulanması gerektiğini, 2577 sayılı Kanun'un 20/A maddesinde belirtilen özel dava açma süresinin uygulanmayacağının belirtildiğini, buna rağmen 2577 sayılı Kanun'un 20/A maddesinde yer alan 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesinin uygulanmayacağına kararda yer verilmesinin çelişki oluşturduğunu, bu nedenle de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Öte yandan yukarıda belirtilen karşıoydaki hususlara yer vererek hak arama hürriyetinin de ihlal edildiğini iddia etmiştir.

26. Bakanlık görüşünde; başvurucunun şikâyetinin dava açma sürelerine ilişkin olarak kendi yorumu ile yargı mercilerinin yorumunun farklılık içeriyor olmasından kaynaklandığı, başvurucunun askı süresinin bitmesinden itibaren altmış gün içinde dava açma hakkına sahip olduğu gözetildiğinde aşırı ve katlanılamaz bir külfetle karşı karşıya kalmadığı, ileriye yönelik imar planı değişikliği talebiyle idareye başvuruda bulunması ve talebin reddi hâlinde bunu dava konusu etmesinin de mümkün olduğu, başvurucunun bu yolla dava açma imkânına sahip olması başvurucuya yüklenen külfetin daha da hafiflemesine vesile olduğu bildirilmiştir.

27. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formunda belirttiği hususları yinelemiştir.

B. Değerlendirme

28. Anayasa’nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı

veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

29. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyeti mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

31. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

32. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (Mohammed Aynosah [1. B.], B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33). Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

33. Somut olayda davanın süreaşımı nedeniyle reddedilerek esasının incelenmemesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu görülmüştür.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

34. Anayasa’nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

35. Yukarıda anılan müdahale Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa’nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple

müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Buradan hareketle öncelikle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunup bulunmadığı değerlendirilmelidir.

36. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

37. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şeklî manada kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir. Hak ve özgürlüklere müdahale edilmesi ancak yasama organınca kanun adı altında çıkarılan düzenleyici işlemlerde müdahaleye imkân tanıyan bir hükmün bulunması şartına bağlıdır. TBMM tarafından çıkarılan şeklî anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56).

38. Kanunun varlığı kadar kanun metni ve uygulaması da bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebileceği kadar hukuki belirlilik taşımalıdır. Bir diğer ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik koşulunun sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önem arz eder (Necmiye Çiftçi ve diğerleri [1. B.],, B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55). Müdahalenin kanuna dayalı olması, iç hukukta müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44).

39. Bir uyuşmazlıkta uygulanacak hukuk kurallarının ve özellikle müdahalenin kanuni dayanağını oluşturan kanun hükümlerinin yorumlanması mahkemelerin takdirindedir. Mahkemelerce mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağını oluşturduğu ifade edilen hükümlerle ilgili olarak geliştirilen yorumların isabetli olup olmadığını denetlemek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Bununla birlikte mahkemelerin yorumlarının kanunun açık lafzıyla çeliştiği veya kanun metni dikkate alındığında bireyler tarafından öngörülmesinin mümkün olmadığı sonucuna ulaşıldığı hâllerde mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı kanaatine varılması mümkündür (Ziya Özden [1. B.], B. No: 2016/67737, 19/11/2019, § 59).

40. Başvurucu, imar plan değişiklikleri askıdayken 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi uyarınca itiraz etmiştir. İtirazının zımnen reddedilmesi üzerine genel dava açma süresi içinde davalar açmıştır. Danıştay imar plan değişikliğinin ivedi yargılama usulüne tabi olması nedeniyle otuz günlük dava açma süresine tabi olduğunu belirtmiş ancak başvurucuya hangi süre içinde dava açması gerektiğine dair bildirim yapılmaması nedeniyle Anayasa'nın 40. maddesi uyarınca genel dava açma süresinin olaya uygulanması gerektiği kanaatine vararak davada altmış günlük dava açma süresinin uygulanması gerektiğini değerlendirmiştir. Bununla birlikte uyuşmazlığın ivedi yargılama usulüne tabi olması nedeniyle 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesinin uygulama alanı olmadığını vurgulamıştır. Bu sebeple başvurucunun askı ilanlarının son gününden itibaren altmış gün içinde davalarını açmaması nedeniyle davaların süresinde olmadığına hükmetmiştir.

41. 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla ilgililere, bir idari işleme

karşı idari dava açmadan önce ve dava açma süresi içinde işlemin düzeltilmesi amacıyla idareye başvurma imkânı getirilmiştir. İlgililerin idari dava açmadan önce idareye başvurmaları hâlinde -bu başvurunun dava açma süresi içinde olması kaydıyla- dava açma süresi durmaktadır. İdareye başvuru ile birlikte duran dava açma süresi, idarenin cevap vermesinden veya cevap vermemişse zımni ret süresinin dolmasından itibaren kaldığı yerden işlemeye devam eder. Bu durumda idari davanın kalan süre içinde açılması gerekir.

42. 3194 sayılı Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde planların onay tarihinden itibaren belediye başkanlığınca tespit edilen ilan yerlerinde ve ilgili idarelerin internet sayfalarında bir ay süreyle eş zamanlı olarak ilan edileceği düzenleme altına alınmıştır. Bir aylık ilan süresi içinde ilgililer tarafından planlara itiraz edilebilecektir. Belirtilen tarihlerde yapılan itirazlar belediye başkanlığınca belediye meclisine gönderilecek ve belediye meclisi tarafından on beş günlük süre içinde bu itirazlar sonuçlandırılacaktır.

43. 2577 sayılı Kanun'un 20/A maddesine göre Özelleştirme Yüksek Kurulu kararları dava konusu edildiği takdirde ivedi yargılama usulüne tabi olacaktır. Bu yargılama usulünde dava konusu edilen karar için dava açma süresi otuz gün olarak takdir edilmiştir yani ilgililerin kararı idare mahkemesine taşımak için -olay tarihinde geçerli- genel dava açma süresi olan altmış gün değil otuz gün süresi vardır. Öte yandan 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi ile getirilen imkân bu yargılama usulünde geçerli olmayacaktır. Başka bir ifade ile ilgililer dava açılmadan önce ve dava açma süresi içinde Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından verilen kararın düzeltilmesi amacıyla Özelleştirme Yüksek Kuruluna başvuramayacaktır. Böyle bir başvuruda bulunsalar dahi söz konusu başvuru dava açma süresini durdurmayacak, otuz günlük dava açma süresi işlemeye devam edecektir.

44. 2577 sayılı Kanun'un 7. maddesinde gösterilen genel dava açma sürelerinden başka özel düzenlemeler ile idari dava açma süreleri de belirlenmekte olup idari yargı düzeninde oldukça fazla ve dağınık olan bu süreler nedeniyle mevzuatın yorumunda karışıklık yaşanabilmektedir. Mevzuatta yaşanan bu dağınıklıktan dolayı uyuşmazlığın özel dava açma süresine tabi olup olmadığı hususu ancak somut olayın özelliğine göre mevzuatı yorumlayan yargı mercilerinin kararlarıyla ortaya çıkacaktır (Feyza Münevver Güngör [1. B.], B. No: 2021/57081, 26/2/2025, § 52). Bu bakımdan bireysel başvuruya konu yargılamada dava konusu edilen, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan ve Cumhurbaşkanlığı kararı ile onaylanan imar planı değişikliklerinin ivedi yargılama usulüne tabi olduğu gözönüne alındığında dava açma süresinin nasıl değerlendirilmesi gerektiğinin anlaşılabilmesi için içtihat mahkemesi olan Danıştayın görüşü önemlidir.

45. Danıştay Altıncı Dairesi, imar planlarına karşı 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi kapsamında yapılacak başvurular için 3194 sayılı Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile özel bir itiraz süresi getirildiğini belirtmiştir. İmar planlarına karşı bir aylık askı süresi içinde 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi kapsamında başvuruda bulunulması ve bu başvuruya idari dava açma süresinin başlangıç tarihi olan son ilan tarihinden itibaren altmış gün içinde cevap verilmeyerek isteğin reddedilmiş sayılması hâlinde bu tarihi takip eden altmış günlük dava açma süresi içinde açılabileceğini ifade etmiştir. Bunun yanı sıra son ilan tarihini izleyen altmış gün içinde cevap verilmek suretiyle isteğin reddedilmesi halinde ise bu cevap tarihinden itibaren altmış günlük dava açma süresi içinde idari dava açılabileceğini de değerlendirmiştir. Buna göre imar planlarına askı süresi içinde bir itirazda bulunulmamış ise davanın 2577 sayılı Kanun'un 7. maddesi uyarınca imar planının son ilan tarihini izleyen günden itibaren altmış gün içinde açılması gerektiği sonucuna varmıştır (bkz. § 18).

46. Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu özel dava açma süresine tabi bir idari işlemde dava açma süresinin gösterilmemesi durumunda genel dava açma süresinin uygulanması gerektiği görüşündedir. Aynı şekilde genel dava açma süresine tabi bir idari işlemde dava açma süresi gösterilmemiş olsa da genel dava açma süresinin uygulanması gerektiğini değerlendirmiştir (bkz. § 19).

47. Danıştay Altıncı Dairesi, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan ve Cumhurbaşkanlığı kararı ile onaylanan imar planı değişikliklerine karşı açılacak davalarda dava açma süresinin otuz gün olduğu ve 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesinin uygulanmayacağı hususunun imar planlarının İlan Askı Tutanağı ve her türlü ilan aracı vasıtasıyla ilgililere açıkça bildirilmesi gerektiği görüşündedir. Bu bildirim yapılmadığı takdirde dava açma süresi değerlendirilirken ivedi yargılama usulünde öngörülen otuz günlük özel dava açma süresinin değil altmış günlük genel dava açma süresinin gözetilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Genel dava açma süresinin geçerli olması nedeniyle de dava açma süresi içinde 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi uyarınca yapılan itirazın dava açma süresini durduracağının kabulü gerektiğini birçok kararında vurgulamıştır. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun da Danıştay Altıncı Dairesi ile aynı görüşte olduğunu belirtmekte yarar vardır (bkz. §§ 18-23).

48. Buradan hareketle Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanan ve Cumhurbaşkanlığı kararı ile onaylanan imar planı değişikliklerinin İlan Askı Tutanağı ve her türlü ilan aracı vasıtasıyla ilgililere bildirilirken dava açma süresinin otuz gün olduğu ve 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesinin uygulanmayacağı hususunun bildirimde yer alması gerektiğinin yerleşik bir içtihat hâline geldiğini söylemek mümkündür. Bu sayede ilgililer özel bir dava açma süresine tabi olduklarını öğrendikleri gibi dava açma süresini durdurma niteliğini haiz idareye başvuru imkânının geçerli olmadığından da haberdar olacaktır. İlan Askı Tutanağı'nda belirtilen bildirimin yapılmaması durumunda hem genel dava açma süresi geçerli hâle gelecek hem de buna bağlı olarak 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi de uygulama alanı bulacaktır. Özel dava açma süresi bildirilmesine karşın 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesinin geçerli olmadığının bildirilmemesi hâlinde otuz günlük süre içinde ilgililerin idareye yaptığı başvurunun dava açma süresini durduracağını söylemek yanlış olmayacaktır. Zira yerleşmiş içtihada göre hem dava açma süresinin hem de bu süre içinde 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesinin geçerli olmadığının birlikte bildirimi şartı aranmaktadır. Dava açma süresi bildirilip bu sürede geçerli olmayacak genel bir imkânın bildirilmemesi içtihatla çelişeceği gibi ilgililerin hak arama özgürlüklerine de büyük zarar verecektir.

49. Başvuruya konu olayda Danıştay, dava açma süresi ve yargılama usulü bakımından ayrı ayrı değerlendirme yapmıştır. Başvurucuya bildirim yapılmaması nedeniyle özel dava açma süresinin uygulanamayacağını kabul etmesine karşın dava konusunun ivedi yargılama usulüne tabi olması nedeniyle 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesinde belirtilen hususun geçerli olmadığını ifade etmiştir. Ancak başvurucuya bu hususun da bildirilmesi önemlidir. Zira yukarıda yer verilen Danıştay içtihadında da belirtildiği üzere (bkz. §§ 18-23) 2577 sayılı Kanun'un 20/A maddesi uyarınca ivedi yargılama usulüne tabi imar plan değişikliklerine karşı dava açma süresinin otuz gün olduğu ve 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesinin uygulanmayacağı hususunun imar planlarının İlan Askı Tutanağı ve her türlü ilan aracı vasıtasıyla başvurucuya açıkça bildirilmesi gerekir. Bu sayede başvurucunun işleme karşı açacağı davanın koşul ve usullerini tam olarak bilmesi sağlanacaktır. Başka bir deyişle başvurucu, şartlarını tam olarak bildiği uyuşmazlığı mahkemeye taşıyarak mahkemeye erişmiş olacaktır.

50. Sonuç olarak başvurucuya özel dava açma süresinin geçerli olduğu bildirilmediği gibi 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesinin uygulanmayacağı hususu da bildirilmemiştir. Buna rağmen Danıştay yargılamanın ivedi usule tabi olması nedeniyle 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesinin uygulanmayacağı kanaatine varmıştır. Başvuruya konu davada 2577 sayılı Kanun'un 20/A maddesine ilişkin yapılan yorumun kanunun açık lafzı ve buna uygun içtihada göre öngörülebilir olmadığı değerlendirilmiştir.

51. Bu durumda imar plan değişikliğine yapılan itirazın zımnen reddine yönelik açılan davanın açık kanun hükmünün öngörülemez biçimde yorumlanarak süre aşımı yönünden reddedilmesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanunilik unsurunu taşımadığı sonucuna varılmıştır.

52. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

53. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama talebinde bulunmuştur.

54. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

55. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Danıştay Altıncı Dairesine (E.2020/1658, K.2020/9141; E.2020/11042, K.2021/3088) GÖNDERİLMESİNE,

D. 975,20 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SİDAR BERKSOY

B. No: 2021/56992 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/56992

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SİDAR BERKSOY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/56992)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Burak TOPALOĞLU

Başvurucu : Sidar BERKSOY

Vekili : Av. Songül KASIRGA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahkemece hatalı sonuca ulaşılması nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının; ilk derece mahkemesi tarafından verilen kararda esaslı iddiaların karşılanmaması, istinaf mahkemesi tarafından verilen kararda gerekçenin kısa olması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu; Diyarbakır'ın Sur ilçesi, Küçükakören Mahallesi Sütpınar mezrasında gerçekleştirilen kontrol faaliyetleri esnasında görevlilerin dur ihtarına uymamıştır. Başvurucunun dur ihtarına uymaması sonrasında kontrol görevlileri tarafından havaya ve başvurucunun aracının lastiklerine uyarı amaçlı ateş açılmıştır. Başvurucu, açılan ateşlerde vücuduna mermi isabet etmesi sonucu yaralanmıştır. Başvurucu, yaralanmasında idarenin kusuru olduğunu ileri sürerek maddi ve manevi zararının tazmini için dava açmıştır. Diyarbakır 3. İdare Mahkemesi (Mahkeme) davanın reddine karar vermiştir. Karar gerekçesinde olaya ilişkin soruşturmanın kovuşturmaya yer olmadığı kararıyla neticelendiği ve bu nedenle idarenin hizmet kusurunun bulunmadığı, kusursuz sorumluluk ilkesi yönünden yapılan değerlendirmedeyse başvurucunun kendisine yapılan dur ihtarına uymayarak olay yerinde duyduğu endişeyle kaçmaya çalıştığı, bu hâliyle başvurucunun

şüpheli hareketleri sonucunda olay yerine gelen kolluk görevlilerince başvurucuya doğru ateş açıldığı, başvurucunun yaralanması olayında dur ihtarına uymayarak hareket ettiği için bizatihi kendi kusurunun mevcut olduğu ve bu sebeple de idarenin kusursuz sorumluluk hâlinin de mevcut olamayacağı belirtilmiştir.

3. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi (Daire) istinaf başvurusuna konu kararın ve dayandığı gerekçenin hukuka ve usule uygun olduğunu belirterek istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar vermiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 1/11/2021 tarihinde öğrenmiş ve 29/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Komisyon; başvurucunun yaşam hakkının ihlali iddiasının kabul edilemez olduğuna, adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Başvurucu; ilk derece mahkemesi kararında somut ve açık bir gerekçelendirme yapılmadığını, Daire kararında da gerekçe bulunmadığını belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

7. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel, maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması ve yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31- 34).

8. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

9. Somut olayda Mahkemenin davanın reddi kararına ne şekilde ulaştığını esaslı iddiaları karşılayacak ölçüde, objektif, kabul edilebilir nedenlerle açıkladığı anlaşılmaktadır. Daire de dosyadaki belgeler ile istinaf dilekçesindeki iddiaların incelenmesi sonucu Mahkemenin ulaştığı kanaatin aksi yönünde bir neticeye varmamıştır.

10. Başvurucu; ilk derece yargılaması sırasında mevcut olmayan, ilk kez istinaf aşamasında ortaya çıkan ve bu sebeple Dairenin ayrı ve açık yanıt vermesini gerektiren bir durumun varlığını da iddia etmemiştir. Bu itibarla Daire tarafından Mahkemenin hüküm ve gerekçesinin uygun bulunduğu dikkate alındığında gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

12. Başvurucu; olaya ilişkin soruşturma aşamasında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi nedeniyle idarenin hizmet kusuru bulunmadığı yönündeki mahkemenin değerlendirmesinin hatalı olduğunu belirterek hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

14. Bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale iddiası içermeyen, yargılama aşamasında elde edilen delillerin takdiri ile bu deliller ışığında hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasına ilişkin somut başvuru yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup gerekçeli kararda yer verilen hukuki tespitler ve dayanaklar (bkz. § 2) gözönünde bulundurulduğunda derece mahkemesi kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilmemiştir. Bu itibarla ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYÇA ERSÖZLÜ

B. No: 2022/36417 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/36417

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYÇA ERSÖZLÜ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/36417)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nuray KOVANCI

Başvurucu : Ayça ERSÖZLÜ

Vekili : Av. Burçin YALDIZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarına yapılan esaslı itirazların gerekçesiz şekilde reddedilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ve aile konutundan uzaklaştırmaya yönelik tedbir kararı verilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, nihai kararı 16/2/2022 tarihinde öğrendiğini beyan ederek 21/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Bireysel başvurunun ön şartlarından biri de başvuru süresidir. Süre, başvurunun her aşamasında dikkate alınması gereken bir usul hükmüdür (Deniz Baykal [2. B.], B. No: 2013/7521, 4/12/2013, § 32).

3. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru

yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

4. Bireysel başvuru süresinin işlemeye başlaması yönünden nihai kararın gerekçesinin tebliği, öğrenme şekillerinden biridir (Mehmet Ali Kurtuldu [2. B.], B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Başvurucunun nihai kararın gerekçesini dava dosyasını incelemek suretiyle öğrenmesi mümkündür. Bu doğrultuda dosyadan suret alınması gibi hâllerde başvurucunun gerekçeli kararı öğrendiği kabul edilebilir. Başvuruculaların nihai kararın gerekçesini öğrendiklerini beyan ettikleri tarih de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (İlyas Türedi [1. B.], B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

5. Söz konusu uyuşmazlıkta, bireysel başvuru formunda 15/2/2022 tarihli nihai kararın 16/2/2022 tarihinde öğrenildiğinin beyan edildiği ve başvurunun otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 21/3/2022 tarihinde yapıldığı anlaşılmıştır. Başvurucunun herhangi bir mazeret de bildirmediği görülmüştür.

6. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BURAK İLKİNÖNÜ

B. No: 2022/37628 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/37628

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BURAK İLKİNÖNÜ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/37628)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nuray KOVANCI

Başvurucu : Burak İLKİNÖNÜ

Vekilleri : Av. Muhammed Faruk SEYİTOĞLU Av. Musa YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; katılma yoluyla istinaf talebinin incelenmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi (TEDAŞ), Tekirdağ'ın Muratlı ilçesi Yukarısırt Mahallesinde kâin başvurucuya ait olan 483 parsel sayılı taşınmazın, 2.995,85 m²lik kısmında lehine irtifak hakkı tesisi ve 12,01 m²lik kısmında pilon yeri tesisi amacıyla acele kamulaştırılmasına karar vermiştir. Kıymet takdir komisyonunca tespit edilen bedel üzerinde anlaşma sağlanamaması üzerine TEDAŞ, 8/10/2019 tarihinde başvurucu aleyhine Muratlı Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) kamulaştırma bedel tespiti ve tescil davası açmıştır.

3. Mahkeme, 9/7/2020 tarihinde taşınmazın kamulaştırma bedelinin tespitine, dava konusu taşınmazın 2.995,85 m²lik kısmında TEDAŞ adına daimi irtifak hakkı tesisi ile bu hakkın tapuya tesciline, taşınmazın diğer kamulaştırılan pilon yeri kısmının başvurucu adına olan tapu kaydının iptali ile TEDAŞ adına tesciline karar vermiştir.

4. Davacı TEDAŞ, 11/1/2021 tarihinde Mahkemeye istinaf dilekçesi vererek bu karara karşı

istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Davacının istinaf dilekçesi 25/1/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, 4/2/2021 tarihinde istinaf dilekçesine karşı sunduğu cevap dilekçesi ile istinaf yoluna başvurmuştur. Başvurucu, istinaf yolu için gerekli harçları yatırmıştır.

5. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 39. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 16/2/2022 tarihinde davacı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar vermiş, başvurucunun katılma yolu ile yaptığı istinaf başvurusu hakkında karar vermemiştir.

6. Başvurucu nihai hükmü 22/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 21/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu; süresi içerisinde katılma yoluyla istinaf dilekçesini Mahkemeye vermesine rağmen Bölge Adliye Mahkemesince istinaf talebinin değerlendirilmediğini belirterek mahkemeye erişim hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Başvuru, adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

12. Öte yandan mahkemeye erişim hakkı ilk derece mahkemesine dava açma hakkının yanı sıra itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise anılan yollara başvurma hakkını da içerir (Ali Atlı [1. B.], B. No: 2013/500, 20/3/2014, § 49).

13. Somut olayda istinaf başvurusunun esasının incelenmemesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu görülmektedir. Mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen şartlara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

14. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

15. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından çıkarılan şeklî anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56). Kanunun varlığı kadar kanun metninin ve uygulamasının da bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebileceği kadar hukuki belirlilik taşıması gerekir. Bir diğer ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik koşulunun sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önemlidir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55). Müdahalenin kanuna dayalı olması, iç hukukta müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44).

16. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "İstinaf dilekçesine cevap" kenar başlıklı 347. maddesinin (1) numaralı fıkrasında istinaf dilekçesinin, kararı veren mahkemece karşı tarafa tebliğ olunacağı; söz konusu maddenin (2) numaralı fıkrasında da karşı tarafın, tebliğden itibaren iki hafta içinde cevap dilekçesini kararı veren mahkemeye veya bu mahkemeye gönderilmek üzere başka bir yer mahkemesine verebileceği kurala bağlanmıştır. Yine 6100 sayılı Kanun'un "Katılma yolu ile başvurma" kenar başlıklı 348. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, istinaf dilekçesi kendisine tebliğ edilen tarafın, başvurma hakkı bulunmasa veya başvuru süresini geçirmiş olsa bile, vereceği cevap dilekçesi ile istinaf yoluna başvurabileceği belirtilmiştir.

17. Somut olayda, davacının istinaf dilekçesinin 25/1/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edildiği, başvurucunun, davacının istinaf dilekçesine karşı 4/2/2021 tarihinde verdiği cevap dilekçesi ile katılma yoluyla istinaf talebinde bulunduğu anlaşılmaktadır (bkz. § 4). Bölge Adliye Mahkemesi 16/2/2022 tarihli kararında sadece davacının istinaf itirazlarını değerlendirmek suretiyle nihai kararını vermiştir. Buna göre Bölge Adliye Mahkemesinin başvurucunun katılma yoluyla istinaf talebi hakkında herhangi bir değerlendirme yapmadığı anlaşılmaktadır. Bir diğer ifadeyle söz konusu talep hakkında olumlu veya olumsuz bir karar verilmediği ve bu talebin bir sonuca bağlanmadığı görülmektedir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanunilik ölçütünü karşılamadığı sonucuna varılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu; ihlalin tespiti, ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması ile miktar belirtmeksizin tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde

yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

21. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 39. Hukuk Dairesine (E.2021/343, K.2022/310) iletilmek üzere Muratlı 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2019/347, K.2020/123) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

U.A.

B. No: 2022/41175 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/41175

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

U.A. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/41175)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : U.A.

Vekili : Av. Bilal KOLBÜKEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, müdafiye daha önce tebliğ edilen istinaf dairesi kararının asil tarafından temyiz edilmesi üzerine süresinde temyiz edilmediği belirtilerek temyiz isteminin reddine karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Edirne Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle başvurucu hakkında soruşturma başlatmıştır.

3. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 28/8/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede başvurucunun etkin pişmanlık kapsamında verdiği ikrar mahiyetindeki beyanları ve tanıkların anlatımları neticesinde atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

4. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Edirne 3. Ağır Ceza Mahkemesince görülmeye başlanmıştır. Başvurucu, Edirne 3. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan 2 yıl 1 ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir.

5. Başvurucunun bu karara karşı yaptığı istinaf kanun yolu başvurusu İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesinin (İstinaf Dairesi) 10/4/2018 tarihli kararıyla temyiz yolu açık olmak üzere esastan reddedilmiştir. Anılan karar, başvurucu müdafiine 19/4/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucuya ise 22/5/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir. Söz konusu karar başvurucu tarafından 4/6/2018 tarihinde istinaf dilekçesinde ileri sürdüğü sebeplerle temyiz edilmiştir. Yargıtay 3. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) 21/2/2022 tarihli kararı ile temyiz istemini reddetmiştir. Yargıtay ilamının ilgili kısmı şöyledir:

"...Başvurucu hakkında kurulan hükme yönelik yapılan incelemede;

Gerekçeli kararın sanık [başvurucu] müdafiine 19.04.2018 tarihinde tebliğ edildiği, ancak; sanık müdafii tarafından kararın temyiz edilmediği, sanığın ise 04.06.2018 tarihinde kararı temyiz ettiği, böylelikle 15 günlük yasal süresinden sonra sanığın hükmü temyiz ettiği anlaşılmakla, temyiz isteminin CMK'nın 298. maddesi uyarınca REDDİNE..."

6. Başvurucu, nihai hükmü 31/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 20/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu; bizzat temyiz hakkını kullanamadığını, hatalı değerlendirme ile temyiz talebinin reddedilerek mahkemeye erişim ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mahkemeye erişim hakkına ilişkin mevzuat hükümleri ile yargısal içtihatlara değinildikten sonra anılan hakkın ihlal edildiğine dair iddianın incelenmesinde ilgili mevzuatın, yargısal içtihatların ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa Mahkemesi daha önce benzer bir şikâyeti Hakan Dağ ([1. B.], B. No: 2020/32671, 28/11/2024) ve Behiye Çağlıyan ([2. B.], B. No: 2021/34076, 14/1/2025) başvurularında incelemiş ve karara bağlamıştır. Anayasa Mahkemesi anılan başvurularda 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 11. maddesi, anılan maddede 6/6/1985 tarihli ve 3220 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ve gerekçesine göre ceza davalarında istinaf ve temyiz kanun yolu başvurularına ilişkin kararların sanıklar yerine sanıkların müdafiine tebliğ ile yetinilemeyeceğini vurgulamıştır. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi anılan başvurularda açık kanuni düzenleme ve kanun gerekçesine rağmen kararların sanıklara tebliğ edilmemesiyle gerçekleşen müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı ve mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

14. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Kararların açıklanması ve tebliği" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"(1) İlgili tarafın yüzüne karşı verilen karar kendisine açıklanır ve isterse kararın bir örneği de verilir.

(2) Koruma tedbirlerine ilişkin olanlar hariç, aleyhine kanun yoluna başvurulabilecek hâkim veya mahkeme kararları, hazır bulunamayan ilgilisine tebliğ olunur.

(3) İlgili taraf serbest olmayan bir kişi veya tutuklu ise tebliğ edilen karar, kendisine okunup anlatılır."

15. 5271 sayılı Kanun'un "Kanun yollarına başvurma hakkı" başlıklı 260. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hâkim ve mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve bu Kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır."

16. 5271 sayılı Kanun'un "Avukatın başvurma hakkı" başlıklı 261. maddesi şöyledir:

"Avukat, müdafiliğini veya vekilliğini üstlendiği kişilerin açık arzusuna aykırı olmamak koşuluyla kanun yollarına başvurabilir."

17. 7201 sayılı Kanun'un "Vekile ve kanuni mümesile tebligat" başlıklı 11. maddesinin 3220 sayılı Kanun'un 5. maddesi ile değiştirilen (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligat vekile yapılır. Vekil birden çok ise bunlardan birine tebligat yapılması yeterlidir. Eğer tebligat birden fazla vekile yapılmış ise, bunlardan ilkine yapılan tebliğ tarihi asıl tebliğ tarihi sayılır. Ancak, Ceza Muhakemeleri Usulu Kanununun, kararların sanıklara tebliğ edilmelerine ilişkin hükümleri saklıdır."

18. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun (Genel Kurul) 29/5/2024 tarihli ve E.2024/2-209, K.2024/168 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Nitelikli hırsızlık suçundan sanığın mahkûmiyetine ilişkin Kayseri 1. Asliye Ceza Mahkemesince verilen 17.02.2021 tarihli ve 1441-396 sayılı hükmün, sanık ve müdafii tarafından istinaf edilmesi üzerine Kayseri Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesince 19.04.2021 tarih ve 1025-1048 sayı ile istinaf başvurusunun esastan reddine karar verildiği, gıyapta verilen hükmün yalnızca sanık müdafiine 26.04.2021 tarihinde tebliğ edildiği, müdafiin temyiz isteminde bulunmadığı, karar tarihi itibarıyla incelemeye konu suç yanında başkaca suçlardan da ceza infaz kurumunda bulunan sanığın bu kez 24.05.2021 tarihinde gerekçeli kararın kendisine tebliği üzerine 26.05.2021 tarihli dilekçesi ile hükmü temyiz ettiği, inceleme yapan Özel Dairece, sanığın temyiz isteminin süre yönünden reddine karar verildiği anlaşılan olayda sanığın 26.05.2021 tarihli temyiz isteminin süresinde olduğunun kabulü gerekir..."

19. Genel Kurulun 24/2/2022 tarihli ve E.2019/16-573, K.2022/119 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Silahlı terör örgütüne üye olma suçundan sanık [Y.Ş.nin] atılı suçtan mahkûmiyetine dair Çorum 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 10.01.2018 tarihli ve 716-12 sayılı kararı sanık ve müdafisi tarafından istinaf edilmiş, Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesinin 17.05.2018 tarihli ve 1075-1220 sayılı kararı ile bu istemlerin esastan reddine karar

verilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın 30.05.2018 tarihinde sanık müdafisine tebliğ edilmesi üzerine sanık müdafisinin 22.06.2018 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurduğu ancak temyiz isteminin CMK'nın 291/1 maddesinde yazılı 15 günlük süre geçirildikten sonra yapılmış olduğundan Yargıtay (Kapatılan)16. Ceza Dairesince reddine karar verilmiştir.

Yapılan değişiklikte 6.6.1985 tarih ve 3220 sayılı Kanun'un 5. maddesinin gerekçesinde ceza yargılamasında duruşmanın vekil için değil, sanık için yapıldığı, akıbetinin de sanığın özgürlüğü veya mali durumu ile kısacası şahsı ile ilgili bulunduğu, bu itibarla ceza davalarında kararların sanıklara tebliğ edilmesine gerek görmemenin, müdafisine yapılan tebliği geçerli saymanun adalet ilkeleriyle bağdaştırılamayacak bir durum olduğu ifade edilmiştir. CMK'nın “Kararların Açıklanması ve Tebliği” başlıklı 35. maddesinin 2. fıkrasında ise koruma tedbirlerine ilişkin olanlar hariç, aleyhine kanun yoluna başvurulabilecek hâkim veya mahkeme kararlarının hazır bulunamayan ilgilisine tebliğ olunacağı açıkça düzenlenmiştir. Öte yandan"Müdafi”, “vekilden” farklı olarak şüphelinin/sanığın temsilcisi değil, ondan bağımsız ayrı bir ceza muhakemesi organı/öznesidir. Ceza muhakemesinde müdafi savunduğu kişiyi temsil etmemekte, kamusal bir yargılama makamı olarak kişinin savunmasına destek sağlamaktadır. Buna göre şüpheli/sanık ile müdafi ilişkisinin temsil kavramıyla açıklanması olanaklı değildir. Buradaki ilişki temsil ilişkisi olmayıp, işleyişi kamu hukuku kurallarıyla düzenlenmiş bağımsız bir görev ilişkisidir. Ceza yargılamasında adil yargılanma hakkının bir parçası olarak etkin başvuru yolu, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin (İHAS) 13. maddesi ve CMK'nın 34. maddesinin ikinci fıkrası, Tebligat Kanunu'nun 11. maddesinin son cümlesi ile CMK'nın 35. maddesinin 2. fıkrasındaki düzenlemeler ve müdafi ile vekil arasındaki farklılıklar da gözetildiğinde; sanığın ve müdafisinin yokluğunda verilen hükmün müdafiden başka, kamu davasının tarafı, süjesi, cezanın sorumlusu kısacası ilgilisi olan sanığa da ayrıca tebliğ edilmesi gerekmektedir. Burada yapılan tebliğin, kararın içeriği hakkında bilgi sahibi olmayı ve müdafinin kusurlu davranışı ile kanun yolu başvuru süresini geçirmiş olması hâlinde eski hâle getirme imkânının bulunup bulunmadığının incelenerek koşullarının bulunması hâlinde eski hâle getirme talebinde bulunma imkânı amacı taşıdığından kanun yollarına başvuru süresinin müdafiye yapılan tebligat ile başladığı kabul edilmelidir..."

20. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 13/1/2026 tarihli ve E.2023/7523, K.2026/834 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi hükmünün elektronik tebligat yoluyla 31.10.2021 tarihinde usulüne uygun şekilde sanık müdafiine tebliğ edildiği, sanık müdafiinin eski hale getirme talepli temyiz dilekçesini CMK'nın 291 uncu maddesinde öngörülen 15 günlük yasal temyiz süresi geçtikten sonra 01.12.2021 tarihinde dosyaya sunduğu, eski hale getirme talepli temyiz dilekçesi ekinde mazeret olarak sunulan belgenin içeriği değerlendirildiğinde, 5271 sayılı CMK nın 40 ve devamı maddeleri kapsamında talebin kabulünü gerektirir haklı bir neden olarak kabulünün mümkün olduğu, ayrıca Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 24.02.2022 tarih ve 2019/573 esas, 2022/119 sayılı ilamında belirtildiği üzere hükmün müdafiiden başka, kamu davasının tarafı, sujesi, cezanın sorumlusu kısacası ilgilisi olan sanığa da ayrıca tebliğ edilmesi gerektiği de gözetilerek; istinaf kararının sadece sanık müdafine tebliğ edilip sanığa tebliğ edilmediği ve sanığın öğrenmekle süresi içerisinde hükmü temyiz ettiği anlaşıldığından sanık ve müdafiinin eski hale getirme isteklerinin yerinde olduğu belirlenerek yapılan incelemede..."

21. Yargıtay 2. Ceza Dairesinin 10/2/2026 tarihli ve E.2023/21194, K.2026/2199 sayılı

kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Ayrıntıları Ceza Genel Kurulunun 18.03.2008 tarih ve 9-7-56 sayılı kararında açıklandığı üzere ve kovuşturma evresinde kendisine zorunlu müdafii atandığından sanığın haberdar edilmediği durumlarda zorunlu müdafiine yapılan tefhim ve tebliğlerin kendisine bağlanan hukukî sonuçları doğurmayacağı, bu durumda zorunlu müdafii sanığın lehine gibi görünen bazı işlemleri yapmış olsa da, örneğin temyiz dilekçesi vermiş olsa dahi hükmün sanığın kendisine de tebliğ edilmesi ve sanık tarafından temyiz dilekçesi verilmesi hâlinde temyiz isteminin kabul edilmesi gerektiği..."

22. Yargıtay 2. Ceza Dairesinin 22/1/2026 tarihli ve E.2023/20476, K.2026/1146 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesinin 28.02.2022 tarihli kararının, sanık ve müdafinin yokluğunda verildiği, kararın sanık müdafiine tebliğ edildiği, ancak müdafii tarafından temyiz edilmediği, sanığın kararı öğrenmesi üzerine verdiği 12.12.2022 tarihli olan temyiz talebi hakkında, Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesinin 09.01.2023 tarihli ek kararı ile temyiz süresi geçtikten sonra karar temyiz edildiğinden sanığın temyiz isteminin reddine karar verildiği, akabinde sanığın bu ek kararı süresinde temyiz ettiği anlaşılmakla, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 24.02.2022 tarihli ve 2019/16-573 Esas, 2022/119 Karar sayılı kararında belirtildiği üzere, müdafii bulunsa bile sanığın da temyiz hakkı bulunduğundan ve kararın daha önce ayrıca sanığa tebliğ edilmediği belirlenmekle, sanığın öğrenme üzerine 12.12.2022 tarihli temyiz isteminin süresinde olduğunun kabulüyle Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesinin 09.01.2023 tarihli olan ek kararının hukuki değerden yoksun olması sebebiyle anılan ek karar kaldırılarak yapılan incelemede..."

23. Somut olayda başvurucunun istinaf kanun yolu talebinin esastan reddine ilişkin İstinaf Dairesi kararı kendisine 22/5/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu ise anılan kararı 4/6/2018 tarihinde yasal süresi içinde temyiz etmiştir (bkz. § 6). Bu durumda açık kanuni düzenleme ve Yargıtay içtihadına rağmen Ceza Dairesinin temyize konu İstinaf Dairesi kararına yönelik temyiz süresinin başvurucunun bu kararın kendisine tebliğ edildiği tarih yerine anılan kararın başvurucu müdafiine tebliğ edildiği tarihten başladığına dair değerlendirmesi sonucu başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla eldeki başvuruda yukarıda anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir husus bulunmadığından başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

25. Başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden adil yargılanma hakkı kapsamındaki bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkı ile etkili başvuru hakkı, suçta ve cezada kanunilik ilkesine ilişkin şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir. Ayrıca başvurucunun temyiz hakkını kullanamaması nedeniyle yukarıda mahkemeye erişim hakkının ihlali sonucuna ulaşılmış olduğundan eşitlik ilkesi ve din ve vicdan özgürlüğüne yönelik şikâyetlerinin uygun görülen giderim olan yeniden yargılanma aşamasında Mahkemece değerlendirilebileceği anlaşılmakla bu aşamada ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Bu konuda önemle belirtilmelidir ki suçlu-suçsuz kararı vermek ya da daha hafif veya ağır ceza belirlemek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Ruhşen Mahmutoğlu [1. B.], B. No: 2015/22, 15/1/2020, § 67). Belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi kural olarak yargılamayı yürüten yargı mercilerine aittir (Orhan Kılıç [GK], B. No: 2014/4704, 1/2/2018, § 44). Bu bağlamda somut olayda başvurucunun atılı suçları işleyip işlemediği yönünde karar vermek, Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Anayasa Mahkemesince verilen ihlal kararı, sanığın beraat ettiği anlamına gelmediği gibi ihlal kararının gereklerinin yerine getirilmesi amacıyla yapılacak yeniden yargılama neticesinde sanık hakkında mutlaka beraat kararı verilmesi gerektiği anlamına da gelmemektedir. İhlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemler yerine getirildikten sonra yapılacak değerlendirmede Mahkemenin mevcut belgelerle birlikte delillerin takdir biçimine göre benzer veya farklı bir sonuca varması mümkündür.

29. Başvurucu maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir. Ayrıca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesine (E.2018/589, K.2018/757) iletilmek üzere Edirne 3. Ağır Ceza Mahkemesine

(E.2017/120, K.2018/8) GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

İ. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

REFİK BAYHAN

B. No: 2022/44330 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/44330

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

REFİK BAYHAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/44330)

Karar Tarihi: 9/4/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 29/9/2026 - 33385

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Refik BAYHAN

Vekili : Av. Çiğdem ALTUNTAŞ BAYHAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, özel bir şirketin kurucu temsilcisi olan ortağın özel eğitim kurumu açma başvurusunun reddine dair işleme karşı açtığı davada sonuca etkili iddianın kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/4/2022 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Mersin'de faaliyet gösteren özel bir şirketin kuruculuğunda ve başvurucunun kurucu temsilciliğinde 9/3/2020 tarihinde özel bir kurs için kurum açma başvurusunda bulunulmuştur. 16/3/2020 tarihinde talep reddedilmiş; gerekçede, şirketin kurucu temsilcisi olan başvurucunun adli sicil kaydına göre 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Eğitim Kurumları Kanunu'nun 4. maddesinde belirtilen şartları taşımadığı belirtilmiştir. Başvurucu, anılan işlemin iptali istemiyle 15/6/2020 tarihinde dava açmış; dilekçesinde şirketin kurucu temsilcisi sıfatıyla kursun açılması için başvurduğunu belirtmiştir.

7. Mersin 2. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 21/10/2020 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Olayda, davacının dava dosyasında mevcut 12.02.2020 tarih ve 10014 sayılı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde kuruluş tescili ilan edilen limited şirketinin kurucu ortağı olduğu, söz konusu şirketin kuruculuğunda, kurucu temsilcisi olarak özel kurs ile ilgili kurum açma başvurusunda bulunduğu ancak davacının Mülga 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanuna muhalefetten yargılandığı ve ceza aldığı, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 4. maddesinde özel öğretim kurumlarının gerçek kişi kurucularında, tüzel kişi kurucularının yönetim organlarında, kurucu temsilcilerinde ve personelinde affa uğramış olsa bile kaçakçılık suçlarından ceza almamış olması şartı arandığından davacının bu şartı sağlamadığı açık olup, davacının kurucu temsilciliğinde açılmak istenen kurum açma başvurusunun reddine ilişkin dava konusu işlemlerde hukuka ve mevzuata aykırılık bulunmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır."

8. Başvurucu, karara karşı 16/11/2020 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Adana Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 1/12/2021 tarihinde istinaf kanun yolu başvurusunu reddetmiştir. Karar, temyiz yolu açık olarak verilmiştir. Başvurucu 12/1/2022 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Danıştay Sekizinci Dairesi 2/2/2022 tarihinde temyiz istemini incelemeksizin reddetmiş; gerekçede, temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararının 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 46. maddesine göre temyiz yolu açık olmayan kesin kararlardan olduğunu belirtmiştir.

9. Başvurucu vekili, Danıştayın nihai kararını Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden 8/4/2022 tarihinde öğrenmiş; başvurucu ise aynı tarihte bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Silifke Asliye Ceza Mahkemesi 30/5/2000 tarihinde başvurucunun 7/1/1932 tarihli ve 1918 sayılı mülga Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun'a muhalefet suçundan 64.436.674 TL gümrük ağır para cezasından çevrilerek 2 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Karar 31/10/2000 tarihinde kesinleşmiştir. Silifke 1. Asliye Ceza Mahkemesi 18/1/2021 tarihinde başvurucunun memnu haklarının iadesine karar vermiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Mevzuat Hükümleri

11. 5580 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bir kurumda öğretime başlayabilmek için kurum açma izni alınması zorunludur. İzin başvuruları ilgili millî eğitim müdürlüğüne yapılır. Valilikçe yapılan inceleme sonucunda açılması uygun görülen okullar dışındaki kurumlara kurum açma izni verilir. Valilikçe açılması uygun görülen okullara ilişkin başvurular ise kurum açma izni verilmek üzere Bakanlığa gönderilir.

Kurum açma izni talebinin valilikçe reddedilmesi hâlinde, kurucu veya kurucu temsilcisi tarafından taleplerinin reddine ilişkin işlemin tebliğinden itibaren onbeş iş günü içinde Bakanlığa itirazda bulunulabilir. İtiraz, Bakanlıkça onbeş iş günü içinde karara bağlanır.

Kurum açma izni alınmadıkça, kuruma öğrenci kaydı yapılamaz.

..."

12. 5580 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Özel öğretim kurumlarının gerçek kişi kurucularında, tüzel kişi kurucularının yönetim organlarında, kurucu temsilcilerinde ve personelinde; 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezası ya da affa uğramış olsa bile Devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçlar, Devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, millî savunmaya karşı suçlar, Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık suçları, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ve 11/10/2006 tarihli ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun kapsamında işlenen suçlardan ceza almamış olması veya haklarında bu suçlardan dolayı kovuşturma bulunmaması, terör örgütlerine ya da Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti ya da iltisakı yahut bunlarla irtibatı olmaması şartı aranır.

..."

13. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma" başlıklı 53. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak;

a) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tabi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten,

...

d) Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasi parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan,

e) Bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten,

yoksun bırakılır.

(2) Kişi, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar bu hakları kullanamaz.

...

(5) Birinci fıkrada sayılan hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla hapis cezasına mahkûmiyet halinde, ayrıca, cezanın infazından sonra işlemek üzere, hükmolunan cezanın yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Bu hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla sadece adlî para cezasına mahkûmiyet halinde, hükümde belirtilen gün sayısının yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Hükmün kesinleşmesiyle icraya konan yasaklama ile ilgili süre, adlî para cezasının tamamen infazından itibaren işlemeye başlar.

(6) Belli bir meslek veya sanatın ya da trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenen taksirli suçtan mahkûmiyet halinde, üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere, bu meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilebilir. Yasaklama ve geri alma hükmün kesinleşmesiyle yürürlüğe girer ve süre, cezanın tümüyle infazından itibaren işlemeye başlar."

14. 25/5/2005 tarihli ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'nun "Yasaklanmış hakların geri verilmesi" başlıklı 13/A maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu dışındaki kanunların belli bir suçtan dolayı veya belli bir cezaya mahkûmiyete bağladığı hak yoksunluklarının giderilebilmesi için, yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilebilir. Bunun için; Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları saklı kalmak kaydıyla,

a) Mahkûm olunan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması,

b) Kişinin bu süre zarfında yeni bir suç işlememiş olması ve hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaat oluşması,

gerekir.

(2) Mahkûm olunan cezanın infazına genel af veya etkin pişmanlık dışında başka bir hukukî nedenle son verilmiş olması halinde, yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilebilmesi için, hükmün kesinleştiği tarihten itibaren beş yıl geçmesi gerekir. Ancak, bu süre kişinin mahkûm olduğu hapis cezasına üç yıl eklenmek suretiyle bulunacak süreden az olamaz.

(3) Yasaklanmış hakların geri verilmesi için, hükümlünün veya vekilinin talebi üzerine, hükmü veren mahkemenin veya hükümlünün ikametgâhının bulunduğu yerdeki aynı derecedeki mahkemenin karar vermesi gerekir..."

2. Anayasa Mahkemesi Kararı

15. Anayasa Mahkemesinin 10/9/2025 tarihli ve E.2024/125, K.2025/178 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"29. Kuralda affa uğramış olsa bile devletin egemenlik alametlerine ve organlarının

saygınlığına karşı suçlardan mahkûm olanların turist rehberliği mesleğine kabul edilmeyeceği düzenlenmek suretiyle süresiz bir hak yoksunluğu öngörülmektedir. Öncelikle süresiz hak yoksunluğuna karşı yasaklanmış hakların geri verilmesi kurumunun, devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçlardan mahkûm olanların turist rehberliği mesleğini icra etmelerine imkân sağlayıp sağlamadığının değerlendirilmesi gerekir.

30. Kural uyarınca devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçlardan mahkûm olanların turist rehberliği mesleğini icra edememelerine ilişkin olarak belli bir süre öngörülmemiş olsa da yasaklanmış hakların geri verilmesi kararıyla bu mesleğe kabul edilmelerinin mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda yasaklanmış hakların geri verilebilmesi için öngörülen mahkûm olunan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması, kişinin infazın tamamlanmasından itibaren üç yıllık süre içerisinde yeni bir suç işlememesi ve hayatını iyi hâlli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaatin oluşması, mahkûm olunan cezanın infazına genel af veya etkin pişmanlık dışında başka bir hukuki nedenle son verilmiş olması hâlinde, yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilebilmesi için, hükmün kesinleştiği tarihten itibaren beş yıl geçmesi şartlarının orantılılık incelemesinde değerlendirilmesi gerekir.

31. Bu bağlamda cezanın infazının tamamlanmasından itibaren geçmesi gereken üç yıllık sürenin veya infazına genel af veya etkin pişmanlık dışında başka bir hukuki nedenle son verilmiş olması durumunda hükmün kesinleştiği tarihten itibaren geçmesi gereken beş yıllık sürenin geçmiş olması şartıyla turist rehberliği mesleğine kabulün mümkün olduğu, söz konusu sürelerin ise makul ve orantılı olduğu anlaşılmaktadır.

32. Ayrıca yasaklanmış hakların geri verilmesi için belirtilen süreler içinde yeni bir suç işlememe ve hayatın iyi hâlli olarak sürdürüldüğü hususunda mahkemece kanaatin oluşması şartı arandığından bu konuda hâkimin takdir yetkisi bulunmaktadır. Bununla beraber iyi hâlin belirlenmesinde belirtilen süreler içinde yeni bir suçun işlenmemesinin etkili olduğu gözetildiğinde söz konusu yetkinin sınırsız olmadığı ve ayrıca yargısal denetime tabi olduğu anlaşılmaktadır.

33. Bu itibarla kuralla devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçlardan mahkûm olanların turist rehberliği mesleğine kabul edilmeleri bakımından bir hak yoksunluğu getirilmekte ise de yasaklanmış hakların geri verilmesiyle birlikte bu hak yoksunluğunun süresiz olmadığı, bu sürenin diğer koşulların yanında sınırlandırıldığı ve turist rehberliği mesleğine kabul için devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçlardan mahkûm olanlara aşırı bir külfet yüklemediği anlaşılmaktadır (bazı farklılıklarla birlikte benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2023/80, K.2024/142, 23/7/2024, § 35; E.2024/96, K.2024/143, 23/7/2024, § 36).

34. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 13., 48. ve 49. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir."

B. Uluslararası Hukuk

16. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar[ın] ... esası konusunda karar verecek olan ... bir mahkeme tarafından ... görülmesini isteme hakkına sahiptir..."

17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) adil yargılanma hakkının demokratik toplumda önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamaktadır (Airey/İrlanda, B. No: 6289/73, 9/10/1979, § 24). AİHM'e göre hukuk devletinin temel ilkelerinden biri olan hukuki belirlilik Sözleşme'nin bütün maddelerinde mündemiçtir (Iordan Iordanov/Bulgaristan, B. No: 23530/02, 2/7/2009, § 47). Adil yargılanma hakkı hukukun kabul edilmiş evrensel ilkelerine uygun olarak yorumlanmalıdır. Bu bağlamda hakkın tesliminden kaçınma (denial of justice) yasağı bu ilkelerin başında gelmektedir (Golder/Birleşik Krallık, B. No: 4451/70, 21/2/1975, § 35).

18. AİHM iç hukukun yorumlanmasında öncelikli görevin ulusal otoritelere ait olduğunu vurgulamaktadır. AİHM'in görevi ulusal hukuk mercilerinin yorumlarının etkilerinin Sözleşme ile uyumlu olup olmadığını tespit etmekle sınırlıdır (Waite ve Kennedy/Almanya, B. No: 26083/94, 18/2/1999, § 54). AİHM kural olarak kendisinin ulusal mahkemelerin yerine geçerek değerlendirme yapma görevinin bulunmadığını, ulusal hukukun yorumlanmasına ilişkin sorunları çözmenin öncelikli olarak ulusal otoritelerin -özellikle ulusal mahkemelerin- yetkisinde olduğunu ifade etmektedir. AİHM bu sebeple ulusal mahkemelerin iç hukukun yorumuna ilişkin tartışmalarına karışmayacağını belirtmektedir. Ancak AİHM keyfîliğin bulunduğu, diğer bir ifadeyle ulusal mahkemelerin iç hukuku açıkça hatalı veya keyfî ya da adaleti hiçe sayacak şekilde uyguladıklarını gözlemlediği hâllerde bunu sorgulayabileceğine işaret etmektedir (Anđelković/Sırbistan, B. No: 1401/08, 9/4/2013, § 24).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 9/4/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

20. Başvurucu 5580 sayılı Kanun'da belirtilen şartları taşımasına rağmen mahkemelerce mevzuatın hatalı uygulandığını, kendisinin kurucu ortak olması nedeniyle kanunda belirtilen şartların kendisi için geçerli olmadığını ifade etmiştir. Memnu hakların iadesine karar verilmesine karşın herhangi bir şekilde bu durumun değerlendirilmediğini belirtmiştir. Kendisinin yalnızca kurucu ortak olduğunu, başka bir ünvanı bulunmadığını, buna rağmen haksız ve hukuka aykırı olarak davasının reddedildiğini iddia ederek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Bakanlık görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

B. Değerlendirme

22. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddiaları gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

25. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 36. maddesine "...ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının kapsamına gerekçeli karar hakkının da dâhil olduğu AİHM'in birçok kararında vurgulanmıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsadığının kabul edilmesi gerekir (Abdullah Topçu [1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, § 75).

26. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında da "Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır." denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği anılan Anayasa kuralı da gerekçeli karar hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır (Abdullah Topçu, § 76).

27. Gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Bu hak, tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

28. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak mahkemeler, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilse de (Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğu gerekçeli karardan anlaşılmalıdır.

29. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (Sencer Başat ve diğerleri, §§ 35, 39).

30. Bir davada tarafların hukuk düzenince hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri için usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün içerik ve kapsamı ile bu hükme varılırken mahkemenin neleri dikkate aldığı ya da almadığını gösteren, ifadeleri özenle seçilmiş, kuşkuya yer vermeyecek açıklıkta olan bir gerekçe bölümünün ve buna uyumlu hüküm fıkralarının bulunması gerekçeli karar hakkı yönünden zorunludur (Sencer Başat ve diğerleri, § 38).

31. Öte yandan bireysel başvuru yolunun ikincillik niteliği gereği ilgili mevzuatı yorumlamak

mahkemelerin görevi olup Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda incelediği husus, mahkemelerin gerekçelerine esas yorumun Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlükleri ihlal edip etmediğidir (Şeyma Kayaoğlu [2. B.], B. No: 2014/5491, 5/7/2017, § 53).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

32. Somut olayda başvurucu, şirketin kurucu temsilcisi sıfatıyla özel bir kurs açma başvurusunda bulunmuş; talebinin reddedilmesi üzerine dava açmıştır. İdare Mahkemesi davayı reddederken başvurucunun kaçakçılık suçundan ceza almış olması nedeniyle 5580 sayılı Kanun'un 4. maddesinde belirtilen şartı taşımadığı sonucuna varmıştır. Karar istinaf aşamasından geçerek kesinleşmiştir.

33. 5580 sayılı Kanun'un 4. maddesine göre, bir özel eğitim kurumunun kurucusu ya da kurucu temsilcisi olmak isteyen gerçek kişi belli başlı suçlardan ceza almamış olmalı veya hakkında bu suçlardan dolayı kovuşturma bulunmamalıdır. Madde metninde belirtilen suçlar arasında kaçakçılık suçu da sayılmıştır. Kanun koyucu affa uğrasa bile bu suçtan ceza alınmasını engel olarak kabul etmiştir (bkz. § 12).

34. Uyuşmazlıkta çözüme kavuşturulması gereken temel mesele, başvurucunun 5580 sayılı Kanun'un 4. maddesinde belirtilen şartları taşıyıp taşımadığıdır. İdare Mahkemesi başvurucunun 30/5/2000 tarihinde 1918 sayılı Kanun'a muhalefet etme suçundan netice itibarıyla 2 gün hapis cezası ile cezalandırılmasını dayanak alarak bu şartı sağlayamadığını kabul etmiştir.

35. Uyuşmazlıkta uygulanacak hukuk kurallarının yorumlanmasında öncelikli yetkinin yargılamada görev alan mahkemelere ait olduğunun altı çizilmelidir. Anayasa Mahkemesinin kendi yorumunu mahkemelerin yerine kaim etmesi söz konusu olamaz. Bununla birlikte mahkeme yorumlarının etkilerinin adil yargılanma hakkıyla çelişip çelişmediğini incelemek Anayasa Mahkemesinin görevindedir. Bu bakımdan bireysel başvuru kapsamında yapılacak değerlendirmede mahkemelerce yapılan değerlendirmeler veri olarak kabul edilecektir.

36. Anayasa Mahkemesi norm denetiminde yaptığı incelemede turist rehberlerinin mesleğe kabulü için aranan şartlardan biri olan, devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçlardan -kaçakçılık suçu da şartlar arasında sayılmıştır- bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına mahkûm olmama şartında geçen "…Devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçlar,…" ibaresini incelemiştir. Kararda, madde metninde yer alan düzenlemede yasaklanmış hakların geri verilmesi kararıyla mesleğe kabulü engelleyen herhangi bir değerlendirme olmadığı belirtilmiştir. Başka bir deyişle devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçlardan mahkûm olanların turist rehberliği mesleğine kabul edilmeleri bakımından bir hak yoksunluğu öngörülse de yasaklanmış hakların geri verilmesiyle birlikte bu hak yoksunluğunun süresiz olarak olmadığı ifade edilmiştir. Diğer koşulların yerine getirilmesi kaydı ile hak yoksunluğunun giderilme şansı bulunması nedeniyle devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçlardan mahkûm olanlara aşırı bir külfet yüklemediği değerlendirilmiş ve iptal talebi reddedilmiştir (bkz. § 15).

37. Benzer şekilde başvuruya konu olayda da kaçakçılık suçundan ceza almama özel eğitim kurumunun kurucusu ya da kurucu temsilcisi olma şartları arasında sayılmıştır. Madde metni incelendiğinde yasaklanmış hakların geri verilmesi hâlinde kurucu ya da kurucu temsilci olmayı engelleyen herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır yani cezanın infazının

tamamlanmasından itibaren geçmesi gereken üç yıllık sürenin veya infazına genel af veya etkin pişmanlık dışında başka bir hukuki nedenle son verilmiş olması durumunda hükmün kesinleştiği tarihten itibaren beş yıllık sürenin geçmiş olması şartıyla kurucu temsilci olmak mümkündür.

38. Somut olayda başvurucunun 18/1/2021 tarihinde memnu haklarının iadesine karar verilmiştir. Bu durumda başvurucunun kurucu temsilci olmasının değerlendirilmesi yönünden 5580 sayılı Kanun'un 4. maddesine göre herhangi bir engel bulunmamaktadır. Ancak Bölge İdare Mahkemesi, başvurucunun memnu haklarının iade edilmiş olmasını herhangi bir şekilde değerlendirmemiştir. Memnu hakların iade edilmiş olması karşısında, yapılan başvurunun nasıl değerlendirilmesi gerektiği, kabul edilmeme hâlinde neden kabul edilmediği kararda açıklanmamıştır.

39. Kural olarak mahkeme kararlarında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması hâlinde kanun yolu merciince bu karara atıfla değerlendirme yapılması makul görülebilir. Mahkeme kararlarında gerekçe bulunmadığı hâllerde ise kişilerin ileri sürdüğü esaslı itirazların kanun yolu mercii tarafından gerekçeli bir şekilde karşılanması gerekir. Somut olayda mahkeme kararının yukarıda belirtilen bağlamda bir gerekçe içermediği, Bölge İdare Mahkemesi tarafından ise bu karara atıf yapılarak herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır (Diren Taş [1. B.], B. No: 2019/38230, 24/1/2024, § 36).

40. Sonuç olarak başvurucunun memnu haklarının iade edilmiş olmasının kurum açma başvurusunun reddedilmesini neden ve nasıl haklılaştırdığı hususunun yargılama mercilerinin gerekçelerinde yer almadığı görülmüştür. Yargılama mercileri başvurucunun memnu haklarının iadesine karar verilmesini değerlendirmediğinden başvurucunun kurum açma başvurusunun haksız olarak reddedildiğine ilişkin iddiaları yeterli şekilde açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu itibarla yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

41. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

42. Başvurucunun suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmüş ise de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasının gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

VI. GİDERİM

43. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 100.000 TL manevi ve 100.000 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

44. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No:

2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

45. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

46. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

Ç. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Mersin 2. İdare Mahkemesine (E.2020/539, K.2020/934) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEDAT ALÇİN

B. No: 2022/46340 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/46340

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEDAT ALÇİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/46340)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Sedat ALÇİN

Vekili : Av. Fırat SARI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; işçilik alacaklarının tazmini talebiyle açılan davalarda, uyuşmazlığın esasına yönelik bir inceleme yapılmadan karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Ufuk Sema Eğitim Hizmetleri A.Ş.de (Şirket) 05/04/2001-31/12/2006 ve 01/08/2007-05/12/2015 tarihleri arasında kesintisiz çalıştığının tespiti ile yatırılmayan primlerin Şirket tarafından yatırılmasına karar verilmesi talebiyle İstanbul 19. İş Mahkemesinde (İş Mahkemesi)19/1/2016 tarihinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu, Şirkete bağlı FEM Dershanesinin Beşiktaş ve Taksim şubelerinde bekçi olarak çalıştığını ancak kesintisiz olarak çalışmasına rağmen Şirketin Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) 2001-2004 yılında işe girdi çıktı yaparak sigortalılığını eksik bildirdiğini ve kısmi prim ödediğini belirtmiştir. Başvurucu ayrıca biri aynı işyerinde diğeri komşu işyerinde çalışan iki tanık bildirmiş ancak bu tanıkların dinlenmediği, İş Mahkemesinin kurumlar vasıtasıyla yaptırdığı araştırmada başvurucunun anılan işyerinde çalıştığına dair tanık beyanlarının tespit edildiği görülmüştür.

3. İş Mahkemesi, dava şartı yokluğundan davanın reddine karar vermiştir. Karar

gerekçesinde 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (675 sayılı KHK) 16. maddesi ile 17/8/2016 tarihli ve 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (670 sayılı KHK) 5. maddesi uyarınca kanun hükmünde kararnameler (KHK) ile kapatılan kurum ve kuruluşlarla ilgili hak ve alacak taleplerine ilişkin yapılacak başvurularda Maliye Bakanlığının yetkili olduğu başvurucunun Maliye Bakanlığına kararın tebliğinden itibaren 30 günlük hak düşürücü sürede başvurabileceği belirtilmiştir.

4. Anılan karar doğrultusunda başvurucunun İstanbul Valiliği Defterdarlık KHK işlemleri İl Bürosuna yaptığı başvuru da 19/2/2020 tarihinde reddedilmiştir. Kararda, Milli Emlak Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan İnceleme ve Değerlendirme Komisyonunca (Komisyon) hazırlanan raporda Şirket bünyesinde çalıştığına dair bir belgenin bulunmadığının tespit edildiği, başvurucunun Şirketten aldığı maaşa ilişkin bir belge sunamadığı, maaşı elden aldığına dair beyanın mevcut olduğu, ayrıca İş Mahkemesi tarafından şirketin Mecidiyeköy/Şişli adresinde İlçe Emniyet Müdürlüğü vasıtasıyla yaptığı araştırmada başvurucuyu tanıyan kimseye ulaşılmadığı belirtilmiştir. Ayrıca Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından oluşturulan raporda da başvurucunun çalıştığını iddia ettiği dönemde Şirket bünyesinde sigortasız çalışan tespiti yapılamadığı yönündeki tespit birlikte değerlendirilerek başvurucunun Şirkette sigortasız çalıştığına dair bir verinin mevcut olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5. Başvurucu, anılan kararın iptali talebiyle İstanbul 8. İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde, İş Mahkemesi tarafından yaptırılan araştırma sonucunda çalıştığı mahallenin muhtarlıkları ve ilçe emniyet müdürlüğü tarafından Şirkette bekçi olarak çalıştığının bildirildiğini ayrıca bu yöndeki tanık beyanlarının da tutanak ile tespit edildiğini ancak bu deliller değerlendirilmeden haksız bir karar verildiğini belirtmiştir. Karara dayanak olan inceleme raporunun Şirketin Mecidiyeköy'deki merkezinde yapıldığını, kendisinin bu adreste çalıştığına dair bir iddiasının mevcut olmadığını, çalıştığı şubelerde bir inceleme yapılmadığını, ayrıca sigortasız çalıştırılmaya ilişkin bir kaydın sadece yazılı delil ve Şirket kayıtlarından tespit edilmeye çalışılmasının ise olaya uygun düşmediğinin açık olduğunu ifade etmiştir.

6. Mahkeme 19/4/2021 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun talebi doğrultusunda Komisyon tarafından yapılan inceleme neticesinde başvurucunun Şirketten ücret aldığına yönelik bir belgenin ibraz edilemediği, Maliye Bakanlığı Vergi Denetim Kurulunun raporunda yer verildiği üzere anılan Şirket bünyesinde çalıştığına ilişkin herhangi bir kaydın tespit edilemediği belirtilmiştir. Ayrıca Sosyal Güvenlik Kurumu denetim elemanlarınca düzenlenen inceleme raporunda da anılan Şirket nezdinde sigortasız çalışanın tespit edilemediği vurgulanarak 670 ve 675 sayılı KHK ile Kararnamelerin uygulanması amacıyla yürürlüğe konulan Maliye Bakanlığının 2016/1 sayılı Genelgesi ile getirilen koşulların davacı açısından mevcut olmadığı sonuç ve kanaatine varıldığından, tesis olunan dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmediği ifade edilmiştir.

7. Başvurucunun anılan karara karşı yaptığı istinaf başvurusu da İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Onuncu İdari Dava Dairesi tarafından, kararın hukuka ve usule uygun olduğu gerekçesiyle17/3/2022 tarihinde reddedilmiştir.

8. Nihai kararın, başvurucu vekili tarafından 31/3/2022 tarihinde öğrenilmesinden sonra

22/4/2022 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

9. Komisyon başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; İş Mahkemesi tarafından yapılan araştırma ile Şirkette çalıştığına dair tanık beyanlarının ilçe Emniyet Müdürlüğü tarafından tespit edildiğini, iddiasının ispatına yönelik bildirdiği tanıklar dinlenmeden dava şartı yokluğu nedeniyle ret kararı verildiğini belirtmiştir. İdare Mahkemesinin ise ek bir araştırma yapmadığı gibi lehine tanık anlatımlarını ve delilleri de dikkate almayarak, çalışmadığı adresteki araştırmayı içeren hatalı bir rapora dayanmak suretiyle yazılı bir kayıt olmadığından bahisle hizmet tespiti talebini kabul etmediğini ifade etmiştir. Sigortasız çalıştırmaya ilişkin yazılı kayıt aranmasının hayatın olağan akışına uygun olmadığını belirten başvurucu, davası İş Mahkemesinde görülseydi tanık dâhil her türlü delil ile iddiasını kanıtlama olanağının mevcut olacağını bu duruma rağmen İş Mahkemesinin dava devam ederken KHK'ya dayanarak davasını idareye yönlendirmesi ve yargı kararı yerine idari işlem tesis edilmesinin hukuka aykırı olduğunu vurgulayarak kişinin maddi ve manevi varlığının korunması hakkının, kanuni hâkim güvencesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı görüşünde; idari yargı mercileri tarafından başvurucunun talebinin incelenerek ilgili ve yeterli gerekçe gösterilerek başvurucunun davasının reddine karar verildiği, bu kararın istinaf incelemesinden geçerek kesinleştiği hatırlatılmıştır. Bu bağlamda yargı mercilerinin dava konusu maddi olay ve olgular ile iddiaları ve delilleri değerlendirdikleri, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardıkları sonucu gerekçelendirdikleri vurgulanmıştır. Ayrıca mevcut başvuruya konu yargılamalarda silahların eşitliği ilkesine aykırı ve delillerin inceletilmesi noktasında başvurucuyu dezavantajlı konuma düşüren bir uygulamanın varlığından söz etmek mümkün olmadığı belirtilmiştir.

12. Başvuru, adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olan karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Öncelikle bireysel başvuru yapabilmesi için hangi hukuk yolunu tüketmesi gerektiği hususunun başvurucunun hizmet tespitine ilişkin davasının 675 sayılı KHK ile 670 sayılı KHK kapsamında kalıp kalmadığının tespiti ile irdelenmesi gerekir. Bu bağlamda aşağıda açıklandığı üzere somut olayda anılan kanun hükmünde kararnameler kapsamında bir alacaktan söz edilemeyeceği vurgulanmalıdır. Bu durumda anılan mevzuatın icra edilebilir alacağın varlığı çerçevesinde bir yorumla tespit edilebilir mahiyette olduğu ve anılan mevzuatta hizmet tespitine ilişkin açık bir düzenleme de olmadığı gözetildiğinde yargı yolunu ilk bakışta kolaylıkla belirlemesinin başvurucudan beklenemeyeceği söylenebilir. Bu bağlamda İş Mahkemesi davanın anılan mevzuat kapsamında olduğu yönünde yanlış bir değerlendirmeyle dava şartı yokluğundan ret kararı vermiş, İdare Mahkemesi ise anılan KHK hükümleri kapsamında bir alacağın tespit edilemediğinden bahisle davayı reddetmiştir. Bu şekilde ortaya çıkan belirsizliğin ve farklı kararların olduğu bir olayda, İş Mahkemesi kararına güvenerek idari yargı mercilerine de gidilmiş olduğu dikkate alındığında, başvurucunun olağan kanun yollarını tüketerek yasal süre içinde bireysel başvuru yaptığının kabulü gerekir. Aksine bir değerlendirmenin somut olayda temel hak ve özgürlükleri kısıtlayabilecek nitelikte aşırı şekilci ve katı bir yorum olacağı söylenebilir.

14. Bu bağlamda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Demokratik bir toplumda vazgeçilmez bir hak niteliğindeki adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan mahkeme hakkı; uyuşmazlığın bir mahkeme önüne getirilebilmesini, dava konusu edilen uyuşmazlığa ilişkin esaslı iddia ve savunmaların yargı merciince incelenerek değerlendirilmesini ve bir karara bağlanmasını, ayrıca verilen kararın icra edilmesini gerektirir. Buna göre mahkeme hakkı; mahkemeye erişim hakkı, karar hakkı ve kararın icrası hakkını içerir. Karar hakkı genel itibarıyla mahkeme önüne getirilen uyuşmazlığın karara bağlanmasını isteme hakkını ifade eder. Zira dava hakkını kullanan bireyin asıl amacı uyuşmazlık konusu ettiği talebinin esasıyla ilgili olarak davanın sonunda bir karar elde edebilmektir. Bir başka ifadeyle dava sonucunda şayet bir karar elde edilemiyorsa dava açmanın da bir anlamı kalmayacaktır. Öte yandan karar hakkı bireylerin sadece yargılama sonucunda şeklî anlamda bir karar elde etmelerini güvence altına almaz. Bu hak aynı zamanda dava konusu edilen uyuşmazlığa ilişkin esaslı taleplerin yargı merciince bir sonuca bağlanmasını da gerektirir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. İbrahim Demiroğlu [GK], B. No: 2017/15698, 26/7/2019, § 55).

16. Başvurucu, Şirket bünyesinde kesintisiz çalıştığının tespiti ile yatırılmayan sigorta primlerinin Şirket tarafından yatırılmasına karar verilmesi talebiyle sosyal güvenlik hukukuna ilişkin hizmet tespiti davası açmıştır. Sonradan aynen kanunlaşan 670 ve 675 sayılı kanun hükmünde kararnamelerle, KHK ile kapatılan ve idareye devredilen kurum ile kuruluşlara ilişkin alacak ve haklara ilişkin taleplerin idareye yönlendirileceği ve uyuşmazlıkların idari yargıda görüleceği, adli yargıda dava açılamayacağı ayrıca kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle tevsik edilen borç ve yükümlülüklerden idarenin sorumlu olacağı düzenlenmiştir. Yargı makamları bu bağlamda anılan kanun hükmünde kararnameler uyarınca davayı usulden reddetmiş, tüm yönleriyle işin esasına girmemiştir. Bu durumda öncelikle başvurucunun davasının anılan KHK hükümleri kapsamında olup olmadığının tespiti gereklidir.

17. 670 sayılı KHK'nın 5. maddesi de dikkate alındığında icra edilebilir bir alacakla ilgili olarak kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle müracaat edileceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ilgili idari mercinin ve bu kararı denetleyen idare mahkemesinin kanaat getirici defter, kayıt ve belgelere dayalı bir alacağı anılan KHK kapsamında değerlendirebilecekleri söylenebilir (Ali Suat Ertosun [GK], B. No: 2020/1500, 18/9/2025,§43). Zira henüz doğmamış, icra edilebilir olmayan bir alacağın kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle müracaat edilmesi şartıyla da uyumlu olmayacağı söylenebilir.

18. Somut olayda başvurucunun iddiasının özünün, belli bir dönemde sigortasız olarak çalıştırılması nedeniyle anılan işyerinde kesintisiz çalıştığının tespiti ile bu kapsamda sigorta primlerinin ödenmesine yöneliktir. Hizmet tespiti davasının, sosyal güvenlik kurumuna hizmet süreleri hiç bildirilmeyen veya eksik bildirilen sigortasız çalıştırılan işçilerin işverene karşı açtığı ve konusu gereği 12/10/2017 tarihli 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesi gözetildiğinde iş mahkemelerinin görevi kapsamında kalan bir dava türü olduğu açıktır . Ayrıca davanın konusu SGK'ya bildirilmemiş ve bu kurum tarafından da tespit edilememiş çalışmaların belirlenerek, sigortalının hizmet süresinin ve prime esas kazançlarının tespitidir. Dolayısıyla dava konusunun doğmuş veya muaccel olmuş diğer bir deyişle icra edilebilir bir alacakla ilgili olduğunu söylemek mümkün değildir.

19. Hizmet tespiti davasının konusunun SGK'ya bildirilmemiş çalışma günlerinin veya sigortasız çalıştırmanın tespitinden ibaret olduğu gözetildiğinde, dava konusunun her zaman sadece kayıt ve defterle ispatı beklenecek bir alacak olduğunu söylemek mümkün değildir. Hizmet tespiti davasının doğası gereği her türlü delille ispatı mümkün olduğu da söylenebilir. Buradan hareketle 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinde 670 sayılı KHK'nın 5. maddesinde öngörülen usulün hizmet tespiti davasının sadece kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle müracaat edilebilecek bir alacak olarak görülerek bu kapsamda değerlendirilmesinin de mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Ancak İdare Mahkemesi tarafından defter ve kayıtlarla bağlı kalınarak -tanık ve sair deliller gözetilmeksizin- KHK kapsamında inceleme yapılarak ret kararı verildiği görülmüştür. İş mahkemesinin ise davayı 675 sayılı KHK'nın 16. maddesi kapsamında kalıp kalmadığının belirlenmesi için bu maddenin açıkça atıfta bulunduğu 670 sayılı KHK'nın 5. maddesinin kapsamı ve öngördüğü usulü değerlendirmediği görülmüştür. Sonuç olarak başvurucunun açtığı hizmet tespiti davasının anılan KHK hükümleri kapsamında olup olmadığı belirsiz kalmış, her iki yargı yolu arasında -bu olay özelinde- farklı içtihatlar oluşmuştur.

20. Sonuç olarak başvurucunun açtığı hizmet tespiti davasının anılan KHK hükümleri kapsamında olup olmadığını irdelemeksizin İş Mahkemesi tarafından davanın esasına girilmeden ret kararı verilmiştir. Bu itibarla somut olayda yargısal fonksiyonun esasını oluşturan uyuşmazlığın içinde yer alan maddi ve hukuki sorunların bütünüyle ele alınması ve karara bağlanması işlevinin ilgili mahkemelerce yerine getirilmediği, bu bağlamda başvurucunun şikâyet konusu ettiği hususlara ilişkin olarak herhangi bir karar verilmediği anlaşıldığından başvurucunun karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dava şartı yokluğundan ret kararı verilmesi suretiyle başvurucunun dava konusu ettiği uyuşmazlık açısından karar hakkından yoksun bırakıldığı sonucuna ulaşılmıştır. (işçi alacaklarına ilişkin davalar yönünden benzer değerlendirmeler için bkz. Ali Aktakka ve Diğerleri [2. B.], B. No: 2021/44540,10/2/2026; İbrahim Asalıoğlu [2. B.], B. No: 2022/33388, 7/1/2026).

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılanma yapılması ile 100.000 TL manevi,100.000 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak

yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

25. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 19. İş Mahkemesine (E.2016/37, K.2016/695) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT KAYA

B. No: 2022/48097 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/48097

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT KAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/48097)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muhammed Cemil KANDEMİR

Başvurucu : Murat KAYA

Vekili : Av. Linda Sevinç HOCAOĞULLARI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sendikanın çağrısı üzerine yapılan basın açıklamasının idarenin yasaklama kararına aykırı olduğu gerekçesiyle emre aykırı davranıştan idari para cezası uygulanması nedeniyle sendika hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Hakkâri Valiliği; millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın, genel ahlakın ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 11. maddesi ile 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 17. ve 19. maddeleri uyarınca il genelindeki tüm etkinlik ve eylemleri 28/11/2021 ila 12/12/2021 tarihleri arasında on beş gün süreyle yasaklamış ve resmî internet sitesinden duyurmuştur. Valiliğin resmî internet sitesindeki bilgilere göre bu tarihler öncesinde ve sonrasında da aynı gerekçelerle on beş gün süreli yasaklama kararları verilmiştir.

3. Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonuna (KESK) bağlı Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES/Sendika) 2/12/2021 tarihinde, sağlık çalışanlarına yönelik 1/12/2021 tarihli yasal düzenlemenin protesto edilmesi ve çalışanların ekonomik, sosyal ve mesleki haklarının korunması, iyileştirilmesi amacıyla kurum binaları önünde toplanma, iş

yavaşlatma ve iş bırakma kararı almıştır.

4. Başvurucu SES üyesi ve yöneticisidir. SES Hakkâri Şubesi başkanı 6/12/2021 tarihinde Hakkâri Devlet Hastanesi bahçesinde "sadece hekimlere yapılan maaş düzenlemesini protesto" konulu bir basın açıklaması yapmıştır. Başvurucu da anılan eyleme katılmıştır.

5. Başvurucu hakkında, idarenin yasaklama kararına aykırı olarak izinsiz basın açıklaması yapılması nedeniyle 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 32. maddesi uyarınca emre aykırı davranışta bulunmaktan 427 TL idari para cezası uygulanmıştır. Başvurucu; Sendikanın aldığı karar üzerine barışçıl şekilde etkinlik gerçekleştirildiğini belirterek idari para cezası kararlarının kaldırılması için başvurmuştur.

6. Başvuruyu inceleyen sulh ceza hâkimliği, etkinliğin idarenin yasaklama kararına aykırı olarak yapılması nedeniyle uygulanan yaptırımın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle 21/3/2022 tarihinde kesin nitelikte ret kararı vermiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 21/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 20/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; üyesi ve yöneticisi olduğu ve sağlık hizmet kolunda örgütlü olan Sendikanın aldığı karar üzerine, ekonomik ve özlük haklarının iyileştirilmesi ve seslerini duyurmak amacıyla basın açıklaması yaptıklarını ve bu etkinliğe katıldığını, ayrıca idarenin hakkın özüne dokunmama güvencesini ihlal ederek uzun süredir aynı gerekçelerle kesintisiz şekilde yasaklama kararları verdiğini belirterek barışçıl nitelikte bir etkinlik yapılması sonucu haklarında idari para cezası uygulanması nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ile sendika hakkının ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir. Başvurucu ayrıca idarenin cevabının taraflarına tebliğ edilmemesi ve hâkimliğin itirazlarını gerekçesiz ve sistematik biçimde reddetmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının da ihlal edildiğini iddia etmiştir.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvuruda kabul edilebilirlik şartlarının sağlanıp sağlanmadığının değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bakanlık görüşünde, başvurucunun örgütlenme özgürlüğü kapsamında sendika hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı verdiği cevapta, Anayasa Mahkemesinin başvurusu ile benzer başvurularda ihlal kararları verdiğini ileri sürerek başvurusunun kabulüne karar verilmesini talep etmiştir.

10. Başvuru, Sendikanın üyelerinin mesleki, ekonomik, sosyal çıkarlarını ve çalışma hayatını korumaya yönelik, diğer bir ifadeyle Sendikanın çekirdek faaliyet alanı kapsamında kalan bir konuda aldığı karar doğrultusunda yapılan basın açıklaması nedeniyle başvurucunun idari para cezası ile cezalandırılmasına ilişkindir. Bu nedenle Sendika yöneticisi ve üyesi olan başvurucunun şikâyetlerinin bir bütün olarak Anayasa’nın 26. ve 34. maddelerinin ışığında Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (benzer yönde değerlendirme için bkz. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 72; toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkından değerlendirildiği kararlar için bkz. İhsan Uğraş [1. B.], B. No: 2015/5365, 3/4/2019, § 24; Hüseyin Doğan ve Yusuf Kaya [2. B.], B. No: 2020/4741, 5/10/2023, § 8; Songül Eriş ve Bedriye Kuş [2. B.], B. No: 2020/38552,

30/3/2022, § 25).

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. 5326 sayılı Kanun'un 32. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığı kabul edilmiştir. Müdahalenin Anayasa'nın 51. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sınırlama sebeplerinden millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın, genel ahlâkın ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla yapıldığı anlaşılmıştır. Bu belirlemenin ardından demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk yönünden inceleme yapılacaktır.

13. Anayasa Mahkemesi 6/12/2021 tarihinde Hakkâri Devlet Hastanesi bahçesinde yapılan basın açıklaması nedeniyle emre aykırı davranıştan idari para cezası uygulanan ve bu cezaya karşı yaptıkları itirazlar da eldeki başvuru ile benzer gerekçelerle reddedilen başvuruları Ahmet Batur ve diğerleri ([1. B.],B. No: 2022/47914, 16/4/2025) kararında sendika hakkı yönünden incelemiştir.

14. Ahmet Batur ve diğerleri kararında; internet haber sitesinde de yer alan etkinliğin güvenlik görevlilerinin açık kaynak araştırmasıyla tespit edildiği, söz konusu açık kaynak araştırma raporunda -başvurucunun da aralarında olduğu- katılımcıların kimliğine, yapılan basın açıklamasının konusuna ve içeriğine yer verilmekle birlikte etkinliğin nasıl sona erdiğine dair bir bilgi bulunmadığı belirtilmiştir (Ahmet Batur ve diğerleri, §§ 4-5). Kararda, mezkûr raporda etkinliğin barışçıl olmadığına ya da barışçıl olmaktan sonradan çıktığına dair bir tespitin de yapılmadığı vurgulanmıştır.

15. Mezkûr kararda, ne kolluk tutanağında ne de hâkimlik kararlarında, söz konusu basın açıklaması veya başvuruculaların eylemleri nedeniyle kamusal bazı faaliyetlerin aksadığı, kamu düzeninin bozulduğu ya da bu yönde ciddi bir tehlike doğduğu yönünde herhangi bir değerlendirme yapılmadığı, ayrıca bazı tutanaklardan söz konusu basın açıklaması esnasında olay yerinde kolluk kuvvetleri dahi bulunmadığı, sonradan açık kaynak araştırması sonucu tespit edilen eylem nedeniyle başvurucular hakkında idari para cezası uygulandığının anlaşıldığı ifade edilmiştir (Ahmet Batur ve diğerleri, § 18). Ahmet Batur ve diğerleri kararındaki bu tespit ve değerlendirmeler dikkate alındığında müdahaleye dayanak basın açıklamasının barışçıl şekilde tamamlandığı, bu esnada kolluk güçleri tarafından müdahale edilmesini gerektirecek bir durum da yaşanmadığının kabul edilmesi gerektiği, nitekim aksi yönde bir durumun varlığının kamusal makamlar tarafından ortaya konulmadığı vurgulanmıştır.

16. Kararda ayrıca başvuruculaların idarenin sürekli olacak şekilde verdiği yasaklama kararları nedeniyle temel hak ve özgürlüklerin kullanımının imkânsız hâle geldiğini ileri sürmelerine ve Valiliğin resmî internet sitesinde bu iddianın araştırılmasını gerektirecek sayıda yasaklama kararı olmasına rağmen hâkimliğin bu konuda herhangi bir değerlendirme yapmamasına da işaret edilmiştir (Ahmet Batur ve diğerleri, § 19). Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu Adnan Vural ve diğerleri kararında, şablon gerekçelerle birbiri ardına alınan yasaklama kararlarının kullanılmak istenen hakkı anlamsız ve imkânsız kılacak bir dereceye ulaştırması hâlinde bu durumun temel hakkı ihlal edeceği sonucuna ulaşmıştır (Adnan Vural ve diğerleri [GK], B. No: 2017/36237, 10/3/2022, §§ 60-62).

17. Ahmet Batur ve diğerleri kararında gerek idarece düzenlenen tutanakta gerekse

hâkimlik kararında başvuruya konu idari para cezasının zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığına ve yarışan haklar arasında adil bir denge kurulduğuna ilişkin ilgili ve yeterli bir gerekçe bulunmadığı, çalışma hayatına ilişkin ortak çıkarlara yönelik Sendikanın çekirdek faaliyet alanı kapsamında kalan bir konuda yapılan basın açıklaması nedeniyle başvuruculara verilen idari para cezasının demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

18. Aynı basın açıklamasına katılması nedeniyle SES üyesi ve yöneticisi olan başvurucuya emre aykırı davranışta bulunmak nedeniyle uygulanan idari para cezasına ilişkin mevcut başvuruda Ahmet Batur ve diğerleri kararında ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmamaktadır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Sendika hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşıldığı için, kararda varılan sonuç ve uygun görülen giderim dikkate alınarak adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetlerin ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK BULUNMADIĞINA,

Ç. Kararın bir örneğinin sendika hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Hakkâri Sulh Ceza Hâkimliğine (2022/496 D. İş) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BİLGİN YELKANAT

B. No: 2022/49859 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/49859

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BİLGİN YELKANAT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/49859)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Bilgin YELKANAT

Vekili : Av. Erol BOYLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; iş kazasından kaynaklanan tazminat davasında, ıslah talebinin zamanaşımından dolayı reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu 24/1/2008 tarihinde işyerinde felç geçirmiştir. 25/4/2016 tarihinde fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak 10.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat davası açmıştır.

3. İstanbul Anadolu 22. İş Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada kusur raporu aldırılmıştır. 22/3/2018 tarihli raporda davalı işverenler ile başvurucunun kusurlu olmadığı, felç olayının çalışma şartları veya dışarıdan gelen bir etkiyle meydana geldiği yönünde bir tespit yapılamadığı için olayda kaçınılmazlık faktörünün etkili olduğu değerlendirmesi yapılmıştır. Başvurucu rapora itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde özetle işyerinde başkası ile tartıştığını, işten çıkarılma ve alacaklarının ödenmeyeceği korkusuyla stres nedeniyle felç geçirdiğini ileri sürmüştür.

4. 25/9/2018 tarihli duruşmada dosyanın yeniden bilirkişiye gönderilmesine karar

verilmiştir. 22/5/2019 tarihli bilirkişi raporunda özetle olayın iş kazası olduğu, olayın öngörülemez ve önlenemez nitelikte olduğu, kaçınılmazlık faktörünün %100 etkili olduğu, başvurucu ve davalı işverenlerin kusurunun olmadığı tespiti yapılmıştır. Başvurucu, rapora itiraz etmiş; bu itirazında da önceki itirazlarını yinelemiştir.

5. 13/9/2019 tarihli duruşmada dosyanın yeniden bilirkişiye gönderilmesine karar verilmiştir. Bu kez kalp hastalıkları uzmanının da olduğu bilirkişi heyeti tarafından hazırlanan 5/11/2019 tarihli raporda kusura ilişkin aynı tespitler yapılmış ve ayrıca olayın başvurucuda bulunan protez kapaktan kaynaklandığı tespiti yapılmıştır. Başvurucu bu rapora itirazında da önceki itirazlarını yinelemiştir.

6. 5/2/2020 tarihli duruşmada dosyanın tazminatların hesaplanması için hesap bilirkişisine gönderilmesine karar verilmiştir. 10/8/2020 tarihinde dosyaya sunulan bilirkişi raporunda başvurucunun aldığı maaşa göre alternatifli hesaplama yapılmış ve başvurucunun 23.772,28 TL veya 38.433,08 TL tazminat alabileceği hesaplanmıştır.

7. Başvurucu, hesap raporuna itiraz etmemiş ve 31/8/2020 tarihli ıslah dilekçesi sunmuştur. Buna göre başvurucu, talep miktarını 38.433,08 TL olarak ıslah etmiştir. Davalı taraf ıslaha karşı beyanında zamanaşımı itirazında bulunmuştur. 27/1/2021 tarihli duruşmada davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Başvurucu lehine 10.000 TL maddi tazminata ve 10.000 TL manevi tazminata hükmedilmiştir. Fazlaya ilişkin talepleri ise 10 yıllık zamanaşımının dolduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. Mahkeme gerekçesinde Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 7/3/2019 tarihli ve E.2015/21-983, K.2019/252 sayılı kararına atıf yapılmıştır. Buna göre kaçınılmazlık faktörünün etkili olduğu iş kazalarında 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 51. maddesi uyarınca işverenin %60, işçinin ise %40 oranında kusurlu olduğunun kabulü ile buna göre hesaplama yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Başvurucunun iş kazası tarihindeki ücretinin Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre ve tanık beyanları doğrultusunda aylık net 900 TL olduğunu kabul etmiş ve hesaplamaların buna göre yapıldığına değinmiştir.

8. Başvurucu, karara karşı katılma yoluyla istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 31. Hukuk Dairesi 9/2/2022 tarihli kararı ile istinaf başvurusunu kesin olmak üzere esastan reddetmiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 4/3/2022 tarihinde öğrenmiş; 25/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu; iş kazasının üzerinden 10 yıl geçtiğini, dolayısıyla zamanaşımı gerekçesiyle ıslah edilen miktarların reddedilmesinin hukuka aykırı olduğunu, zamanaşımının başlangıcının maluliyetin kesinleştiği 31/5/2013 olarak belirlenmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Maddi tazminat talebinin bir kısmının zamanaşımı nedeniyle reddedilerek esasının

incelenmemesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu görülmektedir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülme, meşru bir amaca dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

13. 6098 sayılı Kanun'un 146. maddesinde her alacağın 10 yıllık zamanaşımına tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla somut olayda mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

14. Hukuki işlem ve kuralların sürekli dava tehdidi altında olması hukuk devletinin unsurları olan hukuki güvenlik ve istikrar ilkeleriyle bağdaşmaz. Bu nedenle mahkemeye erişim hakkı ile hukuki güvenlik ve istikrar gerekleri arasında makul bir denge gözetilmelidir (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015). Dava açılmasının belli bir süre koşuluna bağlanmasının hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması ile mahkemeye erişim hakkı arasında makul bir denge kurulması amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple dava hakkının 10 yıllık zamanaşımı koşuluyla sınırlandırılmasının meşru bir amaca yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

15. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

16. Öncelikle elverişlilik ve gereklilik yönünden tartışılması gereken bir husus bulunmamaktadır. Asıl üzerinde durulması gereken husus müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

17. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini, kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka anlatımla mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamaların mahkemeye erişim hakkını ihlal edebileceğini ifade etmiştir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

18. Dava açmayı imkânsız kılacak ya da aşırı zorlaştıracak ölçüde kısa olmadıkça dava açma ya da kanun yollarına başvurma için belli sürelerin öngörülmesi hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve tek başına bu durum mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz (Remzi Durmaz [2. B.], B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27). Bu nedenle usul kurallarını uygularken mahkemelerin yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten ve kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak aşırı esneklikten kaçınmaları gerekir (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

19. Anılan uyuşmazlıkta başvurucu 24/1/2008 tarihinde işyerinde felç geçirmiş, maddi ve manevi tazminat davası açmıştır. Yargılama sırasında 22/3/2018, 22/5/2019 ve 5/11/2019 tarihlerinde kusur durumunun tespiti için üç ayrı bilirkişi raporu aldırılmıştır. 10/8/2020 tarihli bilirkişi raporuyla da başvurucunun alabileceği tazminat miktarı tespit edilmiş ve

başvurucu bu rapora göre davasını 31/8/2020 tarihinde ıslah edebilmiştir. Mahkeme maddi tazminat yönünden başvurucunun fazlaya ilişkin taleplerini zamanaşımı nedeniyle reddetmiştir.

20. Anayasa Mahkemesi somut başvuruya benzer nitelikte iddiaları Çetin Akboğa ([GK], B. No: 2019/430, 23/3/2023) kararında incelemiştir. Anılan başvuruda davanın ıslah ile artırılan kısmının reddedilmesini mahkemeye erişim hakkı kapsamında inceleyen Anayasa Mahkemesi, davaya konu zararın tespit edilmesinin belli bir uzmanlık gerektirdiğine, bu nedenle zararın boyutunun belirlenebilmesi için derece mahkemelerince bilirkişi raporu alınmasına karar verildiğine dikkat çekmiş; zararının tümünün yargılamanın başlangıcında bilinmesinin beklenemeyeceği, bu sebeple tüm zararı için tazminat talep edilemediği kanaatine ulaşmıştır (Çetin Akboğa, § 68).

21. Anayasa Mahkemesi zamanaşımı süresinin başlangıcı yönünden dava açıldığı tarihte başvurucunun zararın miktarını bilebilmesinin mümkün olmadığı hususu dikkate alınmadan karar verilmesinin bilirkişi raporuyla belirlenen tazminat tutarının tamamını başvurucunun talep edebilme imkânını ortadan kaldırdığı kanaatine varmıştır. Sonuç olarak başvurucunun bilirkişi raporundan sonra artırdığı alacak talebinin zamanaşımı gerekçesiyle reddedilmesine ilişkin yorumun başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği, başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfet hedeflenen meşru amaçla karşılaştırıldığında külfetin orantısız olduğu, dolayısıyla müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Çetin Akboğa, §§ 73, 74).

22. Anılan kararda ayrıca Türk hukukunda belirsiz alacak davasına ilişkin düzenlemenin kabulünden önceki döneme ilişkin olarak açılan kısmi davalarda başvuruculların zararın miktarını dava tarihi itibarıyla öğrenebilmelerinin kendilerinden beklenemeyeceğine dair Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ihlal kararlarına da dikkat çekilmiştir (Çetin Akboğa § 69).

23. Uyuşmazlık yukarıda yer verilen ilkeler bakımından değerlendirildiğinde başvurucunun iş kazası nedeniyle maluliyet durumunun dava açıldığı tarihte belirli olmadığı, yargılama sırasında olaya ilişkin alınan bilirkişi raporları neticesinde zararın bütün boyutlarıyla öğrenilebildiği anlaşılmıştır. Nitekim başvurucu da zararı öğrenmesinden sonra ıslah talebinde bulunmuştur.

24. Bu itibarla ıslaha konu dava değerinin artırılan kısmı yönünden davanın zamanaşımından reddedilmesine ilişkin uygulamanın başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği, başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfet hedeflenen meşru amaçla karşılaştırıldığında külfetin orantısız olduğu, dolayısıyla müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

26. Başvurucu, davalının kusurlu davranışları yüzünden felç geçirdiğini, bunun yargılamada irdelenmediğini, manevi tazminat tutarının düşük olduğunu ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşse de mahkemeye erişim hakkı yönünden ulaşılan sonuç gözetildiğinde bu aşamada anılan ihlal iddiaları yönünden inceleme yapılmasına gerek bulunmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

29. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

30. Başvurucu, ihlalin tespiti ve 50.000 TL maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

31. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

32. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan

kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla İstanbul Anadolu 22. İş Mahkemesine (E.2016/292, K.2021/83) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET ÖZET

B. No: 2022/56577 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/56577

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET ÖZET BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/56577)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : Ahmet ÖZET

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargılandığı mahkemede basit yargılama usulüne karşı mahkemenin hatasından dolayı karara itiraz etmesi üzerine yasal indirimden faydalanamaması nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda adil yargılanma hakkı kapsamında başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Elazığ Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucunun trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçunu işlediği iddiası ile hakkında soruşturma başlatmıştır. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, başvurucunun anılan suçtan cezalandırılması talebiyle 28/5/2014 tarihinde iddianame düzenlemiştir.

3. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Elazığ 4. Asliye Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Duruşma bir celsede bitirilmiştir. Duruşmada başvurucu; alınan savunmasında suç işleme kastı ile hareket etmediğini, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) rızasının olduğunu belirtmiştir. Mahkeme 14/10/2014 tarihli kararıyla başvurucunun trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan 500,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına ve HAGB kararı vermiştir. Bu karar itiraz edilmeden kesinleşmiştir.

4. Başvurucu hakkında HAGB'ye dair kararın kesinleşme tarihinden sonra işlediği iddia

edilen suç nedeniyle başka bir kamu davası açılmış, yapılan yargılama neticesinde başvurucunun cezalandırılmasına karar verilmiş ve bu karar kesinleşmiştir. Mahkeme, başvurucu hakkında HAGB'ye dair verilen kararın beş yıllık denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işleyerek bu suçtan mahkûm olması nedeniyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin (11) numaralı fıkrası uyarınca hükmün açıklanmasına karar vermiştir.

5. Mahkeme hükmü açıklarken 5271 sayılı Kanun'un 251. maddesinde düzenlenen basit yargılama usulü uygulanarak yargılama yapılmasına, bu usul uygulandığından dolayı 5271 sayılı Kanun'un 251. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereği cezasından 1/4 oranında indirim yapılmasına karar vermiştir. Bu karar başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu anılan karara karşı kolluk tutanaklarının hukuka aykırı tanzim edildiğini, alkol ölçüm cihazının kalibrasyonunun yapılıp yapılmadığına dair belge olmadığını, üzerine atılı suçu işlemediğini belirterek itiraz etmiştir.

6. Mahkeme, başvurucunun itirazı üzerine 5271 sayılı Kanun'un 252. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği genel hükümlere göre yargılamaya devam olunmasına karar vermiş ve duruşma hazırlığı işlemlerine başlamıştır. Duruşma bir celsede bitirilmiştir. Başvurucu, üzerine atılı suçu işlemediğine dair önceki savunmalarını tekrarlamıştır. Mahkeme; başvurucu hakkında verilen ilk hükmün açıklanmasına, 500,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

7. Başvurucu, verilen mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu; gerekçeli istinaf dilekçesinde önceki itirazlarını tekrarlamış ve bunun yanı sıra basit yargılama usulünün uygulanması ile verilen kararda "iddia" kısmında kendisi ile alakası olmayan L.G. isimli bir kişinin eyleminin anlatıldığını, bu nedenle basit yargılama usulüne itiraz etmek zorunda kaldığını ileri sürerek bozma talebinde bulunmuştur.

8. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 10. Ceza Dairesi (Daire) 22/4/2022 tarihinde başvurucunun istinaf talebinin Mahkemece verilen kararda isabetsizlik bulunmaması nedeniyle esastan reddine karar vermiştir.

9. Başvurucu, nihai hükmü 28/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 26/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiği İddiası

11. Başvurucu; basit yargılama usulü uygulanarak hazırlanan gerekçeli kararın "iddia" kısmında başka bir kişinin eylemlerinden bahsedildiğini, bu nedenle itiraz etmek durumunda kaldığını ve basit yargılama usulünün 1/4 oranında indiriminden faydalanamadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun yargılama aşamasında lehine olan hususları ileri sürebildiği, aleyhine olan delillere karşı çıkabildiği ve Mahkemede yargılamaya konu olayı kendi açısından anlatabildiği, Mahkemece dosya kapsamındaki delillere göre karar verildiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

13. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddialarının özünün adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan hakkaniyete uygun yargılanma hakkına ilişkin olduğu ve bu kapsamda bir inceleme yapılması gerektiği değerlendirilmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şeklî adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

16. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlık konusunda varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013).

17. Ancak temel hak ve özgürlüklere müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda derece mahkemelerinin takdir ve değerlendirmelerinin Anayasa'daki güvencelere etkisini nihai olarak değerlendirecek merci, Anayasa Mahkemesidir. Bu itibarla Anayasa'da öngörülen güvenceler dikkate alınarak bireysel başvuru kapsamındaki temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğine ilişkin herhangi bir inceleme kanun yolunda gözetilmesi gereken hususun incelenmesi olarak nitelendirilemez (Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018, § 53).

18. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi çok istisnai durumlarda temel hak ve özgürlüklerden biri ile doğrudan ilgili olmayan bir şikâyeti kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin yasak kapsamına girmeden inceleyebilir. Açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsıldığı ve adil yargılama hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiği çok istisnai hâllerde aslında yargılamanın sonucuyla ilgili olan bu durumun bizatihi kendisi usule ilişkin bir güvenceye dönüşmüş olur. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin derece mahkemelerinin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi yargılamanın sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi derece mahkemelerinin delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açık bir keyfîlik ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149; M.B., § 83).

19. 5271 sayılı Kanun’un 252. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, 5271 sayılı Kanun’un 251. maddesine göre verilen kararlara itiraz hâlinde hükmü veren mahkemece duruşma açılacağı ve genel hükümlere göre yargılamaya devam olunacağı öngörülmüştür (AYM,

E.2020/79, K.2023/113, 22/06/2023, § 167).

20. Somut olayda başvurucunun trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçunu işlediğinden bahisle adli para cezası ile cezalandırılmasına, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir (bkz. § 3). Daha sonrasında başvurucunun denetim süresi içerisinde kasıtlı bir suç işlemesi nedeniyle açıklanması geri bırakılan hüküm açıklanmıştır. Bu hüküm açıklanırken Mahkeme basit yargılama usulünü uygulamıştır. Ancak başvurucu bu usulde verilen karara karşı üzerine atılı suçu işlemediğine dair esasa ilişkin savunmalar ile itiraz etmiştir (bkz. § 5).

21. Mahkeme, başvurucunun itirazı üzerine 5271 sayılı Kanun'un 252. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği genel hükümlere göre yargılamaya devam olunmasına karar vermiş ve ilk verilen hükmü aynen açıklamıştır (bkz. § 6). Açıklanan bu hükme karşı başvurucu esasa ilişkin itirazlarını tekrarlamış ve ayrıca gerekçeli kararın "iddia" kısmında başka bir kişinin eylemlerinden bahsedildiğini belirterek kararı istinaf etmiştir. Daire ise kararda bir isabetsizlik olmadığını belirterek istinaf talebini reddetmiştir (bkz. § 8).

22. Anayasa Mahkemesinin norm denetimi kapsamında 5271 sayılı Kanun'un 252. maddesinin (2) numaralı fıkrasında basit yargılama usulünde itiraz üzerine aynı mahkeme tarafından yargılama yapılmasına dair düzenlemeye ilişkin iptal davasında, kuralın tarafsız mahkemede yargılanma hakkına aykırılık oluşturduğundan iptaline karar vermiştir (bkz. § 21). Burada tartışılan konu basit yargılama usulünde verilmiş karara itiraz üzerine hükmü veren mahkemece yargılamaya devam edilerek karar verilmesidir (AYM, E.2020/79, K.2023/113, 22/06/2023).

23. Somut olayda ise başvurucu Mahkemenin basit yargılama usulünde verilmiş kararın "iddia" kısmındaki L.G. isimli başka bir kişinin eyleminden bahsedilmesi nedeniyle itiraz etmek durumunda kaldığını ve basit yargılama usulünün 1/4 oranında indiriminden faydalanamadığını dile getirmiştir. Anılan kararın "iddia" kısmındaki maddi hata haricinde kararın sanık savunması, deliller ve gerekçe kısımları başvurucunun eylemleri ve yargılama konusu olay ile ilgilidir. Ayrıca başvurucu; bu karara karşı itirazında bahsedilen maddi hata sebebiyle itiraz ettiğine değinmemiş, yargılama konusu olayın esasına ilişkin itirazlarını sunmuştur. Başvurucu, maddi hataya ilişkin itirazlarını genel hükümlere göre yapılan yargılama sonrası verilen karara karşı yaptığı istinaf başvuru dilekçesinde dile getirmiştir.

24. Bu nedenle maddi hata nedeniyle itiraz etmek zorunda kaldığına dair şikâyetin başvurucuyu usule ilişkin imkânlardan yararlanma noktasında önemli ölçüde dezavantajlı konuma düşürmediği açıktır. Bu itibarla başvuru konusu olayda, başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların yargı mercilerince delillerin değerlendirilmesine ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olduğu, mahkeme kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir durumun da bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

25. Sonuç olarak Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

26. Başvurucunun;

i. Yetersiz gerekçe ile karar verilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaların kararda

karşılanmış olması dikkate alınarak Abdullah Topçu ([1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, §§ 74-79) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

ii. Delillerin toplanmaması ve bir kısım talebinin reddedilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının başvurucunun yargılamaya etkin olarak katılma imkânının elinden alındığına dair bir bulgu saptanmadığı dikkate alınarak Yüksel Hançer ([1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 14-21) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

iii. Kısa kararın kendisine tebliğ edilememesi nedeniyle savunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiası ile yargılamanın yenilenmesi talebi hakkında cevap verilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasının Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NAZIM ATEŞ

B. No: 2022/63157 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/63157

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NAZIM ATEŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/63157)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : Nazım ATEŞ

Vekili : Av. Ahmet SERİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, bilirkişi raporu alınması talebinin karşılanmaması nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Şüpheli A.C. hakkında İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 29/4/1959 tarihli ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine muhalefet suçundan soruşturma başlatmıştır. Başsavcılık, İzmir İl Emniyet Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğüne anılan soruşturma kapsamında şüpheli A.C.nin hesap hareketlerinin incelenmesine ve hesap hareketi tespit edilen kişiler hakkında idari para cezası uygulanmasına dair müzekkere yazmıştır. Yapılan araştırma sonucu aralarında başvurucunun da olduğu birçok kişinin hesap hareketi tespit edilmiştir.

3. Bu kapsamda Bayraklı İlçe Emniyet Müdürlüğü (Müdürlük) başvurucu hakkında 7258 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca 8.881 TL idari para cezası uygulamıştır. Başvurucu; idari para cezası kararına karşı avukatlık mesleği ile uğraşması nedeniyle para giriş çıkışında suça karışmış kişilerin de mevcut olabileceğini, neden idari para cezası uygulandığının belirtilmediğini, dosyada rapor olmadığını veyahut raporun

kendisine tebliğ edilmediğini, yasa dışı bahis oynandığına dair bilirkişi incelemesi yapılması gerektiğini, idari para cezasının yanlış idari makam tarafından uygulandığını ileri sürerek başvuruda bulunmuştur. Başvuru, İzmir 2. Sulh Ceza Hâkimliğince (Hâkimlik) reddedilmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Konu ile ilgili İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı Bilişim Suçları Bürosunca soruşturma yürütüldüğü, bu kapsamda MASAK'dan rapor alındığı, İzmir Emniyet Müdürlüğünce İzmir Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen papara hesap hareketleri klasöründe A.C.-14393554262.xlsx evraklarında Nazım ATEŞ [başvurucu] hesabından [A.C.] hesabına 1.44 Sırada 30/09/2019 tarihinde 50,00 TL havale gönderildiğinin tespit edilmiş olduğu, olay ile ilgili [A.C.nin] İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca alınan ifadesinde papara hesabının kendisine ait olmadığını, 20 yıldır aynı (.....1759 numaralı) telefon hattını kullandığı, yasa dışı bahis, kumar oynamadığı, bu işlerden anlamadığını, emekli olduğunu ifade etmiştir. Ancak yine aynı bahis eylemi ile ilgili, [H.G.nin] Cumhuriyet Başsavcılığınca alınan beyanında, 2019 yılında [A.C.] isimli şahsın papara hesabına bahis ve kumar oynamak için 25,00 TL para gönderdiğini ifade etmiştir.Tüm bu hususlar birlikte nazara alındığında muterizin üzerine atılı kabahat eylemini işlemiş olduğu anlaşıldığından verilen idari yaptırım kararının usul ve yasaya uygun olduğu, kaldırılmasını gerektirecek her hangi bir yasal sebep bulunamadığı anlaşıldığından itiraz başvurusunun reddine karar verilmiştir..."

4. Başvurucu Hâkimlik kararına karşı "...Olayın konusu PAPARA isimli dijital banka hesabına belli bir vakitte 25 TL yatıran şahsın, bu hesaba yasa dışı bahis oynamak amacıyla para gönderdiği ifadesinden yola çıkılarak hesaba para geçen herkese idari para cezası kesilmesinden ibarettir. Hakimlik kanaatinde de hesaba para gönderen herkesin aynı saikle hareket ettiği, idari para cezasının doğru olduğu yönündeki karar masumiyet karinesine aykırıdır..." gerekçesiyle itiraz etmiştir. Hâkimlik kararına karşı yapılan itirazı değerlendiren İzmir 3. Sulh Ceza Hâkimliği (İtiraz Makamı) itirazın yerinde olmadığını, verilen kararın usul ve kanuna uygun olduğunu belirterek itirazın reddine karar vermiştir.

5. Başvurucu 12/5/2022 tarihinde nihai kararı öğrendikten sonra 10/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu; idari para cezasına konu şans oyununun kim tarafından ve nerede oynandığı, internet üzerinden oynanmış ise hangi IP-PORT üzerinden oynandığı ve hangi şans oyunu sitesi üzerinden oynandığına dair bilirkişi raporu alınmasını talep etmesine rağmen talebinin karşılanmadığını ve bu konudaki itirazlarının itiraz makamınca değerlendirilmediğini belirterek silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurunun öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri yönünden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiş, ayrıca somut olay ele alınırken mevzuat hükümleri ile konuya ilişkin yer verilen Anayasa Mahkemesi kararlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bulunmamıştır.

10. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri çerçevesinde incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Bu kapsamda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin Anayasa Mahkemesi tarafından incelendiği, başvuruculara delillerini sunma ve inceletme noktasında mahkemelerce uygun imkânların tanınması gerektiği, tarafların dinlenilmemesi ve taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesinin yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabileceği vurgulanarak ilgili Anayasa kurallarının yorumlandığı anlaşılmaktadır (Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, §§ 32-37; Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, §§ 42-48; Ramazan Tosun [1. B.], B. No: 2012/998, 7/11/2013, §§ 34-42; Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 18,19; Muharrem Keserci [2. B.], B. No: 2012/575, 8/5/2014, §§ 43-55; Ahmet Teyit Keşli [2. B.], B. No: 2013/2237, 18/9/2014, §§ 55-65; Abdulselam Tunç [1. B.], B. No: 2013/6986, 5/11/2014, §§ 56-66; Gürhan Nerse [2. B.], B. No: 2013/5957, 30/12/2014, §§ 33-40; Aziz Ağırlı [1. B.], B. No: 2013/1377, 25/3/2015, §§ 32-43; Düzgit Yalova Gemi İnşa Sanayi A.Ş. [1. B.], B. No: 2013/8756, 15/4/2015, §§ 37-48; Targan Tolga Yungul [2. B.], B. No: 2013/1386, 16/4/2015, §§ 23-31; Durmaz Oto. Petrol Ürünleri İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1020, 7/5/2015, §§ 22-35; Fahri Gösteriş [1. B.], B. No: 2013/1297, 13/4/2016, §§ 27-37; Zekayi Çelebi [1. B.], B. No: 2014/5633, 18/5/2016, §§ 25-30; Özgür Murat Engin [1. B.], B. No: 2014/7806, 21/9/2016, §§ 38-44; Laleş Çeliker [2. B.], B. No: 2013/8413, 21/9/2016, §§ 24-31; Cezair Akgül [1. B.], B. No: 2014/10634, 26/10/2016, §§ 27-31; Gökay Dayan [2. B.], B. No: 2014/12206, 21/9/2017, § 21; Ruhşen Mahmutoğlu [1. B.], B. No: 2015/22, 15/1/2020, § 56).

13. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarına aleyhlerindeki delillerin güvenilirliklerini sarsmak için yeni delil toplanmasını talep etme imkânı sağlanmasını da gerektirebilir (bazı değişikliklerle birlikte Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, § 72; Sebahat Tuncel (2), B. No: 2014/1440, 26/2/2015, § 96). Buna göre delil toplanmasına dair talebin reddi, talep edeni diğer tarafa göre daha zayıf bir duruma düşürebilir ve savunma hakkını etkileyebilir. Bu durumda talebin reddi yönündeki mahkeme kararının geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığı ve talebin reddi ile meydana gelen savunmanın karşılaştığı zorlukları telafi eden imkânların başvurucuya sağlanıp sağlanmadığı incelenmelidir. Buna göre yargılama bir bütün olarak dikkate alınıp delil toplanması talebinin reddi ile oluşan taraflar arasındaki dengesizlik hâlinin uygun bir biçimde giderilip giderilmediği araştırılmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte Ayfer Atalmış, §§ 31-35).

14. Somut olayda başvurucu hakkında uygulanan idari para cezası kararı, başvurucunun spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli veya müşterek bahis veya şans oyunu oynamasına dayanmaktadır. Başvurucu itiraz dilekçesinde; söz konusu idari para cezası kararına konu bahis veya şans oyunu oynama eylemini gerçekleştirmediğini, buna ilişkin hangi IP-Port ve şans oyunu sitesi üzerinden oynandığına dair bilirkişi raporu alınmasını talep etmiştir (bkz.§ 3). Hâkimlik ise H.G. isimli kişinin beyanında A.C. isimli kişiye kumar oynamak amacıyla para gönderdiğini, başvurucunun da A.C. isimli kişiye para gönderdiğini, bahse konu idari para cezasının kanuna uygun olduğunu belirterek itirazını reddetmiştir (bkz.§ 3).

15. Hâkimlik, başvurucunun üzerine atılı kabahati işlediğinden bahisle idari para cezasına konu eyleme ilişkin başvuruyu reddetmiştir. Hâkimlik gerekçesinde başvurucunun hesabından A.C. isimli kişinin hesabına para gönderilmesine dayanmıştır (bkz. § 3). Ancak Hâkimlik, olayın gerçekleşme koşullarıyla ilgili olarak ortaya çıkan şüpheleri dağıtmak için etkili olma potansiyeline sahip olan idari para cezasına konu şans oyununun kim tarafından ve nerede oynandığı, internet üzerinden oynanmış ise hangi IP-Port üzerinden oynandığı ve hangi şans oyunu sitesi üzerinden oynandığına dair bilirkişi raporu alınmaması suretiyle başvurucuyu savunmasının dayanaklarını ortaya koyma yönünden zayıf duruma düşürmüştür. Başvurucunun benzer şikâyetlerle yargılamanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki bu iddialarının İtiraz Makamı tarafından da karşılanmadığı görülmüştür.

16. Bu itibarla yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun idari para cezasına yönelik başvurusu hakkında kararla ilgili belirleyici nitelikte bir delil olan bilirkişi raporunun alınmamasının başvurucuyu önemli ölçüde dezavantajlı duruma düşürdüğü, menfaatlerini koruyan güvencelerin başvurucuya sağlanmadığı, bu durumun yargılamayı bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkardığı sonucuna ulaşılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

18. Başvuruda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verildiğinden, kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

21. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

22. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine karar

verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 2. Sulh Ceza Hâkimliğine (2022/1378 D. İş) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NEJLA AKGÜN

B. No: 2022/68717 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/68717

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NEJLA AKGÜN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/68717)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Nejla AKGÜN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, iptal davasının süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucunun babası H.A. 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu uyarınca emekli olmuştur. H.A.nın 15/5/2019 tarihinde vefat etmesi üzerine başvurucu, babasının vefat tarihinden itibaren 5434 sayılı Kanun kapsamında kendisine yetim maaşı bağlanması istemiyle İstanbul 15. Noterliğinin 13/9/2021 tarihli ihtarnamesi ile Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığına (İdare) başvuruda bulunmuştur. Yapılan başvuru İdareye 15/9/2021 tarihinde tebliğ edilmiş, İdarenin cevap vermemesi üzerine başvuru zımnen reddedilmiştir.

3. Başvurucu, zımnen ret işleminin hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek Ankara 12. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) iptal davası açmıştır. Mahkeme yaptığı yargılama sonucunda davanın süre aşımı nedeniyle reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucunun 13/9/2021 tarihli başvurusunun İdareye 15/9/2021 tarihinde tebliğ edildiğini, tebliğ tarihini izleyen otuz gün içinde davalı İdarece başvuruya cevap verilmediğini, böylece 15/10/2021 tarihinde başvurunun zımnen reddedildiğini belirtmiştir. Mahkeme, bu tespitten hareketle zımnen reddin gerçekleştiği 15/10/2021 tarihini izleyen günden itibaren başlamak üzere

altmış günlük dava açma süresinin son gününün 14/12/2021 tarihine denk geldiğini, bakılmakta olan davanın ise 16/12/2021 tarihinde açıldığını belirterek davanın yasal süre geçtikten sonra açıldığını vurgulamıştır.

4. Başvurucunun istinaf talebi Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesinin (Bölge İdare Mahkemesi) 27/4/2022 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir. Bölge İdare Mahkemesi gerekçesinde, başvurucunun 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. maddesi uyarınca yetim aylığı bağlanması istemiyle İdareye her zaman başvuru yapabileceği, başvurunun reddedilmesi durumunda ise yasal süresi içinde dava açabileceği belirtilmiştir.

5. Nihai karar 30/5/2022 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu 29/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, oybirliği sağlanamadığı için başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Başvurucu; dava açma süresinin Mahkemece yanlış hesaplandığını, Noterlik aracılığıyla yaptığı başvurusuna İdarenin cevap vereceği umuduyla beklediğini, kaldı ki ilgili mevzuatta dört aya kadar bekleme müddetinin bulunduğunu iddia etmiştir. Başvurucu, Mahkemenin yorumunun mahkemeye erişim hakkını ve eşitlik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşünün ekinde İdarenin görüş yazısı sunulmuştur. İdare, başvurucunun kendisine yetim maaşı bağlanması istemiyle Noterlik aracılığıyla yaptığı 13/9/2021 tarihli başvurusunun 1/10/2021 tarihli işlemle reddedildiğini belirtmiştir. İdare, anılan işlemin başvurucuya tebliğine yönelik herhangi bir açıklamada bulunmamış; herhangi bir belgeyi de dosyaya sunmamıştır. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını tekrarlamış ancak talebinin reddine ilişkin olduğu öne sürülen 1/10/2021 tarihli İdare işleminin hiçbir şekilde kendisine tebliğ edilmediğini savunmuştur.

8. Başvuru, mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

9. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

10. Somut olayda başvurucunun 13/9/2021 tarihli başvurusunun İdareye 15/9/2021 tarihinde tebliğ edildiği, tebliğ tarihini izleyen otuz gün içinde İdarece başvuruya cevap verilmediği, böylece 15/10/2021 tarihinde başvurunun zımnen reddedildiğinden hareketle bu tarihi izleyen günden itibaren başlamak üzere altmış günlük dava açma süresi içinde dava açılmadığı gerekçesiyle uyuşmazlığın esasının incelenmemesi mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil etmektedir. Hak arama özgürlüğüne yapılan bu müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen şartlara (kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama) uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. 2577 sayılı Kanun'un 10. ve 11. maddelerinde idari

makamlara yapılan başvurulara otuz gün içinde bir cevap verilmezse isteğin reddedilmiş sayılacağı, otuz günün bittiği tarihi izleyen günden itibaren altmış gün içinde, konusuna göre Danıştaya, idare ve vergi mahkemelerine dava açılabileceği açıktır. Anılan kuralın düzenlenmesindeki hedef, makul bir süre içinde idari makamlara başvuruda bulunulmasının sağlanması olup anayasal açıdan meşru bir amaca dayanıldığı anlaşılmıştır. Bu itibarla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirip getirmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

11. Başvuruda elverişlilik ve gereklilik ilkeleri yönünden tartışmayı gerektirecek bir yön bulunmamaktadır. Asıl üzerinde durulması gereken husus, davanın süre yönünden reddi nedeniyle mahkemeye erişim hakkına orantısız bir müdahale oluşturup oluşturmadığıdır.

12. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

13. Mahkemeye erişim hakkı, mahkemeye başvuru konusunda etkili bir sistemin var olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve yeterli fırsatlara sahip olmasını gerektirir. Özellikle hukuki ya da uygulamadaki belirsizlikler kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 34). Bu nedenle mahkemelerin usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları gerekir (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

14. Dava açma süresinin işlemeye başladığı an da mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğü bağlamında büyük önem taşımaktadır (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 66). Dava açma süresinin hangi tarihte başlayacağını belirlemek ve mevzuatı bu yönüyle yorumlamak görevi esasen mahkemelere aittir. Bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği, dava açma süresinin başlatılacağı tarihin belirlenmesi noktasında Anayasa Mahkemesinin bir görevi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol, dava açma süresinin hangi tarihten itibaren başlatılması gerektiğiyle ilgili olarak derece mahkemelerinin yorumlarının mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın şartları ışığında incelemektir (Ahmet Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/18135, 20/9/2017, § 46).

15. Somut yargılama sürecinde Mahkeme; ret gerekçesini, başvurucunun 13/9/2021 tarihli başvurusunun İdareye 15/9/2021 tarihinde tebliğ edildiği, tebliğ tarihini izleyen otuz gün içinde İdarece başvuruya cevap verilmediği, böylece 15/10/2021 tarihinde başvurunun zımnen reddedildiğinden hareketle bu tarihi izleyen günden itibaren başlamak üzere altmış günlük dava açma süresi içinde dava açılmadığı üzerine kurmuştur. Mahkemenin söz konusu yorum ve değerlendirmesinin öngörülemez olmadığı, kaldı ki bu değerlendirme kapsamında da başvurucunun ilgili işleme yönelik dava yoluna başvuru için yeterli süreye ve imkâna sahip olduğu görülmektedir.

16. Bu durumda derece mahkemesinin gerek uyuşmazlık konusu olguyu gerekse bu olgudan hareketle dava açma süresinin hesaplanma usulünü, sürenin başlatılacağı tarihi

belirlemesiyle ilgili yorumunun ve mevzuata dair değerlendirmesinin öngörülemez nitelikte olmadığı ve başvurucunun dava açmasını aşırı derecede zorlaştıracak ya da imkânsız kılacak nitelikte katı bir yaklaşım içermediği anlaşılmıştır.

17. Bu itibarla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu; babasından miras yoluyla kendisine verilmesi gereken, hakkı olduğunu belirttiği yetim maaşının bağlanmamasının mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

20. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

21. Somut olayda başvurucunun açtığı davanın süre aşımı nedeniyle reddedildiği ve derece mahkemelerinin bu yorumunun Anayasa Mahkemesince mahkemeye erişim hakkını ihlal eder nitelikte görülmediği dikkate alındığında başvurucunun hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulünce tüketmediği sonucuna varılmıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarını usulüne uygun olarak tüketmeden mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasını bireysel başvuru konusu yaptığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CEMAL AKYILDIZ

B. No: 2022/73153 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/73153

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEMAL AKYILDIZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/73153)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : Cemal AKYILDIZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargılamada dinlenmesi talep edilen tanığın mahkeme huzurunda dinlemeden ve kamera kayıtlarının dosyaya getirtilmeden karar verilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında olay tarihinde başka bir suçtan tutuklu olarak yargılandığı mahkemede yanında bulunan jandarma personeline yönelik "Seninle görüşeceğiz, bunların hesabını senden soracağım." şeklinde tehditte bulunduğuna dair tutanak tutulması üzerine Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) soruşturma başlatılmıştır.

3. Olay nedeniyle ifadesi alınan müşteki C.D. "Sincan Cezaevi Kampüs Duruşma Salonunda görülmekte olan Akıncı Üssü davasında davanın sanıklarından Cemal Akyıldız duruşma salonunda sektördeki yerlerini alırken kendisi benim yanımdan geçtiği esnada bana dönerek 'C. Başçavuşum seninle görüşeceğiz beni muvazzaf olarak göreceksin bunların hesabını senden soracağım' şeklinde beni tehdit etti ve bunun üzerine derhal tutanak tuttuk ve konuyu komutanımıza bildirdik, olay nedeniyle şüpheliden şikayetçiyim" şeklinde beyanda bulunmuştur.

4. Müştekinin ifadesi ve tutanaktaki iddialara istinaden Başsavcılık tarafından başvurucunun ifadesi alınmıştır. Başvurucu ifadesinde; rahatsızlığı nedeniyle tuvalete

gitmek istediğini, müştekinin götürmediğini, müştekiyi tehdit etmediğini, sadece "hadi oradan" dediğini beyan ederek üzerine atılı suçu kabul etmemiştir.

5. Başsavcılık başvurucuya isnat edilen suçun 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 253. maddesi uyarınca uzlaşma kapsamındaki suçlardan olması nedeniyle dosyayı uzlaştırma bürosuna göndermiştir. Taraflar arasında uzlaşma sağlanamaması nedeniyle Başsavcılık, başvurucu hakkında tehdit suçundan iddianame düzenlemiştir.

6. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Ankara Batı 10. Asliye Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Duruşma iki celsede bitirilmiştir. Birinci celsede müşteki ve başvurucunun beyanları alınmıştır. Müşteki C.D. önceki beyanlarını tekrar ederek başvurucudan şikâyetçi olmuştur. Başvurucu ise önceki ifadelerinin yanı sıra, avukat huzurunda ifade vermek istediğini, Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) kayıtlarının ve kamera kayıtlarının celbedilmesini talep etmiştir. Mahkeme, celse sonunda gelecek duruşma için başvurucuya müdafi görevlendirilmesine karar vermiştir.

7. İkinci celsede başvurucu, müdafii eşliğinde savunma yapmış ve beraat kararı verilmesini talep etmiştir. Daha sonra iddia makamı başvurucunun cezalandırılmasına yönelik esas hakkındaki mütalaasını sunmuş, başvurucu esas hakkında mütalaaya karşı savunmasını yapmıştır. Mahkeme, başvurucu hakkında üzerine atılı tehdit suçundan 4 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

8. Başvurucu, üzerine atılı suç yönünden kurulan hükme karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu; gerekçeli istinaf dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra olaya şahit olmayan kişilerin de tutanakta imzasının olduğunu, kamera kayıtlarının ve SEGBİS kayıtlarının dosyaya getirtilmediğini belirterek bozma talebinde bulunmuştur.

9. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 16. Ceza Dairesi (Daire) 18/9/2020 tarihinde, başvurucunun üzerine atılı tehdit suçunun 17/10/2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanun'un 24. maddesi ile düzenlenen 5271 sayılı Kanun'un 251. maddesindeki basit yargılama usulüne tabi olması ve yeniden değerlendirme yapılması nedeniyle bozma kararı vermiştir.

10. Bozma kararı sonrası yargılamada duruşma bir celsede bitirilmiştir. Bu celse başvurucu, önceki beyanlarını tekrar ederek kamera kayıtlarının ve SEGBİS kayıtlarının dosyaya getirilmesini talep etmiştir. Mahkeme, ara kararı ile başvurucunun bu talebini reddetmiştir. Ayrıca ara kararında dosya kapsamında başvurucu (sanık) ve müştekinin beyanlarına başvurulması zorunlu bulunduğundan basit yargılama usulü kapsamında karar verilmesinin uygun olmadığına karar vermiştir. Duruşmanın devamında iddia makamı esas hakkında mütalaada bulunarak başvurucunun cezalandırılmasını talep etmiştir. Başvurucu, eksik inceleme yapıldığını ve delillerin toplanmadığını belirterek beraatini talep etmiştir. Mahkeme ise başvurucu hakkında bozma öncesindeki gibi tehdit suçundan 4 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirilerek, sanığın [başvurucunun] hazırlık aşamasında alınan beyanında, Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesinde görülmekte olduğu davası sırasında görevli jandarma personeline 'hadi oradan, suçsuzum hep burada kalmayacağım göreve döneceğim' dediğini, duruşmada alınan savunmasında da, kendisinin olay günü mağdur olduğunu, 'sen burada herkesi suçlu bellemişsin, ben de burada yargılandıktan sonra beraat edeceğim, sen de bunu göreceksin' şeklinde söylediğini, müştekiyi tehdit etmediği şeklindeki savunmasının tevilli ikrar niteliğinde olduğu

anlaşılmakla, kendisini suçtan kurtarmaya yönelik savunmasına itibar edilmeyerek, müştekinin aşamalardaki değişmeyen samimi ve tutarlı beyanları, olaya tanık olan görevlilerin 17/11/2017 tarihinde olaya ilişkin düzenlenen suç tutanağı dikkate alınarak, sanığın üzerine atılı suçları işlediği anlaşılmakla..."

11. Başvurucu, mahkûmiyet kararını önceki istinaf dilekçesinde ileri sürdüğü sebepler ile istinaf etmiştir. Daire, başvurucunun ileri sürdüğü nedenleri yerinde görmemiş ve istinaf talebini esastan reddetmiştir.

12. Başvurucu, anılan kararı 30/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 24/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

14. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

15. Başvurucu; tutanakta imzası bulunan kişilerin tanık olarak dinlenmediğini, kamera kayıtlarının ve SEGBİS kayıtlarının dosyaya getirilmediğini, yargılamada bu taleplerini dile getirmesine rağmen yerine getirilmediğini belirterek silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Mahkemenin söz konusu kararını verirken dosyadaki tüm delilleri, somut olaya uygulanacak kanun hükmünü ve somut olayın hayatın olağan akışına uygunluğunu değerlendirerek başvurucunun itirazının reddine karar verdiği ifade edilmiştir. Mevcut başvuruda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edilip edilmediği iddiasına ilişkin yapılacak incelemede Anayasa Mahkemesi içtihatları ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formunda dile getirdiği ihlal iddialarını tekrar etmiştir.

17. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri çerçevesinde incelenmiştir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen iddialara ilişkin birçok başvuruda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Bu kapsamda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin Anayasa Mahkemesi tarafından incelendiği, başvuruculara delillerini sunma ve inceletme noktasında mahkemelerce uygun imkânların tanınması gerektiği, tarafların dinlenilmemesi ve taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesinin yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabileceği vurgulanarak ilgili Anayasa kurallarının yorumlandığı anlaşılmaktadır (Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, §§ 32-37; Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, §§ 42-48; Ramazan Tosun [1. B.], B. No: 2012/998, 7/11/2013, §§ 34-42; Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 18,19; Muharrem Keserci [2. B.], B. No: 2012/575, 8/5/2014, §§ 43-55; Ahmet Teyit Keşli [2. B.], B. No: 2013/2237, 18/9/2014, §§ 55-65; Abdulselam Tunç [1. B.], B. No: 2013/6986, 5/11/2014,

§§ 56-66; Gürhan Nerse [2. B.], B. No: 2013/5957, 30/12/2014, §§ 33-40; Aziz Ağırlı [1. B.], B. No: 2013/1377, 25/3/2015, §§ 32-43; Düzgit Yalova Gemi İnşa Sanayi A.Ş. [1. B.], B. No: 2013/8756, 15/4/2015, §§ 37-48; Targan Tolga Yungul [2. B.], B. No: 2013/1386, 16/4/2015, §§ 23-31; Durmaz Oto. Petrol Ürünleri İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1020, 7/5/2015, §§ 22-35; Fahri Gösteriş [1. B.], B. No: 2013/1297, 13/4/2016, §§ 27-37; Zekayi Çelebi [1. B.], B. No: 2014/5633, 18/5/2016, §§ 25-30; Özgür Murat Engin [1. B.], B. No: 2014/7806, 21/9/2016, §§ 38-44; Laleş Çeliker [2. B.], B. No: 2013/8413, 21/9/2016, §§ 24-31; Cezair Akgül [1. B.], B. No:2014/10634, 26/10/2016, §§ 27-31; Gökay Dayan [2. B.], B. No: 2014/12206, 21/9/2017, § 21; Ruhşen Mahmutoğlu [1. B.], B. No: 2015/22, 15/1/2020, § 56).

20. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarına aleyhlerindeki delillerin güvenilirliklerini sarsmak için yeni delil toplanmasını talep etme imkânı sağlanmasını da gerektirebilir (bazı değişikliklerle birlikte Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, § 72; Sebahat Tuncel (2) [1. B.], B. No: 2014/1440, 26/2/2015, § 96). Buna göre delil toplanmasına dair talebinin reddi, talep edeni diğer tarafa göre daha zayıf bir duruma düşürebilir ve savunma hakkını etkileyebilir. Bu durumda talebin reddi yönündeki mahkeme kararının geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığı ve talebin reddi ile meydana gelen savunmanın karşılaştığı zorlukları telafi eden imkânların başvurucuya sağlanıp sağlanmadığı incelenmelidir. Buna göre yargılama bir bütün olarak dikkate alınıp delil toplanması talebinin reddi ile oluşan taraflar arasındaki dengesizlik hâlinin uygun bir biçimde giderilip giderilmediği araştırılmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte Ayfer Atalmış [1. B.], B. No: 2016/12198, 9/6/2020, §§ 31-35).

21. Somut olayda başvurucu hakkında jandarma personeline karşı tehdit suçunu işlediğine dair tutanak tutulması üzerine Başsavcılık tarafından soruşturma başlatılmıştır. Soruşturma sonucunda müşteki beyanı ve tutanağa istinaden başvurucunun üzerine atılı suç bakımından iddianame düzenlenmiştir (bkz. § 5). Başvurucu hem Dairenin bozma kararı öncesindeki yargılamada ve istinaf dilekçesinde hem de Dairenin bozma kararı sonrasındaki yargılamada ve istinaf dilekçesinde tutanaktaki kişilerin dinlenmesi, kamera kayıtlarının ve SEGBİS kayıtlarının dosyaya getirtilmesi talebinde bulunmuştur (bkz. §§ 6, 8). Mahkeme ise başvurucunun talebini ara kararı ile reddetmiştir.

22. Mahkeme, başvurucunun üzerine atılı suçu işlediğinden bahisle hapis cezası vermiştir. Mahkeme gerekçesinde jandarma personelince tutulan tutanağa ve müştekinin aşamalardaki istikrarlı beyanına dayanmıştır (bkz. § 10). Ancak Mahkeme, olayın gerçekleşme koşullarıyla ilgili olarak ortaya çıkan şüpheleri dağıtmak için etkili olma potansiyeline sahip olan kamera ve SEGBİS kayıtlarının dosyaya getirtilerek incelenmesi ile aynı zamanda tutanak mümzilerinin tanık olarak dinlenmesini reddetmek suretiyle başvurucuyu savunmasının dayanaklarını ortaya koyma yönünden zayıf duruma düşürmüştür. Mahkemece kamera kayıtları ve SEGBİS kayıtlarının dosyaya getirilerek incelenmesi ve aynı zamanda başvurucu tarafından belirtilen tutanak mümzilerinin tanık olarak dinlenerek sonuca ulaşılması gerekmektedir. Başvurucunun benzer şikâyetlerle yargılamanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki bu iddialarının Daire tarafından da karşılanmadığı görülmüştür.

23. Bu itibarla ceza soruşturması ve yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucu hakkında verilen hapis cezasıyla ilgili belirleyici nitelikte bir delil olan tanıkların dinlenmemesinin ve ileri sürülen diğer delillerin (kamera ve SEGBİS kayıtlarının) toplanmamasının başvurucuyu önemli ölçüde dezavantajlı duruma düşürdüğü, menfaatlerini

koruyan güvencelerin başvurucuya sağlanmadığı, bu durumun yargılamayı bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkardığı sonucuna ulaşılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1.B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Batı 10. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2020/368, K.2021/23) GÖNDERİLMESİNE,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN TAYFUN ÖZÇAKIR

B. No: 2022/78121 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/78121

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN TAYFUN ÖZÇAKIR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/78121)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Hasan Tayfun ÖZÇAKIR

Vekili : Av. Ahmet DOKUCU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, dilekçenin reddi kararı üzerine yenilenen dava dilekçesinde aynı yanlışlıkların bulunduğu belirtilerek davanın reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvurudan Önceki Süreç

2. Başvurucu, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Cerrahi Tıp Bilimleri Bölümü Hafsa Sultan Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı (Anabilim Dalı) Başkanlığında profesör öğretim üyesi olarak çalışmakta iken 27/6/2016 tarihinde istifa ederek Manisa'da faaliyet gösteren özel bir hastanede çalışmaya başlamıştır. Başvurucu aynı zamanda özel muayenehane açarak serbest hekimlik faaliyeti de yürütmüştür.

3. Başvurucu 13/7/2018 tarihli dilekçesi ile istifa suretiyle ayrıldığı kuruma dönüş isteminde bulunmuştur. Belirtilen talep Anabilim Dalı Başkanlığının 14/9/2018 tarihli görüşü ve aynı doğrultudaki Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığının (Dekanlık) 20/9/2018 tarihli yazısı ile hizmetine ihtiyaç bulunmadığından bahisle Manisa Celal Bayar Üniversitesi Rektörlüğünce (İdare) 4/10/2018 tarihli işlemle reddedilmiştir.

4. Başvurucu, başvurusunun reddine yönelik işlemin iptaliyle başvuru tarihinden itibaren hak edildiği ileri sürülen maaş ve döner sermaye katkı paylarının ödenmesi istemiyle Manisa 1. İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Manisa 1. İdare Mahkemesi davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucunun istifasından sonra geçen zamanda ayrıldığı Anabilim Dalına herhangi bir öğretim üyesi alınmadığı gibi Anabilim Dalı Başkanlığınca anılan dönem için öğretim üyesi ihtiyacı bulunduğuna ilişkin olarak Cerrahi Tıp Bilimleri Bölüm Başkanlığına herhangi bir talep de iletilmediği belirtilmiştir. Gerekçede ayrıca sağlık hizmetinin dördü profesör, dördü doçent olmak üzere sekiz öğretim üyesi tarafından sorunsuz olarak yürütüldüğünün, performans düşüklüğü yaşanmadığının, başvuru tarihi itibarıyla Anabilim Dalında başvurucunun hizmetine ihtiyaç bulunmadığının somut gerekçelerle ortaya konulduğunun altı çizilmiştir. Manisa 1. İdare Mahkemesi, bu tespitlerden hareketle İdarece takdir hakkının kötüye kullanıldığına ya da subjektif değerlendirme yapıldığına ilişkin olarak dosyada somut bilgi ve belgenin de bulunmadığını belirtmek suretiyle eski göreve iade isteminin reddine yönelik dava konusu işlemin hukuka uygun olduğu sonucuna varmıştır.

5. Başvurucu anılan karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İzmir Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesi 7/11/2019 tarihli kararı ile istinaf talebinin kesin olarak reddine karar vermiş ve hüküm kesinleşmiştir. Başvurucu, kesin karara karşı 23/12/2019 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapmıştır. Anayasa Mahkemesi 2019/42520 başvuru numarasında adil yargılanma ve mülkiyet hakkından incelemiş olduğu başvuruyu 2/3/2020 tarihli komisyon kararı ile kabul edilemez bulmuştur.

B. Bireysel Başvuru Süreci

6. Başvurucu, İdareye 1/11/2019 tarihli dilekçe ile yeniden başvuruda bulunmak suretiyle Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 60/b maddesi uyarınca göreve dönme talebinde bulunmuştur. Başvurucunun talebi İdarenin 21/2/2020 tarihli işlemiyle reddedilmiştir.

7. Başvurucu, talebinin reddine yönelik işlemin ve ülke çapında uygulanan düzenleyici işlem olarak belirttiği Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının (Kurul) 15/4/2009 tarihli kararının 6/c maddesinin iptali talebiyle ilk derece olarak 8/5/2020 tarihinde Danıştayda dava açmıştır. Yükseköğretim Kurulu Yürütme Kurulunun 15/04/2009 tarih ve 2009/13 sayılı kararının 6/c maddesinde ise; kişinin 2547 sayılı Kanun'un 60. maddesinin (b) bendine göre öğretim üyesi olarak üniversitedeki görevine dönebilmesi için "Yükseköğretim Kurulu tarafından, 2547 sayılı Kanunun 60. maddesinin (b) fıkrası hükmüne istinaden atama talebinde bulunulan yükseköğretim kurumunun ilgili anabilim veya bilim dalında öğretim üyesine ihtiyaç bulunup bulunmadığı değerlendirilerek, kadro kullanım izninin verilmiş olmasının" şart olduğu kurala bağlanmıştır.

8. Danıştay Sekizinci Dairesinin (Daire) 2/2/2021 tarihli kararıyla 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 3. maddesi gereğince dilekçenin reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, Kurulun iptali istenen 15/4/2009 tarihli kararının 6/c maddesinin Dairelerinin 8/5/2013 tarihli ve E.2009/7230, K.2013/3690 sayılı kararıyla iptal edildiği, bu kararın Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 27/1/2016 tarihli ve E.2014/1857, K.2016/96 sayılı kararıyla onandığı ve Dairelerinin 19/6/2018 tarihli ve E.2016/3763, K.2018/3236 sayılı kararıyla karar düzeltme isteminin reddine karar verildiği belirtilmiştir. Daire gerekçesinde ayrıca bu belirlemelerden sonra başvurucunun davayı

açtığı dönemde yürürlükte olmayan bir düzenleyici işlemi dava konusu ettiği, başvurucunun İdareye yaptığı başvurusu üzerine İdarece tesis edilen 21/2/2020 tarihli işlemde Kurulun 15/4/2009 tarihli kararının 6/c maddesinden bahsedilmediği, dolayısıyla başvurucunun menfaatinin hangi yönlerden etkilendiğinin açıkça ortaya konulamadığı vurgulanmıştır. Bu tespitten hareketle dava dilekçesinin belirtilen hususlar gözönüne alınarak yeniden düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

9. Başvurucu 6/4/2021 tarihinde dava dilekçesini süresinde yenilemiş, yine aynı talepleri içeren dilekçeyle işlemlerin iptalini Daireden talep etmiştir. Başvurucu yenilediği dilekçesinde; daha önce göreve dönme amacıyla yaptığı başvuru üzerine verilen Dekanlık görüşü ve yine daha önce yaptığı başvurunun reddi üzerine açtığı davada Manisa 1. İdare Mahkemesinin 30/4/2019 tarihli kararının dayanağının Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının 15/4/2009 tarihli ve 2009/13 sayılı kararının 6/c maddesi olduğunu ileri sürmüş ve söz konusu işlemin iptalini istemede menfaatinin olduğunu vurgulamıştır.

10. Daire 28/4/2021 tarihli kararıyla 2577 sayılı Kanun'un 3. maddesi gereğince dilekçenin ikinci defa reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucunun ilk geri dönme isteği üzerine verilen 20/9/2018 tarihli Dekanlık görüşünde Kurulun 15/4/2009 tarihli ve 2009/13 sayılı kararının 6/c maddesinden bahsedilmediğini belirtmiştir. Ayrıca Manisa 1. İdare Mahkemesinin 30/4/2019 tarihli ve E.2018/1288, K.2019/382 sayılı kararının savunmanın özeti bölümünde, İdarece başvurucunun geri dönme talebine ilişkin olarak Kurulun 15/4/2009 tarihli ve 2009/13 sayılı kararının 6/c maddesinden bahsedilmediğini vurgulamıştır. Daire, bu tespitlerden yola çıkarak söz konusu Kurul işleminin başvurucunun menfaatini hangi yönlerden etkilediğinin açıkça ortaya konulamadığını ve yenilenen dava dilekçesinin belirtilen hususlar gözönüne alınarak yeniden düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Daire ayrıca kararın sonuç kısmında başvurucunun aynı yanlışlıkları yapması hâlinde davanın reddine karar verileceği hususunun altını çizmiştir.

11. Başvurucu 26/7/2021 tarihinde dava dilekçesini süresinde yenilemiş, yine aynı talepleri içeren dilekçeyle işlemlerin iptalini Daireden talep etmiştir. Başvurucu yenilediği dilekçesinde; geri dönme istemiyle yaptığı başvurunun reddedilmesinin gerekçesi olan, daha önce göreve dönme amacıyla yaptığı başvuru üzerine verilen Dekanlık görüşünün ve yine daha önce yaptığı başvurunun reddi üzerine açtığı davada Manisa 1. İdare Mahkemesinin 30/04/2019 tarihli ve E.2018/1288, K.2019/382 sayılı kararının dayanağının Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının 15/4/2009 tarihli ve 2009/13 sayılı kararının 6/c maddesi olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu, bu kabulden hareketle anılan karar ve karara dayanılarak tesis edilen işlemin hukuka aykırı olduğunu ve iptal edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

12. Danıştay 7/9/2021 tarihli kararıyla 2577 sayılı Kanun'un 15. maddesinin beşinci fıkrası gereği davanın reddine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde, Dairelerinin 28/4/2021 tarihli dilekçe ret kararı üzerine 26/7/2021 tarihinde Danıştay Başkanlığı kayıtlarına giren yenileme dilekçesinde, 6/4/2021 tarihinde Danıştay Başkanlığı kayıtlarına giren dilekçedeki aynı yanlışlıkların yapıldığı belirtilmiştir. Kararda ayrıca ek gerekçe olarak Kurulun 15/4/2009 tarihli ve 2009/13 sayılı kararına karşı ilan üzerine genel dava açma süresi geçtiğinden şu aşamada ancak ilgililere uygulanması üzerine dava açılabileceği belirtilmiştir. Bu kapsamda başvurucunun 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesi uyarınca İdareye yapacağı yazılı başvuru üzerine talebinin açıkça reddedilmesi ya da zımnen reddedilmesi üzerine genel dava açma süresi içinde her zaman dava açabileceğinin açık olduğu vurgulanmıştır.

13. Başvurucu, karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu; temyiz dilekçesinde, geri dönme isteminin reddine ilişkin işlemin 2009/13 sayılı kararın 6/c maddesi uyarınca tesis edildiğinin açık olduğunu iddia etmiştir.

14. Başvurucunun temyiz talebini inceleyen Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 4/4/2022 tarihli kararıyla davanın 2577 sayılı Kanun'un 15. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca reddi yolundaki Daire kararının onanmasına oyçokluğuyla karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, verilen hükmün usul ve hukuka uygun olup temyiz dilekçelerinde ileri sürülen iddiaların kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte olmadığı vurgulanmıştır.

15. Temyiz incelemesinde, karara karşı iki farklı gerekçeyle verilen karşıoy bulunmaktadır. Karşıoy gerekçesinin ilkinde, her ne kadar Dairece dava konusu işlemin dayanağının söz konusu 6/c maddesi olmadığı ve dolayısıyla söz konusu işlemin başvurucunun menfaatini hangi yönlerinden etkilediğinin açıkça ortaya konulmadığı belirtilmesine rağmen yenilenen dilekçede aynı yanlışlıklar yapıldığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ise de bu hususların her bir dava konusu işlem yönünden davanın esası incelenirken değerlendirilebileceği belirtilmiştir. Karşıoy gerekçesinde, bu tespitten hareketle dava konusu edilen, başvurucunun görevine dönme isteminin reddine ilişkin olarak İdarenin 21/02/2020 tarihli bireysel işleminin yargı yerince incelenememesi gibi bir sonuç ortaya çıkacağı, bu durumun da hak arama hürriyetini ihlal edeceği belirtilmiştir.

16. Temyiz kararında bulunan diğer karşıoyda ise başvurucu tarafından yürürlükte olmayan bir düzenleyici işlemin iptali istemiyle dava açılmış ise de aynı zamanda başvurucunun geri dönme isteminin reddine ilişkin bireysel işlemin de dava konusu edildiği vurgulanmıştır. Buna göre dava dilekçesinde yer verilen talepler ilk inceleme konuları açısından her işlem yönünden ayrı ayrı incelenip gerekli olan kararın verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

17. Nihai karar 30/6/2022 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu 27/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

18. Başvurucu; geri dönme isteminin reddine ilişkin işlemin 15/4/2009 tarihli kararın 6/c maddesi uyarınca tesis edildiğini, anılan Kurul kararına istinaden Cerrahi Tıp Bilimleri Başkanlığının kendisinin hizmetine ihtiyaç bulunmadığına ilişkin görüşü doğrultusunda işlem tesis edildiğini, bu görüş yazısının etkisini sürdürdüğünü iddia etmiştir. Başvurucu, hâlihazırda açılmış bir dava varken kendisine yeni bir dava yolunun gösterilmesinin ve uyuşmazlığın esasının incelenmemesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

19. Adalet Bakanlığı görüşünde; başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşünün ekinde İdareden temin edilen görüş yazısı sunulmuştur. İdare tesis edilen işlemin hukuka uygun olduğunu belirtmiştir. İdare ayrıca Üniversitelerinin Tıp Fakültesi Cerrahi Tıp Bilimleri Bölümü Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalına ilişkin bir adet profesör kadrosu ilanı üzerine başvurucunun yaptığı başvurunun uygun görülerek anılan kadroya atandığını ve hâlen Üniversitelerinde görev yaptığını belirtmiştir. Başvurucu, Bakanlığın ve İdarenin görüşüne karşı herhangi bir cevapta bulunmamıştır.

20. Başvurunun mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği

değerlendirilmiştir.

21. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

22. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (Mohammed Aynosah [1. B.], B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

23. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

24. Anayasa'nın 36. maddesinde, hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanarak bu hakların sınırlandırılması mümkün olabilir. Dava açma hakkının kapsamına ve kullanım koşullarına ilişkin bir kısım düzenlemelerin hak arama özgürlüğünün doğasından kaynaklanan sınırları ortaya koyan ve hakkın norm alanını belirleyen kurallar olduğu açıktır (AYM, E.2014/112, K.2014/203, 25/12/2014).

25. Gereksiz başvuruların önlenerek dava sayısının azaltılması ve böylece mahkemelerin fuzuli yere meşgul edilmeksizin uyuşmazlıkları makul sürede bitirebilmesi amacıyla başvuruculara belli yükümlülükler öngörülebilir. Bu yükümlülüklerin kapsamını belirlemek kamu otoritelerinin takdir yetkisi içindedir. Öngörülen yükümlülükler dava açmayı imkânsız hâle getirmedikçe ya da aşırı derece zorlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği söylenemez (Serkan Acar [1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013 § 39).

26. Olayda, açılan iptal davasında dilekçenin Daire tarafından reddedilmesi üzerine aynı yanlışlıkların yeniden yapıldığı gerekçesiyle davanın reddedilmesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu görülmektedir.

27. Anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin

Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

28. Başvurucunun talebinin reddine yönelik işlemin iptali istemiyle açtığı davada dilekçenin reddi kararına yönelik aynı yanlışlıkları tekrar yaptığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilirken 2577 sayılı Kanun'un 15. maddesinin (5) numaralı fıkrasına dayanıldığı görülmektedir. Anılan maddede, dilekçenin reddedilmesi üzerine yeniden verilen dilekçelerde aynı yanlışlıklar yapıldığı takdirde davanın reddedileceği öngörülmektedir. Dolayısıyla somut olayda başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

29. Söz konusu uyuşmazlıkta, başvurucunun açtığı davada dilekçenin reddedilmesi üzerine yeniden verdiği dilekçede aynı yanlışlıkları yapması nedeniyle davanın reddine karar verilmiştir. Dilekçenin reddedilmesi üzerine yeniden verilen dilekçelerde aynı yanlışlıklar yapıldığı takdirde davanın reddedileceğine hükmedilmesinin öngörülmesindeki amaç, mahkemelerin görevlerini gereği gibi yerine getirmeleri için gereksiz yere dava açılmasını önlemek, uyuşmazlığın konusunu net olarak belirlemek ve bu suretle mahkemelerin iş yükünü hafifletmek olduğundan dilekçenin reddi suretiyle Mahkemece belirtilen hususların düzeltilmesinin istenmesinin meşru bir amaca dayandığı sonucuna ulaşılmıştır.

30. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturtulabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması, kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

31. Ölçülülük ilkesi; öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını ve bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Öngörülen tedbirin kişiyi olağan dışı ve aşırı bir yük altına sokması durumunda müdahalenin ölçülü olduğundan söz edilemez (AYM, E.2012/102, K.2012/207, 27/12/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

32. Öte yandan mahkemelerin usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları gerekir (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

33. Anılan uyuşmazlıkta, ilk açılan davada Daire 2577 sayılı Kanun'un 3. maddesi uyarınca dava dilekçesinin reddine karar vermiş ancak başvurucu bu eksikliği gidermemiş, aynı taleplerle dava dilekçesini yenilemiş ve Daireye sunmuştur. Başvurucu gerek yenilediği dilekçesinde gerekse temyiz dilekçesinde geri dönme isteminin reddine ilişkin işlemin 2009/13 sayılı kararın 6/c maddesi uyarınca tesis edildiğini, Kurul kararı uyarınca alınan Cerrahi Tıp Bilimleri Başkanlığının, kendisinin hizmetine ihtiyaç bulunmadığı hususundaki görüşü doğrultusunda işlem tesis edildiğini, bu görüş yazısının etkisini sürdürdüğünü iddia etmiştir.

34. Başvuruda elverişlilik ve gereklilik ilkeleri yönünden tartışmayı gerektirecek bir yön bulunmamaktadır. Asıl üzerinde durulması gereken, başvurucunun yenilediği davada eksiklikleri tamamlamadığı şeklindeki değerlendirmeyle diğer iddialar yönünden esastan inceleme yapılmadan davanın reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkına orantısız bir müdahale oluşturup oluşturmadığıdır.

35. 2577 sayılı Kanun'un 3. maddesi uyarınca dava dilekçesinin reddine karar verilen hâllerde kararda vurgulanan eksikliğin giderilip giderilmediğini değerlendirmek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Bu hususta değerlendirmenin yargı mercilerine ait olduğunun kabulü gerekir.

36. Olayda, Daireden iptali istenen Kurul kararının -6/c maddesinin kanun kapsamında olmayan- Yükseköğretim Kurulu tarafından değerlendirme yapılmak suretiyle kadro kullanım izni verilmiş olması gibi kurallar öngördüğü gerekçesiyle aynı Dairenin 8/5/2013 tarihli ve E.2009/7230, K.2013/3690 sayılı kararıyla iptal edildiği açıktır. Öte yandan Daire kararında, başvurucu hakkında tesis edilen işlemin dayanağının Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının 15/4/2009 tarihli ve 2009/13 sayılı kararının 6/c maddesi olmadığı net olarak vurgulanmıştır.

37. Başvurucu, talebinin reddine ilişkin bireysel işlemi ancak Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının ülke çapında uygulanan düzenleyici işlem olan 15/4/2009 tarihli kararı ile birlikte ilk derece mahkemesi sıfatıyla Danıştayda dava konusu edebilecektir. Bu kapsamda yargılamayı yapan Daire başvurucu hakkında tesis edilen işlemin dayanağının belirtilen Kurul kararının ilgili maddesi olmadığını net olarak ortaya koymuş ve başvurucuyu açacağı davaya ilişkin olarak yönlendirmeye çalışmıştır. Ancak başvurucu ikinci yenileme dilekçesinde de söz konusu kararın sözü edilen ilgili bölümünün iptalini istemiştir.

38. Bu durumda Dairenin iptali istenen Kurul kararının başvurucunun menfaatini etkilemediği noktasından hareketle yenileme dilekçesinde aynı yanlışlıklar yapıldığı için davayı reddetmesine yönelik yorumunun ve mevzuata dair değerlendirmesinin öngörülemez nitelikte olmadığı ve başvurucunun dava açmasını aşırı derecede zorlaştıracak ya da imkânsız kılacak nitelikte katı bir yaklaşım içermediği anlaşılmıştır.

39. Bu itibarla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

40. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSEYİN ALTUNKÖSE

B. No: 2022/81816 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/81816

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN ALTUNKÖSE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/81816)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : Hüseyin ALTUNKÖSE

Vekili : Av. Gülseren KARAKAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanığın sanık tarafından duruşmada sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile bağlantılı olarak silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği şüphesiyle başvurucu hakkında soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu, soruşturma işlemleri kapsamında alınan ifadesinde sabit hatlardan yapılan aramaları hatırlamadığını, etkin pişmanlık kapsamında ifade veren Ş.S.nin aleyhinde ifadeleri kabul etmediğini ve örgütle hiçbir bağlantısının bulunmadığını beyan etmiştir.

4. Başvurucu; silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği şüphesiyle 11/5/2018 tarihinde gözaltına alınmış, 17/5/2018 tarihinde ise tutuklanmıştır.

5. Başsavcılık, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 19/5/2018 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle, "...Şüphelinin kullandığı GSM hattının, FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütü sözde TSK yapılanmasında faaliyet

yürüten ve asker şahıslardan sorumlu olan sivil imamlar tarafından, asker şahıslarla örgütsel gizlilik ve hücresel teşkilatlanma gereği iletişim amacıyla kullandığı soruşturma birimince tespit edilen İstanbul ilindeki 3 sabit hattan, İstanbul ili dışındaki illerde bulunan 2 sabit hattan arandığının tespit edildiği, şüpheli ile ilgili etkin pişmanlık kapsamında ifade veren [Ş.S.nin] aleyhte beyanlarının olduğu..." belirtilerek atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

6. İddianamenin kabulüyle açılan dava, İstanbul 32. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 11/6/2018 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda diğerlerinin yanı sıra başvurucunun kullandığı cep telefonunun yaptığı telefon görüşmelerine ilişkin arayan-aranan tüm görüşme tutanakları, arayan-aranan numaraların abone kimlik bilgileri, adresleri, arayan-aranan kişilerin arama anındaki sinyal bilgilerinin tespiti için (HTS kayıtları) Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna yazı yazılmasına karar verilmiştir.

7. Yargılamanın 10/10/2018 tarihli birinci celsesinde başvurucunun savunması alınmıştır. Başvurucu savunmasında özet olarak tanık Ş.S.nin devre arkadaşı olduğunu, beyanlarının iftira mahiyetinde olduğunu, ardışık aranmaları hatırlamadığını ve suç işlemediğini beyan etmiştir. Sanık savunmalarının tamamlanması sonrasında Mahkeme başvurucunun tahliyesine, tanık Ş.S.nin dinlenmesinin beklenmesine karar vermiştir.

8. İkinci celsede Başsavcılıktan gelen yazıyla Kahramanmaraş Cumhuriyet Başsavcılığının yetkisizlik kararı ile gönderdiği dosyada bulunan HTS inceleme raporuna göre başvurucunun Kahramanmaraş'ta kurulu sabit hattan 22/6/2012 tarihinde bir kez M.G. isimli askerî öğrenci ile ardışık olarak arandığı belirtilmiş, başvurucuya gelen yazı ve içeriği sorulmuş; başvurucu ise M.G.nin devre arkadaşı olduğunu, aramayı hatırlamadığını belirtmiştir. Bu celse yine dinlenemeyen tanık Ş.S.nin dinlenmesi için işlem yapılmasına karar verilmiştir.

9. Mahkeme başvurucu ve müdafiinin de hazır olduğu üçüncü celsede başvurucu hakkında beyanda bulunan tanık Ş.S.yi bizzat dinlemiştir. Tanık Ş.S.nin beyanı şöyledir:

"Sanık [Başvurucu] benim devre arkadaşım olur. Ben bu şahsın benimle beraber yada herhangi biri ile beraber bu örgütün evlerine gidip geldiğini görmedim. Ancak biz 2014 'ün sonunda 2015'te tuzla piyade okulu zamanında bizim evimizden sorumlu Mithat (K) diye bir şahıs gelirdi. Bu şahıs bize sanığı aradıklarında ulaşamadıklarını (ben irtibatlarının ne düzeyde olduğunu, ne zaman kesildiğini bilmiyorum), şuan ne yaptığını, kimin bölüğünde olduğunu diğer arkadaşlara sordum. Benim sadece bu konuyla alakalı duyumum var. Yoksa bu şahısla alakalı herhangi bir görgü tanıklığım olmadı..."

10. Dördüncü celsede Başsavcılık tarafından başvurucu yönünden değerlendirilmek üzere gönderilen Kilis Cumhuriyet Başsavcılığının yazı ve ekleri okunup dosya arasına alınmıştır. Bu yazıda, Kilis Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturmada N.D. isimli kişinin etkin pişmanlık kapsamında vermiş olduğu ifadede başvurucu ile ilgili "...Bu şahıs bana bir liste okudu, listede yaklaşık 50 isim vardı. Okuduğu isimler arasında Hüseyin'in [başvurucunun] de adı bulunmaktaydı..'' şeklinde beyanın olduğu anlaşılmıştır.

11. Beşinci celsede iddia makamı esas hakkında mütalaasını sunmuştur. İddia makamının esas hakkındaki mütalaasında; başvurucunun askerî öğrencilik döneminde Ankara'da sonrasında ise kursiyer olarak görev yaptığı İstanbul'daki örgütün mahrem imamları tarafından örgütsel haberleşmede gizliliği sağlamak amacı ile kullanılan sabit hatlardan yoğun şekilde arandığına dair tespitler değerlendirildiğinde başvurucunun örgütün askerî

yapılanması içinde öğrenci konumunda olduğunu, örgüte bağlılığını kendisinden sorumlu mahrem imamları vasıtasıyla devam ettirdiğini belirterek başvurucunun üzerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

12. Mahkeme, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sabit kabul edilerek alt sınırdan uzaklaşmak suretiyle 7 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme alt sınırdan uzaklaşma gerekçesini meydana gelen zarar ve tehlikenin ağırlığı, failin kastı, güttüğü amaç ve saik hususlarına dayandırmıştır. Mahkeme ayrıca başvurucunun inkâra dayanan, muhtemel suç ve cezadan kurtulmaya yönelik savunmasına da itibar edilmediğini açıklamıştır. Gerekçeli kararın silahlı terör örgütüne üye olma suçuyla ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Sanığın [Başvurucunun] görev yaptığı adres itibari ile asker kişiler hakkında ankesörlü ya da kontörlü hat üzerinden FETÖ silahlı terör örgütünün mahrem imamlarıyla görüşüp irtibat bulunduğuna dair yapılan incelemede sanık adına kayıtlı ve kullanımında olan GSM hattının,

FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütü sözde TSK Yapılanmasında faaliyet yürüten ve asker şahıslardan sorumlu olan sivil imamlar tarafından, asker şahıslarla örgütsel gizlilik ve hücresel teşkilatlanma gereği iletişim amacıyla kullandığı soruşturma birimince tespit edilen İstanbul ilindeki toplanı 470(dört yüz yetmiş) sabit hat içerisinden 3 sabit hattan birden çok kez arandığı, Söz konusu GSM hattının, FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütü sözde TSK Yapılanmasında faaliyet yürüten ve asker şahıslardan sorumlu olan sivil imamlar tarafından, asker şahıslarla örgütsel gizlilik ve hücresel teşkilatlanma gereği iletişim amacıyla kullandığı Emniyet Genel Müdürlüğü TEM Daire Başkanlığınca tespit edilerek İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen Îstanbıul ili harici diğer illerde bulunan toplam 3421(üç bin dört yüz yirmi bir) sabit hat içerisinden 2 sabit hattan birden çok kez arandığı, yine dava dosyamıza Kahramanmaraş Cumhuriyet Başsavcılığınca gönderilen HTS İnceleme raporuna göre sanığın asker şahıs olan M.G. ile Kahramanmaraş'ta ardışık şekilde aramasının olduğu ve yine söz konusu GSM hattının, FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütü sözde TSK Yapılanmasında faaliyet yürüten ve asker şahıslardan sorumlu olan sivil imamlar tarafından, asker şahıslarla örgütsel gizlilik ve hücresel teşkilatlanma gereği iletişim amacıyla kullandığı soruşturma birimince tespit edilen 3891 (üç bin sekiz yüz doksan bir) sabit hat ile ilişkisi tespit edilmiştir.

...

Etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanma talebiyle örgütsel faaliyet ve mensupları hakkında açıklamalarda bulunan [Ş.S.] isimli şalısın sanıkla ilgili olarak '..Piyade okulunda okuduğum dönemde benimle ilgilenen Mithat (K) evde kaldığımız dönemde okuldaki öğrencileri soruyordu. Hatta bir keresinde sanığın ismini sordu. Bu arkadaş harp okulundan mezun olduktan sonra bizim arkadaşlarımızla görüşmeyi kesti şeklinde beyanlarda bulunmuştur... ' şeklinde beyanda bulunduktan sonra sanığı teşhis ettiği,

[Ş.S.nin] yargılama aşamasında tanık olarak alınan ifadesinde daha önceki ifadesini tekrar ettiği ve sanığı devre arkadaşı olarak tanıdığını, sanığın FETÖ/PDY ile irtibatına dair görgüye dayalı bilgisinin olmadığını beyan ettiği,

Yine sanık hakkında Kilis Cumhuriyet Başsavcılığı'nda beyanda bulunan [N.D.nin] beyanlarında; '...Bu şahıs bana okuldan bir arkadaşımla sohbetlere gelebileceğimi, arkadaşımı kendim seçeceğimi, kabul görmesi halinde sohbetlere o arkadaşımla gelebileceğimi söyledi ve bana bir liste okudu listede yaklaşık 50 isim vardı. Okuduğu

isimler arasında sanıkta bulunmaktaydı...' şeklinde beyanda bulunduğu, sanığın savunmasında üzerine atılı suçu kabul etmediğini beyan ettiği anlaşılmıştır.

Nihai olarak mahkememizce yukarıda yapılan sanık asker şahısların örgütün mahrem imamlarınca ankesörlü hattan iletişim yöntemi olarak arandıkları yönündeki kabul uyarınca sanığın kimliği tespit edilemeyen FETÖ silahlı terör örgütünün askeri şahısları takip ve idare ile görevlendirdiği mahrem imam (öğretmen) ile irtibatının olduğu, yine tanık beyanları ile sabit olduğu üzere sanığın örgüt mensuplarının hazırlamış olduğu örgüt evlerinde oluşturulan gruplarda yer aldığı, bu duruma göre de sanığın örgüt hiyerarşisine dahil olduğu, yukarıda ayrıntılı olarak anlatılan ve en üst seviyede uygulanan gizlilik yöntemlerini uygulayarak hareket etmesi nedeniyle sanığın FETÖ silahlı terör örgütüne üye olmak suçunu işlediği anlaşılmıştır..."

13. Başvurucu; istinaf dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- etkin pişmanlık kapsamında ifade veren N.D.nin duruşmada dinlenmediğini ve N.D.nin beyanlarının mahkûmiyet gerekçesi sayıldığını, sabit telefon hatlarından yapılan aramaların kimler olduğuna ilişkin bilirkişi raporu alınmadığını, eksik inceleme ile karar verildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun istinaf talebi İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesince (Daire) 17/12/2019 tarihinde esastan reddedilmiştir. Söz konusu karar, başvurucu tarafından istinaf dilekçesinde ileri sürdüğü sebeplerle temyiz edilmiştir. Yargıtay 3. Ceza Dairesi istinaf talebinin esastan reddine ilişkin Daire kararını 3/3/2022 tarihinde onamıştır.

14. Başvurucu, nihai hükmü evrak işlem kütüğünden avukatı aracılığı ile 20/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 15/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Komisyon, yargılanma hakkı kapsamındaki şikâyetlerin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Tanık Sorgulama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu, beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan N.D.nin duruşmada dinlenmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında tanık dinletme ve sorgulama hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formunda belirttiği hak ihlali iddialarını yinelemiştir.

19. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

21. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile

ilgili ilkeleri belirlemiştir (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021). Buna göre bir ceza yargılamasında sanığın aleyhine olan tanıkları sorguya çekme veya çektirme hakkı vardır. Hakkında gerçekleştirilen ceza yargılaması sürecinde sanığın tanıklara soru yöneltebilmesi, onlarla yüzleşebilmesi ve tanıkların beyanlarının doğruluğunu sınama imkânına sahip olması adil bir yargılamanın yapılabilmesi bakımından gereklidir (AZ. M., § 55). Diğer yandan bir mahkûmiyet -tek veya belirleyici ölçüde- sanığın soruşturma veya yargılama aşamasında sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı bir kimse tarafından verilen ifadelere dayandırılmış ve dengeleyici güvenceler sağlayan bir usul öngörülmemiş ise sanığın hakları Anayasa'nın 36. maddesindeki güvencelerle bağdaşmayacak ölçüde kısıtlanmış olur (Orhan Güleryüz, § 35).

22. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesi geçerli bir nedenin mevcudiyetine dayanmalıdır. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu olumsuzluğun telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51). Bu kapsamda, hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanığın beyanını destekleyen başka doğrulayıcı delillere dayanılması telafi edici güvencelerden biri olarak kabul edilebilir (Orhan Güleryüz, § 39). Mahkemenin yargı çevresi dışındaki tanıkların -sanığın da onlara soru sormasına imkân sağlayacak ve sorulan sorulara verdikleri cevaplar hakkında kişisel izlenim edinme fırsatı elde edecek şekilde- Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) gibi vasıtalarla dinlenmesi telafi edici bir güvence olabilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40). Sorgulanmayan tanığın beyanının güvenilirliğinin ve doğruluğunun saptanması amacıyla savunma tarafına sağlanabilecek bir diğer telafi edici güvence ise sanığa olayın kendi versiyonunu anlatma ve delillerini sunma imkânının tanınmasıdır (Orhan Güleryüz, § 40).

23. Tanık sorgulama hakkına ilişkin testin birinci aşaması kapsamında tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığının ortaya konulması gerekliliği esasen -anayasal düzeyde bir ilke olan- hükme temel alınan delillerin hâkim huzurunda ikame edilmesi zorunluluğunu ifade eden doğrudan doğruyalık ilkesinin bir sonucudur. Bu kapsamda hakkaniyete uygun yargılanma hakkının özel bir görünümü olan doğrudan doğruyalık ilkesi uyarınca hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilecek ve bu deliller hâkimin vicdani kanaatiyle serbestçe takdir edilecektir. Bu bağlamda ceza yargılamasında kural olarak özellikle tanık beyanlarının esas hakkında kararı verecek hâkim/mahkeme tarafından alınması, tanık beyanlarının bu hâkim/mahkeme tarafından takdir edilmesi gerekir (Erdal Sonduk [GK], B. No: 2020/23093, 15/2/2024, §§ 43-46).

24. Sanığın aleyhinde beyanda bulunan tanıklarla esas hakkında kararı verecek hâkimin huzurunda yüz yüze gelmesi, onların güvenilirliğini bu esnada test etme fırsatı elde etmesi adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı bakımından da büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle sanığın suçluluğu konusunda karar verecek hâkim, sağlıklı gözlem yapabilmek ve sadece iddia makamının yorum şekliyle değil savunma makamının iddia ve itirazlarını da değerlendirerek doğru bir vicdani kanaate ulaşabilmek için anlatımlarıyla sanığın hukuki durumunu önemli ölçüde etkileyecek tanıkları huzurda dinlemelidir. Dolayısıyla tanıkların duruşma öncesinde veya haricindeki dinlenmeleri sırasında düzenlenmiş tutanakların veya yazılı açıklamaların duruşmada okunması huzurda dinlemenin eş değeri olarak değerlendirilemez (bazı farklılıklar ve eklemelerle birlikte bkz. Erdal Sonduk, § 45).

25. Nitekim 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 210. maddesinin (1) numaralı fıkrası olayın delili, bir tanığın açıklamalarından ibaret ise bu tanığın duruşmada mutlaka dinleneceğini öngörmektedir. Daha önce yapılan dinleme sırasında düzenlenmiş tutanağın veya yazılı bir açıklamanın okunması dinleme yerine geçemez. Anılan hükmün gerekçesinde de "Delillerin hükmü verecek mahkeme huzurunda ortaya konulması, tartışılması ve irdelenmesi adil yargılama ilkesinin temel gereklerindendir. Bu itibarla, duruşmada sanık ve tanığın ifadesine ait tutanakların okunması ile yetinilmesi, ancak zorunlu hâllerde kabul olunabilir." denilerek bu husus vurgulanmıştır (Erdal Sonduk, § 53). Kaldı ki Yargıtayın da bazı kararlarında 5271 sayılı Kanun'un 210. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan, olayın delilinin tanık açıklamalarından ibaret olduğu durumlar hakkında genişletici bir yaklaşım benimsediği ve tanık ya da tanıkların beyanının tek değil belirleyici delil olduğu durumları da anılan hükmün kapsamında gördüğü anlaşılmaktadır (birçok karar arasından bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 17/3/2021 tarihli ve E.2019/9 MD.213, K.2021/118; Yargıtay (Kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 15/2/2021 tarihli ve E.2020/220, K.2021/1681; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/12/2024 tarihli ve E.2023/1657, K.2024/17714 sayılı kararları).

26. Somut olayda Mahkemece tanık N.D.nin duruşmada dinlenmesi ile ilgili bir değerlendirme yapılmamıştır. Başvurucunun söz konusu tanığa soru sormasına imkân sağlayacak şekilde neden dinlenmediği de belirtilmemiştir. Dolayısıyla başvurucunun tanık sorgulama imkânından yararlandırılmamasının gerekçelendirilmesi yükümlülüğü somut olayda kamu makamları tarafından yerine getirilmemiştir. Ancak buna ilişkin bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama imkânına sahip olmadığı bir tanık tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

27. Mahkeme, mahkûmiyet kararının gerekçesinde başvurucunun sabit hatlardan birden çok kez arandığına dair kolluk tespiti, ayrıca başvurucunun asker şahıs olan M.G. ile Kahramanmaraş'ta ardışık şekilde aramasının olduğunu gösteren Kahramanmaraş Cumhuriyet Başsavcılığınca gönderilen HTS analiz raporu ile başvurucunun duruşmada sorgulayamadığı tanık N.D.nin, örgütteki birisinin kendisine okuduğu listede başvurucunun da adının geçtiğine dair beyanlarına dayanmıştır. Başvurucu, sabit numaralardan yapılan aramaları hatırlamadığını beyan etmiştir.

28. Yargıtay, kişilerin sabit veya ankesörlü hatlarla örgütsel iletişim kurma yöntemi uyarınca FETÖ/PDY'nin mahrem yapılanmasına dâhil olup olmadıklarının hukuki bir kesinlik içinde ortaya konulabilmesi için somut olayın özelliğine göre yapılması gerekli görülen

araştırma işlemlerini içtihatlarında açıkça belirlemiştir (Murat Albayrak [GK], B. No: 2020/16168, 8/3/2023 § 131).

29. Yargıtay kararlarında, anılan iletişim yönteminin örgütsel boyutuna dair yapılan açıklamalar doğrultusunda FETÖ/PDY'nin mahrem yapılanmasına mensup kişilerin birbirleriyle gizlilik içinde iletişimi sağlamak amacıyla bu yöntemi kullandıkları değerlendirilmiştir. Yargıtay içtihatlarında sonuç olarak bir askerî personelin örgütün gizlilik ve deşifre olmamak kuralına riayetle, örgütün talimatıyla ve örgütsel irtibatı sağlamak maksadıyla kamuya açık ve birbirinden bağımsız market, büfe, kırtasiye, lokanta vb. gibi sair işletmelerde kurulu bulunan, ücret karşılığı kullanılan sabit hat veya ankesörlü hatlar ile mahrem imam tarafından arandığının, her türlü şüpheden uzak, kesin kanaate ulaştıracak somut olgu ve teknik verilerle tespit edilmesi ve yargılama yapan mahkemenin de tam bir vicdani kanaate ulaşması hâlinde bu verilerin - HTS kayıtlarının- kişinin örgütle bağlantısını gösteren bir delil olduğu kabul edilmiştir (Murat Albayrak [GK], B. No: 2020/16168, 8/3/2023 § 131).

30. Bu bağlamda anılan kararda örgütün söz konusu iletişim yöntemine dair uyguladığı tedbir kuralları dikkate alınarak kolluk makamlarınca söz konusu hatlarla ilgili olarak kişiselleştirilmiş ayrıntılı analiz raporu düzenlenmesinin önemine vurgu yapılmıştır. Bunun yanı sıra, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan baz istasyonlarını ve "0" saniyeli çağrıları da kapsayan HTS kayıtlarının getirtilmesi, bu yöntemle arandığı tespit edilen kişilerin görev yaptıkları diğer şehirlerde de aynı yöntemle aranıp aranmadığına dair analiz raporu düzenlenmesi, mahrem yapılanmaya yönelik adli işlemler kapsamında haklarında soruşturma veya kovuşturma bulunan kişiler arasında itiraflarda bulunanların beyanlarının temin edilmesi ve gerektiğinde bu kişilerin de tanık sıfatıyla ifadelerinin alınması gerektiği değerlendirilmiştir (Murat Albayrak, § 132).

31. Bu değerlendirmelere ek olarak Yargıtayın sabit veya ankesörlü hatlarla ilgili verdiği kararlarında şu hususların araştırılmasını gerekli gördüğü ve bunun yapılmaması nedeniyle çok sayıda bozma kararları verdiği de görülmektedir (çok sayıda karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 20/11/2024 tarihli ve E.2024/705, K.2024/15150 sayılı; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 19/11/2024 tarihli ve E.2022/6992, K.2024/14586 sayılı; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 21/10/2024 tarihli ve E.2022/3927, K.2024/11894 sayılı kararı):

i. Sanıkla birlikte ardışık arandığı tespit edilen diğer kişiler var ise bu kişilerle ilgili herhangi bir soruşturma ya da kovuşturma olup olmadığı belirlendikten sonra kişilerin tüm aşamalardaki ifadelerinin temin edilmesi,

ii. Ardışık aranan diğer kişiler hakkında soruşturma bulunması hâlinde kişinin tüm aşamalardaki ifadelerinin getirtilerek gerekirse tanık olarak dinlenmesinin sağlanması,

iii. Sanığın kullandığını bildirdiği GSM hattı dışında operasyonel ve/veya patates hat kullanıp kullanmadığına yönelik olarak yetkili kurumlar nezdinde araştırma yapılması,

iv. Sanığın çalıştığı bütün görev yerlerini kapsayan HTS kayıtları getirtilerek üzerinde yaptırılacak bilirkişi incelemesi sonucunda “gerçekleştirilen arama sayısı, aramaların ardışık ya da periyodik olup olmadığı, aramaların gerçekleştirildiği saatler, konuşma süreleri, farklı ankesörlü telefonlardan aranıp aranmadıkları, ardışık aramaya dahil olan şahısların aynı kuvvete mensup ve aynı rütbede olup olmadıkları, aramaları gizlemek için herhangi bir şifreleme yönteminin kullanılıp kullanılmadığı” hususlarını gösterir analiz inceleme ve tespit raporunun düzenlettirilmesi,

v. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) bilgi havuzunda araştırma yapılarak sanık hakkında herhangi bir ifade yahut beyan bulunup bulunmadığının araştırılması, varsa onaylı örneklerinin getirilerek duruşmada 5271 sayılı Kanun'un 217. maddesi uyarınca sanık ve müdafiine okunması, gerekirse de ifade yahut beyan sahiplerinin duruşmada tanık sıfatıyla dinlenerek sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi,

32. Gerekçeli karar içeriği ile Yargıtayın ardışık arama kriteri bakımından yapılmasını istediği araştırmanın yapılmamış olması gözönüne alındığında, tanık N.D.nin başvurucunun örgüt ile irtibatlı olduğuna ilişkin beyanlarının başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği yönündeki kanaatin oluşmasında önemli ağırlıkta dikkate alındığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Nitekim Mahkeme gerekçeli kararında tanık N.D.nin anlatımları da dikkate alındığında başvurucunun terör örgütü üyesi olduğuna şüphe bulunmadığını açıkça vurgulamıştır (bkz. § 12). Son olarak başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet kararında başvurucunun sorgulama fırsatı bulduğu tanık Ş.S.nin başvurucuyla ilgili görgüye dayalı tanıklığı bulunmadığına dair beyanlarına dayanılmadığının da altı çizilmelidir. Buna göre duruşmada dinlenmeyen tanık beyanının mahkûmiyet kararına götüren tek olmasa da belirleyici nitelikte delil olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

33. Yargılama sürecinde başvurucuya olayları kendi bakış açısına göre anlatma ve delillerini sunma imkânı tanınmıştır. Buna ek olarak hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanıkların beyanı dışında başka delillere de dayanılmıştır. Ancak Mahkemenin tanığı dinlememesi nedeniyle, tanığın beyanlarının doğruluğu ve güvenilirliği test edilememiştir. Öte yandan hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanığın beyanı dışında başka delillere de dayanılmış olmasının beyanları belirleyici ölçüde mahkûmiyete temel alınan tanığı sorgulama imkânı tanınmaması nedeniyle savunma makamının maruz kaldığı sınırlamayı telafi ettiğini söylemek de mümkün gözükmemektedir. Sonuç olarak güvenilirliği ve doğruluğu test edilmemiş tanık beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alındığı hâlde savunmanın karşılaştığı zorlukları telafi edecek karşı dengeleyici güvencelerin sağlanmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda tanığın duruşmada veya SEGBİS yoluyla dinlenmemesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

34. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

35. Başvuruda tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden, kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin gerekçeli karar hakkı, savunma hakkı, hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ve masumiyet karinesine ilişkin şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

36. Başvurucunun;

i. Suç isnadına bağlı tutulduğu muhakeme süreci itibarıyla kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32) ve Mehmet Şimşek ([1. B.], B. No: 2018/10953, 22/7/2020) kararları doğrultusunda süre aşımı; mahkûmiyete bağlı tutulduğu süreç yönünden kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Ç.Ö. ([GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018, §§ 36-39) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

ii. Kanun yolu değerlendirmelerinin matbu gerekçelerle reddedilmesi nedeniyle etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Cemal Günsel [GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021 kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

37. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

38. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve Diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

39. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

40. Tanık sorgulama hakkı tanığın yargılama evrelerindeki beyanlarının delil değeriyle ilgili bir derecelendirme yapılmasını güvence altına almamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu hak, tanığın duruşmadaki beyanlarına üstünlük tanınması gerektiği yönünde bir güvence içermemektedir. Savunmaya duruşmada tanığı sorgulama fırsatı tanındığı ve sanığın diğer haklarına saygı gösterildiği sürece tanığın yargılama evresindeki beyanlarının hangisine itibar edileceği meselesi karar veren mahkemenin takdirindedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Musa Yılmaz Acar [1. B.], B. No: 2013/1664, 16/7/2014, § 53).

41. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki

tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Adil yargılanma hakkına ilişkin diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 32. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2018/101, K.2019/228) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖZNUR DEMİR

B. No: 2022/91853 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/91853

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZNUR DEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/91853)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Öznur DEMİR

Vekili : Av. Zeynep CANBELDEK YURTÇİÇEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, manevi zararın tazmini talebiyle açılan davada uyuşmazlığın esasına yönelik bir inceleme yapılmadan ret kararı verilmesi nedeniyle karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, İstanbul Sancaktepe Nermin Ahmet Hasoğlu Ortaokulunda İngilizce öğretmeni olarak görev yapmaktayken 1/9/2016 tarihli ve 29818 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 672 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Kamu Personeline İlişkin Alınan Tedbirlere Dair Kanun Hükmünde Kararname uyarınca kamu görevinden çıkarılmıştır. Başvurucu, bu işleme karşı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

3. Komisyonun 17/2/2020 tarihli kararıyla göreve iade edilen başvurucu, haksız yere kamu görevinden çıkarılması işlemi nedeniyle duyduğu elem ve ızdıraba karşılık olarak 50.000 TL tutarındaki manevi tazminatın yasal faiziyle birlikte davalı idareden tazminine karar verilmesi istemiyle 29/11/2021 tarihinde tam yargı davası açmıştır.

4. İstanbul 6. İdare Mahkemesi 28/2/2022 tarihinde davayı reddetmiş; kararda 1/2/2018

tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 10. maddesinde olağanüstü hâl kapsamında yürürlüğe giren kanun hükmünde kararnamelerle kamu görevinden çıkarılıp Komisyon kararıyla kamu görevine iade edilenlerin tazminat talebinde bulunamayacaklarının hükme bağlandığını, bu nedenle davacının manevi tazminat talebinin anılan mevzuat düzenlemesi uyarınca reddi gerektiğini ifade etmiştir.

5. Başvurucu, karara karşı 30/3/2022 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi İkinci İdari Dava Dairesi 8/9/2022 tarihinde istinaf başvurusunu kesin olarak reddetmiştir.

6. Nihai karar başvurucuya 25/9/2022 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 12/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu, Anayasa'nın 125. maddesi uyarınca idarenin meydana gelen zararlardan sorumlu olduğunu, bu nedenle 7075 sayılı Kanun'la tazmin yolunun engellenmesinin başta Anayasa'ya aykırı olduğunu belirtmiştir. Uğradığı manevi zararın tazmininin haksız ve hukuka aykırı olarak engellenmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun açtığı dava ile ilgili olarak idari yargı mercileri tarafından talebin incelendiği, ilgili ve yeterli gerekçe gösterilerek davanın reddedildiği, dolayısıyla dava konusu maddi olay ve olguların, iddiaların ve delillerin değerlendirildiği, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun ve kullanılan takdir yetkisinin sebeplerinin gerekçelendirildiği ifade edilmiştir. Söz konusu kararlar incelendiğinde kurulan hükümler ile olgular arasında gerekli bağlantıyı gösterecek nedenlerin açıkça belirtildiği, kararın dayandığı nedenlere ve hukuksal düzenlemelere açıkça yer verildiği savunulmuştur. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında, 7075 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasına ilişkin verilen iptal kararı dikkate alındığında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini belirtmiştir.

9. Başvuru, mahkeme hakkının unsurlarından biri olan karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan karar hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa Mahkemesi başvuruya konu olay ile benzer olan durumu Yusuf Şimşek ([1. B.], B. No: 2021/39407, 7/1/2025) kararında değerlendirmiştir. Kararda öncelikle davanın reddedilmesine gerekçe gösterilen 7075 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasına yer verildikten sonra Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararı ile anılan maddenin son cümlesinde yer alan ve davanın reddine de gerekçe yapılan "Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz." hükmünün Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkına aykırı olduğu gerekçesiyle iptaline karar verildiği belirtilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı da kararda yer almıştır (Yusuf Şimşek, §§ 13, 14).

12. Karara konu olayda mahkeme kararında, başvurucunun Komisyon kararı gereğince kamu görevine iade edildiği, 7075 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasının son cümlesinde yer alan "Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz." hükmü gereğince idarenin tazmin yükümlülüğü olmadığı gerekçesiyle olayın koşulları çerçevesinde başvurucunun durumuna özgü bir değerlendirme yapılmadan davanın reddedildiği belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesinin norm denetimi kapsamında verdiği ilgili kanun hükmüne yönelik iptal kararında ise Komisyon kararıyla görevine iade edilenlerin tazminat talep edemeyeceğine dair düzenlemenin Anayasa'nın etkili başvuru hakkının düzenlendiği 40. maddesine aykırı bulunduğu ifade edilmiştir. Dolayısıyla başvurucuya özgü hukuki ve fiilî koşullar değerlendirilmeksizin verilen davanın reddi kararının -Anayasa Mahkemesinin iptal kararındaki değerlendirmesi de gözönüne alındığında- başvurucunun dava açmaktaki gayesiyle bağdaşır nitelikte olduğunun söylenemeyeceği aktarılmıştır. Buna bağlı olarak yargısal fonksiyonun esasını oluşturan uyuşmazlığın içinde yer alan maddi ve hukuki sorunların bütünüyle ele alınması ve karara bağlanması işlevinin ilgili mahkemelerce yerine getirilmediği değerlendirilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun şikâyet konusu ettiği hususlara ilişkin olarak herhangi bir karar verilmediği anlaşıldığından başvurucunun karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (Yusuf Şimşek, §§ 15-16).

13. Somut başvurunun aynı olaya ilişkin olması ve Yusuf Şimşek kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmaması karşısında Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

14. Başvurucu, ihlalin tespiti ve tutar belirtmeksizin manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

15. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

16. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

17. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 6. İdare Mahkemesine (E.2021/2210, K.2022/330) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FATMA KOÇ

B. No: 2022/93521 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/93521

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FATMA KOÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/93521)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Fatma KOÇ

Vekili : Av. Olkan ÖZKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucuya ait telefon hattının faturasının başkaca bir kimsenin kredi kartından ödenmesi şeklindeki eylem nedeniyle başvurucu hakkında başkasına ait banka veya kredi kartının izinsiz kullanılması suretiyle yarar sağlama suçundan soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu, soruşturma aşamasında alınan ifadesinde; müştekiyi tanımadığını, başkasına ait kredi kartından ödeme yapmadığını, suçlamayı kabul etmediğini beyan etmiştir. Başsavcılık, başvurucu dışında S.B. isimli kişi hakkında da benzer eylem nedeniyle soruşturma başlatmıştır. S.B. soruşturma aşamasında alınan ifadesinde; şikâyet konusu faturaları nakit olarak elden ödediğini, kredi kartıyla ödeme yapmadığını, suçlamayı kabul etmediğini ifade etmiştir.

4. Başsavcılık, soruşturma konusu işlemlere ilişkin bankadan bilgi ve belge talebinde

bulunmuştur. Bankadan gelen müzekkere cevabında; belirtilen işlemlerin telekomünikasyon şirketinin üye işyerinden ve internet üzerinden gerçekleştirildiği, IP numarasının tespit edilemediği, yapılan işlemde 3D güvenlik şifresinin kullanılmadığı belirtilmiştir.

5. Başsavcılık, soruşturma konusu işlemlere ilişkin telekomünikasyon şirketinden bilgi talebinde bulunmuştur. 14/8/2017 tarihli müzekkere cevabında; TL/kontör yükleme işlemlerinin başvurucuya ve S.B. isimli kişiye ait iki farklı hatta yönelik kredi kartı ile kontör yükleme servisi IVR üzerinden gerçekleştirildiği, işlemin IVR sistemi üzerinden yapılması nedeniyle IP bilgisinin tespit edilemediği belirtilmiştir. 30/11/2018 tarihli diğer bir müzekkere cevabında ise hem başvurucunun hem de S.B. isimli kişinin telefon faturası ödeme işlemlerini kendi numaralarından aramak suretiyle gerçekleştirdikleri, IVR sisteminde işlemler tuşlama yoluyla gerçekleştirildiğinden ses kaydı bulunmadığı ifade edilmiştir.

6. Başsavcılık soruşturma neticesinde S.B. isimli kişi hakkında başkasına ait banka veya kredi kartının izinsiz kullanılması suretiyle yarar sağlama suçundan yürütülen soruşturmada 7/3/2019 tarihinde ek kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"…Müşteki Cumhuriyet Başsavcılığımızca müracat ederek, 20/04/2017 tarihinde, kredi kartı bilgileri ile internet üzerinden 132,40 ve 73.40 TL tutarlı iki ayrı [telekomünikasyon şirketi] faturası ödendiğini, şikayetçi [olmuştur]. Soruşturma sırasında, müştekinin kredi kartı ile faturası ödenen … numaralı GSM hattının [S. B.] adına kayıtlı olduğunun belirlenmesi üzerine bu kişinin şüpheli sıfatıyla ifadesi alınmış ise de şüpheliye ait GSM hattının faturasının ödenmesi sırasında [telekomünikasyon şirketine] ait … numaralı IVR servisine ait numaranın hangi numara tarafından arandığının tespit edilemediği, şüphelinin atılı suçu işlediğine dair hakkında kamu davasının açılmasına yeter somut bir delil bulunmadığı [anlaşılmıştır]…"

7. Başsavcılık, başvurucunun başkasına ait banka veya kredi kartının izinsiz kullanılması suretiyle yarar sağlama suçundan cezalandırılması talebiyle 11/3/2019 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede; başvurucu adına kayıtlı … numaralı GSM hattına ait 73,40 TL tutarlı faturanın telekomünikasyon şirketine ait … numaralı IVR servisine ait … ve … numaralı IVR servis numaraları aranmak suretiyle ödendiğini, başvurucu adına kayıtlı … numaralı GSM hattı ile suç tarihinde telekomünikasyon şirketine ait … ve … numaralı servis telefonlarının defalarca arandığı gözönüne bulundurularak üzerine atılı suçu işlediğini ileri sürmüştür.

8. İddianamenin kabulüyle açılan dava, İstanbul Anadolu 52. Asliye Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 22/3/2019 tarihinde duruşma hazırlığı işlemlerini yapmıştır. Tensip tutanağında; müşteki, başvurucu ve tanık S.B.nin beyanlarının alınması için gerekli usul işlemlerinin yapılmasına karar verilmiştir.

9. Birinci celsede tanık S.B.nin ifadesinin alınması için yazılan talimatın bila ikmal iade edildiği belirtilmiştir. Mahkeme, tanık S.B.nin adresinin araştırılmasına ve ayrıca başvurucu için yazılan talimatın dönüşünün beklenmesine karar vermiştir.

10. İkinci celsede başvurucu ile tanık S.B. için yazılan talimatlara cevap verilmiştir. Tanık S.B. istinabeyle alınan ifadesinde; başvurucuyu tanımadığını, kendisine ait faturanın başkası tarafından ödenmediğini belirtmiştir. Başvurucu istinabeyle alınan ifadesinde; müştekiyi tanımadığını, fatura ödemelerini bayilerden gerçekleştirdiğini, müştekinin kredi kartı

bilgilerini kullanarak internet üzerinden fatura yatırmadığını, internet kullanmayı dahi bilmediğini, suçlamayı kabul etmediğini ileri sürmüştür.

11. Mahkeme 13/2/2020 tarihli ikinci celsede başvurucunun başkasına ait banka veya kredi kartının izinsiz kullanılması suretiyle yarar sağlama suçundan 2 yıl 6 ay hapis ve 80 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"…Dosya arasında bulunan 14/08/2017 tarihli [telekomünikasyon şirketi] yazı cevabında ... numaralı telefon hattına sanığa [başvurucuya] ait kredi kartı ile ödeme yapıldığının tespit edildiği görülmüştür. Dosya arasına gelen 30/11/2018 tarihli [telekomünikasyon şirketi] yazı cevabında ... nolu hattın fatura ödemesinin IVR servisi ile kendi numarasından ... nolu hattan ... nolu hattın fatura ödemesini IVR servisi ile kendi numarasından ... nolu hattan arayarak ödemeleri gerçekleştirildiğinin bildirildiği görülmüştür. [Bankanın] dosyamız arasına gönderdiği 11/12/2018 tarihli yazı cevabında davaya konu kredi kartından söz konusu işlemin 3D Secure güvenlik sistemi kullanılmadan kredi kartının fiziki olarak bulunmasını gerektirmeyen E Ticaret yöntemiyle gerçekleştirildiğinin belirtildiği, kart hamili şikayetine konu olan harcama itirazının bankaya ulaştığı, itiraz sürecinin olumsuz sonuçlandırıldığının bildirildiği görülmüştür. Dosya bir bütün olarak incelendiğinde; dosya arasında gelen belgeler ve banka dekontları birlikte değerlendiğinde sanığın müştekinin kredi kartı bilgilerini kullanmak suretiyle kendi adına kayıtlı telefon faturasını ödemiş olduğu, böylelikle üzerine atılı başkasına ait banka veya kredi kartlarını kötüye kullanma suçunu işlediği sabit kabul edilmekle cezalandırılması yoluna gidilmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur…"

12. Başvurucu vekili, mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde; iddianamede hatalı olarak hem başvurucunun kendisine ait hattın hem de S.B. isimli kişiye ait hattın faturalarının başvurucu tarafından aranarak ödendiğinin belirtildiğini, ilk ödemeyi yapan kişi hakkında takipsizlik kararı verilmesine rağmen başvurucu hakkında her iki ödemeyi de gerçekleştirdiğinin kabulüyle kamu davası açılmasının doğru olmadığını, IVR sistemi yoluyla gerçekleştirilen ödemelerin IP bilgilerinin tespit edilemediğini, başvurucunun IVR sistemini bilecek, kredi kartı ile ödemede kullanabilecek bilgiye sahip olmadığını, S.B. isimli kişi hakkında verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın Mahkeme tarafından gözardı edildiğini, başvurucu hakkında beraat kararı verilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

13. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 26. Ceza Dairesince (İstinaf Dairesi) istinaf incelemesinin duruşmalı yapılmasına karar vermiştir. Tensip tutanağında, başvurucunun istinabe yoluyla savunmasının alınmasına karar verilmiştir.

14. İstinaf Dairesindeki duruşmaların birinci celsesinde iddia makamı; hakkında ek takipsizlik verilen S.B. isimli kişinin telefon faturasını Kadıköy merkezde nakit olarak ödediğine ilişkin beyanı uyarınca Kadıköy İlçe Emniyet Müdürlüğüne müzekkere yazılarak böyle bir yerin mevcut olup olmadığının araştırılmasını ve S.B. isimli kişinin tanık olarak dinlenmesini talep etmiştir. İstinaf Dairesi S.B. isimli kişinin tanık olarak dinlenmesi için gerekli usul işlemlerinin yapılmasına ve iddia makamının talebi doğrultusunda Kadıköy İlçe Emniyet Müdürlüğüne müzekkere yazılmasına karar vermiştir.

15. İstinaf Dairesi, ikinci celsede tanığın beyanının esasa etkili olmayacağı gerekçesiyle tanık S.B.nin ifadesinin alınması için yazılan talimatın cevabının beklenmesinden vazgeçilmesine karar vermiştir. Ayrıca haklı ve yasal bir mazeret sunamadığı gerekçesiyle

sanık müdafinin mazeretinin reddine karar vermiştir. İddia makamı, başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet kararının usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle istinaf talebinin esastan reddine karar verilmesi yönünde mütalaada bulunmuştur. İstinaf Dairesi aynı celsede istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"…Yapılan duruşmaya mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak kabul ettiği inanç ve [takdirine], incelenen dosya içeriğine göre banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması suçunun subutu kabul, oluşa ve kovuşturma sonuçlarına uygun bir şekilde suç niteliği tayin edilmiş, cezayı azaltıcı takdiri indirim nedeninin nitelik ve derecesi takdir kılınmış, savunması inandırıcı gerekçelerle reddedilmiş, incelenen dosyaya göre kurulan hükümde bir isabetsizlik görülmediğinden sanık müdafiinin ile C. Savcısının yerinde görülmeyen istinaf başvurularının esastan reddine karar vermek gerekmiştir…"

16. Başvurucu vekili, nihai kararı 20/9/2022 tarihinde öğrenmiş ve 20/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

18. Başvurucu; ilk ödemeyi yapan kişi hakkında takipsizlik kararı verilmesine rağmen kendisi hakkında her iki ödemeyi de gerçekleştirdiğinin kabulüyle kamu davası açılmasının doğru olmadığını, S.B. isimli kişi hakkında verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın Mahkeme tarafından gözardı edildiğini, karar sonucuna etki edecek esaslı iddialara gerekçede yer verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

20. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

22. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

23. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

24. Mahkeme, somut olayda müştekinin kredi kartı bilgilerini kullanmak suretiyle kendi adına kayıtlı telefon faturasını ödediği gerekçesiyle başvurucunun başkasına ait banka veya kredi kartının izinsiz kullanılması suretiyle yarar sağlama suçundan cezalandırılmasına karar vermiştir (bkz. § 11). Başvurucu ise iddianamede hatalı olarak hem başvurucunun kendisine ait hattın hem de S.B. isimli kişiye ait hattın faturalarının kendisi tarafından aranarak ödendiğinin belirtildiğini, ilk ödemeyi yapan kişi hakkında takipsizlik kararı verilmesine rağmen kendisi hakkında her iki ödemeyi de gerçekleştirdiğinin kabulüyle kamu davası açılmasının doğru olmadığını, S.B. isimli kişi hakkında verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın Mahkeme tarafından gözardı edildiğini ileri sürmüştür (bkz. § 12).

25. Telekomünikasyon şirketinin 14/8/2017 tarihli müzekkere cevabında; yargılama konusu işlemlerin başvurucuya ve S.B. isimli kişiye ait iki farklı hatta yönelik kredi kartı ile kontör yükleme servisi IVR üzerinden gerçekleştirildiği, 30/11/2018 tarihli diğer bir müzekkere cevabında ise hem başvurucunun hem de S.B. isimli kişinin telefon faturası ödeme işlemlerini kendi numaralarından aramak suretiyle gerçekleştirdikleri belirtilmiştir (bkz. § 5). Bu durum S.B. isimli kişi hakkında verilen ek kovuşturmaya yer olmadığına dair karara dayanak yapılan unsurları, başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet kararının gerekçesi yönünden de önemli hâle getirmektedir. Nitekim aynı kredi kartından kartın sahibi olmayan farklı kişilerce üç dakika arayla ödeme yapıldığı dikkate alındığında, bu kişiler arasında bağlantı olup olmadığı hususu önem arz etmektedir.

26. S.B. isimli kişi hakkında verilen ek kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda, S.B.ye ait GSM hattının faturasının ödenmesi sırasında telekomünikasyon şirketinin IVR servisine ait numaranın hangi numara tarafından arandığının tespit edilemediği belirtilmiştir. Telekomünikasyon şirketinin 30/11/2018 tarihli müzekkere cevabında ise hem başvurucunun hem de S.B. isimli kişinin telefon faturası ödeme işlemlerini kendi numaralarından aramak suretiyle gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır.

27. Başvurucunun kovuşturma aşamasında faturalarını bayilerden ödediğine ve müştekiyi tanımadığına dair beyanı bulunmaktadır (bkz. § 10). Diğer yandan başvurucunun IVR sistemini bilecek, kredi kartı ile ödemede kullanabilecek bilgiye sahip olmadığına yönelik itirazlar da ileri sürülmüştür (bkz. § 12). Mahkûmiyet gerekçesi dikkate alındığında bu hususlar esasa etki edebilecek önemli unsurlar olarak kabul edilmelidir. Bu anlamda benzer itirazlar ileri sürülmesine ve S.B.nin başvurucuyu tanımadığını beyan etmesine rağmen başvurucunun fatura ödemelerini ne şekilde gerçekleştirdiği ve S.B. ile başvurucu arasında bağlantı bulunup bulunmadığı hususunun Mahkemenin gerekçeli kararında açıkça tartışılmadığı görülmektedir. Ayrıca İstinaf Dairesinde duruşmalı yapılan incelemede birinci celsede hakkında ek takipsizlik verilen S.B.nin telefon faturasını nakit olarak ödediğine dair beyanı yönünden gerekli araştırmaların yapılması için Kadıköy İlçe Emniyet Müdürlüğüne müzekkere yazılmasına karar verilmiştir. İstinaf Dairesinin gerekçeli kararında bu yöndeki bir araştırmanın sonucuna ilişkin değerlendirme yer almadığından bu eksikliğin istinaf aşamasında da giderilmediği anlaşılmaktadır.

28. Başvurucunun iddiasını destekleyebilecek mahiyette itirazlar sunulmasına rağmen, anılan hususlar Mahkeme ve İstinaf Dairesince ayrı ve açık olarak tartışılmamış ve başvurucunun iddialarına cevap verilmemiştir. Sonuç olarak yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- yargı mercilerin davanın sonucuna etkili hususlar hakkında yeterli bir yanıt vermediği anlaşılmıştır. Bu itibarla kararda yeterli gerekçenin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

30. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden, kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

31. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

32. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

33. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

34. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetlerin İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

Ç. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Anadolu 52. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2019/245, K.2020/159) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADEM TEZEL

B. No: 2022/94039 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/94039

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADEM TEZEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/94039)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Adem TEZEL

Vekili : Av. Ezel DEMİRKOL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahkemece hükmedilen kamu kurumundan olan işçilik alacağının değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 12/5/2015 tarihinde İstanbul Üniversitesi Rektörlüğüne (Üniversite) karşı fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 250 TL yol ücreti talepli işçi alacağı davası açmıştır. Başvurucu 9/2/2018 tarihinde yol ücreti alacağı talebini 3.250 TL olarak ıslah etmiştir.

3. İstanbul 1. İş Mahkemesi (Mahkeme) 17/5/2018 tarihinde 3.250 TL yol ücreti alacağının 250 TL'lik kısmına dava tarihinden, bakiyesine ıslah tarihinden itibaren işleyecek talep gereği yasal faizi ile birlikte başvurucuya ödenmesine istinaf yolu açık olmak üzere karar vermiştir.

4. Başvurucu 26/6/2018 tarihinde 3.250 TL yol ücreti alacağı ve bu alacağa işlemiş 171,68 TL yasal faiz alacağı ile yargılama giderleri olmak üzere toplam 6.372,27 TL talepli icra takibi başlatmıştır. Üniversite 27/7/2018 tarihinde başvurucuya 6.515,15 TL ödemiştir.

5. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 32. Hukuk Dairesi 15/9/2022 tarihinde davalı

Üniversitenin istinaf başvurusunu, kararın miktar itibarıyla kesin olması nedeniyle istinaf yoluna başvurulamayacağı gerekçesiyle reddetmiştir.

6. Başvurucu, nihai hükmü 22/9/2022 tarihinde öğrendikten sonra 21/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyon; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik incelemesinin ise Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle alacağına geç kavuştuğunu ileri sürmektedir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve Üniversiteden temin edilen belgeler ile somut olayın koşullarının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

9. Başvurucunun işçilik alacağı kesinleşmiş bir mahkeme kararıyla tespit edildiğinden Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında bir mülkün varlığı açıktır (icrası kabil olan alacağın mülk teşkil ettiğine dair diğerleri arasından bkz. Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60; Harun Yılmaz [1. B.], B. No: 2015/4644, 26/9/2019, § 31; Davut Yıldız [1. B.], B. No: 2020/12623, 5/9/2023, § 21). İşçilik alacağının değer kaybına uğratılmasına yönelik şikâyet, mülkiyetten barışçıl yararlanmaya ilişkin birinci kural çerçevesinde incelenecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ferda Yeşiltepe [GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017, § 51; ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/2267, 21/12/2017, § 57).

10. Anayasa Mahkemesi, kamu kurum ve kuruluşlarından olan çeşitli para alacaklarının değer kaybına uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri daha önce incelemiş; buna göre kamu makamlarının para borçlarını makul olmayan bir gecikme ile ödedikleri durumlarda para alacağında meydana gelen değer aşınmalarının başvurucular üzerinde şahsi olarak aşırı bir yük oluşturması hâlinde müdahale ölçülü olmadığından mülkiyet hakkının ihlaline karar vermiştir (kamulaştırma bedeli yönünden bkz. Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013; Ali Şimşek ve diğerleri [1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017; bir sosyal güvenlik ödemesi yönünden bkz. Ferda Yeşiltepe; ihale alacağı yönünden bkz. ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti.; vergi iadesi alacağı yönünden bkz. Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş. [2. B.], B. No: 2013/28, 25/2/2015; deprem nedeniyle tazminat yönünden bkz. Abdulhalim Bozboğa [1. B.], B. No: 2013/6880, 23/3/2016; açığa alınan memurun maaş farklarının iadesi yönünden bkz. Vildan Utku Atalay [1. B.], B. No: 2015/4812, 7/2/2019).

11. Somut olayda başvurucunun bir kamu kurumu olan Üniversiteden işçilik alacağının mevcut olduğu görülmektedir. Bu bağlamda öncelikle kamu kurumunun para borcunu gecikmeksizin ödemekle yükümlü olduğu açıktır, bunun yanında makul olmayan bir gecikme durumunda ise söz konusu dönemde yaşanan para alacağındaki değer kaybını telafi edecek şekilde ödeme yapılması beklenecektir. Başvurucu yargılama sürecinin uzun sürmesinin alacağına olan etkisinden yakınmaktadır. Bu kapsamda başvuruya konu olayda kamu kurumundan olan para alacağının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılıp uğratılmadığı tespit edilmelidir. Öncelikle başvurucunun Mahkeme kararına konu alacak miktarı ve kanuni faizin başlangıç tarihleri hakkında istinaf yolu başvurusunda bulunmadığı ve bu konuda bireysel başvuru formunda herhangi bir şikâyet ileri sürmediği

kaydedilmelidir.

12. Türkiye İstatistik Kurumunun enflasyon verileri ile 4/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun tarafından öngörülen kanuni faiz oranı dikkate alındığında 2015-2018 yılları arasında kanuni faiz oranının Mahkemece hükmedilen alacağın enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasına sebebiyet vermediği anlaşılmaktadır.

13. Bu durumda başvurucu lehine hükmedilen yol ücreti alacağı için uygulanan kanuni faizin enflasyon karşısında değer kaybını önleyecek nitelikte olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla somut olayda başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklenmediği, mülkiyet hakkına yönelik açık bir ihlal bulunmadığı sonucuna varılmalıdır.

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Y-EREN PETROL VE PETROL ÜRÜNLERİ TAŞIMACILIK OTOMOTİV GIDA TURİZM İNŞAAT TAAHHÜT SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2022/101350 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/101350

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Y-EREN PETROL VE PETROL ÜRÜNLERİ TAŞIMACILIK OTOMOTİV GIDA TURİZM İNŞAAT TAAHHÜT SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/101350)

Karar Tarihi: 9/4/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 17/7/2026 - 33312

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Y-Eren Petrol Ve Petrol Ürünleri Taşımacılık Otomotiv Gıda Turizm İnşaat Taahhüt Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Bilge CİVA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari para cezasının iptal edilmesi talebiyle sulh ceza hâkimliğine yapılan başvuruda karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Menemen İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, ... Mahallesi ... ada ... parsel sayılı taşınmaz üzerinde bulunan yapılar nedeniyle söz konusu taşınmazda vasıf değişikliği işlemi yapılıp yapılamayacağı hususunda İzmir İl Tarım ve Orman Müdürlüğünden görüş istemiştir. İzmir İl Tarım ve Orman Müdürlüğü personelleri ilgili taşınmazda araştırma ve tespitlerde

bulunmuştur.

3. İzmir İl Tarım ve Orman Müdürlüğü personelince 23/6/2022 tarihinde söz konusu taşınmaza ilişkin tespitler uyarınca tutanak düzenlenmiştir. Tutanakta parsel üzerine yer yer çakıl, moloz ve kiremit döküldüğü, toprakta sıkıştırma, teraslama, dolgu ve kazı yapıldığı, küçükbaş hayvan ağılı bulunduğu, çelik konstrüksiyon depo alanının çevresine beton döküldüğü, bir ahşap yapı, iki su basmanlı taş kaplama yapı, bir konteyner yapı olduğu, arazide 63.463,3 metrekare alanın tarım dışı amaçla kullanıldığı, arazinin köy merası niteliğinde olup Menemen Belediyesi adına kayıtlı olduğu, söz konusu parselin İzmir Menemen Büyük Ova koruma alanı içinde kaldığı belirtilmiştir. Tutanağın devamında söz konusu tespitlere ilişkin çekilen fotoğraflara yer verilmiştir.

4. Menemen İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü tutanak doğrultusunda 20/7/2022 tarihinde başvurucu hakkında izin almadan, mülkiyeti Menemen Belediyesine ait olan Büyük Ova koruma alanı içindeki ... Mahallesi ... ada ... parsel üzerinde taş yapı, ahşap yapı ve konteynır yapılarak arazinin tarım dışı kullanıldığı gerekçesiyle arazi sahibine veya araziyi bozana idari yaptırım uygulanmasını öngören 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 21. maddesinin (a) bendi uyarınca 11.926 TL idari para cezası uygulanmasına karar vermiştir. İdari yaptırım tutanağı başvurucuya 6/8/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir.

5. Başvurucu vekili, idari yaptırım tutanağının iptali amacıyla 12/8/2022 tarihli dilekçeyle Menemen Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) başvurmuştur. Başvuru dilekçesinde söz konusu yapıları başvurucunun inşa etmediğini, başvurucunun araziyi kiraladığı tarihte yapıların mevcut olduğunu, taşınmazın işletmesinin 17/3/2020 tarihinde başka bir şirkete devredildiğini, bu durumun kiraya veren idareye bildirildiğini, failin kim olduğu, yapıların hangi tarihte ve kimin kiracı olduğu dönemde yapıldığı, arazinin tarımsal niteliğini kaybedip kaybetmediği belirlenmeden idari para cezası uygulanmasının haksız olduğunu, teknolojik sistemler aracılığıyla yapıların hangi tarihte inşa edildiğine ilişkin bir inceleme yapılmadığını ileri sürmüştür.

6. Başvurucu vekili; dilekçesine ayrıca akaryakıt istasyonunun başka bir şirkete devredildiğine dair noterde gerçekleşen 17/3/2020 tarihli işletme devir sözleşmesini, istasyonun satılması nedeniyle ... Mahallesi ... sayılı parselde yer alan ve başvurucunun kiraladığı arazinin istasyonun satıldığı şirkete devredildiğine ilişkin 10/9/2020 tarihli yazıyı, başvurucunun kiraladığı taşınmazın 1/9/2020 tarihi itibarıyla boşaltıldığına ilişkin 10/9/2020 tarihli yazıyı eklemiştir. Hâkimlik tarafından 16/8/2022 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmış; tensip tutanağında idari yaptırıma ilişkin bilgi ve belgelerin Menemen İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünden istenmesine karar verilmiştir.

7. Menemen İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, dosyaya sunduğu müzekkere cevabında idari para cezasının yasaya uygun olduğunu belirterek dayanak belgeleri dosyaya ibraz etmiştir. Bu kapsamda idari yaptırım karar tutanağı, tebligat belgesi, olaya ilişkin tutanak, fotoğraflar, parsel sorgu sonucu, Toprak Koruma Kurulu kararı sonucu alınan ovaların listesi dosya kapsamına sunulmuştur.

8. Hâkimlikçe dosya üzerinden yapılan inceleme sonunda 20/10/2022 tarihinde itirazın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"... İzmir Valiliği İl Tarım ve Orman Müdürlüğü teknik elemanlarınca itiraz edene ait İzmir İli Menemen İlçesi ... Mahallesi ... ada ... parsel sayılı taşınmazın mahallinde yapılan

incelemede 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu kapsamında gerekli izinler alınmadan söz konusu parselde taş yapı, ahşap ve konteyner yapıldığı ve tarıma elverişsiz hale getirildiği, dosya içerisindeki fotoğraf kayıtlarıyla da tespit edilmiş ve itiraz eden hakkında 5403 sayılı Yasaya uygun olarak İdari Para Cezası düzenlenmiştir.

İtiraz eden vekili itiraz dilekçesinde; taşınmazı Menemen Belediyesinden bu haliyle kiraladığını ve üzerinde herhangi bir yapı ya da değişiklik yapmadığını bu nedenle cezanın iptalini talep etmişse de; mevcut haliyle taşınmazın tarım dışı amaçla itiraz eden tarafından kullanıldığının tespit edilmiş olması nedeni ile itiraz edenin yapmış olduğu itirazların yerinde olmadığı, idari yaptırım kararının 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 28. maddesinin 8. fıkrasının (a) bendi gereğince hukuka uygun olduğu sonuç ve kanaatine varılmakla muterizin itirazının reddine dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir... "

9. Başvurucu vekili, karara karşı itiraz dilekçesinde cezaya konu taşınmazları başvurucunun inşa etmediğini, cezaya konu yapıların kim tarafından, hangi tarihte inşa edildiği, yapıların inşa edildiği dönemde söz konusu arazinin kimin kullanımında olduğu hususlarında Hâkimlik tarafından araştırma ve değerlendirme yapılmadan, gerekçesiz olarak karar verildiğini ileri sürmüştür. Karşıyaka 2. Sulh Ceza Hâkimliği 8/11/2022 tarihli kararıyla itirazı kesin olarak reddetmiştir.

10. Başvurucu nihai kararı 13/11/2022 tarihinde öğrenmiş; 22/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; yapıların kimin kiracı olduğu dönemde ve hangi tarihte inşa edildiği hususunda bir somutlaştırma yapılmadığını, itiraz merciince sunulan beyan ve deliller hakkında değerlendirme yapılmadığını belirterek karar sonucuna etki edecek esaslı iddialara gerekçede yer verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunan başvurucu, bireysel başvuru formunda dile getirdiği itirazlarını yinelemiştir.

14. Başvurucunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve buna uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmaz. Karar

gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

17. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

18. Somut olayda izin almadan mülkiyeti Menemen Belediyesine ait olup Büyük Ova koruma alanı içinde bulunan taşınmaz üzerinde taş yapı, ahşap yapı ve konteyner yapılarak arazinin tarım dışı kullanıldığı gerekçesiyle başvurucu hakkında idari para cezası düzenlenmiştir. Sulh Ceza Hâkimliği, itiraza ilişkin incelemesinde mevcut hâliyle taşınmazın tarım dışı amaçla başvurucu tarafından kullanıldığının tespit edildiği gerekçesiyle idari para cezasının hukuka uygun olduğu sonucuna varmıştır (bkz. § 8). Başvurucu ise Hâkimlik tarafından cezaya konu yapıların kim tarafından yapıldığı, hangi tarihte yapıldığı, yapıların yapıldığı dönemde söz konusu arazinin kimin kullanımında olduğu hususlarında araştırma ve değerlendirme yapılmadan gerekçesiz şekilde karar verildiğini ileri sürmüştür (bkz. § 9).

19. Başvurucunun aşamalardaki itirazlarına göre ayrı ve açık yanıt verilmesini beklediği olgu, idari para cezasına konu olayda tarım dışı kullanılan taşınmaz üzerindeki yapıların kim tarafından ve hangi tarihte inşa edildiğinin tespitine ilişkindir.

20. Bir arazinin tarım dışı kullanıldığı gerekçesiyle uygulanan idari yaptırımda, yaptırıma konu alandaki yapıların hangi tarihte ve kim tarafından inşa edildiği esasa etki eden önemli bir unsur olarak kabul edilmelidir. Bu anlamda tarım dışı kullanılan arazinin kullanımının başka bir şirkete devredildiğine, kiralanan taşınmazın başvurucu tarafından boşaltıldığına, tarım dışı kullanılan arazi üzerindeki yapıların hangi tarihte inşa edildiğinin teknolojik imkânlar kullanılarak tespit edilebileceğine ilişkin itirazlar uyuşmazlığın sonucuna etki edebilecek niteliktedir.

21. Somut olayda başvurucu akaryakıt istasyonunun başka bir şirkete devredildiğine dair noterde gerçekleşen 17/3/2020 tarihli işletme devir sözleşmesinin, istasyonun satılması nedeniyle ... Mahallesi ... sayılı parseldeki kiraladıkları arazinin de istasyonun satıldığı şirkete devredildiğine ilişkin 10/9/2020 tarihli yazının, kiralanan taşınmazın 1/9/2020 tarihi itibarıyla boşaltıldığına ilişkin 10/9/2020 tarihli yazının örneklerini dosya kapsamına sunmuştur (bkz. § 6). Buna karşın söz konusu yapıların hangi tarihte, kim tarafından inşa edildiği, arazinin kim tarafından bozulduğu hususunda gerekçeli kararda Hâkimlik tarafından ayrı ve açık bir değerlendirmeye yer verilmemiştir. İtiraz mercii de kararında anılan hususlara ilişkin olarak herhangi bir değerlendirmede bulunmamıştır.

22. Başvurucu iddiasını destekleyebilecek mahiyette itirazlar sunmasına rağmen Sulh Ceza Hâkimliğince bu durum gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışılmamış ve başvurucunun iddialarına cevap verilmemiştir. Sonuç olarak yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- Hâkimlik ve itiraz mercilerinin davanın sonucuna etkili hususlar hakkında yeterli bir yanıt vermediği anlaşılmıştır. Bu itibarla kararda yeterli

gerekçenin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

24. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu, yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetlerin İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Menemen Sulh Ceza Hâkimliğine (2022/2726 D. İş) GÖNDERİLMESİNE,

E. 664,10 TL başvuru harcı ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına

başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSA ÜNAL

B. No: 2022/101557 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/101557

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSA ÜNAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/101557)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Musa ÜNAL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, gerekçeli kararın usulüne uygun tebliğ edilmemesi nedeniyle istinaf kanun yoluna başvurulamadığı bağlamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Antalya Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucu hakkında mala zarar verme suçundan soruşturma başlatmıştır.

3. Başsavcılık, başvurucunun mala zarar verme suçundan cezalandırılması talebiyle 16/4/2021 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle, başvurucunun müştekiye ait seranın etrafını çeviren naylon örtüyü kesmek suretiyle üzerine atılı suçu işlediği ileri sürülmüştür.

4. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Antalya 34. Asliye Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkemece 22/4/2021 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Tensip Tutanağı'nda müşteki ve sanıkların beyanlarının alınması için gerekli usul işlemlerinin yapılmasına karar verilmiştir.

5. Yargılama, toplamda dört celse sürmüştür. Dördüncü celse, Cumhuriyet savcısı esasa

ilişkin mütalaasında başvurucunun mala zarar verme suçundan cezalandırılmasını talep etmiştir. Mahkeme; başvurucunun H.Ö.ye yönelik eylemi nedeniyle mala zarar verme suçundan 5 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve cezanın ikinci kez mükerrirlere özgü infaz rejimine göre infaz edilmesine, müşteki sanık A.Ö.nün H.Ö.ye yönelik eylemi nedeniyle mala zarar verme suçundan 3 ay 10 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına, cezanın mükerrirlere özgü infaz rejimine göre infaz edilmesine karar vermiştir. Ayrıca müşteki sanıklar A.Ö. ve H.Ö.nün birbirlerine yönelik karşılıklı hakaret eylemleri nedeniyle haklarında ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

6. Mahkeme, başvurucu hakkında mala zarar verme suçundan verilen mahkûmiyet hükmünün istinaf kanun yoluna başvurulmadan 11/2/2022 tarihinde kesinleştiğini gösterir kesinleşme şerhi düzenlemiştir. Mahkeme kararına yönelik katılan sanık H.Ö.nün müdafii istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 11. Ceza Dairesi (İstinaf Dairesi) 28/10/2022 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar vermiştir.

7. Mahkeme, 28/4/2023 tarihli ek kararla başvurucu hakkında kesinleşme tarihlerinin değiştiğinden bahisle bu hususta tali karar fişi düzenlenmesine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Bam 11. Ceza Dairesinin 28/10/2022 tarihli kararı ile katılan sanık [H.Ö.] hakkında hakaret suçundan ceza verilmesine yer olmadığına ve sanık Musa Ünal [başvurucu] ile sanık [A.Ö.] hakkında mala zarar verme suçları yönünden de değerlendirmeye konu edildiği ve istinaf başvurusunun reddine ilişkin karar verildiği, dosyanın mahkememize 25/11/2022 tarihinde geldiği ve bu tarih itibari ile Sanık Musa Ünal hakkında TCK.nun 151/1 maddesinden verilen mahkumiyet hükmünün 04/09/2022 tarihinde yerine getirildiği, yine Sanık [A.Ö.] hakkında TCK.nun 151/1 maddesinden verilen 3 Ay 10 Gün Hapis Cezasına ilişkin ilamın 24/08/2022 tarihinde yerine getirildiği anlaşılmıştır.

Antalya Ceza Daireleri Başkanlar Kurulu kararında sanık Musa hakkında bir kararın bulunmadığı, ancak Bam 11. Ceza Dairesinin 28/10/2022 tarihli kararında Sanık Musa Ünal yönünden değerlendirmeye konu edildiği anlaşılmış olup, bu yönü ile Ek karar ile birlikte tali karar fişinin düzenlenmesi ve ihbara konu mahkemelere bu yönü ile gerekli yazışmaların yapılmasına ilişkin aşağıda belirtilen şekilde karar vermek gerekmiştir…”

8. Bu ek karar üzerine Mahkeme, başvurucu hakkındaki mahkûmiyet hükmünün 28/10/2022 tarihinde kesinleştiğini gösterir tali karar fişi düzenlemiştir.

9. Bireysel başvuru tarihinden sonra 2/11/2023 tarihinde İstinaf Dairesi, başvurucunun eski hâle getirme ve istinaf başvurusunun reddine itiraz yolu açık olmak üzere karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

“… CMK'nın 273/1 maddesinin 'İstinaf istemi hükmün açıklanmasından itibaren 7 gün içerisinde hükmü veren mahkemeye bir dilekçe verilmesi veya zabıt katibine sözlü beyanda bulunmak suretiyle yapılır', CMK'nın 273/2 maddesinin ise 'Hüküm, istinaf yoluna başvurma hakkı olanların yokluğunda açıklanmışsa, süre tebliğ tarihinden başlar hükümlerini düzenlediği; Antalya 34. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 03.02.2022 tarih, 2021/248 Esas, 2022/26 Karar sayılı kararının sanık Musa Ünal'ın [başvurucu] yüzüne karşı 03.02.2022 tarihinde verilmesine rağmen sanığın yasal süre içerisinde istinaf başvurusunda bulunmaması nedeni ile mahkemece sanık yönünden kararın 11.02.2022 tarihinde kesinleştirildiği, yüzüne karşı verilen karara karşı (7) günlük süresi geçtikten sonra sanık

Musa Ünal'ın 23.10.2023 tarihinde verdiği yazılı dilekçe ile eski hale getirme ve istinaf başvurusunda bulunduğu anlaşılmakla…”

10. Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 12. Ceza Dairesi, İstinaf Dairesinin kararına ilişkin olarak 4/12/2023 tarihinde 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 308/A maddesi gereğince değerlendirme yapılması gerektiği gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığına ve 5271 sayılı Kanun'un 308/A maddesi gereğince işlem yapılmak üzere dosyanın İstinaf Dairesine iadesine karar vermiştir. Antalya Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı, itiraz yoluna başvurulmamasına karar vermiştir.

11. Mahkemenin gerekçeli kararı başvurucuya tebliğ edilmemiştir. Mahkemenin, başvurucunun eski hâle getirme talebinin süre yönünden açıkça reddedildiğine dair bireysel başvurudan önceki tarihli bir ek kararı da bulunmamaktadır. İstinaf Dairesinin bireysel başvuru tarihinden sonraki eski hâle getirme ve istinaf başvurusunun reddine dair kararında da Mahkemenin gerekçeli kararının başvurucuya tebliğ edildiğinden bahsedilmemektedir (bkz. § 9).

12. Başvurucu 21/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Komisyon tarafından başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

14. Başvurucu, gerekçeli kararın usulüne uygun tebliğ edilmemesi nedeniyle istinaf kanun yoluna başvuramadığından bahisle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

16. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmiştir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Anayasa Mahkemesi daha önce benzer bir şikâyeti Hakan Dağ ([1. B.], B. No: 2020/32671, 28/11/2024) ve Behiye Çağlıyan ([2. B.], B. No: 2021/34076, 14/1/2025) başvurularında incelemiş ve karara bağlamıştır. Anayasa Mahkemesi; anılan başvurularda 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 11. maddesi, anılan maddede 6/6/1985 tarihli ve 3220 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ve gerekçesine göre ceza davalarında istinaf ve temyiz kanun yolu başvurularına ilişkin kararların sanıklar yerine müdafiine tebliğiyle yetinilmeyeceğini vurgulamıştır. Dolayısıyla açık kanuni düzenleme ve kanun gerekçesine rağmen kararların sanıklara tebliğ edilmemesiyle gerçekleşen müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı ve mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

19. Somut olayda başvurucu, gerekçeli kararın usulüne uygun tebliğ edilmemesi nedeniyle istinaf kanun yoluna başvuramadığından şikâyet etmiştir (bkz. § 14). Buna karşın Mahkemenin gerekçeli kararının başvurucuya tebliğ edilmediği anlaşılmaktadır (bkz. § 11).

20. Dolayısıyla eldeki başvuruda da yukarıda anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir husus bulunmamaktadır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

22. Başvuruda mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu, yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetlerin İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

Ç. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Antalya 34. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2021/248, K.2022/26) GÖNDERİLMESİNE,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERDOĞAN ERDEM

B. No: 2023/8346 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/8346

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERDOĞAN ERDEM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/8346)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Erdoğan ERDEM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, infaz hâkimliğine yapılan başvurunun esasının incelenmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya İlişkin Süreç

2. Başvurucu, Dumlu 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünde (Kurum) tutuklu olarak bulunmaktadır.

3. Başvurucu 24/11/2022 tarihli dilekçe ile Adalet Bakanlığından (Bakanlık) talepte bulunmuştur. Talep dilekçesinde özetle; tutuklandığı günden 2022 yılı Ekim ayına kadar zorunlu ihtiyaçları için kullandığı elektriğin mesken tarifesi üzerinden fiyatlandırıldığını, bu tarihten sonra tarifenin değiştiğinden bahisle elektriğin birim fiyatında %300'lük bir artış olduğunu iddia etmiştir. Kurumun kendisine Bakanlık ile Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) arasında yapılan anlaşma gereğince elektrik birim fiyatının işyeri tarifesi üzerinden fiyatlandırıldığı bilgisini verdiğini ileri sürmüştür. Dilekçenin devamında cezaevinde bir üretim yapmadığını, elektriği zorunlu ihtiyaçları için kullandığını, kullandığı elektriğin ayrı bir sayaç ile takip edildiğini beyan etmiştir. Kullandığı elektriğin işyeri tarifesi üzerinden fiyatlandırılması nedeniyle mağdur olduğunu ve bu mağduriyetinin giderilmesini talep etmiştir.

4. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü (Genel Müdürlük) başvurucunun talebine 6/12/2022 tarihli yazı ile cevap vermiştir. Yazıda özetle hükümlü ve tutukluların oda ve eklentilerinde aydınlatma dışında kullandıkları elektrik bedellerinin kendilerinden tahsil edildiği, koğuşlarda uygulanan tarifenin değiştirilmesi yönünde Genel Müdürlük tarafından mevzuat çalışması yapıldığı bilgisinin verildiği görülmüştür.

5. Başvurucu, aynı zamanda 24/11/2022 tarihinde İnfaz Hâkimliğine başvuru yapmıştır. Başvuru dilekçesinde özetle tarifenin değiştiği, elektrik birim fiyatının arttığına ve mağdur olduğuna yönelik şikâyetlerini ileri sürmüştür. Dilekçenin sonuç kısmında ise Bakanlık tarafından soruna çözüm bulunana kadar işyeri tarifesi üzerinden fiyatlandırma yapılmasının tedbiren durdurulmasını ve çözüm sonrası konut tarifesi üzerinden fiyatlandırma yapılmasını talep etmiştir.

6. Erzurum İnfaz Hâkimliği 25/11/2022 tarihli yazısı ile Kurumdan söz konusu şikâyet ile ilgili alınmış bir karar olup olmadığı sorulmuştur. Kurum 28/11/2022 tarihli yazı cevabında başvurucunun şikâyeti ile ilgili kendileri tarafından alınmış bir karar olmadığını bildirmiştir. Ayrıca kampüs içinde elektrik temini hususunda yetkili kurumun Dumlu Açık Ceza İnfaz Kurumu olduğu, başvurucunun Kuruma kabul tarihi olan 21/08/2021'den 2022 yılının Ekim ayına kadar mesken tarifesi uygulandığı, bu aydan itibaren ticarethane tarifesi üzerinden fiyatlandırma yapıldığı hususlarına işaret edilmiştir.

7. İnfaz hâkimliği 2/12/2022 tarihli kararı ile başvurucunun elektrik faturasına yönelik şikâyetinin reddine, konu ile ilgili hukuk mahkemesine dava açmakta muhtariyetine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Somut olayda şikayetçinin elektrikten faydalanamadığına veya kullanımının engellendiğine dair bir şikayeti bulunmayıp, uyuşmazlık elektriğin fiyatlandırılması üzerinedir. Söz konusu fiyatlandırmanın şikayetçinin bulunduğu ceza infaz kurumu ile elektrik dağıtım abonmanlık sözleşmesi hükümlerinden kaynaklanması nedeniyle hukuk mahkemelerinde taleplerin dile getirilmesi gerektiği, bu nedenle Hakimliğimizin bu konuda herhangi bir görev ve yetkisi bulunmadığı anlaşıldığından 14/4/2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanunun 6 . maddesiyle değişik 4675 sayılı Kanunun "İnfaz hâkimliğince şikâyet üzerine verilen kararlar" başlıklı 6. Maddesinin birinci fıkrası uyarınca infaz hâkimliğinin görev ve yetki alanı dışında kalan bir karar ve işleme karşı yapıldığından başvuru dilekçesinin esasa girmeden reddine karar verilerek aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

..."

8. Başvurucu, karara itiraz etmiştir. Erzurum 1. Ağır Ceza Mahkemesi 19/12/2022 tarihli kararı ile kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle itirazı reddetmiştir.

9. Anılan karar başvurucuya 21/12/2022 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 20/1/2023 tarihinde süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

10. Başvurucu, Anayasa Mahkemesine 14/3/2023 tarihli "20/1/2023 tarihli bireysel başvuru dosyama ek belge gönderilmesi" konulu dilekçe göndermiştir. Bu dilekçesinde özetle tarife ile ilgili mevzuat değişikliğinin 31/1/2023 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdiğini, 2023 yılının Şubat ayından itibaren mesken tarifesinin uygulandığını

bildirmiştir. Başvurucu, ayrıca daha önce ticarethane tarifesi üzerinden yaptığı ödemelerin iadesini Kurumdan talep ettiğini, Kurumun bu talebi reddettiğini, maddi ve manevi tazminat talebinin kabul edilerek mağduriyetinin giderilmesini talep etmiştir.

11. Anayasa Mahkemesi 9/5/2025 tarihinde Kuruma müzekkere yazmıştır. Bu müzekkerede başvurucunun kullandığı elektriğin 31/1/2023 tarihli ve 32090 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'in (Yönetmelik) 7. maddesinde yer alan "Aydınlatma dışındaki elektrik giderleri, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından mesken abonelikleri için belirlenen ücret tarifesi esas alınarak ceza infaz kurumunca hesaplanan bedel üzerinden hükümlü tarafından karşılanır." hükmü gereğince mesken tarifesi üzerinden fiyatlandırılıp fiyatlandırılmadığı, eğer mesken tarifesi uygulanmıyorsa hangi tarifenin uygulandığı, mesken tarifesi uygulaması varsa başvurucu yönünden hangi tarihten itibaren bu uygulamaya geçildiği hususlarında bilgi sorulmuştur.

12. Kurum; Anayasa Mahkemesine gönderdiği 15/5/2025 tarihli yazı cevabında özetle daha önce elektriğin birim fiyatının 5,03 TL üzerinden belirlendiği ve buna göre fatura kesildiği, ancak Yönetmelik'te yapılan değişiklik sonrası 1/2/2023 tarihinde mesken birim fiyatı olan 1,73 TL üzerinden fatura kesildiği bildirilmiştir. Yazı ekine fatura örneklerinin eklendiği görülmüştür.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Tarife Değişikliğine Yönelik Şikâyetin Esasının İncelenmemesi Yönünden Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu, tutuklu olarak bulunduğu tarihten 2022 yılının Ekim ayına kadar elektrik bedellerini mesken tarifesi üzerinden ödediğini ancak sonrasında 14/11/2022 tarihinde faturanın ticarethane tarifesi üzerinden 5,03 TL birim fiyatı baz alınarak düzenlendiğini belirtmiştir. Başvurucu, kişisel ihtiyaçları için kullandığı elektriğin ticarethane tarifesi üzerinden fiyatlandırılmasının eşitlik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Bu uygulamanın nedeninin Kurum olduğunu, talebinin incelenmeksizin reddedilmesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir.

15. Bakanlık görüşünde, mevcut başvuruda başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiğine işaret edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında başvuru formunda dile getirdiği hususları yinelemiş; mağdur olması nedeniyle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi ve şartları" başlıklı 48. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"(5) Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir."

17. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi şöyledir:

"(1) Bölümler ya da Komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

...

ç) Bölümler ya da Komisyonlarca saptanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi."

18. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi uyarınca Anayasa Mahkemesince saptanan herhangi bir gerekçeden dolayı başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılması hâlinde başvuru hakkında düşme kararı verilebilir (Cemil Pınarbaşı [1. B.], B. No: 2020/22227, 18/10/2022, § 13).

19. Başvurucu, ceza infaz kurumunda kullanılan elektriğin ticarethane tarifesi üzerinden fiyatlandırılması üzerine bu hususta yapılan şikâyetin esasının İnfaz Hâkimliği tarafından incelenmeksizin reddedilmesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

20. Başvuru tarihinden sonra yürürlüğe giren 31/1/2023 tarihli Yönetmeliğin 7. maddesi ile 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmeliğin 9. maddesi değiştirilmiş ve ceza infaz kurumunda kullanılacak elektriğin mesken tarifesi üzerinden fiyatlandırılması hüküm altına alınmıştır. Başvurucunun Anayasa Mahkemesine gönderdiği 14/3/2023 tarihli dilekçede de 2023 yılının Şubat ayından itibaren mesken tarifesine geçildiğinin bildirildiği görülmüştür. Yine Kurumun Anayasa Mahkemesine gönderdiği 15/5/2025 tarihli yazı cevabında mesken tarifesine geçildiğinin bildirildiği görülmüştür.

21. Başvurucunun ihlal iddialarının özü ceza infaz kurumunda kullanılan elektriğin mesken tarifesi üzerinden fiyatlandırılması gerektiğine yönelik şikâyetinin İnfaz Hâkimliği tarafından esastan incelenmemesinin anayasal haklarını ihlal ettiğidir. Bireysel başvuru tarihinden sonra ceza infaz kurumlarında kullanılan elektriğin mesken tarifesi üzerinden fiyatlandırıldığı anlaşılmıştır. Başvurucunun İnfaz Hâkimliğine yaptığı şikâyetin konusunun kalmadığı görüldüğünden başvurucunun talebinin yerine getirilmesi suretiyle başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebep kalmaması nedeniyle İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi uyarınca başvurunun bu kısmının düşmesine karar verilmesi gerekir.

B. Fazladan Ödenen Bedelin İadesi Talebi Yönünden Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

23. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle iç hukukta düzenlenen başvuru yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve adli mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması, aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (Bayram Gök [2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 19).

24. Somut olayda başvurucunun İnfaz Hâkimliğine başvuru dilekçesi incelendiğinde elektriğin mesken tarifesi üzerinden fiyatlandırılmasına yönelik talebi olduğu ancak daha önce ticarethane tarifesi üzerinden ödenen bedellere ilişkin mahsup ya da tazmin talebinin olmadığı görülmüştür. Bu itibarla başvurucu; başvuru formunun sonuç talepleri kısmında fazladan ödediği bedellerin iadesini talep etmişse de bu talebini öncelikle yargısal makamlar önünde dile getirme imkânı bulunmasına rağmen böyle bir talepte bulunmadığı, iç hukukta sahip olduğu yargısal yolları usulünce tüketmediği sonucuna varılmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Tarife değişikliğine yönelik şikâyetin esasının incelenmemesi yönünden adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebep kalmaması nedeniyle DÜŞMESİNE,

C. Fazladan ödenen bedelin iadesi talebi yönünden adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NEDİM AKDEMİR VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/11738 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/11738

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NEDİM AKDEMİR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/11738)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Nedim AKDEMİR ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : Av. Fedayi DOĞRUYOL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi, kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında hükmedilen faizin yetersiz kalması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuruculara ait taşınmazlar Yalova'nın Çiftlikköy ilçesi, Laledere köyünde bulunmaktadır. Yalova Valiliği İl Özel İdaresi (İdare) tarafından Yalova İmes Makine İhtisas Organize Sanayi Bölgesi (OSB) kurulması amacıyla başvuruculara ait taşınmazların kamulaştırılmasına karar verilmiştir. Taraflar arasında uzlaşma sağlanamaması üzerine İdare tarafından kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili talebiyle Yalova Asliye Hukuk Mahkemelerinde (Asliye Hukuk Mahkemeleri) dava açılmıştır.

3. Asliye Hukuk Mahkemelerince taşınmazlara yönelik olarak yapılan keşif ve bilirkişi incelemeleri neticesinde düzenlenen raporlarda taşınmazların imar planı dışında olduğu ve belediye hizmetlerinden yararlanmadığı belirtilerek tarla vasfında olduğu ifade edilmiştir. Taşınmazların sulama imkânı olmayan kuru tarım arazisi niteliğinde olduğu dikkate alınarak net gelir metoduna göre değeri hesaplanmıştır. Bu kapsamda taşınmazların kapitalizasyon faizi %4 oranında kabul edilmiş, Çiftlikköy İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü (İlçe Tarım ve

Orman Müdürlüğü) verileri kapsamında birinci yıl bakla ve bamya, ikinci yıl buğday münavebesi uygulanmak suretiyle taşınmazların m² birim değeri 61,53 TL olarak belirlenmiştir. Öte yandan bulundukları konum dikkate alınarak taşınmazlara %20 oranında objektif değer artış oranı uygulanmış, taşınmazların m² birim değeri 73,84 TL üzerinden hesaplanmış ve toplam yüz ölçümlerine göre kamulaştırma bedelleri tespit edilmiştir.

4. Başvuruculara taşınmazların tarım arazisi olarak kabul edilmesine yönelik olarak yaptıkları itirazlar üzerine birtakım dava dosyalarında ek rapor alınmasına karar verilmiş, bu kapsamda düzenlenen ek raporlarda dava konusu taşınmazların tapuda tarla olarak kayıtlı olduğu, 1/50.000 ölçekli çevre düzeni planında taşınmazların sanayi bölgesi olarak belirlenmesinin taşınmazların vasfının değişmesinde yeterli olmadığı, 1/50.000 ölçekli planın üst ölçekli plan olduğu, 1/5.000 ölçekli nâzım imar planı ve 1/1.000 ölçekli uygulama imar planı düzenlenmediği sürece taşınmazların imar parseli olarak kabul edilmesinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca Çiftlikköy Belediye Başkanlığından (Belediye) gelen yazılara göre taşınmazların Belediye mücavir alanı içinde olduğu ancak Belediyenin hizmetlerinden yararlanmadığı vurgulanmıştır.

5. Asliye Hukuk Mahkemelerince bilirkişi raporlarında hesaplanan kamulaştırma bedelleri doğrultusunda davaların kabulüne, taşınmazların OSB adına tapuya kayıt ve tesciline karar verilmiştir. Kararlara karşı taraflarca yapılan istinaf başvuruları üzerine Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesince (Bölge Adliye Mahkemesi) kararlar genel itibarıyla başvurucular aleyhine hükmedilen vekâlet ücretleri bakımından kaldırılmış, bilirkişi raporlarında hesaplanan bedeller üzerinden kamulaştırma bedellerine yönelik yeniden hüküm tesis edilmiştir.

6. Taraflarca kararlara karşı yapılan temyiz başvuruları neticesinde ise Yargıtay 5. Hukuk Dairesince (Yargıtay Dairesi) bozma kararları verilmiştir. Kararlarda aynı bölgeden gelen dosyalarda kuru tarım arazisinde münavebeye ikinci yıl ürünü olarak karpuz ürününün alındığı, bu ürünün münavebeye alınmasının İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünün 29/1/2019 tarihli yazısı ekindeki münavebe cetveliyle uyumlu olduğu, bu kapsamda ikinci yıl ürünü olarak münavebeye buğday ürününün alınmasının hatalı olduğu ifade edilmiştir.

7. Bölge Adliye Mahkemesince bozma kararlarına uyulmayıp ilk verilen kararlarda direnilmesi yönünde kararlar verilmiştir. Direnme gerekçesinde bozma ilamında atıf yapılan yazıda karpuz ürününün kuru arazide değil sulu ve taban arazide münavebeye esas alındığının ifade edildiği, aynı durumun 2017 yılı için de geçerli olduğu belirtilmiş; dava konusu taşınmazların kuru tarım arazisi niteliğinde olduğu dikkate alındığında bakla, bamya ve buğday -bu ürünlerin kuru tarım arazisinde yetişen ürünler olduğu da vurgulanarak- münavebesine göre değerinin hesaplanmasında bir hata bulunmadığı ifade edilmiştir.

8. Direnme kararlarına karşı yapılan temyiz başvuruları neticesinde Yargıtay Dairesince kararlar onanmıştır. Kararlar bu suretle kesinleşmiştir.

9. Başvurucular, nihai kararları öğrendikten sonra süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Komisyon, ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların konu yönünden hukuki irtibatlı olması nedeniyle birleştirilmesine, incelemenin 2023/11738 numaralı bireysel başvuru üzerinden yürütülmesine, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

11. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan nüfus kaydı sorgulaması

neticesinde başvurucu Nehir Zungur'un 8/8/2023 tarihinde yapılan bireysel başvuru sonrasında 15/9/2023 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucular; taşınmazlarının niteliğinin yanlış belirlendiğini, OSB kurulacak bir alanın tarla olarak değerlendirilmesinin kamu yararına aykırı olduğunu, objektif değer artışının bölgenin gelişimi de gözönünde bulundurulduğunda %150- %200 arası tespit edilmesi, ayrıca kamu alacaklarına uygulanacak en yüksek faize hükmedilmesi gerektiğini belirterek mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvuruya konu davalara ilişkin İdareden temin edilen bilgi ve belgeler ile Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

A. Başvurucu Nehir Zungur Yönünden

14. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa’nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Nehir Zungur yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

16. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiş; aynı zamanda başvuruculların faizin yetersiz kaldığına (kamu alacaklarına uygulanacak en yüksek faize hükmedilmesi gerektiğine) yönelik itirazları kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması olarak nitelendirilerek değerlendirmeye alınmıştır.

1. Kamulaştırma Bedelinin Düşük Belirlendiğine İlişkin İddia

17. Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili biçimde uygulanması, mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

18. Başvurucular taşınmazlarının tarla/ tarım arazisi olarak değerlendirilmesinden yakınmıştır. Başvurulara konu yargılamalarda hükme esas alınan bilirkişi raporlarında dava konusu taşınmazların imar parseli olmadığı ve Belediyenin hizmetlerinden yararlanmadığı dikkate alınarak tarım arazisi olarak kabul edildiği, tarım arazisi olarak değerlendirmenin gerekçesinin detaylı olarak açıklandığı görülmüştür (bkz. §§ 3, 4). Öte yandan başvurucuların yargılama makamlarınca varılan kanaatin aksini ortaya koyan ve farklı yönde değerlendirme yapılmasını gerektiren herhangi bir bilgi ve belgeyi de başvuru formu ve eklerinde sunmadığı görülmüştür. Yargılama makamlarınca başvuruya konu taşınmazların vasfına yönelik değerlendirmenin ilgili ve yeterli gerekçeyle açıklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

19. Başvurucular, taşınmazlarına %150 -%200 oranında objektif değer artış oranı uygulanması gerektiğini ileri sürmüş ise de bu iddiayı destekler mahiyette herhangi bir bilgi ve belgeyi başvuru ekinde sunmamıştır. Bu itibarla başvuruculara objektif değer artış oranına yönelik iddialarını temellendiremedikleri değerlendirilmiştir.

20. Sonuç olarak yargı makamlarının ulaştığı kanaatin keyfî ve temelsiz olmadığı, başvuruculara bedelin belirlenmesine ilişkin sürece katılarak savunma ve itirazlarını ortaya koyma imkânına sahip oldukları, taşınmazların gerçek bedelinin ödenmesi gerekliliğine ilişkin ilkeler de dikkate alındığında mülkiyet hakkının usuli güvencelerinin sağlandığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği, kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Kamulaştırma Bedelinin Değer Kaybına Uğratıldığı İddiası

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

23. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Başvuruya konu olayda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmiş olması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan mülkiyet hakkı yönünden ihlallerin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucuların tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Nehir Zungur yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. 1. Diğer başvurucular yönünden kamulaştırma bedelinin düşük belirlendiği iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer başvurucular yönünden kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratıldığı iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle diğer başvuruculaların Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Kararın bir örneğinin kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda ayrıntısı belirtilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

D. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderlerinin listede gösterildiği şekliyle diğer başvuruculara ÖDENMESİNE,

E. Diğer başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben diğer başvuruculaların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHSEN ÖZTÜRK

B. No: 2023/28594 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/28594

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHSEN ÖZTÜRK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/28594)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucu : Ahsen ÖZTÜRK

Vekili : Av. Ali KIZILAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargı kararının icra edilmemesi nedeniyle kararın icrası hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvurudan Önceki Süreç

2. Başvurucu 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname gereği kapatılan Melikşah Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak 8/9/2009-23/7/2016 tarihleri arasında çalışması nedeniyle alamadığı kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, ücret alacağı ve yıllık izin ücretinden oluşan alacaklarının ödenmesi talebiyle 17/8/2016 tarihli ve 29804 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 15/8/2016 tarih ve 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) 5. maddesi kapsamında Kayseri Valiliği Defterdarlık KHK İşlemleri İl Bürosuna (İl Bürosu) başvuruda bulunmuştur. İl Bürosu tarafından başvurunun 6/4/2018 tarihinde reddedilmesi üzerine başvurucu, Kayseri 2. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) 21/1/2022 tarihinde işlemin iptali ile hak ettiği işçilik alacaklarının fesih tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle dava açmıştır.

3. Mahkeme 22/6/2022 tarihinde dava konusu işlemin iptaline, işçilik alacaklarına ilişkin maddi tazminat talebi bakımından karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"…öte yandan, davacının Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ/PDY)'ne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı bulunduğuna dair somut bir tespitin davalı idarece ortaya konulamadığı görüldüğünden, davacının çalışmış olduğu döneme ilişkin hizmet kayıtlarının Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı kayıtları ile sabit olması, 670 sayılı KHK'nın 5/3. maddesi gereği kapatılan kurumlara ilişkin tüm bilgi ve belgelerin davalı idareler bünyesinde bulunması karşısında, kapatılan Üniversiteye ait muhasebe kayıtlarından gerekli inceleme ve araştırmanın yapılarak davacının çalışmasına ilişkin tazminat talepleri hakkında işlem tesis edilmesi gerekirken Kanun Hükmünde Kararnamede yer alan şartların gerçekleşmediği gerekçesiyle davacının talebinin reddi yönünde tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öte yandan, 670 sayılı KHK'nın 5/3. maddesi gereği kapatılan kurumlara ilişkin tüm bilgi ve belgelerin davalı idare bünyesinde bulunması nedeniyle kapatılan Melikşah Üniversitesine ait muhasebe kayıtlarından gerekli inceleme ve araştırmanın yapılarak davacının çalışmasına ilişkin tazminat talepleri hakkında hesaplama yapılması gerektiğinden, şu aşamada tazminat talebi hakkında karar verilmesine olmadığı kanaatine varılmıştır."

4. Başvurucu anılan karar üzerine 7/7/2022 tarihinde İl Bürosuna yeni bir başvuruda bulunarak, başvurunun reddine konu idari işlemin Mahkemece iptal edildiğini belirterek işçilik alacaklarının ödenmesini istemiştir. Bu arada davalı idare, Mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bu süreçte İl Bürosu 18/7/2022 tarihli yazında yargı kararlarının yerine getirilebilmesi ve bu tür alacakların miktarının tespit edilebilmesi için hizmet satın alınarak, adliyede bilirkişilik yapanlar arasından seçilen bir bilirkişiden rapor alınmasına karar verildiği vurgulanmıştır. 4/8/2022 tarihli yazı ile de başvurucu vekiline, gecikmeksizin işlem tesisine başlandığı ve iş mahkemelerinde bilirkişilik yapan hukukçu bilirkişiye işlem dosyası teslim edilerek inceleme yapılması istendiği ve inceleme neticesine göre işlem tesis edileceği ve konu hakkında bilgi verileceği bildirilmiştir.

5. Başvurucu, bu defa Kayseri 1. İdare Mahkemesinde (1. İdare Mahkemesi) 2/9/2022 tarihinde açtığı davada 7/7/2022 tarihli başvurusuna cevap verilmemek suretiyle zımnen reddedildiğini belirterek işlemin iptali ile işçilik alacaklarına karşılık fazlaya ilişkin talep ve dava hakkı saklı kalmak kaydıyla şimdilik 10.000 TL maddi tazminatın akdin fesih tarihinden itibaren faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

6. İl Bürosunun 19/9/2022 tarihli yazısında da hâlen bilirkişi incelemesinin devam ettiği, süreç neticelendiğinde başvurucuya gerekli ödemenin yapılacağı belirtilmiştir.

7. Bu arada İl Bürosunun belirlediği hukukçu bilirkişi 20/9/2022 tarihli bilirkişi raporunu düzenlemiş ve bu raporda, dosyada bulunan sınırlı sayıdaki belge ve bilgilere göre işçilik alacakları ve alacak faiz tutarlarının hesaplandığı belirtilmiştir.

8. Davalı idarenin istinaf başvurusu, Ankara Bölge İdare Mahkemesi Yedinci İdari Dava Dairesinin (İstinaf Dairesi) 5/10/2022 tarihli kararıyla Mahkeme kararının usul ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle kesin olarak reddedilmiştir.

9. Bilirkişi raporu doğrultusunda başvurucu adına vekilinin hesabına 12/10/2022 tarihinde 12.235,01 TL ödeme yapılmıştır.

10. Başvurucu vekili 24/2/2023 tarihli ıslah dilekçesinde, belirsiz alacak davası olarak açtıkları davada dosya içerisine idarece alınan ve yanlı olan bilirkişi raporunda hesaplama hatalarının mevcut olduğunu bu nedenle hesaplanan miktarı kabul etmediklerini belirterek fazlaya ilişkin talep ve dava hakkı saklı kalmak kaydıyla talep miktarını arttırarak toplam 40.000 TL olarak ıslah etmiştir.

11. 1. İdare Mahkemesi 28/2/2023 tarihinde davanın reddine kesin olarak karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"…Uyuşmazlıkta, Mahkememizin 27.01.2023 tarihli ara kararı ile davalı idareden, 'dava konusu alacaklara ilişkin davacıya herhangi bir ödeme yapılıp yapılmadığının sorulmasına, buna ilişkin tüm bilgi ve belgelerin aslı ya da onaylı-okunaklı örneğinin Mahkememize gönderilmesinin istendiği, ara karara cevaben davalı idarece sunulan 10.02.2023 tarihli yazıda, '...büromuz kayıtları incelenmiş ve davacı Ahsen ÖZTÜRK adına tayin edilen bilirkişinin ilgili raporu Büromuza teslim ettiği, raporda Ahsen ÖZTÜRK'ün kıdem tazminatının net 11.236,21-TL ve buna ait yasal faizin 9.190,33-TL, ihbar tazminatı alacağının net 2.589,91-TL ve buna ait yasal faizin 1.039,65-TL, yıllık izin alacağının 3.532,37-TL ve buna ait yasal faizinin 1.417,98-TL ve bakiye ücret alacağının 902,72-TL ve buna ait yasal faizin ise 537,36-TL olduğu belirtilmiş olsa da 17.08.2016 tarih ve 29804 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 15.08.2016 tarih ve 670 sayılı KHK'nın 5. maddesi birinci fıkrasında; yapılacak ödemelerin hiç bir şekilde devralınan varlıkların değerini geçmemesi Hazineye ek mali külfet getirmemesi şartı bulunduğundan hesaplanan tutarların yasal faizlerinin ilgiliye ödenmemesine karar verilmiş, yine kapatılan kurumlardan olan alacak ve istihkak taleplerine ilişkin ödemelerin 670 sayılı KHK'nın 5. maddesinin birinci ve dördüncü fıkrasındaki koşullar göz önünde bulundurulmak suretiyle beşinci fıkrasındaki ödeme sıralamasına göre ve aynı maddenin ikinci fıkrası uyarınca kapatılan kurum veya kuruluş adına emanet hesaplarda bulunan nakit miktarınca ödeme yapılabileceği denildiğinden kişiye kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, yıllık izin alacağı ve bakiye ücret bedelinden oluşan toplam 18.261,21-TL nin kapatılan Melikşah Üniversitesine ait nakit varlıkların ancak %67'si üzerinden 12.235,01-TL ödeme yapıldığı' şeklinde ifadelere yer verilmiştir.

Bakılan davada; davacının kapatılan kuruluştan olan alacak talebi yönüyle İl KHK İnceleme ve Değerlendirme Komisyonunca, hiçbir şekilde devralınan varlıkların değerini geçmemesi, ek mali külfet getirmemesi, asıl borçlu ve diğer kefiller hakkında kesin aciz vesikası bulunan haller hariç olmak üzere kefaletten doğmaması yönlerinden değerlendirilerek davalı idarece bir karar verilmesi gerektiğinin açık olduğu, diğer yandan Melikşah Üniversitesinin tasfiye sürecinde kuruluşun aktifinin kalıp kalmayacağı hususunun belirsiz olduğu, bu durumun tasfiyeden sonra netlik kazanacağı, KHK'nın emredici hükümleri doğrultusunda kapatılan kuruluşun borçları sebebiyle idareye ek mali yükümlülük getirilemeyeceği, bu sebeple tasfiye sürecinin sona ermesinden sonra emanet hesabında aktif kalırsa öncelikli borçların tediye edileceği, bu tediyeden sonra artık aktif değer kalması halinde kapatılan kuruluşta çalışanların alacaklarının tazminine geçileceği ve davalı idarece Melikşah Üniversitesinin mal varlıkları tasfiye edildikçe ödemelerin yapıldığı dikkate alındığında bu aşamada davacının parasal haklarının tamamının ödenmesine olanak bulunmamaktadır.

Bu durumda, dosyadaki bilgi ve belgelerle yukarıda aktarılan yasal düzenlemelerin birlikte değerlendirilmesinden; Mahkememizce verilen iptal kararı üzerine işçilik alacaklarının ödenmesi talebiyle 07.07.2022 tarihinde yapılan başvurunun zımnen reddine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı ve dolayısıyla dava konusu işlemde hukuka

aykırılık bulunmadığından ödenmeyen işçilik alacaklarına karşılık olarak fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 10.000,00-TL maddi tazminatın akdin fesih tarihi olan 23.07.2016 tarihinden itibaren en yüksek banka mevduatı faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi talebinin de reddedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, Melikşah Üniversitesinin tasfiye sürecinin sonunda kuruluşun aktif mal varlığının kalması ve davalı idarece ödeme yapılmaması veya eksik ödeme yapılması durumunda yeniden dava açılabileceği de tabiidir.”

12. 1. İdare Mahkemesinin anılan kararının başvurucu vekili tarafından 24/3/2023 tarihinde öğrenilmesinden sonra başvurucu karara karşı 4/4/2023 tarihinde istinaf başvurusunda ve 10/4/2023 tarihinde de bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

13. Başvurucu adına vekilinin hesabına bu defa 31/10/2023 tarihinde 6.026,20 TL ve 9/11/2023 tarihinde 24.394,77 TL ödeme yapılmıştır.

14. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen bilgi ve belgelerden başvurucunun istinaf başvurusu İstinaf Dairesinin 3/7/2024 tarihli kararı ile kabul edilerek 1. İdare Mahkemesinin kararının kaldırılmasına, dava konusu işlemin iptaline ve davacının parasal hak talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“…Dava dosyasının incelenmesinden, 667 sayılı KHK kapsamında kapatılan Melikşah Üniversitesinde 08/09/2009-23/07/2016 tarihleri arasında öğretmen olarak çalıştığı ve iş akdinin haksız olarak feshedildiğinden bahisle çalıştığı döneme ilişkin olarak ihbar tazminatı, kıdem tazminatı, ödenmeyen 23 günlük maaş alacağı ve yıllık izin ücreti alacağının ödenmesi istemiyle yaptığı başvurunun reddine ilişkin Kayseri Valiliği Defterdarlık KHK İşlemleri İl Bürosunun 12/003/2018 tarih ve 5438 sayılı işleminin iptali talebiyle açılan davada Kayseri 2. İdare Mahkemesinin 22/06/2022 tarihli, E.2022/300, K.2022/937 sayılı kararı ile işlemin iptaline karar verilmesi üzerine, 07/07/2022 tarihli dilekçe ile idareye başvurarak kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, ödenmeyen 23 günlük maaşının ve yıllık izin ücreti alacağının ödenmesini talep ettiği, talebinin cevap verilmemek suretiyle reddedilmesi üzerine bakılan davanın açıldığı, bilahare idarece idare mahkemesi kararının istinaf incelemesinden de geçerek kesinleşmesi üzerine davacının işçilik alacakları yönünden bilirkişi incelemesi yaptırıldığı ve davacının ödeme sırasına dahil edildiği, hazırlanan raporda ihbar tazminatı, kıdem tazminatı, ödenmeyen 23 günlük maaşı alacağı ve yıllık izin ücreti alacağının brüt asgari ücret esas alınarak belirlendiği ve daha sonra mevcut aktif oranı gözetilerek yapılan paylaştırma sonucunda bakiye alacakları yönünden hakkı saklı olmak üzere 12.235,01 TL ödeme yapıldığı anlaşılmaktadır.

Anılan rapor incelendiğinde; kıdem tazminatı ile 23 günlük ücret alacağının mevduat faizi uygulanarak, ihbar tazminatı ile yıllık izin alacağının ise yasal faiz uygulanarak hesaplandığı, davacının brüt günlük ücretinin 2016 yılı için ilan edilen brüt asgari ücret olan 1.647,00-TL esas alınarak tespit edildiği görülmüştür.

Yukarıda yer verilen hükümler uyarınca, kapatılan kurumlarda geçen çalışmalara karşılık talep edilen işçilik alacaklarının; hiçbir şekilde kuruluşun devralınan varlıkların değerini geçmemesi, Hazineye ek mali külfet getirmemesi, asıl borçlu ve diğer kefiller hakkında kesin aciz vesikası bulunan haller hariç olmak üzere kefaletten doğmaması ve gerçek mal veya hizmet ilişkisine dayanması koşulları yönüyle değerlendirme yapılmak suretiyle ve

öngörülen öncelik sıralaması gözetilerek ödenebileceği açık olup, ödenmesine karar verilen borçlar asıl alacak için idareye yapılan başvuru tarihinden itibaren hesaplanacak kanuni faizi ile birlikte hesaplanacağı açıktır.

Bu bakımdan; davacı tarafından idaresince aylık ücretinin eksik hesaplandığı ileri sürüldüğü hususu da gözetildiğinde, davacının işçilik alacaklarına konu kalemlerde günlük ücretinin gerekli görüldüğünde maaş hesap hareketlerini gösteren belgeler ilgili idarelerden temin edilerek (Tasarruf Mevduatı ve Sigorta Fonu, Sosyal Güvenlik Kurumunca düzenlenen hizmet belgesi gibi) brüt günlük ücretinin belirlenmesi suretiyle hesaplama yapılması gerekmekte olup, hesaplamanın 2016 yılı için ilan edilen brüt asgari ücret olan 1.647,00-TL üzerinden hesaplanmasında hukuka uyarlık; kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, ödenmeyen 23 günlük maaşının ve yıllık izin ücreti karşılığı alacağının ödenmesi istemiyle yaptığı başvurunun cevap verilmemek suretiyle zımnen reddine ilişkin işlemde hukuka uygunluk görülmemiştir.

İşçilik alacaklarının 7091 sayılı Yasa'nın yukarıya alınan hükümleri uyarınca asıl alacak için yapılan idareye başvuru tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte hesaplanması mümkün olup, davalı idarece kıdem tazminatı ile 23 günlük ücret alacağının mevduat faizi uygulanarak, ihbar tazminatı ile yıllık izin alacağının ise yasal faiz uygulanarak hesaplattırıldığı açık ise de, alacaklara yönelik faizin Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girmesi nedeniyle yapılan ilk başvuru (Kayseri 2. İdare Mahkemesinin 22/06/2022 tarihli, E.2022/300, K.2022/937 sayılı kararına konu işlemin tesisine esas alınan başvuru) tarihinden itibaren hesaplanması gerekmektedir. Dolayısıyla, idarece hesaplattırılan faiz türleri için başlangıç tarihinin, davacının ilk başvurusu üzerine verilen cevabi yazının tarihi esas alınarak hesaplattırılmasında da hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Dolayısıyla, Melikşah Üniversitesinin mal varlıkları nakde çevrildikçe ve tasfiye süreci tamamlandıkça ödemelerin yapıldığı da dikkate alındığında, bu aşamada davacının parasal haklarının tamamının ödenmesine olanak bulunmadığından bahisle davanın reddine karar verilmesinde hukuki isabet bulunmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Öte yandan, davacının işçilik alacakları tutarının anılan hususlar gözetilmeksizin belirlenmesinde hukuka uyarlık bulunmadığı gibi, davalı idarece kapatılan kurumdan olan istihkak ve alacaklara ilişkin taleplerin tüm talepler bir arada değerlendirilerek, davacının işçilik alacağının ne kadarlık kısmının ödenebileceğine devralınan kurumun mal varlığını geçmeyecek ve Hazine'ye ek külfet getirmeyecek şekilde, nakit varlıklar nispetinde 7091 sayılı Yasa'da öngörülen sıralama gözetilerek karar verileceğinden, söz konusu durumun idarece yapılacak araştırma ve değerlendirme sonucunda ortaya çıkacağı açık olup, bu aşamada davacının parasal hak talebi hakkında karar verilmesine olanak bulunmamaktadır.”

15. Anılan karar başvurucu vekiline 29/7/2024 tarihinde tebliğ edilmiştir.

16. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

17. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

18. Başvurucu, adil yargılanma hakkı kapsamında aynı maddi olaya dayanılarak açılan başka

davalarda verilen kararların aksi bir sonuca ulaşılarak davanın reddedilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ile Mahkemenin 22/6/2022 tarihinde dava konusu işlemin iptaline karar vermesine rağmen idarece işlem tesis edilmemesi suretiyle kararın icrası hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bununla birlikte başvurucu, bilirkişi raporu aldırılmadan ve ıslah dilekçesi de dikkate alınmadan kesin olarak ret kararı verilerek kanun yoluna başvuruya yönelik mahkemeye erişim hakkının ayrıca yeterli bilgi ve belge toplanmadan, mahkemece bilirkişi incelemesi yapılmadan iddia ve savunma hakkı kısıtlanarak karar verilerek hukuki dinlenilme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) 2/7/2025 tarihli görüşüne ekte yer alan Kayseri Valiliğinden alınan cevabi yazıdan Kayseri 2. İdare Mahkemesinin kararı doğrultusunda idare tarafından yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu hazırlanan bilirkişi raporunda işçilik alacakları ve faiz tutarlarının tespit edildiği belirtilmiştir. Ne var ki 670 sayılı KHK'nın 5. maddesi kapsamında kapatılan kurumun ödemelerinin nakit varlıklarının tutarını geçmemesi gerektiğinden ve kurumun da borçların tamamını karşılayacak nakit varlığa sahip olmaması nedeniyle öncelikle anaparanın bir kısmının, anaparanın tamamlanmasından sonra da faizin güncel tutarı hesaplanarak ilgili hesaba yatırıldığı açıklanarak 12/10/2022 ile 31/10/2023 ve 9/11/2023 tarihli ödeme belgeleri (bkz. §§ 9, 13) sunulmuştur.

20. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı 7/7/2025 tarihli beyanında alacaklarının maddi boyutu noktasında uyuşmazlığın devam ettiğini, idarenin dayanak kabul ettiği bilirkişi raporunda birçok eksiklik olduğunu ve yapılan kısmi ödeme ile mağduriyetinin ortadan kalkmadığını ifade etmiştir. Başvurucu ayrıca bireysel başvuru formundaki ihlal iddialarının dışında mülkiyet hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında başvuru formunda belirtilen bilgilerde ve başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik olduğunda bunun Mahkemeye bildirilmesinin gerektiği belirtilmiştir. Diğer yandan 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ile İçtüzük'ün 83. maddesinde başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvurunun reddedileceği ve yargılama giderlerinin dışında ilgilinin 2.000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verileceği öngörülmüştür.

22. Genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28; Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31).

23. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici

bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., § 29; Mehmet Güven Ulusoy, § 32).

24. Somut olayda başvurucu; iptal kararının idarece uygulanmadığını, bilirkişi raporu aldırılmadan ve ıslah dilekçesi dikkate alınmadan kesin olarak karar verilerek kanun yoluna başvuramadığını ayrıca adil yargılanma hakkının birtakım usuli güvencelerine aykırı şekilde karar verildiğini ileri sürerek bireysel başvuruda bulunmuştur. Ancak bireysel başvuru sonrasında kesin olarak verilen 1. İdare Mahkemesi kararının İstinaf Dairesi tarafından kaldırıldığı ve yargılama sürecinin devam ettiği anlaşılmaktadır (bkz. § 14). Öte yandan başvurucuya bireysel başvuru öncesi ve sonrasında toplam 42.655,98 TL ödeme yapıldığı (bkz. §§ 9, 13) Bakanlık tarafından dosya kapsamında sunulan belgelerden anlaşılmıştır.

25. Başvurucu; bireysel başvuruda bulunmadan önce istinaf kanun yoluna başvurduğunu bireysel başvuru formunda belirtmediği gibi İstinaf Dairesi kararı ve sonraki yargılama sürecine ilişkin gelişmelerle ilgili olarak da Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemiştir. Ayrıca Bakanlık görüşünde bildirilen, bireysel başvuru sonrasındaki 31/10/2023 ve 9/11/2023 tarihli ödemelere ilişkin bir bilgi de vermemiştir.

26. Bireysel başvurunun yapılmasından önceki ve sonraki gelişmeler, yargılama sürecinde başvurucu lehine verilen yeni karar (bkz. § 14) ve ayrıca bireysel başvuru sonrasında işçilik alacakları kapsamında başvurucuya yapılan ödemeler, başvurucunun özellikle mağdur statüsünün değerlendirilmesi veya ilgili diğer ihlal iddialarına yönelik kabul edilebilirlik ve esas incelemesi bakımından oldukça önem taşımaktadır. Buna karşılık başvurucu, İçtüzük'ün 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen yükümlülüklerine açıkça aykırı bir şekilde yukarıda ifade edilen olgulara ilişkin olarak herhangi bir bildirimde bulunmamıştır.

27. Bu itibarla başvurucunun başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan unsurlar hakkında bilgi vermediği, bu süreçte vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemek suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engellediği sonucuna varılmıştır.

28. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RIFKI GÜLHAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/34551 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/34551

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RIFKI GÜLHAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/34551)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucular : 1. Rıfkı GÜLHAN 2. Agrose Makine Tarım Gıda Tekstil İnşaat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. 3. Mertsan Pompa Plastik Döküm Yedek Parça Sanayi Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Enes ÇINAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, istinaf başvuru süresinin gerekçesi açıklanmayan kararın tefhim edildiği tarihten başlatılarak istinaf talebinin süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuruculların açtığı icra takibine itiraz davasında mahkeme 2/2/2023 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Mahkeme kısa kararında “Gerekçesi HMK 321/2 maddesi gereğince iş yoğunluğu sebebiyle en geç bir ay içinde açıklanmak üzere” şeklinde açıklamayla taraf vekillerinin yüzlerine karşı verilen kararın tebliğ ve tefhim tarihinden itibaren on günlük süre içinde istinaf kanun yoluna başvurulabileceğini belirtmiştir.

3. Başvurucular 20/2/2023 tarihinde gerekçeli kararın tebliği üzerine anılan karara karşı 2/3/2023 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İcra mahkemesi 3/3/2023 tarihli ek kararla başvuruculların istinaf talebini, kararın tefhim edildiği tarihten itibaren süresi içinde yapılmadığı gerekçesiyle reddetmiştir. Başvurucular vekili, söz konusu ek kararı istinaf etmiştir. Konya Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesi (İstinaf Dairesi) 3/4/2023 tarihli kararıyla başvuruculların ek karara ilişkin istinaf talebini kesin olarak reddetmiştir.

4. Başvurucular, nihai kararı 6/4/2023 tarihinde öğrendikten sonra 8/5/2023 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyonca, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Anayasa Mahkemesi, somut başvuru ile aynı nitelikteki ihlal iddialarını incelediği Rüstem Gül ([2. B.], B. No: 2021/26038, 22/11/2023) kararında, uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi; gerekçesi açıklanmamış bir hükmün tefhim edilmiş bir hüküm olarak sayılmayacağını, gerekçeli karar tebliğ ya da tefhim edilmeden kanun yoluna başvurma süresinin başlamayacağını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi; başvurucunun kısa kararla birlikte kararın gerekçesini öğrenemediği, dolayısıyla karar gerekçesini bilmeyen başvurucudan kısa kararın tefhiminden itibaren istinaf kanun yoluna başvurmasını beklemenin başvurucuya ağır bir külfet yüklediği bu durumda kanun yolu merciinin somut olayın şartlarında istinaf süresini, ilk derece mahkemesinin kararının gerekçesi açıklanmadan tefhim tarihinden itibaren başlatmasına ilişkin yorumunun öngörülemez nitelikte olduğu, başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçla orantısız olduğu, müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Rüstem Gül, §§ 41, 42).

6. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu itibarla Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucular, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama ile maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

8. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvuruculların tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için Konya Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesine (E.2023/472, K.2023/540) iletilmek üzere Konya 1. İcra Hukuk Mahkemesine (E.2022/532, K.2023/58) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvuruculara ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MESUT ŞAN

B. No: 2023/38847 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/38847

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MESUT ŞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/38847)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Mesut ŞAN

Vekili : Av. Müslüm BARAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; menfi tespit davasında adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya Konu Dava Süreci

2. Başvurucu aleyhine 7/2/2020 tarihinde menfi tespit davası açılmıştır. Diyarbakır 9. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada Mahkeme 2/11/2022 tarihinde davanın kabulüne karar vermiştir. Başvurucu bu karara karşı adli yardım talepli olarak istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

3. 9/12/2022 tarihli istinaf dilekçesinin adli yardım talebiyle ilgili bölümünde başvurucu; davanın konusu olan icra takibindeki alacağını Mahkemenin icra veznesine yatırılan paranın alacaklıya ödenmemesi yönündeki ihtiyati tedbir kararı nedeniyle alamadığını, parasına kavuşamadığı için işlerinin kötüye gittiğini, mal varlığını kaybettiğini, istinaf harcı olan 486.708,75 TL'yi ödeyecek ekonomik durumu ve gücü bulunmadığını ileri sürmüştür. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 3/4/2023 tarihli ara kararı ile adli yardım talebini reddetmiştir. Kararın gerekçesinde başvurucunun

adli yardım talep dilekçesi ekinde ekonomik durumuna ilişkin herhangi bir belge eklemediği, başvurucunun 28.500.000,00 TL bedelli senet nedeniyle icra takibi yaptığı hususlarına değinmiştir.

4. Başvurucu, bu karara 5/4/2023 tarihli dilekçesi ile itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde adli yardım talebine ilişkin ileri sürdüğü hususların yanında davacının adına birçok mal varlığı olmasına ve düzenli emekli maaşı almasına rağmen davacının adli yardım talebinin kabulüne karar verildiğini ancak hiçbir mal varlığı olmayan kendisinin adli yardım talebinin kabul edilmemesinin eşitlik ilkesine aykırı olduğunu iddia etmiştir. Ayrıca Türkiye'de ikamet etmediği için fakirlik belgesi sunamadığını fakat adına kayıtlı mal varlığı ve düzenli gelirinin olmadığını, sadece 10 adet pasif taşınmaz kaydı olduğunu beyan etmiştir. Başvurucu itiraz dilekçesi ekinde e-Devlet Kapısı'ndan edindiği mal varlığı olmadığına ilişkin ekran görüntülerini sunmuştur.

5. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesi 25/4/2023 tarihli kararı ile itirazı reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, Mahkemece davacı yönünden adli yardım kararı verilmiş olmasının talep eden başvurucu yönünden de talebin kabulünü zorunlu kılmayacağı, adli yardım talep dilekçesinde adına mal varlığı olmadığının bildirildiği ancak Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) sorgusunda başvurucu adına kayıtlı taşınmazın bulunduğu, ayrıca adli yardım talep eden başvurucunun 28.500.000 TL bedelli senet nedeniyle icra takibi yaptığı hususlarını belirtmiştir.

6. Bölge Adliye Mahkemesi 2/5/2023 tarihli kararıyla başvurucunun 492 TL istinaf kanun yoluna başvuru harcı ile 540.833,43 TL nispi istinaf karar harcını kanunda öngörülen bir haftalık kesin süre içinde tamamlaması, aksi hâlde istinaf başvurusundan vazgeçmiş sayılacağı konusunda muhtıra çıkartılması, süresinde harcı yatırmaması hâlinde dosya yönünden Mahkeme tarafından karar verilmesi hususunda dosyanın geri çevrilmesine karar vermiştir.

7. Mahkeme, Bölge Adliye Mahkemesinin kararı doğrultusunda harçların tamamlanması hususunda 9/5/2023 tarihli muhtıra çıkarmıştır. Muhtıra başvurucu vekiline 14/5/2023 tarihinde tebliğ edilmiştir.

8. Başvurucu, nihai hükmü 27/4/2023 tarihinde öğrendikten sonra 17/5/2023 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvuru Tarihinden Sonraki Yargılama Süreci

9. Başvurucu, istinaf harcını ve avansı yatırmamıştır. Mahkeme 13/7/2023 tarihli kararı ile başvurucunun istinaf talebinin yapılmamış sayılmasına karar vermiştir. Başvurucu bu karara karşı da adli yardım talepli olarak istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi 30/11/2023 tarihli kararı ile yine harçların ve masrafın yatırılması için dosyanın geri çevrilmesine karar vermiştir.

10. Mahkeme harçların yatırılması için 6/12/2023 tarihli bir muhtıra daha çıkarmıştır. Bu muhtıra başvurucuya 11/12/2023 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu harçları ve masrafı yatırmamıştır. Mahkeme bu kez kesin olmak üzere 19/3/2024 tarihinde ikinci kez istinaf talebinin yapılmamış sayılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğunu

belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

12. Başvurucu; davacının birçok mal varlığı ve düzenli emekli maaşı olmasına rağmen adli yardım talebinin kabul edildiğini, kendisinin adli yardım talebinin ise reddedilerek eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca açılan davadan dolayı parasına kavuşamadığını, işlerinin kötüye gittiğini ve tüm mal varlığını kaybettiğini, bu nedenle karar ve ilam harcı olan 540.833,43 TL'yi ve 492 TL istinaf başvuru harcı ile 200 TL gider avansını ödeyemeyecek durumda olduğunu, bu tutarın üzerinde külfet oluşturduğunu belirtmiştir. Başvurucu; Türkiye'de ikamet etmediği için fakirlik belgesi sunamadığını, üzerinde 10 adet pasif taşınmaz kaydı olduğunu, adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

15. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, mahkemeye başvuru konusunda etkili bir sistemin var olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve yeterli fırsatlara sahip olmasını gerektirir. Özellikle hukuki ya da uygulamadaki belirsizlikler kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 34). Bu nedenle mahkemelerin usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları gerekir (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

16. Somut olayda başvurucu aleyhine açılan menfi tespit davasında başvurucunun istinaf aşamasında ileri sürdüğü adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkına müdahale yapıldığı görülmektedir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülme, meşru bir amaca dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

17. Bölge Adliye Mahkemesinin adli yardım talebini reddetmesinin nedenini, 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 336. maddesinin (2) numaralı fıkrasına dayandırdığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu görülmektedir.

18. Yargı harçları, yargı hizmetinden yararlanılması karşılığında devlete ödenen katkı payını ifade etmektedir. Yargı harcı ödeme yükümlülüğü getirilmesiyle, bölünebilen bir kamu hizmeti olan yargı hizmetinden yararlananların bu hizmetin maliyetinin bir kısmına

katlanması hedeflenmektedir. Bunun yanında yargı harcının abartılı, zorlama veya ciddiyetten yoksun taleplerin disipline edilmesi ve gereksiz başvuruların önüne geçilerek mahkemelerin meşgul edilmesinin önlenmesi amacına hizmet ettiği de açıktır. Öte yandan başvurucuların harç dışındaki yargılama giderleri karşılığında avans yatırmakla yükümlü kılınmasının amacı ise yargılama sırasında yapılması zorunlu giderleri finanse etmektir. Bu giderlerin yargı hizmeti talep eden kişi tarafından karşılanması işin doğası gereğidir. Dolayısıyla başvurucuların harç ve diğer yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkının doğasından kaynaklanan ve anayasal açıdan meşru amaçlara dayandığı sonucuna ulaşılmıştır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim [1. B.], B. No: 2017/21882, 10/2/2021, § 45).

19. Kanunilik ve meşru amaç şartlarını sağladığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale, ölçülülük ilkesi bakımından da değerlendirilmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

20. Mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalede elverişlilik ve gereklilik yönünden tartışılması gereken bir husus bulunmamaktadır. Asıl üzerinde durulması gereken husus müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

21. Bireysel başvuruya konu olayda başvurucu; Mahkemenin icra veznesine yatırılan paranın alacaklıya ödenmemesi yönündeki ihtiyati tedbir kararı nedeniyle parasını alamadığını, parasına kavuşamadığı için işlerinin kötüye gittiğini, mal varlığını kaybettiğini, istinaf harcını ödeyecek ekonomik durumu ve gücü bulunmadığını, düzenli bir geliri ve mal varlığı olmadığını ileri sürmüş ve adli yardım talebinde bulunmuştur. Başvurucunun adli yardım talebi adli yardım talep dilekçesi ekinde ekonomik durumuna ilişkin herhangi bir belge eklemediği, başvurucunun 28.500.000 TL bedelli senet nedeniyle icra takibi yaptığı gerekçeleriyle reddedilmiştir.

22. Yargılama makamları başvurucunun söz konusu tutarı ödemesi hâlinde kendisinin ve ailesinin geçimini önemli ölçüde güçleştireceği iddiasını desteklemek için e-Devlet sisteminden edindiği mal varlığı olmadığına ilişkin ekran görüntülerine itibar etmemiştir. Başvurucu üzerinde 10 adet pasif taşınmaz kaydı olduğunu itiraz dilekçesinde bildirmiştir. Bu taşınmazlar başvurucu adına aktif olarak kayıtlı olmadığı hâlde itirazı inceleyen Bölge Adliye Mahkemesi taşınmazların varlığının hangi nedenle adli yardımdan faydalandırmama için gerekçe oluşturduğunu belirtmeden salt pasif taşınmaz kaydı bulunmasının adli yardımdan faydalanmaya engel olacağı şeklinde bir yorum yapmıştır. Aynı şekilde başvurucunun başlattığı icra takibindeki alacağın yüksek olduğunun belirtildiği ancak söz konusu alacağın tahsil edilip edilmediğiyle ilgili bir değerlendirme yapılmadığı görülmüştür. Bu şekildeki yaklaşım, adli yardım kararı verilmesinde ilgililerin gerçek mali durumlarının dikkate alınmasını önlemektedir. Başvurucunun talep ve itiraz aşamalarında ileri sürdüğü iddiaların doğruluğu araştırılmadan sırf üzerinde pasif taşınmaz kaydı olmasından ve icra takibinde talep ettiği alacak miktarının yüksekliğinden hareketle mali gücünün yargılama giderlerini karşılayacak düzeyde olduğu sonucuna varılarak adli yardım talebinin

reddedilmesi suretiyle yapılan müdahalenin gözetilen meşru amaç ile korunmak istenen hak yönünden orantılı olduğu söylenemez. Bu durumun başvurucu üzerinde aşırı bir yük oluşturduğu ve yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama ve 250.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesine (E.2023/912, K.2023/594) iletilmek üzere Diyarbakır 9. Asliye Hukuk Mahkemesine (Asliye Ticaret Mahkemesi sıfatıyla) (E.2022/87, K.2022/292) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AKİF TOKGÖZ

B. No: 2023/48233 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/48233

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AKİF TOKGÖZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/48233)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Akif TOKGÖZ

Vekili : Av. Muhammet TOKGÖZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmaksızın el atılması, kamulaştırmasız el atma tazminatının düşük belirlenmesi ve ilk derece mahkemesince kesin olarak karar verilmesi nedeniyle mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, nihai kararı 5/5/2023 tarihinde öğrenmiştir. Bireysel başvuru 9/6/2023 tarihinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Kararda, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nde (UYAP) evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede başvurucu vekili tarafından nihai kararın açılarak okunduğu tespit edilen tarih, nihai kararın sonucunun öğrenildiği tarih kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten itibaren başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4. Somut olayda da nihai kararın başvurucunun vekili tarafından UYAP üzerinden 5/5/2023 tarihinde okunduğu, başvurucunun bu tarihten itibaren otuz gün içinde ve en geç 5/6/2023 Pazartesi tarihine kadar bireysel başvuruda bulunması gerekirken bu tarihi geçirdikten sonra 9/6/2023 tarihinde başvuru yaptığı anlaşılmıştır. Başvuru süresinin son gününün resmî tatil gününe denk gelmediği ve başvurucunun da herhangi bir mazeret bildirmediği görülmüştür.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET YAŞAR ÇETİN VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/53137 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/53137

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET YAŞAR ÇETİN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/53137)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : Ahmet Yaşar ÇETİN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi, enflasyon karşısında değer kaybına uğraması ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2023/53137 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Kamulaştırma Bedelinin Düşük Belirlenmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013; Mukadder Sağlam ve

diğerleri [2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015; Abdülkerim Çakmak ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017; Ali Taşgeldi [2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021 ve Hilmi Kocabey [1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024 kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili bir biçimde uygulanması ve mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

4. Somut başvuruda başvurucuların kamulaştırma bedelinin belirlenmesine ilişkin sürece katılarak savunma ve itirazlarını ortaya koyma imkânına sahip olduğu, kamu gücü kullanılarak ellerinden alınan taşınmazların gerçek bedelinin ödenmesi gerekliliğine ilişkin ilkeler de dikkate alındığında mülkiyet hakkının usuli güvencelerinin sağlandığı, ödenen bedelin gerçek bedel olmadığına ilişkin şikâyetlerin ilgili ve yeterli gerekçelerle karşılandığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği ve kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırma Bedelinin Enflasyon Karşısında Değer Kaybına Uğraması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017); Mehmet Akdoğan ve diğerleri; Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018); Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018); Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

10. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

11. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Kararın bir örneğinin kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Ekli listenin (D) sütununda yer alan harç ve (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderlerinin başvuruculara tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALİL TUNÇ

B. No: 2023/65051 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/65051

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİL TUNÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/65051)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : Halil TUNÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, gözaltında geçirilen sürelerin hükmedilen ceza süresinden mahsup edilmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığınca silahlı terör örgütüne üye olma suçundan soruşturma başlatılmıştır. Bu soruşturma kapsamında başvurucu 2/2/2017 tarihinde saat 08.00'de yakalanarak gözaltına alınmıştır. 2/2/2017 günü saat 08.25'te Adana Devlet Hastanesinde başvurucunun adli muayenesi yapılmıştır. Başvurucunun gözaltı süresi her seferinde birer gün olmak üzere en son 8/2/2017 tarihine kadar uzatılmıştır.

3. Başvurucu hakkında Sevk/Serbest Bırakma Tutanağı düzenlenmiştir. Tutanakta başvurucunun gözaltına alındığı tarih ve saat yazmakla birlikte gözaltından çıkarıldığı tarih ve saat ile tutanağın düzenlenme tarihi ve saati yazılmamıştır. Tutanağı başvurucu imzalamış, buna karşılık ilgili memur imzalamamıştır. 7/2/2017 tarihinde başvurucu, gözaltından çıkarılarak adliyeye sevk edilmiştir. Balıkesir Cumhuriyet Savcılığı başvurucuyu yurt dışına çıkış yasağı adli kontrol tedbiri uygulanmak üzere Balıkesir 2. Sulh Ceza Hâkimliğine sevk etmiştir. Sevk kararında sevkin hangi saatte yapıldığına dair herhangi bir açıklama yer almamaktadır. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) işlem kütüğü

kayıtlarına göre adli kontrol tedbiri uygulanması talebi (doküman oluşturma-sisteme ilk kayıt) UYAP'ta zabıt kâtibi tarafından 7/2/2017 tarihinde saat 11.41'de oluşturulmuş, saat 11.45'te soruşturma savcısı tarafından imzalanmış, en son saat 11.54'te soruşturma kâtibi tarafından okunmuştur. Daha sonra saat 12.01'de Balıkesir 2. Sulh Ceza Hâkimliği kâtibi tarafından okunarak doküman yazdırma işlemi yapılmıştır.

4. 7/2/2017 tarihinde Balıkesir 2. Sulh Ceza Hâkimliği başvurucu hakkında yurt dışı çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri uygulanmasına karar vermiştir. Kararda hangi saat itibari ile başvurucunun hâkim önünde hazır edildiği yer almamaktadır. UYAP işlem kütüğü kayıtlarına göre Balıkesir 2. Sulh Ceza Hâkimliği kâtibi saat 12.02'de adli kontrol kararını (doküman oluşturma-sisteme ilk kayıt) UYAP'ta ilk olarak oluşturmuştur.

5. Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen iddianame ile başlayan yargılamada Balıkesir 3. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyetine karar verilmiştir. Gerekçeli kararda başvurucunun 2/2/2017-7/2/2017 tarihleri arasında gözaltında kaldığı, 7/2/2018 tarihinde hükümle birlikte tutuklandığı, tutuklama kararının hükümle birlikte devamına karar verildiği belirtilmiştir. Mahkûmiyet hükmü Yargıtay tarafından 19/11/2018 tarihinde onanarak kesinleşmiştir.

6. Başvurucu hakkında 4/1/2019 tarihinde hazırlanan müddetnameye göre 2/2/2017 ile 7/2/2017 tarihleri arasında gözaltına geçirilen 5 günün mahsup edildiği ifade edilmiştir. Müddetnamede başvurucunun koşullu salıverilme tarihi 31/10/2024, hak ederek salıverilme tarihi 31/1/2027 olarak belirlenmiştir.

7. Başvurucunun müddetnameye 2/2/2017 günü saat 08.00 sıralarında gözaltına alındığı, 7/2/2017 tarihinde serbest bırakıldığı, gözaltı süresinin 6 gün olması sebebiyle eksik mahsup yapıldığı şeklindeki itirazı 4/7/2023 tarihinde Balıkesir İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) tarafından reddedilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Balıkesir 3.Ağır Ceza Mahkemesinin 07/02/2018 tarihli 2017/215 Esas 2018/67 Karar sayılı ilamı ile verilen 9 yıl hapis cezasını infaz ettiği, mahkemenin gerekçeli kararında hükümlünün 02/02/2018-07/02/2018 tarihleri arasında gözaltında kaldığının yazılı olduğu, Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 04/01/2019 tarihli 2018/14702 sayılı müddetnamede de gözaltı süresi olarak aynı tarihlerin yazılı olduğu, keza hükümlü dilekçesinde de aynı tarihlerde gözaltında kaldığını belirttiği, hükümlünün toplam 6 gün gözaltında kaldığını ileri sürdüğü, ancak 07/02/2018 tarihinin aynı zamanda infaz kurumuna giriş tarihi olarak müddetnamede belirtilerek hesaba dahil edildiği, 02/02/2018-07/02/2018 tarihleri arasındaki sürenin 6 gün değil 5 gün olduğu müddetnamede de bu duruma uygun olarak 5 gün olarak düşüm yapıldığı, yapılan işlemin doğru olduğu anlaşılmıştır.

Hükümlünün, Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 04/01/2019 tarihli 2018/14702 sayılı müddetnameye karşı daha önceden de itiraz hakkını kullandığı, Hakimliğimizin 16/10/2020 tarihli 2020/1826 Esas 2020/1833 Karar sayılı kararı ile, bahse konu müddetname usul ve yasaya uygun bulunarak itirazın reddedildiği, Hakimliğimizin bu kararının ağır ceza mahkemesine yapılan itirazın da reddedilmesi üzerine 04/11/2020 tarihinde kesinleştiği anlaşılmıştır...."

8. Başvurucu, mahsup talebinin reddine ilişkin karara 10/7/2023 tarihinde itiraz etmiştir. Başvurucu; itiraz dilekçesinde 7/2/2017 tarihinde de gözaltında kalarak Sulh Ceza Hâkimliği kararıyla serbest bırakıldığını, bu nedenle bu günün mahsup edilmesi gereken süreye dâhil edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. İnfaz Hâkimliği aynı gün başvurucunun itirazının

reddine, itirazın değerlendirilmek üzere Balıkesir 1. Ağır Ceza Mahkemesine (Ağır Ceza Mahkemesi) gönderilmesine dair ek karar vermiştir. Ek kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... İtiraz edilen, Hakimliğimiz kararının tetkikinde; yukarıda belirtildiği şekilde kararımızın metin kısmında hükümlünün gözaltında kaldığı 2017 yılı ve ceza infaz kurumuna alındığı 2018 yılları sehven karıştırılarak sanki gözaltı çıkışı sonrasında ceza infaz kurumuna alındığı gibi yazılmış ise de; hükümlünün gözaltında geçirdiği 02/02/2017-07/02/2017 tarihleri arasının, matematiksel olarak 6 gün değil 5 gün olduğu, keza müddetnamede de bu şekilde düşüm yapıldığı, ortada düşümü yapılacak başka bir sürenin bulunmadığı, Hakimliğimiz kararında yazılan tarihlerde yapılan maddi hatanın sonuca etkisinin olmadığı, böylelikle Hakimliğimizin kararının değiştirilmesi ya da kaldırılmasını gerektirir bir durum olmadığından itirazın reddine... [karar verildi.]"

9. İnfaz Hâkimliği kararına yapılan itiraz Balıkesir 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 12/7/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Başvurucu 31/10/2023 tarihinde denetimli serbestliğe ayrılarak ceza infaz kurumundan tahliye olmuştur.

10. Başvurucu, itirazın kesin olarak reddine ilişkin kararı 12/7/2023 tarihinde öğrenmiş; 2/8/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyonca adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu, gözaltında geçirdiği sürenin mahkûmiyete ilişkin infaz süresinden mahsup edilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru formunda 2/2/2017 tarihinde saat 08.00 sıralarında gözaltına alındığı, 7/2/2017 tarihinde sabah saatlerinde adliyeye ait nezarethaneye sevk edildiği, saat 16.00 sıralarında Sulh Ceza Hâkimliği kararı ile serbest bırakıldığı, bu sebeple 6 gün sürenin cezasında mahsup edilmesi gerektiğini belirtilerek 7/2/2017 tarihinde gözaltında geçen sürenin mahsuba dâhil edilmesi talebinin reddinden şikâyetçi olunduğu görülmektedir.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili mevzuat hükümleri ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Başvurucunun mahsup talebinin hukuka aykırı şekilde reddedilmesi yönündeki şikâyetlerinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Anayasa Mahkemesi, hükümlülerin ceza infaz kurumlarında kalacağı süreyi doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen durumların Anayasa'nın 19. maddesinde tanımlanan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini kabul etmiştir (İbrahim Uysal [2. B.], B. No: 2014/1711, 23/7/2014, § 26; Günay Okan [1. B.], B. No: 2013/8114, 17/9/2014, § 13). Mahsup, koşullu salıverme süresinin belirlenmesiyle ve dolayısıyla ceza infaz kurumunda kalınması gereken süreyle doğrudan ilgilidir (Ercan Bucak (2) [1. B.], B. No: 2014/11651, 16/2/2017, § 41).

17. Mahkeme tarafından verilen bir mahkûmiyet kararının infazının sağlanması ve bu bağlamda ceza infaz kurumunda tutulma süresi bakımından ceza mahkemesinin kararına uygun hareket edilmesi kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının korunması açısından zorunludur. Dolayısıyla hükümlülerin ceza infaz kurumunda kalacakları sürenin mahkûmiyet kararına ve ilgili mevzuata uygun olması Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi kapsamında güvence altına alınmıştır (İbrahim Uysal, § 32). Bununla birlikte Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece mahkemelerin kararlarındaki kanunun yorumuna ya da maddi veya hukuki hatalara dair hususlar bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz (Abdullah Ünal [2. B.], B. No: 2012/1094, 7/3/2014, § 39).

18. Mahsuba ilişkin 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 63. maddesinde yer alan, hükmün kesinleşmesinden önce gerçekleşen ve kişinin hürriyetini kısıtlayan bütün hâller nedeniyle geçirilen sürelerin hükmolunan hapis cezasından indirileceği hususundaki düzenleme karşısında yargı organlarına mahsuba ilişkin bir takdir yetkisinin tanınmadığı anlaşılmaktadır. İlgili yargı organları mahsuba ilişkin incelemelerinde mahsup şartlarının bulunup bulunmadığını incelemekle ve şartları oluşmuşsa mahsup kararı vermekle yükümlüdür (Ercan Bucak (2), § 49).

19. Anayasa'nın 19. maddesinin beşinci fıkrasına göre yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırk sekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hâkim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hâkim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz (Emre Soncan [2. B.], B. No: 2016/73490, 11/3/2020, § 55). Gözaltı süresi kişinin fiilî olarak ya da yetkili mercinin emri üzerine yakalanmasıyla başlar. Gözaltına alınan kişi, belirlenen süreler sonunda serbest bırakılmalı ya da sulh ceza hâkimine sevk edilerek sorguya çekilmelidir (AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/6/2022, § 275).

20. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Gözaltı" başlıklı 91. maddesine göre de gözaltı süresi, yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç yakalama anından itibaren yirmi dört saati geçemez. Yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilme için zorunlu süre on iki saatten fazla olamaz. Toplu olarak işlenen suçlarda, delillerin toplanmasındaki güçlük veya şüpheli sayısının çokluğu nedeniyle Cumhuriyet savcısı gözaltı süresinin her defasında bir günü geçmemek üzere üç gün süreyle uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir.

21. Anayasa’nın 19. maddesinin birinci fıkrasında ifade edilen “Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.” şeklindeki düzenlemede yer alan "hürriyet" sözcüğü, özgürlük ve bağımsızlığın yanı sıra serbestlik anlamına da gelmektedir. Bu anlamda kişi hürriyetine yönelik bir müdahalenin bulunduğunun söylenebilmesi için kişinin hareket serbestîsinin maddi olarak sınırlandırılması gerekir. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik bir müdahale için kişi, rızası olmaksızın en azından rahatsızlık verecek uzunlukta bir süre boyunca belirli bir yerde fiziki olarak tutulmalıdır (Galip Öğüt [GK], B. No: 2014/5863, 1/3/2017, § 34).

22. Somut olayda başvurucu hakkında 2/2/2017, 3/2/2017, 4/2/2017, 5/2/2017, 6/2/2017 tarihlerinde gözaltında kaldığı yönünde tereddüt bulunmamaktadır. Zira bu günler yönünden müddetnamede 5 gün için mahsup işlemi yapılmıştır. 7/2/2017 tarihinin ise 5271 sayılı Kanun'un 91. maddesi kapsamında bir işleme tabi tutulup tutulmadığı İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesince tespit edilmediğinden bu husus Anayasa Mahkemesince belirlenmelidir.

23. Somut olayda başvurucu 2/2/2017 tarihinde saat 08.00 itibarıyla yakalanmıştır. 5271 sayılı Kanun'un 91. maddesine göre gözaltı süresi yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç yakalama anından itibaren yirmi dört saati geçemeyecektir. Dolayısıyla bu düzenlemeye göre kişinin yakalanmasıyla başlayan gözaltı süreci, en yakın hâkim önüne çıkarılmasıyla son bulacaktır. Başvurucu 7/2/2017 günü Balıkesir Emniyet Müdürlüğünden Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığına getirilmiştir. Balıkesir Cumhuriyet savcısı başvurucuyu Balıkesir 2. Sulh Ceza Hâkimliğine sevk etmiştir. UYAP kayıtlarına göre sevk işlemi saat 11.54'te tamamlanmıştır. Dosya saat 12.01'de Balıkesir 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin uhdesine geçmiştir. Dolayısıyla başvurucu bu saat itibarıyla hâkim önünde hazır edilmekle gözaltı süresi bu andan itibaren sona ermiştir. Başvurucunun 2/2/2017 günü saat 08.00'de başlayan gözaltı süresi 7/2/2017 günü saat 12.01 itibarıyla sona ermiştir. 7/2/2017 günü saat 08.00 itibarıyla başlayıp 7/2/2017 günü saat 12.01 itibarıyla biten süre Anayasa'nın 19. maddesindeki güvenceleri devreye sokan bir hürriyetten yoksun bırakma hâli olarak nitelendirilmelidir. Zira bu sürede başvurucunun tutulması, etkileri ve uygulanma şekli itibarıyla Anayasa’nın 19. maddesi anlamında hürriyetten yoksun bırakmadır.

24. Diğer taraftan 7/2/2017 günü saat 08.00 itibarıyla başlayıp 7/2/2017 günü saat 12.01 itibarıyla biten sürenin yol süresi olarak kabul edilmesi de sonucu değiştirmeyecektir. 5237 sayılı Kanun'un 63. maddesi, hükmün kesinleşmesinden önce gerçekleşen ve kişinin hürriyetini kısıtlayan bütün hâller nedeniyle geçirilen sürelerin hükmolunan hapis cezasından mahsup edildiğini düzenleyerek bu sürelerin niteliği yönünden ayrım yapmamıştır. Benzer şekilde 24 saati aşmayan tutulma süresinin kısalığı da Anayasa'nın 19. maddesindeki güvencelerin uygulanmasına engel olmayacaktır. Anayasa Mahkemesi Mehmet Baydan ([GK], B. No: 2014/16308, 12/4/2018) ve Veli Saçılık (3) ([2. B.], B. No: 2018/27473, 29/3/2023) kararlarında başvurucuların rızası dışında, serbestçe ayrılma imkânı olmayan bir hâlde kısa süreli de olsa tutulmaları nedeniyle Anayasa’nın kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını güvence altına alan 19. maddesinin başvurucunun şikâyetlerine uygulanabilir nitelikte olduğuna karar vermiştir (Mehmet Baydan, § 75; Veli Saçılık (3), § 11). Başvurucu yönünden de bu kararlardan ayrılmayı gerektiren sebep bulunmamaktadır.

25. 7/2/2017 günü saat 08.00-12.01 arasındaki süreyi gözaltında geçirdiği tespit edilen başvurucunun bu sürenin mahkûmiyete ilişkin infaz süresinden mahsup edilmesi talebi, İnfaz Hâkimliğince ve Ağır Ceza Mahkemesince gözaltı süresinin 5 günü aşıp aşmadığı değerlendirilmeden reddedilmiştir (bkz. §§ 6, 7, 8). Bu durum başvurucunun mahsup talep ettiği ceza bağlamında hapiste kalma süresinin uzamasına neden olmuştur. Hukuk sistemimizde mahsubun mecburiliği söz konusudur (Burhan Yaz (3) [GK], B. No: 2021/7919, 29/5/2024, § 42).

26. Bu durumda başvurucunun belirlenenden daha fazla bir süre hürriyetinden yoksun kalmasının Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında hukuka uygun bir tutma niteliğinde olduğu söylenemez.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu, ihlalin tespiti ve Anayasa Mahkemesinin takdir edeceği miktarda maddi ve manevi tazminata hükmedilmesi talebinde bulunmuştur.

29. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvurucu ceza infaz kurumundan tahliye olmakla beraber başvurucu hakkında düzenlenen müddetnamede hak ederek tahliye tarihi 31/1/2027 olarak belirlenmiştir. Başvurucunun şartlı tahliye hükümlerine uymaması durumunda hak ederek tahliye tarihine kadar cezası ceza infaz kurumunda infaz edilebilecektir. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Balıkesir İnfaz Hâkimliğine (E.2023/4122, K.2023/4126) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Balıkesir 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2023/1050 D. İş) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SADDAM ALALIALHUSSEIN

B. No: 2023/73979 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/73979

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SADDAM ALALIALHUSSEIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/73979)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Saddam ALALIALHUSSEIN

Vekili : Av. Mehmet SÖNMEZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idare aleyhine açılan tazminat davasında adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya Konu Dava Öncesi Süreç

2. Başvurucu 7/4/2023 tarihinde geri gönderme merkezinde tutulduğu süre zarfında idarenin eylem ve ihmali sonucu uğradığı zararların tazmini için idare aleyhine adli yardım talepli dava açmıştır. Şanlıurfa 1. İdare Mahkemesinde görülen davada başvurucunun adli yardım talebi kabul edilmiştir.

3. Şanlıurfa 1. İdare Mahkemesi 3/5/2023 tarihinde verdiği kararla bakılan davada adli yargı yerinin görevli olduğu gerekçesiyle davanın görev yönünden reddine karar vermiş ve karar tarafların istinaf kanun yoluna başvurmaması üzerine kesinleşmiştir.

B. Bireysel Başvuruya Konu Dava Süreci

4. Başvurucu, görevsizlik kararı üzerine adli yargıda idare aleyhine adli yardım talepli dava açmıştır. Şanlıurfa 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davada Mahkeme

19/7/2023 tarihli ara kararı ile adli yardım talebini reddetmiştir. Kararın gerekçesinde başvurucunun adli yardım talebinin kabulü için kanunda belirtilen şartları taşımadığını, dosyada ödenmesi gerekli olan harç ve yargılama giderlerinin başvurucunun ve ailesinin geçimini güçleştirmeyeceğini, bu hususta delil ibraz etmediği değerlendirmesini yapmıştır. Başvurucu, bu karara itiraz etmiştir. Şanlıurfa 5. Asliye Hukuk Mahkemesi 26/7/2023 tarihli kararı ile itirazın reddine karar vermiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 28/7/2023 tarihinde öğrendikten sonra 28/8/2023 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

C. Bireysel Başvurudan Sonraki Dava Süreci

6. Mahkeme 11/9/2023 tarihli kararı ile yargı yolunun caiz olmasına ilişkin dava şartı noksanlığı bulunduğu gerekçesiyle dava dilekçesinin usulden reddine, Mahkemenin görevsizliğine, idari yargı yolunun görevli olduğunun tespitine karar vermiştir. Ayrıca kararın kesinleşmesinden sonra dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine, başvurucu aleyhine 539,70 TL yargılama giderine hükmedilmesine istinaf kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir.

7. Başvurucu 500 TL gider avansı yatırmış ve dosyanın taraflara tebliğ edilerek kararın kesinleştirilmesini ve dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesini talep etmiştir. Karar, tarafların karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmaması üzerine kesinleştirilmiş ve dosya Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmiştir. Uyuşmazlık Mahkemesi 6/5/2024 tarihinde verdiği kararla söz konusu davanın idari yargı yerinde görülmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu, adli yardım talebinin reddedilerek yargılama harçları ve teminat ödeme yükümlülüğü altında bırakılmasının mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

10. Başvuru, mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi ve şartları” başlıklı 48. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

“Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.”

12. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Bölümler ya da Komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

…

ç) Bölümler ya da Komisyonlarca saptanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi.”

13. İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi uyarınca Anayasa Mahkemesince saptanan herhangi bir gerekçeden dolayı başvurunun incelenmesinin

sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılması hâlinde başvuru hakkında düşme kararı verilebilir (Cemil Pınarbaşı [1. B.], B. No: 2020/22227, 18/10/2022, § 13).

14. Somut olayda başvurucunun adli yardım talebi reddedilmiş ve Mahkeme tarafından görevsizlik kararı verilerek yargılama giderleri başvurucu üzerinde bırakılmıştır. Bireysel başvurudan önceki süreçte ise Şanlıurfa 1. İdare Mahkemesi tarafından başvurucunun adli yardım talebinin kabul edildiği, sonraki süreçte yine bu Mahkeme tarafından dosyanın esas yönden incelendiği görülmüştür. Bu nedenle başvurucunun mağdur sıfatının kalmadığı anlaşılmıştır. Bu itibarla başvurucunun adli yardım talebinin kabul edildiği ve davasının esasının incelendiği görülmekle İçtüzük'ün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendine göre başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden kalmadığı sonucuna varılmıştır.

15. Öte yandan İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen başvurunun incelenmesinin devamında Anayasa'nın uygulanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı herhangi bir durumun da söz konusu olmadığı anlaşılmıştır.

16. Açıklanan nedenlerle başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden kalmadığı anlaşıldığından başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi nedeniyle DÜŞMESİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CENGİZ ÖZIŞIK

B. No: 2023/89301 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/89301

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CENGİZ ÖZIŞIK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/89301)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Cengiz ÖZIŞIK

Vekili : Av. Tuğçe YAVUZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza soruşturması kapsamında mal varlığı üzerine uzun süredir elkoyma tedbiri uygulanması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı; haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla suç örgütü kurma, örgüt kapsamında faaliyette bulunma, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçlarından başvurucunun da aralarında olduğu kişiler hakkında başlattığı soruşturmada şüphelilerin mal varlığı hakkında elkoyma kararı verilmesini talep etmiştir.

3. Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi, şüphelilerin mal varlığına 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 128. maddesi uyarınca el konulmasına 30/11/2010 tarihinde karar vermiştir. Elkoyma kararı kapsamında başvurucunun bireysel başvuruya konu ettiği Kayseri ili Melikgazi ilçesi Keykubat Mahallesi 2706 ada ve 7 parsel sayılı taşınmazdaki 8 numaralı bağımsız bölüme (taşınmaz) de tedbir uygulanmıştır.

4. Anılan soruşturma nedeniyle açılan dava, başvuru tarihi itibarıyla Kayseri 3. Ağır Ceza Mahkemesinde görülmektedir.

5. Başvurucu 19/9/2023 tarihli celsede, taşınmazına uygulanan tedbirin kaldırılmasını talep

etmiştir. Kayseri 3. Ağır Ceza Mahkemesi, görülmekte olan dava nedeniyle taşınmaza tedbir konulup konulmadığına ilişkin bilgi ve belgelerin gönderilmesini Melikgazi Tapu Müdürlüğünden talep etmiştir.

6. Başvurucu, yargılama devam ederken 4/10/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurucunun adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına Komisyonca karar verilmiştir.

8. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan inceleme neticesinde; Melikgazi Tapu Müdürlüğünce 26/9/2023 tarihinde verilen yazı cevabından Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 30/11/2010 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin 21/2/2014 tarihinde terkin edildiği anlaşılmıştır. Nitekim Kayseri 3. Ağır Ceza Mahkemesi de 2/11/2023 tarihli celsede, tedbirin Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesince kaldırılması nedeniyle tedbirin kaldırılması talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu, elkoyma tedbirinin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Anayasa Mahkemesince kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu [2. B.], B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

12. Başvuruya konu somut olayda, elkoyma tedbirinin 30/11/2010 tarihinde konulduğu ancak 21/2/2014 tarihinde kaldırıldığı görülmektedir. Dolayısıyla mülkiyet hakkını sınırlandıran tedbirin yaklaşık 3 yıl 3 ay sürdüğü, tedbir süreci bir bütün olarak ele alındığında söz konusu sürenin makul olduğu anlaşılmakta olup tedbirin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği değerlendirilmiştir. Sonuç olarak mülkiyet hakkına yönelik bir ihlal olmadığı açıktır.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET SAMİ TURAN

B. No: 2023/95898 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/95898

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET SAMİ TURAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/95898)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Mehmet Sami TURAN

Vekili : Av. Yıldırım KAYAALP

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi ve silahın müsadere edilmesi nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında silahla tehdit suçundan Çüngüş Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde kamu davası açılmış, Mahkemece başvurucu hakkında beraat kararı verilmiştir.

3. Mahkemenin beraat kararına karşı Cumhuriyet savcısı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesince (Bölge Adliye Mahkemesi) başvurucunun haksız tahrik altında silahla tehdit suçunu işlediği kabul edilerek başvurucunun mahkûmiyetine ve suçta kullandığı silahın müsaderesine karar verilmiş ancak verilen mahkûmiyet hükümlerinin açıklanması geri bırakılmıştır.

4. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) kararına yapılan itiraz Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 7. Ceza Dairesinin 2023/31 D. İş sayılı kararı ile incelenmiş ve HAGB kararında usul ve kanuna aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle kesin olarak reddedilmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 26/10/2023 tarihinde öğrendikten sonra 8/11/2023 tarihinde

bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvurucu; Mahkemenin dinlediği tanıkları Bölge Adliye Mahkemesinin ayrıca dinlemediğini, aynı tanık beyanlarına itibar edilerek Mahkeme tarafından beraat kararı verildiğini, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından ise HAGB kararı verildiğini, tanıkların Bölge Adliye Mahkemesi nezdinde tekrar dinlenmemesi nedeniyle tanıklara doğrudan soru sorma hakkının engellendiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Atilla Yazar ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Haklarında çeşitli suçlardan HAGB'ye karar verilmesinin başvurucuların ifade özgürlükleri ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarını ihlal ettiği iddiasıyla yapılan bir bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesi, uygulamadan kaynaklanan anayasal sorunlarla ilgili kapsamlı değerlendirmeler yaparak somut tespitlerde bulunmuştur. Anılan kararda, usuli güvenceleri ortadan kaldırır şekildeki HAGB kurumu uygulamasının kanunilik ölçütünü sağlamadığı sonucuna vararak ihlal kararı vermiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 174).

11. Anayasa Mahkemesi Atilla Yazar ve diğerleri kararında sanıkların HAGB kararını kabule ilişkin irade beyanlarının alınması usulündeki güvence eksikliğine, ilk derece mahkemelerince verilen gerekçeli kararlarda sadece ilgili kanun hükmünün ya da başvuruculara isnat edilen söz ya da davranışın tekrarından ibaret ifadelere yer verildiğine yahut kararların ilgisiz gerekçe içerdiğine dikkati çekmiştir. Ayrıca yerel mahkemelerce izlenen usul ve yöntemin silahların eşitliği ilkesinin gereklerine uygun olmadığı, iddia karşısında savunma makamının sahip olduğu güvenceleri yeterince koruyamadığı ve onu dezavantajlı hâle getirdiği sonucuna varmış; somut başvurularda müdafi yardımından yararlanma ve bu hakla bağlantılı olarak savunma için gerekli zaman ve kolaylığa sahip olma haklarına ilişkin güvencelerin sağlanmadığını belirtmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 124-142).

12. Anılan kararda ayrıca itiraz mercilerinin genel olarak HAGB itirazları üzerine verdikleri kararların dosya üzerinden yeknesak bir şekilde ve sadece şeklî şartlar yönünden, ilk derece mahkemelerince verilen kararlarda hukuka aykırılık bulunmadığını ve bu nedenle de itirazın reddedildiğini bildiren bir cümleden ibaret gerekçelerden oluştuğu belirtilmiştir. Böylelikle uygulamada HAGB kararlarına karşı itiraz mercilerinin davayla doğrudan ilgili olan hususları ayrıca değerlendirerek yeterli bir gerekçe ile cevap vermeleri gerekirken sistemsel olarak bu yükümlülüklerini yerine getirmedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Atilla

Yazar ve diğerleri, § 155).

13. Nitekim Anayasa Mahkemesi 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin (12) numaralı fıkrasında yer alan ve HAGB kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğunu düzenleyen kurala ilişkin yapılan başvuruda anılan kuralı bireysel başvuru kapsamında görünür hâle gelen hususları gözönünde bulundurarak anayasallık denetimine tabi tutmuş ve kuralın itiraz kanun yoluna başvuranların iddia ve delillerinin dikkate alınmasında, çatışan menfaatlerin dengelenmesinde, temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunun ve ölçülülüğünün belirlenebilmesinde belirli ve etkili bir denetim yolu öngörmediği, bu durumun temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalelerin giderilmesi ve kamu gücünü kullananların keyfî davranışlarının önüne geçilmesi imkânının sağlanmadığı sonucuna ulaşarak iptaline karar vermiştir (AYM, E.2021/121, K.2022/88, 20/7/2022).

14. Anayasa Mahkemesi HAGB kurumuna dair daha önce yaptığı tespit ve değerlendirmeleri de gözönünde bulundurarak 1/6/2023 tarihinde E.2022/120 sayılı dosyada, 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesine 6/12/2006 tarihli ve 5560 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle eklenen (5) numaralı fıkranın birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline, kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine karar vermiştir. Anılan cümlenin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan aynı maddenin (5) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri ile (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13) ve (14) numaralı fıkralarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptaline hükmetmiştir. Bu kararla iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ile cezalandırılan sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılabileceğini öngören ve bunun şartlarını düzenleyen tüm kurallar iptal edilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023, §§ 22-56).

15. Anayasa Mahkemesinin HAGB ile ilgili iptal ve ihlal kararları birlikte değerlendirildiğinde başvurucu hakkındaki yargılamaların adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelere uygun şekilde yürütülmediği anlaşılmıştır. Bu nedenle somut başvuruda Anayasa Mahkemesinin yukarıda izah edilen kararlarında varılan sonuçlardan ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmamaktadır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu, HAGB kararı verilmesine rağmen silahın müsaderesinin infazına girişildiğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Süleyman Başmeydan ([GK], B. No: 2015/6164, 20/6/2019) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkına müsadere yoluyla yapılan müdahalenin keyfî veya hukuka aykırı olup olmadığının ileri sürülebileceği bir yol olarak öngörülen temyiz yoluna başvuru imkânının askıya alınarak HAGB kararı ile birlikte müsadere kararının infazına girişilmesinin -yol açılan belirsizlik ve yeterli güvencelerin sağlanmadığı dikkate

alındığında- başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu, ihlalin tespiti ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Anayasa Mahkemesi, müsadere tedbirine ilişkin yargısal süreç yönünden HAGB kararı verildiği takdirde ortaya çıkan belirsizliğe işaret ederek söz konusu tedbirin HAGB kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazına girişilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ve HAGB kararının koşullarının oluşup oluşmadığıyla ilgili olarak sınırlı denetim yapılması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

23. Anayasa Mahkemesinin Atilla Yazar ve diğerleri kararında temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması için (itiraz yolunun etkinleştirilmesi ya da istinaf/temyiz kanun yollarının açılması gibi) birtakım yasal düzenlemeler yapılması ve böylelikle HAGB kararlarının Anayasa Mahkemesince ilk elden incelenmesinin önüne geçilmesi gerektiği belirtilerek bu konuda tespit edilen yapısal sorunun giderilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisine bilgi verilmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 177).

24. Anayasa Mahkemesinin 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrasının iptaline ilişkin norm denetimi kararında ise Atilla Yazar ve diğerleri kararında belirtilen eksikliklerin (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 123-173) bütünüyle giderilmesine yönelik olarak kanun koyucu tarafından gerekli değişikliklerin yapılmadığı, HAGB kurumunun mevcut hâliyle -bireysel başvuru kararlarında da işaret edildiği üzere- kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarını önlemekte yetersiz kaldığı, temel hak ve özgürlükler üzerinde caydırıcı etki doğurduğu belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararında müsaderenin HAGB kararı verilmesi durumunda hangi aşamada infaz edileceğine ilişkin ise açık bir kanun hükmünün bulunmadığı belirtilmiş, Süleyman Başmeydan kararında kanun koyucunun müsadere kararı için farklı bir usul veya kanun yolu düzenleyebileceği gibi HAGB kararları yönünden de müsadereye ilişkin farklı bir mekanizma da öngörebileceği yönündeki değerlendirmesine de değinilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023).

25. Nitekim 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrası ve on ikinci fıkrası değiştirilmiştir. Beşinci fıkrada HAGB'nin, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade edeceği belirtilmiştir. Öte yandan on ikinci fıkrada aynı Kanun'un 272. maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere HAGB kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği, HAGB kararının ilk derece mahkemesi sıfatıyla bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay tarafından verilmesi hâlinde temyiz yoluna gidilebileceği düzenlenmiştir.

26. Anayasa Mahkemesi 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrası ve on ikinci fıkrası değiştirildikten sonra 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrasının birinci cümlesindeki kuralı inceleyerek kuralın iptaline karar vermiştir. Kararda, kanun koyucunun 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinde 7499

sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle birlikte müsadere bakımından farklı bir usul öngördüğü, yine anılan değişiklik sonrasında HAGB'nin uygulanması sanığın kabulüne bağlı değilse de kuralın da yer aldığı maddenin on ikinci fıkrasında HAGB kararına karşı istinaf yoluna başvurulabileceği düzenlenmek suretiyle esasa ilişkin hukuka aykırılık iddiaları yönünden de kanun yolunda denetim imkânının getirildiği, bu bağlamda sanığın kanun yolundan ve adil yargılanma hakkının diğer güvencelerinden feragat etmesini gerektirir bir hükme yer verilmediğine vurgu yapılmıştır (AYM, E.2024/98, K.2025/149, 10/07/2025, §58).

27. Bununla birlikte anılan kararda, iptal kararında belirtildiği şekilde HAGB kurumunun kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın 17. maddesi bağlamında işkence, eziyet ve kötü muamele kabul edilen suçlar bakımından uygulanmayacağına dair yasal bir düzenleme bulunmadığı, bu hususta yasama organınca Anayasa Mahkemesinin anılan iptal kararındaki tespitleri gözetilerek bir düzenlemenin yapılmadığı, kuralın iptal edilen hükümle kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın 17. maddesi anlamında işkence, eziyet ve kötü muamele kabul edilen suçlar yönünden aynı sonuçları doğuracağı, bu nedenle kuralın Anayasa'nın 17. maddesinin devlete yüklemiş olduğu faillere fiilleriyle orantılı cezalar verilmesi ve mağdurlar açısından uygun giderimin sağlanması şeklindeki usul yükümlülüğüyle bağdaşmadığı ve Anayasa'nın 17. maddesine aykırı olduğundan iptaline, ayrıca kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir (AYM, E.2024/98, K.2025/149, 10/7/2025, § 59).

28. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Kararın bir örneğinin adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlalinin sonuçlarının

ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 6. Ceza Dairesine (E.2022/2421, K.2023/1029) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERDOĞAN AĞCA

B. No: 2023/100106 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/100106

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERDOĞAN AĞCA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/100106)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucu : Erdoğan AĞCA

Vekili : Av. Eylül YILMAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, itirazın iptali davasında yenileme dilekçesi dikkate alınmadan davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu tarafından açılan itirazın iptali davasında İzmir 7. Sulh Hukuk Mahkemesinin (Mahkeme) 21/2/2023 tarihli duruşmasında dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilmiştir. Mahkeme 22/6/2023 tarihinde davanın üç aylık yasal süre içinde yenilenmediği gerekçesiyle 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 150. maddesi uyarınca 22/5/2023 tarihi itibarıyla davanın açılmamış sayılmasına karar vermiştir.

3. Başvurucu anılan karara karşı istinaf talebinde bulunmuştur. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesinin (İstinaf Dairesi) 26/9/2023 tarihli kararıyla istinaf talebinin esastan reddine kesin olarak karar verilmiştir.

4. Başvurucunun İstinaf Dairesinin nihai kararını Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden (UYAP) 4/10/2023 tarihinde saat 14.54'te okuduğu görülmüştür. Başvurucu 21/11/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

7. Anayasa Mahkemesi Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında otuz günlük süre kuralının bireysel başvurunun ön şartlarından biri olduğunu ve bu sürenin başlangıç tarihinin tespitinde kanun hükmü gereği öğrenme tarihinin esas alınacağını belirtmiştir (Hüseyin Aşkan, § 20). Ayrıca bireysel başvuru süresinin işlemeye başlaması yönünden nihai kararın gerekçesinin tebliğinin öğrenme şekillerinden biri olduğunu, bununla birlikte başka şekillerde de öğrenmenin söz konusu olabileceğini ifade etmiştir (Hüseyin Aşkan, § 23).

8. Bu doğrultuda anılan kararda kullanıcıların UYAP üzerinden yaptıkları işlemlerin (doküman oluşturma, düzenleme, imzalama, açma, okuma ve yazdırma gibi) kayıt altına alındığı evrak işlem kütüğünün Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmesi sonucunda nihai kararın açılarak okunduğuna ilişkin bir işlemin tespiti hâlinde bu işlemi yapan ilgililerin işlem sırasında nihai kararın sonucunu öğrendiklerinin kabul edileceği, böyle bir durumda bireysel başvuru süresinin de bu tarihten itibaren başlatılması gerektiği belirtilmiştir (Hüseyin Aşkan, §§ 26-29).

9. Somut olayda başvurucunun İstinaf Dairesinin nihai kararını UYAP vatandaş portal uygulaması üzerinden 4/10/2023 tarihinde saat 14.54'te okuduğu görülmüştür. Bir başka ifadeyle başvurucu, ileri sürdüğü ihlal iddiaları bakımından nihai kararı 4/10/2023 tarihi itibarıyla öğrenmiştir. Başvurucunun bu tarihten itibaren en geç otuz gün içinde bireysel başvuruda bulunması gerekirken bu süre geçtikten sonra 21/11/2023 tarihinde yaptığı başvurunun süresinde olmadığı açıktır.

10. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FATİH KULOĞLU VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/108273 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/108273

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FATİH KULOĞLU VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/108273)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Serdar KAYA

Başvurucular : Fatih KULOĞLU ve diğerleri [bkz. ekli listenin (D) sütunu]

Vekili : bkz. ekli listenin (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvurular, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararlarında başvurucuların karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddialarının karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ve Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Ekli tabloda numaraları belirtilen başvurular, konu bakımından ilgisi nedeniyle bu başvuru ile birleştirilmiştir.

2. Başvuruculardan bir kısmı, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılama imkânlarının bulunmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuşlardır.

II. DEĞERLENDİRME

3. Başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculardan adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden

4. Başvurucular; başta ByLock programının örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla

kullanıldığına dair yargılama makamları tarafından mahkûmiyet kararına dayanak alınan delillere ve yapılan değerlendirmelere karşın davanın esasına etkili olarak ileri sürdükleri itirazlarının karşılanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculaların bu iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

5. Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender ([GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda, kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi; anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bir iddia olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirmede bulunulmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi, bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

6. Neticede başvuruculaların ByLock uygulamasını kullandıklarına ilişkin tespiti içeren deliller, terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararlarında belirleyici delil olarak değerlendirilmekle birlikte bu kullanımın gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla gerçekleştirildiğinin ortaya konulmadığı mevcut başvurular yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle aşağıda listelenen başvuruculaların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi ile ByLock Verilerini İçeren Dijital Materyallerin Mahkeme Huzuruna Getirtilmemesi ve Bu Materyaller Üzerinden Bilirkişi İncelemesi Yaptırılmaması Nedenleriyle Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvuruculardan bir kısmı, ByLock verilerini içeren dijital materyallerin Mahkeme huzuruna getirtilmemesi ve bu veriler üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin, terör örgütü üyeliği suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan bazı eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle de suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender kararında varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 60, 61). Mevcut başvurularda varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre başvuruculaların benzer ihlal iddiaları yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle aşağıda listelenen başvurucuların Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ve Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığına karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden

11. Başvuruculardan bir kısmı, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Başvuruculara iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023), Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları Yönünden

13. Başvuruculardan bir kısmı, adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvuruculara ihlal iddiaları ve başvurulara konu temel şikâyetlere ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde bir kısım başvurucunun Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

14. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

15. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

16. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

17. Başvurucular; maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadıklarından maddi tazminat taleplerinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından da manevi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizlenmesi talebinde bulunan başvuruculların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

B. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

Ç. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (F) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli listenin (H) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli listenin (G) sütununda belirtilen harçların tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

Ğ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BEHZAT ZENGİN VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/37997 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/37997

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BEHZAT ZENGİN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/37997)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Behzat ZENGİN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : Av. Orhan ÖZDEMİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması ve aleyhe yargılama giderine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvurular, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle birleştirilmiş ve inceleme 2024/37997 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Birleşen 2024/38244 numaralı bireysel başvuruda ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek

ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1.B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Davasında Aleyhe Yargılama Giderine Hükmedilmesi Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Kübra Yıldız ve diğerleri ([GK], B. No: 2018/32734, 28/7/2022), Mehmet Komutan ([1. B.], B. No: 2020/10899, 30/4/2024) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili ile kamulaştırmasız el atma davalarında aleyhe hükmedilen yargılama gideri ve vekâlet ücreti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerde uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucular aleyhine yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

8. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

9. Kamulaştırmasız el atma tazminatının değer kaybetmesi ve kamulaştırmasız el atma davasında aleyhe yargılama giderine hükmedilmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan

kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı olarak hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Aleyhe yargılama giderine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı olarak hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının aleyhe yargılama giderine hükmedilmesi nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda ayrıntısı belirtilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile (F) sütununda yer alan vekâlet ücretlerinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KERİME ÖZDİLEK VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/44204 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/44204

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KERİME ÖZDİLEK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/44204)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Kerime ÖZDİLEK 2. Meryem ACET 3. Ömer ÖZDİLEK 4. Sare SAADET 5. Zeynep AKÖZ

Vekili : Av. Abdulmuttalip ÇELEBİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu kurumundan olan para alacağının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, kamu kurumlarından olan çeşitli para alacaklarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamu makamlarından olan alacakların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (bir sosyal güvenlik ödemesi yönünden bkz. Ferda Yeşiltepe [GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017; ihale alacağı yönünden bkz. ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/2267, 21/12/2017; vergi iadesi alacağı yönünden bkz. Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş. [2. B.], B. No: 2013/28, 25/2/2015; deprem

nedeniyle tazminat yönünden bkz. Abdulhalim Bozboğa [1. B.], B. No: 2013/6880, 23/3/2016; Yıldız Korkut [2. B.], B. No: 2016/8532, 9/5/2019; açığa alınan memurun maaş farklarının iadesi yönünden bkz. Vildan Utku Atalay [1. B.], B. No: 2015/4812, 7/2/2019). Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve maddi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

5. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesine (E.2023/2213, K.2024/1180) gönderilmek üzere Mustafakemalpaşa 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/774, K.2023/198) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADNAN SEMİZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/64496 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/64496

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADNAN SEMİZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/64496)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Adnan SEMİZ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütununda bulunan vekiller

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvurular konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle birleştirilmiş ve inceleme 2024/64496 numaralı bireysel başvuru üzerinden yürütülmüştür. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir. Başvuruculardan Sami Şişman'ın başvuruda bulunduktan sonra 20/3/2025 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

3. Başvuruda ve birleşen 2025/6416, 2025/18740, 2025/18744, 2025/18746, 2025/18748, 2025/18751, 2025/18753, 2025/20130, 2025/20179, 2025/20187, 2025/20198, 2025/27879, 2025/27880 ve 2025/29364 numaralı bireysel başvurularda ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Sami Şişman Yönünden

4. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi; mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat etmiş olan başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yaptıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Sami Şişman yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir (benzer yönde bkz. Abdurrahman Beycur ve diğerleri, §§ 31-43).

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Mülkiyet Hakkının Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Mülkiyet Hakkının Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Yönünden İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B.

No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına (veya uğratılarak ödenmesine) ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının (veya uğratılarak ödenmesinin) başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

10. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

11. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

12. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvuruculaların diğer tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Sami Şişman yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Diğer başvurucular yönünden;

1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (H) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

D. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen manevi tazminatın listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYDIN AKGÜL VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/2778 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/2778

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYDIN AKGÜL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/2778)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yücel ARSLAN

Başvurucular : 1. Aydın AKGÜL 2. Halûk GEDİKLİ 3. İsmail AKSOY

Vekili : Av. Yusuf GÜNEY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurular, açık görüş sırasında masaların ziyaretçiler ile mahpuslar arasındaki teması ve geçişi engelleyecek surette bariyer şeklinde konulması nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular süresi içinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. 2020/5955 ve 2020/5366 numaralı başvurular, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2020/2778 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmiş ve inceleme 2020/2778 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Birinci ve ikinci başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucular, başvuru tarihinde, Silivri 6 No.lu L Tipi Ceza İnfaz Kurumunda (Kurum) silahlı terör örgütüne üye olma suçundan hükümlü olarak bulunmaktadır.

7. Başvurucular, Kuruma verdikleri dilekçelerinde açık görüşlerde yan yana dizilen masaların etrafında aileleri ve çocukları ile temasın engellendiğini belirterek ziyaretçiler ile mahpuslar arasında teması ve geçişi sağlayacak şekilde etrafı açık olan masalarda ziyaretçileri ile beraber oturabilecekleri bir oturma düzeninin oluşturulması talebinde bulunmuştur. Kurum İdare ve Gözlem Kurulu (Kurul) talepleri reddetmiştir.

8. Kurul kararlarında, Kurumda barındırılan mahpusların tutuklu oldukları ya da hüküm giydikleri suç tipleri belirtildikten sonra açık ziyaretlere günlük ortalama 1300 ila 1500 ziyaretçinin geldiği, buna karşılık 300 ila 330 mahpusun ziyarete çıktığı vurgulanmıştır. Kurul muhtemel bir kargaşaya, firara veya herhangi bir madde alışverişine meydan verilmemesi amacıyla masaların yan yana birleştirildiğini, bu şekilde denetim ve kontrollerin kolay ve sağlıklı bir şekilde yapıldığını, ziyaretçilerle mahpusların maddi temasının engellenmediğini, çocuklarını yanlarına almalarına ve oturtmalarına izin verildiğini belirtmiştir. Bu uygulamanın kurum asayiş ve güvenliği ile ilgili olduğuna dikkat çeken Kurul, Kurumda dört adet açık görüş salonu bulunduğunu, ziyaretçi ve mahpus sayıları dikkate alındığında masa düzeni ile ilgili tedbir alınması gerekliliğini ifade etmiştir.

9. Başvurucular, Kurulun söz konusu kararlarına karşı Silivri 1. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) şikâyet başvurusunda bulunmuştur.

A. Başvurucu Aydın Akgül Yönünden

10. İnfaz Hâkimliği 24/10/2019 tarihinde şikâyetin kabulüne karar vermiştir. Hâkimlik kararında, her ne kadar Kurul kararında temasın engellenmediği belirtilmişse de açık görüş usulüne aykırı hareket edildiği yönünde idarenin bir eylemine karşı şikâyet başvurusunda bulunulduğunu, başvurucunun şikâyetinin açık görüşe gelen ziyaretçileri ile maddi temasa izin verilmemesine ilişkin olduğunu belirtmiştir. Ziyaret esnasında madde alışverişi ve mesaj iletiminin engellenmesi yükümlülüğünün idarede olduğunu vurgulayan Hâkimlik; bu yükümlülüğü yerine getirmek amacıyla açık görüş ziyaret usulüne aykırı hareket edilemeyeceğini, kanuna aykırı hareket edilerek önlem alınamayacağını, ziyaret mahalline giriş ve çıkışlarda mahpusların üst aramasının yapıldığını ve kanunun izin verdiği sınırlar içinde hareket edilerek gerekli tedbirlerin alınabileceğini belirterek Kurumun takdir hakkını kullanmasının usul ve kanuna uygun olmadığına karar vermiştir.

11. Anılan karara karşı Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığının yaptığı itirazı, Silivri Ağır Ceza Mahkemesi 26/11/2019 tarihli kararıyla kabul etmiş ve İnfaz Hâkimliği kararının kaldırılmasına karar vermiştir.

12. Söz konusu kararda Ağır Ceza Mahkemesi, Kurul kararında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ve sol terör örgütleri suçundan barındırılmakta olan mahpusların içeriden dışarıya ya da dışarıdan içeriye açık veya şifreli mesajlar iletmesi ihtimaline karşı yoğun güvenlik önlemleri alındığının ve muhtemel bir kargaşaya ve bununla birlikte firara ve herhangi bir madde alışverişine meydan vermemek için kontrolü kolaylaştırmak amacıyla açık görüş mahallinde bulunan masaların yan yana birleştirilerek denetim ve kontrollerin kolay ve sağlıklı bir şekilde yapılmasının sağlandığının belirtildiğine yer vermiştir. Mahkeme, Kurul kararında mahpuslar ile ziyaretçilerin maddi temasının engellenmediğinin ve mahpusların çocuklarını yanlarına

almalarına ve oturtmalarına izin verildiğinin belirtildiğini göz önüne alarak Kurul kararında yer verilen gerekçelerin yerinde olduğunu ifade etmiştir.

13. Başvurucu, nihai karar kendisine 11/12/2019 tarihinde tebliğ edildikten sonra 10/1/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Başvurucular Halûk Gedikli ve İsmail Aksoy Yönünden

14. İnfaz Hâkimliği 25/11/2019 tarihli kararlar ile başvurucuların şikâyetini reddetmiştir. Kararlarda Hâkimlik 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 86. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, kapalı ve açık ceza infaz kurumlarına ziyaret veya görüşe gelen resmî heyet ve özel kişilerin kurum güvenliğini tehlikeye sokacak davranışlarda bulunamayacağı, kurum güvenliği için alınan ve uygulanan yasal ve idari tedbirlerin değiştirilmesinin istenemeyeceğinin düzenlendiğini belirtmiştir.

15. Hâkimlik; Kurum tarafından suç grubu dağılımı gözönüne alındığında açık ya da şifreli mesajlar iletilmesi ihtimaline karşın yoğun güvenlik önlemlerinin alındığını, söz konusu uygulamanın olası bir kargaşaya, firara ve herhangi bir madde alışverişine meydan vermemek amacıyla denetim ve kontrollerin kolay ve sağlıklı bir şekilde yapılmasını sağlamaya yönelik olduğunu vurgulamıştır. Ek olarak Hâkimlik 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'e (Ziyaret Yönetmeliği) uygun olarak mahpusların maddi temasının engellenmediği, mahpusların çocuklarını yanlarına almalarına ve oturtmalarına izin verildiği gözetildiğinde Kurum kararının usul ve kanuna uygun olduğunu belirtmiştir.

16. Başvuruculaların bu kararlara itirazları Silivri Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 25/12/2019 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

17. Nihai kararlar başvuruculara 14/1/2020 tarihinde tebliğ edildikten sonra başvurucular 30/1/2020 ve 12/2/2020 tarihlerinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

18. Öte yandan başvurucular 21/12/2022, 4/2/2022, 1/6/2023 tarihlerinde denetimli serbestlik tedbiri kapsamında tahliye edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. 5275 sayılı Kanun'un başvuruya konu olan süreçte yürürlükte olan "Hükümlüyü ziyaret" başlıklı 83. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hükümlü, belgelendirilmesi koşuluyla eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile vasisi veya kayyımı tarafından haftada bir kez ve ayrıca kuruma kabullerinde, zorunlu hâller dışında bir daha değiştirilmemek üzere, ad ve adreslerini bildirdiği en fazla üç kişi tarafından, yarım saatten az ve bir saatten fazla olmamak üzere çalışma saatleri içinde ziyaret edilebilir...

...

(3) Görüşler, koşul ve süreleri Adalet Bakanlığınca hazırlanan yönetmelikle kapalı ve açık olmak üzere iki biçimde yaptırılır."

20. Ziyaret Yönetmeliği'nin "Açık görüş" başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Açık görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin maddi temasına imkan verecek şekilde, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından işitilebildiği ve izlenebildiği, ceza infaz kurumunun bu iş için tahsis edilmis özel bölümünde yapılan ziyaret ve görüşmelerdir.

21. Ziyaret Yönetmeliği'nin başvuruya konu olan süreçte yürürlükte olan "Ziyaret edebilecek kişiler" başlıklı 14. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Hükümlü ve tutuklular, anne, baba, eş, çocuk ve torunlarıyla ayda bir gün açık görüs yapabilir.

Görüş günleri kurumca belirlenir..."

22. Ziyaret Yönetmeliği'nin başvuruya konu olan süreçte yürürlükte olan "Bayramlarda ve özel günlerde açık görüş" başlıklı 15. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Hükümlü ve tutuklular, Bakanlıkça uygun görülen, dinî ve milli bayramlar ile özel günlere mahsus olmak üzere, belirlenen tarihlerde, anne, baba, eş, çocuk, torun, büyükanne, büyükbaba ve kardeşleriyle açık görüş yapabilir..."

23. Ziyaret Yönetmeliği'nin "Açık görüş yapılacak yer" başlıklı 16. maddesi şöyledir:

"Açık görüşler, ceza infaz kurumunun oda ve eklentileri dışında, bu iş için ayrılmış özel bölümünde, bulunmadığı takdirde, ceza infaz kurumu müdürünün uygun görecegi yerde yaptırılır."

24. Ziyaret Yönetmeliği'nin "Açık görüşe iliskin diğer konular" başlıklı 18. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Hükümlü ve tutuklu sayısının, verilen açık görüş günü sayısına bölünmesi suretiyle, görüş gününe kadar gruplar oluşturulur, her grubun görüş günü ve saatleri, ailelerine bildirilmek üzere, hükümlü ve tutuklulara tebliğ edilir ve hazırlanan program ayrıca koğuşlara ve ziyaretçilerin görebilecegi uygun yerlere asılır.

...

Her grubun açık görüşü bittikten sonra, görüş yerinde bulunan hükümlü ve tutuklular, görevliler nezaretinde dikkatli bir sekilde arandıktan sonra koğuş veya odalarına götürülerek burada sayılır. Kimlikleri, fotoğraflı belgelerle kontrol edilir, grup mevcudunun tam olduğunun anlasılması üzerine, ziyaretçilerin kurum dışına çıkmasına izin verilir.

Açık görüşlerde, görüş mahallinde yeteri kadar dış güvenlik görevlisi gözlemci olarak bulundurulur..."

B. Uluslararası Hukuk

25. Uluslararası düzenlemeler ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadı için bkz. Hüseyin Ekinci ([1. B.], B. No: 2016/38867, 3/7/2019, §§ 36-43).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Anayasa Mahkemesinin 21/4/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

27. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculların açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Aile Hayatına Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

28. Birinci başvurucu; ziyaretçilerinin 1000 km uzaktan geldiklerini, açık görüşte eşiyle ve ağabeyiyle yan yana oturmasına izin verildiğini, onlarla fiziksel temas kurabildiğini ancak kızının ve yeğenlerinin karşısına oturtularak aralarında da geçişi engelleyecek şekilde masa düzeniyle bariyer oluşturulması nedeniyle kızına ve yeğenlerine sarılamadığını ve onlarla fiziksel temas kuramadığını belirtmiştir. Başvurucu, kendisiyle aynı koğuşta kalan başka bir mahpusun kendi başvurusundan sadece iki ay önce talebinin mahkeme kararlarıyla kabul edildiğini ve 7/10/2019 tarihli açık görüşten bu yana bahsi geçen mahpusa özel bir odada bariyer olmaksızın açık görüş yaptırıldığını belirterek bu kişinin talebinin kabulüne ilişkin mahkeme kararlarını dilekçesinin ekinde sunmuştur.

29. İkinci başvurucu eşi ve çocuklarıyla yan yana oturabilme hakkının elinden alındığını; üçüncü başvurucu da kapasitenin üstünde ve bariyer konularak açık görüş yaptırıldığını, küçük çocuğunun masanın altından yanına gelebildiğini ve fiziki temasın engellendiğini belirtmişlerdir. Başvurucular haberleşme hürriyeti, adil yargılanma hakkı, kötü muamele ve ayrımcılık yasağı ile aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

30. Bakanlık görüşünde; aile hayatına saygı hakkının ve diğer temel hak ve hürriyetlerin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunan ilk iki başvurucu başvuru dilekçesinde belirttikleri iddialarını ve taleplerini yinelemiştir.

2. Değerlendirme

31. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, ... aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. ... aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

32. Anayasa’nın 41. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Aile, Türk toplumunun temelidir ...

Devlet, ailenin huzur ve refahı ... için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar..."

33. Başvuruculaların şikâyetinin özünün açık görüşte ziyaretçiler ile mahpuslar arasında teması ve geçişi engelleyecek şekilde masaların yan yana dizilmesi nedeniyle aileleriyle görüşme imkânından tam manasıyla yararlanamamalarına ilişkin olduğu anlaşıldığından başvurular aile hayatına saygı kapsamında incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

34. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

35. Aile hayatına saygı hakkı Anayasa’nın 20. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınmıştır. Madde gerekçesi de dikkate alındığında kamusal makamların özel hayata ve aile hayatına müdahale edememesi ile kişinin ferdî ve aile hayatını kendi anladığı gibi düzenleyip yaşayabilmesi gereğine işaret edildiği görülmekte olup söz konusu düzenleme,

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 8. maddesi çerçevesinde korunan aile hayatına saygı hakkının Anayasa’daki karşılığını oluşturmaktadır. Ayrıca Anayasa’nın 41. maddesinin -Anayasa’nın bütünselliği ilkesi gereği- özellikle aile hayatına saygı hakkına ilişkin pozitif yükümlülüklerin değerlendirilmesi bağlamında dikkate alınması gerektiği açıktır (Murat Atılgan [2. B.], B. No: 2013/9047, 7/5/2015, § 22; Marcus Frank Cerny [GK], B. No: 2013/5126, 2/7/2015, § 36).

36. Anayasa'nın 19. maddesi gereğince hükümlü ve tutukluların özel ve aile hayatının sınırlanması hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Öte yandan hükümlü ve tutukluların özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı, ceza infaz kurumu idaresinin hükümlü ve tutukluların ailesi ve yakınlarıyla temasını devam ettirecek önlemleri almasını zorunlu kılmaktadır (Mehmet Zahit Şahin [1. B.], B. No: 2013/4708, 20/4/2016, § 36). Bununla beraber bu yükümlülük yerine getirilirken ceza infaz kurumunda tutulmanın doğal sonuçlarının gözetilmesi gerekmektedir.

37. Devletin hükümlü ve tutukluların ailesi ve yakınlarıyla iletişimini devam ettirecek önlemleri alması pozitif yükümlülüklerinin bir gereği olsa da hukuka uygun bir tutulmadan kaynaklanan kaçınılmaz sonuçlar nedeniyle aile hayatı kapsamındaki temasın sınırlandırılması doğaldır. Kamu düzeninin ve kurum güvenliğinin sağlanması yönündeki meşru amaç doğrultusunda ve makul bir gerekliliğin olması durumunda gerekçeleri ilgili ve yeterli şekilde açıklanarak belirli bir süre boyunca söz konusu pozitif yükümlülüğün karşılanmaması da olağan kabul edilebilir. Ancak aile hayatına saygı hakkının gereklerinin mümkün olan ilk fırsatta yerine getirilmesi ve mahpusların ailesiyle olan temasının hızlı şekilde yeniden sağlanması bir gerekliliktir (Hüseyin Ekinci, § 56; İsmail Ermiş [2. B.], B. No: 2019/35533, 13/4/2023, § 14).

38. Bu bağlamda tutuklu ya da hükümlünün aile hayatını sürdürmesini sağlamaya yeterli olacak şekilde yakın derecedeki aile bireyleriyle asgari düzeyde bir iletişim ve temas kurması her durumda sağlanmalıdır. Böylesi bir yükümlülüğün yerine getirilmesi ve tedbirler alınması, aile hayatına saygı hakkı kapsamında devletten beklenen asgari bir gerekliliktir. Birtakım teknik ya da fiziki olanakların bulunmaması, tutuklu ya da hükümlünün ailesiyle asgari şekilde iletişim ve temas kuramamasına gerekçe olarak gösterilemez. Zira mahpusun ailesiyle iletişim kurması her durumda mutlaka yüz yüze görüştürülmesi anlamına gelmemektedir (Hüseyin Ekinci, § 57).

39. Açık görüşlerde de mahpusların ziyaretçileri ile aralarında asgari temasın sağlanması ve imkânlar ölçüsünde yakınlarıyla yeterli temas edebilecekleri bir oturma düzeninin oluşturulması da devletin pozitif yükümlülükleri kapsamındadır. Asgari seviyede temastan daha üst seviyede bir imkânın sağlanmasında kamusal makamlardan beklenen tedbirlerin somut olayın koşullarında katlanılması güç bir külfet oluşturup oluşturmadığı dikkate alınmalıdır.

ii. İlkelerin Somut Olaya Uygulanması

40. Somut olayda başvurucular; açık görüşlerde masaların bariyer şeklinde konularak ziyaretçilerinin bir kısmı veya tamamı ile temasın engellendiğini, onlarla yan yana oturmalarına izin verilmediğini öne sürmüştür.

41. Mevzuatta mahpusların ziyaret haklarının kapsamı ve görüşlerin ne şekilde yapılacağı belirlenmiştir. 5275 sayılı Kanun'un 83. maddesinde hükümlüyü ziyaret, Ziyaret Yönetmeliği'nde de açık görüşe ilişkin olarak ziyaret edebilecek kişiler, ziyaret gün ve

saatleri, görüşme yapılacak yer gibi hususlar ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Yönetmelik'in 13. maddesinde açık görüşün, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin maddi temasına imkân verecek şekilde yapılacağı belirtilmiştir.

42. İnceleme konusu uygulamada, mahpusların bütün ziyaretçileriyle yan yana oturabilmelerinin mümkün olmadığı, bütün ziyaretçilerle sarılma imkânı tanınmadığı ancak masanın boyutları mümkün kıldığı ölçüde elle maddi temas gerçekleşebilecek şekilde masa düzeni kurulduğu anlaşılmaktadır. Birinci başvurucu; söz konusu uygulamanın kaldırılması talebiyle idari ve yargısal makamlara sunduğu dilekçelerde, ziyaretçilerinin 1000 km uzaktan geldiğini, kızı ve yeğenlerinin karşısına oturtulduğu ve onlara sarılmasına izin verilmediğini, bir kez ziyaretine gelen yaşlı annesine sarılamadığını, bu uygulamanın ailesinin ziyarete gelme isteklerini azalttığını ve bunun aile hayatına zarar verdiğini vurgulamıştır. Diğer başvurucular da kalabalık ortamda maddi temasın kurulamadığı koşullarda ziyaretçileriyle sağlıklı iletişim kuramadığını, ziyaretin bir nevi kapalı görüşe dönüştüğünü belirtmiştir.

43. Başvuruculaların çocukları ve aileleriyle birlikte açık görüşlerde maddi teması sağlayacak şekilde açık görüş yapabilmelerinin aile birlikteliğini ve ailenin devamlılığını korumaya hizmet eden bir hak ve imkân olduğu söylenebilir. Dolayısıyla mahpusların açık görüş aracılığıyla uzun süreden beri görmedikleri yakınları ve aile bireyleri ile bir araya gelme fırsatı elde ettikleri de gözetildiğinde ziyaretin belli bir yakınlıkta maddi teması da içerecek şekilde yapılacağına yönelik beklentileri olması makul karşılanmalıdır. Mahpusların ziyaretçileri ile yapacakları açık görüşlerde maddi temasın şeklinin idare tarafından belirlenmesinin ise mahpusların bu haktan tam olarak yararlanamama riskini barındırdığı vurgulanmalıdır. Nitekim başvurucular, ceza infaz kurumunda bulundukları süre zarfında açık görüşlerde geçişi engelleyen masa düzeni nedeniyle bazı aile bireyleriyle yan yana oturamadıklarını ve asgari maddi teması sağlayamadıklarını iddia etmektedir.

44. Tutuklu ya da hükümlünün aile hayatını sürdürmesini sağlamaya yeterli olacak şekilde yakın derecedeki aile bireyleriyle asgari düzeyde bir iletişim ve temas kurması için devlete yüklenen yükümlülüğün yerine getirilmesi ve tedbirler alınması, aile hayatına saygı hakkı kapsamında devletten beklenen asgari bir gerekliliktir (Hüseyin Ekinci, § 57). Öte yandan açık görüşlerde devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında mahpusların ziyaretçileriyle asgari maddi temasın sağlanması bakımından hangi seviyede bu yükümlülüğü yerine getirmesi gerektiğinin tespitinde ceza infaz kurumunun kapasitesi ile görüşme yapanların sayısından kaynaklanan zorluklar ile idare tarafından kamu düzeninin ve ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması ile suç işlenmesinin önlenmesi amaçlarının gözetilmesi gerektiği dikkate alınmalıdır. Kurum güvenliği ya da kamu düzeni aksini gerektirmedikçe ilgili idari mercilerce mahpusların ziyaretçileriyle temas kurmalarını sağlayacak şekilde görüş düzeninin sağlanması ve muhtemel kısıtlamaların keyfîlik içermemesi gerekir. Bununla birlikte somut olayın özelliklerine göre tüm unsurlar dikkate alınarak bu yükümlülüğün kamusal makamlara yüklediği külfetin katlanılması güç bir durum oluşturup oluşturmadığı gözetilmelidir.

45. Başvuruya konu olayda uygulanan mevzuatın değerlendirilmesinde, mahpuslar ile ziyaretçileri arasında maddi temasın nasıl gerçekleşeceğine dair açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumda uygulamada idareye düşen asgari temasın sağlanmasında pozitif yükümlülüklerini elindeki imkânlar ve takdir yetkisi çerçevesinde yerine getirmesidir. Örneğin asgari seviyenin üzerinde olacak şekilde her bir ailenin ayrı odada görüştürülmesi ve her bir ziyaretçi ile çok yakın temasın sağlanması -her olayın koşullarına göre ayrı ayrı

değerlendirilmesi gerekmekle birlikte- ceza infaz kurumları idareleri açısından aşırı bir külfet doğurabilir. İncelenen olaylarda başvurucuların ziyaretçileriyle maddi temasının tamamen engellendiği iddiası bulunmamaktadır. Birden çok kişiyle aynı anda her bir mahpusun görüşme gerçekleştirdiği, arada uzun masaların bulunduğu, bazı ziyaretçileri ile kucaklaşma seviyesinde temas kurulamadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda devletin pozitif yükümlülüklerinin yerine getirilip getirilmediği hususu irdelenirken idarenin uygulaması ile yargı mercilerinin gerekçelerine bakılması gerekir.

46. Kurul kararlarında, açık ziyaretlere günlük ortalama 1300 ila 1500 ziyaretçinin geldiği, buna karşılık 300 ila 330 mahpusun ziyarete çıktığı vurgulanmıştır. Başvuruculaların talebini reddeden İnfaz Hâkimliği ve itiraz mercii kararlarında 5275 sayılı Kanun'un 86. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, kapalı ve açık ceza infaz kurumlarına ziyaret veya görüşe gelen resmî heyet ve özel kişilerin, kurum güvenliğini tehlikeye sokacak davranışlarda bulunamayacağı, kurum güvenliği için alınan ve uygulanan yasal/idari tedbirlerin değiştirilmesinin istenemeyeceğinin düzenlendiği ifade edilmiştir. Kararlarda, söz konusu uygulamanın denetim ve kontrollerin kolay ve sağlıklı bir şekilde yapılmasını sağlamaya yönelik olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Ziyaret Yönetmeliği'ne uygun olarak mahpusların maddi temasının engellenmediği, mahpusların çocuklarını yanlarına almalarına ve oturtmalarına izin verildiğine yer verilmiştir.

47. Somut olayda başvuruculaların talebine yönelik olarak başvuru konusu edilen görüşün koşulları irdelenerek ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde yapılan değerlendirmelerin yeterli olduğu ve keyfîlik içermediği söylenebilir. Ayrıca başvuruculaların aileleri ile görüşme imkânından yararlandırıldıkları, bir araya gelmelerinin ve asgari şekilde de olsa temas kurmalarının sağlandığı, söz konusu açık görüş hakkından başvuruculaların ve ailelerinin düzenli ve belirli aralıklarla yararlanma haklarının bulunduğu da açıktır. İlgili uygulamanın başvuruculaların ailesiyle temas kurma ve aile ilişkilerini sürdürme imkânını ortadan kaldırmadığı, ceza infaz kurumunun koşulları içinde gerçekleştirilen kısıtlamaların aile hayatını etkilemesinin kaçınılmaz olandan öte olmadığı ve uygulamanın infaz kurumlarının imkânları ölçüsünde makul kabul edilebileceği değerlendirilmektedir. Bununla beraber yakınılan durumun süreklilik arz etmediği, iletişim ve temas kurma hakkının sağlandığı görülmektedir. Bu doğrultuda idari ve yargısal makamlar tarafından açıklanan gerekçelerin hakkın güvencelerinin gerisinde kalınmadığını ortaya koyacak nitelikte ilgili ve yeterli olduğu ve kamusal makamlarca aile hayatına saygı hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerin gereğinin yerine getirilmediğinin söylenemeyeceği kanaatine varılmıştır.

48. Açıklanan gerekçelerle aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

Ç. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2)

numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucuların yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖZGE SUSAM VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/14027 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/14027

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZGE SUSAM VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/14027)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muhammed Cemil KANDEMİR

Başvurucular : 1. Halil İbrahim KELEŞ 2. Hamide GÜNGÖR ÇAYLAK 3. Kahraman ATAY 4. Muhammed Alper KARAASLAN 5. Nezaket Ülkü YILDIRIM 6. Seval ÇORUH 7. Yavuz DAŞTAN 8. Yusuf YILDIRIM

Vekili : Av. İsmihan Kübra TOPAL 9. Neşe CAVLAK Av. Dilek ATAK 10. Aslı TAŞKIN 11. Ayşen ÇOTUR 12. Cevahir BOY 13. İsmahan KIRLANGIÇ 14. Kader ARSLAN 15. Kubilay UYSAL 16. Mehmet Ali TURHAN 17. Mustafa SUSAM 18. Özge SUSAM 19. Özgür KAHRAMAN 20. Özgür ÖZTÜRK 21. Reyhan KARABEY ÖZTÜRK 22. Sebahattin KIRLANGIÇ 23. Sevgi GÜLBİTTİ Av. İlkay BAHÇETEPE KARAKURT 24. Veysel IŞIK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, üyesi oldukları sendikaların aldıkları kararlar üzerine öğle arasındaki nöbet görevlerini yerine getirmeyen kamu görevlilerinin disiplin cezaları ile cezalandırılması nedeniyle sendika haklarının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda öğretmen olup Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİTİM SEN) ve Türk Eğitim Sendikası (TÜRK EĞİTİM-SEN) üyesidir.

A. Arka Plan Bilgisi

3. Öğretmenlerin görev ve sorumlulukları ile nöbet görevine ilişkin genel arka plan bilgisi

için bkz. Osman Bayat ve diğerleri [GK], B. No: 2016/11319, 5/9/2024, §§ 5-10.

4. Öğretmenlerin görev ve sorumlulukları ile nöbet görevine ilişkin düzenlemeler 26/7/2014 tarihli ve 29072 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin (İlköğretim Kurumları Yönetmeliği) "Müdür yardımcısı ve öğretmenlerin nöbet görevi" başlıklı 44. maddesi ile 7/9/2013 tarihli ve 28758 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği) "Öğretmenlerin görevleri ve sorumlulukları" başlıklı 86. ve "Öğretmenlere nöbet görevi verilmesinin esasları" başlıklı 91. maddesinde yer almaktadır (Osman Bayat ve diğerleri, § 5).

5. Anılan mevzuata göre nöbetlerde uyulması gereken esaslar öğretmenler kurulunda görüşülerek nöbetçi öğretmen görev talimatnamesi hazırlanır. Söz konusu görev, eğitim faaliyetinin başlamasından belli bir süre öncesinde başlar ve bitiminden sonra belli bir süre daha devam eder. Bu süre zarfında nöbetçi öğretmenden öğrencilerin izlenmesinden, öğretmenlerin derslere zamanında girip girmediğinin kontrolüne, izinli öğretmenler nedeniyle boş kalan sınıfların idareye bildirilmesinden, binanın ısıtma, elektrik ve sıhhi tesisatın çalışıp çalışmadığının takibine kadar idarecilerle koordinasyon içinde olmak kaydıyla bir dizi yoğun emek ve dikkat gerektiren çeşitli görevleri yerine getirmesi beklenir. Buna göre nöbet görevi eğitim ve öğretim hizmetlerinin gereği gibi (düzenli ve sürekli) yerine getirilmesinin asli bir unsurudur ve bu bağlamda izleme ve denetleme görevlerini kapsar (Osman Bayat ve diğerleri, § 6).

6. Nöbet görevi, öğretmenlerin asli görevi içinde kabul edilmektedir (Osman Bayat ve diğerleri, § 7). TÜRK EĞİTİM-SEN tam gün eğitim yapan eğitim kurumlarında görev yapan üyelerinden isteyenlerin 2017-2018 öğretim yılı sonuna kadar öğle arasında nöbet tutmamaları kararını almıştır. Mezkûr 12/3/2018 tarihli ve 53 sayılı karar şöyledir:

"Tam gün eğitim yapan eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere, kesintisiz bir şekilde, tüm gün nöbet görevi verilmekte ve öğle arasında da nöbet alanında bulunarak nöbet görevini yerine getirmeleri istenilmektedir. Öğretmenlerimizi beslenme, dinlenme ve ibadet gibi en temel ve insani ihtiyaçlarını karşılama hakkı verilmeksizin tüm gün nöbet görevi verilmesi yasal ve adil değildir. Bu sebeple tam gün eğitim yapan eğitim kurumlarında nöbet görevini yerine getiren üyelerimizden isteyenlerin 2017-2018 öğretim yılı sonuna kadar öğle arasında dinlenme hakkını kullanmalarına ve öğle arasında nöbet tutmamalarına karar verilmiştir."

7. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikasının (EĞİTİM SEN) 26/2/2018 tarihli kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Tam gün eğitim yapılan okullarda, sendikamız üyesi öğretmenlerin öğle tatillerinde, temel gereksinimlerini karşılayabilmeleri için, nöbet görevlerini 2017-2018 öğretim yılı sonuna kadar yerine getirmemeleri kararı alınmıştır.”

8. Öte yandan mezkûr sendika kararlarının (bkz. §§ 6-7) alındığı ve başvuru konusu disiplin cezalarının tesis edildiği tarihlerde tam gün eğitim yapan okullarda öğle arasında nöbet tutmaya ilişkin anılan yönetmeliklerde bir düzenleme olmadığı görülmektedir. İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde 10/7/2019 tarihinde ve Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde 5/9/2019 tarihinde yapılan değişikliklerle tam gün eğitim yapan okullarda öğle arası nöbet görevinin öğretmenlerin temel ihtiyaçlarının gözönüne alınarak dengeli bir şekilde düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

B. Somut Olaylara İlişkin Bilgiler

9. Başvurucular; söz konusu sendika kararlarına istinaden kendilerine nöbet görevi verilmemesini, verilmesi hâlinde bu görevlerini yerine getirmeyeceklerini okul idarelerine bildirmiştir. Başvuruculaların nöbet görevlerini yerine getirmediklerinin tespit edilmesi üzerine haklarında disiplin soruşturmaları başlatılmıştır. Başvuruculaların 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrası uyarınca çeşitli disiplin cezaları (uyarma, kınama veya aylıktan kesme) ile cezalandırılmalarına karar verilmiştir. Başvurucular, haklarında tesis edilen disiplin cezalarının iptali talebiyle davalar açmıştır.

10. Başvuruculaların açtıkları davalarda bazı idare mahkemeleri dava konusu işlemin iptaline bazıları ise davanın reddine karar vermiştir. İstinaf aşamasında yapılan incelemelerde, ilk derece mahkemelerinin davanın reddine ilişkin kararlarına karşı yapılan başvurular reddedilirken; işlemin iptali yönündeki ilk derece mahkeme kararları kaldırılarak davaların reddine karar verilmiştir. Yargılama mercileri nihai olarak başvuruculaların açtıkları davaların reddine karar vermiştir.

11. Yargılama mercilerinin davaların reddine ilişkin kararlarının gerekçeleri benzerdir. Kararlarda; usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan yönetmelikle tam gün eğitim yapan okullarda öğretmenlere öğle arası da dâhil -tam gün- nöbet görevi verilebileceğinin düzenlendiği, söz konusu sendika kararlarının nöbet görevinin yerine getirilmemesinin mazereti olarak gösterilemeyeceği, sendika kararlarının kamu görevlilerinin ortak menfaatlerini korumak şeklindeki sınırı aşarak mevzuat hükümlerinin eğitim öğretim dönemi boyunca uygulanmaması niteliği taşıdığı, yönetmelikle getirilen nöbet görevinin sendika kararıyla sürekli olarak işlevsiz kılınmasının sendikal faaliyet kapsamında değerlendirilemeyeceği gerekçelerinin bir kısmına veya tamamına yer verildiği görülmektedir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan ekli tablonun (B) sütununda belirtilen başvuruların 2020/14027 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Sendika Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

13. Başvurucular, üyesi oldukları sendikaların aldıkları kararlar uyarınca gerçekleştirdikleri eylemler nedeniyle disiplin cezası almaları sebebiyle ifade ve örgütlenme özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Anayasa Mahkemesi, önceki kararlarında kamu görevlileri sendikalarının faaliyet alanlarına ilişkin oldukça geniş açıklamalarda bulunmuştur (Ahmet Parmaksız [GK], B. No: 2017/29263, 22/5/2019, §§ 50, 62; Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy [1. B.], B. No: 2018/24874, 31/3/2022, §§ 26, 36). Başvurucular, başvuru konusu nöbet tutmama eylemleriyle idareyi baskı altına alarak öğle arasındaki nöbet görevlerine ilişkin düzenlemenin değiştirilmesini hedeflemiş ve bu eylemleri sendika kararı üzerine gerçekleştirmiştir. Dolayısıyla anılan eylem çağrısının kamu görevlisinin çalışma hayatı ve bu bağlamda sendikaların çekirdek faaliyet alanı ile ilgili olduğu anlaşıldığından somut olaya konu müdahalelerin sendika hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (sendikal hakların değerlendirme usulü ve mahiyeti için bkz. Ahmet Parmaksız, §§ 48-63; Ayfer Altuntaş ve İkbal Ünzile Gürsoy, §§ 24-34).

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvuruların bu kısımlarının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Başvuruculaların üyesi oldukları sendikaların kararlarını gerekçe göstererek nöbet tutmamaları üzerine disiplin cezasıyla cezalandırılmaları sendika hakkına bir müdahaledir. 657 sayılı Kanun'un 26. ve 125. maddelerinin müdahalelerin kanuni dayanağını oluşturduğu ve kanunilik ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır. Başvuruculaların nöbet görevlerini yerine getirmemeleri nedeniyle yapılan müdahalelerin kamu hizmetinin gereği gibi yerine getirilmesine yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve Anayasa'nın 51. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacını taşıdığı sonucuna varılmıştır. Bunun yanı sıra sendika hakkına yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (Tayfun Cengiz [2. B.], B. No: 2013/8463, 18/9/2014, § 55; Abidin Aydın Tüfekçi [1. B.], B. No: 2013/1315, 15/4/2015, § 52; Hikmet Aslan [2. B.], B. No: 2014/11036, 16/6/2016, § 50). Bu itibarla müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğu yönünden inceleme yapılacaktır.

17. Başvuruculaların sendika faaliyetleri çerçevesinde öğle arasında nöbet tutmamak şeklindeki eylemlerine verilen disiplin cezalarının demokratik toplumda gerekli olduğunun kabulü için disiplin cezası verilmesine ve buna dair açılan davaların yargılama mercilerince reddedilmesine ilişkin gerekçelerin ilgili ve yeterli olması gereklidir (benzer yaklaşım için bkz. Tayfun Cengiz, § 57).

18. Anayasa Mahkemesi Mustafa Kumcu ([2. B.], B. No: 2020/19864, 17/9/2025) kararında, üyesi olduğu sendikanın aldığı eylem kararı üzerine öğle arasındaki nöbet görevlerini yerine getirmeyen kamu görevlisine kınama cezası verilmesini sendika hakkı kapsamında incelemiştir. Mustafa Kumcu kararında; sendikanın eyleminin gerekçesini, tam gün eğitim yapan okullarda öğretmenlere kesintisiz olarak tüm gün nöbet görevi verilmesi nedeniyle öğle arasında da nöbet tutan öğretmenlerin beslenme, dinlenme ve ibadet gibi en temel ve insani ihtiyaçlarını karşılayamadıkları şeklinde açıkladığı görülmektedir (Mustafa Kumcu, § 56). Kararda, ne disiplin soruşturma raporunda ne de mahkeme kararlarında başvurucunun öğle arasında nöbet tutmama gerekçesine ilişkin olarak bir değerlendirmede bulunulmadığı oysa tam gün eğitim yapan okullarda öğle arasında nöbet tutmamanın gerekçeleri konusunda ileri sürülen görüşlerin yapılacak idari ve yargısal değerlendirmede haklı bulunması durumunun davanın esasını ve sonucunu doğrudan etkileme ihtimaline sahip olduğu belirtilmiştir (Mustafa Kumcu, § 57). Mustafa Kumcu kararında, disiplin cezasına konu eylem kararının alındığı süreçte nöbetçi öğretmenlerin temel gereksinimlerini karşılaması için yeterli zamanın sağlanmasını temin eden bir mekanizma olmadığı, yargılama mercii kararlarında da sadece başvurucunun yönetmelik hükmüyle kendisi için öngörülen görevi sürekli olarak yerine getirmemesinin sendikal faaliyet kapsamına girmediği tespitinde bulunulmakla yetinildiği, mahkemelerin bu gerekçesinin yeterli olmadığı ifade edilmiştir (Mustafa Kumcu, § 58). 2019 yılında yapılan mevzuat değişiklikleriyle tam gün eğitim yapan okullarda öğle arası nöbet görevinin öğretmenlerin temel ihtiyaçlarının gözönüne alınarak dengeli bir şekilde düzenlenmesi gerektiği yönünde ilgili yönetmeliklerde düzenlemeler yapılmıştır (bkz. § 8, Mustafa Kumcu, §§ 20-22). Kararda, sendika hakkına yapılan müdahalenin demokratik toplumda gerekli olduğunun ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulamadığı değerlendirmesiyle ihlal sonucuna ulaşılmıştır.

19. Somut olayda, tam gün eğitim yapan okulda görev yapan başvuruculaların üyesi oldukları sendikaların aldığı karar üzerine öğle arasında nöbet tutmamaları nedeniyle çeşitli disiplin cezalarıyla cezalandırıldıkları görülmektedir. Yargılama mercileri verdikleri kararlarda başvuruculaların öğle arasında nöbet tutmama gerekçesine ilişkin olarak herhangi bir değerlendirmede bulunmamıştır. Anayasa Mahkemesinin Mustafa Kumcu kararındaki değerlendirmeleri dikkate alındığında başvuruculara verilen disiplin cezalarının öğle arasında nöbet görevinin yerine getirilmemesi yönünden söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum yoktur. Bu itibarla ilgili ve yeterli gerekçe içermeyen yargı kararlarıyla başvuruculaların sendika hakkına yapılan müdahaleler zorunlu sosyal bir ihtiyaca karşılık gelmediği için demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle müdahalelerin Anayasa'nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkını ihlal ettiğine karar verilmesi gerekir.

21. 2020/39298 ve 2020/39957 başvuru numaralı dosyalarda başvuruculaların disiplin cezasıyla cezalandırılmalarının bir diğer gerekçesi olarak okul servislerine ilişkin sendikanın aldığı karar uyarınca eyleme katılarak nöbet görevini yerine getirmemeleri de gösterilmiştir. Anayasa Mahkemesi Evrim Aydar ve Nermin Bilgin ([2. B.], B. No: 2021/62868, 1/10/2025) kararında nöbetçi öğretmenlerden öğrenci servislerine ilişkin olarak istenilen görevlerin nöbet görevi kapsamını aştığı yönündeki şikâyetlerin temelsiz olmadığı, nitekim 2024 yılında yapılan mevzuat değişikliğiyle öğretmenlerin öğrenci taşıma uygulamasına ilişkin nöbet görevlerinin ayrıntılı olarak düzenlendiği, idari soruşturmada ve buna ilişkin yargısal denetimde bu itirazları karşılayacak ilgili ve yeterli gerekçe bulunması gerekirken ne idari kararda ne de mahkeme kararlarında buna ilişkin değerlendirme bulunmadığı gerekçesiyle ihlal kararı vermiştir (Evrim Aydar ve Nermin Bilgin, §§ 23-25). Dolayısıyla belirtilen iki başvuruda ek olarak sunulan gerekçe bakımından anılan karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

B. Diğer İhlal İddiaları

22. Başvurucular disiplin cezasıyla cezalandırılmaları şeklindeki müdahale nedeniyle adil yargılanma ve dinlenme hakları ile eşitlik ilkesi ve angarya yasağının da ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. Sendika hakkının ihlal edildiği şikâyeti yönünden ulaşılan sonuç ve aşağıda hükmedilen giderim gözetildiğinde başvuruculaların diğer ihlal iddialarının ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucular ihlalin tespit edilmesini istemiş ve yeniden yargılama talebinde bulunmuşlardır. 2020/14027, 2020/14028, 2020/20606, 2021/14055, 2021/14471, 2021/15395, 2021/15397, 2021/15817, 2021/17998, 2021/3194, 2021/34878, 2021/35396, 2021/4150, 2022/97830 başvuru numaralı dosyalarda 20.000 TL manevi tazminata hükmedilmesi talep edilmiştir. 2021/4743 başvuru numaralı dosyada ise 4.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminata hükmedilmesi talep edilmiştir.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp

Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. İhlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi zararları karşılığında 2021/4743 numaralı başvuruda başvurucuya 50.000 TL, 2020/14027, 2020/14028, 2020/20606, 2021/14055, 2021/14471, 2021/15395, 2021/15397, 2021/15817, 2021/17998, 2021/3194, 2021/34878, 2021/35396, 2021/4150, 2022/97830 numaralı başvurularda ise taleple bağlı kalınarak 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Maddi tazminata ilişkin taleplerin ise belgelenemediğinden reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Sendika hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 51. maddesinde güvence altına alınan sendika hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. 2021/4743 numaralı başvuruda 50.000 TL, 2020/14027, 2020/14028, 2020/20606, 2021/14055, 2021/14471, 2021/15395, 2021/15397, 2021/15817, 2021/17998, 2021/3194, 2021/34878, 2021/35396, 2021/4150, 2022/97830 numaralı başvurularda ise 20.000 TL manevi tazminatın başvuruculara ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Kararın bir örneğinin sendika hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli tablonun (D) sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Ekli tablonun (E) sütununda belirtilen harç ve (F) sütununda gösterilen vekâlet ücretlerinden oluşan yargılama giderlerinin tabloda gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihlerinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

Ğ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERKAN DİNLER

B. No: 2020/34408 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/34408

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERKAN DİNLER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/34408)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Zehra GAYRETLİ

Başvurucu : Erkan DİNLER

Vekili : Av. Özcan AKINCI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kanunun suç saymadığı fiillerden dolayı mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin tespitine ilişkin kayıtların hukuka aykırı şekilde elde edilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu 1993 doğumlu olup bireysel başvuru konusu olayların meydana geldiği tarihte astsubay olarak görev yapmaktadır.

3. Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının (FETÖ/PDY) Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) içerisindeki yapılanması hakkında başlatılan bir soruşturma kapsamında etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanma talebiyle şüpheli sıfatıyla kollukta ifade veren B.İ. başvurucu hakkında da açıklamalarda bulunarak kendisinin örgüt hiyerarşisi içinde astsubaylardan sorumlu olduğunu, kendisine bağlı astsubay gruplarında yer alan başvurucunun "Doğan" kod adını kullandığını, düzenlediği sohbetlere birçok kez katıldığını ve başvurucuyu 2016 yılında H.S. isimli kişiye devrettiğini ifade etmiştir.

4. Başsavcılık tarafından astsubaylar hakkında yürütülen söz konusu soruşturmada 16/4/2018 tarihinde başvurucu yönünden tefrik kararı verilerek soruşturmaya 2018/19910 sayılı dosya üzerinden devam edilmiştir.

5. Diğer taraftan, FETÖ/PDY hiyerarşisi içinde üst konumda bulunan kişilerin örgüt içi iletişimi sağlamak amacıyla örgütün askerî mahrem yapılanmasında yer alan ve örgütte kendilerinden alt konumda olan kişileri, tespit edilmeyi zorlaştıracak şekilde önceden belirlenen tedbir kuralları doğrultusunda ankesörlü/kontörlü sabit hatlardan aradıklarına dair bilgilere ulaşılması üzerine Başsavcılık tarafından örgütün bu ildeki askerî mahrem yapılanmasına mensup kişilerin belirlenmesi amacıyla soruşturma başlatılmıştır.

6. Başsavcılık, Kayseri ilinde görev yapan asker kişilerden bu yapılanmaya mensup olanların tespiti açısından başka surette delil elde etme imkânı bulunmadığı, bu nedenle il merkezindeki ankesörlü telefonlara ait hatların HTS kayıtlarının BTK'dan getirtilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

7. Bu bağlamda Başsavcılık söz konusu ankesörlü telefonlara ait hatların 1/1/2012 ile 1/12/2016 tarihleri arasındaki telekomünikasyon yoluyla iletişimlerin 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun "İletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması" kenar başlıklı 135. maddesinin (6) numaralı fıkrası uyarınca tespit edilmesi talebinde bulunmuştur. İlgili hakimlikçe talep doğrultusunda, on beş (15) ankesörlü hattın belirlenen tarih aralıklarına dair HTS kayıtlarının getirtilmesine karar verilmiştir.

8. Kolluk görevlilerince bahsi geçen ankesörlü hatlara ait HTS kayıtları incelenmiş ve bu kayıtların analizi sonucunda 1/4/2018 tarihli İnceleme ve Tespit Tutanağı düzenlenmiştir. Anılan tutanakta başvurucunun Kayseri'de bulunan 352...08 numaralı sabit hattan kendisi gibi astsubay olan M.G. isimli kişiyle 5/6/2014 tarihinde ardışık olarak arandığı tespit edilmiştir.

9. Başsavcılık, başvurucu hakkındaki soruşturmanın tamamlanmasının ardından başvurucunun örgütün mahrem asker yapılanması içinde bir "öğretmene" bağlı "öğrenci" konumunda olduğu ve FETÖ/PDY'ye üye olma suçunu işlediği iddiasıyla 27/4/2018 tarihinde iddianame düzenlemiştir. İddianamede delil olarak başvurucunun kendisi gibi astsubay olan M.G. isimli kişiyle sabit hattan ardışık olarak arandığı tespitini içeren HTS İnceleme ve Tespit Tutanağı ile B.İ.nin başvurucu aleyhindeki beyanlarına yer vermiştir. Ayrıca başvurucu ile ardışık araması bulunduğu tespit edilen M.G.nin Başsavcılık tarafından başka bir soruşturma dosyası kapsamında şüpheli sıfatıyla alınan ifadesinin başvurucu ile ilgili kısımlarına da atıf yapmıştır. Bu bağlamda M.G. ifadesinde; başvurucuyu dönem arkadaşı olduğu için tanıdığını, "Nadir" kod isimli B.İ. ile "Yaşar" kod isimli H.S.nin sohbet gruplarında birlikte yer aldıklarını belirtmiştir.

10. Kayseri 4. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) yürütülen yargılamada 3/5/2018 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Tensip Tutanağı'nda tanıklar B.İ. ile M.G.nin dinlenilmesi için gerekli işlemlerin yapılmasına ve başvurucunun kullanımında olan GSM hattının 1/1/2013 ile 31/12/2016 tarihleri arasındaki HTS kayıtlarının BTK'dan getirtilmesine karar verilmiştir. Tensip Tutanağı'nda ayrıca bahsi geçen kayıtların celse arasında gönderilmesi durumunda 352...08 numaralı sabit hattan başvurucunun kullanımındaki GSM hattının aranıp aranmadığı hususunda inceleme yapılması için bu kayıtlar ile dosyadaki mevcut HTS kayıtlarının bilirkişiye tevdi edilmesi ve duruşmanın ilk celsesinin 26/7/2018 tarihinde görülmesi de kararlaştırılmıştır.

11. Başvurucu, müdafiinin de hazır bulunduğu duruşmanın 26/7/2018 tarihli birinci celsesinde savunma yapmıştır. Başvurucu; savunmasında B.İ.yi tanımadığını, aleyhinde verilen beyanların çelişkili olduğunu belirterek suçlamayı kabul etmemiştir. Mahkeme aynı celsede tanık B.İ.yi dinlemiştir. B.İ. beyanında özetle örgüt hiyerarşisi içinde 2009 yılından itibaren Havacı (hava kuvvetlerinde görevli) astsubaylara yönelik sohbetler vermeye başladığını, "Nadir" kod adını kullandığını, sohbet grubunda yer alan başvurucuyu 2014 yılında "Abdullah" kod adlı H.İ.B. isimli kişiden devraldığını, 2016 yılı Şubat ayında ise "Yaşar" kod isimli kişiye devrettiğini ifade etmiştir.

12. Diğer taraftan celse arasında HTS analizine ilişkin 21/5/2018 tarihli bilirkişi raporu da dosyaya sunulmuştur. Raporda başvurucunun kullanımında olduğu belirtilen 554... 51 numaralı GSM hattının A.D. adına kayıtlı olduğunun anlaşıldığı, 352 ... 08 numaralı sabit hattan başvurucunun kullanımındaki 554...51 numaralı GSM hattının 5/6/2014 tarihinde arandığı ve toplam 57 saniyelik bir görüşme yapıldığı, bu arama yapıldıktan sonra M.G.ye ait GSM hattına mesaj gönderildiği yönündeki tespitlere yer verilmiştir.

13. Tanık M.G.nin istinabe mahkemesince alınan beyanı da duruşmanın birinci celsesinde okunmuştur. Bu bağlamda tanık M.G. 11/7/2018 tarihinde istinabe mahkemesince alınan beyanında özetle başvurucuyu hem Hava Astsubay Meslek Yüksek Okulundan arkadaş olmaları hem de Kayseri 12. Hava Ulaştırma Ana Üs Komutanlığında birlikte çalışmış olmaları nedeniyle tanıdığını, başvurucuyla bu çalışma döneminde aynı evde kaldıklarını ve B.İ. isimli kişinin sohbetlerine birkaç kez katıldıklarını, ayrıca 352...08 numaralı sabit hattan B.İ. tarafından arandıklarını ifade etmiştir.

14. Başvurucu, tanık beyanı ve bilirkişi raporuna karşı savunmasında aleyhe hususları kabul etmediğini belirtmiştir.

15. Mahkeme iddia makamının esas hakkındaki mütalaasına karşı savunma hazırlığı yapabilmesi için başvurucuya süre verilmesine ve duruşmanın sonraki celsesinin 7/8/2018 tarihinde yapılmasına karar vermiştir.

16. Duruşmanın 7/8/2018 tarihli ikinci celsesinde esas hakkındaki mütalaaya karşı başvurucunun yazılı olarak sunduğu savunma dilekçesi okunmuştur. Mahkeme başvurucunun atılı suçtan hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Kararda, tanık beyanlarına ve başvurucunun sabit/ankesörlü/kontörlü hatlardan kendisi gibi asker olan diğer kişilerle ardışık olarak arandığına dair tespite dayanarak başvurucunun atılı suçu işlediği sonucuna ulaşılmıştır. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütü içerisinde öğretmen pozisyonunda bulunan mahrem sorumlu [B.İ.nin] beyanına göre sanık Erkan Dinler'in 2014 yılının başı veya ortalarından itibaren sohbet imamlığını yaptığı oturmalara katılmaya başladığını, sanığı 'Abdullah' kod adlı [H.İ.B.] isimli sohbet imamından devraldığını, sanık Erkan Dinler'in de yer aldığı bu grubu geçici görevi nedeniyle Güneydoğuya gittiği üç aylık bir zaman diliminde 'Yaşar' kod adlı astsubay sohbet imamı [H.S.ye] devrettiğini ve geri döndüğünde tekrar aynı grubu devraldığını, sanığında 15 Temmuz hain darbe girişimine kadar gerçekleşen sohbetlere iştirak ettiğini, sanığın kod adı kullanmadığını, katalog evlilik yapmadığını ,sanığın zaman zaman burs veya bağış adı altında para verdiğini ve 17-25 Aralık sürecinden sonra örgüt ve faaliyetlerini sorgular hale geldiğini bildiğini beyan etmiştir.

Yine 11.07.2018 tarihinde Gevye Asliye Ceza Mahkemesince talimat yolu ile dinlenen tanık [M.G.nin] beyanına göre; sanık Erkan'ı Hava Astsubay Meslek Yüksek Okulundan arkadaşı

olması hem de olay tarihinden önce Kayseri 12. Hava Ulaştırma Ana Üs Komutanlığında birlikte çalışmaları hem de bekar oldukları dönemde Kayseri'de ev arkadaşı olması nedeniyle tanıdığını, sanık Erkan ile Kayseri'de kaldıkları dönemde Nadir kod isimli [B.İ.nin] sohbetlerine 2-3 defa katıldıklarını, ... sanığın [B.İ.] isimli şahsa 1 ya da 2 kez himmet adı altında para verdiğini gördüğünü ancak verdiği paranın miktarını bilmediğini, sanığın örgüt içerisinde herhangi bir görevi olduğuna şahit olmadığını, [H.S.] isimli şahsın [B.İ.nin] 2 ay süre ile Kayseri'den ayrılmasından sonra tanıdığını, [H.S.] isimli şahsın sanık Erkan Dinler ve kendisi ile irtibat kurmaya çalıştığını ancak görüşmek istemediklerini, iddianamede bildirilen 0352 222 79 08 numaralı sabit hattan bu şahısların sanık Erkan'ı ve kendisini birkaç sefer aradıklarını ... beyan etmiştir.

Mahkememizce sanığa ait HTS kayıtları Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanlığından celp edilmiş ve sanığa ait 0 .... 51 gsm numarası ile iddianameye konu olan 0 352 222 79 08 numaralı sabit hattan ardışık arama yapılıp yapılmadığı hususu mahkememizce Bilirkişi marifetiyle incelettirilmiş düzenlenen rapora göre sanığın GSM hattının 05.06.2014 tarihinde belirtilen sabit hattan arandığı ve 57 saniyelik bir görüşme gerçekleştiği akabinde Erken Dinler'in astsubaylara yönelik ardışık aramalar iddiası ile yargılanan ve söz konusu dosyanın yargılaması sırasında mahkememizde tanık olarak beyanları başvurulan astsubaylar [Ö.F. G.] ve [M.G.] ile mesajlaştığı belirtilmiştir.

Her ne kadar sanık suçlamaları kabul etmediğini beyan etmiş ise de; ayrıntılı ve kendi içerisinde uyumlu tanık beyanları ve tanıklardan [B.İ.nin] örgütte askeri personelden sorumlu öğretmen konumunda olması, etkin pişmanlık kapsamında verdiği ayrıntılı ve samimi beyanları dikkate alındığında sanığın örgütçe yakın takip edildiği, her döneminde kendisi ile ilgilenen abisi tarafından yerinin eğitim göreceği kurumdaki yeni abisine aktarıldığı, örgütün genel işleyişinde üyelerine takdir hakkı tanımayıp askeri okullara girecek kişileri örgüte bağlılık seviyesi en yüksek üyeleri arasından kendisinin belirlediği, hatta silahlı kuvvetler mensuplarının örgütün gizli haberleşme programı olan [ByLock] programını kullanmasına dahi sıcak bakmadığı ve haberleşmeleri ankesörlü veya kontörlü telefonlardan yapmak şeklinde üyelerinin deşifre olmaması için gizliliğe maksimum seviyede önem verildiği, özellikle hava kuvvetlerine ve pilot personele özel önem verdiği, hain 15 Temmuz darbe girişiminde de görüldüğü üzere en aktif kullanılan kuvvetlerden birinin hava kuvvetleri ve pilotlar olduğu, bu durum dikkate alındığında sanığın inkara yönelik savunması suçtan kurtarmaya yönelik olduğu kanaati ile bu yöndeki beyanına itibar edilmemiştir."

17. Anılan hükme yönelik istinaf başvurusu Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 21. Ceza Dairesince (Bölge Adliye Mahkemesi) 17/4/2019 tarihinde esastan reddedilmiştir.

18. Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesi, Bölge Adliye Mahkemesi kararının temyiz edilmesi üzerine mahkûmiyet hükmüne yönelik olarak verilen istinaf başvurusunun esastan reddi kararını 9/7/2020 tarihinde onamıştır.

19. Başvurucu nihai kararı 5/10/2020 tarihinde öğrendikten sonra 23/10/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

20. Komisyon başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu; cezalandırılmasında delil olarak kabul edilen eylemlerinin yasal faaliyetler olduğunu, bu faaliyetlerin terör örgütüne üye olma suçunun delilleri olarak kabul edilmesi ve bu kapsamda yapılan değerlendirmelerin terör örgütüne üye olma kastının ortaya konulması yönünden hiçbir şekilde yeterli olmamasının ceza kanunlarının geniş ve keyfî bir şekilde yorumlanması anlamına geleceğini ileri sürmüş, bu nedenle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

22. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde ilk olarak başvurucunun şikâyetlerinin kabul edilebilirliği hakkında inceleme yapılması gerektiğini belirterek başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığı hususunun Anayasa Mahkemesinin dikkatine sunulduğunu ifade etmiştir. Bakanlık görüşünde; dava konusu maddi olay ve olgular ile delillerin Mahkemece değerlendirildiği, Mahkemenin hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucu ve kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini gerekçelendirdiği belirtilmiştir.

23. Başvurucunun iddiaları suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında incelenmiştir.

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

25. Anayasa’nın “Suç ve cezalara ilişkin esaslar” başlıklı 38. maddesinin birinci fıkrasında yer alan suçta ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca hangi fiillerin yasaklandığının ve bu yasak fiillere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir (AYM, E.2019/9, K.2019/27, 11/4/2019, § 13). Anayasa’nın 38. maddesine koşut olarak 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 2. maddesinde de düzenlenen ilke, yasaklanan eylemlerin ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesini, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olmasını gerektirmektedir. Yargı organları, terör suçları da dâhil olmak üzere tüm suçlar bakımından suça veya cezaya ilişkin olguları değerlendirirken ve özellikle fiillerin bir suça karşılık gelip gelmediğini belirlerken suç ve cezaların kanuniliği ilkesini anlamsız kılacak şekilde öngörülemez bir yaklaşımda bulunmamalıdır (Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri [2. B.], B. No: 2017/4902, 28/1/2020, § 47). Bu nedenle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin denetlenmesinde normun mevcut deliller çerçevesinde somut olaya uygulanış biçiminin yasal düzenlemeyle bağdaşmaz ve öngörülemez bir sonuca yol açıp açmadığı incelenmelidir (Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, § 62).

26. Anayasa Mahkemesi de önüne gelen birçok başvuruda FETÖ/PDY'ye üyelik suçu bağlamında suçta ve cezada kanunilik ilkesinin kapsam ve içeriğini incelemiş, ayrıntılı değerlendirmelerde bulunmuştur (Hasan Sarıcı [GK], B. No: 2018/37695, 9/10/2024, §§ 26-52; Bilal Celalettin Şaşmaz, §§ 44-64; Yahya Turgut [GK], B. No: 2021/43694, 9/10/2024, §§ 44-58).

27. Suçta ve cezada kanunilik ilkesine yönelik şikâyetleri kapsayan başvurularda çözümlenmesi gereken öncelikli meselenin başvurucunun FETÖ/PDY'ye üye olma suçunda delil olarak kabul edilen fiilleri işlediği sırada cezai yönden bir sorumluluk altına sokulabileceğini makul olarak öngörebilmesinin mümkün olup olmadığının belirlenmesi gerektiğini vurgulayan Anayasa Mahkemesi; başvurucunun örgütün terör niteliğini ve amaçlarını bildiği, örgütün bir parçası olmayı istediği, örgütün hayatta kalmasına ve

amaçlarının gerçekleştirilmesine devamlı bir irade ile katkı sağladığı ortaya konulduğu takdirde söz konusu fiillerden dolayı cezai yönden bir sorumluluk altına sokulabileceğini kabul etmiştir (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 40; Hasan Sarıcı, § 33).

28. Terör örgütüne üye olma suçuna bağlanan ağır cezai yaptırımlar gözetildiğinde -örgütün nihai amacının herkesçe bilindiğinin kabul edilebileceği, kesin bir tarihin verilmesi yoluna gidilmemiş olmakla birlikte- örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 11) önce yasal zeminde faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütüne bağlı olduğu düşüncesi ile hareket ederek hataya düşenler ile FETÖ/PDY'nin amaç ve yöntemlerini bilen örgüt mensuplarının birbirlerinden dikkatli şekilde ayrılması yoluna gidilmiştir (Yahya Turgut, § 53; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 54; Hasan Sarıcı, § 36).

29. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi, örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan sonra dahi terör örgütü hiyerarşisi içinde gerçekleştirildiği tespit edilen örgütsel faaliyetlerin varlığının ortaya konulması suretiyle örgütün nihai amacının bilindiği sonucuna varılan durumlarda Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edilmediğine de karar vermiştir (Yahya Turgut, §§ 57-59).

30. Başvuruya konu olayda Mahkeme, tanıklar B.İ. ve M.G.nin beyanlarını ve başvurucunun GSM hattına sabit telefonlardan arama yapıldığını gösteren bilirkişi raporunu birlikte değerlendirmek suretiyle mahkûmiyet sonucuna ulaşmıştır (bkz. § 16). Başvurucu ve müdafinin hazır bulundukları duruşmanın birinci celsesinde dinlenen tanık B.İ. beyanında örgüt hiyerarşisi içinde 2009 yılından itibaren Havacı astsubaylara yönelik sohbetler vermeye başladığını ve 2014 yılında kendi sohbet grubunda yer alan başvurucuyu 2016 yılı Şubat ayında başka bir kişinin sohbet grubuna devrettiğini ifade etmiştir. Beyanları hükme esas alınan diğer tanık M.G. ise başvurucuya ilişkin beyanında B.İ. isimli kişinin sohbetlerine birkaç kez katıldıklarını, ayrıca 352...08 numaralı sabit hattan B.İ. tarafından arandıklarını ifade etmiştir.

31. Anayasa Mahkemesi, sohbetlere katılma eyleminin başvurucunun örgüte üye olma suçundan cezalandırılmasında delil olarak kullanılabilmesi için başvurucunun katıldığı sohbetlerin örgütsel özellik taşıdığının belirlenmesini beklemektedir (Hasan Sarıcı, § 37; ayrıca örgütsel alanda kalan sohbet toplantılarının özelliklerine ilişkin olarak bkz. Bilal Celalettin Şaşmaz, § 20). Yargıtay kararlarında kritik olduğu belirtilen tarihlerden sonra devam etmeyen, gizlilik ve himmet vermek/toplamak gibi örgütsel özellik taşıdığı da belirlenemeyen dinî sohbetlere katılmaktan ibaret eylemlere istinaden mahkûmiyet kararı verilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir [birçok karar arasından bkz. (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 10/2/2021 tarihli ve E.2019/10348, K.2021/972; 10/5/2018 tarihli ve E.2017/4179, K.2018/1541; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 18/01/2023 tarihli ve E.2022/39058, K.2023/114; 6/2/2024 tarihli ve E.2023/1356, K.2024/1494 sayılı kararları].

32. Cezai sorumlulukların kapsamını belirlemek, buna bağlı olarak da suçun unsurları itibarıyla oluşup oluşmadığını ya da bunun karşılığı olan cezanın derecesini değerlendirmek derece mahkemelerinin görevidir. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin gereği olarak derece mahkemelerinin bu değerlendirme kapsamındaki yorumlarının suçun tanımlandığı ve cezanın belirlendiği kuralın özüyle çelişmemesi, öngörülebilir olması gerekir (Ali Acar [1. B.], B. No: 2022/80119, 29/4/2025, § 125). Eldeki başvuruda Mahkemenin, tanık beyanlarından ve GSM hattına sabit telefondan arama yapıldığını gösteren bilirkişi raporundan hareketle başvurucunun 2014 yılından 2016 yılına kadar astsubaylara yönelik sohbetlere iştirak ettiğini değerlendirmek suretiyle oluşturduğu kabulünün somut olayın

şartlarına göre temelsiz ve keyfî olmadığı vurgulanmalıdır. Nitekim Mahkeme, örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan sonra dahi başvurucunun terör örgütü hiyerarşisi içinde gerçekleştirdiği örgütsel faaliyetlerin varlığını ortaya koyarak örgütün nihai amacını bildiği sonucuna varmış ve aksi yöndeki savunmalarına itibar etmemiştir.

33. Mahkemenin bu yorumunun kanun koyucunun yasak olarak belirlediği fiilin kapsamını suç ve cezaların kanuniliği ilkesine aykırı olacak şekilde genişletmediği, örgüt üyeliğine ilişkin kuralın özüyle çelişmediği ve öngörülebilir olduğu anlaşılmıştır. Buna göre başvurucunun yukarıda anılan eylemleri dolayısıyla bu oluşumun suç işlemek amacında olduğuna ve üzerine atılı örgüt üyeliği suçunun unsurlarını bilebilecek konumda bulunduğuna ilişkin varılan sonucun temelsiz olduğu söylenemez.

34. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

35. Başvurucu, 5271 sayılı Kanun'da öngörülen usul hükümlerine uyulmaksızın ankesörlü/sabit hatların HTS kayıtlarının getirtilmesi yönünde karar alınmasının ve bu kayıtların mahkûmiyet kararında delil olarak kullanılmasının hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

36. Anayasa Mahkemesi, Murat Albayrak ([GK], B. No: 2020/16168, 8/3/2023) kararında ankesörlü veya sabit hatlar aracılığıyla kurulan iletişimlerin örgütsel boyutuna ve bu iletişimlere konu HTS kayıtlarının hukuka uygun delil olup olmadığının değerlendirilmesine yönelik ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi bu kararda, Yargıtayın birçok kararında ankesörlü/kontörlü sabit hatlara ilişkin HTS kayıtlarının bir delil olarak elde ediliş yönteminin hukuka uygun olduğuna dair değerlendirmelerde bulunduğunu da belirterek başsavcılığın hâkimlik kararı doğrultusunda ankesörlü/kontörlü sabit hatlarla yapılan iletişime dair BTK'dan HTS kayıtlarının getirtilmesinin ve bu kayıtlar üzerinde şüpheli olabilecek kişilerin tespiti amacıyla kolluk birimlerine teknik analiz yaptırılmasının bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren uygulama olarak değerlendirilemeyeceğini ifade etmiştir (Murat Albayrak, §§ 67, 68, 102-108). Başvurucunun bu yöndeki itirazları dikkate alındığında anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamıştır.

37. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

38. Başvurucunun, yargılama ve kanun yolu incelemesi yapan makamların doğal hâkim güvencesine sahip, tarafsız ve bağımsız mahkeme olmadıklarına ilişkin iddiasının Mustafa Başer ve Metin Özçelik ([1. B.], B. No: 2015/7908, 20/1/2016, §§ 119-133), Hüseyin Talaz ([1. B.], B. No: 2017/26769, 15/12/2020, §§ 78-80), avukat görüşünün görevli yanında ve kamera kaydına alınarak yapılması nedeniyle müdafi yardımından yararlanamadığı iddiasının Orhan Patarya ([GK], B. No: 2019/42695, 20/5/2021), esaslı iddialarının yanıtsız bırakıldığı iddiasının Abdullah Topçu ([1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, §§ 77, 78), Mehmet Yavuz ([1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, §§ 49-52), Yasemin Ekşi ([1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 53-59), mahkûmiyete bağlı tutmaya bağlı olarak kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın Ç.Ö. ([GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018, §§ 36-39) kararları doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul

edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

39. Başvurucunun internet trafik bilgilerinin mevzuatta belirlenen süreden fazla tutulduğu şikâyeti yönüyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasının Ertan Erçıktı (3) ([1. B.], B. No: 2018/14040, 30/6/2021), siyasi ve dinî görüşleri nedeniyle cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasının Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt ([2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 17) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DİLEK AL VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/35560 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/35560

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DİLEK AL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/35560)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet Fatih GÖKÇEK

Başvurucular : 1. Dilek AL 2. Ergün AL 3. Gülseren AL 4. Gülüstan YİĞİT 5. Münevver Esra AL 6. Recep AL

Vekili : Av. Feyzi YAVUZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; imar uygulaması sırasında bedele dönüştürülen, murislere ait paya takdir edilen karşılığın arttırılması talebiyle açılan ve birleşen davalarda hükmedilen bedelin değer kaybına uğratılması veya uğratılarak ödenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucular, nihai kararı 7/10/2020 tarihinde öğrendikten sonra 6/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

2. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyon 30/11/2023 tarihinde adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanması Bölüm kararını gerektirdiğinden başvurunun Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Anayasa Mahkemesi, kamu kurumlarından olan çeşitli para alacaklarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri

inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamu makamlarından olan alacakların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (bir sosyal güvenlik ödemesi yönünden bkz. Ferda Yeşiltepe [GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017; ihale alacağı yönünden bkz. ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/2267, 21/12/2017; vergi iadesi alacağı yönünden bkz. Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş. [2. B.], B. No: 2013/28, 25/2/2015; deprem nedeniyle tazminat yönünden bkz. Abdulhalim Bozboğa [1. B.], B. No: 2013/6880, 23/3/2016; Yıldız Korkut [2. B.], B. No: 2016/8532, 9/5/2019; açığa alınan memurun maaş farklarının iadesi yönünden bkz. Vildan Utku Atalay [1. B.], B. No: 2015/4812, 7/2/2019).

4. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

5. Başvurucular; ihlalin tespiti ile maddi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Anadolu 30. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/347, K.2019/158) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ

UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YÜKSEL TURHAN

B. No: 2020/40106 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/40106

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YÜKSEL TURHAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/40106)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Yüksel TURHAN

Vekili : Av. Oğuzhan BOZKURT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, üçüncü kişinin devretmeyi taahhüt ettiği taşınmaz üzerine taraf olmadığı davada konulan ihtiyati tedbir nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu ile aralarında H.İ.nin de bulunduğu arsa sahipleri arasında 9/7/2013 tarihli "Düzenleme Şeklinde Kat Karşılığı Sözleşmesi" imzalanmıştır. Sözleşmede başvurucunun bağımsız bölümlerden oluşan bina meydana getirmesi karşısında belirlenen bağımsız bölümlerin arsa sahiplerine teslim edilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca taraflar sözleşme tarihinden itibaren en geç 5 ay içinde alınacak ruhsat tarihinden itibaren 18 ay içinde bağımsız bölümlerin teslim edilmesi konusunda da anlaşmıştır.

3. Başvuru konusu taşınmazı kat karşılığı inşaat sözleşmesi uyarınca başvurucuya devretmeyi taahhüt eden arsa sahibi H.İ. aleyhine 7/11/2017 tarihinde boşanma ve mal rejiminin tasfiyesi davası açılmıştır. Ankara Batı 3. Aile Mahkemesi (Aile Mahkemesi) aynı tarihte, tapu sicilinde arsa sahibi adına kayıtlı taşınmaz üzerine üçüncü kişilere devir ve temliki önler nitelikte ihtiyati tedbir konulmasına karar vermiştir.

4. H.İ. 23/1/2018 tarihli cevap dilekçesi ile ihtiyati tedbire itiraz etmiştir. Cevap

dilekçesinde başvuru konusu taşınmazın tapuda adına kayıtlı olsa da sözleşme gereği yükleniciye ait olduğunu belirtmiştir.

5. Başvurucu 22/2/2018 tarihinde, tedbirin kaldırılması talebiyle itiraz etmiştir. Aile Mahkemesi 5/6/2018 tarihli celsede, tedbirin kaldırılması talebinin taşınmazların değerinin bilirkişi marifetiyle belirlenmesinden sonra değerlendirilmesine karar vermiştir. Başvurucu 5/11/2019 tarihinde, ihtiyati tedbir kararının kaldırılmasını talep etmiştir. Aile Mahkemesi 30/1/2020 tarihli celsede talebi reddetmiştir.

6. Başvurucu, başvuru konusu taşınmazın adına tesciline karar verilmesi talebiyle H.İ. aleyhine dava açmıştır. Ankara Batı 4. Asliye Hukuk Mahkemesi (Asliye Hukuk Mahkemesi), tarafların aralarında sulh olması nedeniyle dava konusu taşınmazın başvurucu adına tesciline karar vermiştir. Karar, tarafların kanun yolundan feragat etmesi nedeniyle 23/9/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

7. Başvurucu, Asliye Hukuk Mahkemesi kararının kesinleşmesi sonrasında kararın tescili için Etimesgut Tapu Müdürlüğüne başvurması ancak tedbir şerhi nedeniyle kararın yerine getirilememesi üzerine tedbirin kaldırılması talebiyle Aile Mahkemesine 5/10/2020 ve 21/12/2020 tarihlerinde başvurmuştur.

8. Başvurucu, yargılama devam etmekteyken 30/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Aile Mahkemesi 4/2/2021 tarihli celsede ihtiyati tedbirin kaldırılması talebini reddetmiştir.

10. Başvurucunun en son 2/9/2022 tarihinde ihtiyati tedbirin kaldırılmasını talep etmesi üzerine Aile Mahkemesi, 27/10/2022 tarihli celsede başvurucu ile H.İ. arasındaki kat karşılığı inşaat sözleşmesi uyarınca H.İ.ye isabet eden bağımsız bölümlerin tespit edilmesi için bilirkişi incelemesi yapılmasına karar vermiştir. Aile Mahkemesi, bilirkişi incelemesi sonucunda başvuru konusu taşınmazın sözleşme gereği yükleniciye ait olduğu gerekçesiyle tedbirin kaldırılmasına 31/5/2023 tarihinde karar vermiştir. Karar 10/7/2023 tarihinde icra edilmiştir. Başvurucu, dava konusu taşınmazı 14/7/2023 tarihinde üçüncü kişiye devretmiştir.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

13. Başvurucu taşınmaz üzerine konulan ihtiyati tedbirin kaldırılmaması nedeniyle taşınmazı satamamasından ve inşaat faaliyetleri nedeniyle kullandığı kredi borçlarının faizini ödemek zorunda kalmasından yakınmıştır.

14. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

15. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsar (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Bu bağlamda mülk olarak değerlendirilmesi gerektiğinde kuşku

bulunmayan menkul ve gayrimenkul mallarla bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ve fikrî hakların yanı sıra icrası kabil olan her türlü alacak da mülkiyet hakkının kapsamına dâhildir (Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60). 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 705. maddesinin birinci fıkrasında taşınmaz mülkiyetinin kural olarak tescille kazanılacağı belirtilmiş ise de bu kuralın istisnalarına yer verilmiş ve mahkeme kararı mülkiyetin tescilden önce kazanıldığı hâller arasında sayılmıştır (İbrahim Mehmet Rifat Özbek ve Osman Mehmet Mithat Özbek [1. B.], B. No: 2021/27603, 17/7/2024, § 35). Somut olayda başvurucu, taşınmazın mülkiyetini Asliye Hukuk Mahkemesinin kararının kesinleşmesi ile 23/9/2020 tarihinde kazandığından mülkün varlığı noktasında tereddüt bulunmamaktadır.

16. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

17. Başvuruya konu somut olayda taşınmaz arsa sahibi H.İ.nin mülkiyetinde iken 7/11/2017 tarihinde taşınmazın tapu kaydına ihtiyati tedbir konulduğu, başvurucunun dava konusu taşınmazın mülkiyetini Asliye Hukuk Mahkemesinin kararı ile 23/9/2020 tarihinde kazandığı, tedbirin itiraz üzerine 31/5/2023 tarihinde kaldırıldığı ve bu kararın 10/7/2023 tarihinde icra edildiği görülmektedir. Dolayısıyla olayda mülkiyet hakkını sınırlandıran tedbir sürecinin yaklaşık 2 yıl 9 ay sürdüğü tespit edilmiştir. Tedbir süreci bir bütün olarak ele alındığında söz konusu sürenin makul olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda tedbirin haksız olarak uygulandığının tespiti hâlinde uğranılan zararın giderimine ilişkin tazminat yolunun varlığı da dikkate alındığında mülkiyet hakkını sınırlandıran söz konusu tedbirin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği değerlendirilmiştir. Sonuç olarak ihtiyati tedbirin makul süreyi aştığı şikâyeti yönünden devletin mülkiyet hakkına ilişkin pozitif yükümlülüklerinin somut olayda yerine getirildiği kanaatine varıldığından bu şikâyet yönünden bir ihlalin olmadığı açıktır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN HÜSEYİN SEYİS

B. No: 2020/40266 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/40266

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN HÜSEYİN SEYİS BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/40266)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Furkan Samet ESER

Başvurucu : Hasan Hüseyin SEYİS

Vekilleri : Av. Emine Pınar TEKİNŞEN Av. Esma GÜNGÖR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararında başvurucunun karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddialarının karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ve Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında Tokat Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle soruşturma başlatılmıştır.

3. Soruşturma neticesinde Başsavcılık tarafından başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 6/5/2017 tarihinde iddianame düzenlenmiştir. İddianamede esas olarak tanık beyanlarına ve başvurucunun kendi kullanımında olduğunu ikrar ettiği 0 (505)...19 numaralı hat üzerinden ByLock isimli programı kullandığı iddialarına yer verilmiştir.

4. İddianamenin kabulü sonrasında Tokat 2. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanan yargılamada tensip zaptı ile birlikte başvurucunun ByLock programını

kullanıp kullanmadığı hususundaki tüm belgelerin ilgili kurumlardan istenmesine; tanıklar H.İ.E., H.R.Y. ve A.İ.nin istinabe yoluyla dinlenilmesine karar verilmiştir.

5. Duruşma beş celsede bitirilmiştir. 27/7/2017 tarihli birinci celsede başvurucu hakkında düzenlenen ByLock raporu mahkemeye sunulmuş; tanıklar H.İ.E. ve H.R.Y.nin istinabe yoluyla alınan beyanları okunarak dosyaya eklenmiştir. Başvurucu, aynı celse alınan savunmasında tanık beyanlarının gerçeği yansıtmadığını ve ByLock isimli programı kullanmadığını ileri sürmüştür. Mahkeme tarafından celse sonunda başvurucunun ByLock programına ait olduğu bildirilen IP adreslerine erişim sağlayıp sağlamadığı hususunun sorulması için Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna (BTK) müzekkere yazılmasına karar verilmiştir.

6. 24/8/2017 tarihli ikinci celsede Mahkeme tarafından eksikliklerin giderilmesi amacıyla usule ilişkin işlemler yapılmıştır.

7. 12/12/2017 tarihli üçüncü celsede tanık A.İ.nin istinabe yoluyla alınan beyanları okunarak dosyaya eklenmiştir. Aynı celse BTK'ya yazılan müzekkereye de cevap verilmiştir. BTK tarafından gönderilen CD içeriğinde başvurucunun 357961050207370 IMEI numaralı telefona takılı 0 (505)...19 numaralı hat ile 13.8.2014- 5.4.2015 tarihleri arasında ByLock sistemine farklı günlerde 31743 kez giriş yaptığı belirtilmiştir.

8. 26/1/2018 tarihli dördüncü celsede iddia makamı tarafından esas hakkında mütalaa sunulmuştur. Mahkeme, başvurucu ve müdafiinin mütalaaya yönelik süre talebinin kabulü ile duruşmanın 2/2/2018 tarihine ertelenmesine karar vermiştir.

9. 2/2/2018 tarihli beşinci celsede başvurucu, müdafii huzurunda esas hakkında mütalaaya karşı savunmasını yapmış ve yargılama sona ermiştir. Yapılan yargılama neticesinde başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sabit görülerek 7 yıl 12 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

10. Mahkûmiyet kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Sanığın By[L]ock programına bağlandığı IP'nin tespit edilmesi amacıyla sunucu yöneticisi tarafından kiralanan ByLock programına ait 46.166.160.137, 46.166.164.177 ve 46.166.164.181 numaralı Hedef IP adresleri üzerinden 357961050207370 IMEI numaralı telefona takılı 505[...]19 numaralı hat ile ilk giriş tarihi olan 13.[]8.2014 tarihi ve son giriş tarihi olan []5.[].4.2015 tarihleri arasında (günün her saatinde ve bulunduğu ortamlarda baz istasyonu bilgilerinden de anlaşılacağı üzere Tokat ilinde bulunduğu her yerde girdiği BTK raporuyla sabittir) By[L]ock sistemine ait farklı günlerde 31743 giriş/bağlantı olduğunun tespit edilmesi,

...

[Tanıkların ifadelerine göre örgütle iltisakının olması, örgüte ait evde kalması ve sohbetlere katılması hususları] birlikte değerlendirildiğinde; sanığın FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütü ile önceden süreklilik, yoğunluk ve çeşitlilik arz eden organik bağının bulunduğu ve sanığın eylemlerinin bir bütün halinde 3713 sayılı TMK'nın 7. maddesinin 1. fıkrasının yollamasıyla 5237 sayılı TCK'nın 314/2. maddesinde düzenlenen Silahlı Terör Örgütü üyesi olma suçunu oluşturduğu [anlaşılmıştır]..."

11. Başvurucunun mahkûmiyet kararına karşı istinaf başvurusunda bulunması üzerine dosya, Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesine (Bölge Adliye Mahkemesi) gönderilmiş ve istinaf incelemesi neticesinde istinaf başvurusunun esastan reddine 2/7/2018

tarihinde karar verilmiştir.

12. Bölge Adliye Mahkemesi kararının temyiz edilmesi üzerine dosya Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesine (Daire) gönderilmiş ve temyiz incelemesi neticesinde temyiz isteminin esastan reddiyle hükmün onanmasına 22/10/2020 tarihinde kesin olarak karar verilmiştir.

13. Daire kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Sanık Hasan Hüseyin Seyis yönünden tüm dosya kapsamı gözetilerek diğer delillerin atılı suçun sübutu için yeterli olduğu görülmekle, sanığın ByLock kullanıcısı olduğunu bildiren ayrıntılı ByLock tespit ve değerlendirme tutanağının dosyaya gelmesi beklenilmeden karar verilmesi sonuca etkili bulunmamıştır..."

14. Başvurucu nihai kararı 18/12/2020 tarihinde öğrendikten sonra 31/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Komisyon, eşitlik ile suçta ve cezada kanunilik ilkelerinin ihlal edildiğine yönelik iddiaların kabul edilemez olduğuna; adil yargılanma hakkının, ifade özgürlüğünün ve din ve vicdan özgürlüğünün ihlal edildiğine yönelik iddiaların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin ise Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğunu belirten başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir (Mehmet Şerif Ay [2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013).

17. Başvurucu; ifadeleri belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanıkları sorgulayamadığını, tanık beyanlarının gerçekliğinin ispatına yönelik talep ettiği araştırmaların yapılmadığını, bu araştırmaların neden yapılmadığı hususunda herhangi bir gerekçe ortaya konmadığını ve böylece davanın sonucuna etkili itiraz ve savunmalarına yanıt verilmediğini beyan etmiş; adil yargılanma hakkı kapsamında kalan güvenceleri başta olmak üzere bazı anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında, başvurucunun başvuru formunda ileri sürdüğü anayasal haklarla ilgili açıklamalara yer verilmiş; bu hakların ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiş ve kabul edilebilirlik kriterlerinin öncelikli olarak incelenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu ibraz ettiği cevap dilekçesinde ise başvuru formundaki iddiaları yinelemiştir.

19. Başvuru, adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

21. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, özellikle açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret

Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Vesim Parlak [2. B.], B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Münür Ata [2. B.], B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; Hikmet Çelik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59; Şah Tarım İnşaat Turizm Seyahat Yatçılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48).

22. Anayasa Mahkemesi, Metin Birdal ([GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019) kararında ise, temel hak ve özgürlükler kapsamında kalan birtakım eylemlerin terör örgütü üyeliği suçundan mahkûmiyet kararında delil olarak değerlendirilmesini incelemiştir (Metin Birdal, §§ 60-72). Anayasa Mahkemesine göre yargı mercilerince başvurucunun terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olduğunu gösteren deliller birlikte incelenmeli; temel haklar kapsamında kalan her bir delil terör örgütünün amacı, niteliği, bilinirliği, kullandığı şiddetin türü ve yoğunluğu ile somut olayın ilgili diğer şartları dikkate alınarak değerlendirilmelidir (Metin Birdal, § 72).

23. Vurgulamak gerekir ki bireysel başvuru yolunda Anayasa Mahkemesinin görevi, bir yargılamanın sonucu itibarıyla adil olup olmadığını değerlendirmek değildir. Dolayısıyla başvurucuya isnat edilen silahlı terör örgütüne üye olma suçunun sübuta erip ermediği veya toplanan delillerin suçun sübutu için yeterli olup olmadığı meselesi, ilkesel olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışındadır (bkz. Metin Birdal, § 47; Yılmaz Çelik [GK], B. No: 2014/13117, 19/7/2018, § 45). Bundan başka bir ceza yargılamasında hangi delillerin hükme esas alınabileceğinin belirlenmesi meselesi de esas itibarıyla Anayasa Mahkemesinin görev alanında değildir (Türk ceza muhakemesi hukuku uygulamasına ilişkin bazı değerlendirmeler için bkz. Metin Birdal, §§ 67-71). Bununla birlikte mahkûmiyet kararında davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddialara makul bir gerekçe ile yanıt verilmediğine yönelik iddiaların adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmesi gerekmektedir.

24. Başvurucu hakkında kurulan mahkûmiyet hükmüne dayanak olarak değerlendirilen deliller ve bu delillere ilişkin anayasal güvenceler, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay içtihadı yönünden ele alınacak olursa öncelikle Yargıtay, örgütün profesyonel eylemlerinin kamuoyunca bilinir hâle geldiği süreçten önce icra edilen yapılanmanın evlerinde kalmak ve sohbetlere katılmak gibi faaliyetlerin nitelik, içerik ve mahiyeti itibarıyla silahlı terör örgütünün amacına hizmet ettiğinin somut delil ve olgularla ortaya konulmadıkça örgütsel faaliyet kapsamında kabul edilemeyeceğine karar vermiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 21/10/2024 tarihli ve E.2022/7057, K.2024/11904 sayılı; 21/10/2024 tarihli ve E.2022/5877, K.2024/11981 sayılı; 6/2/2024 tarihli ve E.2023/24146, K.2024/1337 sayılı kararları; Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 30/10/2018 tarihli ve E.2017/3689, K.2018/3718 sayılı kararı). Anayasa Mahkemesi, sohbetlere katılma eyleminin başvurucunun örgüte üye olma suçundan cezalandırılmasında delil olarak kullanılabilmesi için başvurucunun katıldığı sohbetlerin örgütsel özellik taşıdığının belirlenmesini beklemektedir (Hasan Sarıcı [GK], B. No: 2018/37695, 9/10/2024, § 37). Ayrıca örgütsel alanda kalan sohbet toplantılarının özelliklerine ilişkin olarak bkz. Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, § 20). Yargıtay kararlarında kritik olduğu belirtilen tarihlerden sonra devam etmeyen, gizlilik ve himmet vermek/toplamak gibi örgütsel özellik taşıdığı da belirlenemeyen dinî sohbetlere katılmaktan ibaret eylemlere istinaden mahkûmiyet kararı verilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir [birçok karar arasından bkz. (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 10/2/2021 tarihli ve E.2019/10348, K.2021/972;

10/5/2018 tarihli ve E.2017/4179, K.2018/1541; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 18/01/2023 tarihli ve E.2022/39058, K.2023/114; 6/2/2024 tarihli ve E.2023/1356, K.2024/1494 sayılı kararları].

25. Yargıtayın ByLock deliline yönelik içtihadı incelendiğinde ise kişinin ByLock kullanıcısı olduğunun tespiti açısından sadece CGNAT kayıtlarının yeterli delil olarak kabul edilmediği anlaşılmıştır [birçok karar arasından bkz. (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 30/6/2021 tarihli ve E.2020/2018, K.2021/4527; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 4/10/2022 tarihli ve E.2021/18943, K.2022/5428 sayılı kararları] (benzer yönde bkz. Mehmet Ayko [1. B.], B. No: 2019/41322, 7/1/2025, § 20; Atakan Yıldırım [2. B.], B. No: 2021/8629, 14/1/2025, § 29; Uğur Özçiftçi [1. B.], B. No: 2021/43521, 15/1/2025, § 20).

26. Nitekim Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender ([GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında, başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi, anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bir iddia olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirmede bulunulmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi, bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

27. Somut olayda başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet kararı tanık beyanlarına ve ByLock tespitine dayanmaktadır.

28. Başvurucu hakkında beyanda bulunan;

i. Tanık H.İ.E., başvurucunun 2011-2012 yılları arasında komiser yardımcılığı kursunda örgüte ait evde kaldığını, kursiyerler olarak her hafta sohbet toplantılarına katıldıklarını, bu toplantılara başvurucunun da geldiğini, toplantılarda dinî sohbetler yapıldığını ve namaz kılındığını,

ii. Tanık H.R.Y., 2013 yılında yapmış olduğu binayı kiraya verdiğini, bu binada öğrenciler ve memurların kaldığını, bu konu ile ilgili o dönem örgüte ait olan İsmail Bol Pansiyonu müdürü olan H. ile tartıştığını, H.nin kendisine hitaben "Emniyeti üzerinize süreceğim, binayı mühürlettireceğim." şeklinde sözler söylediğini, devam eden süreçte o dönem Turhal Şehit Şevket Bitmez Karakolunda görev yapan başvurucunun başka bir polis memuru ile birlikte binasıyla ilgili olarak Valilik ve belediyeye yazılar yazdığını, bu nedenlerle başvurucunun da örgüt ile bağlantılı olduğunu düşündüğünü ve ilgili yerlere şikâyette bulunduğunu,

iii. Tanık A.İ., darbe girişiminin yaşandığı gece kendisinin Turhal İlçe Emniyet Müdürlüğünde amir olarak görev yaptığını, darbe girişiminin yaşandığı gece komiser yardımcısı olan başvurucuyu arattığını, başvurucunun izinli ve raporlu olmamasına rağmen ihtiyaç olursa geleceğini söylediğini, gece boyunca gelmediğini, 17-25 Aralık tarihinden sonra başvurucunun hükûmete yönelik eleştirel beyanlarda bulunduğunu ancak kendisinden

örgütü övücü sözler duymadığını ifade etmiştir.

29. Tanık beyanları incelendiğinde başvurucunun Yargıtay kararlarında da belirtildiği üzere örgütün kriminal yönünün ortaya çıkmasından sonra da örgütsel eylemlerinin devam ettiğine ilişkin somut bir anlatımın bulunmadığı görülmüştür. Dahası Mahkeme tarafından bu beyanların örgütün kriminal yönünün ortaya çıkmasından sonraki süreci kapsadığına ilişkin herhangi bir tespit de yapılmamıştır.

30. Başvurucu hakkındaki ByLock tespitinin ise -ByLock verilerini içeren dijital materyallerin çözümlenmesi üzerine- user-ID numarası ve buna bağlı alt verilere ilişkin düzenlenen ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağı yerine yalnızca ByLock sorgu sonucu raporuna ve BTK'dan getirtilen CGNAT kayıtlarına dayandırıldığı anlaşılmıştır.

31. Başvurucu, aşamalar boyunca tanık beyanlarının gerçeği yansıtmadığını ve ByLock isimli programı kullanmadığını ileri sürmüştür. Buna karşın Mahkeme, hükme esas aldığı tanık beyanlarındaki anlatımların örgütsel niteliğine ve Yargıtayca kritik olduğu belirtilen tarihlerden sonra devam edip etmediğine ilişkin herhangi bir açıklamaya yer vermediği gibi ByLock programına ilişkin Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaları da yapmamıştır. Dolayısıyla başvurucunun hem tanık beyanlarına hem de ByLock programını kullandığına ilişkin tespitlere yönelik ileri sürdüğü savunmalarına cevap verilmemiş, davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki bu savunmalar makul bir gerekçe ile bertaraf edilmemiştir (Benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

32. Açıklanan gerekçelerle, başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

33. Mevcut başvuruda ulaşılan sonuç ve uygun görülen giderim gözetildiğinde yapılacak yeniden yargılamada başvurucunun diğer şikâyetlerinin değerlendirilebileceği anlaşıldığından başvurucunun değerlendirme konusu yapılmayan diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

34. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

35. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

36. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı

uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

37. Başvurucu; maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından da manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK BULUNMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Tokat 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/57, K.2018/65) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

Ğ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CEMİLE GEZER VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/9553 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/9553

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEMİLE GEZER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/9553)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet Fatih GÖKÇEK

Başvurucular : 1. Cemile GEZER 2. İsa ATABAK 3. Mervan ATABAK 4. Musa ATABAK 5. Nadide ÜYSAL 6. Ziyap ATABAK

Vekili : Av. Mürsel EKİCİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mülke ulaşılamamasından kaynaklanan zararın tazmini için yapılan idari başvurunun süresinde görülmemesi nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai kararı 12/2/2021 tarihinde öğrendikten sonra 22/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Başvurucu Amine Atabak'ın başvuru tarihinden sonra (25/2/2024 tarihinde) vefat ettiği, başvurucunun mirasçılarının 26/8/2024 tarihli dilekçeyle başvuruyu devam ettirme yönünde talepte bulunduğu anlaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

3. Başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun oldukları anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Osman

Kızılcan ([GK], B. No: 2021/11655, 28/7/2022) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede öncelikle süregelen müdahalelerde zarar konusu olay için somut bir tarih belirlenemeyeceğini vurgulamıştır. Ardından 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun'un 6. maddesinde belirtilen sürelerin müdahalenin kesildiği tarihten itibaren başlatılması gerektiğine, aksi yorumun başvurucunun müdahalenin başlangıcının altmışıncı gününden sonra her gün Zarar Tespit Komisyonuna başvurması sonucunu doğuracağına işaret etmiştir. Sonuç olarak Zarar Tespit Komisyonuna başvuru süresine ilişkin yorumun makul olmayan, zarar konusu olayın âdeta her yıl kesintiye uğrayarak tekrarlandığını kabul eden, aşırı şekilci ve başvurucunun 5233 sayılı Kanun'la getirilen tazminat imkânından yararlanmasını zorlaştıran katı bir yorum olduğunu değerlendirerek Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

5. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular, ihlalin tespitiyle maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için dava dosyasının ilk derece mahkemesinden temin edilerek yeniden yargılama yapılmak üzere Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesine (E.2020/1360, K.2020/2040) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET HALİT KORKMAZ VE MİNE KORKMAZ

B. No: 2021/15024 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/15024

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET HALİT KORKMAZ VE MİNE KORKMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/15024)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1. Mehmet Halit KORKMAZ 2. Mine KORKMAZ

Vekili : Av. Seyit USTA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucular vekili nihai kararı 9/10/2018 tarihinde öğrenmiştir. Başvuru, yargılama süreci kesinleştikten sonra yargı kararının icra süreci devam ederken 3/3/2021 tarihinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Başvurucu vekili nihai kararı 9/10/2018 tarihinde öğrenmiş olmasına rağmen kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal

edildiği yönündeki şikâyet otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 3/3/2021 tarihinde yapılmıştır. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir (benzer yöndeki kararlar için bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 27; Erendiz Önal [1. B.], B. No: 2014/1133, 30/6/2014, §§ 24-34).

B. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğraması Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

7. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğraması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın

148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Anadolu 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2012/254, K.2014/355) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvuruculaların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET KEVSER

B. No: 2021/26636 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/26636

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET KEVSER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/26636)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Furkan Samet ESER

Başvurucu : Mehmet KEVSER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, silahlı terör örgütü üyeliği suçundan verilen mahkûmiyet kararı nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında Antalya Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle soruşturma başlatılmıştır.

3. Soruşturma neticesinde Başsavcılık tarafından başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 8/11/2016 tarihinde iddianame düzenlenmiştir. İddianamede esas olarak başvurucunun ByLock kullanıcısı olduğu, Bank Asyada hesabının bulunduğu ve bu hesaptan muhtelif tarihlerde kart borcu ödediği iddialarına yer verilmiştir.

4. Antalya 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) tarafından yapılan yargılama neticesinde -ByLock kullandığı gerekçesiyle- başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sabit görülmüş ve alt sınırdan uzaklaşılmak suretiyle 6 yıl 10 ay 15 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına 12/12/2017 tarihinde karar verilmiştir.

5. Mahkûmiyet kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Antalya İl Emniyet Müdürlüğünden gönderilen araştırma tutanağında sanığın 0507[...]78

ve 0505[...]47 no.lu hat ile bylock programı kullanıcısı olduğunun bildirildiği, Antalya İl Emniyet Müdürlüğünden gönderilen ByLock karşı IP adres bilgilerine göre sanığın 01/09/2014 ile 11/11/2014 ve 01/08/2014 ile 29/08/2014 tarihleri arasında 1482 ve 2823 kez bylock serverine iki ayrı hat ile bağlantı sağladığının görüldüğü, bu kayıtların HTS kayıtları ile de uyuştuğu, bu haliyle bylock tespit tutanağının teknik verilerle desteklendiği görülmüş;

Bu haliyle; yukarıda açıklandığı üzere FETÖ terör örgütüne ait özel iletişim ağı olan Bylock programının suç işlemek amacıyla oluşturulmuş ve münhasıran bir suç örgütünün mensupları tarafından kullanılması, gizlilik temeline dayalı FETÖ terör örgütünün bu programı yalnızca güvendiği kişilere özel yöntemlerle kurması, sanığın, terör örgütünün mensupları tarafından kullanılmakta olan bir ağa bu özelliğini bilerek, kasten dahil olması ve hatta bu ağı iletişim için kullandığının teknik verilerle belirlenmesi, bu programın kurulmasının veya kullanılmasının örgüt bağlantısını göstermesi hususları bir bütün halde değerlendirildiğinde, sanığın FETÖ silahlı terör örgütünün bir üyesi olarak, örgütün ideolojisi ve stratejisi doğrultusunda hareket ettiği ve FETÖ terör örgütünün üyesi olduğu anlaşılmakla üzerine atılı Silahlı Terör Örgütüne üye olma suçunu işlediği sabit kabul edildiği..."

6. Başvurucunun mahkûmiyet kararına karşı istinaf başvurusunda bulunması üzerine dosya Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesine (Bölge Adliye Mahkemesi) gönderilmiş ve istinaf incelemesi neticesinde istinaf başvurusunun esastan reddine 22/3/2018 tarihinde karar verilmiştir.

7. Bölge Adliye Mahkemesi kararının temyiz edilmesi üzerine dosya Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesine (Daire) gönderilmiş ve temyiz incelemesi neticesinde temyiz isteminin esastan reddiyle hükmün düzeltilerek onanmasına 30/3/2021 tarihinde kesin olarak karar verilmiştir.

8. Daire kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Diğer delillerin atılı suçun sübutu için yeterli olduğu görülmekle...Mehmet Kevser[in] ByLock kullanıcısı olduğunu bildiren ayrıntılı ByLock tespit ve değerlendirme tutanağının dosyaya gelmesi beklenilmeden karar verilmesi sonuca etkili bulunmamıştır.

...

sanıklar hakkındaki hükümlerin ikinci maddesindeki '3713 sayılı TMK'nın 5.maddesi' ibarelerinin çıkarılarak yerlerine '3713 sayılı TMK'nın 5/1. maddesi' ibarelerinin yazılması suretiyle sair yönleri usul ve kanuna uygun bulunan hükümlerin DÜZELTİLEREK ONANMASINA..."

9. Başvurucu, nihai kararı 30/4/2021 tarihinde öğrendikten sonra 27/5/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüne, adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışında kalan şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna; anılan hakkın ihlal edildiğine ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin ise Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; aşamalar boyunca ileri sürdüğü davanın sonucuna etkili itiraz ve savunmalarına rağmen herhangi bir araştırma yapılmaksızın salt ByLock kullandığı

iddiasıyla cezalandırıldığını ve bu suretle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Mahkemenin dava konusu maddi olay ve olgular ile delilleri değerlendirdiği, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu ve kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini gerekçelendirdiği, başvurucunun mahkûmiyetinin hukuka aykırı olduğuna dair iddialarının delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olduğu belirtilmiştir. Başvurucunun ibraz ettiği cevap dilekçesinde ise başvuru formundaki iddialar yinelenmiştir.

13. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı bağlamında incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şeklî adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı, davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı, temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

16. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

17. Buna karşın temel hak ve özgürlüklere müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda mahkemelerin takdir ve değerlendirmelerinin Anayasa'daki güvencelere etkisini nihai olarak değerlendirecek merci Anayasa Mahkemesidir. Bu itibarla Anayasa'da öngörülen güvenceler dikkate alınarak bireysel başvuru kapsamındaki temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğine ilişkin yapılacak herhangi bir inceleme kanun yolunda gözetilmesi gereken hususun incelenmesi olarak nitelendirilemez (Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018, § 53).

18. Anayasa Mahkemesi, çok istisnai durumlarda temel hak ve özgürlüklerden biri ile doğrudan ilgili olmayan bir şikâyeti kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin yasak kapsamına girmeden inceleyebilir. Açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsıldığı ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiği çok istisnai hâllerde aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bu durumun bizatihi kendisi usule ilişkin bir güvenceye dönüşmüş olur. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin mahkemelerin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi, yargılamanın sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, mahkemelerin

delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açık bir keyfîlik ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149; M.B., § 83).

19. Öte yandan adil yargılanma hakkı, davada uygulanacak hukuk kuralının başvurucu lehine sonuç doğuracak şekilde yorumlanmasını da güvence altına almamaktadır. Uyuşmazlığa uygulanacak hukuk kurallarının yorumlanması -yukarıda belirtildiği gibi- yargılama mercilerinin takdirindedir. Bununla birlikte yargılama mercilerinin hukuk kurallarını yorumlarken Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen ve Cumhuriyet'in nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti ilkesini gözönünde bulundurmaları gerekir. Esasen hukuk devleti ilkesi, Anayasa'nın tüm maddelerinin yorumlanmasında dikkate alınması zorunlu olan bir ilkedir. Bu bağlamda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğinin yorumlanmasında da hukuk devletinin gerekleri gözetilmelidir (M.B., § 84).

20. Bu noktada belirtmek gerekir ki hukuk devletinin gereklerinden birini de hukuk güvenliği ilkesi oluşturmaktadır (AYM, E.2008/50, K.2010/84, 24/6/2010; E.2012/65, K.2012/128, 20/9/2012). Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi; hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013).

21. Bu açıklamalar ışığında yargılamanın hakkaniyetini doğrudan zedeleyen bazı durumlarda adil yargılanma hakkının usule dair güvencelerinin başvurucu açısından anlamsız hâle gelebileceği söylenebilir. Bu durumlarda aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bir hususun bizatihi kendisinin usule dair bir güvenceye dönüştüğü kabul edilmelidir. Aşağıdaki hâller bu duruma örnek olarak gösterilebilir:

i. Somut olayda uygulanan veya uygulanması gereken hukuk kurallarının kabul edilebilir herhangi bir yorumuna dayanılmaması,

ii. Delil ile bu delilin ispat aracı olarak kullanıldığı vakıa arasında kurulan bağın kabul edilebilir bir muhakemeye dayanmaması veya mantık dışı bir çıkarıma dayanması,

iii. Açıkça yanlış olan olguların hükme esas alınması,

iv. Somut olayın açıkça belirli olan koşullarının gözetilmemesi,

v. Belirli bir hususu ispat ettiğinde kuşku bulunmayan bir delilin açıkça keyfî olarak dikkate alınmaması,

vi. Maddi olayın tespitinde aksi ispat edilemeyecek ve savunma yapmayı anlamsız kılacak varsayımlara dayanılması.

22. Yargılamanın sonucuyla ilgili hususları usule ilişkin bir güvenceye dönüştüren durumlar elbette yukarıda belirtilenlerle sınırlı değildir. Bunlara benzer hâllerde de Anayasa Mahkemesince bireysel başvuru kapsamında denetim yapılabilir. Bununla birlikte belirtilen eksikliklerin adil yargılanma hakkının ihlaline yol açabilmesi için bunların ayrıca yargılamanın hakkaniyetini zedelediğinin tespit edilmiş olması gerekir (Ayşe Fahriye Tosun

[GK], B. No: 2021/17663, 23/2/2023, § 44; aynı yönde ilave olarak bkz. İsmet Murtezaoğlu [1. B.], B. No: 2018/17312, 18/10/2022, § 40; Cihangir Akyol [GK], B. No: 2021/33759, 23/2/2023, § 49).

23. Somut olayın koşulları dikkate alındığında yukarıda belirtilen durumlardan özellikle, delil ile bu delilin ispat aracı olarak kullanıldığı vakıa arasında kurulan bağın kabul edilebilir bir yoruma dayanıp dayanmadığı incelenmeli, maddi olayın ispatında aksi ispat edilemeyecek ve savunma yapmayı anlamsız kılacak varsayımların bulunup bulunmadığı tespit edilmelidir.

24. Gerekçeli karar incelendiğinde başvurucunun ByLock programını kullandığına dair yapılan tespitlerin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında tek ve belirleyici delil olduğu anlaşılmıştır (bkz. § 5). Her ne kadar Daire kararında (bkz. § 8) ByLock dışındaki diğer delillerin atılı suçun sübutu açısından yeterli olduğuna yönelik değerlendirmelerde bulunulmuş ise de başvurucunun mahkûmiyetinde ByLock dışında hükme esas alınan başka bir delil olmadığı görülmüştür.

25. Bununla birlikte başvurucu hakkındaki ByLock tespitinin de -ByLock verilerini içeren dijital materyallerin çözümlenmesi üzerine- user-ID numarası ve buna bağlı alt verilere ilişkin düzenlenen ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağı yerine, yalnızca ByLock sorgu sonucu raporuna ve Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan getirtilen CGNAT kayıtlarına dayandırıldığı anlaşılmıştır.

26. Yargıtayın ByLock deliline yönelik içtihadı incelendiğinde ise kişinin ByLock kullanıcısı olduğunun tespiti açısından sadece CGNAT kayıtlarının yeterli delil olarak kabul edilmediği anlaşılmıştır [birçok karar arasından bkz. (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 30/6/2021 tarihli ve E.2020/2018, K.2021/4527; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 4/10/2022 tarihli ve E.2021/18943, K.2022/5428 sayılı kararları] (benzer yönde bkz. Mehmet Ayko [1. B.], B. No: 2019/41322, 7/1/2025, § 20; Atakan Yıldırım [2. B.], B. No: 2021/8629, 14/1/2025, § 29; Uğur Özçiftçi [1. B.], B. No: 2021/43521, 15/1/2025, § 20).

27. Nitekim Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender ([GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda, kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi, anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bir iddia olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirmede bulunulmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi, bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

28. Yukarıda da değinildiği üzere Anayasa Mahkemesinin kural olarak somut davadaki delilleri değerlendirme ve hukuk kurallarını yorumlama gibi bir görevi yoktur. Buna karşın mahkemelerin yargılama sırasında taraflarca ileri sürülen argümanların gerçekliğinin tespitine yönelik gerekli ve etkili incelemeleri yapması, elde edilen deliller çerçevesinde ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya koyması ve yine ulaşılan sonuca götüren delil ile bu delilin

ispat aracı olarak kullanıldığı vakıa arasında kurulan bağın kabul edilebilir bir yoruma dayanması, adil yargılanma hakkının bir gereğidir. Mahkeme tarafından ortaya konulacak aksi bir durum adil yargılanma hakkının usul güvencelerini anlamsız hâle getirir.

29. Somut olayda Yargıtayın ByLock konusunda ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmalar yapılmamış; başvurucunun terör örgütünün amacını, kullandığı şiddetin türü ile yoğunluğunu bildiği ve yine eylemlerinin sempati ve iltisak boyutunu aştığı hususları açıkça ortaya koyulmamıştır. Mahkeme tarafından salt ByLock tespitine istinaden başvurucunun silahlı terör örgütü üyesi olduğu sonucuna ulaşılmış ve alt sınırdan uzaklaşılmak suretiyle cezalandırılmasına karar verilmiştir. Mahkeme tarafından başvurucunun ByLock deliline ilişkin yapmış olduğu savunmaları bertaraf edecek herhangi bir girişimde bulunulmadığı gibi başvurucunun bu hususlaki talepleri de reddedilmiştir. Başvurucu hakkında yapılan ByLock tespitinin -ByLock verilerini içeren dijital materyallerin çözümlenmesi üzerine- user-ID numarası ve buna bağlı alt verileri içermediği de gözönüne alındığında, mahkûmiyet kararı ile birlikte başvurucu bakımından adil yargılanma hakkının usule ilişkin güvencelerinin anlamsız hâle getirildiği anlaşılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

31. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 10.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

32. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

33. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

34. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL

EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Antalya 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2016/223, K.2017/255) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET YILDIRIM VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/32643 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/32643

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET YILDIRIM VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/32643)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1- Ahmet YILDIRIM 2- Hasan YILDIRIM 3- Hüseyin YILDIRIM 4- Mustafa YILDIRIM 5-Recep YILDIRIM

Vekili : Av. Ahmet ÇAVUŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır.

2. Birinci Bölüm Birinci Komisyon tarafından adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Mustafa Yıldırım Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi

mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması, yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu Mustafa Yıldırım başvuru tarihinden sonra 14/1/2025 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu Mustafa Yıldırım yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan nedenlerle başvurucu Mustafa Yıldırım açısından başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

7. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmiş olması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için

yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Mustafa Yıldırım tarafından yapılan başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Diğer başvurucular yönünden kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Samsun Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesine (E.2020/531, K.2021/301) iletilmek üzere Samsun 1. İdare Mahkemesine (E.2019/145, K.2019/1186) GÖNDERİLMESİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin diğer başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararların tebliğini takiben diğer başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CELALETTİN TÜYLÜ

B. No: 2021/34030 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/34030

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CELALETTİN TÜYLÜ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/34030)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucu : Celalettin TÜYLÜ

Vekili : Av. Necmiye ŞABBAZ BAŞEL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikte olan Ankara Garı önündeki 10/10/2015 tarihli canlı bomba saldırısı sonucu meydana gelen ölüm ve bu olaydan doğan zararların tazmini talebiyle açılan tam yargı davasında yeterli araştırma yapılmadan yetersiz manevi tazminata karar verilmesi nedeniyle yaşam hakkı başta olmak üzere anayasal hakların ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu nihai hükmü 1/8/2021 tarihinde öğrendikten sonra 25/8/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, aynı konu hakkında verdiği Pınar Alkan ([2. B.], B. No: 2021/32238, 15/4/2025) kararında saldırının yapılmasında idarenin kusurunun bulunduğu iddiası hakkında idari yargı mercilerinin toplanan deliller çerçevesinde açık bir değerlendirme yaptıklarını dikkate alarak yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin

usul boyutu yanında koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu kapsamında da inceleme yapmıştır.

3. Maddi boyut kapsamında yapılan incelemede yaşam hakkının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır. Bu sonuca varırken Anayasa Mahkemesi şu değerlendirmeleri yapmıştır:

i. Başvuruya konu olaydaki hiçbir unsur, kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriye katılanların hayatlarına yönelik belirli, somut ve yakın bir tehdit bulunduğunu bildiklerine veya bilmeleri gerektiğine işaret etmemektedir. Ayrıca yetkililer, gösteriye katılan kişilerin güvenliğini sağlamak amacıyla gösteri alanına barikat kurulması, iki binin üzerinde personel görevlendirilmesi, miting alanına girenlerin aranması, alan ve çevresinde patlayıcı madde araması yapılması gibi makul olarak kabul edilebilecek bir dizi tedbir almıştır.

ii. Terör saldırısı gerçekleştikten sonra da yetkililer acil kurtarma hizmetlerinin derhâl olay yerine gönderilebilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almış, olayın ağırlığıyla oluşan kaos ortamına rağmen nispeten hızlı bir şekilde yeterli tedavi sağlanmıştır. Polis saldırıdan hemen sonra kalabalığı dağıtmak ve kolluk kuvvetlerinin olay yerine erişimini sağlamak için göz yaşartıcı gaz kullanmışsa da bu müdahalenin sağlık çalışanlarının yaralılara ilk yardımı sağlamak için hızlı bir şekilde müdahale etmesini herhangi bir şekilde engellediği yönünde tespit yapılamamıştır.

iii. Belirtilen bu hususlar ve 12.00-16.00 saatleri arasında yapılacak olan gösterinin hazırlıklarının devam ettiği sırada henüz gösteri başlamamış iken saat 10.04’te peşi sıra iki patlamanın gerçekleştiği hususu da gözönüne alındığında Anayasa Mahkemesi, genel anlamda bulunduğu kabul edilen terör saldırısı riskinin idare tarafından hafife alındığını veya bu risk açısından daha iyi planlama ve diğer önleyici tedbirlere başvurularak gerçekleşen neticenin önlenebileceğini değerlendirebilecek bir konumda değildir.

iv. Sonuç olarak kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriyle ilgili olarak öngörülebilir, ciddi ve yakın bir terör saldırısı tehdidi olduğundan habersiz olduğu ve bu tür bir terör saldırısını önlemenin doğasında var olan özel zorluklar gözönünde bulundurulduğunda kamu makamlarının yaşamı koruma yükümlülüğü açısından üstüne düşen sorumluluğu yerine getirmediği söylenemez.

4. Usul boyutu kapsamında yapılan incelemede ise olayı çevreleyen koşulların tespiti ve başvurucunun iddiaları doğrultusunda idarenin sorumluluğunun belirlenmesi için gerekli makul adımların atıldığına, elde edilen deliller kapsamında idarenin hizmet kusuru olup olmadığı noktasında nesnel bir yaklaşım sergilenerek gerekli irdelemelerin yapıldığına, yargılama sonunda da başvurucunun ispat yükünü hafifleten sosyal risk ilkesi benimsenerek bu ilke uyarınca belli miktarda manevi tazminata hükmedildiğine işaret edilip yaşamı koruma yükümlülüğü bağlamında devletin pozitif yükümlülüğünün ihlal edilmediği sonucuna varılması da gözönünde bulundurulduğunda yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun gerekliliklerinin yerine getirilmediğinin söylenemeyeceği sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, yaşam hakkının usul boyutunun da ihlal edilmediğine karar vermiştir.

5. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkeler ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

6. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle, yetersiz miktarda tazminata hükmedilmesinin ardındaki saik nedeniyle ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın Adnan Oktar (3) ([2. B.], B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 50) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi ve usul boyutlarının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

Ç. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KÜRŞAT SOYASLAN

B. No: 2021/41108 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/41108

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KÜRŞAT SOYASLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/41108)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mustafa Erdem ATLIHAN

Başvurucu : Kürşat SOYASLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan kişinin sevk edildiği hastanede ellerine takılı olan kelepçe çıkarılmaksızın tedavisinin yapılmış olması ve olay hakkında yürütülen ceza soruşturmasının etkili olmaması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuruya konu olayın yaşandığı tarihte hükümlü sıfatıyla ceza infaz kurumunda barındırılmakta olan başvurucu, Isparta Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) hitaben yazmış olduğu 18/12/2020 tarihli dilekçe ile, barındırılmakta olduğu koğuşta iki kişinin bayılması nedeniyle 10/12/2020 tarihinde yapılan COVID-19 testinin pozitif çıktığını, kendisinin şeker hastalığı ve böbrek yetmezliğinden muzdarip olması nedeniyle ve kronik rahatsızlıkları olanların tedavilerinin hastanede yapılması yönündeki Bakanlık kararı gereğince Isparta Şehir Hastanesine sevk edildiğini, hastanede kaldığı altı gün boyunca güvenlikten sorumlu jandarma personelince "Savcı emri." denilerek -tuvalet ihtiyacını giderdiği ve yemek yediği anlar dışında- elleri yatağa kelepçelenmiş şekilde tutulduğunu, bu nedenle şahsi temizliğini yapamadığı gibi namaz ibadetini de yerine getiremediğini ve bu durumun insan onuruna aykırı olduğunu belirterek jandarma görevlilerinden şikâyetçi olmuştur.

3. Başsavcılıkça gerçekleştirilen soruşturma kapsamında ceza infaz kurumuna yazılan yazıyla başvurucunun şikâyete konu ettiği olaya ilişkin detaylı araştırma yapılarak bilgi verilmesi istenmiş ve ceza infaz kurumundan gelen cevabi müzekkerede jandarma personelinin iş ve işlemlerine ilişkin herhangi bir bilgi verilmemiş olmasına rağmen 3/3/2021 tarihinde meçhul şüpheliler hakkında görevi ihmal suçunun işlendiğine dair soyut iddia dışında delil bulunmadığı gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir.

4. Başvurucunun anılan Başsavcılık kararına itirazını inceleyen Sulh Ceza Hâkimliği, Başsavcılık kararında jandarma görevlilerine ilişkin bir açıklamada bulunulmadığı ya da bir karar verilmediğine işaret ederek 23/3/2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kaldırılmasına hükmetmiştir.

5. Yeniden soruşturma işlemine başlayan Başsavcılık, herhangi bir araştırma yapmaksızın 24/3/2021 tarihinde bir önceki karar gerekçesini tekrar ederek kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Başvurucunun anılan karara yapmış olduğu itiraz Sulh Ceza Hâkimliğince 7/4/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. İtirazın reddi kararı başvurucuya 9/4/2021 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvurucu 26/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten geçici olarak muaf tutulmasına ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına Komisyonca karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu; COVID-19 hastalığı nedeniyle sevk edilerek yatırılmış olduğu hastanede kaldığı süre boyunca -tuvalet ihtiyacını giderdiği ve yemek yediği anlar dışında- elleri yatağa kelepçelenmiş şekilde tutulması nedeniyle kişisel temizliğini yapamadığını ve ibadetini yerine getiremediğini, insanlık onurunun kırıldığını, kendisini kelepçeli tedaviye zorlayan kamu görevlileri hakkında yaptığı şikâyet üzerine başlatılan soruşturmanın ise etkili bir şekilde yürütülmediğini belirterek kötü muamele yasağı başta olmak üzere anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, konuya ilişkin süreç ve insan hakları yargısı içtihadı sunulmuş; adli makamların tespitinden ve ulaştığı sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmadığı belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

8. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında değerlendirilmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa’nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış, aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa’nın 15. maddesinde savaş, seferberlik hâlleri veya olağanüstü hâllerde de kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve

somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

11. Anayasa'nın 17. maddesi, tutuklu ve hükümlülerin tutulma koşullarının da insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını koruma altına alır. Bu nedenle tutuklu ve hükümlüler özgürlükten mahrum kalmalarının doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntı veya eziyet çekecekleri bir duruma sokulmamalıdır. Ayrıca bu kişilerin sağlık ve esenlikleri yeterli bir şekilde güvence altına alınmalı ve bu kişilere gerekli duydukları tıbbi yardım sağlanmalıdır (Turan Günana [1. B.], B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 39).

12. Hukuka uygun olarak tutulan bir kişinin kaçmasının ya da kendisine veya başkasına zarar vermesinin önlenmesi için kelepçe gibi bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçlara başvurulması, makul ölçüde gerekli olanın ötesinde güç kullanımı ya da kamuya teşhir içermemesi durumunda genellikle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası yönünden sorun oluşturmaz. Tutmanın haksız olduğunun sonradan anlaşılması da sonucu değiştirmez. Bununla birlikte kelepçe gibi hareket kısıtlayıcı araçların kullanımı, somut olayın koşulları nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi aranan asgari ağırlık derecesine ulaşabilir. Bu konuda yapılacak değerlendirmede tutulanın mahkûm olduğu suçun ağırlığı, adli sicil kaydı ve şiddet geçmişi ile tutumu; muamelenin kamusal niteliği, süresi ve tutulanın fizik sağlığı ile ruh sağlığı üzerindeki etkileri gibi hususlar dikkate alınabilir. Muayene sırasında hareket kısıtlayıcı araçların kullanımı konusunda yapılacak değerlendirmede muayenenin kapsam ve mahiyeti de gözetilebilir (Leyla Akyıldız [GK], B. No: 2019/24131, 20/3/2025, §§ 58, 59).

13. Anayasa'nın 17. maddesi; "Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında, bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103).

14. Somut olayda başvurucu, elleri kelepçeli olarak tedavisinin yapılmasının insanlık onuruna aykırı olduğundan şikâyetçidir. Başvurucu 18/12/2020 tarihli dilekçesinde de bu durumdan yakınmış, yer ve tarih belirterek olay anlatımını yapmıştır. Başsavcılık ise başvurucunun şikâyetine ilişkin olarak ceza infaz kurumuna müzekkere yazmış, jandarma

personelinin hastane ortamında yapmış olduğu iş ve işlemlere ilişkin herhangi bir bilgi içermediği görülen cevabi müzekkereyle yetinerek -başvurucunun itirazı üzerine Sulh Ceza Hâkimliği tarafından gerçekleştirilen değerlendirmede bu eksikliğe işaret edilmek suretiyle ilk kovuşturmaya yer olmadığına dair karar kaldırılmış olmasına rağmen- herhangi bir soruşturma işlemi gerçekleştirmeksizin kolluk görevlilerine atfedilebilecek kusur bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

15. Başsavcılıkça 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Zorlayıcı araçların kullanılması" başlıklı 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "Hiçbir halde zincir veya demire vurmak tedbir olarak uygulanmaz. Kelepçe ve bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçlar; a) Yetkili Makamın önüne getirildiğinde çıkarılmak kaydıyla sevk ve nakil sırasında kaçmayı önlemek amacıyla, b) Hekimin talimat ve gözetiminde olmak üzere tıbbi nedenlerle, c) Diğer kontrol usullerinin yetersizliği halinde hükümlünün kendisine veya başkalarına zarar vermesine veya eşyayı tahrip etmesine engel olmak için kurum en üst amirinin onayı ile kullanılabilir." düzenlemesi gözönünde bulundurularak olaya ilişkin olarak başvurucunun hastaneye sevkinden önceki süreçte kaçma veya kendisi ya da başkalarına zarar verme riski olup olmadığına dair ceza infaz kurumu yetkililerince yapılmış bir değerlendirme olup olmadığı ya da görevli jandarma personeli tarafından aynı konulara ilişkin olarak yapılan değerlendirmeleri içerir bir tutanak bulunup bulunmadığı, olay anında herhangi bir güvenlik zafiyeti oluşup oluşmadığı, başvurucunun kaçmaya çalışması, kendisine veya başkasına zarar verme tehlikesinin oluşması gibi bir durumun yaşanıp yaşanmadığı gibi hususların belirlenerek başvurucunun kelepçenin çözülmesi talebinin reddedilmesine gerekçe olarak bireyselleştirilmiş güvenlik riskinin somut olgularla ortaya konulması ve tehlikelilik değerlendirmesi yapılması gerektiği hiç düşünülmemiştir. Başsavcılıkça araştırılması gereken bu konuda başvurucunun mahkûm olduğu suçun ağırlığı, adli sicil kaydı ve şiddet geçmişi ile tutumu, muamelenin kamusal niteliği, süresi ve gerçekleştirilecek muayenenin kapsam ve mahiyeti ile başvurucunun fizik sağlığı ile ruh sağlığı üzerindeki etkisinin de dikkate alınması gerekmektedir.

16. Kaldı ki somut olayda güvenlik riski oluşması hâlinde bu riskin bertaraf edilebilmesi için farklı seçeneklerin bulunup bulunmadığının da değerlendirilmesi şarttır. Hastanede tedavinin gerçekleştirildiği bölümün fiziksel koşullarının -örneğin bulunduğu kat, pencere olup olmadığı gibi özelliklerin de- belirlenerek jandarma görevlilerinin bulunduğu olay yerinde farklı yol ve yöntemler saptanarak güvenlik önlemi alınmasının mümkün olup olmadığının da değerlendirilmesi gerekmektedir.

17. Somut olayda muayene ya da tedavinin kelepçeli şekilde yapılması için haklı bir sebebin ve başvurucunun kelepçeli şekilde tedaviye zorlanmasını gerektirecek somut bir güvenlik kaygısının bulunup bulunmadığı belirlenememektedir. Yürütülen soruşturmada ilgili jandarma görevlilerinin kimlik tespiti yapılmamış, ifadeleri alınmamış, olayın yaşandığı yerde varsa kamera kaydı bulunup bulunmadığı araştırılmamıştır. Buna göre başvurucunun kötü muamele yasağının ihlal edilmiş olduğu iddiasını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek özenli ve yeterli bir soruşturma yürütüldüğü söylenemeyecektir.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiği kanaatine varılmıştır.

19. Kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın ilk elden Anayasa Mahkemesince incelenmesi, bireysel başvurunun ikincillik ilkesiyle

bağdaşmayacaktır. Bu nedenle anılan iddia hakkında bu aşamada inceleme yapılamamıştır.

III. GİDERİM

20. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

21. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

22. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin soruşturmanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı varılan sonuçtan bağımsız olup şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturma ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

23. Başvurucuya manevi zararları karşılığında net 165.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

24. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Isparta Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2021/3688) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucuya net 165.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ARDA NACAR VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/48227 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/48227

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ARDA NACAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/48227)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucular : 1. Arda NACAR 2. Derya BULUT 3. İrem Selin NACAR ÖZTÜRK 4. Peyman NACAR 5. Tutku BULUT 6. Yiğit Utku BULUT

Vekili : Av. Muhammet Tarık GÜLERYÜZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, helikopter kazası neticesinde meydana gelen ölüm olayına ilişkin yürütülen soruşturmanın etkili olmaması nedeniyle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/9/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. 10/3/2017 tarihinde mülkiyeti E. Havacılık A.Ş.ye ait olup K. Havacılık A.Ş. tarafından işletilmekte olan sivil helikopter, Atatürk Havalimanı'ndan kalkışını müteakip seyrüseferi

esnasında, E. İnşaat A.Ş. tarafından yapılıp işletilen TV verici kulesindeki antenin 199 metre yüksekliğindeki kısmına çarparak düşmüştür. Kaza sonucunda kaptan pilot A.N. ve ikinci pilot A.B. ile birlikte beş yolcu hayatını kaybetmiştir. Başvurucu Peyman Nacar, Arda Nacar ve İrem Selin Nacar Öztürk, kazada hayatını kaybeden pilot A.N.nin eşi ve çocukları; diğer başvurucular Derya Bulut, Tutku Bulut ve Yiğit Utku Bulut ise yine aynı kazada hayatını kaybeden pilot A.B.nin eşi ve çocuklarıdır.

6. Başsavcılıkça olaya ilişkin resen soruşturma işlemlerine başlanmıştır.

A. Bireysel Başvuru Öncesi Soruşturma Süreci

7. Başsavcılıkça cesetler üzerinde ölü muayene ve otopsi işlemi yapılmış, uzman ekipler ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Kaza Araştırma ve İnceleme Kurulu (İnceleme Kurulu) görevlileri eşliğinde olay yerinde incelemelerde bulunmuş, olaya ilişkin görgü tanıklarının beyanlarına başvurulmuş, helikopterin hangardan çıkış, pilot ve yolcuların helikoptere biniş görüntüleri ile kaza yerine yakın MOBESE görüntüleri celbedilmiştir. Ayrıca helikopterin kimliği, sertifikaları, olay günkü rotası, uçuş saati, pilot ve yolcuların kimlikleri gibi bilgiler ile helikopterin çarptığı TV kulesine ilişkin izin ve ruhsatlar ilgili yerlerden getirtilmiştir. Yine Atatürk Havalimanı'ndan kalkış yapıp doğu yönüne gidecek helikopter ve diğer sabit kanat hava araçlarının görerek uçuş esnasında takip etmeleri gereken VFR (görerek uçuş kuralları) rotaları da celbedilmiştir.

8. Celbedilen belgelerden ve alınan beyanlardan, düşen helikopterin E. Havacılık A.Ş.ye ait olup K. Havacılık A.Ş. tarafından işletildiği; olay günü Atatürk Havalimanı'ndan kalkışını yapan helikopterin istikametinin Bozüyük olduğu, kaza anında helikopterde bulunan yolcuların E. şirketler grubunun çalışanları ve misafirleri oldukları ve adı geçen şirketler grubunun Bozüyük'te bulunan tesislerine bir iş gezisi yaptıkları tespit edilmiştir. Yolcuların birisi Türkiye Cumhuriyeti, diğerleri ise Rusya Federasyonu vatandaşıdır.

9. Başsavcılık, İnceleme Kuruluna olay yeri incelemesinin hemen akabinde enkazın kaldırılması ve kazaya ilişkin inceleme raporu hazırlanması talimatı vermiştir.

10. Düşen helikopterin işletmecisi olan K. Havacılık A.Ş.nin ortağı ve aynı zamanda genel müdürü olan G.M.nin kollukça 8/4/2017 günü bilgi sahibi sıfatıyla beyanları alınmıştır. G.M., adı geçen Şirketin kendisi ile M.Y.H. ve M.G.H. isimli üç hâkim ortağı olduğunu, sivil hava taşımacılığı yapıldığını, kazaya karışan helikopterin sahibinin E. Havacılık A.Ş. olmakla birlikte hava aracının adı geçen Şirket adına kendi Şirketleri tarafından işletildiğini ifade etmiştir.

11. Başvurucular vekili, 10/4/2017 tarihinde soruşturma dosyasına vekâlet sunmuş ve dosyanın bir nüshasını almıştır.

12. Başsavcılıkça muhtelif tarihlerde İnceleme Kuruluna yazılan müzekkereler ile raporun akıbeti sorulmuş; İnceleme Kurulu 9/5/2017, 11/7/2017 tarihlerinde verdiği cevaplarında araştırma ve inceleme faaliyetlerinin sürdüğünü, Türkiye'nin tabi olduğu uluslararası kurallar gereği kazaya karışan hava taşıtının tasarlandığı, imal edildiği, tescil edildiği ve işletildiği devletlerin de araştırma sürecine dâhil edilmelerinin zorunlu olduğunu, bu doğrultuda düşen hava taşıtının tasarlandığı ve imal edildiği ülkeler olan Amerika Birleşik Devletleri'nin, Fransa'nın ve kazada hayatını kaybeden vatandaşlarının bulunması nedeniyle Rusya Federasyonu'nun temsilcilerinin de çalışmalara dâhil edildiğini bildirmiştir. İnceleme Kurulu, inceleme faaliyetinin kokpit ses kayıt cihazı ile uçuş verileri kayıt cihazının yurt

dışında deşifre edilmesi benzeri safhalarının sürdüğü veya tamamlandığı hususlarında da zaman zaman bilgiler vermiştir.

13. İnceleme Kurulu tarafından hazırlanmış olan Hava Aracı Kazası Araştırma ve İnceleme Ön Raporu, 26/7/2017 tarihinde soruşturma dosyasına ulaşmıştır. İlk bulgu ve tespitlere yer verilen raporda, çalışmaların sürdüğü, çalışmaların tamamlanmasının ardından hazırlanacak taslak nihai raporunun ilgili devletlerle paylaşılmasının ardından nihai raporun hazırlanacağı belirtilmiştir. Raporda ayrıca yürütülen araştırma ve inceleme faaliyetlerinin nihai ve tek amacının benzer kazaların önlenmesi olduğu, çalışmaların kazada sorumluluğu bulunan kimseleri tespit etmek gibi bir amacının olmadığı ifade edilmiştir.

14. Başvurucular vekili 17/10/2017 havale tarihli dilekçesi ile İnceleme Kurulunca hazırlanacak raporun sorumluların tespitine hizmet etmeyeceğini ileri sürerek dosya üzerinde bilirkişi incelemesi yapılmasını talep etmiştir.

15. Ulaştırma Bakanlığınca gönderilen 13/12/2017, 11/5/2018, 2/10/2018, 18/3/2019 tarihli müzekkere yanıtları ile araştırma ve inceleme faaliyetlerinin sürdüğü, çalışmaların tamamlanmasının ardından hazırlanacak taslak nihai raporunun ilgili devletlerle paylaşılmasının ardından nihai raporun hazırlanacağı bildirilmiş, bu süreçte adı geçen Bakanlığın teşkilat yapısında yapılan değişiklikler nedeniyle İnceleme Kurulu lağvedildiği için çalışmalara -bahsi geçen İnceleme Kurulu yerine oluşturulmuş olan- Ulaşım Emniyeti İnceleme Merkezi Başkanlığı devam etmiştir.

16. Nihayetinde adı geçen Başkanlıkça hazırlanmış olan 10/8/2020 tarihli Hava Aracı Kazası Araştırma ve İnceleme Nihai Raporu, 12/8/2020 günü soruşturma dosyasına ulaşmıştır. Pilotlara, bakım personeline, hava aracına, bakım sürecine, olay günü hava aracının durumuna, meteorolojik verilere, kaza öncesi, kaza anı ve kaza sonrasına ilişkin diğer bulgulara yer verilen raporda şu tespitler ön plana çıkmaktadır:

i. Uçuş ekibi, hava koşullarının uygun olmaması nedeniyle yolcuların Kanyon Heliport isimli yerden alınmalarını iptal etmiş ancak havaalanı rasatlarının görsel uçuşa uygun oluşu nedeniyle yolcuların havalimanına gelerek kalkışın oradan yapılması teklifine itiraz edememişlerdir. İki aydır gelen ilk uçuş talebi olması nedeniyle uçuş ekibi uçuşu gerçekleştirmek için baskı hissetmiş ve meteorolojik olarak gerekli şartlar sağlanamamasına rağmen uçuşa devam etmekte ısrar etmişlerdir. Uçuş sırasında pilotların yaklaşma hattına yaklaşma ve 1.500 feet üzerine çıkma yönünde kaygıları vardır.

ii. Helikopterin çarptığı kule, engel veri tabanında yer almadığı için helikopterdeki cihazların mânia haritalarında gösterilmemektedir. Kulenin ışıklandırması ve işaretlemesi ulusal ve uluslararası gereklilikleri karşılamamaktadır.

iii. Kazanın oluşumunda hava koşullarının etkisi olmuştur. Kalkış yapılan havalimanındaki hava koşulları görerek uçuşa uygundur ancak havalimanına yakın çevredeki bulutlu hava görerek uçuş şartlarını sağlamamaktadır.

iv. Görerek uçuş rotası -uluslararası standartlara aykırı olarak- helikopterin çarptığı kuleye yakın belirlenmiştir. Rota ile kule arasında en az 600 metre mesafe bulunması gerekirken fiilî mesafe 371 metredir.

v. Kulenin yüksekliğinin 1.358 feet olduğu gözetildiğinde esasen görerek uçuş sırasında minimum irtifa 2.358 feet olmalıdır. Ancak ulusal ve uluslararası standartlara göre kazaya karışan hava aracının 1.500 feet üzerine çıkması uçuş emniyetsizliği yaratacaktır. Bu

ikircikli durum İstanbul üzerinde yapılan görerek uçuşlarda ekseriyetle yaşanmaktadır.

vi. Kazanın muhtemel nedeni, olumsuz hava şartlarına rağmen otorite ve pilotların görerek uçuş (VFR) kararı vermeleri, görerek uçuş rotasının standartlara aykırı olarak kuleye yakın belirlenmiş olması, en az 2.358 feet yükseklikte uçuş yapılması gerekirken otorite tarafından 1500 feetin üzerindeki irtifaya aletle uçuş (IFR) rotasındaki hava trafiği ile kesişmeyi engellemek kastıyla izin verilmemesi, pilotların görerek uçuş (VFR) şartları kaybolmasına rağmen geri dönmek yerine uçuşa devam etmekte ısrar etmeleridir. Bulgular topluca değerlendirildiğinde kazanın, hava durumuna, idareye ve pilotaja bağlı olarak meydana geldiği düşünülmektedir.

17. Raporda, Sivil Havacılık Genel Müdürlüğüne, Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğüne, Harita Genel Müdürlüğüne ve kazaya karışan helikopterin işleteni olan K. Havacılık A.Ş.ye yönelik tavsiyelere yer verilmiştir. Bu kapsamda K. Havacılık A.Ş.ye şu tavsiyelerde bulunulmuştur:

i. Meteorolojik şartların kritik olduğu durumlarda uçuşun yapılıp yapılmamasına yönelik karar yalnızca pilota bırakılmamalı, Şirketin karar sürecine dâhil olduğu bir prosedür geliştirilmelidir.

ii. Sadece kalkış yapılacak meydanın değil gidilecek güzergâhın meteorolojik şartları da dikkate alınmalıdır.

18. Başvurucular vekili; soruşturma dosyasına sunduğu 16/12/2020 tarihli dilekçesi ile meydana gelen kazanın gerekli iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınmamasından kaynaklandığını, elverişsiz hava koşullarına rağmen pilotlara uçuş talimatı verildiğini ileri sürerek kazanın meydana geldiği tarihte E. Havacılık A.Ş. ve K. Havacılık A.Ş.nin Yönetim Kurulu üyeleri ile merhum pilotlara doğrudan talimat verme yetkisi bulunan yetkililerin tespiti ile şüpheli sıfatıyla soruşturmaya dâhil edilmelerini, ayrıca Şirketlerde arama yapılarak şüphelilerin bilgisayar sistemleri ve telefonlarına el konulmasını talep etmiştir. Başvurucular vekili, sunduğu 4/3/2021 tarihli dilekçe ile ayrıca pilotların gerçek işvereninin kim olduğu ve olay günü kimin uçuş talimatı verdiğinin tespiti maksadıyla merhum pilotların telefon kayıtlarının celbedilmesini talep etmiştir. Yine aynı tarihli başka bir dilekçe ekinde her iki Şirketin müteselsilen sorumlu olduğuna yönelik olarak adli mahkemelerde açılmış davalarda alınan bilirkişi raporları ile dinlenen tanıkların beyanları ve mahkeme kararları sunulmuştur.

19. Başsavcılıkça kaptan pilot/hukukçu ve yüksek uçak mühendisi bilirkişilerden oluşan iki kişilik bir heyetten kusur durumuna ilişkin bilirkişi raporu alınmıştır.

-13/4/2021 havale tarihli raporda şu tespitlere yer verilmiştir:

i. Helikopterin işleteni K. Havacılık A.Ş. ile helikopterin maliki E. Havacılık A.Ş. yönünden: Merhum pilotlar Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarına göre K. Havacılık A.Ş.nin çalışanıdır ancak merhum pilotlara E. Havacılık A.Ş. yetkililerince doğrudan uçuş görevi verilmektedir. Kaza günü meteorolojik şartların uçuşa uygun olmaması nedeniyle pilotlarca Kanyon Heliport isimli yerden yapılacak uçuş iptal edilmiştir. Kaza günü İstanbul'un genelinde görerek uçuş yapan başka hava aracı bulunmamaktadır. Yalnızca kalkış yapılacak havalimanının değil uçuş güzergâhının meteorolojik şartlarının dikkate alınması gerekirken K. Havacılık A.Ş. yetkililerince bu durum dikkate alınmaksızın uçuş görevi verilmiştir.

ii. Helikopterin çarptığı kulenin müteahhidi ve işleteni E. İnşaat A.Ş. yönünden: Helikopterin

çarptığı TV verici kulesi standartlara uygun şekilde işaretlenip ışıklandırılmamıştır.

iii. Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü yönünden: Bahsi geçen TV kulesi, engel veri tabanına işlenmemiştir. Görerek uçuş rotası uluslararası standartlara aykırı olarak, helikopterin çarptığı kuleye yakın belirlenmiştir. 1.500 feetin üzerindeki bir irtifada uçmak yasaktır oysa kulenin yüksekliği 1.358 feettir.

iv. Meteoroloji Genel Müdürlüğü yönünden: Yayımlanan meteorolojik raporların 16 km yarıçaplık bir alan için geçerli olması gerekirken yalnızca kalkış yapılan havalimanı ve çevresi için raporlama yapılmıştır.

v. Merhum pilotlar yönünden: Hava koşullarının uygun olmaması nedeniyle uçuş ekibi Kanyon Heliport isimli yerden başlayacak uçuşu iptal etmiştir. Ancak pilotlar toplam 36 gündür uçmadıkları için kendilerini baskı altında hissetmişler ve Atatürk Havalimanı meydan rasatlarının görerek uçuşa elverişli olması nedeniyle işverenden gelen uçuş görevine itiraz edememişlerdir. Havaalanı hava raporlarının 16 kilometre yarıçapında bir alanı kapsaması gerekirken rapor sadece Atatürk Havalimanı meydan rasatları ile sınırlıdır. Kokpit ses kaydı başta olmak üzere eldeki veriler, pilotların görerek uçuş şartlarını yani ufki rüyeti kaybettiklerine ilişkin bir emare içermemektedir. Pilotlara atfı kabil kusur bulunmamaktadır.

- Yüksek uçak mühendisi bilirkişi tarafından sunulan, ek kanaat bildirir aynı tarihli yazıda ise sorumlu kaptan pilotun hava aracının can ve mal güvenliğini sağlayacak surette sevk ve idaresinden birinci derecede sorumlu olup olağanüstü durumlarda gereken önlemleri almaya yetkili olduğuna dair 14/10/1983 tarihli ve 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu'nun 100. maddesi hükmü dikkate alındığında, soruşturma konusu kazanın meydana gelmesinde, uçuşu reddetmeyen ve uçuş rotasını değiştirmeyen kaptan pilotun asli derecede sorumlu olduğu kanaati bildirilmiştir.

20. Başsavcılık, kolluğa hitaben yazdığı 27/4/2021 tarihli yazı ile kazaya karışan helikopterin sahibi E. Havacılık A.Ş. ile işletmecisi K. Havacılık A.Ş.nin ve helikopterin çarptığı TV kulesinin müteahhidi ve işleteni E. İnşaat A.Ş.nin Yönetim Kurulu üyelerinin şüpheli sıfatıyla beyanlarının alınması; ayrıca bilirkişi raporu doğrultusunda soruşturma konusu olayda kusuru bulunan Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü ve Meteoroloji Genel Müdürlüğü kamu personelinin kimlik bilgilerinin tespiti talimatı vermiştir.

21. Başvurucular vekili 5/5/2021, 18/5/2021 ve 24/5/2021 tarihli dilekçeleri ile daha önce dile getirdiği arama ve elkoyma taleplerini yinelemiş; ek bilirkişi raporu alınmasını, ayrıca şüphelilerin Başsavcılıkça dinlenilmesini talep etmiştir. Başsavcılık, 23/5/2021 tarihli Dosya İnceleme Tutanağı ile taleplerin -gerek görülmesi hâlinde yeniden değerlendirilmek üzere şimdilik- reddine karar vermiştir. Başvurucular vekili, Başsavcılığın kararına karşı sulh ceza hâkimliği nezdinde itirazda bulunmuş ise de itiraz 4/6/2021 ve 18/6/2021 tarihlerinde -genel soruşturma yetkisi kapsamında yetkinin Başsavcılıkta olduğu gerekçesiyle- reddedilmiştir.

22. Kollukça Başsavcılığa hitaben yazılan 1/7/2021 tarihli yazı ile talimat doğrultusunda K. Havacılık A.Ş. yetkilileri ile E. İnşaat A.Ş.nin yetkilileri O.N.E. ve T.T.nin beyanlarının alındığı, E. İnşaat A.Ş.nin diğer yetkilisi M.E.Ö.nün yurt dışında olması nedeniyle beyanının alınamadığı, E. Havacılık A.Ş. yetkililerinin ise yazılı beyanlarının alındığı, kamu personeli yönünden Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü ve Meteoroloji Genel Müdürlüğünün yapılan incelemenin sürdüğü yönünde yanıt verdiği bildirilmiştir. E. Havacılık A.Ş. yetkilileri verdikleri yazılı savunmalarda E. Havacılık A.Ş.nin kazaya karışan

helikopterin maliki olmakla birlikte hava taşımacılığı ruhsatına sahip olmadığı için helikopterin işletmesinin K. Havacılık A.Ş.ye verildiğini, şirketlerinin uçuş hizmeti alma gereksinimi doğduğunda K. Havacılık A.Ş.ye başvurduklarını, hava şartları veya helikopterin durumu müsait ise uçuşun gerçekleştirildiğini, bu kadar teknik bilgi gerektiren bir konuda kendilerinin uçuş yapılması yönünde direktif vermelerinin mümkün olmadığını, kaza günü yapılan uçuşa ilişkin bir bilgileri bulunmadığını, sonradan öğrendiklerine göre Şirketlerinin Bozüyük'teki fabrikasına gidilmesi için bir uçuş gerçekleştirildiğini, kendilerinin ya da Şirketlerinin olayda bir kusuru bulunmadığını ileri sürmüşlerdir. E. Havacılık A.Ş. yetkilileri vekili, meydana gelen kazada kusurun pilotlarda olduğu, şirket yetkililerinin kusuru bulunmadığı yönünde bir uzman görüşünü 6/7/2021 tarihli dilekçeleri ekinde soruşturma dosyasına sunmuşlardır.

23. Başsavcılıkça 14/9/2021 tarihinde dosya kaptan pilot, yüksek uçak mühendisi, yüksek meteoroloji mühendisi ve iş güvenliği uzmanından teşekkül etmiş dört kişilik bir bilirkişi heyetine tevdi edilerek rapor talep edilmiştir.

24. Başvurucular vekili 7/7/2021 ve 13/9/2021 tarihli dilekçeleri ile arama ve elkoyma taleplerini yinelemiş, yazılı olarak savunmaları alınan E. Havacılık A.Ş. yetkilisi şüphelilerin sözlü olarak savunmalarının alınmasını talep etmiş, 21/9/2021 tarihli dilekçesinde ise Başsavcılığın yeni bir bilirkişi heyeti teşekkül ettirilmesine dair kararından rücu etmesini talep etmiştir.

25. Başvurucular 21/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. Bireysel Başvuru Sonrası Soruşturma ve Kovuşturma Süreci

26. Her ne kadar Meteoroloji Genel Müdürlüğünde görevli kamu personeli hakkında soruşturma izni verilmemesine karar verilmiş ise de başvurucuların itirazı üzerine İstanbul Bölge İdare Mahkemesinin 13/10/2021 tarihli kararı ile itiraz kabul edilerek soruşturma izni verilmemesine dair karar kaldırılmıştır. Bunun üzerine ilgili personelin kolluk vasıtasıyla beyanları alınmıştır.

27. Başvurucular, soruşturma dosyasına vekilleri aracılığıyla verdikleri 3/1/2022 tarihli dilekçeleri ile şüpheliler E. Havacılık A.Ş. ile K. Havacılık A.Ş. ve bunların tüm yetkilileri hakkında herhangi bir cezai şikâyetleri bulunmadığını beyan etmişlerdir.

28. Kaptan pilot, yüksek uçak mühendisi, yüksek meteoroloji mühendisi ve iş güvenliği uzmanından teşekkül etmiş dört kişilik bilirkişi heyetince tanzim edilen 4/1/2022 tarihli raporda kazanın nedenleri olarak olumsuz hava koşulları, uzun süreden beri görev yapılmamasının uçuş ekibi üzerinde oluşturduğu baskının da tesiri ile olumsuz hava koşullarına rağmen uçuşa karar verilmesi, görerek uçuş rotası, kulenin ışıklandırma ve işaretlenmesinin yetersizliği, kulenin engel veri tabanında olmaması gösterilmiştir. Bilirkişi heyetine göre havalimanlarında yayımlanan rasatlar yalnızca o anki hava durumunu temsil eden gözlemler olup pilotların rota planları için ihtiyaç duydukları tahmin ürünlerini brifing veya doküman şeklinde meteoroloji ofislerinden temin edebilecekleri gözönüne alındığında ve uçuşa ilişkin nihai kararın pilot tarafından verileceği değerlendirildiğinde kaptan pilotun da kazanın meydana gelmesinde kusuru bulunmaktadır.

29. Helikopterin çarptığı kulenin müteahhidi ve işleteni E. İnşaat A.Ş.nin daha önce beyanları alınamayan diğer bir yetkilisi olan M.E.Ö. hakkında 17/1/2022 tarihinde yakalama kararı çıkartılmıştır. Yakalanması üzerine yapılan sorgusunda işin teknik boyutuna hâkim olmadığını ancak kulenin yapımında bir eksiklik olmadığını düşündüğünü beyan etmiştir.

30. Yürütülen soruşturmada Başsavcılıkça bir kısım şüpheli hakkında iki farklı ek kovuşturmaya yer olmadığı kararı (ek takipsizlik) verilmiştir:

i. Başsavcılık 18/1/2022 tarihinde, şüpheliler -helikopterin maliki- E. Havacılık A.Ş. ve Şirketin Yönetim Kurulu üyeleri F.B.E., R.F.E., M.S.B. ile -helikopterin işleteni- K. Havacılık A.Ş. ve Şirketin Yönetim Kurulu üyeleri G.M., M.Y.H., M.G.H., ayrıca -Meteoroloji Genel Müdürlüğü personeli- Ş.U., K.U., İ.B. ve A.Ö.M. hakkında ek takipsizlik kararı vermiştir. Kararda -özetle- helikopterin maliki ve işleteni olan şirket yetkililerinin kazanın meydana gelmesiyle nedensellik bağı taşıyan bir kusurunun tespit edilemediği, yine havalimanlarında yayımlanan rasatların yalnızca o anki hava durumunu temsil eden gözlemler olduğu, somut olayda kaza öncesi düzenlenen rasatların da uluslararası standartlara uygun olduğu gözetildiğinde, yayımlanan rasat ile kaza arasında bir illiyet bağı kurulamayacağı ifade edilmiştir. Karar, başvurucular vekilince UYAP üzerinden 25/1/2022 günü okunduğu gibi, 1/2/2022 günü elektronik olarak tebliğ edilmiştir.

ii. Başsavcılık 23/5/2022 tarihinde, şüpheli Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü ve Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü personeli hakkında ek takipsizlik kararı vermiştir. Kararda helikopterin çarptığı TV kulesinin mânia veri tabanlarında yer almaması sebebiyle Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü ve Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü personeli yönünde soruşturma genişletilmiş ise de 2920 sayılı Kanun ve Uluslararası Havacılık Kuruluşu (ICAO) tarafından yayımlanan eklerde (Annex-14) yer verilen hükümlere aykırı bir hususa rastlanmadığı, bu nedenle bahsi geçen personelin kazaya ilişkin kusuru bulunmadığı ifade edilmiştir. Karar, başvurucular vekilince UYAP üzerinden 21/7/2022 günü okunmuştur.

31. Yürütülen soruşturma neticesinde Başsavcılık 1/6/2022 tarihinde helikopterin çarptığı kulenin müteahhidi ve işleteni E. İnşaat A.Ş.nin olay tarihinde Yönetim Kurulu üyesi olan şüpheliler M.E.Ö., O.N.E. ve T.T. hakkında taksirle birden fazla kişinin ölümüne neden olma suçundan kamu davası açmıştır. İddianamede TV kulesinin ulusal ve uluslararası standartlara uygun bir şekilde işaretlenmediği ve ışıklandırılmadığı, bu nedenle şüphelilerin kazanın meydana gelmesinde kusurlu oldukları ileri sürülmüştür. Bakırköy 17. Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde yürütülen kovuşturma neticesinde 25/2/2025 tarihinde sanıklardan O.N.E. ve T.T.nin taksirle birden fazla kişinin ölümüne neden olma suçundan neticeten 7 yıl 6 ay hapis cezası ile mahkûm edilmelerine; kovuşturma sürecinde yakalanamayan diğer sanık M.E.Ö. yönünden ise dosyanın tefrik edilerek yeni esasına kaydedilmesine karar verilmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi kararında helikopterin çarptığı kulenin belirlenen standartlarda işaretlenmediği ve ışıklandırılmadığı için kazanın meydana geldiği, kazanın meydana gelmesinde kulenin müteahhidi ve işleteni E. İnşaat A.Ş.nin Yönetim Kurulu üyesi olan şüpheliler O.N.E. ve T.T.nin kusurlu oldukları ifade edilmiştir. Sanıklar müdafiince istinaf kanun yoluna başvurulmuş olup bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla dosya derdesttir. Kamu davası ayrılmış olan sanık M.E.Ö. yönünden ise yargılamanın akıbeti konusunda bireysel başvuru dosyası kapsamında bilgi yoktur.

C. Başvurucularca Açılmış Olan Hukuk Davaları

32. Başvurucular resen yürütülen ceza soruşturma ve kovuşturma süreci yanında bir kısım hukuk davası da açmıştır. Bu kapsamda başvurucular, helikopterin maliki E. Havacılık A.Ş. ve helikopterin işleteni K. Havacılık A.Ş.ye karşı hizmet sözleşmesinden kaynaklı alacakların tahsili talebiyle 14/6/2017 tarihinde İstanbul 1. ve 8. Asliye Hukuk Mahkemeleri nezdinde iki dava açmış, davalar İstanbul 1. Asliye Hukuk Mahkemesi dosyası üzerinden

birleştirilerek görülmüştür. Başvurucular ayrıca adı geçen şirketler ile birlikte helikopterin çarptığı kulenin müteahhidi ve işleteni E. İnşaat A.Ş.ye karşı ölüm nedeniyle meydana gelen maddi ve manevi zararlarının tazmini talebiyle 4/12/2018 tarihinde İstanbul 8. ve 13. İş Mahkemeleri nezdinde iki dava açmıştır. Başvurucular, 3/1/2022 tarihinde davalardan feragat etmişlerdir. Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde görülmekte olan dava -istinaf aşamasında iken- feragat nedeniyle 9/2/2022 tarihinde, İş Mahkemeleri nezdinde görülmekte olan davalar ise -ilk derece yargılaması safhasında- yine feragat nedeniyle 5/1/2022 ve 10/1/2022 tarihlerinde reddedilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

33. Anayasa Mahkemesinin 21/4/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

34. Başvurucular, olaya ilişkin ceza soruşturmasının devam ettiği aşamada yaptıkları işbu bireysel başvuruda başvuru tarihi itibarıyla soruşturma dosyasında müteveffa pilotların gerçek işvereni asıl şüpheli E. Havacılık A.Ş. Yönetim Kurulu üyelerinin usule uygun, sözlü ifadelerinin hâlâ alınmadığını, defalarca talep etmelerine rağmen delillerinin toplanmadığını, gelinen aşamada güçlü şirket ve şahısların korunduğu izlenimi oluştuğunu, ayrıca gerekmediği hâlde Bakanlıkça hazırlanacak "Hava Aracı Kazası Araştırma ve İnceleme Raporu"nun beklenmesi nedeniyle uzun bir süre dosyada işlem yapılmadığını, sonrasında da gelen nihai rapor ve alınan bilirkişi raporlarında kusur ortaya konulmasına rağmen kamu davası açılmadığını, etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü ile makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. Başvurunun Nitelendirilmesi

35. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuruculların yakınmalarının soruşturmanın makul özen ve süratle yürütülmediği hususuna ilişkin olduğu görülmekle başvurunun bir bütün hâlinde yaşam hakkının usul boyutu kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

36. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddesi şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

37. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

2. Helikopterin Maliki E. Havacılık A.Ş. ile Helikopterin İşleteni K. Havacılık A.Ş.nin Yetkilileri Yönünden

38. Somut olayda başvurucular, bireysel başvuru sonrası soruşturma dosyasına vekilleri aracılığıyla verdikleri 3/1/2022 tarihli dilekçeleri ile şüpheliler E. Havacılık A.Ş. ve K. Havacılık A.Ş. ve bunların tüm yetkilileri hakkında herhangi bir cezai şikâyetleri bulunmadığını beyan etmişlerdir (bkz. § 27). Başvurucular ayrıca -yine bireysel başvuru sonrası- E. Havacılık A.Ş. ile K. Havacılık A.Ş.ye karşı hem hizmet sözleşmesinden kaynaklı alacakların tahsili talebi hem de ölüm nedeniyle meydana gelen maddi ve manevi zararlarının tazmini talebi ile açmış oldukları hukuk davalarından 3/1/2022 tarihinde feragat etmişler, bu feragatlerin sonucu olarak davalar reddedilmiştir (bkz. § 32).

39. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Kararlar" başlıklı 50. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Davadan feragat hâlinde, düşme kararı verilir."

40. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"a) Başvurucunun davadan açıkça feragat etmesi.

b) Başvurucunun davasını takipsiz bıraktığının anlaşılması.

c) İhlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması.

ç) Bölümler ya da Komisyonlarca saptanan herhangi bir başka gerekçeden ötürü, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi.

(2) Bölümler ya da Komisyonlar; yukarıdaki fıkrada belirtilen nitelikteki bir başvuruyu, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edebilir."

41. Başvuruculaların şüpheliler E. Havacılık A.Ş. ve K. Havacılık A.Ş. yetkilileri hakkında herhangi bir cezai şikâyetleri bulunmadığını bildirdikleri -hatta E. Havacılık A.Ş. ile K. Havacılık A.Ş.ye karşı açtıkları hukuk davalarından feragat ettikleri- dikkate alındığında ve başvurunun bu kısmının incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden de bulunmadığı gözetildiğinde, başvurunun bu kısmı bakımından düşme kararı verilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

42. Açıklanan gerekçelerle E. Havacılık A.Ş. ile K. Havacılık A.Ş.nin yetkilileri bakımından dile getirilen yakınmalar yönünden başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

3. Meteoroloji Genel Müdürlüğü ile Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü ve Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Personeli Yönünden

43. Bireysel başvuru sonrası, yürütülmekte olan soruşturma dosyasında Başsavcılıkça; şüpheliler Meteoroloji Genel Müdürlüğü ile Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü ve Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü personeli yönünden ek takipsizlik kararları verilmiş, başvurucular bu kararlara karşı itiraz yoluna başvurmamışlardır (bkz. § 30). Başvuruculaların bireysel başvuru öncesi başvuru yollarını tükettikleri söylenemez.

44. Açıklanan gerekçelerle Meteoroloji Genel Müdürlüğü ile Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü ve Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü personeli bakımından dile getirilen yakınmalar yönünden başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle

kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

4. Helikopterin Çarptığı Kulenin Müteahhidi ve İşleteni E. İnşaat A.Ş. Yetkilileri Yönünden

45. Bireysel başvuru sonrası süreçte, yürütülen soruşturma neticesinde Başsavcılıkça helikopterin çarptığı kulenin müteahhidi ve işleteni E. İnşaat A.Ş.nin olay tarihinde Yönetim Kurulu üyesi olan şüpheliler M.E.Ö., O.N.E. ve T.T. hakkında taksirle birden fazla kişinin ölümüne neden olma suçundan kamu davası açılmış; yürütülen kovuşturma neticesinde sanıklardan O.N.E. ve T.T.nin taksirle birden fazla kişinin ölümüne neden olma suçundan neticeten 7 yıl 6 ay hapis cezası ile mahkûm edilmelerine, kovuşturma sürecinde yakalanamayan diğer sanık M.E.Ö. yönünden ise dosyanın tefrik edilerek yeni esasına kaydedilmesine karar verilmiş; sanıklar müdafiince mahkûmiyet kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurulmuştur (bkz. § 31). Yine bireysel başvuru sonrası süreçte, başvurucular helikopterin çarptığı kulenin müteahhidi ve işleteni E. İnşaat A.Ş.ye karşı ölüm nedeniyle meydana gelen maddi ve manevi zararlarının tazmini talebiyle açtıkları hukuk davasından 3/1/2022 tarihinde feragat etmişler, bu feragatin sonucu olarak dava reddedilmiştir (bkz. § 32).

46. Etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğü, kasıtlı öldürme ya da saldırı veya kötü muameleler sonucu meydana gelen ölüm olayları ile yaşamın kasıtlı olarak tehlikeye atıldığı durumlarda sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilecek nitelikte cezai soruşturmalar yürütülmesini gerektirir. Kasıtsız olarak ölüme sebebiyet verilmesi veya yaşamların kasıtsız olarak tehlikeye atılması durumunda ise mağdurlar için hukuki, idari hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yükümlülüğünün yerine getirilmesi için yeterlidir (Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, §§ 62, 63). Bununla beraber etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğü kastın söz konusu olmadığı bazı istisnai hâllerde de ceza soruşturması yürütülmesini gerektirebilir. Bu hâllere; kamu makamlarının muhakeme hatası veya dikkatsizliği aşan bir kusurunun olduğu durumlar (Mehmet Ali Emir ve diğerleri [2. B.], B. No: 2012/850, 7/11/2013, § 51; Dilek Genç ve diğerleri [GK], B. No: 2014/3944, 1/2/2018, § 63.) ile kamu görevlisi olmayan kişilerin hukuki sorumluluklarını pervasızca ihmal etmeleri sonucu yaşamın tehlikeye atıldığı veya ölümün gerçekleştiği hâller örnek gösterilebilir (Asuman Şahin ve diğerleri [GK], B. No: 2021/14318, 23/10/2025, § 79).

47. Anılan yükümlülük, şüpheli ölüm vakasının söz konusu olduğu hâller ile yaşamı tehlikeye atan olayların gerçekleşme koşullarının belirsiz olduğu hâllerde de ceza soruşturması yürütülmesini gerektirir. Öte yandan bahsi geçen hâllerde yürütülen ceza soruşturmasında ölüm vakasının veya yaşamın tehlikeye atılmasının kasıtlı olarak meydana getirilmediği saptanırsa önceki paragrafta belirtilen istisnai durumlardan biri olmadıkça ve kasıtlı olmayan eylemlerle yapılan müdahaleden doğan sorumluluk belirsiz bırakılmadıkça mağdurlar için hukuki, idari hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli kabul edilir (sorumluluğun belirsiz bırakılmaması konusunda bkz. Kadri Ceyhan [GK], B. No: 2014/1924, 17/5/2018, § 80; trafik kazasına karışan ikinci sürücünün tespit edilmediği iddiasıyla yapılan ve ceza soruşturmasında olaya karışan sürücünün tespit edilmemesi nedeniyle ihlal sonucuna ulaşılan başvuru için bkz. Aydın Keskin [1. B.], B. No: 2019/4746, 17/11/2021).

48. Havacılığın ve hava taşımacılığının bünyesinde barındırdığı yüksek risk dikkate alındığında aynı riskin çok yüksek kule yapım ve işletme faaliyeti bakımından da geçerli olduğu; bu çalışma sahalarının insan yaşamı yönünden barındırdığı yüksek risk nedeniyle

dikkat gerektirdiği aşikârdır. Böyle olmakla birlikte havacılık kaynaklı kazalarda yaşam hakkı bakımından devletin etkili yargısal sistem kurma şeklindeki pozitif yükümlülüğünün kategorik olarak ceza soruşturma ve kovuşturmasını gerektirdiği söylenemez (Anayasa Mahkemesinin uçak kazasında meydana gelen ölüm olayında yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasını tazminat davası üzerinden incelediği bir örnek için bkz. Hatice Gülden Şahin ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/11341, 23/2/2022). Etkili soruşturma yükümlülüğünün ceza soruşturmasını gerektirip gerektirmediğinin her somut olayda, Anayasa Mahkemesinin yukarıda özetlenen kararları çerçevesinde irdelenmesi gerekir.

49. Her ne kadar helikopterin çarptığı kulenin müteahhidi ve işleteni E. İnşaat A.Ş.nin olay tarihinde Yönetim Kurulu üyesi olan şüpheliler M.E.Ö., O.N.E. ve T.T. hakkında taksirle birden fazla kişinin ölümüne neden olma suçundan kamu davası açılmış; yürütülen kovuşturma neticesinde sanıklardan O.N.E. ve T.T.nin taksirle birden fazla kişinin ölümüne neden olma suçundan neticeten 7 yıl 6 ay hapis cezasıyla mahkûm edilmelerine karar verilmiş ise de mahkûmiyete gerekçe olarak helikopterin çarptığı kulenin belirlenen standartlarda işaretlenmemesi ve ışıklandırılmamasında kulenin müteahhidi ve işleteni olan Şirketin Yönetim Kurulu üyelerinin kusurlu olmaları gösterilmiştir. Başvuru kapsamında hiçbir unsur, helikopterin çarptığı kulenin müteahhidi ve işleteni E. İnşaat A.Ş. yetkililerinin ihmalin ötesinde kusurlarının bulunduğu yani olası sonuçların farkında olmalarına rağmen yetkilerini pervasızca ihmal ettiklerini göstermemektedir. Başvuru konusu olay bakımından yürütülen soruşturma ve kovuşturmanın olayın gerçekleşme koşullarını veya kasıtlı olmayan eylemlerle yapılan müdahaleden doğan sorumluluğu belirsiz bıraktığı söylenemez. Bu durumda, helikopterin çarptığı kulenin müteahhidi ve işleteni E. İnşaat A.Ş. yönünden başvurucular için tazminat davası yolunun açık olması yeterli kabul edilmelidir.

50. Somut başvuru bakımından devletin etkili yargısal sistem kurma şeklindeki pozitif yükümlülüğü tazminat davası yoluyla yerine getirilebilir. Bireysel başvuru sonrası süreçte, başvurucular helikopterin çarptığı kulenin müteahhidi ve işleteni E. İnşaat A.Ş.ye karşı ölüm nedeniyle meydana gelen maddi ve manevi zararlarının tazmini talebi ile açtıkları hukuk davasından 3/1/2022 tarihinde feragat etmişler, bu feragatin sonucu olarak dava reddedilmiştir (bkz. § 32). Bu husus dikkate alındığında ve başvurunun bu kısmının incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden de bulunmadığı gözetildiğinde, başvurunun bu kısmı bakımından düşme kararı verilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

51. Açıklanan gerekçelerle E. İnşaat A.Ş.nin yetkilileri bakımından dile getirilen yakınmalar yönünden başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. E. Havacılık A.Ş. ile K. Havacılık A.Ş.nin yetkilileri yönünden başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. Meteoroloji Genel Müdürlüğü ile Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü ve Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü personeli yönünden başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. E. İnşaat A.Ş.nin yetkilileri yönünden başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi nedeniyle DÜŞMESİNE,

D. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

M.A. VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/48717 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/48717

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

M.A. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/48717)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ferhat YILDIZ

Başvurucular : M.A. ve diğerleri [bkz. ekli liste (C) sütunu]

Vekiller : bkz. ekli liste (F) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; rütbenin geri alınmasına dair işlemin iptali talebiyle açılan davanın reddedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular; Türk Silahlı Kuvvetleri, Emniyet Teşkilatı veya Jandarma Genel Komutanlığında görev yapmaktayken çeşitli nedenlerle -emeklilik, istifa, sözleşme yenilememe gibi- kurumlarından ayrılmıştır. Devam eden süreçte anılan idareler tarafından başvuruculara rütbelerinin geri alındığı bildirilmiştir.

3. Başvurucular, söz konusu işlemlerin iptali talebiyle idare mahkemelerine dava açmıştır. Mahkemelerce bazı başvurucular yönünden davanın kabulüne, bazıları yönünden ise davanın reddine karar verilmiştir. Davanın kabulüne ilişkin kararlara karşı yapılan başvurular istinaf kanun yolunda kabul edilerek davanın reddine karar verilmiştir. Davanın reddine ilişkin kararlara yönelen istinaf başvuruları ise reddedilerek kesinleşmiştir.

4. Ret kararlarında ilk olarak işlemlerin 20/11/2017 tarihli ve 20211 sayılı Resmî Gazete'de

yayımlanan 375 sayılı, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı ile Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (375 sayılı KHK) geçici 35. maddesinin (D) fıkrası uyarınca tesis edildiği ifade edilmiştir. Ardından başvuruculaların kendisi ve yakın çevresi hakkındaki mevcut bilgi ve belgeler ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarının incelenmesi neticesinde terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirmesi yapılarak tesis edilen işlemlerde hukuka aykırılık bulunmadığı sonuçlarına varılmıştır.

5. Öte yandan bazı başvurucular, temyiz kanun yolu açık olarak verilen kesin nitelikteki istinaf kararlarını temyiz etmişse de Danıştay ilgili dairesince bu başvurular hakkında incelenmeksizin ret kararı verilmiştir. Buna göre somut olayın koşullarında başvuruculaların FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının olduğu gerekçesiyle rütbelerinin geri alındığı anlaşılmaktadır.

6. Başvurular süresi içinde yapılmıştır.

7. Ekli listenin (D) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen başvuruculaların taleplerinin kabulüne, yargılama giderlerini ödemekten geçici olarak muaf tutulmalarına ve ekli listenin (B) sütununda gösterilen başvuruların 2023/3592 numaralı başvuru ile birleştirilmesine Komisyonca karar verilmiştir.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Komisyonca birleştirilen başvurulara ek olarak 2023/3592 numaralı başvurunun da eldeki başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Bazı başvurucular, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

12. Açıklanan gerekçelerle başvuruların bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucular; rütbelerinin geri alınmasına ilişkin işlemin nedenlerinin taraflarına bildirilmediğini, bu hususta savunma yapamadıklarını ve iltisak ile irtibat değerlendirmelerinin neye göre yapıldığını bilmediklerini belirtmiştir. Bu bağlamda anılan işlemler nedeniyle yaşamlarının etkilendiğini ileri süren başvurucular; başta adil yargılanma hakkı, mülkiyet hakkı, masumiyet karinesi ve özel hayata saygı hakkı olmak üzere birçok anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda başvurucuların temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri incelenirken Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir.

15. Başvuru özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmiştir (benzer değerlendirmeler için bkz. Hasan Önal [1. B.], B. No: 2021/48164, 24/6/2025, §§ 21-24).

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Başvuru konusu işlemler 375 sayılı KHK'nın geçici 35. maddesinin işlem tarihinde yürürlükte olan (D) fıkrasına dayanmaktadır. Bahse konu düzenleme ile yürürlük tarihinden itibaren dört yıl süreyle, TSK’dan, Jandarma Genel Komutanlığından, Sahil Güvenlik Komutanlığından ve Emniyet Teşkilatından herhangi bir sebeple ayrılmış veya çıkarılmış olanlardan terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca (MGK) devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilenlerin rütbelerinin ilgili bakanın onayıyla alınacağı öngörülmüştür. Bu kapsamda, yargısal safahatta yer alan hususlar da gözönüne alındığında başvurucuların Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile iltisak ve irtibatının olduğu gerekçesiyle rütbelerinin geri alındığı anlaşılmaktadır (bkz. §§ 2-5).

18. Devam eden süreçte Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararıyla 375 sayılı KHK'nın geçici 35. maddesinin işlem tarihinde yürürlükte olan (D) fıkrasının birinci cümlesinin iptaline karar verilmiştir. Söz konusu kararında Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın olağanüstü hâl dönemlerinde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlanmasını ve durdurulmasını düzenleyen 15. maddesini esas alarak değil, olağan dönemde hak ve özgürlükleri sınırlama ve güvence rejimi bakımından temel öneme sahip olan 13. maddesi bağlamında bir değerlendirme yapmıştır. Bununla birlikte anılan kararda da ifade edildiği üzere kamu görevinden farklı nedenlerle ayrılmış olan kişilerin terör örgütü veya benzeri yapılarla bağlantıları olduğu gerekçesiyle rütbelerinin alınmasının millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanmasına yönelik meşru bir amacının bulunduğu belirtilmelidir. Ayrıca bahse konu kararda kanun koyucunun kamu güvenliği aleyhine faaliyetlerde bulunan örgüt veya benzeri yapılarla bağlantıları nedeniyle daha önce kamu görevinde bulunmanın sağlayacağı kazanımlarla ilgili işlemler tesis etmesi, buna yönelik şartları ve usulleri belirlemesi hususunda geniş bir takdir yetkisi bulunduğu, nitekim ilgili kişilerin bir kısmının tabi olduğu özel düzenlemelerde de mahkûmiyet hükmüne bağlı olarak rütbelerin alınmasıyla ilgili benzer hükümlere yer verildiği vurgulanmıştır (Hasan Önal, §§ 13, 28; AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/06/2022, § 833).

19. Diğer taraftan rütbelerin alınmasına dayanak olan düzenlemede anılan işlemler tesis

edilmeden önce ilgili merciler tarafından uygun vasıtalarla savunma ve delil sunma imkânı sağlanmak suretiyle kişilerin sürece katılımını sağlayacak herhangi bir usulün benimsenmediği Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararında vurgulanmıştır. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi; kişilerin haklarındaki isnatlara cevap verme ve bunlara karşı delil sunma imkânının tanındığı bir soruşturma süreci yürütülmeden ve bu süreç sonunda somut olgu ve olaylar çerçevesinde iddia, savunma ve delillerin tartışılarak ulaşılan sonucun dayandığı maddi ve hukuki temelleri gösteren gerekçeler açıklanmadan yetkili mercilerce rütbelerinin alınmasına imkân tanınmasının millî güvenlik ve kamu düzeninin sağlanması amacı bakımından demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olmadığı sonucuna ulaşmıştır. (Hasan Önal, §§ 13, 29; AYM, E.2018/137, K.2022/86, 30/06/2022, § 839).

20. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin 375 sayılı KHK'nın geçici 35. maddesinin (D) fıkrasının birinci cümlesinin iptaline ilişkin bahse konu kararından sonra yargısal makamların bu karardaki tespitlere de vurgu yapmak suretiyle ilgili kişilerin rütbesinin geri alınmasına yönelik işlemlerin iptaline karar verdiği görülmektedir (bu doğrultuda verilen örnek istinaf kararı için bkz. Hasan Önal, § 14).

21. Sonuç olarak bakılmakta olan başvuruda da başvurucuların rütbelerinin geri alınması ile ortaya çıkan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalelerin -Anayasa Mahkemesinin aktarılan kararındaki belirlemeleri gözönüne alındığında- demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olma şartını sağlamadığı anlaşılmıştır (Hasan Önal, § 31). Bu bakımdan Hasan Önal kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

22. Açıklanan gerekçelerle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

III. GİDERİM

23. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Ekli listenin (E) sütununda belirtilen başvurucuların kamuya açık belgelerde kimliğin gizli

tutulması taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (Ç) sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Ekli listenin (D) sütunundaki harçların ve (G) sütunundaki vekâlet ücretlerinin başvuruculara ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

LOKMAN ÇİNİ

B. No: 2021/57174 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/57174

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

LOKMAN ÇİNİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/57174)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet AKTEPE

Başvurucu : Lokman ÇİNİ

Vekili : Av. Murat IŞIK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, babasının gözaltına alınması ve tutuklanması sonrasında cihazlara bağlı olarak yaşamını sürdüren engelli çocuğun vefat etmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Bursa Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olduğu şüphesiyle başvurucu hakkında soruşturma başlatmış ve başvurucu 8/12/2016 tarihinde gözaltına alınmıştır.

3. 8/12/2016-16/12/2016 tarihleri arasında gözaltında kalan başvurucu, tutuklanması talebiyle Sulh Ceza Hâkimliğine sevk edilmiştir.

4. Başvurucu 16/12/2016 tarihinde Bursa 3. Sulh Ceza Hâkimliğindeki (Hâkimlik) sorgusunda yoğun şekilde bakıma ihtiyacı olan beyin özürlü, %100 engelli bir çocuğu olduğunu, eşinin bu bakımı yapamayacağını beyan ederek serbest bırakılmasını talep etmiştir. Hâkimlik, başvurucunun tutuklanmasına karar vermiştir.

5. Başvurucu; tutukluluğa yaptığı itirazında, eşinin gebelik döneminde tespit edilen bir mikroptan dolayı çocuğuna hidrosefali (beyin su toplaması) teşhisi konulduğunu, beş buçuk

yaşında olan oğlunun kafasında biriken suyun boşaltılmasını sağlamak amacıyla cihaz takıldığını belirtmiştir. Ayrıca oğlunun hastalığı sebebiyle solunum, nabız ve kalp atışlarını ölçmek amacıyla pulse oksimetre ile balgam ve burun temizliği için günde on iki kez olmak üzere aspirasyon cihazı, uyku apnesinden dolayı BPAB cihazı, solunumu yetmediğinde nefes alabilmesi için oksijen cihazı, ağız yoluyla beslenemediği için burundan beslenmesini sağlayan NG cihazı kullandığını ve epilepsi hastası olduğu için günlük kullandığı ilaçları olduğunu dile getirerek tahliyesini veya adli kontrolle serbest bırakılmasını talep etmiştir. Tutukluluk hâline yapılan itiraz, itiraz merciince reddedilmiştir. Benzer gerekçelerle başvurucunun tutukluluk hâline yaptığı sonraki itirazları da kesin olarak reddedilmiştir.

6. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 1/2/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Bursa 8. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır.

7. Başvurucunun oğlu F.E.Ç. 2/3/2017 tarihinde vefat etmiştir. Cenaze törenine katılması için başvurucuya, talebi üzerine Mahkeme tarafından iki gün izin verilmiştir.

8. Mahkeme 8/12/2017 tarihli celsede yurt dışı çıkış yasağı getirerek başvurucunun güvence parası yatırması şartıyla tahliyesine karar vermiştir. Bu tarihten sonra başvurucunun yargılamasına tutuksuz olarak devam edilmiştir.

9. Mahkeme 13/3/2019 tarihli son celsede başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiş, hüküm kanun yolu denetiminden geçerek 23/6/2021 tarihinde kesinleşmiştir.

10. Başvurucu, nihai hükmü 25/10/2021 tarihinde öğrendikten sonra 16/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, yaşam hakkı dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan hakka ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; engelli oğlunun makinelere ve ilaçlara bağlı olarak yaşadığını, bu makine ve ilaçların kullanımını ailede yalnızca kendisinin bildiğini, bu durumu hem gözaltı hem de tutukluluk aşamasında bildirmesine rağmen serbest bırakılmadığını, gözaltına alınmasından 82 gün sonra, sırf serbest bırakılmaması nedeniyle oğlunun vefat ettiğini belirterek yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yargılama devam ederken 2/3/2017 tarihinde başvurucunun oğlunun vefat etmesine karşın başvurucunun bireysel başvuruyu mahkûmiyet hükmü kesinleştikten sonra yaptığı, vefat tarihinden bu yana başvurucunun oğlunun ölümüne ilişkin olarak ihmali olduğunu düşündüğü kamu görevlileri ile ilgili adli makamlara başvurduğuna, hizmet kusuru olduğundan bahisle tam yargı davası açtığına veya konuya ilişkin idari bir başvuru yaptığına dair bir açıklama veya bilgi olmadığı, bu nedenle de başvuru yollarını tüketmediği vurgulanmıştır.

14. Bakanlık görüşünde ayrıca başvurucunun gözaltına alındığı 8/12/2016 tarihinden itibaren epilepsi ve hidrosefali rahatsızlıkları bulunan oğlu F.E.Ç.nin 9/12/2016, 14/12/2016, 12/1/2017, 18/1/2017, 24/1/2017, 3/2/2017 ve 13/2/2017 tarihlerinde Bursa Nilüfer 85/86 No.lu Aile Hekimliği Birimleri aile hekimi tarafından, 9/12/2016, 21/12/2016, 18/1/2017,

14/2/2017, 27/2/2017 ve 28/2/2017 tarihlerinde ise Bursa Dört Çelik Çocuk Hastalıkları Hastanesi Evde Sağlık Hizmetleri Birimi tarafından düzenli ve usulüne uygun olarak, aksatılmaksızın muayene ve tedavi edildiği, tutuklama sonrası ilgili cihazların kullanılamaması nedeniyle başvurucunun çocuğunun vefat ettiğine dair iddiasını destekleyen bulgu veya emarenin bulunmadığı, bu yönde bir tespit içeren adli veya idari bir kararın da mevcut olmadığı dile getirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne ilişkin beyanda bulunmamıştır.

15. Başvurucu %100 engelli olan oğlunun bakımını sadece kendisinin yaptığını, oğlunun yaşamının korunması için tutuksuz yargılanması gerekirken tutuklandığını belirterek oğlunun ölümünden devletin sorumlu olduğunu iddia etmiştir.

16. Anayasa'nın yaşam hakkını güvence altına alan 17. maddesinin kendisine yüklediği pozitif yükümlülükler uyarınca devlet, yetki alanındaki bireylerin yaşamlarını kamu görevlileri ile diğer bireylerin eylemlerinden hatta kişilerin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma ödevi altındadır (Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 35).

17. Koruma ödevinin yerine getirilebilmesi için devletin yaşam hakkına yönelen tehdit ve risklere karşı caydırıcı ve koruyucu yasal ve idari çerçeve oluşturması (İpek Deniz ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1595, 21/4/2016, § 149; T.A. [GK], B. No: 2017/32972, 29/9/2021, § 135), bir kişinin yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin bulunduğunun kamu makamlarınca bilindiği ya da bilinmesi gerektiği durumlarda organları veya görevlileri aracılığıyla makul ölçüler çerçevesinde ve bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde önlemler alması (T.A., § 136; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 36) ve hatta önceden belirlenebilir bir veya daha fazla bireyin yaşamına yönelik bir tehdit söz konusu olmasa bile kişilerin yaşamını korumak için genel güvenlik tedbirleri alması gerekir (Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya [1. B.], B. No: 2013/1280, 28/5/2014, § 59). Öte yandan yetkili makamlardan yaşamla ilgili her türlü potansiyel tehdidin gerçekleşmesini önlemek için somut tedbirler alması beklenemeyeceği (Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya, § 60) gibi özellikle insan davranışlarının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlem veya yürütülecek faaliyet tercihi dikkate alındığında koruma yükümlülüğünün kamu makamları üzerinde aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanması da mümkün değildir. Ayrıca hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması için pek çok yöntem benimsenebilir ve mevzuatta düzenlenmiş herhangi bir tedbirin yerine getirilmesinde başarısız olunsa bile pozitif yükümlülükler diğer bir tedbirle yerine getirilebilir. Unutulmaması gerekir ki yaşam hakkının gerektirdiği pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesi kapsamında alınacak tedbirlerin belirlenmesi, idari ve yargısal makamların takdirindedir (T.A., § 136, 137; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 37).

18. Tamamen başkasına muhtaç olan kişilerin bakımlarını üstlenen kişilerin suç isnadı veya verilen mahkûmiyet kararı nedeniyle hürriyetlerinden mahrum bırakılmaları durumunda bakıma muhtaç kişilerin yaşamı için bir risk varsa ve bu kişilerin bakımını üstlenecek başka kişiler de yoksa sözü edilen riskin önlenmesi için makul tüm tedbirleri almak şüphesiz kamu makamlarına düşer. Bu bakımdan başvurucunun iddialarının yaşam hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

19. Riskin gerçekleşip ölümün meydana gelmesi durumunda kişiler, ihlali tespit edip yeterli giderim sağlayabilecek başvuru yollarını tüketmelidir.

20. Başvurucuya isnat edilen suçla ilgili yargılamanın sözü edilen ihlalle ilgili olmadığı

açıktır. Meselenin tutuklamanın hukukiliğiyle ilgili olmaması nedeniyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141 vd. maddelerinde düzenlenen koruma nedeniyle tazminat da bu konuda etkili bir yol değildir. Kararı veren adli merciler olduğundan tam yargı davası da başvurucunun iddialarını inceleyemez. Bu durumda başvurucunun, riskin gerçekleştiği yani ölümün meydana geldiği tarihten itibaren süresi içinde başvuru yapması gerekir.

21. Somut olayda başvurucu, hakkındaki bir soruşturma nedeniyle 8/12/2016 tarihinde gözaltına alınarak tutuklanmıştır. Başvurucu; gözaltı ve tutukluluğu sırasında engelli, ilaç ve cihaz kullanımına gereksinim duyan oğlunun bakımını yalnızca kendisinin yaptığını, eşinin cihazları kullanamadığını belirterek serbest bırakılmayı talep etmiş ancak serbest bırakılmamıştır. Tutukluluğu devam ettiği sırada başvurucunun oğlu 2/3/2017 tarihinde vefat etmiştir.

22. Tutukluluğu 8/12/2017 tarihine kadar devam eden başvurucu, tahliye edildikten sonra hakkındaki yargılama neticesinde mahkûm edilmiş; 23/6/2021 tarihinde hüküm kesinleşmiştir. Başvurucu, hakkında kesinleşen hükmü öğrendikten sonra oğlunun kendisinin serbest bırakılmaması sonucu ilaç ve makinelerin kullanılamaması nedeniyle vefat ettiğini de belirterek 16/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

23. Başvurucunun oğlu başvurucunun bireysel başvuruda bulunmasından çok önce vefat etmiştir. Başvurucu, ölüm olayından sonra bireysel başvuruda bulunmak yerine hakkındaki yargılamanın sonuçlanıp kesinleşmesini beklemiştir. Bu itibarla başvurucunun oğlunun vefatı sonrasında bireysel başvuruda bulunması gerekirken başvuru yapmak için mahkûmiyet kararının kesinleşmesini beklediği, dolayısıyla 16/11/2021 tarihinde yapılan başvurunun süresinde yapılmış bir başvuru olarak kabul edilemeyeceği değerlendirilmiştir.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MİKAİL KÜÇÜK

B. No: 2021/64934 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/64934

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MİKAİL KÜÇÜK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/64934)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tolga BAŞBOZKURT

Başvurucu : Mikail KÜÇÜK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, sendika üyeliği nedeniyle terör örgütüne yardım etme suçundan verilen mahkûmiyet hükmünün suçta ve cezada kanunilik ilkesini ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/12/2021 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. 1981 doğumlu olan başvurucu Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasıyla (FETÖ/PDY) irtibatı nedeniyle öğretmenlik mesleğinden çıkarılmıştır.

7. Başvurucu hakkında FETÖ/PDY üyesi olduğu iddiasıyla soruşturma başlatılmış ve Ceyhan Sulh Ceza Hâkimliğinin 29/7/2016 tarihli kararıyla tutuklama tedbiri uygulanmıştır.

8. Soruşturma neticesinde Adana Cumhuriyet Başsavcılığı, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 28/2/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede başvurucunun FETÖ/PDY irtibatı nedeniyle 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamesi uyarınca kapatılan Aktif Eğitimciler Sendikasının (Aktif Eğitim-Sen) üyesi olduğu ve temsilciliğini yaptığı (bu sendikanın kuruluşundan kapatılmasına ilişkin süreç ve FETÖ/PDY ile bağlantısı konusundaki arka plan bilgisi için bkz. Ali Şeker [2. B.], B. No: 2016/68962, 20/9/2018, §§ 6-15) terör örgütünün finans ayağı olan Bank Asya isimli bankada hesabının bulunduğu, terör örgütünün yayın organı olan Zaman gazetesi aboneliği bulunduğu olgularına dayanılmıştır.

9. Adana 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 14/3/2017 tarihli tensip duruşmasında başvurucunun tahliyesine ve hakkında adli kontrol tedbiri uygulanmasına karar vermiştir.

10. Mahkemenin 30/5/2017 tarihli ilk celsesinde başvurucu savunmasını yapmıştır. Başvurucu savunmasında eğitici olduğu için Aktif Eğitim-Sen isimli sendikaya üye olduğunu, bu sendikanın yasalara uygun olarak kurulan bir sendika olduğunu, terör örgütleriyle bağlantısının olduğunu bilmediğini belirtmiştir. Başvurucu 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleşen darbe girişiminin ardından dilekçe vererek sendikadan istifa ettiğini de belirtmiştir. Başvurucu ayrıca, her yıl mayıs ayının ortasında yetkili sendikayı belirleyebilmek için sayım yapıldığını, ilçe milli eğitim müdürlüğünde gerçekleşen sayıma her sendikanın bir üyesinin katıldığını, Adana il yönetimi tarafından da kendisinin aranarak gerçekleşecek olan sayıma gitmesini rica ettiklerini, bu doğrultuda ilçe milli eğitim müdürlüğünde gerçekleşen sayıma katıldığını, bu nedenle kendisinin söz konusu sendikanın ilçe temsilcisi olduğu düşüncesine neden olduğunu belirtmiştir. Başvurucu ayrıca anılan sendikanın ilçelerde temsilciliğinin bulunmadığını da belirtmiştir. Başvurucu son olarak, bireysel emeklilik nedeniyle Bank Asyada hesabının bulunduğunu ve tarihini tam hatırlayamamakla birlikte 2011-2012 yılları arasında bazı köşe yazılarını takip etmek için de Zaman gazetesi aboneliği yaptırdığını belirtmiştir.

11. Yapılan yargılama sonucunda, Mahkeme 17/8/2018 tarihinde başvurucunun eylemlerinin terör örgütüne yardım etme suçunu oluşturduğu gerekçesiyle 1 yıl 13 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Kararda, başvurucunun terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olmamakla birlikte terör örgütünün amaçları doğrultusunda kurulan Aktif Eğitim-Sen isimli sendikaya üye olduğunu ve Ceyhan ilçe temsilciliği yaptığını belirtmiştir. Mahkeme ayrıca, başvurucunun Zaman gazetesi aboneliği bulunduğunu da kararında ifade etmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Sanık Mikail Küçük'ün Bank Asya'da hesabının olması, örgüte müzahit Aktif Sen isimli sendikaya üye olması, zaman gazetesine abone olması sebebiyle TCK 314/2 maddesi gereğince cezalandırılması talep edilmiş, sanık savunmasında özetle, öğretmen iken ihraç olduğunu, sendikanın kurumsal olduğu için üye olduğunu, ancak temsilciliğin yasal boyutta olmadığını, sadece sayım için üye olduğunu, 2011-2012 yıllarında kısa süre zaman gazetesi okuduğunu, Bank Asya hesabının da bireysel emeklilik amacı ile olduğunu, suçlamaları kabul etmediğini beyan ettiği anlaşılmıştır.

Sanığın ev aramasında ele geçirilen dijital veriler üzerinde yapılan teknik bilirkişi

incelemesinde, Aktif Sen isimli sendikaya ilişkin mesajların olduğu tespit edilmiştir.

Sanığın Bank Asya hesap hareketlerinin incelenmesinde; ağırlıklı olarak kredi kartı borcunu ödemeye yönelik hesap hareketliliğinin olduğu görülmüştür.

Her ne kadar sanık savunmasında üzerine atılı FETÖ PDY silahlı terör örgütüne üye olma suçunu kabul etmemişse de, örgütün amaçları doğrultusunda kurulmuş olan Aktif Sen isimli sendikaya üye olması ve bu sendikanın Ceyhan ilçe temsilciliğini yapması, zaman gazetesine abone olması, ancak yukarıda genel açıklamalar kısmında ayrıntılı olarak izah edildiği üzere sanığın örgütün hiyerarşik yapısına dahil olmadığı, örgütün iradesine kendisini terk etmediği, örgütle organik bağ içerisinde olmasını gerektiren süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gerektiren eylem ve faaliyetlerde bulunmadığı, ancak örgütün amaçları doğrultusunda, örgütün amacına hizmet eder şekilde Aktif Sen isimli sendikaya üye olduğu anlaşılmış, bu sebeple sanık hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan değil, silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte bilerek ve isteyerek yardım suçunu düzenleyen TCK 220/7 maddesi yolu ile TCK 314/2 maddesi gereğince cezalandırılması cihatine gidilmiştir."

12. Başvurucu, mahkeme kararından sonra istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi 14/11/2019 tarihinde başvurucunun istinaf talebinin -sevk maddesine ilişkin bir düzeltmeyle birlikte- esastan reddine karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi kararında ayrıca başvurucu hakkında belirtilen terör örgütü irtibatı nedeniyle kapatılan gazeteye abone olmuş olması eyleminin örgütsel faaliyet olarak kabul edilemeyeceğini de belirtmiştir.

13. Başvurucu yapılan kanun değişikliği sonrasında bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay tarafından 4/10/2021 tarihinde yapılan değerlendirme sonucunda, başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet hükmünün onanmasına karar verilmiştir.

14. Başvurucu, nihai hükmü 26/12/2021 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Mevzuat

15. 2/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun "Terör tanımı" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir."

16. 3713 sayılı Kanun'un "Terör suçları" başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 302, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 320 nci maddeleri ile 310 uncu maddesinin birinci fıkrasında yazılı suçlar, terör suçlarıdır."

17. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinin gerekçesinde (7) numaralı fıkraya ilişkin olan kısım şöyledir:

"Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir."

18. 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (7) numaralı fıkrasının atıf yaptığı terör örgütüne üye olma suçunu düzenleyen 5237 sayılı Kanun'un "Silâhlı örgüt" başlıklı 314. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Birinci fıkrada tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir."

2. Yargıtay Kararları

19. Terör örgütüne yardım etme suçunun oluşumuna ilişkin genel açıklamalar ve hangi eylemlerin suçun unsuru kabul edildiği veya edilmediğine yönelik detaylı birçok Yargıtay kararı için bkz. Hanifi Yaliçli [GK], B. No: 2014/5224, 10/6/2021, §§ 35-38.

20. Yargıtay kararlarında; FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı dernek, sendika ve diğer sivil toplum örgütlerine üye olmanın örgütün nihai amacını bilme, örgütle organik bir bağ kurarak hiyerarşisine dâhil olma bakımından tek başına yeterli olmadığını kabul etmiştir (diğerleri arasından bkz. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 20/4/2021 tarihli ve E.2020/5713, K.2021/2837 sayılı; 22/3/2021 tarihli ve E.2020/1864, K.2021/2227 sayılı; 9/10/2019 tarihli ve E.2019/1326, K.2019/5918 sayılı; 19/10/2020 tarihli ve E.2019/5604, K.2020/5065 sayılı kararları). Yargıtay, sanıkların sadece FETÖ ile irtibatlı ve iltisaklı derneklerde üyelik kayıtlarının bulunmasının silahlı terör örgütüne yardım suçunu oluşturmayacağına (Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 7/4/2021 tarihli ve E.2020/6785, K.2021/2588 sayılı kararı), sendika ve dernek üyeliğine dair eylemlerin sempati ve iltisak boyutunu aşmadığına ve örgüt hiyerarşisine dâhil olunduğunu göstermediğine (Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 17/6/2021 tarihli ve E.2019/9574, K.2021/4104; 17/3/2021 tarihli ve E.2019/8868, K.2021/2169 sayılı kararları), terör örgütüne müzahir derneğin organlarında yer almanın tek başına örgüt hiyerarşisine dâhil olunduğunu göstermediğine (Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 16/3/2021 tarihli ve E.2020/5437, K.2021/2637 sayılı kararı) içtihat etmiştir.

21. Somut başvuruya konu olan Aktif Eğitim-Sen isimli sendikaya üye olma eylemi de terör suçları bakımından Yargıtay kararlarına konu olmuştur. Bu kapsamda kalan Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 25/11/2024 tarihli ve E.2022/25705, K.2024/15279 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Vicdani kanının oluştuğu duruşma sürecini yansıtan tutanaklar, belgeler ve gerekçe içeriğine göre yapılan incelemede;

1. Sanık savunmaları, tanık beyanları, Bank Asya hesap kayıtları ve bu hesap kayıtlarına dair tanzim edilen bilirkişi raporu, MASAK Raporu, Aktif Eğitimciler Sendikası üyeliğini gösteren tespit ve tüm dosya kapsamı itibarıyla; İlk Derece Mahkemesi gerekçesinde de belirtildiği üzere, tanık beyanları itibarıyla örgütün hiyerarşik yapısına dahil olduğuna dair somut bir bağlantı tespit edilemeyen sanığın, aşamalardaki savunmalarının aksine örgüt liderinin talimatı doğrultusunda terör örgütüne yardım etmek kastı ile örgütle iltisaklı bankaya para yatırdığına ve bankacılık işlemleri yaptığına dair kesin ve inandırıcı delil bulunmaması karşısında, mevcut şüphenin sanık lehine değerlendirilmesi gerektiği gözetilmeden atılı suçtan sanığın beraati yerine yazılı şekilde mahkûmiyetine karar verilmesi,

2. Kabule ve uygulamaya göre de,

a) Sanığın Zaman Gazetesi abonesi olmasının, müsnet suç yönünden delil yahut örgütle iltisaklı faaliyet olarak değerlendirilemeyeceğinin gözetilmemesi,

...

Kanuna aykırı, sanık ve müdafinin temyiz istemi bu itibarla yerinde görülmüş olduğundan belirtilen sebepten dolayı hükmün 5271 sayılı CMK'nın 302/2 nci maddesi uyarınca BOZULMASINA,"

22. Benzer yöndeki Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 9/12/2024 tarihli ve E. 2022/28170, K.2024/17195 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Vicdani kanının oluştuğu duruşma sürecini yansıtan tutanaklar, belgeler ve gerekçe içeriğine göre yapılan incelemede;

1. Sanık savunmaları, tanık beyanı, Bank Asya hesap kayıtları ve bu kayıtlara dair düzenlenen Bilirkişi Raporu, Aktif Eğitimciler Sendikası üyeliğine dair tespitler ve tüm dosya kapsamı itibarıyla; özellikle tanık beyanları itibarıyla örgütün hiyerarşik yapısına dahil olduğuna yahut örgütün operasyonel faaliyetleri başlayıp gerçek yüzünün ortaya çıkmasından sonra örgütsel faaliyetler yürüttüğüne dair herhangi bir bağlantı tespit edilemeyen sanığın, aşamalardaki savunmalarının aksine örgüt liderinin talimatı doğrultusunda terör örgütüne yardım etmek kastı ile örgütle iltisaklı bankaya para yatırdığına ve bankacılık işlemleri yaptığına dair kesin ve inandırıcı delil bulunmaması karşısında, mevcut şüphenin sanık lehine değerlendirilmesi gerektiği gözetilmeden atılı suçtan sanığın beraati yerine yazılı şekilde mahkûmiyetine karar verilmesi,

2. Kabule ve uygulamaya göre de,

a) Sanığın Aktif Eğitimciler Sendikası üyesi olduğu anlaşılmakla, gerekçenin son paragrafında örgütle iltisaklı Sağlık-Sen üyesi olduğuna dair sanık ile ilgili olmayan bilgiye yer verilmesi,

...

Kanuna aykırı, sanık müdafinin temyiz istemi bu itibarla yerinde görülmüş olduğundan belirtilen sebepten dolayı hükmün 5271 sayılı CMK'nın 302/2. maddesi uyarınca BOZULMASINA,"

23. FETÖ/PDY'yle bağlantılı suçlarda Aktif Eğitim-Sen'e üyelik yönünden Yargıtayın benzer yönde verdiği diğer kararlar için bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 9/12/2024 tarihli ve E.2022/28209, K.2024/17187 sayılı; 9/12/2024 tarihli ve E.2022/28253, K.2024/17186 sayılı; 9/12/2024 tarihli ve E.2022/28576, K. 2024/17211 sayılı kararları.

B. Uluslararası Hukuk

24. Uluslararası sözleşmeler ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararları için bkz. Hanifi Yaliçli, §§ 39-47; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, §§ 30, 31.

25. AİHM, Yalçınkaya/Türkiye (B. No: 15669/20, 26/9/2023) kararında; başvurucunun sendikaya (Aktif Eğitim-Sen) ve bir derneğe üye olmasının terör örgütü üyeliği suçu bakımından delil olarak kullanılmasını örgütlenme özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir. AİHM, başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet hükmünün Avrupa İnsan Hakları

Sözleşmesi'nin 11. maddesi kapsamında örgütlenme özgürlüğünü ihlal ettiğine karar vermiştir. AİHM kararında söz konusu sendika ve derneğin şiddete teşvik veya demokratik bir toplumun temellerini reddetme olarak yorumlanabilecek herhangi bir eylemde bulunup bulunmadığına yönelik yargı mercilerince yapılan yargılamalarda herhangi bir tespitte bulunulmamasına dikkat çekmiştir. Ayrıca, yasal olarak faaliyette bulunan sendika ve dernek üyeliklerinin terör örgütü üyeliği suçu açısından delil olarak kullanılmasının genişletici bir yorum olduğu da kararda belirtilmiştir. AİHM, yargı mercilerince söz konusu delillerin terör örgütü üyeliği suçu bakımından delil olarak kullanılmasının suç alanını öngörülemez bir şekilde genişlettiği, bunun ise kanunilik ilkesi yönünden belirsizlik yarattığı değerlendirmesinde bulunmuştur.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Anayasa Mahkemesinin 21/4/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru aşağıdaki başlıklar altında incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

27. Başvurucu, Aktif Eğitim-Sen'e üyeliği nedeniyle terör örgütüne yardım etme suçundan mahkûm edilmesinin örgütlenme özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca Yargıtayın bir kararını referans göstererek yasal olarak kurulan bir sendikaya üye olmanın terör örgütüne yardım etme suçunun delili olarak kabul edilemeyeceğini belirterek adil yargılanma hakkı ile suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvurucuya göre mahkûmiyet kararına delil olarak gösterilen eylemlerinin tamamı bir temel hakkın kullanılmasına ilişkin olmasının yanı sıra FETÖ/PDY'nin bir terör örgütü olarak bilinebilir hâle gelmesinden öncedir. Bu nedenle ancak özel kastla işlenebilen terör örgütüne yardım etme suçunu işlediğine yönelik mahkûmiyet kararında bilerek ve isteyerek bir terör örgütüne nasıl yardım ettiğine dair yeterli gerekçe bulunmamaktadır.

28. Bakanlık görüşünde öncelikle başvuruda kabul edilebilirlik şartlarının karşılanıp karşılanmadığının incelenmesi gerektiği, kabul edilebilirlik şartlarının karşılandığının değerlendirilmesi hâlinde Anayasa Mahkemesince daha önce verilen kararlarda da belirtildiği üzere başvurucunun şikâyetinin esası bakımından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir.

29. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı ihlal iddialarını yinelemiştir.

B. Değerlendirme

30. Somut olayda başvurucu; cezalandırılmasına neden olan olayların meydana geldiği tarihlerde geniş toplum kesimlerince dinî bir cemaat veya sivil toplum örgütü olduğu zannedilen yapı ile irtibat ve iltisakını gösteren Aktif Eğitim-Sen isimli sendikaya üye olduğu ve Ceyhan ilçe temsilciliği yaptığı gerekçesiyle FETÖ/PDY'ye bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan cezalandırılmıştır.

31. Eldeki başvuruda çözümlenmesi gereken öncelikli mesele başvurucunun FETÖ/PDY'ye yardım etme suçunda delil olarak kabul edilen fiilleri işlediği sırada cezai yönden bir sorumluluk altına sokulabileceğini makul olarak öngörebilmesinin mümkün olup olmadığının belirlenmesidir. Hiç şüphesiz başvurucunun mahkûmiyetinde delil olarak kullanılan fiilleri işlediği sırada irtibat ve iltisaklı olduğu örgütün terör niteliğini ve amaçlarını bildiği, örgütün bir parçası olmayı istediği, örgütün hayatta kalmasına, amaçlarının

gerçekleştirilmesine devamlı bir irade ile katkı sağladığı ortaya konulduğu takdirde söz konusu fiillerden dolayı cezai yönden bir sorumluluk altına sokulabileceğini öngördüğü kabul edilecektir (Metin Birdal [GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019, §§ 62, 67).

32. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun fiilleri işlediği sırada cezai yönden bir sorumluluk altına sokulabileceğini makul olarak öngöremediği yönündeki şikâyetlerinin suç ve cezaların kanuniliği ilkesi kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

33. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak olan ''Suç ve cezalara ilişkin esaslar'' başlıklı 38. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

''Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.''

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

34. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

35. Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerle ilgili bölümlerinde kanunla düzenleme ilkesine pek çok maddede ayrı ayrı yer verildiği gibi 13. maddede ifade edilen temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin genel ilkelerde de sınırlamaların ancak kanunla yapılabileceği kurala bağlanmıştır. Anayasa'nın suç ve cezaları düzenleyen 38. maddesinde de suç ve cezaların kanuniliği ilkesi özel olarak güvence altına alınmıştır (Karlis A.Ş. [1. B.], B. No: 2013/849, 15/4/2014; § 31).

36. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi hukuk devletinin kurucu unsurlarındandır. Kanunilik ilkesinin genel olarak bütün hak ve özgürlüklerin düzenlenmesinde temel bir güvence oluşturmanın yanı sıra suç ve cezaların belirlenmesi bakımından özel bir anlamı ve önemi olup bu kapsamda kişilerin kanunen yasaklanmamış veya yaptırıma bağlanmamış fiillerden dolayı keyfî bir şekilde suçlanmaları ve cezalandırılmaları önlenmekte; buna ek olarak suçlanan kişinin lehine olan düzenlemelerin geriye etkili bir şekilde uygulanması sağlanmaktadır (Karlis A.Ş., § 32; Adnan Şen [GK], B. No: 2018/8903, 15/4/2021, § 104; Hasan Sarıcı [GK], B. No: 2018/37695, 9/10/2024, § 46).

37. Bununla birlikte ne kadar açık ve anlaşılır şekilde düzenlenirse düzenlensin suç ve ceza öngören kurallar yargı organlarının yorumuna ihtiyaç duyabilir. Ancak yargı organlarınca yapılacak yorumun kuralın özüyle çelişmemesi ve öngörülebilir olması gerekir (Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri [2. B.], B. No: 2017/4902, 28/1/2020, § 47). Özellikle terör suçları bakımından terörün veya terörizmin herkes tarafından kabul edilen evrensel bir tanımının bulunmadığı da gözardı edilmemelidir. Ancak bu durum, terör suçlarının kovuşturulması ve cezalandırılması söz konusu olduğunda Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen suç ve cezaların kanuniliği ilkesi kapsamındaki güvencelerin sağlanmasına engel olacak şekilde yorumlanmamalıdır. Yargı organları, terör suçları da dâhil olmak üzere tüm suçlar bakımından suça veya cezaya ilişkin olguları değerlendirirken ve özellikle

fiillerin bir suça karşılık gelip gelmediğini belirlerken suç ve cezaların kanuniliği ilkesini anlamsız kılacak şekilde öngörülemez bir yaklaşımda bulunmamalıdır.

b. Terör Örgütüne Bilerek ve İsteyerek Yardım Etme Suçuna İlişkin Değerlendirmeler

38. 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (7) numaralı fıkrasında yer alan suç örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçu "bir kimsenin, kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla, yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olacak şekilde kurulmuş ve kendisinin üye olmadığı örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmesi" şeklinde tanımlanmıştır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere suç örgütüne veya terör örgütüne yardım etme suçunda, kanuni düzenlemede nitelikleri belirlenmiş bir suç örgütünün amacını gerçekleştirmesine katkı sağlayan kişi cezalandırılmaktadır. Bu itibarla, bu suçun failinin faaliyetinin mutlaka örgüt tarafından gerçekleştirilen suçlara katılma şeklinde olması gerekmez.

39. Kanun koyucu, örgüte yardım etme suçunun hangi hareketler ile gerçekleştirilebileceğine ilişkin bir açıklamaya yer vermemiş veya yardım suçunu oluşturması muhtemel eylemleri tek tek saymamış, genel ve soyut bir düzenleme getirmiştir (Hanifi Yaliçli [GK], B. No: 2014/5224, 10/6/2021, § 83). Yargıtay içtihatlarında bir davranışın ancak örgütün amacını gerçekleştirmeye hizmet etmesi hâlinde örgüte yardım olarak nitelendirilebileceği ifade edilmiştir. Başka bir deyişle, Yargıtay serbest hareketli bir suç olan örgüte yardım etme suçunun işlendiğini kabul etmek için örgütün hareketlerini kolaylaştıran, etkinliğini artıran, etki alanının genişlemesini veya varlığını devam ettirmesini sağlamaya yönelik eylemlerin (davranışların, icra hareketlerinin) netice olarak terör örgütünün amacını gerçekleştirmeye hizmet ettiğinin belirlenmesi şartını aramaktadır. Dolayısıyla uygulamada örgütün mevcudiyetini koruması, büyümesi, güçlenmesi, örgütsel amaçları gerçekleştirmesi için maddi ya da manevi bir katkıda bulunmuş ise failin örgüte yardım ettiği kabul edilmektedir (Hanifi Yaliçli, § 97).

40. Örgüte yardım etme suçu, failin yardım ettiği üye veya örgüt henüz bir suç işlememiş olsa dahi örgütün toplum için yarattığı tehlikeyi cezalandıran ve bu yönüyle bir yandan da örgüt faaliyetleri kapsamında suç işlenmesini engelleme amacı taşıyan bir suç türüdür. Çünkü Anayasa Mahkemesinin suç örgütüne üye olma suçu bağlamında ifade ettiği gibi birden fazla kişinin suç işlemek için organize olması ve böyle bir organizasyona destek sağlanması toplum için daha açık ve yakın bir tehdit oluşturur. Özellikle günümüzde terörizmin gerek ulusal gerek uluslararası alanda ulaştığı düzey gözönüne alındığında bu tehdit oldukça somut hâle gelmektedir (Metin Birdal, § 61).

41. Anayasa Mahkemesi Hanifi Yaliçli kararında temel hak ve özgürlükler kapsamında kalan birtakım eylemlerin terör örgütüne yardım etme suçundan mahkûmiyet kararında delil olarak değerlendirilmesini incelemiş, özellikle terör örgütüne yardım etme suçunun yapısına ve bu suç bağlamında yarışan değerler arasında denge kurulmasına dair ayrıntılı açıklamalar yapmıştır (Hanifi Yaliçli, § 67-121).

42. Anayasa Mahkemesi, yukarıda yer verilen değerlendirmeler ve Hanifi Yaliçli kararında bir kişinin terör örgütüne yardım etme suçundan mahkûm edilebilmesi için "terör örgütünün amacını gerçekleştirmeye hizmet ettiğinin belirlenmesi" şeklinde eldeki başvurunun çözümlenmesinde de önemli olan bazı değerlendirmelerde bulunmuştur. Her ne kadar gerçekleştirilecek olan bu hizmetin neler olduğu kanunda ayrı ayrı sayılmamışsa da terör örgütünün mevcudiyetini koruması, büyümesi, güçlenmesi, örgütsel amaçları gerçekleştirmesi için maddi ya da manevi bir katkıda bulunmasına yönelik eylemler bu

suçun oluşmasında yeterli kabul edilmektedir. Dolayısıyla kişinin yasa dışı bir örgüte, örgütün bu özelliğini ve hareketinin örgütün amacını gerçekleştirmeye hizmet etme neticesini doğuracağını bilerek ve isteyerek yardım ettiğinin yeterli bir gerekçe ile ispat edilmesi şarttır. Örgüte yardım suçunda iddia makamınca ortaya konulan maddi olayların gerçekleşip gerçekleşmediğinin yanı sıra suçun unsurlarının, nedensellik bağının, failin kusur yeteneğinin, kastının ve failin hareketlerinin hangi surette örgütün amacını gerçekleştirmeye hizmet etme neticesini doğurduğunun gösterilmesi gerekir (Hanifi Yaliçli, § 117).

c. Başvurucunun Cezalandırılmasında Delil Olarak Kabul Edilen Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi

43. Başvurucunun terör örgütüne yardım ettiği gerekçesiyle cezalandırılmasına neden olan FETÖ/PDY, Fetullah Gülen tarafından kurulan 1960'lı yıllardan itibaren faaliyette bulunan ve uzun yıllar boyunca dinî bir grup olarak nitelenen bir yapılanmadır (Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, § 22). Anılan yapılanma özellikle kamu kurum ve kuruluşlarında örgütlenmiş, bunun yanı sıra başta eğitim ve din olmak üzere farklı sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda yasal faaliyetlerde bulunmuş, sivil alanda önemli bir etkinliğe ulaşmıştır. Bazen bu yasal kuruluşların içinde gizlenen, bazen de yasal yapıdan tamamen farklı şekilde konumlanan ve hareket eden özellikle de kamusal alana yönelik faaliyetlerde bulunan illegal bir yapılanma söz konusudur (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 26; Mustafa Baldır [2. B.], B. No: 2016/29354, 4/4/2018, § 75; Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, § 44). FETÖ/PDY ancak 2013 yılı sonrasında bir terör örgütü olarak nitelendirilmiş, örgütlenmesine ve faaliyetlerine ilişkin olarak bu tarihten sonra soruşturma ve kovuşturmalar yoğun olarak yürütülmüştür (adli makamlar tarafından FETÖ/PDY mensubu oldukları ve bu örgütün faaliyetleri doğrultusunda çeşitli suçlar işledikleri değerlendirilen kişiler hakkında başlatılan soruşturmalara ve yapılan yargılamalara, devletin güvenlik birimlerinin karar, açıklama ve uygulamalarına ilişkin izahat için bkz. Adnan Şen [GK], B. No: 2018/8903, 15/4/2021, §§ 13-25, 116; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 45).

44. Somut başvuru kapsamında da öğretmen olarak kamu görevi yürüten başvurucu 15 Temmuz 2016 tarihinde FETÖ/PDY tarafından gerçekleştirilen darbe girişiminin ardından başlatılan soruşturmalar kapsamında gözaltına alınmıştır. Başvurucu hakkında FETÖ/PDY'nin amaçlarını gerçekleştirmek amacıyla kurulan Aktif Eğitim-Sen isimli sendikaya üye olmak ve bu sendikanın Ceyhan ilçe temsilciliğini yapmak, terör örgütünün finans yapılanması içerisinde yer alan Bank Asya isimli bankada hesabının olması ve yine terör örgütünün basın yayın organı olan Zaman gazetesi aboneliği eylemleri isnat edilmiştir. Yapılan yargılama sonucunda ise yargı mercileri başvurucunun FETÖ/PDY hiyerarşisi içinde yer almadığını ancak terör örgütüyle irtibatlı olan Aktif Eğitim-Sen isimli sendikaya üyeliği ve bu sendikanın Ceyhan ilçe temsilciliği yapması nedeniyle terör örgütüne yardım etme suçundan mahkûmiyetine karar vermiştir (Aktif Eğitim-Sen ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Ali Şeker, §§ 6-15).

45. Öncelikle Mahkemenin mahkûmiyet kararında dikkate alınan eylemleri yer, zaman, bağlam ya da kişinin bu eylemlerdeki rolü gibi kriterlerin hiçbiri yönünden ilgili ve yeterli bir gerekçe ile değerlendirmediği, sadece söz konusu olguları sıralayarak sonuca vardığı anlaşılmaktadır. Diğer bir deyişle Mahkemenin gerekçesi, ilgili delillere dayalı olarak olguların makul seviyede bir analizine dayandırılmamıştır (Ramazan Topuz [1. B.], B. No: 2018/37949, 19/11/2024, § 31). Başvurucunun sadece söz konusu sendika üyesi olduğu ve

söz konusu sendikanın ilçe temsilciliği yaptığı belirtilmiştir. Başvurucu, yargılama safhalarında yaptığı savunmalarında söz konusu sendikaya üye olduğunu kabul etmesine rağmen sendikanın ilçe temsilciliğini yapmadığını hatta ilçelerde temsilcilik bulunmadığını ileri sürmüştür. Ancak yargı mercileri, başvurucunun itirazlarına yönelik herhangi bir araştırma yapmadığı gibi sadece soyut gerekçelerle başvurucunun ilçe temsilciliği yaptığını kabul etmiştir. Bu itibarla, yargı mercileri başvurucunun söz konusu sendikanın ilçe temsilciliği yürüttüğü ve bu üstlendiği görev itibarıyla terör örgütüne nasıl bir katkı sağladığına yönelik herhangi bir değerlendirmede bulunmadığı anlaşılmaktadır.

46. Dolayısıyla mevcut başvuruda yargı mercilerinin sadece başvurucunun Aktif Eğitim-Sen'e üye olması nedeniyle FETÖ/PDY'nin amaçlarına ulaşmasına katkı sağladığı sonucuyla mahkûmiyetine dayanak oluşturduğu anlaşılmaktadır. Halbuki, FETÖ/PDY'yle iltisaklı sendika, dernek ve diğer yasal örgütleri kurmaları, bunlara üye olmaları veya yönetim ve denetim kurullarında yer almaları tek başına kişilerin örgütün nihai amacını bilerek katkı sağladığı ve iltisak boyutunu aşarak örgütsel bir faaliyet kapsamında olduğu değerlendirilemez (benzer yönde terör örgütü üyeliği açısından yapılan değerlendirmeler için bkz. Hasan Sarıcı, § 38). Bununla birlikte, kişiler kendi istedikleri şekilde sendika kurmak veya bir sendikaya üye olmakta özgürdür. Anayasa'nın 51. maddesinde, çalışanların sendikalara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahip olduğu gibi hiç kimsenin bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamayacağı da ifade edilmiştir (Abbas Akçay ve diğerleri [1. B.], B. No: 2015/2790, 23/5/2018, § 30). Zira sendika hakkının unsurlarından birini oluşturan sendikal faaliyette bulunma hakkı öncelikle bireysel sendika üyeliğinin güvence altına alınması ile mümkündür (Hüseyin Ercan [2. B.], B. No: 2018/11352, 8/9/2021, § 33).

d. Başvurunun Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi Yönünden Değerlendirilmesi

47. Ceza verme yetkisinin keyfî ve hukuk dışı amaçlarla kullanılmasının önlenebilmesi kanunilik ilkesinin katı bir şekilde uygulanmasıyla mümkün olabilir. Bu kapsamda yargı organlarınca yapılacak yorumun ceza normlarının özüyle çelişmemesi ve öngörülebilir olması gerekir. Yargı organları, terör suçları da dâhil olmak üzere tüm suçlar bakımından suça veya cezaya ilişkin olguları değerlendirirken, özellikle fiillerin bir suça karşılık gelip gelmediğini belirlerken suçta ve cezada kanunilik ilkesini anlamsız kılacak şekilde öngörülemez bir yaklaşımda bulunmamalıdır (Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri, § 47; Adnan Şen, § 107; Hasan Sarıcı, § 48). Bu kapsamda somut olayda değerlendirilmesi gereken, terör örgütüne yardım etme suçunun kapsamının öngörülemez şekilde sanığın aleyhine olarak genişletici bir yoruma tabi tutulup tutulmadığıdır (terör örgütü üyeliği suçu bakımından benzer değerlendirmeler için bkz. Ahmet Aslan, [1. B.], B. No: 2021/23949, 6/10/2022, § 68; Hasan Sarıcı, § 48). Bu nedenle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin denetlenmesinde normun mevcut deliller çerçevesinde somut olaya uygulanış biçiminin yasal düzenlemeyle bağdaşmaz ve öngörülemez bir sonuca yol açıp açmadığı incelenmelidir (Hasan Sarıcı, § 48).

48. Başvuru konusu olayda yargı mercileri, başvurucunun terör örgütüyle ilgisi nedeniyle kapatılmış bir sendikada üye olmasını ve ilçe temsilciliği görevini üstlenmesini terör örgütüne yardım etme suçunun delili olarak kabul etmiştir. Ancak somut olayda yargı mercileri; örgütsel özellik taşıyıp taşımadığı değerlendirilmemiş olan sendika üyeliği ve herhangi bir tespite dayalı olmayan sendikanın ilçe temsilciliğini yürüttüğüne ilişkin tespitleri başvurucunun bir terör örgütüne yardım ettiği bilinciyle hareket ettiğini ortaya koymakta başarılı olamamıştır. Yukarıda belirtilen Yargıtay içtihatları da incelendiğinde,

benzer bir yaklaşımın benimsendiği ve terör örgütüne yardım etme suçu bakımından sadece sendika üyeliğinin yeterli olmayacağının kabul edildiği anlaşılmaktadır.

49. Bu itibarla, yargı mercilerince başvurucunun mahkûmiyetine esas alınan fiillerin suç oluşturan ya da örgütsel faaliyetler bağlamında gerçekleştirilen fiiller olduğu, bu fiilleri işlediği sırada başvurucunun söz konusu yapının bir terör örgütü niteliğinden haberdar olduğunun kabul edilmesi gerektiği ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya koyulamamış ve başvurucuyu cezai yönden sorumluluk altına sokacağı gösterilememiştir. Başvurucunun bu şekilde terör örgütüne yardım etme suçundan mahkûm edilmesi anılan suçun başvurucunun aleyhine öngörülemez biçimde genişletici bir yoruma tabi tutulması ile mümkün olmuştur. Ortaya çıkan bu sonuç Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrası ile bağdaşmamaktadır.

50. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun terör örgütüne yardım etme suçundan mahkûmiyeti nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

51. Başvurucu, sendika üyeliğinin mahkûmiyetinde delil olarak kullanılması nedeniyle örgütlenme özgürlüğünün de ihlal edildiğini iddia etmiştir. Kişilerin anayasal hak ve özgürlükler kapsamında kalan faaliyetlerinin mahkûmiyet kararlarında delil olarak kullanılması, bireysel başvuru kapsamındaki çeşitli hak ve özgürlükler üzerinde caydırıcı etki doğurabilir. Bu durum Anayasa Mahkemesinin ilgi alanındadır (toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı bağlamında bkz. Metin Birdal § 48; örgütlenme özgürlüğü bağlamında bkz. Hakan Yılmazöz [1. B.], B. No: 2017/37725, 3/6/2020, § 25; Tüncay Yıldız ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/12717, 8/1/2020, § 31; din ve vicdan özgürlüğü bağlamında bkz. Mehmet Bozhan [2. B.], B. No: 2014/2797, 23/10/2019, § 51; toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ile birlikte ifade özgürlüğü bağlamında bkz. Uğur Ahmet Yaşar [2. B.], B. No: 2014/11842, 2/6/2020, § 33; Candar Şafak Dönmez [GK], B. No: 2015/15672, 5/11/2020, § 78).

52. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi somut olaya benzer başvurularda çözümlenmesi gereken öncelikli meseleyi, başvurucunun FETÖ/PDY'ye yardım etme suçunda delil olarak kabul edilen fiilleri işlediği sırada cezai yönden bir sorumluluk altına sokulabileceğini makul olarak öngörebilmesinin mümkün olup olmadığının belirlenmesi şeklinde kabul etmiştir (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 40). Bu doğrultuda eldeki başvuruda örgütlenme özgürlüğü kapsamında bir inceleme yapılmasına - suçta ve cezada kanunilik ilkesi yönünden yapılan tespitler ve varılan sonuç - gözönüne alınarak gerek görülmemiştir.

VI. GİDERİM

53. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama ve 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

54. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66;

Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

55. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

Ç. Kararın bir örneğinin, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Adana 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/106, K.2018/287) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

S.G.

B. No: 2022/9437 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/9437

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

S.G. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/9437)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : S.G.

Vekili : Av. Salih EFE

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, menşe ülkesine sınır dışı edilmesinde sakınca görülen yabancının güvenli üçüncü ülkeye sınır dışı edilmesine karar verilmesi nedeniyle yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/2/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, İran İslam Cumhuriyeti vatandaşı 1979 doğumlu bir kadındır.

6. 21/9/2016 tarihinde yasal olmayan yollarla Türkiye'ye giriş yapan başvurucu, 13/10/2016 tarihinde Manisa İl Göç İdaresi Müdürlüğüne (Göç İdaresi) müracaat ederek uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş; belirlenen ikamet ilini izinsiz terk ettiği gerekçesiyle Manisa Valiliğinin 2/3/2020 tarihli oluru ile uluslararası koruma başvurusunun geri çekilmiş sayılmasına karar verilmiştir.

7. Başvurucu, uluslararası koruma başvurusunun geri çekilmiş sayılmasına ilişkin karara karşı Manisa 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) iptal davası açmıştır. İdare Mahkemesi 12/11/2020 tarihinde yükümlülükleri usulüne uygun olarak tebliğ edilmesine rağmen başvurucunun izinsiz olarak ikamet ilini terk ettiği ve ileri sürdüğü mazereti doğrulayan belge sunmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Başvurucunun istinaf başvurusu, İzmir Bölge İdare Mahkemesi Altıncı İdare Dava Dairesince 2/3/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

8. Uluslararası koruma başvurusu geri çekilmiş sayılan başvurucu hakkında Göç İdaresince 14/10/2021 tarihinde 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendi (uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye’de kalma hakkı bulunmayanlar) uyarınca sınır dışı etme kararı verilmiştir. Bu kararın ardından 15/10/2021 tarihinde ise aynı Kanun’un 57. maddesi kapsamında altı ay süreyle idari gözetim kararı alınmıştır. Sınır dışı etme kararında, başvurucunun menşe ülkesine gönderilmesinin 6458 sayılı Kanun'un 4. maddesi ile 55. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında sakınca olduğu tespit edilmiş; bu nedenle güvenli üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine veya gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına karar verilmiştir.

9. Başvurucu, hakkında alınan sınır dışı etme kararının iptali talebiyle İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu, İran'da eski eşinden din değiştirerek Hristiyan olduğu için şiddet gördüğünü, eşinin bu durumu çevresine ve yetkililere bildirerek kendisini hedef hâline getirdiğini, yetkililere yaptığı başvurulardan sonuç alamadığını ve aşağılayıcı muameleye maruz kaldığını, bu nedenlerle 2016 yılında iki çocuğuyla birlikte Türkiye'ye kaçtığını beyan etmiştir. İran'da Hristiyanlara yönelik ağır baskılar olduğunu, menşe ülkesinde kendisini ve çocuklarını koruyacak bir mekanizmanın olmadığını belirtmiş; menşe ülke raporlarına atıf yaparak İran'a gönderilmesi hâlinde kötü muameleye veya ölüm cezasına maruz kalacağını ileri sürmüştür.

10. İdare Mahkemesi 3/1/2022 tarihinde davayı kesin olarak reddetmiş; kararda, başvurucunun ikamet ilini izinsiz terk etmesi sebebiyle uluslararası koruma başvurusunun geri çekilmiş sayıldığını ve başvurucunun bu işleme karşı açtığı davanın reddine dair önceki kararın istinaf incelemesinden geçerek kesinleştiğini, sınır dışı edilecek ülkenin başka bir işlemle tespit edilebileceğini, bu nedenle bu hususun davanın konusunu oluşturmadığı ifade etmiştir. Ayrıca 6458 sayılı Kanun'un 55. maddesinde hakkında sınır dışı kararı alınamayacak özel hâllerin düzenlendiğini ancak başvurucunun bu kapsamda kaldığını ortaya koyacak herhangi bir bilgi veya belge sunmadığını tespit etmiştir. Bu gerekçelerle uluslararası koruma başvurusunun geri çekilmiş sayılması nedeniyle başvurucunun güvenli üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesine veya gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının

sağlanmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

11. Başvurucu, nihai kararı 12/1/2022 tarihinde öğrendikten sonra süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Anayasa Mahkemesinin 21/4/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

13. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Agheli Kohne Shahri ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Yaşam Hakkı ve Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

14. Başvurucu; İran vatandaşı olup Hristiyanlığa geçtiğini, bu nedenle ülkesine iade edilmesi hâlinde din değiştirme ve Hristiyanlığı yayma faaliyetleri nedeniyle İran ceza mevzuatında öngörülen idam cezası da dâhil olmak üzere ağır cezalara, işkenceye veya insanlık dışı muameleye maruz kalma riski olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu; İran İslam Cumhuriyeti Anayasası ile İslam Ceza Kanunu'nda din değiştirme, misyonerlik ve rejim karşıtı faaliyetlerin suç olarak düzenlendiğini, bu suçların cezalarının ağır olduğunu ve fiilen uygulandığını, ülke raporları ile uluslararası insan hakları belgelerinin de bu durumu doğruladığını belirtmiştir. Ayrıca İran'da Hristiyanlığa geçen kişilere yönelik sistematik baskı, gözaltı, yargılama ve idam uygulamalarının yaygın olduğunu, bu kapsamda kişisel durumu ve geçmiş faaliyetleri itibarıyla ciddi risk altında olduğunu belirterek yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

15. Bakanlık görüşünde, başvurucunun iddialarının değerlendirilmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda benimsediği ilkelerin dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

16. Başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

18. Yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet etmeleri ve ülkeden çıkarılmaları uluslararası hukukta da kabul edildiği üzere devletin egemenlik yetkisi kapsamındadır (birçok karar arasından bkz. A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, § 54).

19. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında kötü muamele yasağı güvence altına alınmıştır. Bu yasakla ilgili herhangi bir istisna da kabul edilmemiştir. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması" başlıklı 15. maddesinde ise savaş, seferberlik hâlleri veya olağanüstü hâllerde de savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağı ifade edilmiştir. Kötü muamele yasağının mutlak niteliğini ortaya koyan sözü edilen düzenlemelere göre bir yabancının sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçeleri gösterdiği hâllerde sınır dışı edilmesi kötü muamele yasağını ihlal edebilir zira böyle bir durumda yabancının kötü muamele riskiyle karşıya kalması devletin tutumunun doğrudan bir sonucudur (A.A. ve A.A., §§ 55, 56, 59; Poorya Parva [1. B.], B. No: 2018/27830, 23/10/2024, § 16). Dolayısıyla devlet bu hâllerde yabancıyı o ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğü altındadır (Masoud Talebı [2. B.], B. No: 2023/26088, 19/3/2024, § 64). Bu yükümlülük, yabancıların riskin bulunduğu ülkeye dolaylı olarak gönderilmemelerini de kapsar (A.D. [1. B.], B. No: 2014/19506, 3/4/2019, § 55).

20. Sınır dışı edilmesi hâlinde kötü muameleye uğrayacağını iddia eden yabancı, ilke olarak sınır dışı edileceği ülkede kötü muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı nedenler bulunduğunu kanıtlayabilecek delilleri idari merciler ile yargı mercilerine sunmalıdır. Bu doğrultuda yabancı, sınır dışı edileceği ülkede var olduğunu iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı; varsa bu iddiayı destekleyen bilgi ve belgeleri ibraz etmelidir (A.A. ve A.A., § 68).

21. Yabancı; sınır dışı edileceği ülkedeki kamu makamlarının etnik kökenleri, dinî inançları, siyasi görüşleri ya da belirli bir gruba mensubiyetleri gibi nedenlerle kişilere sistematik olarak kötü muamelede bulunduklarını iddia ediyorsa uygulamanın varlığı ile risk altında olduğu iddia edilen gruba mensup olduğuna inanılması için ciddi nedenler olduğunu ortaya koymalıdır. Geri gönderileceği ülkedeki riskin kamu görevlisi olmayan kişi veya gruplardan kaynaklandığı ileri süren yabancı, hem riskin gerçekliğini hem de söz konusu ülkenin kamu makamlarının bu riski ortadan kaldırmak konusunda yeterli korumayı sağlamakta yetersiz kalacaklarını kanıtlamalıdır. Bununla birlikte sınır dışı edileceği ülkede uzun süredir devam eden genel siyasi istikrarsızlık ya da ülkenin tamamına yayılmış iç karışıklık nedeniyle kötü muameleye maruz kalacağını ileri sürmüşse anılan ülkenin genel koşullarının nesnel olarak kötü muamele yasağına aykırılık oluşturmayacağı idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulmalıdır (A.A. ve A.A., §§ 66-69).

22. İspat külfetinin başvurucuya ait olduğu ve başvurucunun bu külfetten doğan yükümlülüğü yerine getirdiği hâllerde idari ve yargı mercileri gerçek riskin varlığı konusunda titiz bir inceleme yapmalıdır. Bu incelemeyi yaparken yabancının sınır dışı edilmesinin öngörülebilir sonuçlarını, sınır dışı edileceği ülkenin genel durumunu, kişisel durumunu ve uğrayacağını iddia ettiği muamelenin kötü muamele yasağı için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaşıp ulaşmadığını dikkate almalıdır. Riskin varlığı araştırılırken ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşların düzenledikleri raporlardan ya da somut olay hakkında

bilgi edinilmesini sağlayacak başka kaynaklardan yararlanılması mümkündür (A.A. ve A.A., §§ 62-64).

23. Gerçek riskin varlığıyla ilgili değerlendirmede kural olarak sınır dışı kararının verildiği tarihteki koşullar dikkate alınmalı ancak yapılacak değerlendirmenin sonucunu doğrudan etkileyecek önemli gelişmeler de gözönünde tutulmalıdır (A.A. ve A.A., § 70).

24. Başvurucunun sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasıyla yaptığı ve sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçeleri gösterdiği bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesinin rolü, kural olarak başvurucuyu doğrudan veya dolaylı olarak kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığını tespit etmektir. Usul güvencelerinin sağlandığı durumlarda geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski olup olmadığı ayrıca değerlendirilir (A.A. ve A.A., § 71; M.A. [2. B.], B. No: 2023/104230, 20/11/2024, § 19). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, somut olayın özel koşulları altında gerekli gördüğü hâllerde geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski bulunup bulunmadığını istisnai olarak ilk elden kendisi de inceleyebilir (A.A. ve A.A., § 72).

25. Anılan değerlendirmeler kuşkusuz sınır dışı edileceği ülkede gerçek bir ölüm riskiyle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçeler gösteren yabancılar için de geçerlidir (Abulikemu Helili [2. B.], B. No: 2021/7144, 13/5/2025, § 33).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

26. Anayasa Mahkemesi Hooman Hosseinpour ([GK], B. No: 2021/47168, 29/9/2022) başvurusunda menşe ülkesine sınır dışı edilmesinde sakınca görülen ve güvenli üçüncü ülke belirlenmeksizin hakkında sınır dışı etme kararı verilen yabancının gönderileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye veya insanlık dışı muameleye maruz kalıp kalmayacağının veya dolaylı olarak menşe ülkesine gönderilip gönderilmeyeceğinin yargı mercilerince değerlendirilemeyeceğini tespit etmiştir (anılan kararda bkz. § 67). Anayasa Mahkemesi M.E. ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2020/18186, 24/1/2024) başvurusunda güvenli üçüncü ülke yönünden herhangi bir belirleme yapılmadığı hâllerde idari yargı mercilerinin sınır dışı edilecek ülkede kötü muamele riski veya dolaylı geri gönderme ihtimalini değerlendirmelerinin mümkün olmadığını belirtmiş ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (anılan kararda bkz. § 31). M.A. başvurusunda ise sınır dışı etme kararında veya bu kararın ekindeki bir belgede ya da sınır dışı etme kararına karşı açılan dava dosyasında bulunan ve yabancının (davacının) erişimine kapalı olmayıp yetkili idari birimce düzenlenen bir belgede üçüncü ülke veya ülkeler tek tek sayılarak yabancının bu ülkelerden birine sınır dışı edilebileceği açıkça ifade edilmişse bu ülke dışında başka bir yere gönderilemeyeceğinin açık olduğunu belirtmiştir (anılan kararda bkz. § 21).

27. Somut olayda Göç İdaresi, başvurucunun menşe ülkesi olan İran'a gönderilmesini sakıncalı bulmuş; bu nedenle güvenli üçüncü bir ülkeye gönderilmesine veya gönüllü olması hâlinde menşe ülkesine çıkışının sağlanmasına karar vermiştir. Bununla birlikte güvenli üçüncü ülke ne sınır dışı işlemi sırasında ne de sonrasında belirlenebilmiştir. Bu durumda başvurucunun sınır dışı edileceği ülkenin menşe ülke veya risk durumu bilinmeyen başka bir ülke olma ihtimali devam etmektedir. İdare Mahkemesinin bu belirsizliği dikkate alarak başvurucunun maruz kalabileceği kötü muamele riskini bertaraf edecek nitelikte bir değerlendirme yapması gerekirken davayı reddetmesi usul yükümlülüğüyle

bağdaşmamaktadır.

28. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

V. GİDERİM

29. Başvurucu, ihlalin tespiti ile tazminat talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

31. İncelenen başvuruda, başvurucuyu kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin sağlanmadığı sonucuna varılmış ve hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasına karar verilmiştir. Öte yandan yeniden yapılacak yargılama sürecinde başvurucunun sınır dışı edilmesi verilen ihlal kararını anlamsız hâle getirecektir. Bu sebeple ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için aynı zamanda 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında yapılması gerekenlere de hükmedilmelidir. Bu doğrultuda sınır dışı etme kararıyla ilgili yargılama sonuçlanıncaya kadar başvurucunun sınır dışı edilmemesine karar verilmelidir.

32. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

33. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. Yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

Ç. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin yaşam hakkı ve kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Manisa 1. İdare Mahkemesine (E.2021/810, K.2022/6) GÖNDERİLMESİNE,

E. Sınır dışı etme kararıyla ilgili yargılama sonuçlanıncaya kadar başvurucunun SINIR DIŞI EDİLMEMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

Ğ. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET YALI

B. No: 2022/11563 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/11563

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET YALI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/11563)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Mehmet YALI

Vekili : Av. Rıdvan ALP

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, hak edişlerin ödenmemesine ilişkin ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu aleyhine 20/10/2010 tarihinde, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 277. maddesi uyarınca tasarrufun iptali davası açılmıştır. Nusaybin Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 22/10/2010 tarihinde, dava konusu işletmenin ve işletme nedeniyle Nusaybin Mal Müdürlüğü (Mal Müdürlüğü) tarafından başvurucuya ödenen hak edişlerin üçüncü kişiye devrinin önlenmesine yönelik ihtiyati tedbir konulmasına karar vermiştir.

3. Mahkeme, başvurucunun talebi üzerine, 9/2/2017 tarihinde işletme üzerindeki tedbirin devamına, hak edişler üzerindeki tedbirin kaldırılmasına karar vermiştir. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 17. Hukuk Dairesi 26/12/2017 tarihinde, davacının tedbirin kaldırılması kararına karşı istinaf başvurusunu usulden reddetmiştir. Mahkeme, hak edişler üzerindeki tedbirin kaldırılarak başvurucuya ödenmesine yönelik olarak Mal Müdürlüğüne 5/1/2018 tarihinde yazı yazmıştır. Mal Müdürlüğü 2/2/2018 tarihinde, hak edişlerinden kesilen 128.000 TL'nin başvurucuya ödendiği cevabını vermiştir. Mal Müdürlüğünün yazı cevabı

22/2/2018 tarihli celsede başvurucu vekili huzurunda okunmuştur.

4. Mahkeme 7/7/2021 tarihinde davanın kabulüne karar vermiştir. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

5. Başvurucu yargılama devam ederken 28/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyon; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

7. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi 2/5/2024 tarihinde, başvurucunun istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu, rehabilitasyon merkezinin hak edişlerinin ödenmemesine yönelik ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler.

..."

12. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Başvuru süresi ve mazeret" başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

13. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuruların başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir (Yasin Yaman [1. B.], B. No: 2012/1075, 12/2/2013, § 19). Bireysel başvurunun kabul edilebilirlik koşullarından olan başvuru süresine riayet edilmesi şartı, bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında resen nazara alınması gereken bir başvuru koşuludur (Taner Kurban [2. B.], B. No: 2013/1582, 7/11/2013, § 19). Ayrıca otuz günlük sürenin başlangıcında kanun hükmü gereği öğrenme tarihi esas alınmalıdır (Mehmet Özcan [1. B.], B. No: 2019/6266, 15/1/2020, § 20).

14. Bireysel başvuru süresinin işlemeye başlaması yönünden nihai kararın gerekçesinin tebliği, öğrenme şekillerinden biridir (Mehmet Ali Kurtuldu [2. B.], B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Başvurucunun nihai kararın gerekçesini

dava dosyasını incelemek suretiyle öğrenmesi mümkündür. Bu doğrultuda dosyadan suret alınması gibi hâllerde başvurucunun gerekçeli kararı öğrendiği kabul edilebilir. Başvuruculaların nihai kararın gerekçesini öğrendiklerini beyan ettikleri tarih de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (İlyas Türedi [1. B.], B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

15. Başvurucu, ihtiyati tedbirin uzun sürmesinden yakınmıştır. Başvurucunun hak edişlerinin ödenmemesine yönelik olarak 22/10/2010 tarihinde verilen ihtiyati tedbir kararı, 9/2/2017 tarihinde kaldırılmıştır. Tedbirin kaldırılması kararına karşı istinaf başvurusunun usulden reddedilmesi sonrasında 2/2/2018 tarihinde hak edişlerin başvurucuya ödendiği anlaşılmaktadır. Bu durumda 9/2/2017 tarihinde verilen tedbirin kaldırılması kararından ve hak edişlerin başvurucuya 2/2/2018 tarihinde ödenmesinden çok sonra 28/1/2022 tarihinde gerçekleştirilen bireysel başvurunun süresinde olmadığı anlaşılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CANAN ÇOKDOĞAN

B. No: 2022/22190 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/22190

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CANAN ÇOKDOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/22190)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Canan ÇOKDOĞAN

Vekili : Av. Adar ADIBELLİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargı kararının icra edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Şırnak'ın Cizre ilçesinde 14/12/2015 ile 1/3/2016 tarihleri arasında terör örgütü ile yaşanan çatışmalar sebebiyle Yafes Mahallesi Park Caddesi No: 79/4 adresindeki eşyalarının zarar görmesi, ilan edilen sokağa çıkma yasağından dolayı kazanç kaybına uğraması, kira ödemek zorunda kalması nedeniyle meydana gelen zararlarının 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında tazmini istemiyle Şırnak Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Tazminat Komisyonu) başvurmuştur. Başvuru, Tazminat Komisyonu tarafından zımnen reddedilmiştir.

3. Başvurucu, Tazminat Komisyonunun zımnen ret kararının iptali istemiyle Mardin 1. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkeme 10/4/2018 tarihli kararla dava konusu işlemin kısmen iptaline karar vermiş, kararda, başvurucunun evi ve ev eşyaları yönünden Tazminat Komisyonu tarafından usulüne uygun keşif ve bilirkişi incelemesi yapılarak gerçekten bir zararı olup olmadığı, olduğunun tespiti hâlinde miktarının belirlenmesi

amacıyla gerekli araştırmanın yapılması ve zararın ödenmesi gerektiği sonucuna varmış; diğer iddialarının ise reddine karar vermiştir.

4. Başvurucu, mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Üçüncü İdari Dava Dairesi 2/4/2019 tarihinde istinaf talebinin reddine karar vermiştir.

5. Başvurucu 16/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

7. Anayasa Mahkemesi tarafından başvuruya konu Mahkeme kararı hakkında herhangi bir işlem tesis edilip edilmediği, edilmediyse nedeni hakkında Tazminat Komisyonuna müzekkere yazılmıştır. Tazminat Komisyonu tarafından 25/12/2025 tarihli cevabi yazı ekinde 19/10/2016 tarihli bir sulhname sunulmuştur. Söz konusu sulhnamede "Yafes Mahallesi, Park Caddesi, Bina No:79, İç Kapı No: 4" adresinde bulunan dairenin sahibi Ş.Y.nin daire ile ilgili iç hasar ödemesinin %12'lik kısmının kiracısı F.Ç.ye ödenmesini kabul ettiği bilgisi ile F.Ç.nin imzası bulunmaktadır. 31/3/2016 tarihli nüfus kayıt örneğinden başvurucunun F.Ç.nin kızı olduğu, mahkeme kararında ve sulhnamede belirtilen adreste birlikte ikamet ettikleri anlaşılmaktadır. 24/4/2018 tarihli banka dekontuna göre Tazminat Komisyonu tarafından başvurucunun annesi F.Ç.ye 2.500 TL ödeme yapılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu, mahkeme kararının Tazminat Komisyonu tarafından aradan geçen zamana rağmen yerine getirilmemesi nedeniyle mülkiyet ve makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun ikamet ettiğini ve zarar gördüğünü belirttiği adreste annesi F.Ç.nin ikamet ettiğini, F.Ç.ye söz konusu adreste bulunan ve zarar gördüğü iddia edilen eşyalar için ödeme yapıldığı ve sulh olunduğu, başvurucunun aynı adresteki evde bulunan eşyalar için yaptığı başvurunun iyi niyetli olmadığı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında kendisine bir ödeme yapılmadığını, zarar gören evin iki katlı olup katların ayrı olduğunu, ayrıca zararının giderilmediğini ifade etmiştir.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesinde başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvurunun reddedileceği öngörülmüştür.

12. Genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

13. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

14. Somut olayda başvurucu, Mahkemenin verdiği iptal kararının Tazminat Komisyonu tarafından uygulanmadığını ileri sürerek bireysel başvuruda bulunmuştur. Ancak başvurucunun annesi F.Ç. ile Tazminat Komisyonu arasında 19/10/2016 tarihinde sulhname imzalandığı Bakanlık görüşünden ve Tazminat Komisyonu tarafından dosya kapsamında sunulan belgelerden anlaşılmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında annesi ile adreslerinin farklı olduğunu, kendisine yapılan bir ödemenin bulunmadığını ifade etmişse de başvurucunun zarara uğradığını iddia ettiği adres ile sulhnamede belirtilen adresin aynı olduğu, Tazminat Komisyonu tarafından sunulan nüfus kayıt örneğine göre başvurucunun söz konusu adreste annesi ile birlikte yaşadığı görülmüştür.

15. Başvuruya konu Mahkeme kararında başvurucuya herhangi bir tazminat ödenmesi gerektiğine hükmedilmemiş, başvurucunun belirttiği adresteki ev ve eşyalarla ilgili bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti, zararın tespit edilmesi durumunda ise tazminat ödenmesi gerektiği belirtilmiştir. 5233 sayılı Kanun, terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddi zarara uğrayan kişilerin zararlarının karşılanması amacıyla düzenlenmiştir. Aynı olay ile ilgili olarak, aynı adreste bulunan eşyalar nedeniyle birlikte yaşayan kişilerden birine yapılan tazminat ödemelerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılacak değerlendirmeler bakımından önemli olduğu belirtilmelidir. Bu nedenle mahkeme kararının uygulanmadığı şikâyetiyle yapılan bireysel başvurunun incelenmesi aşamasında, Tazminat Komisyonu ile başvurucunun annesi arasında sulhname imzalandığı bilgisi özellikle başvurucunun mağdur statüsünün değerlendirilmesi bağlamında kabul edilebilirlik incelemesi bakımından oldukça önemlidir. Buna karşılık başvurucu, sulhnameye konu adresteki eşyalara ilişkin zararının ödenmesini istemesine rağmen Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesinde belirtilen yükümlülüklere açıkça aykırı şekilde adreslerin farklı olduğunu ve zararının karşılanmadığını iddia etmiştir.

16. Bu itibarla başvurucunun, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan unsurlar hakkında doğru bilgi vermediği, bu süreçte vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikteki bir durum hakkında Anayasa Mahkemesini yanlış bilgilendirmek suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engellediği sonucuna varılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HACER TOMBULOĞLU VE MÜRSEL TOMBULOĞLU

B. No: 2022/32475 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/32475

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HACER TOMBULOĞLU VE MÜRSEL TOMBULOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/32475)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet AKTEPE

Başvurucular : 1. Hacer TOMBULOĞLU 2. Mürsel TOMBULOĞLU

Vekili : Av. Pelin ERÇELİK KAYALI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, iş kazası sonucu meydana gelen ölüm olayı üzerine başlatılan ceza soruşturmasının etkili olmaması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuruculaların oğlu E.T. asansör montajı yapan bir şirkette işçi olarak çalışmakta iken inşaat hâlindeki bir binada montaj yaptığı sırada yaklaşık 8 metre yüksekten asansör boşluğuna düşerek 20/7/2017 tarihinde yaralanmış ve kaldırıldığı hastanede yaşamını yitirmiştir.

3. Olay sonrasında Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından başlatılan soruşturmada düşmenin yaşandığı alanın fotoğraf ve videoları çekilerek krokisi çizilmiştir.

4. Ölüm olayının yaşandığı inşaatın ruhsat sahibi L. Yapı Malzemeleri İnşaat Ltd. Şti.dir. Adı geçen Şirketin yönetimine Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) tarafından el konulmuş, 23/5/2017 tarihinde S.S. diğer iki kişiyle birlikte bu şirkete kayyım olarak atanmıştır. Kayyım heyeti inşaattaki asansör montaj işleri için daha önce anlaşılan S. A. Müh. İnş.

Asansör Turz. Bilş. Gıda Tic. ve San. A.Ş. ile olan sözleşmeyi devam ettirme kararı almıştır. Y.D., adı geçen asansör firmasının yönetim kurulu başkanıdır. E.T. ise 14/7/2017 tarihinde şirkette işçi olarak çalışmaya başlamıştır.

5. Aynı işyerinde çalışan, asansör bakım işi yapan işçi A.K., E.T.nin asansör işinde tecrübesiz olduğunu, A.A. ise olay günü yanlarında iş güvenliği malzemelerinin olmadığını beyan etmiştir. L. Yapı Malzemeleri İnşaat Ltd. Şti. bünyesinde iş sağlığı ve güvenliği uzmanı olan M.G. alt işveren işe başlamadan önce ana işveren tarafından kendisine bilgilendirme yapılması gerektiğini ancak bunun yapılmadığını, dolayısıyla asansör işini yapan firmanın iş güvenliği ve çalışanlarının eğitimleri hakkında herhangi bir bilgisi bulunmadığını ifade etmiştir. Asansör montajını yapan firmanın iş sağlığı ve güvenliği denetimini yapan M.S.Y. ise her ay yaptığı rutin kontrolü olayın olduğu ayın son haftası olarak planladıklarını, işe giren E.T. hakkında ise kendilerine bir bilgi verilmediğini bildirmiştir.

6. Ölüm olayının gerçekleşmesinde sorumluluğu olan tarafların kusur durumlarının belirlenmesine yönelik alınan 4/9/2017 tarihli bilirkişi raporunda;

i. Asansör firmasının yönetim kurulu başkanı ve alt işveren olan Y.D.nin asansör montajı sırasında çalışanların asansör boşluğuna düşmesini engelleyecek toplu koruma tedbirlerini almaması, toplu koruma tedbirlerinin uygulanmasının mümkün olmadığı veya geçici olarak kaldırılmasının gerektiği hâllerde işin özelliğine uygun bağlantı noktaları veya yaşam hatları oluşturularak tam vücut kemer sistemleri veya benzeri güvenlik sistemlerinin kullanılmasını sağlamaması, yüksekte yapılan asansör montajını ehil bir kişinin gözetiminde yaptırmaması, yüksekte çalışmayla ilgili tehlike ve riskler konusunda bilgilendirme yapılarak gerekli eğitimin verilmesini sağlamaması, işyerinde geniş anlamda doğmuş ve/veya doğabilecek tehlikeleri öngörmeyip etkin bir denetim ve gözetim mekanizması kurmaması nedeniyle asli kusurlu olduğu açıklanmıştır.

ii. Asansör montajının yapıldığı inşaatın ruhsat sahibi L. Yapı Malzemeleri İnşaat Ltd. Şti.ne kayyım olarak atanan S.S. asıl işveren vekili olarak nitelendirilmiş, inşaatın asansör işini Y.D.nin firmasına vermesi nedeniyle aralarında asıl işveren-alt işveren ilişkisi kurulduğu belirtilmiştir. İnşaatın ruhsat sahibi şirket adına hareket eden ve işyerinin yönetiminde görev alan S.S.nin alt işverenin yaptığı asansör montaj işinin iş güvenliği kuralları çerçevesinde yaptırılmasına yönelik etkin bir denetim ve gözetim mekanizması kurarak bu yolla işyerinde gerekli tedbirlerin aldırılmasını sağlamadığı ve bu konudaki hatalı davranışları engelleyecek sıkı, etkin bir takip ve denetim sistemi oluşturmadığı, bu nedenle de asıl işveren L. Yapı Malzemeleri İnşaat Ltd. Şti.nin işveren vekili olan S.S.nin olayın meydana gelmesinde tali kusurlu hareket ettiği belirtilmiştir.

iii. Yaptığı işte tecrübesiz olan ve kendisine iş güvenliği eğitimi verilmediği anlaşılan 24 yaşındaki farik ve mümeyyiz E.T.nin yüksekte herhangi bir tedbir alınmadan yapılan asansör montajının oluşturacağı riske aldırış etmeden, şahsi güvenliğini tehlikeye atması sebebiyle tali kusurlu olduğu tespit edilmiştir.

7. Otopsi raporunda E.T.nin ölümünün künt kafa ve genel beden travmasına bağlı kafa kubbe kaidesi ve iskelet sistemi kemik kırıkları ile karakterli beyin doku harabiyeti, beyin zarları kanaması ve iç organ harabiyetlerinden gelişen iç kanama sonucu meydana geldiği, kanında alkol (etanol ve metanol) bulunmadığı, idrarında sistematikteki maddelerin (uyuşturucu veya uyarıcı maddeler dâhil) bulunmadığı, mide muhteviyatında sistematikteki maddelerin olmadığı bildirilmiştir.

8. Başsavcılık, S.S. ve Y.D. hakkında taksirle ölüme neden olma suçundan iddianame düzenlemiştir. İddianamenin kabulüyle Ankara Batı 9. Asliye Ceza Mahkemesince (Mahkeme) yapılan yargılamada beyanı alınan işçi A.K., olay günü E.T.de herhangi bir koruyucu malzeme olmadığını, E.T.nin getir götür işlerini yaptığını, montaj yapan işçilere yardım sorumluluğu olmamasına rağmen yine de montajda yardımcı olduğunu anlatmıştır. A.A. ise tecrübesi ve montaj sorumluluğu olmayan ancak montaj işlemi yapan E.T.ye iş güvenliği eğitimi verilmediğini, şantiyede o an asansör montajı için çalışan kişilere kullanması için iki emniyet kemeri ve baret bırakıldığını ancak işi giriş katta yaptıkları ve takılacak bir durum olmadığı için kimsenin koruyucu malzeme kullanmadığını belirtmiştir. Montaj ustası olarak çalışan H.Ö.T. normalde montaj sorumluluğu olmayan E.T.nin o gün kabin malzemesi ağır olduğu için yardıma geldiğini, yardım etmek amacıyla malzemeyi tutmak için kabine girdiğini, işe başlandığında kimseye iş güvenliği eğitimi verilmediğini, işin başlangıcında iki kişi oldukları için iki baret ve emniyet kemeri verildiğini ancak E.T. sonradan geldiği için ona herhangi bir koruyucu malzeme verilmediğini, Y.D.nin E.T.yi kuyu içine girmemesi konusunda daha önce uyardığını ancak E.T.nin yardım etmek amacıyla malzemeyi tutmak için kabine girdiğini, Y.D.nin olay günü montaj sırasında E.T.nin yanlarında olacağını bildiğini, montaj yaparken kimsenin koruyucu kıyafet ve malzeme kullanmadığını ifade etmiştir. Tanık M.G. ise soruşturma aşamasındaki beyanlarıyla benzer açıklamalarda bulunmuştur.

9. Yargılama neticesinde sanık Y.D.nin ölen E.T.nin işyerinde çalıştığından bilgisi olmasına rağmen yeterli iş güvenliği eğitimini vermediği, koruyucu ekipman, baret ve kıyafet de sağlamadığı, gerekli uyarıları ve denetimleri yapmadığı, ölenin sorumluluğunda olmayan bir işi yapmasına göz yumduğu, bu nedenle meydana gelen ölüm olayında üzerine düşen denetim, gözetim ve koruyucu önlemleri alma sorumluluğunu yerine getirmediği, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranarak ölüm olayının gerçekleşmesinde asli kusurlu olduğu tespitleriyle taksirle ölüme neden olma suçundan sonuç olarak 31.850 TL adli para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir.

10. Sanık S.S.nin ise beraatine karar verilmiştir. Gerekçenin ilgili kısmı şöyledir:

"...691 sayılı KHK'nın 11. Maddesi delaletiyle 5722 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında KHK ile Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunu'un 37. Maddesinde '1)15/07/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü ve terör eylemleri kapsamında karar alan, karar veya tedbirleri icra eden her türlü adli, idari önlemler kapsamında görev alan kişiler ile olağanüstü hal süresince yayınlanan KHK'lar kapsamında karar alan ve görevleri yerine getiren kişilerin bu görev ve fiileri nedeniyle hukuki, idari, mali ve cezai sorumluluğu doğmaz. 2) Resmi bir sıfat taşıyıp taşımadıklarına veya resmi bir görevi yerine getirip getirmediklerine bakılmaksızın 15/07/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü ve bunların devamı niteliğindeki eylemlerin bastırılması kapsamında hareket eden kişiler hakkında 1. Fıkra hükmü uygulanır' şeklindeki düzenlemeye göre, darbe teşebbüsü sonrasında görevlendirilen kayyımların hukuki, cezai, idari ve mali sorumluluğunun bulunmadığı, TMSF'ye yazılan müzekkereye sanık [S.S.nin] 23/05/2017 tarihli Başbakan Yardımcılığı'nın 2017/290 sayılı kararı ile [l.] Yapı Malzemeleri İnş. Tic. Ltd. Şti.' ne Müdürler Kurulu üyeliğine atandığının belirtildiği, sanığın darbe teşebbüsü sonrasında [L.] Yapı'nın kayyıma devredilmesi neticesinde TMSF tarafından kayyım olarak görevlendirildiği anlaşılmakla, cezai açıdan sorumluluğu bulunmadığından ... beraatine karar verilmiştir."

11. Başvurucu Mürsel Tombuloğlu, Cumhuriyet savcısı ve sanık Y.D.nin istinaf talebinde bulunması üzerine Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 26. Ceza Dairesi, sanık S.S.nin beraatine ve sanık Y.D.nin mahkûmiyetine ilişkin hükme yönelik taleplerin esastan reddine 9/2/2022 tarihinde kesin olarak karar vermiştir.

12. Başvurucular, nihai kararı 3/3/2022 tarihinde öğrenmelerinin ardından 4/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Başvurucular, ceza yargılamasıyla ilgili yaptıkları mevcut bireysel başvuruda bahsetmemekle veya sonrasında Anayasa Mahkemesine bilgi vermemekle birlikte 23/1/2018 tarihinde S. A. Müh. İnş. Asansör Turz. Bilş. Gıda Tic. ve San. A.Ş. aleyhine oğullarının iş kazası sonucu ölümünden dolayı maddi ve manevi tazminat talebiyle dava açmıştır.

14. Ankara 44. İş Mahkemesinde (İş Mahkemesi) görülen davada, kusur oranı tespitine ilişkin 28/8/2018 ve 24/10/2018 tarihli raporlarda birbiriyle uyumlu olacak şekilde S. A. Müh. İnş. Asansör Turz. Bilş. Gıda Tic. ve San. A.Ş. %60, L. Yapı Malzemeleri İnşaat Ltd. Şti. %25, E.T. ise %15 kusurlu olarak tespit edilmiştir. Ardından maddi tazminatın tespiti amacıyla bilirkişiden ayrıca bir rapor alınmıştır.

15. Yargılama neticesinde olayın işverenin işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerini yeterince almamasından kaynaklandığı tespitiyle 41.958,45 TL maddi tazminat ile 24.000 TL manevi tazminatın kaza tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte davalıdan alınarak başvurucu Hacer Tombuloğlu'na 38.952,51 TL maddi tazminat ile 24.000 TL manevi tazminatın ise kaza tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte başvurucu Mürsel Tombuloğlu'na ödenmesine 22/5/2019 tarihinde karar verilmiştir.

16. Davalı S. A. Müh. İnş. Asansör Turz. Bilş. Gıda Tic. ve San. A.Ş. karara karşı istinaf talebinde bulunmuşsa da 7/6/2019 tarihli dilekçesiyle talebinden feragat ederek dosyanın kesinleştirilmesini talep etmiştir. İş Mahkemesi 11/6/2019 tarihli ek kararıyla istinaf kanun yoluna başvuru talebinin reddine karar vermiştir. Ek karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulmaması üzerine İş Mahkemesinin 22/5/2019 tarihli hükmü kesinleşmiştir.

17. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

18. Başvurucular; asıl işveren şirkete kayyım olarak atanan S.S.nin bilirkişi raporunda tali kusurlu olduğu belirlenmesine karşın bir mevzuat hükmü gerekçe gösterilip beraatine karar verildiğini belirterek yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Adalet Bakanlığı görüşünde; yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

20. Başvuru, yaşam hakkı kapsamında incelenmiştir.

21. Usul yükümlülüğünün ceza soruşturmasını gerektirdiği hâllerde bireysel başvuruda bulunabilmek için başvuruculardan birinin başvuruya konu ceza soruşturması sürecine müdahil olmasının yeterli olduğu yönündeki değerlendirme için bkz. Hadra Akgül ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/867, 24/3/2016, §§ 39-42; aksi yöndeki değerlendirme için bkz. Bedih Durmaz ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/5534, 7/3/2018, §§ 44-46.

22. Olayda yaşamını yitiren E.T.nin annesi başvurucu Hacer Tombuloğlu her ne kadar cezai

süreçte müşteki veya katılan sıfatıyla yer almamışsa da E.T.nin babası olan başvurucu Mürsel Tombuloğlu soruşturma sürecinde müşteki, kovuşturma sürecinde de katılan olarak yer almıştır. Bu nedenle başvuruda, başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır.

23. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını sağlayabilecek, yaşam hakkına yönelik müdahaleler ile bu müdahalelerden doğan sorumluluğu tespit edebilecek ve mağdurlara uygun telafi sunabilecek etkili bir yargısal sistem kurmakla da yükümlüdür (Asuman Şahin ve diğerleri [GK], B. No: 2021/14318, 23/10/2025, § 78; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 38).

24. Kasıtsız olarak ölüme sebebiyet verilmesi veya yaşamların kasıtsız olarak tehlikeye atılması durumunda mağdurlar için hukuki, idari hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması, anılan yükümlülüğün yerine getirilmesi için yeterlidir (Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, §§ 62, 63; Asuman Şahin ve diğerleri, § 79). Bununla beraber etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğü kastın söz konusu olmadığı bazı istisnai hâllerde de ceza soruşturması yürütülmesini gerektirebilir. Buna;

i. Kamu makamlarının muhakeme hatası veya dikkatsizliği aşan bir kusuru olduğu yani olası sonuçların farkında olmalarına rağmen söz konusu makamların bireylerin yaşamı için oluşan riskleri bertaraf etmek için yetkileri dâhilinde gerekli ve yeterli önlemleri almadıkları durumlar (Mehmet Ali Emir ve diğerleri [2. B.], B. No: 2012/850, 7/11/2013, § 51; Dilek Genç ve diğerleri [GK], B. No: 2014/3944, 1/2/2018, § 63) ile kamu görevlisi olmayan kişilerin hukuki sorumluluklarını pervasızca ihmal etmeleri sonucu yaşamın tehlikeye atıldığı veya ölümün gerçekleştiği durumlar (Asuman Şahin ve diğerleri, § 79),

ii. Ölümün sağlık durumunun ciddiyeti bilinen ya da bilinmesi gereken hastaya gerekli acil sağlık hizmetinin sunulmaması sonucu meydana geldiği ya da sağlık hizmetlerinde var olan ve yetkililerce bilinen veya bilinmesi gereken ancak ortadan kaldırılması için gerekli önlemlerin alınmadığı sistemsel veya yapısal bir işlevsizliğin hastanın sağlık hizmetlerinden yoksun kalarak ölmesine neden olduğu durumlar (Ayhan Keçeli ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/24231, 23/2/2022, § 85; benzer yöndeki değerlendirme için ayrıca bkz. Kenan Sayın [1. B.], B. No: 2013/5376, 14/10/2015, § 47) örnek gösterilebilir.

25. Anılan yükümlülük, şüpheli ölüm vakasının söz konusu olduğu ve yaşamı tehlikeye atan olayların gerçekleşme koşullarının belirsiz olduğu hâllerde de ceza soruşturması yürütülmesini gerektirir. Öte yandan bahsi geçen hâllerde yürütülen ceza soruşturmasında ölüm vakasının veya yaşamın tehlikeye atılmasının kasıtlı olarak meydana getirilmediği saptanırsa önceki paragrafta belirtilen istisnalardan biri olmadıkça ve kasıtlı olmayan eylemlerle yapılan müdahaleden doğan sorumluluk belirsiz bırakılmadıkça mağdurlar için hukuki, idari hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli kabul edilebilir (Asuman Şahin, § 80).

26. Başvurucular, yaşam hakkının kasten ihlal edildiğini ileri sürmemiş olup somut olayda başvurucuların yakınlarının ölümüne kasten sebebiyet verildiği izlenimi edinilmesini gerektirecek bir unsur da saptanmamıştır.

27. Başvurucuların yakınlarının ölümü üzerine soruşturma makamlarınca derhâl soruşturma başlatılıp olay yeri incelenmiş, olayın meydana geldiği binanın krokisi çizilmiş, fotoğraf ve

videolar soruşturma evrakı arasına alınmıştır. Ayrıca otopsi işlemi yapılarak ölüm nedeni saptanmış, olayı bizzat gören tanıkların beyanları alınmış ve kusuru bulunanların tespiti hususunda bilirkişi raporu alınmıştır. Bilirkişi raporunda sorumlu olduğu belirtilenler hakkında kamu davası açılmıştır. Ceza Mahkemesince yapılan yargılamada da sorumluların tespiti için birçok tanık dinlenmiştir. Bu şekilde yürütülen ceza soruşturmasında ihmal suretiyle gerçekleşen ölüm olayını çevreleyen koşulların tespitine imkân sağlayan gerekli ve yeterli bilgiler elde edilmiştir. Dolayısıyla soruşturma ve kovuşturma aşamasında yapılanlar nazara alındığında olayın gerçekleşme koşullarının belirsiz bırakıldığı söylenemeyecektir.

28. Ayrıca başvuru dosyasındaki bilgi ve belgeler S.S.ye atfedilen kusurun etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün ceza soruşturması yürütülmesini gerekli kıldığı istisnai hâllerden birinin varlığına da işaret etmemektedir. Bu nedenle somut olayda etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün başvuruculaların açtığı tazminat davası yoluyla da yerine getirilebileceği sonucuna varılmıştır. Bu durumda başvuruculaların E.T.nin yaşamının korunmadığına ilişkin iddiası, E.T.nin ölümü nedeniyle yürütülen ceza soruşturmasındaki bilgi ve belgeler de dikkate alınarak fakat başvuruculaların açtığı tazminat davası temelinde incelenecektir.

29. Kaldı ki etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü bir sonuç yükümlülüğü olmayıp uygun araçların kullanılması yükümlülüğü olduğundan Anayasa’nın 17. maddesi başvuruculara üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı vermediği gibi devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle sonuçlandırma ödevi de yüklemez (Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 98). Sonuç olarak başvuruya konu olayın gerçekleşme koşullarının ve sorumluların belirlenmesine imkân veren bir soruşturma yürütülmüştür.

30. Başvurucular her ne kadar Anayasa Mahkemesine ölüm olayı nedeniyle İş Mahkemesinde açtıkları tazminat davasına ilişkin bilgi ve belge sunmamışsa da yapılan incelemede alt işveren olan S. A. Müh. İnş. Asansör Turz. Bilş. Gıda Tic. ve San. A.Ş.ye karşı tazminat davası açtıkları tespit edilmiştir. Dava neticesinde İş Mahkemesince başvurucular lehine maddi ve manevi tazminata hükmedilmiş, karar kanun yoluna başvurulmadan kesinleşmiştir.

31. Başvuruculaların açtığı tazminat davası alt işveren şirkete yönelik olup bu davada verilen kararda alt işverenin kusur durumuna göre başvuruculara maddi ve manevi tazminat ödemesine karar verilmiştir. Öte yandan asıl işverene açılan, dolayısıyla onun aleyhine olan bir hüküm söz konusu değildir.

32. Başvuruculaların bireysel başvuru formundaki iddialarının tamamı asıl işveren şirkete ve kayyım olarak atanan S.S.ye yöneliktir. Dolayısıyla başvuruculaların alt işverene karşı maddi ve manevi tazminat davası açtığı ancak asıl işveren şirkete ve bu şirkete kayyım atayan TMSF aleyhine tazminat davası açtığına ilişkin bilgi ve belge sunmadıkları da nazara alındığında başvuru yollarının usulünce tüketildiği söylenemeyecektir.

33. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

M.K.

B. No: 2022/37764 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/37764

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

M.K. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/37764)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Furkan Samet ESER

Başvurucu : M.K.

Vekili : Av. Murat CENGİZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle Kahramanmaraş Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından soruşturma başlatılmıştır.

3. Soruşturma neticesinde Başsavcılık tarafından başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 3/3/2017 tarihinde iddianame düzenlenmiştir. İddianamede esas olarak başvurucunun örgütle iltisaklı bulunup kapatılan Aktif Eğitimciler Sendikasına (AKTİF-SEN) üye olduğu, FETÖ/PDY ile iltisaklı olduğu anlaşılan Sebat Eğitimciler ve Yazarlar Derneğine üye olduğu, Bank Asyada bulunan hesabında 17/25 Aralık sürecinden sonra yüklü miktarda hesap hareketlerinin olduğu ve 672 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile meslekten ihraç edildiği iddialarına yer verilmiştir.

4. Kahramanmaraş 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) tarafından yapılan yargılama neticesinde başvurucunun eyleminin terör örgütü üyesi olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçunu oluşturduğu sabit görülerek 1 yıl 13 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına 12/2/2018 tarihinde karar verilmiştir.

5. Mahkûmiyet kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Sanık [M.K.'nın] suç tarihi öncesinde Kahramanmaraş İlinde öğretmen olarak çalıştığı,

Sanık [M.K.'nın] FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne müzahir, KHK ile kapatılan, örgütle iltisaklı öğretmenlerin üye olduğu , Aktif Eğitim Sen'de 2014 yılı Ocak tarihinden 2016 yılı Haziran tarihi dahil olmak üzere kaydının olduğu ve belirtilen yıl ve aylarda sendika aidatının düzenli olarak kesilmiş olduğu tespit edilmiştir. Sanığın FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün 17/25 kumpas soruşturması sonrasında örgüte müzahir Aktif Eğitim Sendikasına üye olduğu, üyeliğinin 2016 yılı Haziran ayına kadar devam ettiği tespit edilmiştir.

Hazırlık aşamasında Tem Şube Müdürlüğü tarafından tanzim edilen 09/01/2017 tarihli araştırma tutanağı ve ekleri irdelendiğinde; Sebat Eğitimciler ve Yazarlar Derneği'nin Ohal döneminde çıkarılan KHK ile kapatılmadığı, ancak derneğin 53 üyeden oluştuğu, bu üyelerden 30 u hakkında FETÖ/PDY terör örgütüne üye olmaktan işlem yapıldığı, [M.Y.], [K.K.] ve [ME.K.'nın] dernek kurucu üyeleri olduğunun tespit edildiği nazara alındığında, SEBAT Derneğinin örgütle iltisaklı dernek olduğu mahkememizce değerlendirilmiştir. Kahramanmaraş il Dernekler Müdürlüğü'nün 23/10/2017 tarihli yazı ve ekinde dosyamız sanığı [M.K.'nın] Sebat Eğitimciler ve Yazarlar Derneğinde 2011- 2013 yılları arasında Yönetim Kurulu Yedek Üyesi , Asıl Üyesi ve Başkan Yardımcısı , ilgili derneğin 28/12/2015 tarihinde Olağanüstü Genel Kurul ile fesih edildiğinin bildirildiği , sanığın örgüte müzahir SEBAT Derneğinin yönetim kurulunda görev aldığı , sanığın örgüte müzahir dernekte yönetim kurulunda Başkan Yardımcılığı görevi almakla örgüte sempatisi olduğu anlaşılmıştır.

Örgüt liderinin 15.01.2014 tarihinde Ulusal Medyada yayınlanan 23.12.2013 tarihinde yaptığı bir telefon konuşmasında Bank Asya'da destek olunması çağrısı olduğu , sanığın da örgüt liderinin çağrısı ile örtüşür şekilde örgütsel saikle gelirine nazaran önemli miktarda para yatırdığı, dosyada var olan Bank Asya CD ve içeriği irdelendiğinde; sanığın Bank Asya hesap kaydının 30/04/2008 tarihinde açıldığı , 2013 Aralık ayında hesaptaki azami mevduatın 00,00-TL, 2014 Ocak ayında azami mevduatın 14.500,00-TL, 2014 Şubat ayında azami mevduatın 14.500,00-TL ,2014 Mart ayında azami mevduatın 14.606,84-TL, 2014 Nisan ayında azami mevduatın 14.690,91-TL, 2014 Mayıs ayında azami mevduatın 14.690,91-TL, 2014 Haziran ayında azami mevduatın 14.778,88-TL, 2014 Temmuz ayında azami mevduatın 14.875,51-TL, 2014 Ağustos ayında azami mevduatın 14.969,99-TL, 2014 Eylül ayında azami mevduatın 00,00-TL, 2014 Ekim ayında azami mevduatın 00,00-TL, 2014 Kasım ayında azami mevduatın 00,00-TL, 2014 Aralık ayında azami mevduatın00,00-TL, 2015 Mart ayında azami mevduatın 00,00-TL, 2015 Haziran ayında azami mevduatın 00,00-TL, 2015 Eylül ayında azami mevduatın 00,00-TL ,2015 Aralık ayında azami mevduatın 00,00-TL, 2016 Temmuz ayında azami mevduatın 00,00-TL şeklinde hesap hareketleri olduğu görülmüştür.

Sanığın 2013 yılı aralık ayındaki hesabı 00,00 TL iken ; örgüt Liderinin Bank Asya'ya destek olunması çağrısının ulusal medyada duyurulduğu 2014 yılının Ocak ayında 14.500,00 TL olduğu , sanığın 2014 yılı Ocak ayı ile 2014 yılı Ağustos aylarındaki azami mevduatının 14.500,00 TL ile 14.969,99 TL aralığında olduğu ,dikkate alındığında, sanığın örgüt liderinin

Bank Asya'ya destek çağrısı üzerine, örgütsel eylem içine girerek Bank Asya'da var olan mevduatının üzerine ekonomik durumu ile uyumlu olacak miktarda para yatırarak Bank Asya'ya destek olduğu anlaşılmıştır.

Sanık [M.K.] aşamalardaki savunmalarında ; örgüte müzahir Aktif Eğitim Sendikasına üye olduğunu, ancak örgüt saiki ile üye olmadığını , sendikanın örgüt ile bağını bilmediğini , Aktif Sen ilk kurulduğunda üye olduğunu, ikinci kez kurulduğunda üye olmadığını, darbe teşebbüsü sonrasında istifa ettiğini, SEBAT Derneğine Türkçe öğretmeni olması nedeniyle üye olduğunu , SEBAT Derneğinin örgütle iltisakı olup olmadığını bilmediğini, araç alacağını evinde bulunan paraları güvenlik gerekçesi faizsiz bankacılık yapan Bank Asya 'ya yatırdığını , Bankanın örgütle irtibatını bilmediğini ifade ederek tüm suçlamaları ret ve inkar etmiştir. Sanığın örgüte müzahir Aktif Eğitim Sendikası üyelik kayıtları , örgüte müzahir SEBAT Derneğinde Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı olması, örgüte müzahir Bank Asya kayıtlarındaki hesap hareketleri birlikte değerlendirildiğinde; sanık savunmasının dosya kapsamı ile uyumlu ve örtüşür olmaması, hayatın olağan akışına aykırı olması ve sanığın savunmalarının kendi içinde çelişkili olması sebebiyle, sanığın suçtan kurtulmaya matuf savunmalarına mahkememizce itibar edilmemiştir.

Sanık [M.K.] yönünden toplanan deliller , Yargıtay'ın terör örgütleri yönünde verdiği yerleşik ve istikrar kazanan içtihatları bir bütün olarak değerlendirildiğinde ; sanığın örgüte müzahir Aktif Eğitim Sendikası üyeliği ve örgüte müzahir SEBAT Derneğinde Yönetim Kurulu Başkan Yardımcılığı görevini yapması eylemlerinin Yargıtay 16. Ceza Dairesi'nin 26/10/2017 tarih, 2017/1809 Esas ve 2017/5155 Karar sayılı ilamı da nazara alındığında; silahlı terör örgütü üyeliği için aranan hiyerarşik-organik bağ, çeşitlilik, süreklilik, yoğunluk kriterlerini taşımadığı, sanığın Kahramanmaraş Örgüt Şemasında yer almadığı , sanığın örgüt ile ilişki kurarak örgütle iltisakı olmuş ise de örgüt ile organik bağ kurmadığı, örgüt hiyerarşisine dahil olmadığı , kendisini mutlak anlamda örgütün talimatlarına açık hale getirmediği , bahsi geçen bu eylemlerinin silahlı terör örgütü üyeliği için aranan hiyerarşik-organik bağ, çeşitlilik, süreklilik, yoğunluk kriterlerini taşımadığı, bu hususların ancak söz konusu örgüte sempatizanlığını gösterebileceği kanaatine varılmıştır.

Örgüte müzahir Aktif Sen Sendikasında üyeliği ile örgüte müzahir SEBAT Derneğinde Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı olması eylemleri ile sempatizanlığı ortaya konan sanığın, örgüt liderinin Bank Asya'ya yönelik talimatı doğrultusunda, örgüte müzahir Bank Asya'da bulunan mevduat hesabına ekonomik sosyal durumu ile uyumlu olacak şekilde, Bank Asya'ya el konulmasını engelleyerek örgüte yardım etmek saikiyle para yatırmasına ilişkin eyleminin, TCK'nın 220/7 maddesi kapsamında kalan terör örgütü üyesi olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçunu oluşturduğu anlaşılmakla; yargılama neticesinde sübut bulan ve eylemine uyan 5237 Sayılı TCK'nın 314/3 ve 220/7 maddeleri delaletiyle TCK'nın 314/2, 6352 Sayılı Kanun'un 85.maddesi ile değişik 5237 Sayılı TCK'nın 220/7-2.cümlesi, 3713 Sayılı Yasa'nın 5/1 maddeleri gereğince cezalandırılmasına, sanık hakkında yasal şartları oluşmadığından TCK'nın 58/9.maddesinin uygulanmasına yer olmadığına karar verilmiştir..."

6. Başvurucunun mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvuruda bulunması üzerine dosya Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesine (Bölge Adliye Mahkemesi) gönderilmiş ve istinaf incelemesi neticesinde istinaf başvurusunun esastan reddine 31/10/2018 tarihinde kesin olarak karar verilmiştir.

7. 24/10/2019 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7188 sayılı

Kanun'un 29. maddesi ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 286. maddesine eklenen (3) numaralı fıkrada yer alan düzenleme gereğince daha önce bölge adliye mahkemeleri ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar bakımından temyiz yolunun açılması üzerine başvurucu tarafından yasal süresi içinde temyiz talebinde bulunulmuş ve dosya Yargıtay 3. Ceza Dairesine (Daire) gönderilmiştir. Temyiz incelemesi neticesinde temyiz isteminin esastan reddiyle hükmün onanmasına 10/2/2022 tarihinde kesin olarak karar verilmiştir.

8. Başvurucu, Dairenin onama kararını 21/3/2022 tarihinde öğrenmiş ve 31/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyon, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna; diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin ise Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğunu belirten başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir (Mehmet Şerif Ay [2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013).

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu; mahkûmiyet kararına konu edilen eylemlerinin yasal faaliyetler olduğunu, bankacılık işlemlerini örgüte yardım etmek amacıyla gerçekleştirmediğini, Bank Asyadaki mutat hesap hareketleri üzerinde alanında uzman bilirkişilere inceleme yaptırılmadan cezalandırıldığını ve mahkûmiyet kararında bu savunmalarına yönelik yeterli açıklamalara yer verilmediğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında, başvurucunun başvuru formunda ileri sürdüğü anayasal haklarla ilgili açıklamalara yer verilmiş ve bu hakların ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşü, başvurucuya tebliğ edilmiş ancak başvurucu tarafından herhangi bir cevap dilekçesi ibraz edilmemiştir.

13. Anayasa Mahkemesi, Bank Asya verilerinin mahkûmiyette belirleyici delil olarak kabul edildiği bir yargılamanın şikâyet konusu yapıldığı başvuruda başvurucunun mutat hesap hareketlerine dayanılarak ceza verildiği yönündeki savunması hakkında mahkûmiyet kararında yeterli açıklamalara yer verilmemesini gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirmiştir (Gürcan Balık [2. B.], B. No: 2020/16435, 17/11/2022).

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi özellikle açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No:

2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Vesim Parlak [2. B.], B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Münür Ata [2. B.], B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; Hikmet Çelik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59; Şah Tarım İnşaat Turizm Seyahat Yatçılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48).

16. Anayasa Mahkemesi, Gürcan Balık kararında başvurucunun Bank Asyadaki mevduatına ilişkin ileri sürdüğü iddiasının karar sonucunu değiştirebilecek nitelikte esaslı bir iddia olduğu hâlde bunun gerekçede karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (aynı kararda bkz. §§ 68-72). Anayasa Mahkemesi, anılan kararında öncelikle ilgili Yargıtay içtihadına atıf yapmak suretiyle bahse konu Bankada parasal bir işlem yapılmasının kategorik olarak örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilmediğini belirtmiştir. Nitekim Yargıtay kararlarında 22/7/2016 tarihinde faaliyet izni kaldırılıncaya kadar faaliyetlerine devam eden ve FETÖ/PDY ile iltisaklı olan Bank Asyada gerçekleştirilen mutat hesap hareketlerinin örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilemeyeceği kabul edilmektedir. Yargıtay; önceki tarihli kararlarında mutat işlemlerin dışında kalan, örgüt liderinin talimatı üzerine örgütün amacına hizmet eden ve Bankanın yararına yapılan ödeme ve sair işlemleri suç delili olarak kabul etmiştir (ilgili kararlar için bkz. Gürcan Balık, §§ 39-47). Bununla birlikte Yargıtayın sonraki içtihadında sanığın örgüte yardım kastıyla bilerek ve isteyerek bu hesabı açtığını gösterir, kastını ortaya koyan yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle atılı suçtan beraatine karar verilmesi gerekirken mahkûmiyetine karar verilmesini bozma gerekçesi yaptığı anlaşılmaktadır (bkz. Ruhi Erginer ve diğerleri [2. B.], B. No: 2023/24807, 15/4/2025, §§ 15-17).

17. Kişinin örgüt liderinin talimatı ile işlem yaptığının kuşkuya yer bırakmayacak biçimde tespiti bakımından Bank Asya nezdinde 2014 yılı öncesi de dâhil olmak üzere hesap açılış bilgileri, aylık bakiye gelişimi ve tüm hesap hareketlerine ilişkin kayıtların dosyaya celbedilip incelenmesi, temin edilen kayıtlar üzerinde uzman bilirkişi raporu alınıp örgüt liderinin talimatından sonra ve bu talimat doğrultusunda katılım hesabı açma, döviz veya altın alma, para yatırma vb. işlemlerinin bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekir (Yargıtay kararları için bkz. Raziye Akçay [2. B.], B. No: 2019/1665, 28/6/2022, §§ 24, 27; Serkan Gölge [2. B.], B. No: 2019/22453, 13/9/2022, §§ 30-39; Hakan Darıcı ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/34045, 20/7/2023 §§ 13-21).

18. Dernek ve sendika üyeliğine ilişkin Yargıtay uygulaması ise kişilerin örgüte bağlı dernek ve sendika üyesi olma şeklindeki eylemlerinin sempati ve iltisak boyutunu aşan, örgüte yardım etme kastıyla hareket edildiğini ispat eden faaliyetler kapsamında değerlendirilmeyeceği ve bu nedenle atılı suçun delili olarak kabul edilemeyeceği yönündedir (Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2021/13507, K.2022/4206 sayılı; 29/9/2022 tarihli ve E.2021/21414, K.2022/5210 sayılı kararları; ayrıca bkz. Hakan Darıcı ve diğerleri, §§ 17-19). Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi kararlarına göre kişilerin konumları ve kişisel özellikleri nazara alınarak FETÖ/PDY ile irtibatlı olduğu kabul edilen dernek ve sendikaya üye olma eylemlerinin anayasal örgütlenme özgürlüğü dışında örgütsel faaliyet veya örgüte yardım kastıyla hareket edilip edilmediğini ortaya koyan değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir (bkz. Ruhi Erginer ve diğerleri, § 25; Cemile Doğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2022/20577, 19/11/2024, § 18; ayrıca Yahya Turgut [GK], B. No: 2021/43694, 9/10/2024, § 56).

19. Vurgulamak gerekir ki bireysel başvuru yolunda Anayasa Mahkemesinin görevi, bir yargılamanın sonucu itibarıyla adil olup olmadığını değerlendirmek değildir. Dolayısıyla

başvurucuya isnat edilen terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçunun sübuta erip ermediği veya toplanan delillerin suçun sübutu için yeterli olup olmadığı meselesi, ilkesel olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışındadır (bkz. Metin Birdal [GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019, § 47; Yılmaz Çelik [GK], B. No: 2014/13117, 19/7/2018, § 45). Bundan başka bir ceza yargılamasında hangi delillerin hükme esas alınabileceğinin belirlenmesi meselesi de esas itibarıyla Anayasa Mahkemesinin görev alanında değildir (Türk ceza muhakemesi hukuku uygulamasına ilişkin bazı değerlendirmeler için bkz. Metin Birdal, §§ 67-71). Bununla birlikte mahkûmiyet kararında davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddialara makul bir gerekçe ile yanıt verilmemesi Anayasa'nın 36. maddesiyle düzenlenen adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmelidir.

20. Somut olayda Mahkeme tarafından başvurucunun dernek ve sendika üyelikleri ile Bank Asya hesabındaki hareketleri birlikte değerlendirilmiş ve bu suretle başvurucunun terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan mahkûmiyetine karar verilmiştir. Mahkûmiyet gerekçesinde dernek ve sendika üyeliğinin başvurucunun örgüte yönelik sempatizanlığını gösterdiği belirtilmiş ve başvurucunun cezalandırılmasında Bank Asya hesabındaki hareketler ön plana çıkartılmıştır.

21. Gerekçeli kararda Bank Asya hesap hareketleri dışında dernek ve sendika üyeliklerinden bahsedilmiş ise de Mahkemenin dernek ve sendika üyeliklerine ilişkin değerlendirmesi ile Yargıtay ve Anayasa Mahkemesinin bu konuya ilişkin içtihadı dikkate alındığında Bank Asya hesap hareketlerinin başvurucunun cezalandırılmasında belirleyici delil hâlini aldığı anlaşılmıştır. Mahkeme kararına göre başvurucu hakkındaki Bank Asya hesap hareketleri başvurucunun FETÖ/PDY lideri ve yöneticilerinin talimatı doğrultusunda hareket ettiğini göstermekte; örgütsel saikle bankacılık işlemleri yaptığını ortaya koymaktadır. Başvurucu ise aşamalar boyunca hesap hareketlerinin araç satın alma amacıyla gerçekleştirdiği işlemler olduğunu ve evinde bulunan paraları güvenlik gerekçesiyle faizsiz bankacılık yapan Bank Asyaya yatırdığını iddia etmiştir.

22. Mahkeme kararı incelendiğinde birtakım banka verilerinin dikkate alındığı ancak özellikle Yargıtay içtihadında yer verilen (bkz. Ruhi Erginer ve diğerleri, §§ 15-17) ilkelerin herhangi bir şekilde kararda tartışılmadığı anlaşılmıştır. Bu çerçevede Yargıtay içtihadında ortaya konulması gerektiği belirtilen, başvurucunun örgütsel faaliyet veya örgüte yardım kastıyla, bilerek ve isteyerek bu hesabı açtığını gösterir, kastını ortaya koyan yeterli delil bulunup bulunmadığı hususunun kararda yeterince değerlendirilmediği görülmüştür. Dolayısıyla mahkûmiyet kararında başvurucunun, örgüt liderinin ve yöneticilerinin Bank Asyaya destek olunması şeklindeki talimatı üzerine örgütsel faaliyet kastıyla hesap açtığının ve bankacılık işlemleri yaptığının yeterli gerekçeyle ortaya konulamadığı anlaşılmıştır.

23. Bunların yanı sıra başvurucunun Bank Asya nezdindeki 2014 yılı öncesi de dâhil olmak üzere hesap açılış bilgileri, aylık bakiye gelişimi ve hesabın ilk açıldığı tarihten itibaren tüm hesap hareketlerine ilişkin olarak alanında uzman bilirkişi marifeti ile bir inceleme de yaptırılmamıştır. Mahkûmiyet gerekçesinde örgüt liderinin çağrısıyla örtüşür şekilde mevduat hesabında artışa gidildiği gibi soyut ve genel ifadeler dile getirilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun suç işlemek amacıyla kurulmuş örgütün amacını gerçekleştirmesine katkı sağlamak için hareket etmediğine ve söz konusu işlemlerin rutin bankacılık işlemleri olduğuna ilişkin kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddialarının gerekçede karşılanmadığı anlaşılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

25. Mevcut başvuruda ulaşılan sonuç ve uygun görülen giderim gözetildiğinde yapılacak yeniden yargılamada başvurucunun yargılamanın esasına ilişkin diğer şikâyetlerinin değerlendirilebileceği anlaşıldığından başvurucunun eldeki başvuruda değerlendirme konusu yapılmayan diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkı ile Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

26. Başvurucunun;

i. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) ve Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle,

ii. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının başvurucu tarafından yeterince temellendirilmediği anlaşıldığından Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

30. Başvurucunun maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmaması nedeniyle maddi tazminat talebinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağının anlaşılması nedeniyle de manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

Ç. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kahramanmaraş 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/54, K.2018/46) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

Ğ. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FİRUZ SARIHAN

B. No: 2022/38876 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/38876

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FİRUZ SARIHAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/38876)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Şeyda Nur ÜN

Başvurucu : Firuz SARIHAN

Vekili : Av. Emrah BORAZAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, işçilik alacaklarının ödenmesi istemiyle açılan alacak davasının sosyal medya hesabından yapılan paylaşımlardan ötürü reddedilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/3/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar şöyledir:

A. Bireysel Başvuru Öncesi Süreç

5. Başvurucu 2018 yılına kadar Van'da asıl işveren olan Türkerler Vangölü Elektrik Perakende Satış A.Ş.ye (VEDAŞ) bağlı olarak yüklenici firma bünyesinde arıza onarım ve bakım personeli olarak çalışmaktadır.

6. Van Valiliği Olağanüstü Hâl (OHAL) Bürosu 27/3/2018 tarihli yazıyla yüklenici personeli olarak çalışanların terör örgütleri ile irtibatı/iltisakı olup olmadığına yönelik yapılan araştırmaların sonucunu VEDAŞ'a göndermiştir. VEDAŞ'ın bu yazıyı yüklenici firmalara iletmesi üzerine yüklenici firmalar, terör örgütleri ile irtibatı/iltisakı olduğu değerlendirilen ve başvurucunun da aralarında bulunduğu bir grup personelin iş sözleşmesini 7/8/2018 tarihinde feshetmiştir.

7. Başvurucu, feshin geçersizliğinin tespitine ve işe iadesine karar verilmesi talebiyle asıl işveren ve yüklenici firma aleyhine 11/9/2018 tarihinde dava açmıştır. Davanın görüldüğü Van 2. İş Mahkemesi 13/11/2018 tarihinde davanın reddine karar vermiştir.

8. Başvurucu karara karşı istinaf başvurusunda bulunmuş, dosyayı inceleyen Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi 17/1/2019 tarihinde "iş sözleşmesinin feshine dayanak yapılan OHAL Bürosu'nun yazısı ile ilgili sosyal medya paylaşımlarına ilişkin çıktı ve içeriklerinin ilgili kurumdan getirtilip incelenmesi ve söz konusu sosyal medya paylaşımlarının hakaret, tehdit ve şiddet içerikli olup olmadığı, eleştiri kapsamında kendi düşüncelerini açıklayıp açıklamadığı, sosyal medya paylaşımları ile ilgili davacı hakkında adli yönden herhangi bir terör soruşturması olup olmadığı, davacı işçinin şüpheyi haklı kılacak herhangi bir davranışının olup olmadığının araştırılıp Anayasa'nın 25. maddesi ve siyasi görüşün fesih için geçerli sebep oluşturmayacağına dair 4857 sayılı İş Kanunu'nun 18. maddesinin dikkate alınarak değerlendirme yapılması" gerekçesiyle esasın incelenmeksizin kararın kaldırılmasına karar vermiştir.

9. Yeniden yapılan yargılama üzerine Van 2. İş Mahkemesi 2/5/2019 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Van İl Emniyet Müdürlüğünün .. yazısı ekinde davacı hakkında Siber Suçları Önleme Büro Amirliğince düzenlenen ... sayılı Açık Kaynak Araştırma Raporunun ibraz olunduğu, ayrıca Van Cumhuriyet Başsavcılığınca gönderilen ... tarihli iddianameye göre davacı hakkında sosyal medya paylaşımları nedeniyle 'Terör Örgütü Propagandası Yapmak' suçundan ... Mahkemesinde kamu davası başlatıldığı görüldü. Davacı hakkında düzenlenen Siber Suçları Önleme Büro Amirliğince düzenlenen ... sayılı Açık Kaynak Araştırma Raporuna göre davacı tarafından kullanıldığı sübut bulan sosyal medya hesabından yapılan paylaşım ve beğenilere ilişkin görüntü içeriklerine göre; davacının PKK/KCK terör örgütüne mensup sözde yönetici ve silahlı teröristlerinin bulunduğu gönderilere ilişkin paylaşımda bulunduğu, bu nedenle davacı hakkında kamu davası başlatıldığının bildirildiği anlaşılmıştır.

... Tüm bu izah edilenlere göre gerek davacı hakkında başlatılan ceza soruşturması gerekse davacının beğeni ve paylaşımının terör örgütü propagandasının yapıldığı görüntülere ilişkin olduğu, davacının söz konusu eyleminin işveren ile aralarındaki güven ilişkisinin zedelenmesine yol açtığı, buna göre iş sözleşmesinin feshinde makul şüphe olduğu ve bunun şüphe feshine gerekçe oluşturduğu görülmektedir. Değinilen makul şüphe, Anayasa Mahkemesi'nin 04.08.2016 tarih, 2016/6 Değişik İş ve 2016/12 karar sayılı Genel Kurul kararında ifade edildiği üzere cezai soruşturmadan bağımsız olarak eylemin sübuta ermesi boyutunda olmamakla beraber karar merci tarafından üyelik, aidiyet ve irtibat ya da iltisak noktasında bir kanaati ifade etmektedir.

... Van Valiliği İl Emniyet Müdürülüğü tarafından ibraz edilen .. sayılı Açık Kaynak Araştırma Raporu ve Van Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından ibraz olunan İddianame içeriğine göre davacı tarafça yapılan paylaşımların ülkenin bölünmez bütünlüğünün hedef alındığı, terörü, suç ve suçluyu övme kapsamında terör örgütlerinin şiddet argümanlarına ilişkin olduğu, bu beğeni ve paylaşımların yukarıda izah olunduğu üzere düşünce, vicdan ve din özgürlüğü kapsamında kabul edilemeyeceği, bu paylaşımlardan dolayı aynı işyeri çalışanı diğer işçilerin iç huzurunu olumsuz etkileyeceğinin. bunun neticesi çalışma ortam ve iş barışının da bozulacağının muhakkak olduğu, bu şartlarda davacı ile davalı arasında güven ilişkisinin doğal olarak zedelenmiş olacağı, davalı işverenin davacı ile iş akdini sürdürmesinin kendisinden beklenemeyeceği, tüm bu sebeplerle davalı tarafça yapılan feshin haklı fesih sebebi sayılamasa da en azından geçerli fesih sebebi olduğu anlaşılmakla davanın reddine..."

10. Başvurucu karara karşı istinaf başvurusunda bulunmuş, dosyayı inceleyen Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi 5/9/2019 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olmak üzere karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Dosya içerisine alınan belgelere göre, davacının terör örgütü ile irtibat veya iltisakına ilişkin Olağanüstü Hal Bürosunca bir kısım tespitlerde bulunulmuş, bu tespitler asıl işveren tarafından alt işverene bildirilmiştir. Kamu işvereni ile işletme hakkı devir sözleşmesi imzalamış olan asıl işverene terörle bağlantılı çalışanı bulunduğu bilgisi verilmesi ve asıl işveren tarafından bu bilginin alt işverene iletilmesi üzerine, alt işveren bakımından şüphe feshinin şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediği üzerinde durmak gerekecektir. Yukarıda da belirtildiği üzere burda çalışanın cezai sorumluluğunun olup olmamasından öte, fesih tarihi itibariyle iş ilişkisinin devamı için gerekli olan uygunluğun ortadan kalkıp kalmadığının incelenmesidir. Yani inceleme hukuk yargılaması kapsamında yapılan bir inceleme çerçevesinde kalacak olup, ceza yargılaması ilkeleri açısından bir değerlendirme içermemektedir. Alt işverenin işçisi hakkında ileri sürülen iddiaların kapsamı dikkate alındığında elindeki imkanlar kapsamında yapabilecek olup da yapmadığı araştırma söz konusu değildir.

Tüm bu tespitler ışığında, alt işverene verilen bilginin niteliği, alt işverenin kamuya ait enerji sektöründe hizmet veriyor olması karşısında taraflar arasındaki güven ilişkisinin zedelendiği ve alt işverenden iş akdinin devamının beklenemeyecek derecede şüphe meydana geldiğinin kabulü gerekeceği, bu haliyle somut olayda alt işveren feshinin işe iade davası bakımından en azından geçerli nedene dayandığı sonucuna varılmıştır...

Açıklanan nedenlerle davacı vekilinin istinaf itirazları yerinde görülmemiş olup istinaf talebinin reddine..."

B. Bireysel Başvuruya Konu Süreç

11. Başvurucu, işe iade davasının kesinleşmesine müteakip 16/10/2019 tarihinde iş sözleşmesinin haksız feshinden kaynaklanan ihbar ve kıdem tazminatı ile yıllık izin ücretinin ödenmesi talepli alacak davası açmıştır.

12. Davanın görüldüğü Van 1. İş Mahkemesi (İş Mahkemesi) 27/1/2021 tarihinde davanın kabulüne karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Kamu işvereni ile işletme hakkı devir sözleşmesi imzalamış olan davalı asıl işverenin, çalıştırılan işçinin terör örgütü ile ilişkisi olabileceği gerekçesiyle iş akdinin feshedilmesi yönünde davalı alt işverenlere verdiği talimat, alt işveren yönünden iş akdinin feshi için

geçerli neden teşkil eder. Bir başka deyişle böyle bir durumda iş ilişkisinin sürdürülmesi alt işverenden beklenemeyeceğinden feshin geçerli nedene dayandığı kabul edilmelidir. Ancak geçerli neden ile haklı neden birbirinden farklıdır. Feshin geçerli nedene dayandığı kabul edilse dahi haklı nedene dayanmaması durumunda işçi kıdem ve ihbar tazminatlarına hak kazanacaktır. Her ne kadar, davalı Vedaş tarafından, işe iade davasında davacının terör örgütü ile bağlantılı olduğu değerlendirilerek, haklı nedene dayalı olarak iş akdinin feshinin sağlandığı savunulmuş ve davacının işe iade davası reddedilmişse de, Ohal İl Bürosu'nca yapılan araştırmanın ardından oluşturulan liste kapsamında davacının iş akdinin feshedildiği, davalı tarafça, terör örgütü ile bağlantısı olabileceği değerlendirmesi ile hazırlanmış işçi listesi dışında, davacının terör örgütü bağlantısını gösterir hiç bir dayanak resmi bilgi ya da belge sunulmadığı gibi, işe iade davasında Mahkemece ilgili kurumlarla yeterli düzeyde yapılan yazışmalar neticesinde de herhangi bir somut bilgi ve belgeye ulaşılamadığı dikkate alındığında, fesih tarihinde yapılan feshin şüphe feshi niteliğinde olduğu, bu duruma göre feshin haklı nedene dayanmadığı anlaşıldığından, fiili hizmet süresi üzerinden bilirkişi tarafından yapılan hesaplama, dava ve ıslah dilekçesindeki talepler dikkate alınarak davacı tarafın kıdem tazminatı ve ihbar tazminatı alacağına yönelik taleplerinin kabulüne hükmetmek gerekmiş... yukarıda açıklanan tüm nedenlerle davanın kabulüne dair aşağıdaki şekilde hüküm tesis edilmiştir."

13. Taraflar karara karşı istinaf başvurusunda bulunmuş, dosyayı inceleyen Van Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 25/2/2022 tarihinde başvurucunun istinaf başvurusunun reddine; işverenin istinaf başvurusunun kısmen kabulü ile İş Mahkemesi kararının ortadan kaldırılmasına, ihbar ve kıdem tazminatına yönelik davanın reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Dava, iş akdinin haklı nedenle feshedilip edilmediği, davacı işçinin feshe bağlı alacakları hak edip etmediği ile davalıların sorumlu olup olmadığına ilişkindir.

Dosya içerisine alınan işe iade dava dosyası içerisinde davacı hakkında Van Cumhuriyet Başsavcılığı'nın ... İddianame numaralı iddianamesiyle Van Ağır Ceza Mahkemesi'nin ... sayılı dosyasında kamu davası açıldığı, iddianame içeriğinde açık kaynak araştırmasında davacının herkese açık olan facebook hesabında Firuz Sarıhan kullanıcı ismi ile terör örgütü PKK' yı öven paylaşımlar yaptığının tespit edildiği, 19/11/2015 tarihinde 'TSK yine YPG mevzilerine saldırdı - gerçekler karanlıkta kalmayacak- özgür gündem' başlıklı paylaşımda bulunduğu, 13/11/2015 tarihinde 'halkın sosyal medya gönüllüleri' isimli kullanıcıdan terör örgütü üyelerinin fotoğraflarını paylaştığı, 03/07/2015 tarihinde 'Türkmen köylülerden YPG ye teşekkür' başlıklı paylaşımda bulunduğu, 27/05/2010 tarihinde 'gerilla şarkıları' başlıklı paylaşımda bulunduğu, alınan ifadesinde facebook adresini kendisinin kullandığını, paylaşımları hatırlamadığını beyan ettiği görülmüştür. İşe iade dava dosyası içerisinde bu paylaşımlara ilişkin ekran çıktılarının bulunduğu anlaşılmaktadır. Davalı işveren tarafından Van Valiliği OHAL bürosunun ... tarihli davacının terör örgütleri ile irtibatı ve iltisakı olduğuna dair yazısı ve ekine istinaden iş akdinin haklı nedenle feshedildiği, fesih sonrasında davacı hakkında Van 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nin dava dosyasına konu fiili ve paylaşımları nedeniyle yargılama yapıldığı, hakkında terör örgütü propagandası yapmak suçundan mahkumiyet kararı verildiği anlaşılmıştır.

Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi'nin yukarıda bahsedilen kararında da, iş akdinin en azından geçerli nedenle feshedildiğinin belirtilmesi nedeniyle Bölge Adliye Mahkemesi kararında feshin haklı olup olmadığının eldeki davaya bırakıldığı, dosyada mevcut paylaşımlar davacının eylemi dosya kapsamı ile sabit olup, davacının eylemlerinin iş

ilişkisinin devam ettiği döneme ait olması, davalı iş yerinin enerji sektöründe bulunan bir iş yeri olması da gözetildiğinde davalı işverenin fesihte haklı olduğu bu nedenle kıdem ve ihbar tazminatı talebinin reddi gerekirken kabul edilmesinin hatalı olduğu ortadadır. Davalı vekilinin bu yöndeki istinaf sebebi yerindedir. İlk derece mahkemesince yıllık izinler konusundaki değerlendirmesinin dosyada mevcut delillere göre yerinde olduğu anlaşılmıştır.

...

Yukarıda açıklanan nedenlerle ... davacı vekilinin istinaf başvurusunun reddine, davalı Vedaş vekilinin istinaf başvurusunun kısmen kabulü ile, yapılan inceleme neticesinde yerel mahkeme kararının belirtilen gerekçelerle kaldırılarak, HMK.nın 353/1-b.2 maddesi uyarınca yeniden hüküm kurma yoluna gidilmiştir."

14. Başvurucu nihai kararı 2/3/2022 tarihinde öğrenmiştir

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

15. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun "Feshin geçerli sebebe dayandırılması" başlıklı 18. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

''Otuz veya daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde en az altı aylık kıdemi olan işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesini fesheden işveren, işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir sebebe dayanmak zorundadır. (...)

Altı aylık kıdem hesabında bu Kanunun 66 ncı maddesindeki süreler dikkate alınır.

Özellikle aşağıdaki hususlar fesih için geçerli bir sebep oluşturmaz:

a) Sendika üyeliği veya çalışma saatleri dışında veya işverenin rızası ile çalışma saatleri içinde sendikal faaliyetlere katılmak.

b) İşyeri sendika temsilciliği yapmak.

c) Mevzuattan veya sözleşmeden doğan haklarını takip veya yükümlülüklerini yerine getirmek için işveren aleyhine idari veya adli makamlara başvurmak veya bu hususta başlatılmış sürece katılmak.

d) Irk, renk, cinsiyet, medeni hal, aile yükümlülükleri, hamilelik, doğum, din, siyasi görüş ve benzeri nedenler.

e) 74 üncü maddede öngörülen ve kadın işçilerin çalıştırılmasının yasak olduğu sürelerde işe gelmemek.

f) Hastalık veya kaza nedeniyle 25 inci maddenin (I) numaralı bendinin (b) alt bendinde öngörülen bekleme süresinde işe geçici devamsızlık.

İşçinin altı aylık kıdemi, aynı işverenin bir veya değişik işyerlerinde geçen süreler birleştirilerek hesap edilir. İşverenin aynı işkolunda birden fazla işyerinin bulunması halinde, işyerinde çalışan işçi sayısı, bu işyerlerinde çalışan toplam işçi sayısına göre belirlenir.

..."

16. 4857 sayılı Kanun'un "Sözleşmenin feshinde usul" başlıklı 19. maddesi şöyledir:

"İşveren fesih bildirimini yazılı olarak yapmak ve fesih sebebini açık ve kesin bir şekilde belirtmek zorundadır.

Hakkındaki iddialara karşı savunmasını almadan bir işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesi, o işçinin davranışı veya verimi ile ilgili nedenlerle feshedilemez. Ancak, işverenin 25 inci maddenin (II) numaralı bendi şartlarına uygun fesih hakkı saklıdır."

17. 4857 sayılı Kanun'un ''Fesih bildirimine itiraz ve usulü' başlıklı 20. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İş sözleşmesi feshedilen işçi, fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli bir sebep olmadığı iddiası ile fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde işe iade talebiyle, İş Mahkemeleri Kanunu hükümleri uyarınca arabulucuya başvurmak zorundadır. Arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamaması hâlinde, son tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren, iki hafta içinde iş mahkemesinde dava açılabilir. Taraflar anlaşırlarsa uyuşmazlık aynı sürede iş mahkemesi yerine özel hakeme de götürülebilir. Arabulucuya başvurmaksızın doğrudan dava açılması sebebiyle davanın usulden reddi hâlinde ret kararı taraflara resen tebliğ edilir. Kesinleşen ret kararının da resen tebliğinden itibaren iki hafta içinde arabulucuya başvurulabilir.

Feshin geçerli bir sebebe dayandığını ispat yükümlülüğü işverene aittir. İşçi, feshin başka bir sebebe dayandığını iddia ettiği takdirde, bu iddiasını ispatla yükümlüdür.

(Değişik üçüncü fıkra: 12/10/2017-7036/11 md.) Dava ivedilikle sonuçlandırılır. Mahkemece verilen karar hakkında istinaf yoluna başvurulması hâlinde, bölge adliye mahkemesi ivedilikle ve kesin olarak karar verir."

18. 4857 sayılı Kanun'un ''İşverenin haklı nedenle derhal fesih hakkı'' başlıklı 25. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"II- Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri:

...

e) İşçinin, işverenin güvenini kötüye kullanmak, hırsızlık yapmak, işverenin meslek sırlarını ortaya atmak gibi doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlarda bulunması..."

B. İlgili Yargı Kararları

19. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 30/3/2021 tarihli ve E.2017/9(22)-3108, K.2021/380 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... 14. Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; davacı tarafından açılan ve feshin geçersizliğinin tespiti ile işe iade talepli davada, mahkemece iş sözleşmesinin davalı işveren tarafından geçerli nedenle feshedildiği gerekçesiyle davanın reddine dair verilen kararın Yargıtay tarafından onanarak kesinleştiği somut olayda, mahkemenin iş sözleşmesinin davalı işverence haklı nedenle feshedildiğine ilişkin kabulünün yerine olup olmadığı, buradan varılacak sonuca göre davacının kıdem ve ihbar tazminatlarına hak kazanıp kazanamayacağı noktalarında toplanmaktadır.

15. Uyuşmazlığın çözümü için öncelikle 'delil', 'kesin hüküm' ve 'kuvvetli (güçlü) delil' kavramlarını kısaca açıklamakta yarar vardır.

16. Medeni usul hukukunda deliller, kesin deliller ve takdiri deliller olmak üzere ikiye

ayrılmaktadır. Hukukumuzda kesin deliller, ikrar ..., senet ... ve kesin hüküm... olmak üzere dört tanedir. Takdiri deliller ise tanık ..., bilirkişi ..., keşif ... ve kanunda düzenlenmemiş diğer deliller (HMK m. 192) olarak sayılmaktadır. Takdiri deliller yönünden delil türlerinin sınırlı olarak sayılmadığı kabul edilmektedir.... Bu açıdan kuvvetli (güçlü) delil takdiri bir delil türü olarak nitelendirilebilir.

17. Kesin hükme gelince, kesin hüküm HMK'nın 303. maddesinde düzenlenmiş olup, şekli ve maddi anlamda kesin hüküm olmak üzere olarak ikiye ayrılır. Verilen bir hükme karşı kanun yolları kapalı ise veya kanun yolları açık olsa bile süresinde gidilmemişse veya tüm kanun yolları tükenmişse hüküm şeklen kesinlik kazanmıştır.

18. Maddi anlamda kesin hükümde ise; dava sebebinin (maddi vakıaların), taraflarının ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir.

19. Önemle vurgulanmadır ki; maddi anlamda kesinlik, yalnız hüküm fıkrası için söz konusudur. Hüküm fıkrası, davada (veya karşı davada) istenen hususlar (talep sonucu) hakkında mahkemece verilen kararı (hükmü) gösterir. Hükmün gerekçesinin kesin hüküm gücü bulunmamaktadır. Bununla beraber, gerekçe maddi anlamda kesinlikten tamamen soyutlanmış da değildir.

20. Maddi anlamda kesinlik, yalnız hüküm fıkrasına ilişkin olduğundan hükümde tarafların talep sonuçları (veya talep sonuçlarının bazı kalemleri) hakkında olumlu veya olumsuz bir karar verilmemişse, hakkında karar verilmemiş olan hususlar bakımından maddi anlamda kesin hüküm söz konusu olmaz.

21. İspat bakımından değerlendirmek gerekir ise; HMK'nın 204. maddesinin birinci fıkrasına göre ilamlar kesin delil sayılmaktadır.

22. Birinci davada verilmiş olan hüküm, aynı taraflar arasında, aynı dava sebebine dayanarak, aynı konuya ilişkin olarak açılan ikinci davada, kesin hükme bağlanmış olan husus yönünden kesin delil teşkil eder (HMK m.303/1,2).

23. Aynı taraflar arasında, aynı dava sebebine dayanarak ve aynı hukukî ilişki hakkında açılan ikinci davanın konusu, birinci davadakinden farklı olsa bile, iki davanın da temelini oluşturan aynı hukukî ilişkinin mevcut olup olmadığı hakkında (birinci davada) verilmiş olan (kesin) hüküm, ikinci davada kesin delil teşkil eder.

24. Bir davada verilen kesin hüküm, bu davanın tarafları dışındaki başka birine (üçüncü kişiye) karşı açılan (veya üçüncü kişi tarafından birinci davanın taraflarından birine karşı açılan) ve konusu ile dava sebebi (vakıalar) aynı olan ikinci bir davada kesin delil teşkil etmez; çünkü iki davanın tarafları farklıdır. Fakat, birinci davada verilen kesin hüküm, ikinci davada kuvvetli (güçlü) bir takdiri delil teşkil eder (Kılıç, H.: Açıklamalı İçtihatlı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Cilt II, Ankara, 2011, s. 2341 vd.).

25. Nitekim aynı hususlara Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 09.02.2021 tarihli ve 2016/(7)9-1247 E., 2021/54 K.; 17.11.2020 tarihli ve 2016/9(7)-1867 E., 2020/908 K.; 15.09.2020 tarihli ve 2017/(22)9-1293 E., 2020/588 K. ve sayılı kararlarında da yer verilmiştir.

26. Bu noktada feshin geçersizliğinin tespiti ve işe iade davasında verilen ret kararlarının kıdem ve ihbar tazminatlarına etkisi üzerinde durulmalıdır.

27. Feshin geçersizliğinin tespiti ve işe iade davasında, mahkemece iş sözleşmesinin işveren

tarafından 4857 sayılı İş Kanunu'nun 25. maddesindeki nedenlerle haklı olarak feshedildiği ve bu sebeple işe iade talebinin reddine karar verildiği takdirde, işe iade davasında feshin haklı nedene dayandığının kabulü yönündeki kesinleşen bu tespit, aynı vakalara dayanılarak kıdem ve ihbar tazminatlarının talep edildiği alacak davasında, unsur etkisi nedeni ile kuvvetli delil olarak kabul edilmeli ve kıdem ile ihbar tazminatlarının reddine karar verilmelidir.

28. İşe iade davasında mahkemece feshin açıkça haklı nedene değil de, geçerli nedene dayandığı tespit edilmiş ise, yine unsur etkisi nedeniyle bu kez feshin haklı nedene dayanmadığına ilişkin tespit kesinleştiğinden, işçinin kıdem ve ihbar tazminatlarına hak kazandığı kabul edilmelidir.

29. Ancak her haklı feshin aynı zamanda geçerli fesih olduğundan, işe iade davasında mahkemece kesin bir tespit yapılmaksızın feshin geçersizliği ile işe iade davasının reddine karar verildiği takdirde, burada unsur etkisi ile kuvvetli delilden söz edilemeyeceğinden kıdem ve ihbar tazminatlarının talep edildiği alacak davasında toplanacak delillere göre feshin haklı nedene mi yoksa geçerli nedene mi dayandığı değerlendirilerek bir sonuca varılmalıdır.

30. Somut olayda, davacı tarafından davalı işveren aleyhine açılan feshin geçersizliğinin tespiti ile işe iade talepli davada; Sincan İş Mahkemesinin ... sayılı kararı ile, davacının işini yanlış yapması nedeniyle dava dışı .. ile sözlü tartışmaya başladığı, ...'un yumruk atması sonrasında davacının ...'a attığı kumandanın eritme kazanına düştüğü ve kullanılamaz hâle geldiği, bu olay nedeniyle davalı işverenden iş ilişkisinin sürdürülmesinin beklenilemeyeceği, feshin geçerli nedene dayandığı gerekçesiyle davanın reddine karar verildiği, kararın davacı vekilinin temyizi üzerine Yargıtay (Kapatılan) 7. Hukuk Dairesinin ... sayılı kararı ile onanarak kesinleştiği anlaşılmaktadır.

31. Bu durumda yukarıda yapılan açıklamalara, somut olaya ilişkin maddi ve hukuki olgulara göre; feshin geçersizliğinin tespiti ve işe iade davasında, iş sözleşmesinin haklı nedenle mi yoksa geçerli nedenle mi feshedildiği konusunun tartışıldığı, mahkeme tarafından feshin geçerli nedene dayandığı gerekçesiyle davanın reddedildiği ve bu kararın Yargıtay denetiminden geçerek kesinleştiği dikkate alındığında, sözü edilen davadaki feshin geçerli nedene dayandığına ilişkin kesinleşen bu tespitin görülmekte olan bu davada kuvvetli delil teşkil ettiği, bu nedenle mahkemeyi bağlayacağı ve bu alacak davasında da feshin geçerli nedene dayandığının kabulü gerektiği anlaşıldığından, eldeki davada da feshin geçerli nedene dayandığının kabulü gerekir.

32. O hâlde davacının kıdem ve ihbar tazminatlarına ilişkin talepleri kabul edilmelidir."

20. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 17/11/2020 tarihli ve E.2016/(7)9-1867, K.2020/908 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...27. Somut olayda, davacının iş sözleşmesinin feshi üzerine açılan feshin geçersizliğinin tespiti ve işe iade davasında Konya 2. İş Mahkemesinin ... sayılı kararı ile, süreklilik arz eden performans düşüklüğü nedeniyle davalı işveren tarafından iş sözleşmesinin haklı nedenle feshedildiği gerekçesiyle işe iade davasının reddine karar verilmiş ve bu kararı davacı vekili süresinde temyiz etmemesi nedeniyle mahkemece temyiz talebinin reddine ilişkin ek karar temyiz edilmediğinden hüküm kesinleşmiştir.

28. Bu durumda yukarıda yapılan açıklamalara, somut olaya ilişkin maddi ve hukuki olgulara göre; feshin geçersizliğinin tespiti ve işe iade davasında iş sözleşmesinin haklı nedenle

feshedilip edilmediği konusunun tartışıldığı, mahkemece feshin haklı nedene dayandığı gerekçesiyle davanın reddedildiği ve bu kararın kesinleştiği dikkate alındığında, sözü edilen davadaki feshe ilişkin tespitin görülmekte olan bu davada kuvvetli delil teşkil ettiği, bu nedenle mahkemeyi bağlayacağı anlaşıldığından davacının kıdem ve ihbar tazminatlarına ilişkin taleplerinin reddi gerektiği sonucuna varılmıştır.

29. Özel Daire bozma kararında; işe iade davasında verilen kararın, daha sonra açılacak kıdem ve ihbar tazminatı talepli davada kesin hüküm teşkil edeceği yönündeki tespiti davaların konusunun birbirinden farklı olması nedeniyle isabetli bulunmamıştır..."

21. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 10/6/2020 tarihli ve E.2020/2011, K.2020/6227 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Dosyadaki yazılara, kararın bozmaya uygun olmasına, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına ve özellikle; feshin haklı nedene dayalı olup olmadığı hususu ilerde açılması muhtemel alacak davasında değerlendirilmek üzere, şimdilik fesih için geçerli nedenin oluştuğu anlaşılmakla Mahkeme kararında bir isabetsizlik bulunmadığından, davacının yerinde bulunmayan bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA..."

22. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 11/9/2023 tarihli ve E.2023/14011, K.2023/11613 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Uyuşmazlık, feshin haklı nedene dayalı olup olmadığının işe iade davasında belirlenmesi gerekip gerekmediğine ilişkindir.

...5. Haklı neden geçerli neden ayrımı özellikle işçinin davranışları nedeniyle yapılan fesihlerde önem arz etmekte olup her haklı neden aynı zamanda bir geçerli neden iken her haksız fesih geçersiz nedenle fesih anlamına gelmez.

...7. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 41 ve 50. Hukuk Dairelerince şüphe feshine değinilerek haklı nedene dayalı olup olmadığı ileride açılması muhtemel alacak davasında tartışılmak üzere fesih tarihinde en azından geçerli nedenin varlığı kabul edilmiş ise de işçiler tarafından gerçekleştirilen feshe konu eylem sabit olup işe iade davalarının tarafları arasındaki uyuşmazlık, feshe konu eylemin işveren bilgisi dâhilinde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğidir.

...8. Belirtmek gerekir ki feshin haklılığının değerlendirilmesinin ileride açılması muhtemel alacak davasına bırakılarak işe iade davası bakımından en azından geçerli nedenin varlığının kabul edilmesi tüm davalar açısından uygulanabilir değildir. Uyuşmazlığın giderilmesi istemine konu dava dosyalarında, ilâmın İlgili Hukuk bölümünün (5) numaralı paragrafında yer verilen ilâm örneğinde olduğu şekilde, ceza davası gibi ileride sonucu değiştirebilecek bir olgunun varlığı iddia edilmediğine göre mevcut deliller kapsamında feshin haklı olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Bu husus gözetilmeden, feshin haklı nedene dayalı olup olmadığının ileride açılması muhtemel alacak davasında tartışılmak üzere değerlendirilmemiş olması doğru bulunmamıştır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Anayasa Mahkemesinin 21/4/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

24. Başvurucu;

i. İşe iade davasında feshin haksız olduğuna karar verildiğini, işçilik alacaklarından kaynaklanan alacak davasında da ilk derece mahkemesinin feshin şüphe feshi kapsamında kaldığını belirterek ihbar ve kıdem tazminatı ile yıllık izin ücreti alacağına yönelik davanın kabulüne karar verdiğini ancak bölge adliye mahkemesinin hakkındaki ceza yargılamasını gerekçe göstererek feshin haklı fesih kapsamında kaldığını belirtmek suretiyle davanın reddine karar verdiğini,

ii. Ceza yargılamasında; bölge adliye mahkemesinin gerekçesinde belirtilenin aksine tüm paylaşımların değil, yalnızca 13/11/2015 tarihli paylaşımının hükme esas alındığını, yapılan yargılama sonucu hakkındaki hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiğini, bu hâliyle hakkında kesinleşmiş bir ceza mahkûmiyetinin bulunmadığını, söz konusu ceza yargılamasının hukuk davası yönünden kesin delil mahiyetinde görülemeyeceğini,

iii. Söz konusu ceza davasına konu soruşturmanın fesih tarihinden sonra başlatıldığını, bu hâliyle soruşturmanın feshe delil oluşturmak ve feshi haklı göstermek amacıyla gerçekleştirildiğini,

iv. 2015 tarihli bir paylaşımın 2018 tarihinde gerçekleştirilen feshe dayanak yapılmasının hukuka uygun olmadığını ve terör örgütleri ile irtibat ve iltisak kapsamında görülemeyeceğini belirterek tüm bu sebeplerle adil yargılanma ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Bakanlık görüşünde; başvurucunun adil yargılanma hakkı ve ifade özgürlüğünün ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, AİHM ve Anayasa Mahkemesi içtihatları ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınmasının faydalı olacağı belirtilmiştir.

B. Değerlendirme

26. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddialarının sosyal medya hesabında bir kısım paylaşımda bulunması nedeniyle iş sözleşmesinin feshedilmesi sonrası açtığı alacak davasının reddine yönelik işlemler bütününe dayandığı görülmektedir. Bu hâliyle başvuru esas olarak ifade özgürlüğünü ilgilendirmektedir. Bu yönüyle başvurucunun iddialarının bir bütün olarak Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

27. Anayasa’nın "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar...

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanununöngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir"

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

29. Başvuru konusu olayda uyuşmazlık, işçilik alacaklarından kaynaklı alacak davasının sosyal medya paylaşımları gerekçe gösterilerek reddedilmesine ilişkindir. Bu kapsamda temel hak ve özgürlüklere -somut başvuru kapsamında ifade özgürlüğüne- yönelik negatif ve pozitif yükümlülükler arasındaki sınırların kesin biçimde tanımlanması ve birbirinden ayrılması her durumda mümkün değildir. Devlet için öngörülen negatif yükümlülükler, her durumda temel hak ve özgürlüklere keyfî surette müdahaleden kaçınmayı gerekli kılar. Pozitif yükümlülükler de temel hak ve özgürlüklerin korunmasını ve bireyler arası ilişkiler alanında olsa da temel hak ve özgürlüklerin güvencelerini sağlamaya yönelik olarak olaya özgü tedbirlerin alınmasını zorunlu kılar (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Adnan Oktar (3) [2. B.], B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 32; Ömür Kara ve Onursal Özbek [2. B.], B. No: 2013/4825, 24/3/2016, § 46). Ancak hemen belirtmek gerekir ki devletin ister pozitif isterse de negatif yükümlülükleri söz konusu olsun uygulanacak ilkeler de çoğunlukla önemli ölçüde benzeşmektedir (Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018, § 70).

30. Devletin ifade özgürlüğünün korunmasına yönelik yükümlülükleri çerçevesinde uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin yasal altyapının oluşturulması, uyuşmazlıkların adil yargılama gereklerine uygun ve usul yönünden güvenceleri haiz bir yargılama kapsamında incelenmesi, bu yargılamalarda temel haklara ilişkin anayasal güvencelerin gözetilip gözetilmediğinin denetlenmesi sorumluluğu bulunmaktadır. Yine bireylerin temel hak ve özgürlüklerine üçüncü kişilerin müdahalesinin önlenmesi için gerekli önlemlerin alınması ve mahkemelerce korunma sağlanması da söz konusu yükümlülükler kapsamındadır. Kamusal makamlarca gerekli yapısal önlemler alınmış olsa da uyuşmazlık konusu davayı yürüten mahkemelerce verilen kararlarda üçüncü kişilerin müdahalelerine karşı bireylere korunma imkânı sağlanmadığı durumlarda bu yükümlülükler gereği gibi yerine getirilmemiş olacaktır. Bu, kamusal makam olan mahkemeler aracılığıyla bireylerin hak ve özgürlüklerinin korunmasız bırakıldığı anlamına gelecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ömür Kara ve Onursal Özbek, §§ 47-49).

31. Bu doğrultuda iş ilişkisi kapsamında çalışan bireylerin Anayasa ile güvence altına alınan haklarına yönelik olarak işverence gerçekleştirilen müdahaleye ilişkin iddiasını içeren uyuşmazlıkların karara bağlandığı davalarda yargı mercilerince söz konusu güvenceler gözardı edilmemeli, işveren ve çalışanlar arasındaki çatışan çıkarlar adil biçimde dengelenmeli, ulaşılan sonuç hakkında hüküm kurulurken ilgili ve yeterli gerekçeler sunulmalıdır (Ömür Kara ve Onursal Özbek, § 50; Kasım Çiftçi ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/33243, 4/7/2022, § 32; Ayhan Deniz ve diğerleri [GK], B. No: 2019/10975, 14/6/2023, § 37).

b. Somut Olayın Değerlendirilmesi

32. Başvuruya konu olayda başvurucunun iş sözleşmesi; OHAL Bürosunun 27/3/2018 tarihli yazısının işverene ulaşmasına müteakip feshedilmiş, başvurucunun işe iade talepli açtığı

dava ise feshin şüphe feshi kapsamında kaldığı ve en azından geçerli nedene dayandığı tespitiyle reddedilmiştir. Söz konusu kararın kesinleşmesine müteakip başvurucunun açtığı alacak davasında ilk derece mahkemesi feshin geçerli nedene dayandığı tespitiyle davanın kabulüne karar vermiş, kararın istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesi ise başvurucunun ceza yargılaması sonucu mahkûmiyetine karar verildiğini ve feshin haklı nedene dayandığını belirterek davanın reddine karar vermiştir.

33. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 18. maddesinde iş sözleşmelerinin geçerli nedenle feshi düzenlenmiş ve bu kapsamda belirsiz süreli iş sözleşmelerinin işveren tarafından feshinde geçerli bir neden bildirme zorunluluğu getirilmiştir (bkz. § 15). Söz konusu hükümde geçerli nedenlerin neler olabileceği madde metninde sayılmıştır. İşveren tarafından iş sözleşmesinin feshi için ya işçinin yeterliliği ve davranışlarından kaynaklanan ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir nedenin işveren tarafından gösterilmesi gerekmektedir. Hükmün gerekçesinde de işbu hüküm gereği iş sözleşmesinin feshi için işçinin davranışlarının iş görme borcunu ciddi biçimde olumsuz etkilemesi, iş görme borcunu gerektiği biçimde yerine getirmesine olanak vermemesi, iş ilişkisinin sürdürülmesinin işveren açısından makul ölçülerde beklenememesi gerektiği ifade edilmiştir. (Kasım Çiftçi ve diğerleri, § 35; Ayhan Deniz ve diğerleri, § 42).

34. Geçerli fesih nedenlerinden biri de şüphe feshi olup şüphe feshinin özünde işçi tarafından işlendiği ispatlanamayan ancak işçinin işlediğine ilişkin somut olgular bulunan bir suç veya borca aykırı ağır davranış olmalıdır. Bu kapsamda şüphe feshinin söz konusu olabilmesi için iş ilişkisinin devamı adına gerekli olan güveni yıkmaya elverişli, objektif olay ve vakıalara dayanan güçlü bir şüphenin olması ve ayrıca olayın aydınlatılması için işverenin kendisinden beklenebilecek bütün çabaları göstermesine karşın eylemin gerçekleştiğinin kanıtlanamaması gerekir. Nihayetinde feshin son çare olması ilkesinin şüphe feshi açısından da uygulanması gerekir. (benzer yönde bkz. C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 47 vd.).

35. Diğer yandan 4857 sayılı Kanun'un 25. maddesi ile işveren tarafından iş sözleşmesinin haklı nedenle feshedilmesi hâlleri düzenlenmiştir (bkz. § 18). İş sözleşmesinin haklı nedenle feshi dürüstlük kuralı gereği iş ilişkisinin sürdürülmesinin beklenemeyeceği durumlarda iş sözleşmesini derhâl sona erdirme imkânı veren bir haktır. İş sözleşmesinde ortaya çıkan bir durum nedeniyle iş ilişkisine devam edilmesi çekilmez hâle gelmişse haklı nedenle derhâl fesih hakkı ortaya çıkar (İshak Bekiroğlu [1. B.], B. No: 2021/10035, 9/1/2024, § 17). Haklı fesih nedenlerinin neler olduğu Kanun metninde bentler hâlinde sayılmıştır. Buna göre işçinin ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan davranışları haklı fesih nedenidir. Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan hâllerden birisi de aynı maddenin II-(e) bendinde düzenlendiği şekliyle işverenin güvenini kötüye kullanmak, hırsızlık yapmak, işverenin meslek sırlarını ortaya atmak gibi doğruluk ve bağlılığa uymayan işçi davranışlarıdır.

36. Bu kapsamda haklı nedenle fesihte işveren açısından iş sözleşmesinin devamının beklenemeyeceği ağırlıkta ilişkiyi zedeleyen bir nedenin varlığı gerekliyken geçerli nedenle fesihte, haklı neden ağırlığında olmayan ancak iş sözleşmesinin devamını olanaksız kılan bir nedenin varlığı gereklidir. İş sözleşmelerinin geçerli nedenle feshi ile haklı nedenle feshi arasında usuli farklılıklar bulunmakla birlikte esas fark feshin niteliğinin kıdem ve ihbar tazminatlarına etkisidir. İş sözleşmesinin geçerli nedenle feshinde işçi kıdem ve ihbar tazminatına hak kazanırken, haklı nedenle yapılan fesihte işçi kıdem ve ihbar tazminatına hak kazanamaz. Bu anlamda feshin niteliği işçinin tazminat alacakları kapsamında önemli olup, iş sözleşmesinin feshinde geçerli ya da haklı bir neden olup olmadığı hususunun

özellikle işçi alacağı konulu davalarda tespit edilmesi gerekmektedir.

37. Bununla birlikte işe iade davalarının niteliği gereği kısa sürede sonuçlandırılması gerektiği de gözönüne alınarak anılan davalardaki fesih nedeninin ve verilen ret kararlarının kıdem ve ihbar tazminatlarına etkisi üzerinde durulmasında fayda bulunmaktadır. Yukarıda yer verilen yargı kararlarında (bkz. §§ 19-22); işe iade davaları ile tazminat davalarının niteliği gereği farklı davalar olduğu, işe iade davalarında feshin niteliğine ilişkin yapılan tespitin her durumda kesin delil teşkil etmeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda işe iade davalarında feshin niteliğine ilişkin yapılan değerlendirmelerin tazminat davalarına etkisine yönelik farklı durumların mevcut olabileceği belirtilmiştir (bkz. §§ 19-22). Özellikle; "her haklı feshin aynı zamanda geçerli fesih olduğundan, işe iade davasında mahkemece kesin bir tespit yapılmaksızın feshin geçersizliği ile işe iade davasının reddine karar verildiği takdirde, unsur etkisi ile kuvvetli delilden söz edilemeyeceğinden kıdem ve ihbar tazminatlarının talep edildiği alacak davasında toplanacak delillere göre feshin haklı nedene mi yoksa geçerli nedene mi dayandığı değerlendirilerek bir sonuca varılması gerektiği" nin belirtilmesi karşısında işe iade davalarındaki feshin niteliği ile tazminat davalarındaki feshin niteliğinin farklı nedenlere dayanmasının mümkün olduğunun kabul edildiği görülmektedir.

38. Başvuruya konu olayda da başvurucunun açtığı işe iade davasında ilk derece mahkemesi; hem başvurucu hakkında başlatılan ceza soruşturmasını hem de başvurucunun sosyal medyadaki beğeni ve paylaşımının terör örgütü propagandasının yapıldığı görüntülere ilişkin olduğunu belirterek başvurucunun söz konusu paylaşımlarıyla işveren ile aralarındaki güven ilişkisinin zedelenmesine yol açtığı, bu hâliyle iş sözleşmesinin feshinde makul şüphe olduğu ve bunun şüphe feshine gerekçe oluşturduğunu belirterek neticeten feshin haklı nedenle fesih kapsamında olmasa bile en azından geçerli nedenle fesih kapsamında bulunduğunu belirtmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi de benzer gerekçelerle davanın reddine karar vermiş ve söz konusu karar kesinleşmiştir.

39. Başvurucunun kesinleşen karar üzerine açtığı alacak davasında ilk derece mahkemesi, işe iade davasında yer verilen gerekçeye benzer bir gerekçeyle feshin geçerli nedenle fesih kapsamında olduğunu belirtmiş ve davanın kabulüne karar vermiştir. Bununla birlikte istinaf başvurusu üzerine dosyayı inceleyen Bölge Adliye Mahkemesi ise feshin haklı nedenle fesih kapsamında kaldığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

40. Bölge Adliye Mahkemesi anılan kararında uyuşmazlığın iş sözleşmesinin haklı nedenle feshedilip feshedilmediğine yönelik olduğunu, işe iade davasında Bölge Adliye Mahkemesince iş sözleşmesinin en azından geçerli nedenle feshedilmiş olduğunun belirtildiğini ve bu hâliyle feshin haklı olup olmadığının eldeki davaya bırakıldığını belirtmiştir (bkz. § 13). Akabinde Bölge Adliye Mahkemesi; ceza yargılamasında başvurucunun terör örgütü propagandası yapmak suçundan mahkûmiyetine karar verildiğini belirtmiş ve söz konusu davaya konu paylaşımlara da yer vererek feshin haklı fesih kapsamında kaldığı değerlendirmesiyle davanın reddine karar vermiştir.

41. Bu durumda, eldeki başvuruya konu uyuşmazlığın çözümünde ilk olarak işe iade konulu davada verilen nihai kararda feshin niteliğine (haklı fesih / geçerli fesih) ilişkin yapılan değerlendirmenin işçi alacağının talep edildiği davada bağlayıcı olup olmadığının -kesin hükme saygı ilkesi bağlamı da gözönüne alınarak- anayasal düzlemde değerlendirilmesi gerekir. İşe iade davasındaki esas uyuşmazlığın çözümünde ortada haklı ya da geçerli fesih türlerinden hangisinin bulunduğunun tespitinden ziyade iş sözleşmesinin feshedilmesinin belli bir temele dayanıp dayanmadığı, diğer bir ifadeyle feshin iş hukuku kurallarına uygun

olup olmadığıyla ilgilenilmekte ve buna göre davanın kabulüyle işçinin işe iadesine ya da davanın reddine karar verilmektedir. Öte yandan işe iade davasında fesih türünün belirlenme zorunluluğu bulunmamasının işe iade davalarının kısa sürede sonuçlandırılması gerekliliğiyle de yakından ilgili olduğu anlaşılabilmektedir. Buna karşın feshin türünün ne olduğunun esas olarak işçi alacağı davasında kilit bir role sahip olduğu, zira belirlenecek fesih türüne göre hükmedilecek tazminatta değişiklik meydana geleceği açıktır. Buna göre işe iade davalarında salt iş sözleşmesinin feshinin hukuka uygun olup olmadığı bağlamında feshin niteliğine dair yapılan tespitlerin işçi alacağı davalarında her durumda kesin delil teşkil etmeyebileceğinin kabulü gerekir. Nitekim konu hakkındaki Yargıtay içtihatlarında da benzer bir yaklaşımın benimsendiği, işe iade davasındaki tespitlerin işçi alacağı davasında kuvvetli delil olarak kabul edilip edilemeyeceğinin somut davanın koşullarına göre ele alınması gerektiğinin belirlendiği görülmektedir. Şu hâlde; Bölge Adliye Mahkemesinin işe iade davasında feshin en azından geçerli nedene dayandığından bahisle karar verilerek feshin haklı nedene dayanıp dayanmadığının eldeki davaya bırakıldığına ilişkin tespitinde ve neticeten feshin haklı nedene dayandığına ilişkin gerekçesinde herhangi bir sakınca görülmemiştir.

42. Bu aşamadan sonra Anayasa Mahkemesince yapılması gereken başvurucunun sosyal medya paylaşımları nedeniyle iş sözleşmesinin feshedilmesi üzerine açtığı alacak davasının reddedilmesinin ifade özgürlüğüne etkisini belirlemektir.

43. Bölge Adliye Mahkemesi kararında yer aldığı şekliyle başvurucu 19/11/2015 tarihinde "TSK yine YPG mevzilerine saldırdı - gerçekler karanlıkta kalmayacak- özgür gündem" başlıklı paylaşımda bulunmuş, 13/11/2015 tarihinde "halkın sosyal medya gönüllüleri" isimli kullanıcıdan terör örgütü üyelerinin fotoğraflarını paylaşmış, 03/07/2015 tarihinde "Türkmen köylülerden YPG ye teşekkür" başlıklı paylaşımda bulunmuş, 27/05/2010 tarihinde de "gerilla şarkıları" başlıklı paylaşımda bulunmuştur.

44. Her ne kadar başvurucu, hakkındaki ceza yargılamasında yalnızca 13/11/2015 tarihli paylaşımın hükme esas alındığını ve hakkındaki hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiğini ileri sürmüşse de mevcut başvuruya konu uyuşmazlığın iş sözleşmesinin feshinden kaynaklanan işçi alacağına yönelik olması ve söz konusu davalarda feshe konu eylemin cezai anlamda bir suç oluşturması gerekliliğinin bulunmaması gözönüne alındığında söz konusu paylaşımların bir bütün hâlinde değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

45. Elbette işçi statüsünde olan başvurucunun da herkes gibi belirli olay ve olgulara ilişkin herhangi bir düşünceye sahip olması ve onu paylaşması ifade özgürlüğü kapsamında kalmaktadır. Bununla birlikte terör örgütleri, görüşlerinin toplum içinde yayılmasını ve fikirlerinin kökleşmesini hedefleyerek bu amacın gerçekleşmesine yönelik her türlü vasıtaya başvurabilmektedir. Terörün veya terör örgütlerinin propagandasının da söz konusu vasıtalardan biri olduğunda kuşku yoktur. Terör, başta ifade özgürlüğü olmak üzere demokratik toplumun tüm değerlerine düşmandır. Bu nedenle terörizmi, terörü ve şiddeti meşrulaştıran, öven ya da bunlara teşvik eden durumlar ifade özgürlüğü kapsamında görülemez (Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 79; Ayşe Çelik [2. B.], B. No: 2017/36722, 9/5/2019, § 43; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 61).

46. Başvuruya konu olayda başvurucunun feshe konu paylaşımları yaptığı sırada -iddialara göre- doğrudan sivilleri hedef alan terör saldırılarında ülke çapında en az 500 sivil ölmüş,

2015 yılının ortalarından itibaren ise daha sonra hendek olayları olarak isimlendirilen yoğun silahlı çatışmalar başlamıştır (ayrıntılı bilgiler için bkz. Ayşe Çelik [2. B.], B. No: 2017/36722, 9/5/2019, §§ 11-13).

47. Bu kapsamda başvurucunun feshe konu paylaşımlarını, güvenlik risklerinin gerçek olduğu ve buna bağlı kaygıların devlet ve toplum hayatı üzerinde yoğun bir şekilde hissedildiği sırada yaptığı açıktır. Başvurucu 19/11/2015 tarihli paylaşımında Özgür Gündem isimli yayın organına ait internet sitesinin bir haberini paylaşmış olup söz konusu haberde güvenlik güçlerinin YPG'ye saldırıda bulunduğu belirtilmiştir. Bu hâliyle paylaşıma konu haberin yapıldığı bağlama, haberi yayımlayanın kimliğine, haberin zamanına bir bütün olarak bakıldığında haberin terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerine başvurmayı teşvik edici, zaten söz konusu yönteme başvurmayı benimsemiş kişilerin kararlarını destekleyici mahiyette ve terör örgütünün eylemlerini meşru gösterici nitelikte olduğunu kabul etmemek için bir neden bulunmamaktadır. Güvenlik güçleriyle çatışmaların şiddetlendiği bir sırada terörle bağlantılı manipülatif haberlerin yayılma çabalarını ifade özgürlüğünün koruması beklenemez (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Şengül Kılavuz [2. B.], B. No: 2021/25429, 10/7/2024, § 19).

48. Diğer yandan başvurucunun 13/11/2015 tarihinde terör örgütü üyelerinin fotoğraflarını paylaştığı görülmektedir. Anayasa Mahkemesi Candar Şafak Dönmez ([GK], B. No: 2015/15672, 5/11/2020) kararında diğer örgütsel eylemlerin yanında örgüt üyelerine ya da yöneticilerine ait fotoğrafların sergilenmesini, terör örgütünün ve örgütün kurucu ve üyelerinin yüceltilmesi için bir çaba olarak değerlendirmiştir (aynı kararda bkz. § 70) . Bu kapsamda başvurucunun örgüt üyelerinin fotoğraflarını içeren paylaşımının örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerine başvurmayı teşvik edici ve örgütün eylemlerini meşru gösterici nitelikte olduğu kabul edilmiş ve söz konusu paylaşımın da ifade özgürlüğünün korumasından faydalanamayacağı anlaşılmıştır.

49. Bu hâliyle -yargı makamlarının farklı çıkarları dengelerken sahip oldukları takdir payı da gözetildiğinde- iş ilişkisinden doğan uyuşmazlığı karara bağlayan Bölge Adliye Mahkemesinin, başvurucunun yaptığı paylaşımlar ve bu paylaşımlar nedeniyle feshin haklı nedene dayandığı konusundaki değerlendirmesinin ilgili ve yeterli gerekçe ihtiva etmediği söylenemeyecektir.

50. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

Ç. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET TAHİR GÜLTEKİN

B. No: 2022/52768 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/52768

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET TAHİR GÜLTEKİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/52768)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Mehmet Tahir GÜLTEKİN

Vekili : Av. Şehmus BEDİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi ve kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında hükmedilen bedelin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucuya ait olup İzmir'in Konak ilçesi, İmariye Mahallesi, 1657 ada 31 sayılı parselde bulunan 50,50 m² yüz ölçümlü avlulu kârgir ev niteliğindeki taşınmaz İzmir Büyükşehir Belediyesi kültürel tesis alanında kaldığından İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığınca (İdare) zeminin ve zemin üstünün kamulaştırılmasına karar verilmiştir. Taraflar arasında kıymet takdiri sonucunda belirlenen bedele ilişkin olarak uzlaşma sağlanamaması üzerine İdare tarafından kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili talebiyle İzmir 13. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) dava açılmıştır.

3. Mahkemece yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi neticesinde düzenlenen 3/12/2015 tarihli raporun taşınmazın imar durumuna yönelik değerlendirmeleri içeren kısmında, Konak Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğünün 15/7/2015 tarihli yazısına göre dava konusu taşınmazın imar planında 3. derece arkeolojik sit alanında kaldığından her türlü işlem için İzmir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulundan (Koruma Bölge Kurulu) izin alınması

gerektiği, taşınmazın kamulaştırılmasının beş yıllık imar programına ek olarak alınmasına karar verildiğinden taşınmaza imar durumu verilemediği ifade edilmiş; devamında taşınmazın arsa vasfında (kadastral parsel niteliğinde) olduğu dikkate alınarak emsal karşılaştırma yöntemiyle taşınmazın değeri belirlenmiştir. Dava konusu taşınmaza emsal taşınmaz olarak Konak ilçesinin Aziziye mevkiinde bulunan 7331 ada 15 parsel sayılı taşınmaz seçilmiş; taşınmazlar imar durumu, yüz ölçümü, geometrik durumu, yapılaşma kolaylığı, şehir merkezine, kamu kurum ve kuruluşlarına uzaklıkları gibi kriterler bakımından karşılaştırılarak dava konusu taşınmazın emsal taşınmazın %18'i oranında değerli olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda dava konusu taşınmazın kadastral parsel, emsal taşınmazın ise imar parseli olması dolayısıyla dava konusu taşınmazdan %40 oranında düzenleme ortaklık payı düşülerek ve dava konusu taşınmazın sit alanında kalması nedeniyle %5 oranında değer düşüklüğü olabileceği de belirtilerek m² birim değeri 877,23 TL olarak hesaplanmış, zemin değeri ise 44.288,50 TL olarak belirlenmiştir. Son olarak taşınmazda bulunan brüt 175 m² yüz ölçümlü yapının değeri ise 78.829,90 TL olarak hesaplanmış, toplam kamulaştırma bedeli 123.118,40 TL olarak belirlenmiştir. Taraflarca söz konusu rapora itiraz edilmesi üzerine Mahkemece tarafların itirazı doğrultusunda ek bilirkişi raporu alınmasına karar verilmiş ancak bilirkişiler, ilk raporda belirtilen görüşten ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmadığını belirterek aynı yönde görüş beyan etmiştir.

4. Mahkeme kök bilirkişi raporunu hükme esas alarak davanın kabulüne ve kamulaştırma bedelinin 123.118,40 TL olarak tespitine karar vermiştir. Taraflarca yapılan temyiz başvurusu neticesinde Yargıtay 5. Hukuk Dairesince (Daire) karar bozulmuştur. Kararın gerekçesinde, taşınmazın sit alanına alınması ve çıkarılmasının idarenin tasarrufuna bağlı olduğu, bu sebeple taşınmazın tespit edilen bedelinden %5 oranında yapılan değer düşüklüğü indiriminin hatalı olduğu ifade edilmiştir. Yine taşınmazın olduğu bölgenin ileride imar uygulamasına tabi tutulması hâlinde kesilmesi gereken düzenleme ortaklık payı oranının ve dava konusu taşınmazın çevresinde düzenleme görmüş parseller var ise bunlardan kesilen düzenleme ortaklık payı oranlarının İdareden sorularak alınacak cevaba göre taşınmazdan kesilmesi gereken düzenleme ortaklık payı oranının belirlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

5. Mahkemece bozma kararı doğrultusunda İdareye müzekkere yazılmış; müzekkere cevabında, dava konusu taşınmaza en yakın parsellerden, imar planı uygulamasına ait düzenleme ortaklık payı oranının o tarihte yasal üst sınır olan %25'ten fazla olması nedeniyle bir kısım parsel sahibinin muvafakati ile %33,217 oranında, diğer parsellerden ise %25 oranında düzenleme ortaklık payı kesildiği belirtilmiştir. Mahkeme müzekkere cevabında belirtilen düzenleme ortaklık payı miktarları dikkate alınarak ek bilirkişi raporu düzenlenmesine karar vermiş; bu kapsamda düzenlenen 21/9/2020 tarihli ek bilirkişi raporunda, dava konusu taşınmazdan %32,05 oranında düzenleme ortaklık payı kesilmesinin uygun olacağı belirtilerek taşınmazın m² birim değeri 1.046 TL olarak hesaplanmış, zemin değeri ise 52.823 TL olarak belirlenmiştir. Taşınmazın zemin üstü değeri 78.829,90 TL olarak hesaplanmış, toplam kamulaştırma bedeli 131.652,90 TL olarak belirlenmiştir.

6. Mahkeme ek bilirkişi raporunu hükme esas alarak davanın kabulüne ve kamulaştırma bedelinin 131.652,90 TL olarak tespitine karar vermiştir. Karara karşı taraflarca temyiz talebinde bulunulmuştur. Başvurucu; temyiz dilekçesinde taşınmazın kültürel tesis alanında kalması nedeniyle imar uygulaması yapılamayacak durumda olduğunu ve bu itibarla taşınmazdan düzenleme ortaklık payı kesilmesinin hatalı olduğunu, bu konuda emsal

Yargıtay kararı olduğunu, %32,05 oranındaki düzenleme ortaklık payı kesintisi isabetli olmadığı gibi aleyhe durumda dahi kesilmesi gereken düzenleme ortaklık payı miktarının %25 olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca dava konusu taşınmazla aynı bölgede bulunan ve aynı emsal dikkate alınarak değeri belirlenen taşınmaza ilişkin olarak İzmir 12. Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde görülen davada taşınmazın emsale göre değeri %35 oranında belirlenirken dava konusu taşınmazın %18 olarak belirlenmesinin hatalı olduğunu belirtmiş, son olarak kamu alacaklarına uygulanacak en yüksek faiz dikkate alınarak faize hükmedilmesi gerekirken yasal faize hükmedilmesinin hatalı olduğunu vurgulamıştır. Dairece başvurucunun ve İdarenin temyiz itirazları reddedilmiş ve karar onanmıştır.

7. Başvurucu, onama kararını 5/4/2022 tarihinde öğrendiğini belirterek 5/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Bu süreçte İdare, karar düzeltme talebinde bulunmuş ve Dairece 22/12/2022 tarihinde İdarenin karar düzeltme talebinin reddine karar verilmiştir. Karar bu suretle kesinleşmiştir.

8. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyon 27/12/2024 tarihinde başvurunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden ise kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanmasının Bölüm kararını gerektirmesi nedeniyle Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; dava konusu taşınmazın kültürel tesis alanında kalması dolayısıyla imar uygulaması yapılamayacak durumda olduğunu, bu itibarla taşınmazdan düzenleme ortaklık payı kesilmesinin hatalı olduğunu, bu konuda Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 8/6/2012 tarihli ve E.2012/8267, K.2012/14483 sayılı emsal kararı olduğunu, %32,05 oranındaki düzenleme ortaklık payı kesintisinin isabetli olmadığını, aleyhe durumda dahi dava konusu taşınmazdan kesilmesi gereken düzenleme ortaklık payı miktarının %25 olduğunu, ayrıca dava konusu taşınmazla aynı bölgede bulunan ve aynı emsal dikkate alınarak değeri belirlenen taşınmaza ilişkin olarak İzmir 12. Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde görülen davada taşınmazın emsale göre değeri %35 oranında belirlenirken dava konusu taşınmazın %18 olarak belirlenmesinin hatalı olduğunu belirterek kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesinden yakınmıştır. Başvurucu, bilirkişi raporlarında kıyas emsal taşınmaz olarak belirlenen taşınmazdan %7,364 oranında düzenleme ortaklık payı kesintisi yapıldığına ilişkin olarak Konak Belediye Başkanlığı Plan ve Proje Müdürlüğünün 1/12/2015 tarihli yazısının yargılama sırasında dikkate alınmadığını ifade etmiştir. Öte yandan lehine hükmedilen bedelin enflasyon karşısında değer kaybına uğradığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvuruya konu davaya ilişkin idareden temin edilen bilgi ve belgelerin, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

A. Kamulaştırma Bedelinin Düşük Belirlendiğine İlişkin İddia

12. Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi

Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesinin sağlanabilmesi amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili biçimde uygulanması, mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

13. Başvurucu, dava konusu taşınmazın sit alanında kalması dolayısıyla imar uygulaması yapılamayacak durumda olduğunu, bu kapsamda taşınmazın düzenleme ortaklık payı kesintisi yapılmak suretiyle değerinin belirlenmesinin hatalı olduğunu ileri sürmüş; bu konuda daha önce verilen Yargıtay kararından bahsetmiştir. Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporunun taşınmazın imar durumuna yönelik değerlendirmeleri içeren kısmında taşınmazın sit alanında kaldığı, taşınmaza yönelik yapılacak her türlü işlem için Koruma Bölge Kurulundan izin alınması gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla raporda, imar uygulaması yapılmasına imkân olmadığına dair bir açıklamaya yer verilmediği, yapılabilecek her türlü işlemin Koruma Bölge Kurulunun iznine tabi olduğunun belirtildiği (bkz. § 3), bu kapsamda dava konusu taşınmazın durumunun başvurucunun emsal olarak belirttiği Yargıtay kararından ayrıştığı değerlendirilmiştir.

14. Başvurucu, bilirkişi raporlarında kıyas emsal taşınmaz olarak belirlenen taşınmazdan %7,364 oranında düzenleme ortaklık payı kesintisi yapıldığına ilişkin olarak Konak Belediye Başkanlığı Plan ve Proje Müdürlüğünün 1/12/2015 tarihli yazısının yargılama sırasında dikkate alınmadığını, %32,05 oranında düzenleme ortaklık payı kesintisi yapılmasının hatalı olduğunu, emsal bir başka dosyada %25 oranında düzenleme ortaklık payı kesintisi yapıldığını ileri sürmüştür. Başvurucunun emsal olarak belirttiği dosyada Daire tarafından dosya kapsamı gözetilerek taşınmazın tespit edilen metrekare birim fiyatından % 40 oranında düzenleme ortaklık payı düşülmek ve hesaplanan bedel üzerinden kabul kararı verilmesi gerektiği ifade edilmek suretiyle bozma kararı verildiği anlaşılmaktadır (Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 21/12/2021 tarihli E.2021/3654, K.2021/15541). Dolayısıyla başvurucunun emsal olarak belirttiği dosyada nihai olarak daha yüksek bir oranda düzenleme ortaklık payı kesintisi yapılması (%40) gerektiği gözetilerek bozma kararı verildiği görülmüştür. Sonuç olarak yargılama makamlarınca dava konusu taşınmazdan %32,05 oranında düzenleme ortaklık payı kesintisi yapılmasının ilgili ve yeterli gerekçeyle açıklandığı değerlendirilmiştir.

15. Son olarak başvurucu, dava konusu taşınmazla aynı bölgede olan ve aynı emsal dikkate alınarak değeri belirlenen taşınmaza ilişkin olarak İzmir 12. Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde görülen davada taşınmazın emsale göre değeri %35 oranında belirlenirken dava

konusu taşınmazın %18 olarak belirlenmesinin hatalı olduğunu ileri sürmüştür. Başvuruya konu olayda Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporunda emsal alınan taşınmaz ile dava konusu taşınmazın detaylı olarak kıyaslandığı, emsal taşınmazın dava konusu taşınmazdan %18 oranında değerli bulunduğu anlaşılmıştır (bkz. § 3). Kamulaştırma bedeli her taşınmazın özellikleri dikkate alınarak belirlenmekte olup her taşınmazın değerinin farklı olması olasıdır. Başvurucunun sadece aynı bölgedeki taşınmazın emsal taşınmazın %35 oranında değerli bulunmasını öne sürmesi yargılama makamlarının ulaştığı kanaatin keyfî olduğunun kabulü için tek başına yeterli görülemeyebilir. Bu konuda başvurucunun daha öte dayanaklar göstermesi, söz konusu taşınmazın kendisininkiyle benzer özellikleri olduğunu, yüz ölçümlerinin, geometrik yapılarının aynı olduğu gibi birtakım somut verileri ortaya koyması beklenir. Başvurucunun Mahkemece varılan kanaatin aksi yönünde değerlendirme yapılmasını gerektiren herhangi bir bilgi ve belgeyi başvuru formu ve eklerinde sunmadığı, Mahkemece dava konusu taşınmazın emsal taşınmaza göre değerinin ilgili ve yeterli gerekçe ile ortaya konulduğu değerlendirilmiştir.

16. Sonuç olarak yargı makamlarının ulaştığı kanaatin keyfî ve temelsiz olmadığı, başvurucunun bedelin belirlenmesine ilişkin sürece katılarak savunma ve itirazlarını ortaya koyma imkânına sahip olduğu, taşınmazın gerçek bedelinin ödenmesi gerekliliğine ilişkin ilkeler de dikkate alındığında mülkiyet hakkının usuli güvencelerinin sağlandığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği, kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmındaki ihlal iddiaları yönünden açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırma Bedelinin Değer Kaybına Uğratıldığına İlişkin İddia

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına (veya uğratılarak ödenmesine) ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının (veya uğratılarak ödenmesinin) başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Başvuruya konu olayda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı yönünden Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi

tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmiş olması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan mülkiyet hakkı yönünden ihlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırma bedelinin düşük belirlendiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğradığına ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 13. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2020/133, K.2021/92) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİŞAN YILDIRAN

B. No: 2022/60752 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/60752

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİŞAN YILDIRAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/60752)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Muhammed Cemil KANDEMİR

Başvurucu : Alişan YILDIRAN

Vekili : Av. Hüseyin DERELİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir dergide yayımlanan yazıdan dolayı iki ay süreyle geçici olarak meslekten alıkoyma cezası verilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/6/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Hastanesi Çocuk Alerji ve İmmünoloji bilim dalında hekim ve öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

6. ''Gerçek Hayat'' isimli derginin 2019 yılının Nisan ayındaki bir sayısında başvurucunun "Doktorunuza rağmen sıhhatli bir çocuk nasıl yetiştirilir'' başlıklı bir yazısı yayımlanmıştır.

7. Söz konusu yazı üzerine Samsun Tabip Odası Onur Kurulunun 6/11/2019 tarihli işlemiyle başvurucuya uyarma ve Türk Tabipleri Birliği Disiplin Yönetmeliği'nin 5. maddesinin birinci fıkrasının (l) bendi uyarınca iki ay süreyle meslekten geçici olarak alıkoyma cezası verilmiştir. Bu karara karşı başvurucunun yaptığı itiraz, Türk Tabipleri Birliği (TTB) Yüksek Onur Kurulunca reddedilmiştir.

8. Başvurucu, söz konusu işlemlerin iptali talebiyle dava açmıştır. Ankara 12. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 22/10/2021 tarihli kararıyla disiplin cezasının uyarma cezasına ilişkin kısmı yönünden başvurucunun talebinin kabulüne, uyarma cezasının iptaline, iki ay geçici olarak meslekten alıkoyma cezasına ilişkin kısmı yönünden ise davanın reddine karar vermiştir. Kararda 23/1/1953 tarihli ve 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanunu'nun 39. maddesinin yazılı ihtar ve geçici olarak sanat icrasının men'i maddelerine yer verilmiş ve kararın gerekçesinde "non bis in idem (aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama)" prensibi uyarınca başvurucunun söz konusu ifadeleri tek bir fiil olarak değerlendirilmek suretiyle sadece en ağır cezayı gerektiren iki ay geçici olarak meslekten alıkoyma cezası verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

9. Başvurucu, mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesi başvurucunun istinaf kanun yolu başvurusunun 9/2/2022 tarihinde reddine karar vermiştir. Kararı, temyiz kanun yolu açık olmak üzere vermiştir.

10. Başvurucu, bu kararı temyiz etmiştir. Danıştay, temyiz talebinin incelenmeksizin reddine 25/3/2022 tarihinde karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, söz konusu karara karşı temyiz yolunun açık olmadığı belirtilmiştir.

11. Başvurucu nihai kararı 11/5/2022 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

12. 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanunu'nun 1. maddesi şöyledir:

"Türkiye sınırları içerisinde meslek ve sanatlarını icraya yetkili olup da sanatını serbest olarak yapan veya meslek diplomasından istifade etmek suretiyle resmi veya özel görev yapan tabiplerin katıldığı Türk Tabipleri Birliği; tabipler arasında mesleki deontolojiyi ve dayanışmayı korumak ve meslek mensuplarının hak ve yararlarını korumak amacıyla kurulmuş kamu kurumu niteliğinde mesleki bir kuruluştur."

13. Aynı Kanun'un 39. maddesinin bireysel başvurunun yapıldığı tarihte yürürlükte olan hâlinin ilgili kısmı şöyledir:

"Haysiyet Divanı, evrakı kendisine tevdi edilen azaların fiil ve hareketlerinin mahiyetine göre aşağıdaki inzibati cezaları verir:

a) Yazılı ihtar,

b) O yılki en yüksek yıllık üye aidatının üç katından az, beş katından fazla olmayan para cezası,

c) 15 günden 6 aya kadar geçici olarak sanat icrasından meni,

...

Haysiyet divanları, bu cezaların verilmesinde sıra gözetmeksizin geniş takdir hakkını kullanırlar."

14. 28/4/2004 tarihli ve 25446 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türk Tabipleri Birliği Disiplin Yönetmeliği'nin "Amaç ve Dayanak" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Yönetmelik, 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanunu uyarınca disiplin cezası verilecek kişileri ve durumları belirlemek ve disiplin cezası verilmesinde uyulması gereken usul ve esasları saptamak amacıyla, 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanununun 59 uncu maddesine dayanılarak hazırlanmıştır."

15. Türk Tabipleri Birliği Disiplin Yönetmeliği'nin "Para Cezası" başlıklı 4. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Para cezası, 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanununun 39 uncu maddesinin (b) bendinde belirtilen sınırlar dahilindeki paranın odaya ödenmesine dair verilecek cezadır."

16. 28/4/2004 tarihli ve 25446 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türk Tabipleri Birliği Disiplin Yönetmeliği'nin "Geçici Olarak Meslekten Alıkoyma Cezası" başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Geçici olarak meslekten alıkoyma cezası, meslek uygulamasından 15 günden 6 aya kadar süreyle alıkonulmadır.

Meslekten geçici olarak alıkoyma cezası alanlar, bu süre dolmadan Türkiye'nin hiçbir yerinde özel sağlık kuruluşu açamaz ve resmi veya özel herhangi bir yerde mesleğini uygulayamaz.

Geçici olarak meslekten alıkoyma cezasını gerektiren haller şunlardır:

...

l) Hastalıkların tanı ve tedavisinde bilimselliği henüz kanıtlanmamış ya da bilim dışı yöntemleri uygulamak veya önermek, ..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Anayasa Mahkemesinin 21/4/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. İncelemenin kapsamı

18. Başvurucu, bir dergide yayımlanan yazısı nedeniyle iki ayrı disiplin cezası ile cezalandırılmıştır. İdare Mahkemesi, davanın uyarma cezasına ilişkin kısmı yönünden iptaline karar vermiştir. Bu sebeple uyarma cezası yönünden bir inceleme yapılmayacak olup sadece iki ay süreyle geçici olarak meslekten alıkoyma cezası değerlendirilecektir.

B. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

19. Başvurucu; verilen disiplin cezası nedeniyle adil yargılanma hakkının, bilim ve sanat özgürlüğünün ve ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini iddia etmiştir.

20. Bakanlık görüşünde; başvuruda kabul edilebilirlik şartlarının sağlanıp sağlanmadığının değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca, başvurucunun ifade hürriyetinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı verdiği cevapta Anayasa Mahkemesinin benzer kararlarında olduğu

gibi başvurusunun ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi ve kabulüne karar verilmesini talep etmiştir.

C. Değerlendirme

21. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddialarının özü, bir dergide yayımlanan yazısı nedeniyle hakkında geçici olarak meslekten alıkoyma cezası uygulanmasına ilişkindir. Başvurucunun bilim ve sanat özgürlüğü ve ifade özgürlüğüne ilişkin iddialarının bir bütün olarak Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

22. Anayasa’nın “Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti” başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar...

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

24. Başvurucunun bir dergide yer alan açıklamaları nedeniyle iki ay süreyle geçici olarak meslekten alıkoyma cezası ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu değerlendirilmiştir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

25. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa’nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa’nın 13. maddesi şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

26. Bu sebeple müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa’nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olma koşullarını sağlayıp sağlamadığı belirlenmelidir. Bu durumda öncelikle müdahalenin kanuni

dayanağının bulunup bulunmadığının incelenmesi gerekir.

i. Genel İlkeler

27. Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen 13. maddesinde hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği temel bir ilke olarak benimsenmiştir (kanunilik şartına başka bağlamlarda dikkat çeken kararlar için bkz. Sevim Akat Eşki [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 36; Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 82; Hayriye Özdemir [2. B.], B. No: 2013/3434, 25/6/2015, §§ 56-61; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş. [GK], B. No: 2014/19270, 11/7/2019, § 35; Hamit Yakut [GK], B. No: 2014/6548, 10/6/2021, § 76; Atilla Yazar ve diğerleri [GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022, § 100).

28. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

29. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şeklî manada kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir. Hak ve özgürlüklere müdahale edilmesi ancak yasama organınca kanun adı altında çıkarılan düzenleyici işlemlerde müdahaleye imkân tanıyan bir hükmün bulunması şartına bağlıdır. TBMM tarafından çıkarılan şeklî anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56; Tuğba Arslan, § 96; Fikriye Aytin ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/6154, 11/12/2014, § 34).

30. Kanunun varlığı kadar kanun metni ve uygulaması da bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebileceği ölçüde hukuki belirlilik taşımalıdır. Bir diğer ifadeyle kanunun niteliği de kanunilik koşulunun sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önemlidir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55). Müdahalenin kanuna dayalı olması, iç hukukta müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44).

31. Mahkemelerin yorumlarının ve uygulamalarının kanunun açık lafzıyla çeliştiği veya kanun metni dikkate alındığında bireyler tarafından öngörülmesinin mümkün olmadığı sonucuna ulaşıldığı hâllerde yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı kanaatine varılması mümkündür (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Ziya Özden [1. B.], B. No: 2016/67737, 19/11/2019, § 59; Ramazan Atay [1. B.], B. No: 2017/26048, 29/1/2020, § 29; Wısam Sulaıman Dawood Eaqadah [GK], B. No: 2021/2831, 15/2/2023, § 81). Dolayısıyla kanunilik ölçütü açısından Anayasa Mahkemesinin yapması gereken, incelemeye konu kuralların yargı organlarınca yapılan yorumlarının kişilerce öngörülebilecek belirlilikte olup olmadığının veya kanunun açık lafzıyla çelişip çelişmediğinin tespit edilmesidir (bazı eklemelerle birlikte bkz. Mehmet Demircioğlu [GK], B. No: 2020/35797, 14/9/2023, § 33).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

32. Uzman hekim ve akademisyen olan başvurucu, bir dergide yayımlanan yazısından dolayı geçici olarak meslekten alıkoyma cezası ile cezalandırılmıştır. Somut olayda olduğu gibi ifade özgürlüğüne müdahalede bulunulduğunda müdahalenin ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir şekilde düzenlenmiş bir kanun hükmüne dayanması ve keyfîliği önlemek için

yeterli mekanizmalar kurulmuş olması gereklidir.

33. Başvurucuya Türk Tabipleri Birliği Disiplin Yönetmeliği uyarınca verilen geçici olarak meslekten alıkoyma cezasının kanuni dayanağı olan 6023 sayılı Kanun'un 39. maddesinde hekimlere uygulanacak disiplin cezaları düzenlenmiştir (bkz. §§ 12-14). Söz konusu kuralın birinci fıkrasında; tabip odası haysiyet divanının oda üyeleri hakkında fiil ve hareketlerinin mahiyetine göre yazılı ihtar, o yılki en yüksek yıllık üye aidatının üç katından az beş katından fazla olmayan para cezası, on beş günden altı aya kadar geçici olarak sanat icrasından men ve bir mıntıkada üç defa sanat icrasından men cezası almış olanları o mıntıkada çalışmaktan men şeklinde düzenlenen disiplin cezalarından birini uygulayacağı belirtilmiştir. Kuralın ikinci fıkrasında da haysiyet divanlarının bu cezaların verilmesinde sıra gözetmeksizin geniş takdir yetkisine sahip olduğu hükme bağlanmıştır. Kuralda, hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığının öngörülebilmesine yasal çerçevede imkân tanınmadığı görülmektedir.

34. Haysiyet divanına tanınan yetkinin somut olayın özelliklerine, eylemin ağırlığına, oluşan zararın büyüklüğüne göre kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olarak kullanılmasını sağlayacak yasal bir çerçeve çizilmemiştir. Ayrıca, işlenen disiplinsizlik eylemi ile tayin edilen disiplin cezası arasında adil bir dengenin gözetilmesini sağlayacak gerekli ve yeterli mekanizmalar kurulmamıştır. Bu sebeplerle verilecek disiplin cezaları bakımından keyfî yorum ve uygulamalara karşı hukuki güvencenin sağlanmadığı anlaşılmaktadır.

35. Nitekim Anayasa Mahkemesi norm denetimi kapsamında verdiği 11/2/2025 tarihli ve E.2024/177, K.2025/40 sayılı kararı ile 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanunu'nun 39. maddesini Anayasa'nın 2. maddesine aykırı bularak iptal etmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"4. 6023 sayılı Kanun’un itiraz konusu 39. maddesinin birinci fıkrasında tabip odası haysiyet divanının evrakı kendisine tevdi edilen oda üyeleri hakkında fiil ve hareketlerinin mahiyetine göre yazılı ihtar, o yılki en yüksek yıllık üye aidatının üç katından az beş katından fazla olmayan para cezası, on beş günden altı aya kadar geçici olarak sanat icrasından men ve bir mıntıkada üç defa sanat icrasından meni cezası almış olanları o mıntıkada çalışmaktan men şeklinde düzenlenen disiplin cezalarından birini uygulayacağı belirtilmiş, ikinci fıkrasında da haysiyet divanlarının bu cezaların verilmesinde sıra gözetmeksizin geniş takdir yetkisine sahip olduğu hükme bağlanmıştır.

5. Anayasa Mahkemesi 22/9/2021 tarihli ve E.2021/16, K.2021/62 sayılı kararında 25/1/1956 tarihli ve 6643 sayılı Türk Eczacıları Birliği Kanunu’nun eczacı odaları haysiyet divanına itiraz konusu kurala benzer yönde görev ve yetki veren 30. maddesinin ilgili kısmını incelemiş ve söz konusu kısmı eczacı odaları haysiyet divanının meslek mensupları hakkında disiplin cezası uygulama yetkisini kullanmaları sırasında bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanımadığı gerekçesiyle Anayasa’nın 2. maddesine aykırı bularak iptal etmiştir.

6. Anılan kararda ilk olarak ilgili kısımda eczacılar hakkında uygulanabilecek disiplin cezaları sayılmakla birlikte söz konusu maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde sayılan hâllerde hangi disiplin cezasının uygulanacağına ilişkin bir düzenlemenin bulunmadığı tespit edilmiştir (AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 17).

7. Bu kapsamda haysiyet divanının kendisine intikal eden bir dosyaya konu eylemin söz

konusu kuralda sayılan hâllerden birisinin kapsamına girdiği kanaatine varması durumunda yine maddenin birinci fıkrasında sayılan disiplin cezalarından herhangi birisine hükmedebileceği, haysiyet divanının hangi fiile hangi cezayı uygulayacağı konusunda herhangi bir kayıt ve şartla bağlı olmayıp tamamen serbest bırakıldığı, eczacılar hakkında disiplin cezası uygulanabilecek hâller sayılmakla ve disiplin cezaları da gösterilmekle birlikte maddede sayılan disiplin suç ve cezaları arasında yeterli bağlantının kurulamadığı, bu çerçevede disiplin cezasını gerektiren eylemin gerçekleşmesi durumunda fiil ve hareketin niteliğine göre disiplin cezalarının verilebileceği öngörülmekle birlikte bu ölçütün disiplin cezasının muhatapları açısından yeterli bir hukuki güvence sağlamadığı belirtilmiştir (AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 18).

8. Öte yandan disiplin cezasının belirlenmesi konusunda haysiyet divanına sınırsız bir takdir yetkisinin tanındığı, bu bağlamda haysiyet divanına disiplin cezasını gerektiren eylemin gerçekleşmesi durumunda ilgili kısımda yer alan disiplin cezalarından istediğini uygulayabilme imkânını haiz kılındığı, haysiyet divanının bu yaptırımı uygularken anılan Kanun'da öngörülen sırayı gözetme zorunluluğuna da tabi tutulmadığı ifade edilmiştir (AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 19).

9. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi söz konusu kısımda haysiyet divanına tanınan yetkinin somut olayın özelliklerine, eylemin ağırlığına, oluşan zararın büyüklüğüne göre kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olarak kullanılmasını sağlamanın yanında işlenen disiplinsizlik eylemi ile tayin edilen disiplin cezası arasında adil bir dengenin gözetilmesini sağlayacak gerekli ve yeterli mekanizmaların kurulmadığı, verilecek disiplin cezaları bakımından keyfî yorum ve uygulamalara karşı hukuki güvencenin sağlanmadığı sonucuna varmıştır (AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 20).

10. İtiraz konusu kural bakımından da Anayasa Mahkemesinin anılan kararından ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır.

11. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir."

36. Bu durumda 6023 sayılı Kanun'un 39. maddesinde hangi eyleme hangi disiplin cezasının uygulanacağına ilişkin açık bir düzenlemenin bulunmaması nedeniyle başvurucuya uygulanan disiplin cezasının belirlilik şartını sağlamadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle müdahalenin kanunilik şartını taşımadığı sonucuna ulaşılmıştır.

37. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

38. Başvurucu, bilirkişi incelemesi yapılmadan davasının reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. İfade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiası yönünden ulaşılan sonuç ve aşağıda hükmedilen giderim gözetildiğinde başvurucunun bu iddiasının ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekmektedir.

VI. GİDERİM

39. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılamaya hükmedilmesi talebinde bulunmuştur.

40. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp

Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

Ç. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 12. İdare Mahkemesine (E.2020/2060, K.2021/1758) GÖNDERİLMESİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEZAR DURUK

B. No: 2022/62476 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/62476

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEZAR DURUK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/62476)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail ŞAHİN

Başvurucu : Sezar DURUK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, başvurucuya başka bir ceza infaz kurumunda bulunan mahpus tarafından gönderilen mektubun teslim edilmemesi nedeniyle haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, olay tarihinde terör örgütüne üye olma suçundan tutuklu olarak Şanlıurfa 1 No.lu T Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) bulunmaktadır.

3. Başvurucuya başka bir ceza infaz kurumunda bulunan mahpus arkadaşı tarafından mektup gönderilmiştir. İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığınca (Kurul) 29/3/2022 tarihinde mektubun başvurucuya teslim edilmemesine ve İnfaz Kurumunda muhafazasına karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; mektup zarfının içeriğinden mektubun birden fazla kişi tarafından ve birden fazla kişiye yazıldığının anlaşıldığı belirtilerek 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un (5275 sayılı Kanun) 68. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince birden fazla mektubun bir kişi adına Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ne (UYAP) kaydedilmesinin karışıklığa neden olabileceği ifade edilmiştir. 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlünün mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı" başlıklı 68. maddesinin (1) numaralı fıkrasında "Hükümlü, bu maddede belirlenen kısıtlamalar dışında, kendisine gönderilen mektup, faks ve telgrafları alma ve ücretleri

kendisince karşılanmak koşuluyla, gönderme hakkına sahiptir." düzenlemesi mevcuttur. Mektup zarfı içeriğinden dört farklı mektup yazıldığı anlaşılmaktadır.

4. Başvurucu, anılan mektubun Kurul tarafından kendisine teslim edilmemesi kararına karşı Şanlıurfa İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) 30/3/2022 tarihinde şikâyette bulunmuştur. Başvurucu, dilekçesinde başka bir ceza infaz kurumunda bulunan mahpus arkadaşı tarafından gönderilen mektubun ilgili infaz kurumu tarafından 5275 sayılı Kanun gereği sakıncalı bulunmayarak gönderilmesine rağmen kendisinin bulunduğu infaz kurumu tarafından mektuba el konulmasının hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir.

5. İnfaz Hâkimliğince 30/4/2022 tarihinde başvurucunun şikâyetinin reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde Kurul kararının usul ve yasaya uygun olduğu belirtilmiştir.

6. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin kararına karşı Şanlıurfa 1. Ağır Ceza Mahkemesine (Ağır Ceza Mahkemesi) itirazda bulunmuştur. Ağır Ceza Mahkemesi, anılan kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle 16/5/2022 tarihinde itirazın reddine kesin olarak karar vermiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 18/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 31/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu; mahpus arkadaşı tarafından kendisine gönderilen mektubun gönderildiği ceza infaz kurumu tarafından sakıncalı bulunmamasına rağmen kendi bulunduğu infaz kurumu tarafından el konulmasının keyfî bir uygulama olduğunu belirterek haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarına yer verildikten sonra başvurucunun şikâyeti konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

11. Başvuru, haberleşme hürriyeti kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Mahpusların mektuplarının denetlenmesi ve alıkonulması suretiyle haberleşme hürriyetine yapılan müdahalelerin kanuniliği, meşru amacı, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğu ve ölçülülüğünün denetiminde gözetilmesi gereken genel ilkeler, Anayasa Mahkemesince birçok kararda ayrıntılı olarak açıklanmıştır (bkz. Ahmet Temiz [2. B.], B. No: 2013/1822, 20/5/2015, §§ 37-68; Muhittin Pirinççioğlu (3) [1. B.], B. No: 2017/34566, 10/3/2020, §§ 44-57; Cihat Ayik ve Hacı Ali Baştürk [1. B.], B. No: 2017/31506, 10/3/2020, §§ 44-57; Eyyup Gül [2. B.], B. No: 2018/10186, 25/2/2021, §§ 22-40).

14. Bu bağlamda mahpusların yazışmalarının ceza infaz kurumu tarafından denetlenmesi

nedeniyle haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesi bağlamında kanuni dayanağının ve meşru amacının bulunduğunu Anayasa Mahkemesi kabul etmiştir (ayrıntılı açıklama için bkz. Ahmet Temiz, §§ 46, 55; Muhittin Pirinççioğlu (3), §§ 45, 47). Somut olayda da bu sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum olmadığı görülmüştür.

15. Bununla birlikte yazışmalara yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olduğunun kabul edilebilmesi için ise mektubu gönderen, mektubun muhatabı ve mektup içeriği gözetilerek mektuba özgü olgu ve bilgilerle gerekçelendirilmesi ve haberleşme hakkının kötüye kullanıldığının objektif bir şekilde ortaya konulması gerektiği söylenebilir. Bu bağlamda öncelikle mektubun içeriğindeki hangi sözlerin neden sakıncalı olduğu ilgili mevzuat kapsamında yeterli bir gerekçe ile gösterilmek zorundadır. Ayrıca yazışmanın sakıncalı görülen kısımların çizilmesi suretiyle yazışmanın muhatabına ulaştırılma imkânının olup olmadığı hususunun da ilgili kararlarda tartışılması gerekir (Gökhan Gündüz [2. B.], B. No: 2017/36100, 13/10/2020, § 43; Davut Şen [2. B.] , B. No: 2018/14937, 11/2/2021, § 44; İnan Gök (2) [2. B.], B. No: 2018/36333, 24/11/2021, § 44).

16. Somut başvuruda terör örgütüne üye olma suçundan tutuklu bulunan başvurucuya başka bir ceza infaz kurumunda bulunan mahpus arkadaşı tarafından mektup gönderilmiştir. Mektup zarfı içinde birden fazla kişi tarafından birden fazla kişiye mektup bulunduğu belirtilerek 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesi düzenlemesi ve birden fazla mektubun bir kişi adına UYAP sistemine kaydedilmesinin karışıklığa neden olabileceği gerekçesiyle mektup başvurucuya teslim edilmemiştir. Bununla birlikte Kurul ve mahkeme kararlarında mektubun birden fazla kişi tarafından birden fazla kişiye yazıldığı tespit edilmekle birlikte 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesi gözetilerek neden sakıncalı olduğuna dair bir değerlendirme yapılmadığı görüldüğünden mektubun alıkonulmasına dair mektupla ilişkili, somut bilgilere dayalı ve yeterli gerekçenin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda mektubun sakıncalı olduğu hususunda içerikleriyle ilişkilendirilen bir gerekçe ortaya konulmadığı anlaşılmakla haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olmadığı kanaatine varılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

18. Başvurucu; ihlalin tespitine, yeniden yargılama yapılmasına ve 30.000 TL tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

19. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

20. İhlalin niteliği dikkate alındığında yeniden yargılamanın yeterli giderimi sağlayacağı

anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddedilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Kararın bir örneğinin haberleşme hürriyetinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Şanlıurfa 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2022/3299, K.2022/3798) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ (5)

B. No: 2022/69235 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/69235

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ BAŞVURUSU (5)

(Başvuru Numarası: 2022/69235)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hasan HÜZMELİ

Başvurucu : HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ

Vekili : Av. Maviş AYDIN ŞİMŞEK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idarenin genel sağlığın korunması amacıyla tüm toplantı ve yürüyüşleri yasaklaması nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/7/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Aralarında Halkların Demokratik Partisine (HDP) mensup milletvekillerinin de olduğu kişilerin milletvekilliği, 4/6/2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda

düşürülmüş ve bu kişiler haklarında yürütülen ceza soruşturması kapsamında tutuklanmıştır. Başvurucu beyanına göre; bu durumu protesto etmek amacıyla 5/6/2020 - 15/6/2020 tarihleri arasında Hakkâri ve Edirne'den Ankara'ya yürüyüş düzenleme kararı almış ve bu kararını 6/6/2020 tarihinde kamuoyuna duyurmuştur.

6. İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulu (Kurul) bazı siyasi parti ve sivil toplum kuruluşlarının eylem ve etkinlik düzenleyeceklerine ilişkin medyada yer alan haberler üzerine bu konuda değerlendirme yapmak için 14/6/2020 tarihinde toplanmıştır. İstanbul Valiliği (Valilik) İl Sağlık Müdürlüğü, devam etmekte olan COVID-19 salgınına karşı genel sağlığın korunması amacıyla il genelindeki tüm eylem ve etkinliklerin haziran ayı sonuna kadar yasaklanmasına karar vermiştir. Kararda, alınan tedbirlere uyulmaması hâlinde 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 282. maddesi ve ilgili hükümleri uyarınca işlem yapılacağı belirtilmiştir. Anılan yasaklama kararının ilgili kısmı şöyledir :

"...

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi (salgın) ilan edilen ve ülkemizde salgın riski olan Koronavirüs (COVID-19) hastalığının en temel özelliğinin; fiziksel temas, hava yolu vb. Yollarla çok hızlı bulaşması ve enfekte insan sayısının çok hızlı artması olduğu, salgının yayılmasını engellemenin en etkili yolunun da sosyal hareketliliği ve insanlar arası teması azaltarak, sosyal izolasyonun mutlak şekilde sağlanması gerektiği; aksi hallerde virüsün yayılımının hızlanarak, vaka sayısı ve tedavi gereksiniminin artması olduğu, salgının yayılmasını engellemenin en etkili yolunun da sosyal hareketliliği ve insanlar arası teması azaltarak, sosyal izolasyonun mutlak şekilde sağlanması gerektiği; aksi hallerde virüsün yayılımının hızlanarak, vaka sayısı ve tedavi gereksiniminin artması nedeniyle vatandaşların hayatlarını kaybetme riski ile toplum sağlığı ve kamu düzeninin bozulmasına sebep olacağı aşikârdır.

Sivil Toplum Kuruluşlarının insanları toplu olarak bir araya getiren her türlü toplantı ve faaliyetlerinin geçici olarak ertelenmesi ile vatandaşların, meydanlarda, sokak ve caddelerde; sosyal mesafeyi gözetmeden toplu olarak gezmeleri ve bulunmalarına izin verilmemesi, yan yana yürüyen vatandaşların sosyal mesafeyi gözeterek yürümeleri için uyulması gereken İl Hıfzıssıhha Meclisinin 16.03.2020 tarih 4 No.lu kararı ile 03.04.2020 tarih ve 20 No.lu kararının halen yürürlük bulunduğu değerlendirilerek, içinde bulunduğumuz Haziran ayı sonuna kadar;

1- Eylem/etkinlik programında sivil toplum kuruluşları, siyasi partiler ve sendikalara yapılması muhtemel ziyaretlerde, sosyal mesafe kuralına uygun olarak hareket edilmesinin sağlanması,

2- İlimizde yapılması planlanan basın açıklamalarının, yalnızca parti binalarının içerisinde veya önünde 50 kişiyi geçmeyecek sayıda katılımcıyla, sosyal mesafe kuralına uygun olarak yapılabileceği, yapılması planlanan yürüyüşler ile açık hava toplantısı, toplu karşılama ve uğurlama gibi eylem/etkinliklerin hastalığın yayılmasına neden olacağı öngörülerek müsaade edilmemesi,

3- Olası provokatif eylemlerin ve salgın hastalığın yayılmasını önlemek amacıyla; hastalığın engellenmesine yönelik olarak ilimizdeki muhtemel eylemlere katılmak için hareket edecek grupların, şehrimize giriş ve çıkışlarının kısıtlanması,

4- Başka illerde yapılması planlanan eylem/etkinliklere, ilimizden katılım sağlayacak grup ve şahıslara izin verilmemesi,

...

6- Konu hakkında gerekli hassasiyetin gösterilerek uygulamanın yukarıda belirtilen çerçevede eksiksiz bir şekilde yerine getirilmesinin sağlanması, tedbirlere uymayanlar hakkında Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 282'inci maddesi gereğince idari para cezası verilmesi, aykırılığın durumuna göre Kanunun ilgili maddeleri gereğince işlem yapılması, konusu suç teşkil eden davranışlara ilişkin Türk Ceza Kanunu'nun 195'inci maddesi kapsamında gerekli adli işlemlerin başlatılması,

Kararları alınmıştır."

7. Başvurucu, müdahaleye dayanak alınan idari işlemin yürütmesinin durdurulması ve iptali istemiyle idare mahkemesinde dava açmıştır. İstanbul 14. İdare Mahkemesi (Mahkeme) sırasıyla 14/7/2020 ve 28/12/2020 tarihlerinde, yürütmenin durdurulması ve işlemin iptali taleplerini reddetmiştir.

8. Mahkeme, iptal talebine ilişkin kararda müdahalenin 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 17. ve 19. maddeleri ile 8/8/1985 tarihli ve 18836 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'in (Yönetmelik) 23. maddesine dayandığını belirtmiştir. Kararda; il genelinde kamu sağlığının korunmasının Valiliğin görev kapsamında olduğu dolayısıyla yaşanması muhtemel olumsuzlukların önlenmesi, salgın riskinin azaltılması ve kamu sağlığının korunması amacıyla tesis edilen başvuruya konu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varmıştır.

9. Başvurucu, davanın reddine ilişkin karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi 18/5/2022 tarihinde başvuruya konu mahkeme kararını hukuka uygun bulduğundan istinaf başvurusunu kesin olarak esastan reddetmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 7/6/2022 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

11. Olay tarihi öncesi 2911 sayılı Kanun'un 17. maddesi şöyledir:

"Bölge valisi, vali veya kaymakam, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla belirli bir toplantıyı yasaklayabilir veya iki ayı aşmamak üzere erteleyebilir."

12. 30/7/2003 tarihli ve 4963 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle değiştirilen 2911 sayılı Kanun'un 17. maddesi ve anılan düzenlemenin değişiklik gerekçesi şöyledir :

- [17. madde]

"Bölge valisi, vali veya kaymakam, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla belirli bir toplantıyı bir ayı aşmamak üzere erteleyebilir veya suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması hâlinde yasaklayabilir."

- [17. madde değişiklik gerekçesi]

"Maddeyle, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının çağdaş ölçülerde kullanımının sağlanması ve kolaylaştırılması amaçlanmaktadır. Bu amaca uygun olarak toplantının yasaklanması, 'suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması' şartına bağlanmıştır."

13. Olay tarihi öncesi 2911 sayılı Kanun'un 19. maddesi şöyledir:

“Bölge valisi, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla bölgeye dahil illerin birinde veya birkaçında ya da bir ilin bir veya birkaç ilçesinde bütün toplantıları üç ayı geçmemek üzere erteleyebilir. Valiler de aynı sebeplere dayalı olarak ile bağlı ilçelerin birinde veya bir kaçında bütün toplantıları üç ayı geçmemek üzere yasaklayabilir.”

14. 4963 sayılı Kanun'un 22. maddesiyle değiştirilen 2911 sayılı Kanun'un 19. maddesinin ilgili kısmı ve anılan düzenlemenin değişiklik gerekçesi şöyledir:

- [19. madde]

"Bölge valisi, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla bölgeye dahil illerin birinde veya birkaçında ya da bir ilin bir veya birkaç ilçesinde bütün toplantıları bir ayı geçmemek üzere erteleyebilir. (Değişik ikinci cümle: 30/7/2003-4963/22 md.) Valiler de aynı sebeplere dayalı olarak ve suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması hâlinde; ile bağlı ilçelerin birinde veya birkaçında bütün toplantıları bir ayı geçmemek üzere yasaklayabilir."

- [19. madde değişiklik gerekçesi]

"Madde 22. - Maddeyle, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının çağdaş ölçülerde kullanımının sağlanması ve kolaylaştırılması amaçlanmaktadır. Bu amaca uygun olarak toplantının yasaklanması maddede belirtilen diğer unsurların yanında 'suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması' şartına bağlanmıştır. Ayrıca, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin ertelenmesine ilişkin üç aylık süreler bir aya indirilmektedir."

15. 4963 sayılı Kanun teklifinin genel gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

" Türkiye, Avrupa Birliğine üyelik yolunda, tüm aday ülkelerin geçirdiği hukukî, siyasî ve ekonomik reformların gerçekleştirildiği bir süreçte bulunmaktadır. Bu süreçteki hedef, demokratik sistemin tüm kurumları ve kurallarıyla işlerliğinin sağlanmasıdır. Demokrasi ve demokratikleşme, ekonomik ve siyasî istikrar ile kalkınmanın ön koşuludur ve aynı zamanda, Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine ve yargı yetkisini tanıdığı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarına uyulmasını da gerektirmektedir.

19/3/2001 tarihli ve 2001/2129 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla kabul edilen 'Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı' hedefleri doğrultusunda, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanunla yapılan değişikliklerle, düşünce, ifade ve sivil toplum örgütlenme özgürlükleri ile kültürel haklar genişletilmiş, kişi hak ve hürriyetlerinin korunmasına ilişkin güvenceler güçlendirilmiş Millî Güvenlik Kurulunun danışma organı niteliği yeniden tanımlanmıştır.

Aralık 2002'de Kopenhag'da yapılan Zirvede, Avrupa Birliği tarafından, Türkiye'nin Kopenhag siyasî kriterlerini yerine getirmiş olduğuna Aralık 2004'de yapılacak değerlendirmede karar verilmesi halinde, Türkiye ile katılım müzakerelerinin gecikmeksizin başlatılacağı taahhüdünde bulunulmuştur. Güncelleştirilmiş 2003 Ulusal Programında da, siyasî kriterlere uyuma yönelik kanuni düzenlemelerin Türkiye Büyük Millet Meclisinin 22 nci Yasama Dönemi 1 inci Yasama Yılı içinde tamamlanacağı taahhüt edilmektedir. Siyasî kriterlere ilişkin eksikliklerin tespitinde Avrupa Birliği tarafından hazırlanan Katılım

Ortaklığı Belgesi, Yıllık İlerleme Raporları, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları, taraf olduğumuz uluslararası insan hakları sözleşmeleri ile üye olduğumuz kuruluşlar tarafından geliştirilen normlar, Avrupa Birliği Komisyonu raporları dikkate alınmaktadır. Bu bağlamda, kanunlarımızın Anayasa değişikliklerine ve Ulusal Program amaçlarına uyumlaştırılması çalışmalarının sür'atlendirilmesi niteliğindeki bu Tasarıyla, çeşitli kanunlarda değişiklik yapılmaktadır.

Bu kapsamda, düşünce ve ifade özgürlüğünün genişletilmesi amacıyla 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun ilgili maddeleri değiştirilmektedir. ... Aynı şekilde, ... toplantı ve gösteri yürüyüşleriyle ilgili özgürlüklerin genişletilmesi çerçevesinde, ... 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ve ... yeniden düzenlenmektedir. ...

...

Tasarı, yukarıda belirtilen amaçlarla hazırlanmıştır."

16. 4963 sayılı Kanun teklifine yönelik Adalet Komisyonuna sunulan 25/7/2003 tarihli ve 1/651 E., 5 K. sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Raporu'nun ilgili bölümü şöyledir:

"Adalet Bakanlığınca hazırlanarak, Bakanlar Kurulunca, 23.7.2003 tarihinde Başkanlığınıza sunulan, 'Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı', Başkanlığınızca, 24.7.2003 tarihinde, esas komisyon olarak Adalet Komisyonuna; tali komisyon olarak da, Komisyonumuz ile İçişleri ve Anayasa Komisyonlarına havale edilmiştir. Komisyonumuz, 24.7.2003 tarihli dokuzuncu toplantısında, İçişleri, Adalet ve Dışişleri Bakanlıkları ile Avrupa Birliği Genel Sekreterliği temsilcilerinin de katılımıyla Tasarıyı inceleyip görüşmüştür.

...

Komisyonumuzda Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmeler sırasında, şu görüşler ileri sürülmüştür :

....

m. 18-22

Tasarının 18-22 nci maddeleri Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununda değişiklikler öngörmekte ve toplantı düzenleme ve gösteri yürüyüşü yapma konularındaki özgürlük alanını genişletmektedir. Komisyon üyelerimizden bazıları, Anayasada bu konudaki düzenlemelerin çok daha geniş bir özgürlük alanı içerdiğini ve Tasarıdaki düzenlemelerin Anayasadaki genişlik karşısında dar kaldığını belirtmişlerdir. Anayasa karşısındaki bu uyumsuzluk, daha önce belirtildiği gibi, AB standartlarının benimsenmemiş olmasından ve bu düzenlemelerin bir zorunluluk olarak algılanmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla bu düzenlemeleri bir zorunluluk olarak algılamaktan sıyrılarak, kendi toplumumuzun ihtiyacı olarak kabul etmek gerekir.Bu durumda da Tasarının 18-22 nci maddelerinin çok daha geniş bir özgürlük alanı oluşturacak biçimde düzenlenmesi olanaklı olacaktır. Bu üyelerimiz, AİHM tarafından hak ihlâli olarak nitelenerek, Ülkemizin tazminata mahkûm edilmesiyle sonuçlanan bir çok davadaki sorunun ve Ülkemizin çeşitli platformlarda karşı karşıya kaldığı eleştirilerin Anayasadaki bu kuralların yasalara aktarılmamasından kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla bu üyelerimize göre, bu sonuçlardan kurtulmak için maddelerin yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

...

Raporumuz, Adalet Komisyonuna sunulmak üzere arz olunur."

17. Yönetmelik'in 23. maddesi şöyledir:

"Vali ve Kaymakam;

a) Ülke genelinde veya toplantının yapılacağı il veya ilçede tabii afet, büyük yangın, tehlikeli salgın hastalık veya diğer olağanüstü hallerin meydana gelmesi;

b) Ülke genelinde veya toplantının yapılacağı il veya ilçede demokratik parlamenter düzeni veya kamu düzenini, Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü, genel ahlakı veya genel sağlığı ciddi şekilde bozacak olayların çıkacağı yolunda veya milli güvenlik gereklerinin ihlal edileceği konusunda dökümanter ve teyit edilen istihbarı bilgilerin edinilmesi,

c) Olağanüstü hal, sıkıyönetim, seferberlik veya savaş ilânı,

d) Toplantıya içten veya dıştan saldırı yapılacağına ve topluluğun can ve mal güvenliğinin ciddi şekilde bozulacağına ilişkin belirtiler ortaya çıkması ve toplanan istihbaratın bu hususu doğrulaması,

e) Düzenlenen toplantıya ait yasaklama ve erteleme kararının düzenleme kurulu başkanına tebliğ imkânı bulunmaması,

f) Düzenleme kurulu başkan ve üyelerinin tamamının veya başkan dahil en az yedisinin toplantı yerinde hazır bulunmadıklarının tesbiti veya toplantı yerine gelmiyeceklerinin kesin olarak anlaşılması,

Hallerinde, gerekli görülürse, alındı belgesi verilmiş olsa dahi, toplantı başlama saatinden geriye doğru 24 saatlik zaman içerisinde, tebligat şartı aranmaksızın, toplantı veya gösteri yürüyüşlerini yasaklamaya veya iki ayı geçmemek üzere ertelemeye yetkilidir."

18. 1593 sayılı Kanun'un somut müdahaleye dayanak maddeleri için Selma Atabey ([GK], B. No: 2021/38893, 27/9/2023) kararına bakılabilir (Selma Atabey, §§ 18-25).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 21/4/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

20. Başvurucu; açık alanda gerçekleştirilmesi planlanan yürüyüşün HDP tarafından yapılan çağrının hemen ardından, salgınla ilgili birçok kısıtlamanın kaldırıldığı bir dönemde, idarece hukuka aykırı biçimde tüm toplantı ve gösterilerin yasaklandığını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca, etkinliğin sosyal mesafe kurallarına riayet edilerek yapılmasının mümkün olmasına rağmen söz konusu yasağın yalnızca HDP tarafından gerçekleştirilmek istenen etkinliklere uygulandığını, aynı dönemde Cumhurbaşkanlığı tarafından miting ve açılış törenlerinin düzenlendiğini belirterek anılan nedenlerle ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Ayrıca başvurucu, Bölge İdare Mahkemesinin yalnızca derece mahkemesi kararına atıfla istinaf talebini soyut gerekçelerle reddettiğini belirterek gerekçeli karar hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Bakanlık görüşünde, toplantı özgürlüğünün kamu düzenine yönelik tehdit oluşturması

hâlinde, yetkili makamların bu tehditleri bertaraf edebilmek amacıyla müdahalede bulunabileceği, bu kapsamda alınan tedbirlerin olayın özellikleri ve gereklilikleri doğrultusunda değişiklik gösterebileceği ifade edilmiştir. Bakanlık, somut olayda yapılan müdahalenin yalnızca kamu düzenini sağlama amacıyla değil, aynı zamanda COVID-19 pandemisi sürecinde toplum sağlığının korunması amacıyla da gerçekleştirildiğini vurgulamış ve Türkiye'deki salgın sürecine ilişkin ayrıntılı bilgi sunmuştur. Ayrıca Bakanlık; yargı mercilerinin başvuruya konu olayları ilgili ve yeterli gerekçelerle değerlendirdiğini, bu nedenle müdahalenin demokratik toplum düzeninde gerekli olup olmadığının olayın koşulları gözönüne alınarak incelenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

B. Değerlendirme

22. Başvurucunun yukarıda belirtilen şikâyetlerinin özü, idarenin toplantıların ertelenmesine yönelik kararının hukuka aykırı olduğu ve bu nedenle planlanan yürüyüşün gerçekleştirilemediği iddiasına ilişkindir. Bu sebeple başvurucunun şikâyetlerinin bir bütün olarak toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

23. Anayasa'nın "Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı" başlıklı 34. maddesi şöyledir:

"Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

25. Başvurucunun gerçekleştirmek istediği etkinliğin idarenin yasaklama kararı nedeniyle engellendiği, dolayısıyla toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına müdahalede bulunulduğu kabul edilmelidir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

26. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

27. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olma şartlarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

(1) Genel İlkeler

28. Hak ya da özgürlüklere bir müdahale söz konusu olduğunda öncelikle tespiti gereken husus, müdahaleye yetki veren bir kanun hükmünün mevcut olup olmadığıdır. Anayasa'nın 34. maddesi kapsamında yapılan bir müdahalenin kanunilik şartını sağladığının kabul edilebilmesi için müdahalenin kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur (kanunilik şartına başka bağlamlarda dikkat çeken kararlar için bkz. Sevim Akat Eşki [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 36; Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 82; Hayriye Özdemir [2. B.], B. No: 2013/3434, 25/6/2015, §§ 56-61; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş. [GK], B. No: 2014/19270, 11/7/2019, § 35).

29. Bununla birlikte temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına ilişkin kanunların şeklen var olması yeterli değildir. Kanunilik ölçütü aynı zamanda maddi bir içeriği de gerektirmekte olup bu noktada kanunun niteliği önem kazanmaktadır. Kanunla sınırlama ölçütü sınırlamanın erişilebilirliğini, öngörülebilirliğini ve kesinliğini ifade etmekte, böylece uygulayıcının keyfî davranışlarının önüne geçtiği gibi kişinin hukuku bilmesine de yardımcı olmakta, bu yönüyle hukuk güvenliği teminatı sağlamaktadır (Halime Sare Aysal [GK], B. No: 2013/1789, 11/11/2015, § 62; Fatih Saraman [GK], B. No: 2014/7256, 27/2/2019, § 66; Turgut Duman, [1. B.], B. No: 2014/15365, 29/5/2019, § 67; Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, § 104).

30. Kanunun bu gerekliliklere uygun olduğunun söylenebilmesi için yeterince ulaşılabilir olması, vatandaşların belirli bir olaya uygulanabilir nitelikteki hukuk kurallarının varlığı hakkında yeterli bilgiye sahip olabilmesi, ayrıca ilgili normun keyfîliğe karşı uygun bir koruma sağlaması, yetkili makamlara verilen yetkinin genişliğini ve icra edilme biçimlerini yeterli netlikte tanımlaması gerekmektedir (Halime Sare Aysal, § 63; Fatih Saraman, § 67; Turgut Duman, § 68; Tamer Mahmutoğlu, § 105).

31. Hukukun kendisi -beraberinde getireceği idari pratiğin dışında- söz konusu işlemin meşru amacını da gözönünde tutarak keyfî müdahalelere karşı bireyi korumak için yetkili makamlara bırakılan takdir yetkisinin kapsamını yeterince açık bir şekilde göstermelidir. Diğer bir anlatımla hukuk sistemi, kamu makamlarına hangi koşullarda ve hangi sınırlar içinde müdahalelerde bulunma yetkisinin verildiğini açık ifadelerle ortaya koyacak nitelikte olmalı ve bu bağlamda ilgili müdahalenin muhataplarına müdahaleye zemin hazırlayan şartlar ile müdahalenin sonuçları açısından bir öngörüde bulunabilmeleri imkânı tanımalıdır (Halime Sare Aysal, § 64; Fatih Saraman, § 68; Turgut Duman, § 69; Tamer Mahmutoğlu, § 106).

32. Öte yandan hak ya da özgürlüğe müdahale eden kural belirli ölçülerdeki takdir alanını elbette uygulayıcıya bırakabilirse de bu takdir alanının sınırlarının da yeterli açıklıkta belirlenmesi ve kuralın öngörülebilirliği sağlayacak şekilde asgari bir kesinlik içermesi zaruridir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Halime Sare Aysal, § 65; Fatih Saraman, § 69; Turgut Duman, § 70; Tamer Mahmutoğlu, § 107).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

33. Somut olayda İstanbul İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulu , bazı siyasi parti ve sivil toplum kuruluşlarının eylem ve etkinlik düzenleyeceklerine ilişkin medyada yer alan haberler üzerine COVID-19 salgınına karşı genel sağlığın korunması amacıyla, il genelindeki tüm eylem ve etkinliklerin yasaklanmasına karar vermiştir. Kurul, yasaklama kararında toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına müdahaleye dayanak mevzuat hükümlerini açıklamamıştır (bkz. § 6). Bununla birlikte alınan kararda, belirtilen tedbirlere uymayanlara -suç teşkil eden fiiller dışında- 1593 sayılı Kanun'un ilgili maddeleri uyarınca işlem yapılacağı ve yaptırım uygulanacağı ifade edilmiştir. Yasaklama kararının hukuka uygunluğunu denetleyen Mahkeme ise müdahalenin kanuni dayanağının 2911 sayılı Kanun'un 17. ve 19. maddeleri ile Yönetmelik'in 23. maddesi olduğu tespitinde bulunmuştur (bkz. § 8). Bu durumda başvuruya konu olayda toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yapılan müdahalenin dayanağı olan kuralların kanunilik ölçütüne uygun olup olmadığı hususu ayrı bir önem kazanmaktadır.

34. Temel hak ve özgürlüklere yönelik kamusal müdahalelerde, kural olarak anılan müdahalenin kanuni dayanağının idarece açıkça ortaya konulması gerekir. Zira müdahalenin kanuni dayanağı, yapılacak yargısal denetimin kapsam ve sınırlarının belirlenmesi bakımından önemli bir unsurdur (bkz. § 31). Bununla birlikte müdahalenin kanuni dayanağının idarece açıkça gösterilmemiş olması, bireysel başvuru kapsamında yapılacak incelemede kanunilik şartı yönünden değerlendirme yapılmasına mutlak surette engel teşkil etmez. Nitekim Anayasa Mahkemesi; bireysel başvuruya konu müdahaleyi yalnızca idari işlem veya eylemin gerekçeleriyle sınırlı olarak incelememekte, aynı zamanda anılan müdahalenin denetimine ilişkin olarak yargı mercilerince ortaya konulan gerekçeleri de dikkate almaktadır. Dolayısıyla müdahalede bulunan kamu makamınca açık bir kanuni dayanak gösterilmemiş olsa dahi Anayasa Mahkemesi, yargısal denetim aşamalarında ortaya konulan gerekçeleri esas alarak müdahalenin kanunilik şartını sağlayıp sağlamadığını incelemektedir (birçok karar arasından bkz. Aklime Hanas ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/36970, 20/12/2023, § 26; Çağla Yolaşan Kurul [GK], B. No: 2021/29184, 27/9/2023, § 43; Selma Atabey [GK], B. No: 2021/38893, 27/9/2023, § 46).

35. Yargı merciinin, başvuruya konu idari işlemin hukuka uygun olduğuna dair gerekçesinde dayanak gösterdiği 2911 sayılı Kanun'un 17. ve 19. maddeleri uyarınca Valiliğin toplantı ve gösteri yürüyüşlerini erteleme veya yasaklama yoluyla müdahalede bulunabilmesinin şartları şöyledir :

- Kanun'un 17. maddesi yönünden;

i. Müdahalenin millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacını taşıması,

ii. Müdahalenin belirli bir toplantıya yönelik olması,

iii. Toplantının ertelenmesine/yasaklanmasına yönelik müdahalenin bir ayı aşmaması,

iv. Toplantının yasaklanmasına yönelik müdahale için suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlikenin mevcut olmasıdır.

- Kanun'un 19. maddesi yönünden;

i. Müdahalenin millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacını taşıması,

ii. Toplantının yasaklanmasına yönelik müdahalenin bir ayı aşmaması,

iii. Toplantının yasaklanmasının ile bağlı ilçelerin birinde veya birkaçında olması,

iv. Toplantının yasaklanmasına yönelik müdahale için suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlikenin mevcut olmasıdır.

36. Yukarıda görüldüğü üzere kanun koyucu, 2911 sayılı Kanun'un 17. maddesinde genel sağlığın korunması amacıyla sadece belirli bir toplantının ertelenmesini öngörmüşken, aynı Kanun'un 17. maddesinde belirli bir toplantının, 19. maddesinde ise tüm toplantıların yasaklanabilmesini, diğer meşru sebepler yanında suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması koşuluna bağlamıştır. Nitekim kanun koyucu, 4963 sayılı Kanun ile 19. maddeye eklenen "suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması" ibaresine ilişkin değişiklik gerekçesinde "toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının çağdaş ölçülerde kullanımının sağlanması ve kolaylaştırılmasının" amaçlandığı, bu nedenle de "toplantının yasaklanması, maddede belirtilen diğer unsurların yanında 'suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması' şartına bağlandığını" açıkça ifade etmiştir (bkz. §§ 12, 14). Ayrıca kanun koyucunun bu iradesi, kanun teklifi genel gerekçesi ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Raporu içeriğinden de anlaşılmaktadır (bkz. §§ 15-16).

37. Somut olayda idare, "yapılması planlanan yürüyüşler ile açık hava toplantısı, toplu karşılama ve uğurlama gibi eylem/etkinliklerin hastalığın yayılmasına neden olacağı öngörülerek müsaade edilmemesi", "il[deki] muhtemel eylemlere katılmak için hareket edecek grupların şehre giriş ve çıkışlarının kısıtlanması" ve "başka illerde yapılması planlanan eylem/etkinliklere il[den] katılım sağlayacak grup ve şahıslara izin verilmemesi" yönünde genel nitelikte bir yasaklama kararı vermiştir. İdarenin genel sağlığın korunmasını amaçlayan bu yasaklama kararında, "suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlikenin mevcut olduğuna" ilişkin herhangi bir değerlendirme veya somut açıklamaya yer verilmediği görülmektedir.

38. Oysa 2911 sayılı Kanun'un 17. maddesi, yalnızca belirli bir toplantının ertelenmesine ve bu müdahalenin de ancak "suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması" hâlinde yasaklanmasına imkân tanımaktadır. Buna göre tüm eylem ve etkinlikleri sınırlayan genel nitelikteki yasaklama şeklindeki kararın anılan madde kapsamında verilmesinin mümkün olmadığı anlaşılmaktadır.

39. Diğer yandan aynı Kanun'un 19. maddesi, tüm toplantıların yasaklanabilmesini ancak maddede belirtilen diğer şartların yanında suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlikenin mevcut olması koşuluna bağlamıştır. Ne var ki somut olayda, ne idare ne de yargı mercii açık ve yakın tehlikenin varlığına ilişkin herhangi bir açıklama yapmıştır. İdare, genel sağlığın korunması amacıyla tüm toplantıların yasaklanmasına karar vermiş; yargı mercii ise 2911 sayılı Kanun'un anılan maddelerine atıfla müdahalenin idarenin yetkisi kapsamında ve hukuka uygun olduğu sonucuna varmıştır. Dolayısıyla somut olayda açık ve yakın tehlikenin varlığına dair hiçbir husus ileri sürülmediğinden, ilgili Kanun maddesinin de bu şekilde bir müdahalenin kanuni dayanağı olamayacağı açıktır.

40. Bu açıklamaların ardından müdahalenin kanuni dayanağının ne olduğu konusuna gelindiğinde; her ne kadar yasaklama kararında müdahaleye dayanak mevzuat hükümleri açıkça belirtilmemiş ise de, anılan kararın 1593 sayılı Kanun kapsamında görev ve yetkileri düzenlenen İl Umumi Hıfzıssıhha Kurulu tarafından alınmış olması ve kararda öngörülen tedbirlere uymayanlar hakkında aynı Kanun çerçevesinde işlem yapılacağının ifade edilmiş olması gözönüne alındığında, söz konusu yasaklama kararının dayanağının 1593 sayılı

Kanun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

41. Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu Selma Atabey kararında 1593 sayılı Kanun'un 27., 72. ve 77. maddelerinin umumi hıfzıssıhha kuruluna il genelinde yapılacak tüm toplantı ve gösterileri erteleme şeklindeki müdahale yetkisi vermediğini değerlendirerek müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesi kapsamında emredilen kanunilik ölçütünü karşılamaması nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını ihlal ettiği sonucuna varmıştır. Kararda, il umumi hıfzıssıhha kurulunun -bulaşıcı ve salgın hastalığın mevcut olduğu dönemlerde- sadece 1593 sayılı Kanun'da yazılı tedbirlerin uygulanmasına yardımcı olabileceği açıklanmıştır. Ayrıca kanuni düzenlemede sınırlı olarak sayılan tedbirler arasında toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını sınırlandırmaya imkân tanıyan bir yetki olmadığı ve müdahale yetkisinin kullanımının sıhhat ve içtimai muavenet vekâletinin tasvibi şartına bağlı tutulduğunu belirtmiştir (ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Selma Atabey, §§ 43-53; farklı bağlamda benzer değerlendirmeler için bkz. Çağla Yolaşan Kurul, §§ 44-56). Somut olayda da bu değerlendirmelerden ayrılmayı gerektirir bir durumun olmadığı anlaşılmaktadır.

42. Sonuç olarak yukarıda açıklanan gerekçelerle idarenin tüm eylem ve etkinlikleri kapsayacak şekilde verdiği yasaklama kararının, Anayasa’nın 13. maddesinde açıkça öngörülen kanunilik ölçütünü karşılamadığı değerlendirilmiştir.

43. Başvuruya konu müdahalenin kanunilik şartını sağlamadığı anlaşıldığından söz konusu müdahale açısından diğer güvence ölçütlerine riayet edilip edilmediğinin ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

44. Açıklanan gerekçelerle, Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

VI. GİDERİM

45. Başvurucu; ihlalin tespiti, sonuçlarının ortadan kaldırılması ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

46. Yasaklama kararıyla engellendiği ileri sürülen yürüyüşün olay tarihi itibarıyla başvurucu bakımından özel bir anlam taşıdığı açıktır. Ancak olay tarihi sonrasında da söz konusu etkinliğin gerçekleştirilmesinin güncel ve özel bir anlam ifade ettiği başvurucu tarafından ileri sürülmediği gibi bu husus olayın niteliğinden de anlaşılmamaktadır. Dolayısıyla başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

47. Öte yandan yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa’nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Yılmaz AKÇİL'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer

taleplerin REDDİNE,

Ç. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul 14. İdare Mahkemesine (E.2020/825, K.2020/1879) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

Başvuru, siyasi parti olan başvurucunun düzenlemek istediği yürüyüşün yasaklanması nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Kararda, aralarında Halkların Demokratik Partisi (HDP) mensubu milletvekillerinin olduğu kişilerin milletvekilliğinin düşürülerek haklarında adli soruşturma başlatılarak tutuklanması protesto edilmek istenmiştir. Bu kapsamda yapılmak istenen yürüyüşe yönelik müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen kanunilik ölçütünü karşılamadığı değerlendirilerek başvurucunun Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü tarafından Covid-19 salgınının tüm dünyada yaygın bir şekilde insan sağlığını tehdit eder boyutlarda görülmesi üzerine pandemi ilan edilmiş; 13/3/2020 tarihinden itibaren de ülkemizde salgın hastalık olarak kabul edilmiştir. Hastalığın insanlar arasında solunum yoluyla ve kısa süreli temaslarda dahi bulaşımının hızlı olması nedeniyle, insanların bir arada bulunduğu kapalı veya açık ortamlarda, hastalığın azaltılması veya ortadan kaldırılması amacıyla pek çok değişik önlem ve tedbirler alınmıştır. Sokağa çıkma yasağı kararları, toplantı yapılmasının ertelenmesi ve yasaklanması, izin verilen toplantılarda uyulması gereken kurallar, maske takma zorunluluğu ve bu yasakları ihlal edenler hakkında 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 282. maddesi gereğince idari para cezası uygulanması da belirtilen tedbirlerden birisi olmuştur.

Koronavirüs (Covid-19) olarak bilinen solunum yolu bulaşıcı hastalığının yayılmasını önleme gayesiyle tüm ülke çapında olduğu gibi İstanbul'da da birtakım tedbirler alınmıştır. İstanbul Valiliği İl Umumi Hıfzısıhha Kurulu (Kurul) 14/6/2020 tarihinde salgına karşı genel sağlığı korumak maksadıyla il genelindeki tüm eylemler ve etkinlikleri Haziran ayının sonuna kadar erteleme kararı almıştır. Kararda tedbirlere uyulmaması hâlinde de 1593 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri uyarınca işlem yapılacağı da yer almıştır.

Başvuruya konu olayda; Kurul, Covid-19 salgını sebebiyle il sınırları içerisinde vatandaşların bir araya gelebileceği toplantı ve faaliyetleri yasaklamıştır. Başvurucunun kamuoyuna duyurduğu 5/6/2020-15/6/2020 tarihleri arasında Hâkkari ve Edirne'den Ankara'ya yürüyüş düzenleme planının ise yasaklama sebebiyle müdahaleye uğradığı görülmektedir.

Anayasa Mahkemesi, Anayasa’da temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması gibi

münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemiş olması gerektiğini ve anayasa koyucunun açıkça kanunla düzenlemesini öngördüğü konularda yasama organının temel kurallarını saptadıktan sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakmasının yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamayacağını kabul etmiştir (AYM, E.2014/133, K.2014/165, 30/10/2014; Mustafa Karakuş [GK], B. No: 2020/34781, 17/1/2023, § 63; Odeon Park Otel Turizm Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2021/3598, 27/2/2024, § 18). Bu bağlamda temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına yönelik kanuni düzenlemelerde kanun koyucu tarafından temel esaslar, ilkeler ve çerçeve belirlendikten sonra diğer ayrıntıların düzenleyici işlemlerle belirlenebileceği kabul edilmiştir (Mehmet Koray Eryaşa [2. B.], B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 63; Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 78; Odeon Park Otel Turizm Ticaret Ltd. Şti., § 19).

1593 sayılı Kanun’un 23. maddesinde, “Her vilayet merkezinde bir umumi hıfzıssıhha meclisi toplanır…”; 27. maddesinde “Umumi hıfzıssıhha meclisleri mahallin sıhhi ahvalini daima nazarı dikkat önünde bulundurarak şehir ve kasaba ve köyler sıhhi vaziyetinin ıslahına ve mevcut mahzurların izalesine yarayan tedbirleri alırlar. Sari ve salgın hastalıklar hakkında istihbaratı tanzim, sari ve içtimai hastalıklardan korunmak çareleri ve sıhhi hayatın faideleri hakkında halkı tenvir ve bir sari hastalık zuhurunda hastalığın izalesi için alınan tedbirlerin ifasına muavenet eylerler.”; 77. maddesinde ise “Sari ve salgın hastalıklardan birinin hüküm sürdüğü veya tehdit ettiği mahallerde Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaletinin tasvibiyle bütün umumi mahallerde vuku bulacak içtimalar tahdit veya menolunabilir…” kurallarına yer verilmiştir.

Başvuruda, bazı milletvekillerine yönelik adli ve idari uygulamaları protesto amacıyla düzenlenecek yürüyüşün yasaklanmasına ilişkin idari tedbirin kanuni dayanağını 1593 sayılı Kanun’un belirtilen hükümlerinin oluşturduğu anlaşılmaktadır. Müdahalenin dayanağı Kanun’un şeklî yönden kanun olduğunda ve Resmî Gazete'de yayımlanan anılan Kanun'un ilgili maddelerinin erişilebilir olduğunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Salgın hastalıkların tür ve özellikleri ile hastalığın görüldüğü her bir mahallin kendine özgü ihtiyaçları karşısında alınacak tedbirlerin de farklılık göstereceği kanun koyucu tarafından gözetilerek bunları durumun gereklerine göre belirleme yetkisi 1593 sayılı Kanun'la il/ilçe umumi hıfzıssıhha meclislerine bırakılmıştır. Başka bir ifadeyle 1593 sayılı Kanun’un 27. maddesinin salgın hastalıklara ilişkin alınacak tedbirleri belirleme konusunda idareye genel ve düzenleyici işlem yapma yetkisi veren bir çerçeve hüküm olduğu kabul edilmelidir. Ayrıca anılan Kanun’un 77. maddesinde salgın hastalığın hüküm sürdüğü veya tehdit ettiği yerlerde gerçekleştirilecek toplantıların sınırlandırılabileceğine veya yasaklanabileceğine ilişkin açık bir hükme de yer verilmiştir. Başka bir anlatımla salgın hastalıkla mücadele kapsamında başvurulacak idari tedbir türlerinden birisinin de toplu etkinliklerin kısıtlanması veya yasaklanması olduğu kanunda herhangi bir tereddüde yer bırakmayacak biçimde açık ve net olarak düzenlenmiştir.

İlk derece mahkemesince incelenen dava konusu işlemde, 1593 sayılı Kanun kapsamındaki tedbirlerin alındığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla başvuruya konu olayda, Kurul tarafından 1593 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerinin uygulanması sonucu gerçekleşen müdahalenin kanuni temel yönünden belirlilik ve öngörülebilirlik şartlarını sağladığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, müdahalenin genel sağlığın korunması meşru amacına dayandığı, salgın hastalığın yayılmasının önlenmesi gibi zorunlu bir ihtiyaca karşılık gelmesi nedeniyle demokratik toplum düzeninin korunmasında gerekli, alınan tedbirlerin salgının seyri ile

orantılı olduğu ve keyfilik oluşturmadığı kanaatine varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa’nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edilmediği düşüncesiyle, aksi yönde oluşan çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Yılmaz AKÇİL

MEHMET GÜVEN

B. No: 2022/81264 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/81264

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET GÜVEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/81264)

Karar Tarihi: 21/4/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 2/10/2026 - 33388

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Aydın AYGÜN

Başvurucu : Mehmet GÜVEN

Vekili : Av. Erinç ÇİNGİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, bir yerel televizyon kanalına yaptığı açıklamalar nedeniyle iş sözleşmesi feshedilen başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 1980 doğumlu olup 2018 yılından iş sözleşmesinin feshedildiği 18/5/2021 tarihine kadar Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin (Belediye) Espark Eskişehir Park Bahçe Peyzaj Temizlik Anonim Şirketinde (işveren/Şirket) işçi statüsünde çalışmıştır.

3. Başvurucu, Belediyede çalışmaktayken Eskişehir TV kanalında sunulan bir programa konuk olarak katılmıştır. Söz konusu programdaki açıklamaları nedeniyle başvurucu hakkında gereğinin yapılması için Belediye İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı, Şirkete bildirimde bulunmuştur.

4. Başlatılan soruşturma kapsamında başvurucunun programda yaptığı açıklamaların kurum ve yöneticiler hakkında kurumun iç işleyişi ve işverenin yönetim hakkı ile ilgili uygunsuz ve karalayıcı konuşmalar olduğu tespit edilerek başvurucudan yaptığı açıklamalar kapsamında savunması yazılı olarak istenmiştir. Şirketin yaptığı tespitler şöyledir:

"a) 'Sağ görüşlü olduğum için, bana farklı davranıyorlar', 'İşveren olarak demokrasiyi yaşatmıyorlar', 'Adalet diyorlar ya buradan Ankara'ya yürüyorlar ya, ben de yürüyeceğim, bunlar değil miydi adalet isteyen' gibi siyasi ve ayrımcılık içeren sözler sarf ettiğiniz,

b) İfadenizde AKP İl Başkanlığı'na giderek kurumunuzu ve yöneticilerinizi şikayet edici sözler sarf ettiğiniz,

c) İşvereninizin yaptığı görev yeri değişikliğini gözdağı vermek, sürgün ve mobbing olarak nitelendirip 'Bana haksızlık yaptılar, sürgüne gönderdiler' diyerek alaycı bir şekilde 'göl manzaralı yere geldim' gibi ifadeler kullandığınız,

d) Konuşmaların devamında kurumunuzun yöneticilerine ve kurumsal kimliğine karşılık olacak şekilde 'İşçilerin karşına nasıl çıkacaksınız, yazık değil mi bu insanlara' şeklinde sözler sarf ettiğiniz,

e) 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında veri güvenliğini sağlamakla yükümlü olup, söz konusu yükümlülüğü yerine getirmeyerek kurumunuz yöneticileri ile yaptığınız toplantı konuşmalarını kamuya açık bir platformda paylaştığınız,

f) Birlikte çalıştığınız 500 civarı iş arkadaşınızı da kurumunuza karşı olumsuz bir şekilde kışkırtarak, dava açmaları konusunda çalışmalar yaptığınız,

g) Yöneticilerinizi adaletsizlik, yolsuzluk ve baskıcı olmakla suçlayarak 'Adaletsizlik ve yolsuzluk durdurulmazsa daha ileri gideceğim, başka programlara da çıkacağım' şeklinde ifadeler kullandığınız, işverenin yönetim hakkına ağır derecede müdahale teşkil eden bu sözlerin eleştiri maksadını aştığı, herkesin görebileceği bir mecrada bunların paylaşılma durumu söz konusu olduğu görülmektedir."

5. Başvurucunun iş akdi Şirketin Disiplin Kurulunun 18/5/2021 tarihli kararıyla feshedilmiştir. Anılan kararda başvurucunun konuk olarak katıldığı programda "Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Bürokratları ve iştiraklerinin yöneticileri hakkında iç işleyişi ve işverenin yönetim hakkı ile ilgili amaçsız ve karalayıcı şekilde konuşmaları" nedeniyle disiplin ceza cetvelinin 52. maddesi "sosyal medya ve benzeri yerlerde Kurum ve idare aleyhine küçük düşürücü, onur kırıcı vb. gibi paylaşım ve söylemde bulunmak" fiilinden dolayı iş akdinin- yargı kararındaki tespite göre geçerli nedenle- feshedildiği belirtilmiştir.

6. Başvurucu, feshin haksız ve geçersiz olduğu iddiasıyla işe iade talebiyle tespit davası açmıştır. Davanın görüldüğü Eskişehir 2. İş Mahkemesi (İş Mahkemesi) davanın kabulü ile feshin geçersizliğine ve başvurucunun işe iadesine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

" İş sözleşmesinin haklı yada geçerli nedene dayalı olarak feshedildiğine ilişkin ispat yükünün davalı işveren üzerinde olduğu, davalı işveren tarafından her ne kadar iş akdinin davacının 29/04/2021 tarihinde Eskişehir TV isimli programa konuk olması ve programda Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Bürokratları ve iştiraklerinin yöneticileri hakkında iç işleyişi ve işverenin yönetim hakkı ile ilgili amaçsız ve karalayıcı konuşmaları gerekçe gösterilerek iş akdi feshedilmiş ise de; davacının katıldığı TV programındaki konuşmalarının hakaret ve sataşma niteliğinde olmadığı, davacının iş yerindeki düzene ilişkin düşüncelerini ve eleştirilerini açıkladığı, davacının davranışının tek başına 4857 sayılı Yasanın 25. maddesi kapsamında haklı neden ağırlığında olmadığı, 4857 sayılı Yasanın 18. maddesi kapsamında yapılan değerlendirmede de söz konusu paylaşımların iş ilişkisinin devamını çekilmez kılacak nitelikte bulunmadığı, davacının yaptığı bu paylaşım nedeniyle işverenin işletmesel

menfaatlerinin zarar gördüğüne, çalışma düzeninin bozulduğuna ilişkin de bir delil bulunmadığı, buna göre davacının yaptığı paylaşımın işverene haklı bir nedenle fesih imkanı vermeyeceği gibi geçerli nedenle fesih imkanı da vermeyeceği anlaşılmakla davacının alt işveren bünyesindeki işine iadesine ve işe iadenin mali sonuçlarından davalıların müştereken ve müteselsilen sorumlu olduklarının tespitine karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

7. İşverenin istinaf talebinde bulunması üzerine dosyayı inceleyen Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) İş Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve davanın reddine karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi, feshin geçerli nedene dayandığını tespit etmiştir. Bu kapsamda programda sarf edilen sözlerin içeriği ve savunma dikkate alındığında başvurucunun siyasi kimliğini öne çıkardığını, işyerinde yaşananları bir parti il teşkilatına aktardığını, dava yoluyla hak arama olanağı varken ve bunu kullanma konusunda bilgi sahibi olduğu dosya kapsamıyla sabitken işverene savunma hakkı verilmeyen bir ortamdaki söylemlerinin geçerli nedenle feshe imkân verdiğini açıklamıştır. Gerekçenin ilgili kısmı şöyledir:

"[Davacının] 29/04/2021 tarihinde TV programında sarfettiği sözler nedeniyle 07/05/2021 tarihinde savunma için 10 gün süre verilerek savunmasının istendiği davacının 17/05/2021 tarihinde savunma verdiği, savunmasında TV programında sarf ettiği sözlere deyinmeyip iş ilişkisi sürecinde yaşadıklarını anlattığı, farklı siyasi görüşte olması nedeniyle ayrımcılığa uğradığını belirttiği, işverence rapor da alınarak 18/05/2021 tarihli Disiplin Kurulu kararı ile iş akdinin feshedildiği, davacının TV Programında sarf ettiği sözlerin içeriği ve savunması dikkate alındığında davacının siyasi kimliğini öne çıkardığı, işyerinde yaşananları bir parti il teşkilatına aktardığı, dava yolu ile hak arama olanağı varken ve bunu kullanma konusunda bilgi sahibi olduğu dosyaya sunulan kesinleşen işe iade kararı ile de sabitken işverene savunma hakkı verilmeyen bir ortamda yaptığı söylemler nedeniyle davalı işverence yapılan feshin geçerli nedene dayandığından davanın reddi gerekirken kabulü hatalıdır.

Sonuç olarak davalılar vekillerinin istinaf başvurularının kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılarak davanın reddine ilişkin aşağıdaki şekilde hüküm oluşturulmuştur."

8. Başvurucu, nihai kararı 6/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 4/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; TV programında sarf ettiği sözlerin iş akdinin feshine sebebiyet verecek nitelikte olmadığını, Yargıtayın yerleşik içtihadına göre sözlerinin eleştiri kapsamında kaldığını ancak istinaf dairesinin eksik incelemeyle hatalı karar verdiğini, feshin son çare olması gerektiği ilkesinin uygulanmadığını belirterek adil yargılanma hakkının, eşitlik ilkesinin ve ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, mevcut başvuruda başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvurucunun iddialarının yerel bir televizyon kanalına yaptığı açıklamalar nedeniyle iş sözleşmesinin feshedilmesine ve açtığı işe iade davasının reddedilmesine ilişkin işlemler bütününe yönelik olduğu görülmüştür. Bu kapsamda iş sözleşmesinin feshinin temeli ifade özgürlüğüne dayanmaktadır. Anayasa Mahkemesi her zaman ifade özgürlüğünün demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olduğunu, toplumun ilerlemesi ve her bireyin gelişmesi için gerekli temel şartlardan birini oluşturduğunu ifade etmiştir (Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 69; Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 34-36).

13. İfade özgürlüğüne yönelik negatif ve pozitif yükümlülükler arasındaki sınırların kesin biçimde tanımlanması ve birbirinden ayrılması her durumda mümkün değildir. Devlet için öngörülen negatif yükümlülükler, her durumda ifade özgürlüğüne keyfî surette müdahaleden kaçınmayı gerekli kılar. Pozitif yükümlülükler de bu hakkın korunmasını ve bireyler arası ilişkiler alanında olsa da ifade özgürlüğüne saygının güvencelerini sağlamaya yönelik olaya özgü tedbirlerin alınmasını zorunlu kılar (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Adnan Oktar (3) [2. B.], B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 32; Ömür Kara ve Onursal Özbek [2. B.], B. No: 2013/4825, 24/3/2016, § 46).

14. Başvurucunun iş sözleşmesi, Belediyenin bildirimi üzerine başlatılan disiplin soruşturması sonucunda feshedilmiştir. Belediyelerin kamu gücünü kullanan kurumlardan olduğu, dolayısıyla somut olayda kamu gücünü kullanan idarenin doğrudan müdahalesinin bulunduğu dikkate alındığında -başvurucu her ne kadar 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun hükümleri kapsamında istihdam edilse de- başvurunun devletin negatif yükümlülükleri bağlamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 104; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, § 113).

15. İfade özgürlüğü kişinin başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanmaması ve bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Çoğunluğa muhalif olanlar da dâhil olmak üzere düşüncelerin her türlü araçla açıklanması, açıklanan düşünceye paydaş sağlanması, düşünceyi gerçekleştirme ve bu hususta başkalarını ikna etme çabaları ve bu çabaların hoşgörüyle karşılanması çoğulcu demokratik düzenin gereklerindendir. Dolayısıyla toplumsal ve siyasal çoğulculuğu sağlamak, her türlü düşüncenin barışçıl şekilde ve serbestçe ifade edilmesine bağlıdır. Bu itibarla düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (Bekir Coşkun, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın, §§ 42, 43; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38). Bu nedenle başvuru ifade özgürlüğü kapsamında incelenmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Katıldığı TV programındaki açıklamaları nedeniyle iş sözleşmesi feshedilen başvurucunun ifade özgürlüğüne müdahalede bulunulmuştur. Müdahaleye dayanak olan 4857 sayılı Kanun'un 18. maddesinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı ve müdahalenin Anayasa’nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan başkalarının şöhret veya haklarının korunması meşru amacı kapsamında kaldığı anlaşılmıştır. O hâlde Anayasa Mahkemesinin yapması gereken, söz konusu müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine

uygunluğunu denetlemektir.

18. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (Bekir Coşkun, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın, §§ 70-72; AYM, E.2018/69, K.2018/47, 31/5/2018, § 15; AYM, E.2017/130, K.2017/165, 29/11/2017, § 18).

19. Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasına göre ifade özgürlüğünün sınırlandırılma nedenlerinden ve bu bağlamda ifade özgürlüğünü kullananların uyması gereken görev ve sorumluluklardan biri de başkalarının şöhret veya haklarının korunmasıdır. Bireyin şeref ve itibarı, kişisel kimliğinin ve manevi bütünlüğünün bir parçasını oluşturur ve Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasının korumasından faydalanır (İlhan Cihaner (2) [1. B.], B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 44). Devlet, bireyin şeref ve itibarına keyfî olarak müdahale etmemekle ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemekle yükümlüdür (Nilgün Halloran [2. B.], B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 41; Adnan Oktar (3), § 33; Bekir Coşkun, § 45; Önder Balıkçı [2. B.], B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 44).

20. Devletin söz konusu yükümlülüğünün yerine getirilip getirilmediğini denetlemek için Anayasa Mahkemesi, somut olaya benzer başvurulara ilişkin kararlarında kişilerin müdahale edilen ifade özgürlüğü ile söz konusu ifadeler nedeniyle sözlerin muhatabı olan kişilerin müdahale edilen şeref ve itibar hakları arasında adil bir dengenin gözetilip gözetilmediğini değerlendirmiştir (Nilgün Halloran, § 27; İlhan Cihaner (2), § 49). Anayasa Mahkemesi, böyle bir dengenin kurulabilmesi için açıklanan düşüncelerin tamamının bağlamından koparılmaksızın olayın bütünselliği içinde değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir (Nilgün Halloran, § 52; Önder Balıkçı, § 45).

21. Kamu gücünü kullanan bir kurumda veya özel bir firmada işçi statüsünde çalışan bir işçiden işveren ile arasındaki ilişkide ahlak ve iyi niyet kuralları çerçevesinde hareket etmesi beklenir ve bu bağlamda meslek sırlarının açıklanması veya işverenin şeref ve itibarına yapılacak bir saldırı haklı fesih nedeni sayılarak meşru kabul edilebilir. Bununla birlikte Anayasa'nın 26. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğünden herkes gibi işçiler de yararlanır. İfade özgürlüğünün sağladığı güvence, yerine getirilen görevle bağlantılı şekilde genel olarak işçilerin işverenleri hakkında yaptıkları beyanları da kapsamaktadır (bazı farklılıklarla birlikte bkz. İlter Nur [2. B.], B. No: 2013/6829, 14/4/2016, § 26).

22. İşverene karşı sadakat yükümlülüğü içinde bulunan işçi, dürüstlük ve ihtiyat kaidelerine uygun hareket etmelidir. İşveren tarafından başkaları ile paylaşılmayan bilgilere sahip olduklarında işçilerin ifade özgürlüklerini kullanırken daha hassas davranmaları beklenir. Söz konusu yükümlülük çerçevesinde somut olayda başvurucunun ifade özgürlüğü ile işverenin şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir dengenin gözetilip gözetilmediğinin değerlendirilmesi gerekir.

23. Söz konusu değerlendirmelerde yargı makamlarının belirli bir takdir yetkisi vardır ancak bu takdir payı, Anayasa Mahkemesinin denetimindedir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi, bir kısıtlamanın ifade özgürlüğü ile bağdaşıp bağdaşmadığı hususuna karar vermede yetki sahibi olan iç hukuktaki son mercidir (Sinan Baran [1. B.], B. No: 2015/11494, 11/6/2018, § 37).

24. Anayasa Mahkemesinin görevi, bu denetimi yerine getirirken derece mahkemelerinin yerini almak değildir fakat söz konusu yargı mercilerinin takdir yetkilerini kullanarak verdikleri kararların Anayasa'nın 26. maddesi açısından doğruluğunu denetlemektir.

Anayasa Mahkemesi, başvuru konusu olan müdahalenin gözetilen meşru amaçla orantılı olup olmadığını ve bunu haklı göstermek için ulusal makamlar tarafından ortaya konan gerekçelerin ilgili ve yeterli görünüp görünmediğini tespit edebilmek amacıyla söz konusu müdahaleyi davanın bütününe bakarak değerlendirecektir (Sinan Baran, § 38).

25. Başvurucunun iş sözleşmesi "sosyal medya ve benzeri yerlerde Kurum ve idare aleyhine küçük düşürücü, onur kırıcı vb. gibi paylaşım ve söylemde bulunmak" gerekçesiyle disiplin ceza cetvelinin 52. maddesi gereğince feshedilmiştir. İş Mahkemesi feshin geçersiz olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne ve başvurucunun işe iadesine karar vermekle birlikte Bölge Adliye Mahkemesi feshin 4857 sayılı Kanun'un 18. maddesi gereğince geçerli olduğu kanaatiyle davanın reddine karar vermiştir. O hâlde neticeten başvurucunun iş sözleşmesi geçerli nedenle fesih kapsamında feshedilmiştir.

26. 4857 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle, belirsiz süreli iş sözleşmelerinin işveren tarafından feshinde geçerli bir neden bildirme zorunluluğu getirilmiştir. Söz konusu hükümde geçerli nedenlerin neler olabileceği madde metninde sayılmıştır. İşveren tarafından iş sözleşmesinin feshi için ya işçinin yeterliliğinden ve davranışlarından kaynaklanan ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir nedenin işveren tarafından gösterilmesi gerekmektedir. Hükmün gerekçesinde de işbu hüküm gereği iş sözleşmesinin feshi için işçinin davranışlarının iş görme borcunu ciddi biçimde olumsuz etkilemesi, iş görme borcunu gerektiği biçimde yerine getirmesine olanak vermemesi, iş ilişkisinin sürdürülmesinin işveren açısından makul ölçülerde beklenememesi gerektiği ifade edilmiştir. Hükme göre bir davranış ancak işyerinde olumsuzluklara yol açması hâlinde geçerli sebep sayılabilir. İşçinin davranışlarının işyerindeki üretim ve iş ilişkisi sürecine olumsuz bir etkisi yoksa bu davranışların iş sözleşmesinin feshinde geçerli bir neden olarak gösterilmesi mümkün değildir (Kasim Çiftçi ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/33243, 4/7/2022, § 35; Ayhan Deniz ve diğerleri [GK], B. No: 2019/10975, 14/6/2023, § 42).

27. Bu kapsamda işçinin ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan davranışları geçerli fesih nedenlerinden biridir. Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan hâllerden biri de işçinin işveren veya aile üyelerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak sözler sarf etmesidir. Bu hâlin söz konusu olması ancak işveren veya aile üyelerinden birine (veya işveren vekiline) eleştiri sınırını aşan ve hakaret boyutunda olan sözlerin söylenmesidir. Bununla birlikte Anayasa'nın 26. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğünden herkes gibi işçiler de yararlanır. İfade özgürlüğünün sağladığı güvence, yerine getirilen görevle bağlantılı bir şekilde genel olarak işçilerin işverenleri hakkında yaptıkları beyanları da kapsamaktadır (bazı farklılıklarla birlikte bkz. İlter Nur, § 26) ancak işverene karşı sadakat yükümlülüğü içinde bulunan işçi, ahlak ve iyi niyet kurallarına uygun hareket etmelidir. Bu kapsamda somut olayda başvurucunun ifade özgürlüğü ile işverenin şeref ve itibarının korunması hakkı arasında adil bir dengenin gözetilip gözetilmediği değerlendirilmelidir.

28. Başvurucu; katıldığı televizyon programında kendisinin siyasi görüşü nedeniyle haksızlığa uğradığını, işyerindeki çalışma biriminin değiştirildiğini, bu haksızlıklara sessiz kalmayacağı anlamına gelen açıklamalarda bulunmuştur. Dosya kapsamından başvurucunun daha önce de iş sözleşmesinin feshedildiği ve yargısal sürecin sonunda işe iadesine karar verildiği görülmektedir. Başvurucunun açıklamalarında yer verdiği değerlendirmelerin daha önceden yaşadığı süreçlere dair olduğu anlaşılmıştır. İlk derece mahkemesi; başvurucunun açıklamalarının hakaret ve sataşma niteliğinde olmadığını, işyerindeki düzene ilişkin eleştiriler niteliğinde olduğunu tespit etmiştir. Bu kapsamda anılan açıklamaların iş ilişkisinin devamını çekilmez kılmadığına, dolayısıyla başvurucunun söz konusu ifadelerinin

iş akdinin feshi için haklı veya geçerli neden oluşturmayacağına karar vermiştir.

29. Bölge Adliye Mahkemesi ise başvurucunun açıklamalarında siyasi kimliğini öne çıkardığı, uğradığını iddia ettiği haksızlıklar için dava yoluna başvurması gerekirken başka yöntemler tercih ettiği ve işverenin kendisini savunamayacağı bir ortamda bu açıklamaları yaptığı gerekçeleriyle feshin geçerli nedene dayandığı sonucuna ulaşmıştır ancak Bölge Adliye Mahkemesi işçinin hangi somut sözleşme yükümlülüğünü ihlal ettiğini ve iş barışının nasıl bozulduğunu yeterli düzeyde tespit etmemiş, işverenin zarar gören işletme menfaatlerinin neler olduğunu açıklamamıştır. Bölge Adliye Mahkemesi soyut ve genel bir gerekçeyle başvurucunun savunmasında ve açıklamalarında siyasi kimliğini öne çıkardığı tespitinde bulunarak karar vermişse de başvurucunun açıklamalarının hangi surette iş sözleşmesi ile güdülen amacı tehlikeye sokacak özellikleri olduğunu gerekçesinde belirtmemiştir.

30. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde başvurucunun söz konusu açıklamalarının 4857 sayılı Kanun'un 18. maddesinde yer alan işçinin davranışlarından kaynaklı geçerli sebepler kapsamında değerlendirilmesine yönelik Bölge Adliye Mahkemesinin kararında başvuruya konu içeriklerin niteliklerini ve kullanıldıkları bağlamı, aynı zamanda söz konusu açıklamaların muhtemel etkilerini yeterli derecede ve detaylı bir şekilde incelemediği sonucuna ulaşılmıştır.

31. Diğer yandan başvurucu, yerel bir televizyon kanalında yaptığı açıklamalardan dolayı oldukça ağır bir sonuçla karşılaşmış ve işini kaybetmiştir. Karşılaşılan ağır sonuç nedeniyle Yargıtayın geliştirdiği ölçütlere göre feshin son çare olması prensibinin bu tür davalarda uygulanmasının temel hak ve özgürlüklerin korunması için hayati önemde olduğu açıktır. Zira son çare olduğu gösterilmeden temel hak ve özgürlüklerini kullanan işçilerin iş sözleşmelerinin feshedilmesi söz konusu işçiler ve diğerleri üzerinde caydırıcı bir etkiye neden olacaktır. O hâlde bir iş sözleşmesinin feshinin temel hak ve özgürlüklerin ihlaline neden olmaması için iş ilişkisinin devam ettirilmesini imkânsız kıldığı değerlendirilen ve doğrudan en ağır yaptırıma bağlanmış olan bu sebeplerin işverence ve daha sonra denetleme yapan yargı mercilerince hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde ortaya konulmuş olması gerekir (benzer değerlendirmeler için bkz. Kardelen Yoğungan ve Sonay Tezcan [2. B.], B. No: 2018/24097, 2/5/2023, § 63; Ayhan Akyüz ve diğerleri [1. B.], B. No: 2018/6851, 10/5/2023, § 45). Buna karşın başvurucunun iş sözleşmesinin sonlandırılmasında feshin son çare olması prensibinin değerlendirilmediği görülmüştür. Anayasa Mahkemesi daha hafif giderim yolları izlenmeksizin doğrudan iş sözleşmesinin feshedilmesinin kaçınılmaz olduğunun gösterilemediğini değerlendirmiştir (benzer değerlendirmeler için bkz. Ayhan Akyüz ve diğerleri, § 46).

32. Tekrar ifade etmek gerekirse işverenlerin çalıştırdığı işçilerin verimli şekilde iş görmeleri ve önceden saptanmış nesnel kurallara sadakat göstermeleri konusunda beklenti içinde olmalarının haklı bir gerekliliğe dayandığını belirtmek gerekir zira işin veriminin düşmesine veya işveren ile olan güven ilişkisinin ciddi şekilde zedelenmesine işçinin yol açtığı durumlarda işverenin menfaatinin etkileneceği açıktır. Dolayısıyla yasal düzenlemelerin ve işverenin belirlediği kurallar çerçevesinde devam eden iş ilişkisinin meşru nedenler ortaya çıktığında bozulması ve sona erdirilmesi olağan bir durumdur (C.A. (3), § 123).

33. Yapılan açıklamalar ışığında Bölge Adliye Mahkemesi ifade özgürlüğü ile şeref ve itibarın korunması hakkı arasında bir denge kurmaya çalışmamış, yalnızca soyut bir

değerlendirmeyle söz konusu ifadelerin geçerli nedenle fesih sebebi oluşturduğunu kabul etmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik olduğunu gösteremediği gibi başvurucunun iş akdinin feshedilmesi şeklindeki müdahalenin başvurucuya orantısız bir külfet yüklediği sonucuna ulaşılmıştır.

34. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

35. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve yargılama giderlerinin verilmesi talebinde bulunmuştur.

36. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesine (E.2022/1373, K.2022/2052) iletilmesi için Eskişehir 2. İş Mahkemesine (E.2021/959, K.2022/94) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. 664,10 TL başvuru harcı ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HARUN BAŞARAN

B. No: 2022/87695 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/87695

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HARUN BAŞARAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/87695)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Harun BAŞARAN

Vekili : Av. Enes Rasim KARAÇAM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Bingöl Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucunun müştekilerin ikametinden silah tehdidiyle eşyalarını alması şeklindeki eylemleri nedeniyle soruşturma başlatmıştır.

3. Olay yeri inceleme ekipleri müştekilerin ikametinde gerekli incelemeleri yaparak rapor düzenlemiştir. Düzenlenen raporda; çocuk odasının penceresinin açık ve üzerinde zorlama izlerinin olduğu, yatak odasının karıştırılmış vaziyette ve yatak üzerinde bir adet sarı saplı tornavidanın bulunduğu tespitlerine yer verilmiştir. Ayrıca yatak odasındaki çelik kasanın dış yüzeyinden ve bir karton kutu üzerinden vücut izleri tespit edilmiştir.

4. Bingöl Emniyet Müdürlüğü tarafından düzenlenen 20/6/2016 tarihli ekspertiz raporunda, olay yerinden elde edilen kâğıt çanta üzerinde yapılan incelemede herhangi bir vücut izi elde edilemediği tespit edilmiştir.

5. Bingöl Emniyet Müdürlüğü, olay yerinden elde edilen vücut izlerine yönelik 29/6/2016

tarihli ekspertiz raporu düzenlemiştir. Rapora göre olay yerinden elde edilen 2 vücut izinin mukayeseye elverişli olmadığı, bir adet vücut izinin müşteki M.B. isimli kişiye ait olduğu, diğer iki vücut izinin ise mukayeseye elverişli olmasına ve müştekilerden farklı bir kişiye ait olmasına rağmen veri tabanında yapılan incelemede kime ait olduğunun tespit edilemediği belirlenmiştir. Van Jandarma Kriminal Laboratuvarında yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 29/8/2016 tarihli uzmanlık raporunda da vücut izlerinin kime ait olduğu hususunda bir tespit yapılamamıştır.

6. Diyarbakır Kriminal Polis Laboratuvarında yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 23/9/2016 tarihli uzmanlık raporunda; olay yerinden elde edilen sarı saplı tornavida üzerinde kan lekesi bulunmadığı, sarı saplı tornavida üzerinden epitel hücre olabileceği değerlendirilerek alınan sürüntü örneğinin genetik incelemelere cevap vermediği tespit edilmiştir.

7. Başvurucu, soruşturma aşamasında savcı huzurunda, müdafi eşliğinde alınan ifadesinde suçlamayı kabul etmemiştir. Ayrıca ifade sırasında, hakkında suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan soruşturma yürütülen V.T. isimli kişinin kuyumcuya sattığı vav şeklindeki kolyeyi V.T.ye başvurucunun kendisinin mi sattığına yönelik soru yöneltilmiştir. Başvurucu; kendisine ait olan çeyrek altını V.T. isimli kişiye yaklaşık 3-4 ay önce kendisinin verdiğini, bunun dışında bir kolye veya başka bir şey vermediğini beyan etmiştir.

8. Hakkında suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan soruşturma yürütülen V.T. soruşturma aşamasında savcı huzurunda müdafi eşliğinde alınan ifadesinde; kuyumcuya sattığı kolyeyi başvurucudan almadığını, Mardin'e götürdüğü bir yolcudan ücret karşılığı aldığını, çeyrek altını ise başvurucudan aldığını beyan etmiştir.

9. Başsavcılık başvurucunun silahla yağma suçundan cezalandırılması talebiyle 17/2/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir.

10. İddianamede; başvurucunun mağdur F.B.ye silah doğrultup mağdurların evinden bir adet vav şeklinde kolye, bir adet altın alyans, bir adet altın kolye, bir adet altın küpe, bir adet kalın altın yüzük ve 3.500,00-4.000,00 TL parayı alarak uzaklaştığı, hakkında suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan soruşturma yürütülen V.T.nin suça konu çalınan altın kolyelerden birkaçını bir kuyumcuda bozdururken fark edildiği, V.T.nin suça konu kolyeleri başvurucudan aldığını söylediği, mağdur F.B.nin de kendisine silah doğrultan şahsın başvurucu olduğunu teşhis ettiği hususları gözönüne bulundurularak üzerine atılı suçu işlediği ileri sürülmüştür.

11. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Bingöl 1. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 6/3/2017 tarihinde duruşma hazırlığı işlemlerini yapmıştır. Tensip tutanağında müştekiler, sanık ve tanık M.B.nin beyanlarının alınması için gerekli usul işlemlerinin yapılmasına karar verilmiştir.

12. Birinci celsede başvurucu savunmasında; V.T. isimli kişiye çeyrek altın verdiğine dair ifadesinden dönmüş ve üzerine atılı suçlamayı kabul etmediğini beyan etmiştir. Hakkında suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan yargılama yapılan V.T. savunmasında; kuyumcuda bozdurduğu çeyrek altını başvurucudan aldığını, kuyumcuda bozdurduğu vav şeklindeki altını başvurucudan almadığını, suçlamayı kabul etmediğini beyan etmiştir. Mağdur M.B. beyanında; V.T. isimli kişinin vav şeklindeki kolyeyi kendisinin kuyumcuya sattığını söylediğini, kimden aldığını sorduğunda hiç düşünmeden başvurucunun

ismini söylediğini ifade etmiştir. Diğer mağdur F.B. ise alınan beyanında özetle; olay günü evde gördüğü silahlı kişinin eşkâl olarak huzurda bulunan başvurucuya çok benzediğini, kaş ve gözü ile vücut yapısı ve boyunun başvurucuya benzediğini ifade etmiştir.

13. Kuyumcuda çalışan tanık M.B. mahkeme huzurunda; iş yerine eşkâlini hatırlamadığı ve şu an mahkeme salonunda huzurda bulunup bulunmadığını söyleyemeyeceği bir şahsın geldiğini, bu kişinin vav şeklinde irice bir kolye ve toplu mavi boncuklu bir kolye bozdurduğunu, bu iki kolyenin fotoğrafını çekip müştekilere gönderdiğini ve onların da teşhis ettiğini beyan etmiştir. Bu celse Mahkeme, esas hakkındaki mütalaasını sunması için dosyayı Başsavcılığa tevdi etmiştir.

14. İkinci celse iddia makamı esas hakkındaki mütalaasını sunmuştur. Mahkeme başvurucunun nitelikli yağma suçundan 12 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

“...Sanıkların alınan savunmaları, mağdur ve tanık beyanları, mağdur [F.nin] sanık Harun'u [başvurucu] teşhisi, sanık [V.nin] ticari taksine ilişkin alınan PTS kayıtları, araştırma, görüntü inceleme ve yakalama tutanağı ile tüm dosya kapsamı itibariyle suçtan kurtulmaya yönelik olduğu, aralarında husumet bulunmadığı sanıklarca ikrar edilen mağdurların sanıklara iftira etmesini gerektirir bir nedenin olmadığı, sanık [V.nin] daha önceden aynı suçtan birlikte yargılandığı sanık Harun'dan aldığı eşyanın suç eşyası olduğunu bilememesinin mümkün olmadığı, kaldı ki mağdur Muhammed'e bu hususta ikrarda bulunduğu ancak bu durumun sanık [V.nin] yağma suçuna yardım eden yahut müşterek fail olarak iştirak ettiğini göstermediği, böylece sanıkların üzerlerine atılı nitelikli yağma ve suç eşyasının satın alınması suçunu işlediği...”

15. Başvurucu vekili Mahkemenin mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde özetle; teşhis işleminin usulüne uygun yapılmadığını, başvurucunun suçu işlediğini gösterir somut delil bulunmadığını, parmak izine ilişkin alınan ekspertiz raporunun başvurucunun suçu işlemediğini gösterdiğini, fazla ceza tayin edildiğini ileri sürmüştür. Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi (İstinaf Dairesi), 29/11/2017 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine temyiz kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir. İstinaf Dairesinin kararının gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

“...Sanık Harun [başvurucu] hakkında Anayasa Mahkemesi'nin, TCK'nın 53. maddesine ilişkin 2014/140 Esas ve 2015/85 Karar sayılı iptal kararının infaz aşamasında gözetilmesi olanaklı kabul edilmiş, Yağma suçunun, TCK’nın 149/1. maddesinin (a, b, d ve h) bentlerine aykırı biçimde, silahla, konutta, kendini tanınmayacak bir hale koyarak ve gece vakti işlenmesine karşın, 'b' bendinin değerlendirmeye esas alınmaması ve aynı Yasanın 61. maddesi uyarınca, temel ceza belirlenirken alt sınırdan uzaklaşılması gerektiği gözetilmeden yazılı biçimde hüküm kurulması aleyhe istinaf talebi bulunmadığından davanın yeniden görülmesi nedeni yapılmaması,

Eleştiri dışında mahkemenin kararında usule ve esasa ilişkin herhangi bir hukuka aykırılığın bulunmadığı, delillerde ve işlemlerde herhangi bir eksiklik olmadığı, ispat bakımından değerlendirmelerin yerinde olduğu,

Eylemlerin doğru olarak nitelendirildiği ve Kanunda öngörülen suç tiplerine uyduğu,

Cezaların kanuni bağlamda uygulandığı,

Anlaşıldığından, istinaf başvurusunda bulunan sanıklar müdafilerinin ileri sürdüğü nedenler

yerinde görülmemiş olmakla, 5271 sayılı CMK'nın 280/1-a maddesi uyarınca İSTİNAF BAŞVURUSUNUN ESASTAN REDDİNE…”

16. Başvurucu vekili, İstinaf Dairesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde; başvurucunun suçu işlediğini gösterir parmak izi, kamera kaydı gibi somut delil bulunmadığını, hakkaniyete aykırı olarak ceza verildiğini ileri sürmüştür. Yargıtay 6. Ceza Dairesi 6/7/2022 tarihinde temyiz isteminin esastan reddine karar vermiş ve karar kesinleşmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

“…Oluş ve dosya içeriğine göre, sanık hakkında nitelikli yağma suçundan kurulan hükümde herhangi bir isabetsizlik bulunmadığı anlaşılmıştır.

Ayrıca dosyada CMK'nın 289. maddesinde sayılan hukuka kesin aykırılık hâllerinin herhangi birinin varlığı da tespit edilememiştir.

Yapılan yargılamaya, dosya içeriğine göre, sanık hakkında nitelikli yağma suçundan kurulan hükümde ileri sürülen temyiz sebepleri yönünden bir isabetsizlik bulunmadığı anlaşılmakla, 5271 sayılı CMK'nın 302/1. maddesi uyarınca, sanık müdafiinin yerinde görülmeyen TEMYİZ İSTEMİNİN ESASTAN REDDİ ile tebliğnameye uygun olarak HÜKMÜN ONANMASINA…”

17. Başvurucu vekili, nihai kararı 16/8/2022 tarihinde öğrenmiş ve 13/9/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

18. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu, olay yerinden alınan parmak izi ve tornavida üzerinden alınan epitel hücre üzerinde inceleme yapılmadığına ve müşteki F.nin kendisini net bir şekilde teşhis etmediğine yönelik itirazlarına rağmen karar sonucuna etki edecek esaslı iddialara gerekçede yer verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

21. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

22. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini

toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

23. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

24. Somut olayda Mahkeme; mahkûmiyet kararında mağdur M.B.nin beyanını, mağdur F.B.nin beyan ve teşhisini, hakkında suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan yargılama yapılan V.T.nin aracının Plaka Tanıma Sistemi (PTS) kayıtlarını esas almıştır (bkz. § 14). Başvurucu ise suçu işlediğini gösterir parmak izi, kamera kaydı gibi somut delillerin bulunmamasına rağmen ceza verildiğini ileri sürmüştür (bkz. § 16).

25. Başvurucunun aşamalardaki itirazlarına göre ayrı ve açık yanıt verilmesini beklediği olgu, olay yerinden alınan parmak izi ile tornavida üzerinden alınan epitel hücre üzerinde inceleme yapılmasına ve F.B. isimli mağdurun başvurucuyu teşhisine ilişkindir.

26. Yağma suçundan yürütülen muhakeme sürecinde olay yerinden elde edilen bulgular üzerinde yaptırılacak kriminal inceleme sonucunda elde edilecek deliller, esasa etkili nitelikte önemli bir unsur olarak kabul edilmelidir. Yine ceza yargılamasında mahkûmiyete giden süreçte olayı bizzat yaşayan mağdurun sanığı duruşmada teşhis etmesi, esasa etki eden diğer önemli bir unsurdur. Kamera görüntüsünün bulunmadığı bir olayda, mağdurun olayın sanığını teşhis etmesinin daha da önemli hâle geleceği özellikle vurgulanmalıdır.

27. Somut olayda olay yerinden elde edilen vücut izlerinin kriminal raporu alınmış ve inceleme sonucunda bu izlerin kime ait olduğu hususunda bir tespit yapılamamıştır (bkz. § 5). Olay yerinden elde edilen sarı saplı tornavida üzerinde de gerekli kriminal inceleme yapılmış ve tornavida üzerinden epitel hücre olabileceği değerlendirilerek alınan sürüntü örneğinin genetik incelemelere cevap vermediği tespit edilmiştir (bkz. § 6). Bu şekilde muhakeme sürecinde olay yerinden elde edilen vücut izleri ve sarı saplı tornavida üzerinden elde edilen sürüntü örneği yargılama makamları tarafından dikkate alınmış, üzerinde gerekli uzmanlık incelemeleri yaptırılmış ve başvurucu aleyhine hükme esas alınmamıştır.

28. Kovuşturma aşamasında mağdur F.B., başvurucuyu aynı celsede birlikte hazır bulunduğu sırada teşhis etmiştir (bkz. § 12). Kamera görüntüsünün bulunmadığı, kriminal incelemelerden somut bir sonucun alınamadığı bir yargılamada; olayın mağdurunun başvurucuyu bizzat beraber hazır bulundukları celsede teşhis etmesinin Mahkemenin mahkûmiyet kararına esas alınması makul gözükmektedir.

29. Somut olayda mağdurların evinden alınan kolyenin başvurucuyla aynı yargılama dosyasında hakkında suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan yargılama yapılan V.T. isimli kişi tarafından kuyumcuda bozdurulması da önemli bir olgu olarak değerlendirilmelidir. V.T. isimli kişi; aşamalarda kuyumcuya sattığı kolyeyi başvurucudan almadığını, Mardin'e götürdüğü bir yolcudan ücret karşılığı aldığını ileri sürmüştür (bkz. § 8). Mahkeme gerekçeli kararında, V.T.ye ait ticari taksinin Mardin'e giriş çıkış yapıp yapmadığının tespiti amacıyla PTS kayıtlarını incelemiştir. Buna göre 2016 yılı içerisinde ticari taksinin 23/8/2016 tarihinde saat 13.51'de Diyarbakır Lice istikametinden Genç

ilçesine giriş yaptığı, bu veri dışında ticari taksinin ilçeye herhangi bir giriş çıkış kaydının bulunmadığı belirlenmiştir. Bu şekilde -yargılamanın bütünü gözönüne alındığında- esasa etki edebilecek nitelikte önemli bir olguya ilişkin savunmaların Mahkeme tarafından gerekçeli kararda somut verilerle karşılandığı görülmektedir.

30. Mahkemeler, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilse de (Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarını inceledikleri gerekçeli karardan anlaşılmalıdır. Somut olayda yargılamanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaların tartışılarak verilen kararda hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu görülmektedir. Kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararda, değerlendirme konusu hüküm ve gerekçesinin uygun bulunduğu dikkate alındığında gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlal olmadığının açık olduğu anlaşılmaktadır.

31. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

32. Başvurucunun; savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiği iddiasının Erol Aydeğer ([1. B.], B. No: 2013/4784, 7/3/2014, § 46) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun bulunması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZAFER ZAL

B. No: 2022/87743 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/87743

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZAFER ZAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/87743)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Zafer ZAL

Vekili : Av. Hamdi TURGUT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, istinaf kararında temyiz dilekçesinin gerekçeli olması gerektiğinin açıkça belirtilmemesine karşın gerekçeli temyiz dilekçesi verilmediğinden bahisle temyiz talebinin reddine karar verilmesinin mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Van Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucu hakkında devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma, askerî tesisleri tahrip, kasten adam öldürme, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'a muhalefet suçlarından soruşturma başlatmıştır.

3. Başsavcılık başvurucunun anılan suçlardan cezalandırılması talebiyle 8/3/2013 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede; başvurucunun PKK/KONGRA-GEL terör örgütü yöneticilerinin talimatları doğrultusunda hareket eden grubun içinde yer aldığı, maktullerin ölümü, mağdurların yaralanması ile sonuçlanan silahlı eyleme iştirak ettiği gözönünde bulundurularak üzerine atılı suçu işlediği ileri sürülmüştür.

4. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Hakkâri 1. Ağır Ceza Mahkemesinde görülmeye başlanmıştır. Yargıtay 5. Ceza Dairesi, kamu güvenliği nedeniyle yargılama dosyasının Vezirköprü Ağır Ceza Mahkemesine nakline karar vermiştir. Bu karar doğrultusunda yargılama dosyası Vezirköprü Ağır Ceza Mahkemesine (Mahkeme) gönderilmiştir.

5. Yargılama otuz dört celsede tamamlanmıştır. Mahkeme, başvurucunun terör örgütü faaliyeti çerçevesinde nitelikli kasten öldürme, nitelikli kasten öldürmeye teşebbüs, nitelikli kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, 6136 sayılı Kanun'un 12. maddesinin dördüncü fıkrası kapsamındaki ateşli silah ve mermileri taşıyıp kullanma suçlarından cezalandırılmasına karar vermiştir.

6. Başvurucu müdafii Mahkemenin mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 8. Ceza Dairesi (İstinaf Dairesi) 19/6/2020 tarihinde hükmün düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine temyiz kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir. İstinaf Dairesinin gerekçeli kararının ilgili kısmı şöyledir:

"…Kararın Dairemizce taraflara tebliğine, Yargıtay nezdinde TEMYİZ yasa yolu açık olmak üzere, kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde Dairemize veya başka yer Bölge Adliye Mahkemesi Ceza Dairesine veya herhangi bir Adli Yargı İlk Derece Ceza Mahkemesine dilekçe verilmesi veya zabıt katibine beyanda bulunulması, cezaevinde bulunanlar yönünden aynı süre içerisinde bulunduğu ceza infaz kurumuna beyanda bulunmak veya bu hususta bir dilekçe vermek suretiyle hükmün temyiz edilebileceğine dair, temyiz etmediği taktirde hükmün kesinleşeceği hususu da belirtilerek, 19/06/2020 tarihinde oybirliğiyle karar verildi…"

7. İstinaf Dairesinin gerekçeli kararı, başvurucu müdafiine elektronik tebligat yoluyla 18/7/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu müdafii İstinaf Dairesinin kararına karşı 13/7/2020 tarihinde temyiz başvuru dilekçesi sunmuştur. Dilekçesinde; verilen kararın usul ve kanuna aykırı olduğunu, aşamalarda verdikleri tüm beyan, savunma ve dilekçelerini tekrar ettiğini, ileride ayrıntılı beyanda bulunma hakkını saklı tuttuğunu ve açıklanan ve resen nazara alınacak nedenlerle usul ve kanuna aykırı kararın bozulmasını, temyiz incelemesinin duruşmalı yapılmasını talep etmiştir.

8. Yargıtay 3. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) 16/6/2022 tarihinde başvurucunun temyiz isteminin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"…sanık müdafiinin 13.07.2020 tarihli dilekçesinin temyiz sebeplerini içermediği anlaşıldığından, gerekçeli kararın 18.07.2020 tarihinde sanık müdafiine tebliğ edilmesine rağmen CMK'nın 295. maddesinde öngörülen 7 günlük süre içerisinde ya da sonrasında gerekçeli temyiz dilekçesinin verilmemiş olmasına nedeniyle temyiz talebinin CMK'nın 298. maddesi gereğince REDDİNE…"

9. Başvurucu vekili, nihai kararı 9/9/2022 tarihinde öğrenmiş ve 14/9/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Komisyon başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu, istinaf kararında temyiz dilekçesinin gerekçeli olması gerektiğinin açıkça

belirtilmemesine karşın gerekçeli temyiz dilekçesi verilmediğinden bahisle temyiz talebinin reddine karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunan başvurucu, bireysel başvuru formunda dile getirdiği itirazlarını yinelemiştir.

13. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa Mahkemesi, Hüseyin Volkan Kurt ([GK], B. No: 2019/42687, 8/3/2023) kararında süresi içinde temyiz sebeplerinin bildirilmediği gerekçesiyle başvurucunun temyiz talebinin reddine karar verilmesi hâlinde mahkemeye erişim hakkı kapsamında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede süresinde temyiz sebeplerini gösterir dilekçe sunmadığı gerekçesiyle temyiz talebinin reddine karar verilmesinin başvurucunun mahkemeye erişim hakkına ağır bir müdahale teşkil ettiğine, müdahalenin kanuni dayanağının ve meşru amacının bulunduğuna, temyiz talebiyle ilgili karar verilmeden önce temyiz sebeplerinin bildirilmemesinin sonuçları hakkında başvurucunun bilgilendirilmemesinin mahkemeye erişim hakkını güçleştirdiği ve başvurucuya aşırı külfet yüklediği için orantısız olduğuna karar vermiştir.

16. Süresinde temyiz sebeplerini gösterir dilekçe sunmadığı gerekçesiyle temyiz talebinin reddine karar verilmesinin başvurucunun mahkemeye erişim hakkına ağır bir müdahale teşkil ettiği açıktır. Bu ağır müdahale karşısında mahkemelerin birtakım tedbirleri/imkânları devreye sokması başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bu ağır müdahaleyi dengeleyebilir. Örneğin, temyiz talebiyle ilgili karar verilmeden önce temyiz sebeplerinin bildirilmemesinin sonuçları hakkında başvurucunun bilgilendirilmesi bu ağır müdahaleyi dengeleyecek niteliktedir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Hüseyin Volkan Kurt, § 56).

17. Somut olayda İstinaf Dairesi, temyiz için genel süre mahiyetindeki on beş günlük süre bakımından ihtarda bulunmuş ancak temyiz başvuru dilekçesinin gerekçeli olması gerektiğine ilişkin bir ihtar yapmamıştır (bkz. § 6). Diğer bir ifadeyle İstinaf Dairesi, temyiz sürecini bir bütün olarak değerlendirmemiş; temyiz dilekçesinin gerekçeli olması gerektiği konusunda başvurucuyu eksik bilgilendirmiştir.

18. Ceza Dairesi de temyiz kanun yolu açısından eksik bilgilendirme içeren bir karara yönelik olarak başvurucunun temyiz talebini temyiz sebeplerini içermediği gerekçesiyle reddetmiştir (bkz. § 8). Bu durumda Ceza Dairesinin bazı dengeleyici tedbirleri/imkânları devreye sokmaksızın başvurucunun temyiz talebini reddetmesinin mahkemeye erişim hakkını güçleştirdiği ve başvurucuya aşırı külfet yüklediği için orantısız olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Başvuruda mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden, kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun -makul sürede yargılanma hakkı dışında- adil yargılanma hakkının, aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin ihlal edildiği iddialarının kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

21. Başvurucunun; makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle; suç isnadına bağlı tutulduğu muhakeme süreci itibarıyla kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32) ve Mehmet Şimşek ([1. B.], B. No: 2018/10953, 22/7/2020) kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle; mahkûmiyete bağlı tutulduğu süreç yönünden kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Ç.Ö. ([GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018, §§ 36-39) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu; yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

25. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Makul sürede yargılanma hakkı dışındaki adil yargılanma hakkının, aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin ihlal edildiği iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Vezirköprü Ağır Ceza Mahkemesine (E.2016/72, K.2019/51) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET YALÇIN

B. No: 2022/95759 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/95759

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET YALÇIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/95759)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Mehmet YALÇIN

Vekili : Av. Songül KASIRGA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama (ne bis in idem) ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Başvurucu Hakkındaki İlk Yargılama Süreci

2. Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucu hakkında DEAŞ silahlı terör örgütüne üye olma ve 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'a muhalefet suçundan soruşturma başlatmıştır.

3. Kolluk görevlilerince tanzim edilen 5/5/2016 tarihli tutanakta; 5/5/2016 tarihinde yapılan ihbar üzerine başvurucunun yapılan üst aramasında 7,65 mm çapında, siyah kabzalı, siyah renkli, bir adet tabanca, tabancaya takılı bir adet şarjör ve şarjörün içinde üç adet fişek ele geçirildiği belirtilmiştir.

4. Başvurucu; soruşturma aşamasında emniyette müdafi hazır bulunmadan alınan 5/5/2016 tarihli ifadesinde üzerinden çıkan silahı C.Ö. isimli kişinin kendisine hediye olarak verdiğini, silahın şarjörün ve üç adet merminin muhafaza altına alınmasına rıza gösterdiğini, daha önce tehdit aldığı için silah taşıdığını, silahı herhangi bir olayda kullanmadığını ileri

sürmüştür.

5. Başvurucu soruşturma aşamasında emniyette müdafi huzurunda alınan 6/5/2016 tarihli ifadesinde; üzerinden çıkan silahı C.Ö. isimli kişinin kendisine verdiğini, can güvenliği için bu silahı aldığını, silahı aldığında şarjörünün içinde üç adet merminin bulunduğunu, silahı hiç kullanmadığını beyan etmiştir.

6. Başsavcılık, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma ve 6136 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan cezalandırılması talebiyle 9/5/2016 tarihli iddianameyi düzenlemiştir. İddianamede; başvurucuya ait dijital materyaller üzerinde yapılan incelemeye esas tanzim edilen bilirkişi raporunda örgütün faaliyetlerine ilişkin bir kısım fotoğrafların tespit edildiğini, silahlı terör örgütü DAEŞ'in çağrıları üzerine fikir ve amaçlarını benimseyerek örgütün amaçları doğrultusunda faaliyette bulunduğunu, başvurucunun üzerinden bir adet 6136 sayılı Kanun kapsamında olduğu anlaşılan tabanca ve üç adet merminin ele geçirildiğini gözönüne bulundurarak üzerine atılı suçu işlediğini ileri sürmüştür.

7. Yargılama tek celsede sonuçlanmıştır. Başvurucu savunmasında "Her ne kadar suça konu tabancayı bana [C.nin] verdiğini söylemişsem de silah bana dedemden kalmadır." şeklinde beyanda bulunmuştur. Mahkeme, başvurucunun silahlı terör örgütüne bilerek yardım etmeye teşebbüs suçundan 6 ay 7 gün hapis cezasıyla 6136 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan ise 10 ay hapis ve 500 TL adli para cezasıyla cezalandırılmasına temyiz kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesi şöyledir:

"...Kolluk kuvvetleri tarafından DEAŞ terör örgütünün ülkemize yönelik faaliyetlerinin ve olası terör eylemlerinin önlenebilmesi,ülkemiz/ilimiz üzerinden çatışma bölgelerine malzeme temin edilen mekânlarının takip edilmesi ve terör örgütüne eleman/militan teminine yardımcı olan faaliyetlerin engellenmesine yönelik yapılan çalışmalarda; Olay tarihinde il emniyet müdürlüğüne yapılan bir ihbar ile içinde sanıkların bulunduğu araçla ilgili şüpheli hareketlerin yapıldığı hususlarına ilişkin bildirimde bulunulması üzerine kolluk kuvvetleri tarafından anılan hususlara ilişkin çalışmalar yapıldığı, bu kapsamda yapılan çalışmalar doğrultusunda sanıklardan Mehmet YALÇIN'ın [başvurucu] üzerinden bir adet 6136 Sayılı yasa kapsamında olduğu anlaşılan tabanca ve üç adet merminin ele geçirildiği bu şekilde üzerlerine atılı suçları işlediklerinden bahisle cezalandırılmaları istemiyle kamu davası açılmıştır.

Sanıklardan Mehmet YALÇIN'a ait dijitaller üzerinde yapılan incelemeye esas tanzim edilen bilirkişi raporu incelendiğinde;anılan örgütün faaliyetlerine ilişkin bir kısım fotoğrafların varlığına ilişkin tespit yapılmıştır.

Sanıklardan [C.Ö.den] elde edilen dijital materyaller üzerinde yapılan incelemelerde anılan terör örgütü tarafından kullanıldığı anlaşılan TAUHİD kelimesinin bulunduğu anlaşılmıştır.

Sanık [C.Ö.] hakkında 6136 sayılı yasaya muhalefet suçundan kamu davası açılmış ise de; sanığın üzerine atılı suçlamayı kabul etmediği, olay yakalama tutanağında suça konu silağın diğer sanık Mehmet Yalçın'ın yapılan üst aramasında bulunması, toplanan deliller ve tüm dosya kapsamı nazara alındığında sanığın müsnet suçu işlediğine dair diğer sanığın atfı cürmi niteliğindeki beyanı dışında, sanığnı cezalandırılmasına yeter, her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmaması sebebiyle müsnet suç sabit olmadığından sanığın CMK'nun 223/2-e maddesi gereğince beraatine karar verilmiştir.

Sanıklar hakkında silahlı terör örgütüne üye olmak suçundan kamu davası açılmış ise de; Sanıkların siyasi, ideolojik, silahlı eğitim aldıklarına, terör örgütünün hiyerarşik yapısına

dahil olduklarına, kendilerine bir kod ismi aldıklarına bu şekilde DEAŞ terör örgütüne üye olduğuna dair iddia dışında cezalandırılmasına yeter kesin delil bulunmadığı ancak Gaziantep'de diğer sanıkla birlikte kiraladıkları araçla DEAŞ militanlarını sınırdan Suriyeye geçirmek üzere hazırlık yaparken eylemini tamamlayamadan yakalandıkları anlaşıldığından sanığın eyleminin silahlı terör örgütüne bilerek yardım etmeye teşebbüs suçunu oluşturduğu kanaatine varılmış ve sanıkların silahlı terör örgütüne bilerek yardım etmeye teşebbüs suçu sübuta ermiştir.

Bu itibarla; Sanıkların silahlı terör örgütüne bilerek yardım etmeye teşebbüs suçundan eylemlerine uyan yasa maddesinin asgari haddi esas alınarak cezalandırılmasına, sanıklar etkin pişmanlık göstermediğinden haklarında TCK'nun 221 maddesinin tatbikine yer olmadığına, sanıkların, hiyerjik yapısına dahil olmadığı terör örgütüne yaptığı yardımın niteliğine göre cezası TCK'nun 220/7-son cümle gereğince 2/3 oranında indirilmesine, sanıklara verilen ceza 3713 sayılı kanunun 5/1 maddesi gereğince yarı oranında arttırılmasına, sanıkların eylemi teşebbüs aşamasında kaldığından cezası TCK'nun 35/2 maddesi gereğince 3/4 oranında indirilmesine, sanıkların geçmişi, sosyal ilişkileri ve yargılama sürecindeki davranışları lehine takdiri hafifletici neden kabul edilerek 5328 Sayılı Yasa ile değişik 5237 Sayılı TCK'nun 62/1.maddesi gereğince cezasından takdiren 1/6 oranında indirilmesine, Sanık Mehmet Yalçın'a verilen hapis cezasının sanık daha önce kasıtlı suçtan mahkum olduğundan hakkında CMK 231 maddesinin uygulanmasına yer olmadığına, sanığın geçmişteki hali nazara alındığından yeniden suç işlemeyeceğine dair mahkemede olumlu kanaat hasıl olmadığından verilen cezanın TCK 51 md uyarınca ertelenmesine yer olmadığına karar verilmiş, Sanık [C.Ö.ye] verilen hapis cezasının süresi ve sanığın beyanı nazara alınarak sanık hakkında CMK'nun 231 maddesinin uygulanmasına oy birliğiyle karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur..."

8. Yargıtay 16. Ceza Dairesi, başvurucu müdafiinin öngörülen bir haftalık süre geçtikten sonra hükmü temyiz ettiği gerekçesiyle temyiz isteminin reddine karar vermiştir.

B. Başvurucu Hakkındaki İkinci Yargılama Süreci

9. Diğer yandan Başsavcılık, başvurucunun aynı olaya ilişkin 6136 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan cezalandırılması talebiyle 16/6/2016 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede; başvurucunun üzerinden tabanca, şarjör ve mermilerin ele geçirildiğini, alınan kriminal raporunda tabanca ve fişeklerin 6136 sayılı Kanun kapsamında taşınması ve bulundurulması yasak olduğunun tespit edildiği gözönüne bulundurularak üzerine atılı suçu işlediğini ileri sürmüştür.

10. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Gaziantep 19. Asliye Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Üç celse süren yargılama neticesinde Mahkeme, başvurucunun ruhsatsız ateşli silahlarla mermileri satın alma veya taşıma veya bulundurma suçundan 1 yıl hapis ve 600 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Sanıkların üzerine atılı 6136 sayılı yasaya aykırılık suçundan yapılan yargılamada, 05.05.2016 tarihli Tutanağa göre haber merkezinin [...] Kavşağında bulunan [...] Lokantası önünde [...] plakalı araç içerisindeki şahısların üzerinde silah olduğunu bildirmesi üzerine olay yerine gidildiği, sanık Mehmet Yalçın'ın [başvurucu] üzerinde yapılan aramada suça konu tabanca ve fişeklerin bulunduğu, sanığın soruşturma aşamasında alınan savunmasında suça konu silahı kendisine diğer sanık [C.Ö.] nün verdiğini beyan ettiği, sanık [C..] nin olay yerinde bulunmadığı, Adana Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğünün 16.05.2016 tarihli

Uzmanlık Raporuna göre suça konu tabancanın atışına mani herhangi bir mekanik arızası bulunmadığının, yapılan deneme ve mukayese atışlarında çap ve tipine uygun fişekleri patlattığının, suça konu fişeklerin çap ve tipine uygun silahlarda kullanılmak üzere imal edildiğinin, yapılan deneme atışlarında normal olarak patladıklarının, tabanca ve fişeklerin 6136 sayılı kanuna göre yasak niteliği haiz ateşli silah ve fişeklerden olduğunun tespit edildiği, sanık Mehmet'in alınan savunmasında silahın kendisine ait olduğunu, silahın dedesinden kaldığını, sanık [C..] nin kendisini şikayet ettiğini düşündüğü için önceki beyanında silahı ondan aldığını söylediğini, şimdiki beyanlarının doğru olduğunu beyan ederek suçu ikrar ettiği, diğer sanık [C..] nin ise suçlamayı kabul etmediği anlaşılmakla tüm dosya kapsamına göre sanık Mehmet'in ruhsatı bulunmayan ve 6136 sayılı yasaya göre yasak niteliği haiz tabanca ve buna ait fişekleri taşıyarak üzerine atılı suçu işlediği sabit olduğundan cezalandırılmasına…”

11. Başvurucu hakkında istinaf kanun yolu açık olmak üzere verilen mahkûmiyet kararının, istinaf edilmeden 7/12/2017 tarihinde kesinleştiğini gösterir kesinleşme şerhi düzenlenmiştir.

12. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 11/6/2020 tarihinde kararın kanun yararına bozulmasını talep etmiştir. Talebin ilgili kısmı şöyledir:

"...5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 223/7. maddesinde 'Aynı fiil nedeniyle, aynı sanık için önceden verilmiş bir hüküm veya açılmış bir dava varsa davanın reddine karar verilir.' hükmünün yer aldığı, dosya kapsamına göre; sanığın [başvurucu], 6136 sayılı Kanun’a muhalefet suçundan dolayı yapılan yargılama sonucunda, Gaziantep 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 30/06/2016 tarihli ve 2016/208 esas, 2016/318 sayılı kararı ile mahkumiyetine karar verilmiş olunması karşısında, sanığın aynı eylemi sebebiyle Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığının 16/06/2016 tarihli ve 2016/35029 soruşturma, 2016/13251 sayılı iddianamesi ile açılan mükerrer davanın, 5271 sayılı Kanun’un 223/7. maddesi gereğince reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmemiştir..."

13. Yargıtay 8. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) 4/10/2021 tarihinde, konusu ve tarafları aynı olan suçun iki ayrı davaya konu edildiğinden bahisle Mahkemenin mahkûmiyet kararının kanun yararına bozulmasına karar vermiştir. Ceza Dairesinin kararının gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

“ …Dosya kapsamına göre hükümlü Mehmet Yalçın [başvurucu] hakkında 05.05.2016 tarihinde, Emniyet Haber merkezinden […] kavşağında bulunan […] Lokantası önünde […] plakalı araç içerisinde silahlı 5 şahsın olduğunun bildirilmesi üzerine ekiplerce olay yerine gidildiği, şüpheli Mehmet Yalçın'ın üzerinden 1 adet [...] marka 7,65 mm çapında siyah kabzeli, siyah renkli, […] seri numaralı tabanca, 1 adet şarjör, 3 adet 7,65 mm çapında MKE ibareli mermi ele geçirildiği olayda; hükümlü hakkında 6136 sayılı Yasaya aykırılık suçundan 09.05.2016 tarihli iddianame ile dava açılarak Gaziantep 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 2016/208 Esas 2016/318 Karar 30.06.2016 tarihli kararı ile mahkumiyetine karar verilip kararın temyiz incelemesinde onanarak kesinleştiği, kanun yararına bozma istemine konu olan Gaziantep 19. Asliye Ceza Mahkemesince 2016/481 Esas, 2017/761 Karar sayılı dosyasında ise hükümlü hakkında 6136 sayılı Yasaya aykırılık suçundan, 16.06.2016 tarihli iddianame ile dava açılarak 2.10.2017 tarihinde hükümlünün cezalandırılmasına karar verildiği ve kararın istinaf edilmeksizin kesinleştiği anlaşılması karşısında;

5271 sayılı CMK.nın 223/7. maddesinde yer alan "aynı fiil nedeniyle, aynı sanık için önceden verilmiş bir hüküm veya açılmış bir dava varsa, davanın reddine karar verilir." hükmünün yer aldığı, Ceza Genel Kurulu'nun 13.04.2010 tarih 2010/1-9 Esas, 2010/83 sayılı kararında da vurgulandığı üzere; konusu ve tarafları aynı olan suçun iki ayrı davaya konu edilmesi halinde, daha sonradan düzenlenen iddianame ile açılan ikinci kamu davasının, aynı eylem nedeniyle açılan mükerrer dava niteliğinde olup açılan bu ikinci kamu davasının CMK.nın 223/7. maddesi gereğince reddine karar verilmesi gerektiği anlaşıldığından, kanun yararına bozma incelemesine konu edilen Gaziantep 19. Asliye Ceza Mahkemesinin 02.10.2017 tarihli ve 2016/481 Esas, 2017/761 sayılı kararında aynı fiil nedeniyle daha sonraki tarihli iddianameyle açılan ve temyiz edilmeden kesinleşen mükerrer davanın reddine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde mahkumiyet kararı verilmesi,

Yasaya aykırı ve Adalet Bakanlığı'nın Kanun Yararına Bozma istemine dayalı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının ihbarname içeriği bu itibarla yerinde görüldüğünden Gaziantep 19. Asliye Ceza Mahkemesinin 02.10.2017 tarihli ve 2016/481 Esas, 2017/761 sayılı kararının CMK'nın 309. maddesi uyarınca BOZULMASINA...”

14. Kanun yararına bozma sonrası dava, Mahkemede yeniden görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 21/9/2022 tarihinde açılan davanın mükerrer olduğu gerekçesiyle reddine karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

“...Sanık hakkında 6136 sayılı Yasaya aykırılık suçundan 09.05.2016 tarihli iddianame ile dava açılarak Gaziantep 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 2016/208 Esas 2016/318 Karar 30.06.2016 tarihli kararı ile mahkumiyetine karar verilip kararın temyiz incelemesinde onanarak kesinleştiği, kanun yararına bozma istemine konu olan Gaziantep 19. Asliye Ceza Mahkemesince 2016/481 Esas, 2017/761 Karar sayılı dosyasında ise hükümlü hakkında 6136 sayılı Yasaya aykırılık suçundan, 16.06.2016 tarihli iddianame ile dava açılarak 02.10.2017 tarihinde hükümlünün cezalandırılmasına karar verildiği ve kararın istinaf edilmeksizin kesinleştiği anlaşılmıştır.

Bilindiği üzere 5271 sayılı CMK.nın 223/7. maddesinde yer alan 'aynı fiil nedeniyle, aynı sanık için önceden verilmiş bir hüküm veya açılmış bir dava varsa, davanın reddine karar verilir.' hükmünün yer aldığı, Ceza Genel Kurulu'nun 13.04.2010 tarih 2010/1-9 Esas, 2010/83 sayılı kararında da vurgulandığı üzere; konusu ve tarafları aynı olan suçun iki ayrı davaya konu edilmesi halinde, daha sonradan düzenlenen iddianame ile açılan ikinci kamu davasının, aynı eylem nedeniyle açılan mükerrer dava niteliğinde olup açılan bu ikinci kamu davasının CMK.nın 223/7. maddesi gereğince reddine karar verilmesi gerektiği anlaşıldığından,

Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığının 16/06/2016 tarih ve 2016/13251 esas sayılı iddianamesi ile sanık Mehmet YALÇIN [başvurucu] hakkında 6136 sayılı yasaya aykırılıktan kamu davası açıldığı, suç tarihinin 05/05/2016 olduğu, yine aynı sanık hakkında Gaziantep 2. Ağır Ceza Mahkemesine açılan kamu davasının da 6136 sayılı yasaya muhalefet olduğu ve suç tarihinin 06/05/2016 olduğu, aynı olaya ilişkin mükerrir iddianame düzenlendiği zira her iki iddianamede olayın anlatımının aynı olduğu anlaşıldığından CMK.nun 223/7. maddesi gereğince davanın reddine dair aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur...”

15. Başvurucu hakkında verilen davanın reddi kararı, temyiz edilmeden 11/10/2022 tarihinde kesinleşmiştir.

16. Başvurucu, davanın reddi kararının kesinleşmesinin akabinde 20/10/2022 tarihinde

bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Komisyon tarafından başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

18. Başvurucu, daha önce yargılandığı eyleme ilişkin olarak yeniden bir yargılama sürecinin yürütülmesi nedeniyle aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

20. Başvurucunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesi yönünden incelenmiştir.

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

22. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek (7) No.lu Protokol'ün 4. maddesinde düzenlenen aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesi Anayasa'da açıkça düzenlenmemiştir. Anayasa Mahkemesi önceleri hukuk devleti ilkesinin temel ilkeleri arasında yer aldığını kabul ettiği bu ilkeyi Ünal Gökpınar ([GK], B. No: 2018/9115, 27/3/2019) kararında, hukuk devleti ve hukuki güvenlik ilkesi konusundaki kendi içtihadından hareketle ve bazı uluslararası hukuk metinlerine referansla Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının bir unsuru olarak görmüştür (Ünal Gökpınar, § 50).

23. Kişilerin haklarında yürütülen ve kesinleşen bir ceza yargılaması sürecinin ardından tekrar yargılanmamalarını veya cezalandırılmamalarını güvence altına alan aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesi ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki cezai süreçler yönünden hukuki güvenliğin sağlanması amaçlanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek (7) No.lu Protokol'de ayrı bir hak olarak düzenlenmesine rağmen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında bu ilkenin adil yargılanma hakkı ile bağlantılı özel bir güvence olduğu vurgulanmıştır. Bazı uluslararası sözleşmelerde de aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesi açık bir biçimde adil yargılanma hakkının bir güvencesi olarak kabul edilmiştir (Ford Otomotiv Sanayi A.Ş. [GK], B. No: 2019/40991, 23/3/2023, § 146; Ünal Gökpınar, § 49).

24. Anayasa Mahkemesi 4/11/2021 tarihli ve E.2019/4, K.2021/78 sayılı kararında konuya ilişkin uluslararası belgeleri de dikkate alarak aynı fiilden dolayı yeniden yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesini, hiç kimsenin ceza yargılamasında kesin/kesinleşmiş bir hükümle mahkûm edildiği ya da beraat ettiği bir fiilden dolayı ceza yargılaması kapsamında yeniden yargılanamayacağı veya cezalandırılamayacağı biçiminde tarif etmiştir. Söz konusu kararda bu ilkeye aykırılık sonucuna varılabilmesi için gerçekleşmesi gereken bazı koşullar ceza ile ilgili bir yargılama sürecinin olması, bu sürecin kesin/kesinleşmiş mahkûmiyet veya beraat hükmüyle sonuçlanmış olması, ceza ile ilgili bir yargılama sürecinin yeniden işletilmesi, farklı yargılama süreçlerinin aynı fiile ilişkin olması ve ilkenin istisnalarından birinin olmaması şeklinde sıralanmıştır (AYM, E.2019/4, K.2021/78, 4/11/2021, § 27; Ford

Otomotiv Sanayi A.Ş., § 147).

25. Birinci ve üçüncü koşul bakımından “ceza” ile ilgili yargılama süreçlerinin her durumda teknik olarak ceza yargılaması hukuku anlamında bir süreç olarak öngörülmüş olması şart olmayıp bu kavram anayasal anlamda özerk bir yoruma tabidir. Nitekim AYM norm denetimi ve bireysel başvuru kararlarında, Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerini yorumlayarak “ceza” kavramının idari vergi cezalarını da kapsadığını belirtmiştir (bkz. AYM, E.2019/16, K.2019/15, 14/3/2019, § 13; Ünal Gökpınar, §§ 54-56).

26. İkinci koşul bakımından mahkûmiyet ya da beraat hükmünden ne anlaşılması gerektiği AYM tarafından özerk olarak yorumlanmalıdır. Bu bağlamda aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin koruduğu menfaat, “ceza” yaptırımına bağlanmış olan bir eyleme ilişkin isnadın esası incelenerek kişinin cezai sorumluluğu hakkında olumlu ya da olumsuz verilmiş kesin/kesinleşmiş bir karardan sonra tekrar/yeniden yargılanmaması ve cezalandırılmamasıdır. Dolayısıyla özerk yorum çerçevesinde “ceza” olarak nitelendirilen bir yaptırıma ilişkin yargılamada delillerin değerlendirilmesi ve olguların tespiti sonrası kişinin ilgili suçu işlediği ya da işlemediği yönünden değerlendirme içeren bir kararın aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesi anlamında mahkûmiyet ya da beraat kararı olarak nitelendirilmesi gerekir. Bununla birlikte isnadın esası incelenmeden verilen, kişinin cezai sorumluluğuyla ilgili tespit içermeyen kararlar, örneğin zamanaşımı nedeniyle verilen düşme kararı ya da kovuşturmaya yer olmadığına dair karar söz konusu ilke kapsamında beraat kararı olarak nitelendirilemez (bkz. AYM, E.2019/4, K.2021/78, 4/11/2021, § 29).

27. İlk dört koşulun birlikte gerçekleşmesi hâlinde ilkeye aykırılık oluşur. Bununla birlikte uluslararası hukukta ilkeye istisna teşkil edebilecek bazı özel durumlar öngörülmüştür. Bunlar Anayasa’nın anılan ilke bağlamında yorumunda da dikkate alınmalıdır. Bu kapsamda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne Ek 7 No.lu Protokol'ün 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer verilen, Türk hukukunda kanunlarda kabul edilen yeni delil ortaya çıkması ve davanın sonucunu etkileyebilecek esaslı bir kusurun varlığı ilk iki istisnai durum olarak değerlendirilebilir. Üçüncü istisnai durum ise AİHM içtihatları ile geliştirilen (şeklen birden fazla olsalar bile) cezaya ilişkin süreçlerin bir bütünün parçaları olacak şekilde bağlantılı bir biçimde yürütülmesidir (AİHM, A ve B/Norveç [BD], B. No: 24130/11 ve 29758/11, 15/11/2016, § 130).

28. Diğer yandan kişi hakkında ikinci kez yürütülen yargılama sürecinde yargılama makamlarının mükerrerliğe ilişkin iddia ve itirazlara hızlı bir şekilde cevap vermesi, en kısa sürede yargılamanın mükerrer olup olmadığı hususunda değerlendirme yapması ve bu yöndeki karar mekanizmalarını işletmesi beklenmelidir. Bu bağlamda aynı fiile ilişkin olarak ikinci kez yürütülen kovuşturmada davanın mükerrer olduğunun tespitine ilişkin karar mekanizmalarının etkin bir şekilde işletilmesi, aynı fiilden dolayı yeniden yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin ihlal edilip edilmediği açısından önem arz etmektedir.

29. Aynı fiilden dolayı yeniden yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesi, hiç kimsenin ceza yargılamasında kesin veya kesinleşmiş bir hükümle mahkûm edildiği ya da beraat ettiği bir fiilden dolayı ceza yargılaması kapsamında yeniden yargılanamayacağını veya cezalandırılamayacağını ifade etmektedir. Mahkûmiyet ya da beraat hükmünden ne anlaşılması gerektiği ise ceza yaptırımına bağlanmış olan bir eyleme ilişkin isnadın esasının incelenerek kişinin cezai sorumluluğu hakkında olumlu ya da olumsuz verilmiş kesin veya kesinleşmiş bir kararın varlığı biçiminde anlaşılmaktadır. Başvuru konusu olayda Mahkeme,

başvurucunun daha önceden yargılandığı ve ceza aldığı aynı eyleme ilişkin olarak bu cezanın kesinleşmesinden sonra yeniden bir yargılama süreci yürüterek başvurucunun cezalandırılmasına karar vermiş ve bu kararın kanun yararına bozulması üzerine davanın reddine karar vermiştir. Başvurucu hakkında daha önceden yargılandığı ve ceza aldığı aynı eylem nedeniyle başlatılan ikinci yargılama sürecinde, mükerrerliğin tespitine ilişkin karar mekanizmaları etkin bir şekilde işletilmemiştir. Bu nedenle -somut olayın şartlarında- aynı fiil nedeniyle yeniden yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

30. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

31. Mahkeme tarafından verilen davanın reddine ilişkin kararın niteliği de gözetilerek ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

32. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında talebiyle bağlı olarak net 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

Ç. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RUŞEN ŞEN

B. No: 2022/96499 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/96499

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RUŞEN ŞEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/96499)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Ruşen ŞEN

Vekili : Av. Köksal YAVUZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; itiraz süresi dolduktan sonra karardan haberdar olan başvurucunun eski hâle getirme talebinin gerekçeli kararın tebliğine ilişkin tebligatın usulüne uygun olduğu gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/11/2022 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

5. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Bursa Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucu hakkında trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan soruşturma başlatmıştır.

8. Başsavcılık; soruşturma yürütülen suçun 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 250. maddesi uyarınca seri muhakeme usulü kapsamına girmesi nedeniyle seri muhakeme usulü hakkında ayrıntılı bilgilendirmede bulunulması ve sonrasında seri muhakeme usulünün uygulanmasının teklifi için 30/11/2021 tarihli çağrı kâğıdını, başvurucunun Merkezî Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) adresine tebligat çıkarmıştır. Tebligat sorgusu sonucunda başvurucunun adresinden taşınmış olması nedeniyle teslim edilmediği görülmüştür.

9. Başsavcılık tarafından çıkarılan tebligatın gönderildiği adresle başvurucunun soruşturma aşamasında alınan ifadesinde belirtilen adres aynıdır. Başvurucu ayrıca soruşturma aşamasında alınan ifadesinde hâlen belirttiği adreste ikamet ettiğini beyan etmiştir.

10. Başsavcılık, başvurucunun trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan cezalandırılması talebiyle 24/12/2021 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede, başvurucunun alkollü şekilde sevk ve idare ettiği araçla başkaca bir kişinin kullanmakta olduğu araca arkadan çarparak maddi hasarlı trafik kazasına neden olduğu gerekçesiyle üzerine atılı suçu işlediği ileri sürülmüştür.

11. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Bursa 1. Asliye Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme tarafından 10/1/2022 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Tensip tutanağında;

“1-CMK 251 md uyarınca basit yargılama usulünün uygulanmasına,

2-Sanık adına CMK 251 maddesindeki yazılı ‘tebliğ tarihinden itibaren 15 günlük süre içerisinde yazılı savunma dilekçesi sunabileceğine, yokluğunda duruşma yapılmaksızın dosya üzerinden karar verileceğine’ dair ihtaratı içeren meşruhatlı davetiye çıkartılmasına, davetiyeye iddianame, ihtarname, sicil kaydı ve CMK 231. Maddesinin eklenmesine”

3-Sanığın adli sicil kaydında bulunan ilamların ve kesinleşmelerinin UYAP sistemi üzerinden alınmasına," karar verilmiştir.

12. Mahkeme 25/2/2022 tarihinde basit yargılama usulü uyarınca duruşma yapılmaksızın başvurucunun trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçundan 7 ay 15 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli karar, başvurucunun soruşturma aşamasındaki ifadesinde belirttiği adreste bulunan babasına tebliğ edilmiştir. Tebligat mazbatasında, başvurucunun işte olması sebebiyle tebligatın aynı konutta bulunan babasına yapıldığı belirtilmiştir.

13. Başvurucu vekili 18/8/2022 tarihli dilekçesiyle eski hâle getirme talebinde bulunmuştur. Dilekçede özetle; yapılan tebligatlardan başvurucunun haberinin olmadığını, başvurucunun Hollanda’da çalıştığını ve ikamet ettiğini, Başsavcılık tarafından soruşturma aşamasında çıkarılan tebligatın adres değişikliği sebebiyle yapılamadığını, başvurucu ile ilgili adres araştırması yapılmadan Mahkeme tarafından aynı adrese çıkarılan tebligatın usulsüz olduğunu ileri sürmüştür.

14. Mahkeme 9/9/2022 tarihinde eski hâle getirme talebinin reddine dair ek karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“… Sanık hakkında mahkememizin basit yargılama usulü uygulanan 25/02/2022 tarih 2022/42 Esas ve 2022/241 karar sayılı ilamıyla 7 ay 15 gün hapis cezasına hükmolunduğu, gerekçeli kararın tebliğine ilişkin tebligatın usulüne uygun olduğu anlaşıldığından talebin reddine karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur…”

15. Başvurucu vekili 15/9/2022 tarihli dilekçesiyle ek karara itiraz etmiştir. Dilekçesinde özetle eski hâle getirme talebindeki gerekçeleri yinelemiştir.

16. Bursa 12. Ağır Ceza Mahkemesi 11/10/2022 tarihinde ek karara karşı yapılan itirazın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“…Mahkememizce yapılan incelemede; sanığın soruşturma aşamasında bildirdiği adrese seri muhakeme usulüne ilişkin tebligatın gönderildiği ve iade gelmesi üzerine iddianamenin düzenlenerek dava açılmasının hukuka uygun olduğu, mahkemece basit yargılama usulü için gerekli tebligatın yine sanığın belirttiği adrese TK 21. Maddesi gereği yapıldığı, her ne kadar sanığa yapılan ilk tebligatın mernis kaydı düşünülerek yapılması hukuka uygun olmasa da, mahkeme gerekçeli kararının sanığın bildirdiği adreste sanığın yakınına yapıldığı, gerekçeli kararın usulüne uygun tebliğ edilmiş olması sebebi ile kararın usulüne uygun kesinleştiği, itirazın süresinde yapılmadığı ve ileri sürülen iddiaların CMK 311. Maddesinde sayılan sebeplerden olmadığı anlaşılmakla itirazın reddine karar verilerek aşağıdaki karar ittihaz olunmuştur…”

17. Başvurucu vekili, nihai hükmü 24/10/2022 tarihinde öğrenmiştir.

18. Anayasa Mahkemesi, bir müzekkere ile Mahkemeden basit yargılama usulü tensip zaptının tebliğ edildiğine dair tebliğ mazbatasını istemiştir. Mahkeme, müzekkere cevabında ilgili tebligatta sadece iddianamenin tebliğ edildiğini belirtmiştir. Bahsedilen tebligat, başvurucunun soruşturma aşamasındaki ifadesinde belirttiği adrese çıkarılmıştır. Tebliğ mazbatasından muhatabın adreste bulunmaması nedeniyle tebligatın mahalle muhtarına teslim edildiği ve yakın komşusuna haber verildiği anlaşılmaktadır. Tebliğ mazbatasının üzerinde ayrıca tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde yazılı savunma dilekçesi sunabileceği, yokluğunda duruşma yapılmaksızın dosya üzerinden karar verileceği hususlarına dair ihtar bulunmaktadır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

19. 5271 sayılı Kanun’un "Kararların açıklanması ve tebliği" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"(1) İlgili tarafın yüzüne karşı verilen karar kendisine açıklanır ve isterse kararın bir örneği de verilir.

(2) Koruma tedbirlerine ilişkin olanlar hariç, aleyhine kanun yoluna başvurulabilecek hâkim veya mahkeme kararları, hazır bulunamayan ilgilisine tebliğ olunur.

(3) İlgili taraf serbest olmayan bir kişi veya tutuklu ise tebliğ edilen karar, kendisine okunup anlatılır."

20. 5271 sayılı Kanun’un "Kanun yollarına başvurma hakkı" başlıklı 260. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hâkim ve mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve bu Kanuna göre

katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır."

21. 5271 sayılı Kanun'un "Eski hâle getirme" başlıklı 40. maddesi şöyledir:

"(1) Kusuru olmaksızın bir süreyi geçirmiş olan kişi, eski hale getirme isteminde bulunabilir.

(2) Kanun yoluna başvuru hakkı kendisine bildirilmemesi halinde de, kişi kusursuz sayılır."

22. 5271 sayılı Kanun'un "Eski hâle getirme dilekçesi üzerine verilecek karar" başlıklı 42. maddesi şöyledir:

"(1) Süresi içinde usul işlemi yapılsaydı, esasa hangi mahkeme hükmedecek idiyse, eski hâle getirme dilekçesi hakkında da o mahkeme karar verir.

(2) Eski hâle getirme isteminin kabulüne ilişkin karar kesindir; reddine ilişkin karara karşı itiraz yoluna gidilebilir.

(3) Eski hâle getirme dilekçesi, kararın yerine getirilmesini durdurmaz; ancak, mahkeme yerine getirmeyi erteleyebilir."

23. 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun "Tebliğ imkansızlığı ve tebellüğden imtina" başlıklı 21. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kendisine tebligat yapılacak kimse veya yukarıdaki maddeler mucibince tebligat yapılabilecek kimselerden hiçbiri gösterilen adreste bulunmaz veya tebellüğden imtina ederse, tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veyahut zabıta amir veya memurlarına imza mukabilinde teslim eder ve tesellüm edenin adresini ihtiva eden ihbarnameyi gösterilen adresteki binanın kapısına yapıştırmakla beraber, adreste bulunmama halinde tebliğ olunacak şahsa keyfiyetin haber verilmesini de mümkün oldukça en yakın komşularından birine, varsa yönetici veya kapıcıya da bildirilir. İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır."

24. 7201 sayılı Kanun'un "Tebliğ imkansızlığı ve tebellüğden imtina" başlıklı 21. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Gösterilen adres muhatabın adres kayıt sistemindeki adresi olup, muhatap o adreste hiç oturmamış veya o adresten sürekli olarak ayrılmış olsa dahi, tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veyahut zabıta amir veya memurlarına imza karşılığında teslim eder ve tesellüm edenin adresini ihtiva eden ihbarnameyi gösterilen adresteki binanın kapısına yapıştırır. İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır."

25. 7201 sayılı Kanun'un "Aynı konutta oturan kişilere veya hizmetçiye tebligat" başlıklı 16. maddesi şöyledir:

"Kendisine tebliğ yapılacak şahıs adresinde bulunmazsa tebliğ kendisi ile aynı konutta oturan kişilere veya hizmetçilerinden birine yapılır."

2. Yargıtay Kararları

26. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun (Genel Kurul) 4/2/2021 tarihli ve E.2017/11-203, K.2021/29 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Yerel Mahkeme hükmünün, Özel Dairece sanığın lehine olacak şekilde bozulmasından sonra yapılan yargılamada, Yerel Mahkemece sanığın bilinen son adresi olan [...] adresine

çıkarılan Yargıtay bozma ilâmını ve duruşma gününü içerir ilk tebliğ işleminin usulüne uygun yapılmaması nedeniyle Yerel Mahkemece el yazısı ile önceki tebliğ işleminin iptal edildiği şerhi düşülerek aynı adrese çıkarılan ikinci tebligat evrakının, muhatabın [...] de çalışmadığından bahisle 30.05.2016 tarihinde merciine iade edildiği, sanığın da 01.06.2016 tarihinde "Mahkemenizin 2016/244 sayılı dosyasında bulunan Yargıtay ilamının adresimin 14 Aralık 2015 tarihinden bu yana değiştiği yeni adresim olan [...] adresime tebliğ edilmesini ve ifademin talimatla alınmasını arz ederim." şeklindeki dilekçesini verdiği ve bu dilekçenin aynı tarihte Yerel Mahkeme hâkimi tarafından havale edildiği göz önünde bulundurulduğunda; 1412 sayılı CMUK'nın 5320 sayılı Kanun'un 8. maddesi uyarınca karar tarihi itibarıyla uygulanması gereken 326. maddesinin 1 ve 2. fıkralarındaki açık düzenlemeye karşın bozma ilâmı ve duruşma gününü bildirir davetiyenin Yerel Mahkemece sanığın 01.06.2016 tarihinde bildirdiği en son adresine usulüne uygun tebligat yapılıp bozma ilâmından haberdar edilmesi ve aynı dilekçeyle ifadesinin talimatla alınmasını talep eden sanığa diyeceklerini bildirme olanağının sağlanması gerekirken, bu usulî zorunluluğa uyulmadan, yargılamaya devam edilerek yokluğunda karar verilmesi savunma hakkının kısıtlanması niteliğindedir..."

27. Yargıtay (kapatılan) 13. Ceza Dairesinin 5/2/2020 tarihli ve E.2019/13078, K.2020/1160 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...Sanığın yokluğunda verilen mahkeme kararının, sanığın savunmasında bildirdiği son adresi ile aynı olan Mernis adresine usulüne uygun tebliğ edildiği ve bu tebligat uyarınca kararın kesinleştirilerek infaza verildiği, her ne kadar sanık tarafından verilen 28.02.2014, 06.05.2014, 15.08.2014, 15.09.2014 tarihli eski hale getirme ve temyize ilişkin dilekçelerde tebligatın usulüne uygun olmadığı belirtilerek eski hale getirme ve temyiz talebinde bulunulmuş ise de; sanığın yokluğunda verilen hükme ait gerekçeli kararın, sanığın savunmasında bildirdiği son adresi ile aynı olan Mernis adresine tebliğe çıkartıldığı ve Tebligat Kanunu uyarınca usulüne uygun olarak 22.10.2013 tarihinde sanığın adreste bulunmaması sebebiyle aynı adreste oturan annesine tebliğ edildiği anlaşılmakla, eski hale getirme talebinin reddi ile sanığın CMUK'nun 310/1. maddesinde öngörülen bir haftalık süre geçtikten sonra hükmü temyiz ettiğinden, temyiz isteminin 5320 sayılı Yasanın 8/1. maddesi yollamasıyla 1412 sayılı CMUK'nın 317. maddesi uyarınca tebliğnameye uygun olarak REDDİNE..."

B. Uluslararası Hukuk

28. İlgili uluslararası hukuk kaynakları için bkz. Hüseyin Volkan Kurt [GK], B. No: 2019/42687, 8/3/2023, §§ 23-29.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

29. Anayasa Mahkemesinin 21/4/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

30. Başvurucu; soruşturma aşamasında tebligat çıkarılan adresin değişmiş olduğundan bahisle tebligatın iade edildiğini, Hollanda'da çalıştığını ve ikamet ettiğini, yargılama aşamasında gerekçeli karara ilişkin olarak adres araştırması yapılmadan soruşturma aşamasındaki aynı adrese tebligat çıkarılmasının usulsüz olduğunu, gerekçeli kararın usulüne uygun tebliğ edilmemesine bağlı olarak mahkûmiyet kararına karşı itiraz yoluna başvuru hakkının tanınmadığını ileri sürmüştür.

31. Bakanlık görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

B. Değerlendirme

32. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddialarının mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

33. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

34. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "...ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

35. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

36. Mahkeme kararlarının hukuka uygun olup olmadığına yönelik uyuşmazlığın çözümlenmek üzere bir yargı makamı önüne taşınması kanun yoluna başvurma olarak nitelendirilmektedir. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Adil yargılanma hakkı bir mahkeme kararına karşı üst yargı yollarına başvurabilmeyi güvence altına almamakla birlikte gerek suç isnadına bağlı yargılamalarda gerekse medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin yargılamalarda istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise bu kanun yolları yönünden de adil yargılanma hakkı kapsamındaki güvencelerin sağlanması gerekir (Hasan İşten [2. B.], B. No: 2015/1950, 22/2/2018, § 37).

37. Gerekçeli kararın usulüne uygun tebliğ edilmemesine bağlı olarak mahkûmiyet kararına karşı itiraz yoluna başvuruya ilişkin eski hâle getirme talebinin, gerekçeli kararın tebliğine ilişkin tebligatın usulüne uygun olduğu gerekçesiyle reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

38. Adil yargılanma hakkının görünümlerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı, mutlak

bir hak olmayıp bu hakkın sınırlandırılması mümkündür. Ancak mahkemeye erişim hakkına müdahalede bulunulurken Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen 13. maddesi gözönünde tutulmalıdır.

39. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

40. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

41. 5271 sayılı Kanun'un 42/1. maddesinde usul işleminin süresi içinde yapıldığı durumda esasa hükmedecek mahkemenin eski hâle getirme dilekçesi hakkında da karar vereceği düzenlenmiştir. Başvurucunun eski hâle getirme talebinin reddi kararının 5271 sayılı Kanun'un 42. maddesine dayandığı görülmektedir. Dolayısıyla somut olayda başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

ii. Meşru Amaç

42. Anayasa'nın 36. maddesinde, hak arama özgürlüğü güvence altına alınmıştır. Maddede, hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak bu hakların sınırlandırılması mümkün olabilir. Dava açma hakkının kapsamına ve kullanım koşullarına ilişkin bir kısım düzenlemenin hak arama özgürlüğünün doğasından kaynaklanan sınırları ortaya koyan ve hakkın norm alanını belirleyen kurallar olduğu açıktır. Ancak bu sınırlamalar Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olamaz (AYM, E.2015/96, K.2016/9, 10/2/2016, § 10).

43. Yargı kararlarının tabi kılınacakları bir kanun yolu incelemesi neticesinde ortadan kaldırılma ihtimalinin hukuk düzeni içerisinde sürekli olarak gündemde tutulması hukuki güvenlik ve istikrar ilkeleriyle bağdaşmaz. Yargılamaların sürüncemede kalmasını engellemek, uyuşmazlıkların mümkün olan en kısa süre içinde nihai çözüme kavuşturulmasını, hukuk âleminde etki ve sonuçlarını doğurması beklenen kesin hükmün bir an önce teminini sağlamak düşüncesiyle yargı kararlarına karşı üst mahkemeler nezdinde yapılması öngörülen kanun yolu başvuruları kanunlarla belli sürelere bağlanmıştır. Bu itibarla kanun yoluna başvurma hakkının belli bir süre koşuluna bağlanması, yukarıda belirtilen sakıncaları bertaraf ederek hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması gibi önemli ve meşru bir amaca hizmet eder (A.Ö. [2. B.], B. No: 2014/5225, 8/11/2017, § 42). Bu itibarla başvuru konusu olayda basit yargılama usulüne göre yapılan yargılama sonunda verilen hükme karşı itiraz kanun yoluna başvurmanın belirli bir süreye bağlanmasının meşru

amacının bulunduğu anlaşılmaktadır.

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

44. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı mutlak olmayıp sınırlamalara konu olabilir. Ancak Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi uyarınca anılan sınırlamaların mahkemeye erişimi imkânsız hâle getirmemesi ya da aşırı derecede zorlaştırmaması gerekir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen hukuki veya fiilî sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen, § 52).

45. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

46. Ölçülülük ilkesi, öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını ve bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Öngörülen tedbirin kişiyi olağan dışı ve aşırı bir yük altına sokması durumunda müdahalenin ölçülü olduğundan söz edilemez (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2012/102, K.2012/207, 27/12/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2015/43, K.2015/101, 12/11/2015; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38). Müdahalenin ölçülülüğü değerlendirilirken ilgili yasal düzenlemelerle birlikte somut olayın koşulları ve başvurucunun tutumu da gözönünde bulundurulmalıdır (Ahmet Ersoy ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/4212, 5/4/2017, § 50).

47. Yargısal başvuruların birtakım usul kurallarına tabi kılınması tek başına mahkemeye erişim hakkını zedelemez. Bununla birlikte yargısal başvuru usullerinin belirli ve öngörülebilir olması gerekir. Öte yandan mahkemeler kanun yollarına başvuru için getirilen koşulları uygularken kişilerin mahkemeye erişimlerini engelleyecek veya aşırı derecede zorlaştıracak ölçüde şekilcilikten kaçınmalıdır (Hasan İşten, §§ 45, 46).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

48. Somut olayda Mahkeme, gerekçeli kararın usulüne uygun tebliğ edildiği gerekçesiyle eski hâle getirme talebinin reddine karar vermiştir (bkz. § 14). Başvurucu; Hollanda'da çalıştığını ve ikamet ettiğini, Başsavcılık tarafından soruşturma aşamasında yapılan tebligatın adres değişikliği sebebiyle yapılamadığını, adres araştırması yapılmadan Mahkeme tarafından aynı adrese çıkarılan tebligatın usulsüz olduğunu ileri sürmüştür (bkz. §§ 13, 15). İtirazı inceleyen Mahkeme ise gerekçeli kararın sanığın bildirdiği adreste sanığın yakınına yapıldığı, dolayısıyla gerekçeli kararın usulüne uygun tebliğ edilmiş olması sebebi ile kararın usulüne uygun kesinleştiği, itirazın süresinde yapılmadığı gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiştir (bkz. § 16).

49. Başvurucunun kanun yolu incelemesi amacıyla üst mahkemelere taşımak istediği yargı kararından haberdar edildiği hususu herhangi bir tereddüte mahal bırakmayacak şekilde

açık ve net olarak görülmelidir. Dolayısıyla yetkili makamların kanun yolu başvurusuna konu yargı kararı hakkında muhatabını bilgilendirmek -keza yargı merciinin de kanun yolu incelemesi için öngörülen sürenin başlangıcına esas aldığı tarih itibarıyla başvurucunun incelemeye konu karardan haberdar olduğunu belirlemek- amacıyla her bir somut olayın özel koşullarının da gerektirdiği özeni gösterip göstermediğinin tespiti, mahkemeye erişim hakkına yönelik güvencelerin sağlanıp sağlanmadığının ortaya konulması bakımından önem arz etmektedir. (A.Ö. [2. B.], B. No: 2014/5225, 8/11/2017, § 47)

50. Mahkeme; iddianameyi içeren ve tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içerisinde yazılı savunma dilekçesi sunabileceği, yokluğunda duruşma yapılmaksızın dosya üzerinden karar verileceği hususlarına dair ihtar bulunan tebligatı başvurucunun soruşturma aşamasındaki ifadesinde belirttiği adrese çıkarmıştır. Tebliğ mazbatasından muhatabın adreste bulunmaması nedeniyle tebligatın mahalle muhtarına teslim edildiği ve yakın komşusuna haber verildiği anlaşılmaktadır (bkz. § 18). Bahsedilen tebligatın 7201 sayılı Kanun'un “Tebliğ imkansızlığı ve tebellüğden imtina” başlıklı 21. maddesinin (1) numaralı fıkrasına uygun şekilde tebliğ edildiği görülmektedir (bkz. § 23). Tebligat mazbatasında başvurucunun bu adresten sürekli ya da geçici olarak taşındığına veya yurt dışında ikamet ettiğine dair bir tespit yer almadığı vurgulanmalıdır.

51. Gerekçeli karar, başvurucunun soruşturma aşamasındaki ifadesinde belirttiği adreste bulunan babasına tebliğ edilmiştir. Tebligat mazbatasından başvurucunun işte olması sebebiyle aynı konutta bulunan babasına tebligatın yapıldığı anlaşılmaktadır (bkz. § 12). Bahsedilen tebligatın 7201 sayılı Kanun'un “Aynı konutta oturan kişilere veya hizmetçiye tebligat” başlıklı 16. maddesine uygun şekilde tebliğ edildiği görülmektedir. Tebligat mazbatasında başvurucunun bu adresten sürekli veya geçici olarak taşındığına veya yurt dışında ikamet ettiğine dair bir tespit yer almadığı vurgulanmalıdır. Ayrıca başvuru formunda; başvurucunun babasının gerçekte tebligat çıkarılan adreste ikamet etmediğine ya da tebliğ mazbatasındaki imzanın babasına ait olmadığına dair bir şikâyeti de bulunmamaktadır.

52. Ceza yargılamasının taraflarının yargılama sürecindeki adres değişikliklerini yargılama makamına bildirmeleri dikkate değer bir olgudur (bkz. § 26). Bu durum tarafların yargılama makamlarının işlemlerinden haberdar olabilmeleri, muhakeme sürecindeki hak ve yetkilerini süresinde ve etkin şekilde kullanabilmeleri açısından önemlidir. Başvuru formunda; başvurucunun adresinin değiştiğine ilişkin yargılama makamının bilgilendirildiğine dair bir bilgi veya belge sunulmamıştır. Üstelik soruşturma aşamasında alınan ifadesinde başvurucu, hâlen belirttiği adreste ikamet ettiğini beyan etmiştir (bkz. § 9). Başvurucuya kovuşturma sürecinde yapılan tebligatların 7201 sayılı Kanun’a uygun yapıldığı ve başvurucunun adres değişikliğine dair yargılama makamlarını bilgilendirmediği gözönüne alındığında; eski hâle getirme talebinin reddine karar verilmesinin mahkemeye erişim hakkını engelleyecek veya aşırı derecede zorlaştıracak ölçüde şekilci olduğu söylenemez.

53. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun mahkemeye erişim hakkının engellendiğini ileri sürdüğü yargılama işlemlerinde bir bütün olarak yargılamanın adilliğini olumsuz etkileyecek bir durum olmadığından mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ AYDOĞDU

B. No: 2022/98863 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/98863

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ AYDOĞDU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/98863)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Ali AYDOĞDU

Vekili : Av. İbrahim KOCAOĞUL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucu hakkında resmî belgede sahtecilik, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık, Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçlarından soruşturma başlatmıştır.

3. Başsavcılık; başvurucunun resmî belgede sahtecilik, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık, silahlı terör örgütüne üye olma suçlarından cezalandırılması talebiyle 2/3/2017 tarihli iddianame düzenlemiştir.

4. İddianamede özetle başvurucunun ByLock programını kullandığı, örgüt talimatı doğrultusunda Bank Asyaya para yatırdığı, 10/7/2010 tarihinde girdiği Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) eğitim bilimleri testi ile ilk sınava göre daha kolay olduğu belirlenen 31/10/2010 tarihinde girdiği eğitim bilimleri testi doğru cevap sayısı arasındaki farkın (20)

(doğru cevap sayısındaki düşüş) olduğu, ilk uygulanan eğitim bilimleri testindeki doğru cevap sayısı ile ikinci kez uygulanan eğitim bilimleri testindeki doğru cevap sayısı arasındaki farkın 12 ve üzeri olması nedeniyle iki farklı testteki başarı puanları arasındaki farkın tesadüfi hata ile açıklanamayacak kadar büyük olduğu, bu nedenle başvurucunun 2010 yılı eğitim bilimleri testinin doğru cevap sayıları farkının beklenenden yüksek çıkmasının ölçmenin standart hatası ölçütü ile açıklanamayıp başka etkenlerden kaynaklanabileceğine yönelik güçlü kanaat oluştuğu belirtilmiştir.

5. İddianamede ayrıca başvurucunun soruları sınav öncesinde ele geçirdiğine dair kuvvetli şüphe bulunduğu, 2010 tarihinde düzenlenen ve iptal edilen KPSS eğitim bilimleri testinde 100 ve üzeri net yapan şahıslarla aynı firmada çalıştığı, bu kişilerle arasında görüşme kayıtlarının ve hesap hareketlerinin bulunduğu hususları gözönüne bulundurularak üzerine atılı suçları işlediği ileri sürülmüştür.

6. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesinde görülmeye başlanmıştır. Yargılama toplamda on yedi celse sürmüştür. Altıncı celsede alınan savunmasında başvurucu 2010 KPSS puanına göre 2011 yılında Millî Eğitim Bakanlığına öğretmen olarak atandığını, ilk olarak 2007 yılında KPSS sınavına girdiğini, o sınavda eğitim bilimleri testinden 120 sorudan 102 doğru yaptığını, daha sonrasında 2008-2009 yıllarında KPSS sınavına girmediğini, 2010 yılında yapılan ve iptal edilen KPSS sınavında eğitim bilimlerinde 112 doğru yaptığını, sınava bizzat kendisinin çalıştığını, dershaneye gitmediğini beyan etmiştir.

7. Sınavda fazlaca çalıştığı için 112 doğru yaptığını ifade eden başvurucu; daha sonra bu sınavın iptal edildiğini, tekrar edilen sınava da girdiğini, bu sınavda 92 doğru yaptığını, oturduğu yerin dışında sınav yapıldığı için ve tekrarı yapılan sınav kendisine göre zor olduğu için doğru sayısında 20 kadar düşüş olduğunu, özel okulda çalıştığı dönemde maaşını Bank Asya üzerinden aldığını, aynı bankadan ev kredisi kullandığını, ByLock yüklemediğini ve kullanmadığını, HTS irtibatı olduğu ileri sürülen ve baz birlikteliği olduğu iddia edilen kişileri tanımadığını, örgüt üyesi olduğunu kabul etmediğini ileri sürmüştür.

8. Duruşmaların on birinci celsesinde başvurucu müdafii; soru kitapçıklarının araştırılmasını, iptal edilen 2010 eğitim bilimleri sınavından sonra yapılan ikinci eğitim bilimleri sınavı ile ilgili istatistiklerin dosya içine alınmasını talep etmiştir. On ikinci celsede Mahkeme; dosyanın geldiği aşama, taleplerin başvurucunun hukuki durumuna bir etkisinin bulunmaması ve bilirkişi raporlarının yeterli görülmesi nedeniyle talebin reddine karar vermiştir.

9. Mahkeme; başvurucunun resmî belgede sahtecilik suçundan beraatine, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık ve silahlı terör örgütüne üye olma suçlarından mahkûmiyetine karar vermiştir. Kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan mahkûmiyet kararı oy çokluğuyla verilmiştir. Mahkeme başkanı karşı oy görüşünde sanığın kamu kurumu aleyhine dolandırıcılık suçunu işlediğine, sınav sorularını önceden görüp işaretleyerek kamu görevine atanarak kendisine haksız menfaat temin ettiğine ilişkin her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı deliller elde edilemediğini belirtmiştir.

10. Mahkemenin gerekçesinin silahlı terör örgütüne üye olma suçuna ilişkin kısmı şöyledir:

“…Sanığın [başvurucu] Eğitim Bilimleri Testinde, 2007 yılında 120 sorudan 102 soruya doğru, 10.07.2010 tarihinde düzenlenen ve iptal edilen KPSS Eğitim Bilimleri Testinde 120

sorudan 112 soruyu doğru cevapladığı, 31.10.2010 tarihinde tekrarlanan Eğitim Bilimleri Testinde ise 120 sorudan 92 soruya doğru cevap verdiği görülmüştür.

Doğru sayısındaki farka ilişkin olarak, sanığın sınavlarda yaptığı doğru sayısındaki belirli bir fark bulunmasının sanığın soruları ve cevapları önceden gördüğüne ilişkin bir karine teşkil etmeyeceği savunulmuştur.

Buna karşılık, Mahkememizdeki diğer bazı yargılamalarda 2010 KPSS sorularının çalındığına dair etkin pişmanlık beyanları bulunmaktadır.

…

Yukarıda ayrıntısı anlatıldığı üzere FETÖ tarafından bir şekilde (muhtemelen daha önceden ÖSYM'ye sızdırılan örgüt elemanlarınca) 2010 KPSS'de sorularının çalınıp kurum dışına çıkartılarak sınavdan önce örgüt mensuplarına dağıtıldığı sabittir.

Tanık [O.T.] Mahkememizde özetle: 'Teyzemin oğlu vasıtası ile sanıkla tanıştım, bir ay kadar ben de aynı evde kaldım. Sanık benimle ilk görüşmeyi yapan kişidir. Maddi durumumun ne olduğunu, hedeflerimin ne olduğunu ve bunun gibi şeyler sormuştu. Sonra bana yardımcı oldu. Bir ay beraber kaldıktan sonra aynı eve yakın, yine benim gibi üniversiteye hazırlanan gençlerin bulunduğu bir başka eve geçti. Bu evler o tarihte cemaat denilen yapıya ait öğrencilerin kaldığı evlerdi. Benim bir ay kaldığım evde sanık ‘ev abisi’ idi.' şeklindeki beyanda bulunmuştur.

Tanık [Ö.D.] Mahkememizde özetle: '2014 yılında askeri okul öncesinde cep telefonu ile görüşürdük. Askeri okulu kazandıktan sonra bana teyemmüm ile abdest alma ve göz ile namaz kılmayı öğretti. Bana sınavlar öncesi soru vermedi ama mülakat öncesinde benim adımı yapı içerisindeki üst düzeyde görev yapan kişilere verip mülakat esnasında sıkıntı yaşamamamı sağladığını düşünüyorum, çünkü bana mülakatta bir soru soruldu. Normalde çekilen zarftan çıkan sekiz soruyu cevaplamamız gerekiyor, bana zarf çektirilmedi… Balıkesir’de askeri öğrenci olduğum iki yıl boyunca benden sorumlu abidir. 2011 yılında görüştüğümüzde bana öğretmen olarak atandığını söyledi. Denizlili olduğunu ve mahrem yapı ‘astsubay abisi’ olduğunu biliyorum. Evli ve şu an 35-40 yaşlarındadır… Yanlış hatırlamıyorsam, Ali Aydoğdu ile 2004 yılında önceki ifademde belirttiğim [N…] abi vasıtası ile tanıştım, Ali Aydoğdu o dönem yanlış hatırlamıyorsam üniversite öğrencisiydi, zaman zaman bana ders de çalıştırmıştı. O dönem polis okulu ve askeri okul sınavlarına girmiştim. Kendisinin bana doğrudan bir yönlendirmesi olmadı ama bu okullara girersem daha iyi olacağı şeklinde telkinlerde bulunduğu olmuştu. Ben Balıkesir'e 2004 yılında giderek okula başladım. Ali Aydoğdu ayda bir defa Bursa'dan Balikesir'e gelip benimle sohbet yapardı. Sohbet esnasında Fetullah Gülen'in kitapları okunmaz, videoları izlenmezdi. Bu görüşmeler kısa olurdu. Ali Aydoğdu yaklaşık 2 yıl boyunca ilgilendi, benimle birlikte görüştüğü kimse yoktu, biz kendisi ile zaten aralıklarla görüşürdük.' şeklindeki beyanda bulunmuştur.

Bunların yanında sanık, 199639 ID, 'Alper2098' kullanıcı adı, […] şifresiyle, kendi kullanımındaki […] numaralı GSM hattı üzerinden, By Lock isimli programı kullanmıştır.

Sanığın iptal ve sonra da tekrar edilen 2010 KPSS’lerdeki doğru cevapları sayısındaki farkın hayatın olağan akışına aykırı olması ve iptal edilen 2010 KPSS sorularının daha önce verildiğine şüphe bulunmaması ve anılan diğer deliller karşısında, sanığın inkara yönelik savunmasına itibar edilmemiş ve üzerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçundan, eylemin işleniş şekli ile kast yoğunluğu dikkate alınarak, teşdiden cezalandırılmasına karar verilmiştir…”

11. Mahkemenin gerekçesinin nitelikli dolandırıcılık suçuna ilişkin kısmı şöyledir:

"…Silahlı terör örgütü üyeliği suçuna yönelik açıklamalarımızdan da anlaşılacağı üzere, sanığın [başvurucu] iptal edilen sınavdaki tüm soruları örgüt üyesi olması sebebiyle daha önce ele geçirdiği ve bu şekildeki hileli hareketiyle sınavda başarı sağlayıp, kamuda göreve atanıp, iddianame tarihine kadar haksız menfaat (maaş, ek ders vs.) elde ettiği kabul edilerek, zincirleme şekilde kamu kurumu aleyhine dolandırıcılık suçunu işlediği sabit görülmüştür…"

12. Başvurucu müdafii, mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan verilen mahkûmiyet kararına yönelik özetle imha edilmeyen soru kitapçıkları arasında başvurucunun kitapçığının bulunup bulunmadığının araştırılmadığını, var ise bu kitapçık üzerinde bilirkişi incelemesi yapılmadığını, dosyanın diğer şüphelileriyle aynı işyerinde birlikte çalışıp çalışmadığının belirlenmesi için bilirkişi incelemesi yaptırılmadığını, cezalandırmaya yeterli delil bulunmadığını, savunmalara itibar edilmediğini ileri sürmüştür.

13. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi (İstinaf Dairesi) 18/10/2022 tarihinde kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan verilen mahkûmiyet kararı yönünden istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararı yönünden istinaf başvurusunun esastan reddine temyiz kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir.

14. Başvurucu hakkında kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan verilen mahkûmiyet kararı, istinaf incelemesi neticesinde 18/10/2022 tarihinde kesinleşmiştir. Silahlı terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararı ise bireysel başvuru tarihinden sonra yapılan temyiz incelemesi neticesinde 21/4/2025 tarihinde kesinleşmiştir. Bu başvuru, istinaf incelemesi neticesinde kesinleşen kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan verilen mahkûmiyet kararı yönünden incelenmiştir.

15. Başvurucu vekili, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçu yönünden nihai hükmü 19/10/2022 tarihinde öğrenmiş ve 17/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

16. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

17. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

18. Başvurucu, sınav sorularını ne zaman ve kimden aldığı ortaya konulmadan ceza verildiği bağlamında karar sonucuna etki edecek esaslı iddialara gerekçede yer verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunan başvurucu, bireysel başvuru formunda dile getirdiği itirazlarını yinelemiştir.

20. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile

bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

22. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

23. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

24. Anayasa Mahkemesi Mustafa Seyhan ([2. B.], B. No: 2021/58283, 1/10/2025) başvurusunda, FETÖ/PDY tarafından sızdırılan sınav sorularının sınavdan önce başvurucuya verildiğine yönelik kabulde, soruların kim tarafından ve ne şekilde verildiğine ilişkin somut bir değerlendirmede bulunulmasını önemli görmüştür. Bu bağlamda başvurucunun sınav sorularını sınavdan önce hileli bir davranışla elde ettiğini ortaya koyan delillerin Mahkeme tarafından gösterilmesi gerektiğini vurgulamıştır (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mustafa Seyhan, § 51).

25. Yargıtay uygulamasına göre bilirkişi raporunda iki ayrı sınavdaki başarı farklılığının tesadüfi olamayacağına yönelik güçlü kanaat oluştuğu durumda, ihtimallere dayanan yüzdelik oranların yer aldığı değerlendirmeler sanığın hileli bir davranışını ortaya koymaya elverişli değildir. Bu durum, kişinin sınav sorularını haksız olarak elde etmek suretiyle hileli yollarla sınavda yüksek puan aldığını kesin olarak ispata yetmeyecektir. Bilirkişi raporunu teyit edecek nitelikte rapor dışında sanığa soruların verildiğine veya sanığın soruları gizlice aldığına dair tanık, siber delil veya ByLock mesajı gibi başkaca delil, beyan, bilgi bulunması gerekmektedir. Ayrıca bilirkişi raporunda sınav sorularının alındığına dair kesin kanaat bulunup bulunmadığı da önemlidir [birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 13/9/2023 tarihli ve E.2022/1548, K.2023/5483; 8/12/2021 tarihli ve E.2021/4666, K.2021/10380; 30/9/2025 tarihli ve E.2022/29359, K.2025/22984; 14/10/2025 tarihli ve E.2022/32418, K.2025/23992 sayılı kararları].

26. Somut olayda başvurucunun 2010 yılında gerçekleştirilen Kamu Personeli Seçme Sınavı’nın sorularını önceden ele geçirerek sınavda başarı sağladığı, bu şekilde kamuda

göreve atanıp haksız menfaat elde ettiği gerekçesiyle kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan cezalandırılmasına karar verilmiştir (bkz. § 11). Başvurucu ise sınav sorularını ne zaman ve kimden aldığının ortaya konulmadığını ileri sürmüştür (bkz. § 18).

27. Mahkemece, FETÖ/PDY tarafından sızdırılan sınav sorularının sınavdan önce başvurucuya verildiği ve bu suretle anılan suçun işlendiği yönündeki kabulün başvurucunun farklı tarihlerde yapılan sınavlarda sergilediği başarı farkına dayandırıldığı görülmekle birlikte soruların kim tarafından, ne şekilde başvurucuya verildiği hususunda somut bir değerlendirmede bulunulmadığı anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle Mahkeme, sınavlar arasındaki başarı farkının hayatın olağan akışına aykırı olduğu kanaatiyle başvurucunun sınav sorularını önceden elde etmek suretiyle kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçunu işlediği sonucuna ulaşmıştır. Ancak ihtimale dayanan bu kanaati destekleyen ve başvurucunun sınav sorularını sınavdan önce hileli bir davranışla elde ettiğini ortaya koyan bir delil göstermemiştir.

28. Mahkeme, nitelikli dolandırıcılık suçu açısından 2010 KPSS sorularının çalındığına dair diğer bazı yargılamalardaki etkin pişmanlık beyanlarını ve başvurucunun örgüt üyesi olmasını da delil olarak kabul etmiştir. Ancak Mahkemenin dayandığı delillerin hiçbirinin başvurucunun soruları sınavdan önce kimden ve ne şekilde aldığını, diğer bir ifadeyle olayın nasıl gerçekleştiğini doğrudan ortaya koyamadığının altı çizilmelidir. Başvurucunun suçlamayı kabul etmemesi karşısında gerekçeli kararda kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan mahkûmiyete yeterli bir değerlendirme yapıldığını söylemek mümkün gözükmemektedir.

29. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

30. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri ile mülkiyet hakkı, eğitim hakkı, özel hayata saygı hakkına ilişkin şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

31. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

32. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

33. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak

bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

34. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri ile mülkiyet hakkı, eğitim hakkı, özel hayata saygı hakkına ilişkin şikâyetlerinin İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlâlinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/226, K.2021/74) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA ÇELİK

B. No: 2022/107328 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/107328

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA ÇELİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/107328)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Mustafa ÇELİK

Vekili : Av. Rıdvan DAVAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, hukuka aykırı şekilde elde edilen delillerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Batman Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) uyuşturucu madde ticareti yapıldığı ihbarı üzerine başvurucu hakkında uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma suçundan soruşturma başlatmıştır.

3. İhbar üzerine 24/11/2018 günü gerçekleşen olaya ilişkin olarak kolluk görevlilerince yapılan araştırmalarda parkın içindeki taziye evinin önünde başvurucu ve diğer üç kişinin bulunduğu, başvurucunun üzerinde bulunan kâğıda sarılı vaziyette daralı ağırlığı 1,83 gram esrar maddesini kolluk görevlilerine rızaen teslim ettiği, diğer üç şahsın üzerinde herhangi bir suç unsuruna rastlanılmadığı; ayrıca bu kişilerin yakın çevresi kontrol edildiğinde başvurucuya yaklaşık 2-3 metre mesafedeki çöp kutusunun içinde siyah renkli poşet içinde, başvurucunun üzerinde ele geçirilen esrar maddesinin sarılı bulunduğu pakete benzer gazete kağıtlarına sarılı 19 paket daralı ağırlığı toplam 101,28 gram olan esrar maddesi

bulunduğu da tutanak altına alınmıştır.

4. Başsavcılık 24/11/2018 tarihinde başvurucu üzerinden ve çöp kutusundan ele geçirilen uyuşturucu maddelere gecikmesinde sakınca bulunan hâl kapsamında el konulmasına karar vermiştir. Batman 1. Sulh Ceza Hâkimliği elkoyma kararını onamıştır.

5. Başvurucu, bu olaya ilişkin kollukta müdafii eşliğinde alınan ifadesinde; üzerinden ele geçirilen esrar maddesinin kendisine ait olduğunu, bu maddeyi ismini bilmediği bir şahsın kendisine verdiğini, çöp kutusunda bulunan uyuşturucu maddelerin kendisine ait olmadığını, üzerine atılı suçlamayı kabul etmediğini beyan etmiştir. Başsavcılık başvurucunun üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut olguların bulunduğu, delillerin henüz tam olarak toplanmadığı, üzerine atılı suçun katalog suçlardan olduğu gerekçesiyle başvurucunun tutuklanmasını talep etmiştir. Batman 1. Sulh Ceza Hâkimliği 24/11/2018 tarihinde tutuklama talebinin reddine ve başvurucunun adli kontrol altına alınmasına karar vermiştir.

6. Diğer yandan Başsavcılık, uyuşturucu satıldığına dair ihbar üzerine 17/12/2018 tarihinde gecikmesinde sakınca bulunan hâl kapsamında başvurucunun kullanımında olan işyerinde arama kararı vermiştir. Kolluk görevlilerince tanzim edilen arama tutanağında; 22.40 sıralarında ilgili adrese geçildiği, işyerinin kendisine ait olduğunu söyleyen M.Ç. ve hazır bulunan K.T. eşliğinde saat 22.50 sıralarında aramaya başlandığı, işyeri içindeki masanın altında toplamda beş paket daralı ağırlığı toplam 11,7 gram esrar, üç paket daralı ağırlığı toplam 0,67 gram eroin, iki paket daralı ağırlığı toplam 0,37 gram metamfetamin olduğu değerlendirilen maddelerin ele geçirildiği belirtilmiştir.

7. M.Ç. isimli kişi arama neticesinde bir zararın olmadığını beyan etmiştir. Söz konusu arama tutanağında kolluk görevlilerinin haricinde hazirun olarak K.T., dükkân sahibi olarak da M.Ç. isimli kişinin imzası bulunmaktadır. Başvurucu ise arama esnasında hazır bulunmamıştır. Batman 1. Sulh Ceza Hâkimliği 18/12/2018 tarihinde uyuşturucu maddeler hakkındaki elkoyma kararının onanmasına karar vermiştir.

8. 17/12/2018 tarihli olaya ilişkin başvurucu, soruşturma aşamasında kollukta müdafii eşliğinde alınan ifadesinde; işyerinde ele geçirilen uyuşturucu maddelerin kendisine ait olmadığını, bu uyuşturucu maddeleri işyerine F. ve Y. isimli kişilerin koymuş olabileceğini, yine polislerin de bu uyuşturucu maddeleri koymuş olabileceğini, bu işin E. isimli kişinin bir oyunu olabileceğini ileri sürmüştür. Batman 1. Sulh Ceza Hâkimliği, Başsavcılığın talebi üzerine 18/12/2018 tarihinde başvurucu hakkında adli kontrol uygulanmasına karar vermiştir.

9. Arama tutanağında imzası bulunan M.Ç., kollukta bilgi sahibi sıfatıyla alınan ifadesinde; aramanın yapıldığı işyerini kullanması için oğlu olan başvurucuya verdiğini, bu şekilde bir iş yapacağını bilseydi bu dükkânı başvurucuya vermeyeceğini, başvurucunun uyuşturucu madde sattığıyla ilgili daha önce müracaatta bulunduğunu beyan etmiştir.

10. Başsavcılık, başvurucunun uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma suçundan cezalandırılması talebiyle 20/3/2019 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede; parkın içinde yakalanan uyuşturucu maddelerin ayrı ayrı paketlenmiş satışa hazır hâlde bulunduğunu, başvurucunun işyerinde tespit edilen uyuşturucu maddelerin satışa hazır, ayrı ayrı paketlenmiş hâlde eroin, metamfetamin ve esrar içerdiğini, başvurucunun ifadelerinin soyut nitelikte ve suçtan kurtulmaya yönelik olduğu gözönüne bulundurularak üzerine atılı suçu işlediğini ileri sürmüştür.

11. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Batman 1. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 31/5/2019 tarihinde duruşma hazırlığı işlemlerini yapmıştır. Tensip tutanağında, diğerlerinin yanı sıra başvurucunun 18/12/2018 tarihli ifadesinde geçen E.Y. isimli kişinin araştırılması ve tespit edilmesi hâlinde duruşma gününde hazır edilmesi için ilgili kolluk birimine müzekkere yazılmasına karar verilmiştir.

12. Üçüncü celsede başvurucu savunmasında; üzerinde bulunan esrar maddesini ismini bilmediği bir şahsın kendisine verdiğini, çöp kutusunda bulunan uyuşturucu maddenin kendisine ait olmadığını, işyerinde ele geçirilen uyuşturucu maddelerin kendisine ait olmadığını, işyerinde ele geçirilen uyuşturucu maddeleri E.Y. isimli kişinin yönlendirdiği kişilerin bıraktığını düşündüğünü ileri sürmüştür.

13. Dördüncü celsede; tanık E.Y. hakkında Batman İl Emniyet Müdürlüğüne yazılan müzekkereye olumsuz cevap verildiği, tanığın hazır edilemediği duruşma tutanağından anlaşılmaktadır. Ayrıca bu celsede parkta gerçekleşen olayda başvurucunun yanında bulunan diğer üç kişi tanık olarak dinlenmiştir. Bu kişiler, başvurucuyu suçlayıcı nitelikte bir beyanda bulunmamıştır. Parkta gerçekleşen olaya ilişkin tutanakta imzası bulunan ve tanık olarak dinlenen C.A. ve H.Y. isimli kolluk görevlileri ise tutanak içeriğini doğrular nitelikte beyanda bulunmuştur.

14. Beşinci celsede dinlenen başvurucunun babası M.Ç. tanık ifadesinde; uyuşturucu madde yakalanmadan bir hafta on gün önce işyerini başvurucuya teslim ettiğini, başvurucunun uyuşturucu madde kullandığı gerekçesiyle ihbarda bulunduğunu ancak sattığına ilişkin herhangi bir müracaatta bulunmadığını beyan etmiştir. Bu celsede ayrıca iddia makamı esas hakkında mütalaasını sunmuştur.

15. Yedinci celsede başvurucu müdafii savunmasında; arama yapılırken ihtiyar heyetinden iki kişi ya da komşulardan bir kişi hazır bulunmadan arama yapıldığını, arama tutanağında adı geçen K.T.nin aynı mahallede oturan bir kişi olmadığını, arama kararının hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Mahkeme, başvurucunun 24/11/2018 tarihli eylemi nedeniyle kullanmak için uyuşturucu madde satın almak veya bulundurmak suçundan mahkûmiyetine ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir. Mahkeme 17/12/2018 tarihli eylemi nedeniyle başvurucunun uyuşturucu madde ticareti yapmak suçundan 15 yıl hapis ve 30.000,00 TL adli para cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir.

16. Mahkemenin gerekçesinin uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan verilen mahkûmiyete ilişkin kısmı şu şekildedir:

“…Sanık [başvurucu] her ne kadar atılı suçu inkar etse de, somut olaya ilişkin ihbar yapıldığı, ihbarla uyumlu şekilde sanığın kullanımında olan dükkanda uyuşturucu madde ele geçirildiği, uyuşturucu maddelerin ayrı ayrı paketlenmiş satışa hazır halde bulunduğu, bulunan uyuşturucu maddelerin eroin, metamfetamin ve esrar olmak üzere çeşitlilik arzetmesi, bulunan uyuşturucu maddelerin içerisinde eroin maddesi bulunmasına rağmen sanığın 18.12.2018 tarihli Batman Devlet Hastanesinin raporunda sanığın idrar numunesinde eroin kullandığına ilişkin bir değerin bulunmaması, sanığın verdiği isimlerin aşamalarda değişiklik gösterdiği ve soyut beyan olarak kabulünün gerektiği, sanığın Hts kayıtlarında [E.Y. (E.G.)] isimli bir şahısla görüşmesinin bulunmaması, soruşturma aşamasında yanına gelen kişilerin [F.] ve [Y.] olduğunu beyan etmesine rağmen kovuşturma aşamasında bu kişilerden birinin adının [H.] olduğunu beyan etmesi, yine soruşturma aşamasında dükkanına gelen kişileri bir kez yalnız bıraktığını beyan etmesine rağmen Mahkeme huzurundaki beyanında bu kişilere iki kez yalnız bıraktığını ve uyuşturucuları bu

kişilerin koymuş olabileceğine dair beyanları da dikkate alındığında sanığın soyut, çelişkili ve suçtan kurtulmaya yönelik beyanlarına itibar edilmemiş, Sanık savunmaları, tanık beyanları, uzmanlık raporları, arama ve olay tutanakları, el koyma tutanağı, tartı vezin tutanağı ve ekspertiz raporları, hastane raporları, Hts kayıtları ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirilerek sanığın üzerine atılı uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapmak suçunu işlediği Mahkememizce kabul edilerek sanığın cezalandırılması yoluna gidilmiştir…."

17. Başvurucu müdafii, mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde özetle; kolluk görevlileri tarafından aramaya başlandıktan sonra M.Ç. ve K.T. isimli kişilerin aramaya eşlik ettiğini, kanunda arama sırasında hazır bulunması gereken kişiler hazır edilmeden arama yapıldığını, bu nedenle arama neticesinde elde edilen delillerin hukuka aykırı olduğunu ve hükme esas alınmaması gerektiğini, uyuşturucu maddelerin dükkânın önünde bulunan demir döner masasında ele geçirildiğini ileri sürmüştür. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi (İstinaf Dairesi) 22/1/2021 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine temyiz kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir.

18. Başvurucu müdafii, İstinaf Dairesinin kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde istinaf dilekçesinde ileri sürdüğü hususları yinelemiştir. Yargıtay 10. Ceza Dairesi 29/9/2022 tarihinde temyiz başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar vermiştir.

19. Başvurucu müdafii, nihai kararı 1/11/2022 tarihinde öğrenmiş ve 23/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

20. Komisyon, adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu; kanunda arama sırasında hazır bulunması gereken kişiler hazır edilmeden işyerinde arama yapılması, arama neticesinde elde edilen delillerin hukuka aykırı olması ve bu delillerin hükme esas alınması nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa ve mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının yapılacak değerlendirmede dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

23. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden incelenmiştir.

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

25. Ceza muhakemesinin amacı maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasıdır. Ancak bu amacın gerçekleştirilmesi için yapılan araştırma faaliyetleri sınırsız değildir. Maddi gerçeğin hukuka uygun bir şekilde ortaya çıkarılması, ceza adaletinin hakkaniyete uygun gerçekleşmesi için gereklidir. Bu bakımdan ceza yargılamasında hukuka uygun yöntemlerle

delil elde edilmesi, hukuk devletinin temel ilkelerinden sayılmaktadır. Bu kapsamda Anayasa'nın 38. maddesinin altıncı fıkrasında da kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulguların delil olarak kabul edilemeyeceği açıkça hükme bağlanmıştır (Orhan Kılıç [GK], B. No: 2014/4704, 1/2/2018, § 42).

26. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi Orhan Kılıç kararında hukuka aykırı delillerin mahkûmiyette kullanılmasının adil yargılanma hakkına etkisine ilişkin ilkeleri belirlemiştir. Bu ilkeler çerçevesinde böyle bir durumda adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediğinin tespiti için üç aşamalı bir testten bahsedilebilecektir (Hacı Karabulut (2) [GK], B. No: 2020/27959, 20/3/2025, § 67). Buna göre anılan testin:

i. İlk aşamasında, şikâyete konu delilin kanuni bir temeli olmadan elde edildiği veya elde ediliş yöntemi bakımından hukuka aykırı olduğu ilk bakışta anlaşılabilen veya hukuka aykırı şekilde elde edildiği yönünde mahkemelerce yapılmış bir tespit bulunan bir delil olup olmadığına bakılmalıdır. Buna göre hukuka aykırılık, bir araştırmaya ihtiyaç duyulmadan hemen ilk bakışta fark edilebiliyorsa, diğer bir ifadeyle hukuka aykırılık ilk bakışta anlaşılacak kadar belirginse (apaçıksa) ilk bakışta anlaşılabilen bir hukuka aykırılıktan söz edilebilir (Hacı Karabulut (2), § 68). Testin ilk aşamasında, hukuka aykırı şekilde elde edildiği yönünde mahkemelerce yapılmış bir tespitin varlığı olarak belirtilen ikinci durum yönünden ise öncelikle Orhan Kılıç kararında genel olarak içtihattan değil delile ilişkin olarak mahkemelerce yapılacak bir tespitten bahsedildiğinin altı çizilmelidir. İçtihatların yapılan değerlendirmede ve özellikle ilk bakışta anlaşılma testi yönünden destekleyici birer argüman olarak kullanılması mümkün ise de testin bu aşaması bakımından doğrudan ve sadece içtihatlardan hareketle yapılan hukuka aykırılık tespitinin içtihadın anayasal düzeyde uygulanması sonucunu doğuracağı, bu yöntemin de anayasal denetim açısından uygun olmayacağı açıktır. Dolayısıyla bu aşamada delilin hukuka aykırı şekilde elde edildiğinin somut olay özelinde ve mahkemelerce tespit edilip edilmediğine bakılarak bir değerlendirme yapılmalıdır (Hacı Karabulut (2), § 69).

ii. İkinci aşamada, söz konusu delilin mahkûmiyette tek veya belirleyici delil olarak kullanılıp kullanılmadığının tespit edilmesi gerekir. Testin ikinci aşaması uygulanırken delilin tekliğinden o delilin sanık aleyhine yegâne delil olması, delilin belirleyiciliğinden ise söz konusu davanın sonucunu ağırlıklı olarak etkileme eğiliminde olması anlaşılmalıdır (tanık sorgulama hakkı yönünden yapılan benzer değerlendirmeler için bkz. Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, § 65). Mahkûmiyete esas alınan delilin tek veya belirleyici delil olup olmadığı hususu öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan delillerin ağırlık derecesinin gerekçeli kararda tartışılmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararda bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin yaptığı değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır (Hacı Karabulut (2), § 70).

iii. Üçüncü aşamada ise bu tür bir delilin mahkûmiyette tek veya belirleyici delil olarak esas alınmasının yargılamanın bütününü hakkaniyete aykırı hâle getirip getirmediği değerlendirilmelidir. Bu konuda değerlendirme yapılırken delillerin elde edildiği koşulların onların gerçekliği ve güvenilirliği üzerinde şüphe doğurup doğurmadığı da dikkate alınmalıdır (Güllüzar Erman [2. B.], B. No: 2012/542, 4/11/2014, § 61). Hakkaniyete uygun bir yargılama, delillerin gerçekliği ve güvenilirliği konusundaki kuşkuların giderilmesini, delillerin güvenilirliğine ve gerçekliğine etkili bir şekilde itiraz etme fırsatının tanınmasını zorunlu kılar. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi de delillere yönelik hukuka aykırılık iddialarıyla ilgili olarak başvuruculara delillerin gerçekliğine itiraz etme ve kullanılmalarına

karşı çıkma fırsatı verilip verilmediğini, bu konuda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin gözetilip gözetilmediğini, savunmanın menfaatlerinin korunması için onlara yeterli güvenceler sağlanıp sağlanmadığını incelemektedir (Orhan Kılıç, §§ 47, 48). Bununla birlikte hukuka aykırı olduğu tespit edilen ve yargılamada tek veya belirleyici olarak kullanılan delilin yargılamanın adilliğini etkilemediğinin tespiti için onun gerçek ve güvenilir olduğuna dair ikna edici bir değerlendirmenin yapılabiliyor olması da zorunludur (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Yaşar Yılmaz [1. B.], B. No: 2013/6183, 19/11/2014, § 46) (Hacı Karabulut (2), § 71).

27. Mahkeme somut olayda, başvurucunun kullanımında olan dükkânda ayrı ayrı paketlenmiş satışa hazır hâlde uyuşturucu madde ele geçirildiğini, bu uyuşturucu maddelerin eroin, metamfetamin ve esrar olmak üzere çeşitlilik arz ettiğini gözönünde bulundurarak uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan cezalandırılmasına karar vermiştir (bkz. § 16). Başvurucu ise kanunda arama sırasında hazır bulunması gereken kişiler hazır edilmeden arama yapıldığını, bu nedenle arama neticesinde elde edilen delillerin hukuka aykırı olduğunu ve hükme esas alınmaması gerektiğini ileri sürmüştür (bkz. §§ 17, 18).

28. Somut olayda yukarıda anılan testin ilk aşaması kapsamında öncelikle şikâyete konu delilin kanuni bir temeli olmadan elde edildiği veya elde ediliş yöntemi bakımından hukuka aykırı olduğu ilk bakışta anlaşılabilen veya hukuka aykırı şekilde elde edildiği yönünde mahkemelerce yapılmış bir tespit bulunan bir delil olup olmadığına bakılmalıdır.

29. Başvurucu; kanunda arama sırasında hazır bulunması gereken kişiler hazır edilmeden arama yapıldığı, bu nedenle arama neticesinde elde edilen delillerin hukuka aykırı olduğu ve hükme esas alınmaması gerektiği şikâyetlerini kanun yollarında ileri sürmesine karşın İstinaf Dairesi ve Ceza Dairesi tarafından buna ilişkin herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır. Dolayısıyla somut olayda arama sonucu ele geçirilen delilin hukuka aykırı olduğu yönünde mahkemelerce yapılmış bir tespit bulunmamaktadır.

30. Bu aşamada testin ilk aşamasının diğer bir yönü olan delilin kanuni bir temeli olmadan elde edildiği veya elde ediliş yöntemi bakımından ilk bakışta anlaşılabilen bir hukuka aykırılık olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 119. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre Cumhuriyet savcısı hazır bulunmadan konut, işyeri veya diğer kapalı yerlerde yapılacak olan arama esnasında o yer ihtiyar heyetinden veya komşulardan iki kişinin hazır bulunması zorunludur. Somut olayda usulüne uygun olarak alınan arama kararına istinaden kararda belirtilen adreste ve tarihte arama yapılmıştır. Yine arama tutanağına göre arama esnasında kolluk görevlilerinin yanı sıra K.T. ile işyeri sahibi ve aynı zamanda başvurucunun babası M.Ç. hazır bulunmuş ve bu kişilerin tutanakta imzaları bulunmaktadır.

31. Öte yandan Yargıtay, arama esnasında hazır bulunması gereken kişiler bulunmadan yapılan aramalarda elde edilen delillerin mahkûmiyete gerekçe yapılması durumunda delillerin hukuka aykırılığı konusunda farklı değerlendirmelerde bulunmuştur. Şöyle ki Yargıtay bir kısım kararlarında arama sırasında hazır bulunması gerekli kişiler hazır bulunmaksızın yapılan arama neticesinde elde edilen delillerin hukuka aykırı olarak elde edilmiş delil niteliğinde olduğunu değerlendirmiştir (bkz. Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 2/3/2026 tarihli ve E.2021/8257, K.2026/2432; 9/2/2026 tarihli ve E.2021/8179, K.2026/1288 sayılı kararları). Diğer yandan Yargıtayın, yapılan arama sırasında gerekli kişilerin hazır bulunmadığına yönelik itirazların da ileri sürüldüğü bazı durumlarda ise elde

edilen delillerin hukuka aykırı olduğuna dair bir tespitte bulunmadığı görülmektedir (bkz. Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 24/2/2026 tarihli ve E.2026/541, K.2026/2035; Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 19/2/2026 tarihli ve E.2025/8425, K.2026/2409 sayılı kararları). Yargıtay kararları da dikkate alındığında somut olayda mahkûmiyete dayanak yapılan delillerin kanuni bir temeli olmadan elde edildiği veya elde ediliş yöntemi bakımından hukuka aykırı olduğu ilk bakışta anlaşılabilen bir nitelikte olup olmadığı konusunda tereddüt bulunmaktadır. Dolayısıyla somut olayda meselenin çözümü için testin ikinci aşamasının uygulanması gerekmektedir.

32. Testin ikinci aşaması kapsamında, söz konusu delilin mahkûmiyette tek veya belirleyici delil olarak kullanılıp kullanılmadığının tespit edilmesi gerekir. Mahkeme, mahkûmiyet gerekçesinde işyerinde yapılan aramada ele geçirilen uyuşturucu maddelere, HTS kayıtlarına, sanık savunmalarına, tanık beyanlarına, uzmanlık raporlarına, arama ve olay tutanaklarına, elkoyma tutanağına, tartı vezin tutanağına, ekspertiz raporlarına, hastane raporlarına dayanmıştır. Bu nedenle işyerinde yapılan arama neticesinde ele geçirilen uyuşturucu maddelerin mahkûmiyete ilişkin tek delil olmasa da belirleyici mahiyette bir delil olduğu anlaşılmaktadır.

33. Testin üçüncü aşaması kapsamında, delilin belirleyici nitelikte hükme esas alınmasının yargılamanın bütününü hakkaniyete aykırı hâle getirip getirmediğinin tespit edilebilmesi için delillerin elde edildiği koşulların gerçekliği ve güvenilirliği üzerinde şüphe doğurup doğurmadığının somut olay şartlarında incelenmesi gerekir. Somut olayda aramada hazır bulunan başvurucunun babası M.Ç. mahkemede tanık sıfatıyla verdiği beyanında uyuşturucu madde yakalanmadan önce söz konusu işyerini başvurucunun kullanımına verdiğini ifade etmiştir. Ayrıca M.Ç.nin aramada ele geçirilen uyuşturucu maddelerin kolluk görevlilerince veya başkaca bir kimse tarafından konulduğuna, aramanın usule aykırı gerçekleştirildiğine yönelik herhangi bir itirazı da bulunmamaktadır. Dolayısıyla başvurucunun soruşturma aşamasında kollukta müdafi eşliğinde verdiği ifadesindeki polislerin bu uyuşturucu maddeleri koymuş olabileceğine yönelik beyanı, aramaya bizzat katılan ve başvurucunun babası olan M.Ç. tarafından desteklenmemiştir.

34. Öte yandan başvurucunun aşamalarda, işyerinde ele geçirilen uyuşturucu maddelerin E.Y. isimli bir kişi veya onun yönlendirdiği kişiler tarafından konulmuş olabileceğine yönelik itirazları söz konusudur. Mahkeme tensip tutanağında E.Y. isimli kişinin araştırılması ve tanık olarak dinlenmesi için gerekli usul işlemlerinin yapılmasına karar vermiştir. Batman İl Emniyet Müdürlüğünden gelen cevabi yazıda, yapılan çalışmalarda E.Y. isimli kişinin kimlik ve adres tespitinin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Mahkeme, başvurucunun HTS kayıtlarına ilişkin yaptığı incelemede E.Y. ile herhangi bir görüşme kaydının olmadığını tespit etmiştir. Bu şekilde başvurucunun uyuşturucu maddenin başka kimseler tarafından konulmuş olabileceğine yönelik itirazları, Mahkeme tarafından dikkate alınmıştır. Sonuç olarak başvurucuya delilin gerçekliğine itiraz etme ve kullanılmasına karşı çıkma fırsatı verilmiş, bu konuda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri gözetilerek savunmanın menfaatinin korunması için yeterli güvenceler sağlanmış ve başvurucunun itirazlarına yönelik yapılan araştırmalar neticesinde varılan sonuçlar, bir bütün hâlinde delillerle bağ kurulmak suretiyle gerekçeli kararda tartışılmıştır.

35. Sonuç olarak şikâyete konu arama kapsamında elde edilen delilin mahkûmiyete esas alınmasının -somut olayın özel koşullarında- yargılamanın bütününü hakkaniyete aykırı hâle getirmediği anlaşılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesi altında güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekmektedir.

Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu görüşe katılmamıştır.

B. Diğer İhlal İddiaları

37. Başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Abdullah Topçu ([1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, §§ 74-79) kararı; aleni yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Feyyaz Bayram ([2. B.], B. No: 2014/7822, 16/11/2016, §§ 84-86) kararı; yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddiasının Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, §§ 43-46) kararı; tanık dinletme ve sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Muhammet Fatih Berber ([2. B.], B. No: 2018/13628, 11/5/2022, § 54) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

Ç. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Hukuka aykırı şekilde elde edilen delillerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvuruda Mahkememiz çoğunluğunun başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerektiği şeklindeki kararına katılmamaktayım.

2. Uyuşturucu madde ticareti yapıldığı ihbarı üzerine başvurucu hakkında uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapmak suçundan açılan soruşturma bağlamında uyuşturucu satıldığına dair ihbar üzerine 17/12/2018 tarihinde gecikmesinde sakınca bulunan hâl

kapsamında başvurucunun kullanımında olan işyerinde bir arama gerçekleştirilmiş olup bu arama kararında da iki kişinin imzası bulunmaktadır.

3. Bununla birlikte başvurucu Kanun'da arama sırasında hazır bulunması gereken kişiler hazır edilmeden arama yapıldığını ve bu nedenle arama neticesinde elde edilen delillerin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmesine rağmen mahkemeler bu iddiaya ilişkin bir değerlendirme yapmadan başvurucunun mahkumiyetine karar vermişlerdir.

4. Konu ile ilgili 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 119. maddesinin (4) nolu fıkrasında Cumhuriyet savcısı hazır olmaksızın konut, işyeri veya diğer kapalı yerlerde arama yapabilmek için o yer ihtiyar heyetinden veya komşulardan iki kişi bulundurulacağı öngörülmektedir. Oysa somut olayda bu minvalde yapılan aramada bulunan iki kişiden birisi bu şartı sağlamamaktadır.

5. Dolayısıyla mezkur aramaya bağlı biçimde elde edilen delilin hukuken delil olarak kullanılması Anayasa'nın 38. maddesinin altıncı fıkrası hükmü gereğince mümkün olmamalıdır.

6. Bu açık düzenlemelere rağmen Mahkememiz çoğunluğu şikâyete konu arama kapsamında elde edilen delilin mahkûmiyete esas alınmasının -somut olayın özel koşullarında- yargılamanın bütününü hakkaniyete aykırı hâle getirmediği sonucuna ulaşmıştır (§§ 28-35).

7. Eldeki bireysel başvurudaki temel mesele başvurucunun mahkumiyetine esas alınan delilin hukuka uygun biçimde elde edilip edilmediği noktasında odaklanmaktadır. Zira başvurucu ele geçirilen delillerin açıkça hukuka aykırı olduğunu ve bu nedenle hükme esas alınmaması gerektiğini ileri sürmektedir.

8. Bu konu ile ilgili bireysel başvuru inceleme sürecindeki değerlendirmede dikkate alınması gereken Anayasa'nın 38. maddesinin altıncı fıkrası hükmü kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulguların delil olarak kabul edilemeyeceğini öngörmektedir. Dolayısıyla burada yapılacak incelemede bireysel başvuruya konu olayda mahkumiyete esas alınan delilin kanuna uygun biçimde elde edilmiş olup olmadığı önem arz etmektedir.

9. Benzer bir konuya ilişkin bir bireysel başvuru kararı üzerine yazdığım karşıoydaki hususların bu dosyada da geçerli olduğu kanaatiyle bahse konu değerlendirmelere burada da aynen yer vermek uygun olacaktır (bkz.: Hacı Karabulut (2) [GK], B. No: 2020/27959, 20/3/2025, §§ 6-27).

"Bireysel başvuru incelemelerinde Anayasa Mahkemesinin görevi kural olarak mahkemelerin gerçekleştirdiği yargılamalardaki delilleri değerlendirmek değildir. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru incelemelerinde mahkemelerin gerçekleştirdiği yargılamaların kişilerin bireysel başvuru kapsamındaki haklarını ihlal edip etmediği ile ilgilenmektedir.

Anayasa Mahkemesi kararlarında da ifade edildiği üzere bireysel başvuruya konu davadaki eylemlerin kanıtlanması, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, delillerin kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi ile uyuşmazlığa derece mahkemeleri tarafından getirilen çözümün esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesinde değerlendirmeye tabi tutulamaz. Dolayısıyla somut başvuruyla ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin rolü, derece mahkemelerince yapılan değerlendirmelerin ve varılan sonuçların hukuka uygunluğunu denetlemek değildir. Belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi esasen derece mahkemelerine aittir (bkz.: Orhan Kılıç [GK], B. No: 2014/4704,

1/2/2018, § 44).

Bununla birlikte somut bireysel başvuruya konu olayda başvurucunun mahkumiyetine esas alınan delilin hukuka uygun biçimde elde edilip edilmemesi davanın özünü etkilemekte olup, bu durum aynı zamanda kanuna aykırı olarak elde edilmiş olan bulguların delil olarak kabul edilemeyeceğini öngören Anayasa'nın 38. maddesinin açık hükmü ile de doğrudan ilgilidir.

Dolayısıyla kanuni bir temeli olmadan elde edildiği veya elde ediliş yöntemi bakımından hukuka aykırı olduğu ilk bakışta anlaşılabilen veya derece mahkemelerince hukuka aykırı olduğu tespit edilen delillerin yargılamada tek veya belirleyici delil olarak kullanılmasının hakkaniyete uygun yargılanma hakkı bakımından sorun oluşturabileceği dikkate alınmalıdır. Zira ceza muhakemesinde delillerin elde ediliş şekli ve mahkûmiyete dayanak alınma düzeyleri, yargılamanın bütününü hakkaniyete aykırı hâle getirebilir (Orhan Kılıç, § 45).

Bunun içindir ki eldeki başvuruda mahkumiyete esas alınan delilin hukuka uygun bir delil niteliğinde olup olmadığının açıklığa kavuşturulması önem arz etmektedir. Hal böyle olunca gerçekleştirilen bireysel başvuru incelemesinde bu nitelikteki delillerin elde edilme süreçlerinde kanunlarda öngörülen arama ve diğer ilgili mevzuat hükümlerine bakmak ve delil elde etme süreçlerinde bu kanun hükümlerine riayet edilip edilmediğini ortaya koymak gerekmektedir.

...

Bununla birlikte somut olayla ilgili bireysel başvuru incelemesinde hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlaline karar verebilmek için yapılacak değerlendirmede başvurucunun mahkumiyetinde başka bir delile dayanılıp dayanılmadığının tespiti de önem arz etmektedir. Dosyadaki verilere bakıldığında başvurucunun uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan mahkumiyetindeki tek delil önleme araması sonucu elde edilen bahse konu delildir.

Kişinin mahkumiyetine dayanak olan tek delil kanuna aykırı biçimde elde edilen delil olduğu içindir ki bireysel başvuru incelemesi kapsamında, Mahkememiz çoğunluk kararında yapıldığı şekilde başvurucuya "delilin gerçekliğine itiraz etme ve kullanılmasına karşı çıkma fırsatı verildiği, bu konuda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin gözetildiği, savunmanın menfaatinin korunması için yeterli güvenceler"in sağlanıp sağlanmadığına (bkz.: § 79) ilişkin testleri uygulamaya gerek olmadığı kanaatindeyim.

Zira burada adil yargılanma güvencelerinin sağlanması durumunda dahi mahkumiyete ulaşma noktasında kullanılan delil Anayasa'nın 38. maddesinde açıkça ifade edildiği üzere hukuka aykırı biçimde elde edilen delildir.

Anayasa'nın 38. maddesindeki açık hüküm karşısında bu tek delile dayalı verilen mahkumiyet hükmünün bireysel başvuru incelemesinde adil yargılanma hakkı bağlamında daha net biçimde değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Zira uyuşturucu madde ticareti suçundan gerçekleştirilen yargılamada hukuka aykırı biçimde elde edilmiş olan delilin tek delil olarak kullanılması bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelemektedir (Hukuka aykırı elde edilen delilin ceza yargılamasında belirleyici delil olarak kullanılmasının ihlale sebebiyet vermesi ile ilgili bir bireysel başvuru karar örneği için bkz.: Orhan Kılıç, § 55).

Bu yönü ile çoğunluk kararı hukuken sorunludur. Zira çoğunluk kararındaki yaklaşıma göre mahkumiyete esas alınan delil kanuna aykırı biçimde elde edilmiş ve tek delil olsa bile bu

durumda kişiye yargılama sürecinde etkili itiraz ve çelişme imkanı sağlandığında gerçekleştirilen yargılama hakkaniyete uygun yargılanma hakkını ihlal etmeyecektir.

Kanaatimizce kanuna aykırı biçimde elde edilmiş bir delil olduğu ve bu delilin mahkumiyete ulaşmada tek delil olduğu açık olmasına rağmen somut olayda yine de bu delile dayalı biçimde gerçekleştirilen yargılamanın bütününün hakkaniyete aykırı hâle gelmediğini söyleyebilmek mümkün gözükmemektedir.

Zira çoğunluk kararındaki yaklaşım, kanuna aykırı biçimde elde edilen delilin yargılamada delil olarak kabul edilemeyeceğini öngören önemli bir anayasal güvenceyi devre dışı bırakarak tamamen anlamsızlaştırmaktadır. Oysa gerçekleştirilen bireysel başvuru incelemesinde Anayasa Mahkemesi konumuz bağlamında adil yargılanma hakkı ile ilgili olarak Anayasa'da yer alan güvenceleri dikkate almak zorundadır. Anayasa'da mutlak bir güvence olarak kanuna aykırı elde edilen delilin yargılamada delil olarak kabul edilemeyeceği öngörülmüş olmasına ve yargılamada bu nitelikteki bir delil tek delil olarak kullanılmasına rağmen Mahkememiz çoğunluğunun burada hakkaniyete uygun yargılanma hakkında bir sorun görmemesini bireysel başvurunun getiriliş amacı ile de bağdaştırmak mümkün değildir.

Zira Anayasa'nın 148. maddesinde açıkça 'Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.' hükmüne yer verilmiş olmasına rağmen eldeki başvuruda Mahkememiz çoğunluğu adil yargılanma hakkı bağlamında Anayasa'nın 38/6. maddesinde yer verilen 'Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez.' şeklindeki temel bir anayasal güvenceyi tamamen göz ardı etmiştir".

10. Sonuç olarak kanaatimizce kanuna aykırı biçimde elde edilmiş bir delil olduğu ve bu delilin mahkumiyete ulaşmada tek delil olmasa bile belirleyici mahiyette delil olduğu açık olmasına rağmen somut olayda yine de bu delile dayalı biçimde gerçekleştirilen yargılamanın bütününün hakkaniyete aykırı hâle gelmediğini söyleyebilmek mümkün gözükmemektedir.

11. Bu nedenle somut bireysel başvuruda başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle Mahkememiz çoğunluğunun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

İHTİSAM AKTO

B. No: 2023/25454 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/25454

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İHTİSAM AKTO BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/25454)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : İhtisam AKTO

Vekili : Av. Ramazan TURAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Konya Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucunun karıştığı trafik kazasında C.P.nin yaralanması olayı nedeniyle soruşturma başlatmıştır. Soruşturma kapsamında 6/11/2020 tarihinde alınan bilirkişi raporunda; başvurucunun asli kusurlu olduğu, müştekinin ise kural ihlalinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Başsavcılık, başvurucunun taksirle bir kişinin yaralanmasına neden olma suçundan cezalandırılması talebiyle 9/8/2021 tarihli iddianameyi düzenlemiştir. İddianamede; başvurucunun olay tarihinde araç ile çevre yolunda seyir hâlinde iken sağa dönüş yaptığı esnada bisiklet yolundan bisikletle gelmekte olan müştekiye çarparak taksirle yaralanmasına neden olduğu, tanzim edilen bilirkişi raporuna göre olayda başvurucunun asli kusurlu olduğu, CD Çözümleme Tutanağı'nın içeriğinin olayı doğrular mahiyette olduğu hususları gözönünde bulundurularak üzerine atılı suçları işlediği ileri sürülmüştür.

4. İddianamenin kabulüyle açılan dava, Konya 2. Asliye Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 27/8/2021 tarihinde duruşma hazırlığı işlemlerini yapmıştır. Tensip tutanağında; diğerlerinin yanı sıra başvurucunun duruşmada hazır edilmesi için gerekli usul işlemlerinin yapılmasına, Cumhuriyet Başsavcılığına müzekkere yazılarak müştekinin mevcutlu olarak Konya Adli Tıp Şube Müdürlüğüne sevkinin sağlanıp suça konu yaralanması hususunda kesin raporun düzenlenmesinin istenilmesine karar verilmiştir.

5. İkinci celsede başvurucu savunmasında; soruşturma aşamasında alınan bilirkişi raporunu kabul etmediğini, kaza mahallinde herhangi bir uyarıcı levha bulunmadığını, mağdurun kendisine çarparak kazaya sebebiyet verdiğini, üzerine atılı suçlamayı kabul etmediğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca duruşmalardan bağışık tutulmak istediğini beyan etmiştir.

6. Diğer yandan müştekinin vefat etmesi üzerine Başsavcılık, taksirle ölüme neden olma suçundan soruşturma başlatmıştır. Bu soruşturmada Adli Tıp 1. İhtisas Kurulunun 9/3/2022 tarihli raporunda; müştekinin ölümünün genel beden travmasına bağlı kafatası kırıklarıyla birlikte beyin kanaması, beyin doku harabiyeti, bunlara bağlı yatalak kalma ve gelişen komplikasyonlar sonucu meydana geldiği, müştekinin 12/3/2019 tarihinde maruz kaldığı trafik kazasına bağlı yaralanmasıyla ölümü arasında illiyet bağı olduğu tespit edilmiştir.

7. Bu soruşturma kapsamında Başsavcılık 29/4/2022 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede; müştekinin tedavi gördüğü hastanede vefat ettiği, Adli Tıp Kurumu 1. İhtisas Kurulundan alınan raporda müştekinin maruz kaldığı trafik kazasına bağlı yaralanmasıyla ölümü arasında illiyet bağının bulunduğunun tespit edildiği, yargılaması devam eden taksirle yaralama olayı ile arasında illiyet bağının bulunduğu, bu sebeple her iki dosyanın da birleşmesi gerektiği, başvurucunun bu şekilde dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareket ederek müştekinin ölümüne sebebiyet verdiği ileri sürülmüştür. Mahkeme 13/5/2022 tarihinde tensiple beraber her iki yargılama dosyasının birleştirilmesine karar vermiştir.

8. Üçüncü celsede başvurucu müdafii birleşen dosya kapsamında savunmasının alınması için başvurucuyu hazır edeceğini beyan etmiştir. Mahkeme başvurucunun birleşen dosya kapsamında savunmasının alınması için duruşma gün ve saatinde hazır bulundurulması hususunda başvurucu müdafiine talebi doğrultusunda süre verilmesine karar vermiştir.

9. Dördüncü celsede başvurucu savunmasında; ikinci celsede alınan savunmasını tekrar ettiğini, kazanın meydana gelmesinde bir kusurunun olmadığını, bilirkişi raporunu ve suçlamayı kabul etmediğini, duruşmalardan bağışık tutulmak istediğini beyan etmiştir. Mahkeme, dosyanın Ankara Adli Tıp Kurumuna tevdii ile müteveffanın ölümü ile sonuçlanan kaza nedeni ile tarafların kusur durumunun tespitinin istenilmesine karar vermiştir.

10. Beşinci celsede başvurucu ve müdafii duruşmada hazır bulunmamıştır. Ankara Adli Tıp Kurumuna yazılan yazıya cevap verilmiş, başvurucu hakkında adli rapor düzenlenerek Mahkemeye gönderilmiştir. Adli Tıp Kurumu Ankara Trafik İhtisas Dairesinin 1/11/2022 tarihli raporunda; başvurucunun gerçekleşen kazada asli kusurlu olduğu, vefat edenin ise kusurunun bulunmadığı belirlenmiştir.

11. İddia makamı başvurucunun TCK'nın 85/1, 53/6 maddeleri uyarınca cezalandırılmasına karar verilmesini talep etmiştir. Mahkeme başvurucunun taksirle ölüme neden olma suçundan 3 yıl 4 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve sürücü belgesinin 1 yıl süre ile geri alınmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“…Sanığın [başvurucu] sevk ve idaresindeki […] plaka sayılı araç ile Çevre Yolu Caddesi yan

yolunu takiben [...] istikametinden gelip sağa Hadimi Caddesine dönüş yaptığı sırada aracının sol yan ön kısmı ile solundan gelen ve bisiklet yolunu takiben Yeni Sille Caddesi istikametinden gelen ve doğru seyreden müteveffanın kullandığı bisiklete çarptığı, kaza nedeni ile hayati tehlike geçiren, vücudunda ağır derecede kemik kırığı oluşan, yatağa bağımlı hale gelen müteveffanın kazadan yaklaşık 6 ay sonra hayatını kaybettiği, Adli Tıp Kurumu 1.Adli Tıp İhtisas Kurulunun 09.03.2022 tarihli mütalaasına göre müteveffanın ölümünün, genel beden travmasına bağlı kafatası kırıkları ile birlikte beyin kanaması, beyin doku harabiyeti, bunlara bağlı yatalak kalma ve gelişen komplikasyonlar sonucu gerçekleştiği, müteveffanın 13.03.2019 tarihinde geçirdiği trafik kazasına bağlı yaralanması ile ölümü arasında illiyet bağının bulunduğunun rapor edildiği, trafik kazası tespit tutanağına göre kazanın meydana gelmesinde sanığın 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 53/2 maddesinde yazılı "sağa veya sola dönüşlerde kurallara uygun olarak geçiş yapan yayalara, varsa bisiklet yolundaki bisikletlere ilk geçiş hakkını vermek kuralını ihlal ettiği", müteveffanın ise herhangi bir kural ihlalinin olmadığının tespit edildiği, soruşturma aşamasında alınan 06.11.2020 tarihli bilirkişi raporuna göre ise kazanın meydana gelmesinde sanığın, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 84/f maddesinde yazılı "doğrultu değiştirme ve manevraları yanlış yapma" kuralını ihlal etmesi nedeni ile asli kusurlu olduğu, müteveffanın ise herhangi bir kusurunun bulunmadığının rapor edildiği, kovuşturma aşamasında Ankara Adli Tıp Kurumu Trafik İhtisas Dairesinden alınan rapor göre ise kazanın oluşumunda sanığın sevk ve idaresindeki otomobil ile meskun mahalde gündüz vakti seyir halinde iken yola gereken dikkatini vermesi, olay mahalli kavşaktan sağa dönüşe geçmeden önce; durarak istikametine göre sol tarafından bisiklet yolunu takiben gelen ve bisiklet yolu üzerinden bisikletine binili vaziyette karşıdan karşıya geçmeye çalışan müteveffa bisiklet sürücüsüne ilk geçiş hakkını vermesi, yolun müsait olduğu durumda sağa dönüşünü gerçekleştirmesi gerekirken bu hususlara riayet etmediği, müteveffa bisiklet sürücüsüne dikkatsizce çarptığı olayın oluşumunda dikkat ve özen yükümlülüklerine aykırı davranışı ile asli kusurlu olduğu, müteveffanın ise olay mahalli yolda bisiklet yolunu kullanarak bisikletine binili vaziyette karşıdan karşıya geçmeye çalıştığı sırada istikametine göre sağ tarafından gelerek kavşaktan sağa dönüşe geçen sanık sürücü idaresindeki aracın sadmesine maruz kaldığı olayın oluşumunda atfı kabil kusuru bulunmadığının rapor edildiği olayda; trafik kazası tespit tutanağı, ölü muayene tutanağı, bilirkişi raporları, Adli Tıp Kurumu mütalaası ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde sanığın üzerine atılı taksirle bir kişinin ölümüne neden olma suçunu işlediği sabit görülmüştür. Dosya içeriğine göre meydana gelen olayda asli ve tam kusurlu olduğu tespit ve kabul edilen sanık hakkında, TCK.nun 85/1.maddesinde öngörülen iki sınır arasında temel ceza belirlenirken suçun işleniş biçimi, failin taksire dayalı kusurunun yoğunluğu, meydana gelen zararın ağırlığı, maddede öngörülen cezanın alt sınırı da nazara alınmak suretiyle, uygun bir cezaya hükmedilmesi gerektiği, asli ve tam kusurlu olarak meydana getirdiği kaza sonucu bir kişinin ölümüne neden olan sanık hakkında adalet ve hakkaniyet kuralları uyarınca alt sınırdan uzaklaşılarak hüküm kurulması gerektiği anlaşılmakla eylemine uyan TCK'nın 85/1 maddesi uyarınca alt sınırdan uzaklaşılmak sureti ile temel ceza belirlenmiş, sanığın sabıkasız geçmişi ve cezanın geleceği üzerindeki etkisi lehine değerlendirilerek verilen cezadan TCK'nın 62. maddesi uyarınca takdiren 1/6 oranında indirim yapılarak sonuç ceza bulunmuş, TCK'nın 53/6 maddesi uyarınca sürücü belgesinin takdiren ve teşdiden 1 yıl süre ile geri alınmasına karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur…”

12. Başvurucu müdafii, Mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde; duruşma saatinden 15-20 dakika önce duruşma salonu önünde hazır

bulunduğunu, mübaşire arada kaç duruşma olduğu sorularak ve telefon numarası da bırakılarak birkaç dakika için lavaboya gidildiği esnada acele bir şekilde başvurucu hakkında müdafinin yokluğunda mahkûmiyet kararı verilmesinin savunma hakkını ihlal ettiğini, hazır bulunmadığı son celsede esas hakkında mütalaanın verildiğini, mütalaaya karşı da savunma yapma fırsatı bulamadığını, bilirkişi raporlarındaki kusur tespitlerini kabul etmediklerini, bilirkişi raporunun çelişkili ve eksik değerlendirme içerdiğini, başvurucunun dikkat ve özen yükümlülüğüne uygun hareket ettiğini, kaza ile ölüm arasında geçen süre gözönüne alındığında müştekinin vefatı ile kaza arasında illiyet bağı bulunmadığını ileri sürmüştür.

13. Konya Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi 30/1/2023 tarihinde düzeltilerek istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar vermiştir.

14. Başvurucu, nihai hükmü 1/3/2023 tarihinde öğrenmiş ve 30/3/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Savunma İçin Gerekli Zaman ve Kolaylıklara Sahip Olma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvuru, kendisinin ve müdafiinin yokluğunda, bilirkişi raporuna ve esas hakkında sunulan mütalaaya karşı beyanda bulunmasına fırsat verilmeden karar verilmesi nedeniyle savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

18. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı yönünden incelenmiştir.

19. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes iddia, savunma ve adil yargılanma hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak iddia ve savunma hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içermektedir (Mehmet Fidan [1. B.], B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

20. Suç isnadı altındaki kişiye savunma hakkının şeklen değil gerçek anlamda sağlanması gerekir. Bunun için suç isnadı altındaki kişi, savunma için yeterli imkâna yani gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmalıdır. Bu itibarla anılan güvence adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil ve bu hakkın doğal sonucudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "...ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (b) bendinde, bir suç ile itham edilen herkesin savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı

düzenlenmiştir (Ufuk Rifat Çobanoğlu [2. B.], B. No: 2014/6971, 1/2/2017, § 37).

21. Gerekli zaman, yargılanan kişinin hakkındaki iddiaları öğrendikten sonra savunma için zorunlu hazırlıkları yapabileceği süreyi ifade etmektedir. Savunma için gerekli kolaylık kavramı ise şüpheliye/sanığa savunma için yardımcı olacak veya olabilecek zorunlu olan imkânları ifade etmekte ve silahların eşitliğini sağlamayı amaçlamaktadır. Suç isnadı altındaki kişiye sağlanması zorunlu kolaylıklar, savunma için gerekli olanlardır. Kişinin beraat etmesini veya cezasının azaltılmasını sağlayabilecek delil niteliğindeki belgelere erişimine ve müdafiiyle görüşmesine izin verilmesi, gerekçeli kararın tebliğ edilmesi ve yargılama esnasında esaslı değişikliklerden haberdar edilmesi sağlanacak kolaylıklardır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Ufuk Rifat Çobanoğlu, §§ 43, 45). Savunma için gerekli kolaylıklardan biri de kovuşturma evresinde sanığın müdafii aracılığıyla deliller üzerine görüş sunmasına imkân verilmesidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Mahmut Deniz [1. B.], B. No: 2019/3512, 26/5/2021, § 28). Bu hak yönünden de somut olayın özelliklerinin belirleyiciliğinin büyük bir önemi vardır. Değerlendirme, yargılamanın bütünlüğü gözetilerek yapılmalıdır.

22. Somut olayda başvurucu, ikinci celsede savunmasını müdafii ile birlikte yapmıştır. Birleştirme kararının akabinde müdafinin talebi üzerine birleşen dosya kapsamında savunma yapabilmesi için Mahkeme tarafından süre verilmiş ve başvurucu dördüncü celsede birleşen dosya yönünden savunmalarını yine müdafii ile birlikte ileri sürmüştür. Başvurucunun bizzat duruşmada hazır bulunarak müdafii eşliğinde yaptığı ikinci ve dördüncü celselerdeki savunmalarında ayrıca duruşmalardan bağışık tutulmak istediğini de beyan etmiştir.

23. Yargılama dosyası kapsamında soruşturma aşamasında alınan bilirkişi raporu ile kovuşturma aşamasında alınan bilirkişi raporu, başvurucunun asli kusurlu olduğu şeklinde aynı sonucu içermektedir. İddia makamının esas hakkındaki mütalaasında da iddianame ile aynı doğrultuda değerlendirme yapıldığı görülmektedir. Mahkeme, ikinci celsede başvurucunun duruşmalardan bağışık tutulmayı talep etmesine rağmen müdafinin talebi üzerine birleşen dosya kapsamında savunma yapmasına imkân tanımıştır. Ayrıca başvurucu müdafii de istinaf kanun yoluna başvuru dilekçesinde bilirkişi raporuna yönelik itirazlarını ileri sürme fırsatı bulmuştur. Bu şekilde yargılamanın bütünü gözönünde bulundurulduğunda başvurucuya iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanındığı ve savunma hakkını önemli ölçüde zorlaştıran bir durumun söz konusu olmadığı kabul edilmelidir.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

25. Başvurucunun; yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddiasının Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, §§ 43-46) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle; gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Abdullah Topçu ([1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, §§ 74-79) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle; silahların eşitliği ve çelişmeli yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Yüksel Hançer ([1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 14-21) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle; mahkûmiyete bağlı tutulduğu süreç yönünden kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin

iddiasının Ç.Ö. ([GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018, §§ 36-39) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle; adli kontrol tedbirine ilişkin şikâyetler yönünden kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Galip Öğüt ([GK], B. No: 2014/5863, 1/3/2017, §§ 34, 35) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle; ek beyan dilekçesinde ileri sürdüğü adil yargılanma hakkı, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı, mülkiyet hakkına yönelik şikâyetlerin Orhan Kahveci ([2. B.], B. No: 2014/17284, 30/10/2018, § 52) kararı doğrultusunda süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMİN ERDAL

B. No: 2023/57492 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/57492

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMİN ERDAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/57492)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Emin ERDAL

Vekili : Av. Ziver AKSEL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma ve kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybına uğraması nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, ilk derece mahkemesince lehine hükmedilen tazminat kendisine ödendikten sonra süresi içinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

2. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede istinaf mercii tarafından ilk derece mahkemesi kararının kaldırılıp geri gönderilmesi üzerine ilk derece mahkemesinin davanın reddine karar verdiği bu karara yönelik istinaf incelemesinin devam ettiği tespit edilmiştir.

3. Komisyon, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

4. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurunun hukuk sisteminde mevcut idari ve yargısal yollar tüketilmeksizin yapıldığı anlaşılmaktadır.

(Benzer yönde bkz. Bayram Gök [2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, §§ 20-24).

5. Açıklanan gerekçeyle diğer kabul edilebilirlik şartları incelenmeksizin başvurunun, başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN BAKAN VE BAKAN KİMYA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

B. No: 2023/70832 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/70832

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN BAKAN VE BAKAN KİMYA SANAYİ VE TİCARET A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/70832)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular : 1. Hasan BAKAN 2. Bakan Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Vekili : Av. Emre DUVAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmazın değerinin dava tarihi esas alınarak belirlenmemesi ve kamu kurumlarından olan alacağın değer kaybına uğratılması (veya uğratılarak ödenmesi) nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucular, nihai kararı 13/6/2023 tarihinde öğrendikten sonra 5/7/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

2. Birinci Bölüm Birinci Komisyon 13/12/2024 tarihinde adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanması Bölüm kararını gerektirdiğinden başvurunun Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Taşınmazın Değerinin Dava Tarihi Esas Alınarak Belirlenmemesi Sebebiyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi Arzu Kocakaya ve diğerleri kararında taşınmazın müdahale anındaki değerinin hesaplanması dışındaki seçeneklerin taşınmaz değerinde sonradan meydana gelen artış veya azalmalar nedeniyle malikin haksız kazanç elde etmesine veya haksız yere zarara uğramasına yol açabileceğini açıklamıştır. Bu bağlamda malikin mülkiyet hakkıyla ormanların korunması amacı arasındaki adil dengenin sağlanmasında taşınmazın güncel değerinin verilmesi gerektiğinin söylenemeyeceğini, nitekim AİHM'in yaklaşımının da taşınmazın mülkiyetinin yitirildiği tarihteki değerinin verilmesi yönünde olduğunu belirtmiştir (Arzu Kocakaya ve diğerleri [1. B.], B. No: 2018/34900, 13/1/2022, § 68). Somut olayda da taşınmazın değeri, tapu kaydının iptal edilmesine ilişkin taşınmazın kıyı kenar çizgisi içinde kaldığına dair imar planının onaylandığı tarih esas alınmak suretiyle belirlenmiş olup Mahkemenin bu yöndeki belirlemesinin keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez.

4. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kamu Kurumlarından Olan Alacağın Değer Kaybına Uğratılması Sebebiyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, kamu kurumlarından olan çeşitli para alacaklarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamu makamlarından olan alacakların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (bir sosyal güvenlik ödemesi yönünden bkz. Ferda Yeşiltepe [GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017; ihale alacağı yönünden bkz. ANO İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/2267, 21/12/2017; vergi iadesi alacağı yönünden bkz. Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş. [2. B.], B. No: 2013/28, 25/2/2015; deprem nedeniyle tazminat yönünden bkz. Abdulhalim Bozboğa, [1. B.], B. No: 2013/6880, 23/3/2016; Yıldız Korkut [2.B.], B. No: 2016/8532, 9/5/2019; açığa alınan memurun maaş farklarının iadesi yönünden bkz. Vildan Utku Atalay [1. B.], B. No: 2015/4812, 7/2/2019).

6. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucular; ihlalin tespiti ile yeniden yargılama, maddi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama

yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Taşınmazın değerinin dava tarihi esas alınarak belirlenmemesi sebebiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamu kurumlarından olan alacağın değer kaybına uğratılması veya uğratılarak ödenmesi sebebiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamu kurumlarından olan alacağın değer kaybına uğratılması veya uğratılarak ödenmesi sebebiyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Samsun 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/552, K.2023/149) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞEHMUS BARLAK

B. No: 2023/86299 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/86299

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞEHMUS BARLAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/86299)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucu : Şehmus BARLAK

Vekili : Av.Ziver AKSEL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmaza kamulaştırmasız el atılması ve kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, hüküm henüz kesinleşmeden bireysel başvuruda bulunmuş olup bireysel başvuru inceleme aşamasında hüküm kesinleşmiştir. Başvurucunun adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğraması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987,

12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucunun taşınmazına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle, başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

5. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

6. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmiş olması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun diğer tazminat taleplerinin reddine karar

verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma tazminatının değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı olarak hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı olarak hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Gercüş 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2020/332, K.2021/351) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ KELEŞ

B. No: 2023/92321 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/92321

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ KELEŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/92321)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Ali KELEŞ

Vekili : Av. Gökhan SÖNMEZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ceza davasında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, ceza kovuşturması sonunda verilen müsadere kararının hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kesinleşmesiyle birlikte infazı nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında olay tarihinde çıkan kavga neticesinde havaya dört el ateş etmesi nedeniyle silahla tehdit ve ruhsatsız silah taşıma suçlarından kamu davası açılmıştır.

3. Bafra 2. Asliye Ceza Mahkemesince (Mahkeme) silahla tehdit suçu yönünden başvurucunun kasıt ve taksirinin bulunmaması nedeniyle beraatine, bulundurma ruhsatlı silahını ikametgâhının bahçesine götürerek havaya ateş etmesi nedeniyle ruhsatsız silah taşıma suçundan mahkûmiyetine, silahın 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 54. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca müsaderesine ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar verilmiştir.

4. HAGB kararına yapılan itiraz, Bafra Ağır Ceza Mahkemesinin 2023/628 D. İş sayılı kararı ile 14/9/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. İtirazın reddine dair kararda, HAGB

kararında usul ve kanuna aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 15/9/2023 tarihinde öğrendikten sonra 16/10/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucu, karşı tarafın hakaret ederek kendisini darbetmesi üzerine ikametgâhının önündeki avluda bulundurma ruhsatlı silahı ile ateş ettiğini belirtmiştir. Başvurucu, Mahkemece meşru müdafaa ve zorunluluk hâllerinin kararda tartışılmadığını, haksız tahrik indiriminin dahi uygulanmadığını belirterek adil yargılanma, gerekçeli karar ve hakkaniyete uygun yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

8. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Atilla Yazar ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Haklarında çeşitli suçlardan HAGB'ye karar verilmesinin başvuruculların ifade özgürlükleri ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarını ihlal ettiği iddiasıyla yapılan bir bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesi, uygulamadan kaynaklanan anayasal sorunlarla ilgili kapsamlı değerlendirmeler yaparak somut tespitlerde bulunmuştur. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, usuli güvenceleri ortadan kaldırır şekildeki HAGB kurumu uygulamasının kanunilik ölçütünü sağlamadığı sonucuna vararak ihlal kararı vermiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 174).

10. Anayasa Mahkemesi Atilla Yazar ve diğerleri kararında; sanıkların HAGB kararını kabule ilişkin irade beyanlarının alınması usulündeki güvence eksikliğine, ilk derece mahkemelerince verilen gerekçeli kararlarda sadece ilgili kanun hükmünün ya da başvuruculara isnat edilen söz ya da davranışın tekrarından ibaret ifadelere yer verildiğine yahut kararın ilgisiz gerekçe içerdiğine dikkati çekmiştir. Ayrıca yerel mahkemelerce izlenen usul ve yöntemin silahların eşitliği ilkesinin gereklerine uygun olmadığı, iddia karşısında savunma makamının sahip olduğu güvenceleri yeterince koruyamadığı ve onu dezavantajlı hâle getirdiği sonucuna varmış; somut başvurularda müdafi yardımından yararlanma ve bu hakla bağlantılı olarak savunma için gerekli zaman ve kolaylığa sahip olma haklarına ilişkin güvencelerin sağlanmadığını belirtmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 124-142).

11. Anılan kararda ayrıca itiraz mercilerinin genel olarak HAGB itirazları üzerine verdikleri kararların dosya üzerinden yeknesak bir şekilde ve sadece şeklî şartlar yönünden, ilk derece mahkemelerince verilen kararlarda hukuka aykırılık bulunmadığını ve bu nedenle de itirazın reddedildiğini bildiren bir cümleden ibaret gerekçelerden oluştuğu belirtilmiştir. Böylelikle uygulamada HAGB kararlarına karşı itiraz mercilerinin davayla doğrudan ilgili olan hususları ayrıca değerlendirerek yeterli bir gerekçe ile cevap vermeleri gerekirken sistemsel olarak bu yükümlülüklerini yerine getirmedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Atilla

Yazar ve diğerleri, § 155).

12. Nitekim Anayasa Mahkemesi 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin (12) numaralı fıkrasında yer alan ve HAGB kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğunu düzenleyen kurala ilişkin yapılan başvuruda anılan kuralı bireysel başvuru kapsamında görünür hâle gelen hususları gözönünde bulundurarak anayasallık denetimine tabi tutmuş ve kuralın itiraz kanun yoluna başvuranların iddia ve delillerinin dikkate alınmasında, çatışan menfaatlerin dengelenmesinde, temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunun ve ölçülülüğünün belirlenebilmesinde belirli ve etkili bir denetim yolu öngörmediği, bu durumun temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalelerin giderilmesi ve kamu gücünü kullananların keyfî davranışlarının önüne geçilmesi imkânının sağlanmadığı sonucuna ulaşarak iptaline karar vermiştir (AYM, E.2021/121, K.2022/88, 20/7/2022).

13. Anayasa Mahkemesi HAGB kurumuna dair daha önce yaptığı tespit ve değerlendirmeleri de gözönünde bulundurarak 1/6/2023 tarihinde E.2022/120 sayılı dosyada, 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesine 6/12/2006 tarihli ve 5560 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle eklenen (5) numaralı fıkranın birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline, kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine karar vermiştir. Anılan cümlenin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan aynı maddenin (5) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri ile (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13) ve (14) numaralı fıkralarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptaline hükmetmiştir. Bu kararla iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ile cezalandırılan sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılabileceğini öngören ve bunun şartlarını düzenleyen tüm kurallar iptal edilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023, §§ 22-56).

14. Anayasa Mahkemesinin HAGB ile ilgili iptal ve ihlal kararı birlikte değerlendirildiğinde başvurucu hakkındaki yargılamanın adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelere uygun şekilde yürütülmediği anlaşılmıştır. Bu nedenle somut başvuruda Anayasa Mahkemesinin yukarıda izah edilen kararlarında varılan sonuçlardan ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmamaktadır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu, HAGB kararı verilmesine karşın bulundurma ruhsatlı silahının müsadere edildiğini belirtmiştir. Denetimli serbestlik süresi içinde kasıtlı bir suç işlemediği takdirde hakkındaki davanın düşeceğini ifade eden başvurucu, suç olduğu henüz tespit edilmemiş bir eylemden dolayı silahının müsadere edildiğini iddia etmiştir. Başvurucu, bu gerekçelerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Süleyman Başmeydan ([GK], B. No: 2015/6164, 20/6/2019) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkına müsadere yoluyla yapılan müdahalenin keyfî

veya hukuka aykırı olup olmadığının ileri sürülebileceği bir yol olarak öngörülen temyiz kanun yoluna başvuru imkânının askıya alınarak HAGB ile müsadere kararının infazına girişilmesinin -yol açılan belirsizlik ve yeterli güvencelerin sağlanmadığı dikkate alındığında- başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

20. Başvurucu, ihlalin tespiti ve tazminat talebinde bulunmuştur.

21. Anayasa Mahkemesi, müsadere tedbirine ilişkin yargısal süreç yönünden HAGB kararı verildiği takdirde ortaya çıkan belirsizliğe işaret ederek söz konusu tedbirin HAGB kararının kesinleşmesiyle birlikte infazına girişilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ve HAGB kararının koşullarının oluşup oluşmadığıyla ilgili olarak sınırlı denetim yapılması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

22. Anayasa Mahkemesinin Atilla Yazar ve diğerleri kararında temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması için (itiraz yolunun etkinleştirilmesi ya da istinaf/temyiz kanun yollarının açılması gibi) birtakım yasal düzenlemeler yapılması ve böylelikle HAGB kararlarının Anayasa Mahkemesince ilk elden incelenmesinin önüne geçilmesi gerektiği belirtilerek bu konuda tespit edilen yapısal sorunun giderilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisine bilgi verilmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 177).

23. Anayasa Mahkemesinin 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrasının iptaline ilişkin norm denetimi kararında ise Atilla Yazar ve diğerleri kararında belirtilen eksikliklerin (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 123-173) bütünüyle giderilmesine yönelik olarak kanun koyucu tarafından gerekli değişikliklerin yapılmadığı, HAGB kurumunun mevcut hâliyle -bireysel başvuru kararlarında da işaret edildiği üzere- kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarını önlemekte yetersiz kaldığı, temel hak ve özgürlükler üzerinde caydırıcı etki doğurduğu belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararında müsaderenin HAGB kararı verilmesi durumunda hangi aşamada infaz edileceğine ilişkin ise açık bir kanun hükmünün bulunmadığı belirtilmiş, Süleyman Başmeydan kararında kanun koyucunun müsadere kararı için farklı bir usul veya kanun yolu düzenleyebileceği gibi HAGB kararları yönünden de müsadereye ilişkin farklı bir mekanizma da öngörebileceği yönündeki değerlendirmesine de değinilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023).

24. Nitekim 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrası ve on ikinci fıkrası değiştirilmiştir. Beşinci fıkrada HAGB'nin, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade edeceği belirtilmiştir. Öte yandan on ikinci fıkrada aynı Kanun'un 272. maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere HAGB kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir.

25. Anayasa Mahkemesi 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrası ve on ikinci fıkrası değiştirildikten sonra 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrasının birinci cümlesindeki kuralı inceleyerek kuralın iptaline

karar vermiştir. Kararda, kanun koyucunun 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinde 7499 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle birlikte müsadere bakımından farklı bir usul öngördüğü, yine anılan değişiklik sonrasında HAGB'nin uygulanması sanığın kabulüne bağlı değilse de kuralın da yer aldığı maddenin on ikinci fıkrasında HAGB kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmek suretiyle esasa ilişkin hukuka aykırılık iddiaları yönünden de kanun yolunda denetim imkânının getirildiği, bu bağlamda sanığın kanun yolundan ve adil yargılanma hakkının diğer güvencelerinden feragat etmesini gerektirir bir hükme yer verilmediğine vurgu yapılmıştır (AYM, E.2024/98, K.2025/149, 10/07/2025, §58).

26. Bununla birlikte anılan kararda, iptal kararında belirtildiği şekilde HAGB kurumunun kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın 17. maddesi bağlamında işkence, eziyet ve kötü muamele kabul edilen suçlar bakımından uygulanmayacağına dair yasal bir düzenleme bulunmadığı, bu hususta yasama organınca Anayasa Mahkemesinin anılan iptal kararındaki tespitleri gözetilerek bir düzenlemenin yapılmadığı, kuralın iptal edilen hükümle kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın 17. maddesi anlamında işkence, eziyet ve kötü muamele kabul edilen suçlar yönünden aynı sonuçları doğuracağı, bu nedenle kuralın Anayasa'nın 17. maddesinin devlete yüklemiş olduğu faillere fiilleriyle orantılı cezalar verilmesi ve mağdurlar açısından uygun giderimin sağlanması şeklindeki usul yükümlülüğüyle bağdaşmadığı ve Anayasa'nın 17. maddesine aykırı olduğundan iptaline, ayrıca kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir (AYM, E.2024/98, K.2025/149, 10/7/2025, § 59).

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin adil yargılanma hakkı ile mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bafra 2. Asliye Ceza

Mahkemesine (E.2023/456, K.2023/871) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. 2.220,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 42.220,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FERHAT ERENER

B. No: 2023/99009 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/99009

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FERHAT ERENER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/99009)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Aydın AYGÜN

Başvurucu : Ferhat ERENER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda verilen yemeği toplu olarak almama eylemine katılmadan dolayı disiplin cezasıyla cezalandırılmanın ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, olay tarihinde silahlı terör örgütü üyeliği suçundan hükümlü olarak Tarsus 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bulunmaktadır.

3. Aralarında başvurucunun da bulunduğu mahpuslara 10/7/2023 tarihinde öğle iaşesi olarak dağıtılan yemeğin tutuklu ve hükümlüler tarafından teslim alınmadığı tespit edilmiştir. Bunun üzerine aynı tarihte başvurucu hakkında Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu (Disiplin Kurulu) tarafından disiplin soruşturması başlatılmıştır.

4. Disiplin Kuruluna sunulan soruşturma raporu sonucunda Disiplin Kurulu 28/7/2023 tarihinde protesto amacıyla idarece verilen yemeği topluca almama eylemine katıldığı gerekçesiyle başvurucu hakkında bir ay haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama cezası verilmesine karar vermiştir.

5. Başvurucu, Disiplin Kurulunun kararına karşı Tarsus İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) şikâyette bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği 28/9/2023 tarihli ve başvurucunun Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) aracılığıyla hazır edildiği duruşmada başvurucunun yüzüne karşı

şikâyetinin reddine karar vermiştir. Kararda tefhimden itibaren başvurucunun 7 gün içinde itiraz kanun yoluna başvurabileceği de hatırlatılmıştır.

6. İnfaz Hâkimliği, verilen karara itiraz edilmediğini tespit ederek 6/10/2023 tarihinde şikâyet hakkında verdiği kararın kesinleştiğini belirten kesinleşme şerhini 12/10/2023 tarihinde oluşturmuştur.

7. Başvurucu 6/11/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu; Ceza İnfaz Kurumunun bazı uygulamalarına karşı demokratik tepkisini göstermek için yemek almadığını, verilen disiplin cezası nedeniyle maddi manevi varlığını koruma geliştirme hakkının, ifade özgürlüğünün, adil yargılanma hakkının, özel hayata saygı hakkının, haberleşme hürriyetinin, suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Başvurucu ayrıca İnfaz Hâkimliği kararının kendisine tebliğ edilmediğinden itiraz kanun yoluna başvurmadığını, İnfaz Hâkimliği kararının kesinleşme şerhinin tebliğinden sonra bireysel başvuruda bulunduğunu açıklamıştır.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa Mahkemesinin somut olayla benzer olaylarda verdiği bazı kararlara yer verilmiştir. Başvurucunun haberleşme hakkının ihlal edilip edilmediği noktasında inceleme yapılırken görüşte değinilen Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

13. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında verilen disiplin cezasının anayasal haklarını ihlal ettiği iddiasını yinelemiştir.

14. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Anayasa'nın 26. maddesinde düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün kullanımında başvurulabilecek araçlar "söz, yazı, resim veya başka yollar" olarak belirtilmiş ve "başka yollar" ifadesiyle her türlü ifade aracının anayasal koruma altında olduğu gösterilmiştir (Emin Aydın [GK], B. No: 2013/2602, 23/1/2014, § 43). Başvurucu yaptığı eylemle ifade açıklamasında bulunmuş, idarece verilen yemeğin topluca alınmamasını bir ifade aracı olarak kullanmıştır. Dolayısıyla başvurucunun verilen disiplin cezasına yönelik şikâyetlerin bir bütün olarak ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

15. Bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulabilmesi için olağan kanun yolları tüketilmiş olmalıdır. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle yargı mercileri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

16. Bireysel başvurunun ikincil niteliğinin bir sonucu olarak olağan kanun yollarında ve mahkemeler önünde ileri sürülmeyen iddialar ile bu mahkemelere sunulmayan bilgi ve belgeler bireysel başvuru konusu edilemez (Bayram Gök [2. B.], B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 20).

17. Somut olayda başvurucu, yüzüne karşı verilen ve 7 gün içinde itiraz kanun yoluna başvurabileceği hatırlatılan İnfaz Hâkimliği kararına karşı itiraz kanun yoluna başvurmamıştır. Başvurucunun kararın kendisine tebliğ edilmemesi nedeniyle itiraz yoluna başvurmadığı yönündeki açıklamaları karşısında, bireysel başvuru süresinin tebliğden itibaren değil öğrenmeden itibaren başladığı hususu da gözetildiğinde olağan kanun yollarının tüketilmesi koşulu yönünden farklı bir değerlendirme yapmayı mümkün kılmamaktadır. Nitekim başvurucunun her durumda- süresinden sonra itiraz kanun yoluna başvurmuş olduğuna karar verilmiş olsa dahi- olağan kanun yoluna başvurması ve neden süresi içinde itiraz yoluna başvuramadığına ilişkin şikâyetlerini bireysel başvurudan önce kanun yolu merci önüne taşıması gerekir. Bu bireysel başvurunun ikincilliği ilkesinin bir gereği olup ancak bu durumda başvurucunun başvuru yollarını tüketmesi koşulunu gerçekleştirip gerçekleştirmediğinin incelenebilir olacağı açıktır.

18. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İDRİS DEZEN VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/3014 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/3014

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İDRİS DEZEN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/3014)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : İdris DEZEN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının düşük belirlenmesi, enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Başvurucu Sakine Serap Korkmaz, başvuru yaptıktan sonra 25/9/2024 tarihinde vefat etmiş; mirasçıları Mustafa Serdar Korkmaz, Asım Özer Korkmaz ve Zeki Korkmaz başvuruya devam etmek istediklerini bildirmiştir. Başvuruculardan Azize Güler'in 22/9/2025 tarihinde, Münevver Sunman'ın 6/2/2025 tarihinde bireysel başvuruda bulunduktan sonra vefat ettikleri tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2024/3014 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir. Öte yandan bu dosya ve onunla birleşen 2024/58710, 2024/62079, 2024/43914, 2024/45463, 2024/46650 ve 2024/11014 numaralı bireysel başvurularda başvurucular, adli yardım talebinde bulunmuşlardır. Bu başvurularda ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne

karar verilmesi gerekir.

A. Başvurucular Azize Güler ile Münevver Sunman Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi; mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat etmiş olan başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yaptıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Azize Güler ile Münevver Sunman yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir (benzer yönde bkz. Abdurrahman Beycur ve diğerleri, §§ 31-43).

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Kamulaştırma Bedelleri ile Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Enflasyon Karşısında Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Kamulaştırma Bedelleri ile Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Düşük Belirlenmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Anayasa Mahkemesi, kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, Mehmet Akdoğan ve diğerleri, Mukadder Sağlam ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015, Abdülkerim Çakmak ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017, Ali Taşgeldi [2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021 ve Hilmi Kocabey [1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024 kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi, mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili bir biçimde uygulanması ve mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

8. Somut başvurularda başvuruculara bedelin / tazminat tutarının belirlenmesine ilişkin sürece katılarak savunma ve itirazlarını ortaya koyma imkânına sahip olduğu, kamu gücü kullanılarak elinden alınan taşınmazın gerçek bedelinin ödenmesi gerekliliğine ilişkin ilkeler de dikkate alındığında mülkiyet hakkının usuli güvencelerinin sağlandığı, ödenen bedelin / tazminatın gerçek bedel olmadığına ilişkin şikâyetlerin ilgili ve yeterli gerekçelerle karşılandığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği ve kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

9. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. 2024/3014, 2024/11014, 2024/11049, 2024/12130, 2024/13573, 2024/13614, 2024/18141, 2024/20548, 2024/21935, 2024/43914, 2024/45725, 2024/49132 ve 2024/61898 Numaralı Dosyalar Yönünden Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde

derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

12. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

13. Kamulaştırma bedelleri ile kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından diğer tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. Başvurucular Azize Güler ile Münevver Sunman yönünden başvuruların İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

Ç. Diğer başvurucular yönünden

1. Kamulaştırma bedelleri ile kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırma bedelleri ile kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. 2024/3014, 2024/11014, 2024/11049, 2024/12130, 2024/13573, 2024/13614, 2024/18141, 2024/20548, 2024/21935, 2024/43914, 2024/45725, 2024/49132 ve 2024/61898 numaralı dosyalar yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine

ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırma bedelleri ile kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (F) sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Ekli listenin (D) sütununda belirtilen harç ve (G) sütununda belirtilen vekâlet ücretlerinden oluşan yargılama giderlerinin başvuruculara tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

Ğ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FETULLAH KÖKER VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/18588 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/18588

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FETULLAH KÖKER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/18588)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : Fetullah KÖKER ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Başvurucular, adli yardım talebinde bulunmuştur. Komisyon, başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. 2024/45474 numaralı dosyanın 2024/18588 numaralı dosya ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı

Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymadığı belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

7. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Ekli listenin (F) sütununda belirtilen manevi tazminatın tabloda gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. Ekli listenin (H) sütununda yer alan vekâlet ücretinin tabloda gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ŞAHİN

B. No: 2024/47092 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/47092

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ŞAHİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/47092)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Mehmet ŞAHİN

Vekili : Av. Murat DALGALI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybına uğraması, aleyhe yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Tazminatının Enflasyon Karşısında Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma

tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Aleyhe Yargılama Gideri ile Vekâlet Ücretine Hükmedilmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Kübra Yıldız ve diğerleri ([GK], B. No: 2018/32734, 28/7/2022), Mehmet Komutan ([1. B.], B. No: 2020/10899, 30/4/2024) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili ile kamulaştırmasız el atma davalarında aleyhe hükmedilen yargılama gideri ve vekâlet ücreti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerde uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucular aleyhine yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin mülkiyet hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan davada aleyhine yargılama giderine hükmedilen başvurucu yönünden de anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı değerlendirilmiştir.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

8. Başvurucu ihlalin tespiti ve tazminat talebinde bulunmuştur.

9. Kamulaştırmasız el atma tazminatının değer kaybetmesi ve kamulaştırmasız el atma

davasında aleyhe yargılama giderine hükmedilmesi nedenleriyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Aleyhe yargılama gideri ile vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının aleyhe yargılama gideri ile vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kırşehir 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/523, K.2023/431) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

D. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULKADİR OĞUR VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/56687 | Karar tarihi: 21.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/56687

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULKADİR OĞUR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/56687)

Karar Tarihi: 21/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Abdulkadir OĞUR ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvurular, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle birleştirilmiş ve inceleme 2024/56687 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür. Bir kısım başvurularda başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne komisyonlarca karar verilmiştir.

3. Öte yandan Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan nüfus kaydı sorgulaması neticesinde başvurucu Nuri Akın'ın bireysel başvuruda bulunmadan önce 29/1/2024 tarihinde, başvurucu Ramazan Önen'in ise bireysel başvuru tarihinden sonra 7/1/2025 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Nuri Akın Yönünden

4. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

5. Anılan düzenlemelerde genel olarak bir hakkın öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı açıkça görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve Anayasa Mahkemesinin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28; Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31).

6. Bu kapsamda özellikle Anayasa Mahkemesini yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesinin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması, söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., § 29; Mehmet Güven Ulusoy, § 32; Osman Sandıkçı [1. B.], B. No: 2013/6297, 10/3/2016; Selman Kapan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/7302, 20/4/2016).

7. Başvurucu Nuri Akın'ın 29/1/2024 tarihinde vefat etmesine rağmen Av. Murat Akça 6/12/2024 tarihinde Nuri Akın'ın anayasal haklarının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapmış, başvuru formunda da Nuri Akın'ın ölümünden bahsetmemiştir.

8. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı yoktur (Abdurrehman Uray [1. B.], B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

9. Açıklanan gerekçelerle başvuru tarihinden önce vefat eden başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona eren avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

10. Bu durumda Av. Murat Akça hakkında Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

B. Başvurucu Ramazan Önen Yönünden

11. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde

bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlama gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Ramazan Önen yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

C. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi başvuruculların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymadığını belirterek mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987,

12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvuruların bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmiş olması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer

taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından diğer tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Nuri Akın yönünden başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Başvurucu Ramazan Önen yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

Ç. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (H) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

E. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderlerinin listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE,

F. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen manevi tazminatın ekli listede gösterildiği şekilde başvuruculara ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

Ğ. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca 2.000 TL disiplin para cezasının Murat Akça'dan TAHSİLİNE,

H. Kararın bir örneğinin bilgi için (Avukat Murat Akça yönünden) Kocaeli Barosuna GÖNDERİLMESİNE,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ İBRAHİM YÜKSEK VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/14006 | Karar tarihi: 22.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/14006

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ İBRAHİM YÜKSEK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/14006)

Karar Tarihi: 22/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Ali İbrahim YÜKSEK ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : Av. Serkan ŞAHİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idarece usulüne uygun kamulaştırma bedeli ödenmeden taşınmaza el konulması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Süreci

2. Karayolları Genel Müdürlüğü (İdare) 4/8/2011 tarihinde başvuruculara ait olan ve İzmir'in Kemalpaşa ilçesi Ansızca ve Ulucak köylerinde bulunan taşınmazların bir kısmının Gebze-Orhangazi-İzmir Otoyolu Projesi kapsamında yol, inşaat ve emniyet sahası olarak kullanılmak üzere kamulaştırılmasına karar vermiştir. İdare ile başvurucular arasında anlaşma sağlanamaması üzerine İdare tarafından Kemalpaşa Asliye Hukuk Mahkemeleri (Asliye Hukuk Mahkemeleri) nezdinde kamulaştırma bedellerinin tespiti ve tescil davaları açılmıştır.

3. Asliye Hukuk Mahkemelerince keşifler yapılmış ve kamulaştırma bedelleri tespit edilmiştir. Asliye Hukuk Mahkemelerince bilirkişi raporları doğrultusunda davaların kabulüne, bilirkişi raporlarında belirtilen kamulaştırma bedellerinin başvuruculara ödenmesine, dava konusu taşınmazların kamulaştırılan kısımlarının başvurucular adına olan

tapu kayıtlarının iptali ile yol olarak tapudan terkinine karar verilmiştir. Kararlarda tescil hükmü yönünden verilen kararların kesin olduğu belirtilmiştir.

4. Tarafların temyiz talebinde bulunması üzerine Asliye Hukuk Mahkemelerinin kararları Yargıtay 5. Hukuk Dairesince (Yargıtay Dairesince) bozulmuştur. Bozma kararlarında kamulaştırma bedellerinin düşük ve hatalı olarak belirlendiğine işaret edilmiştir.

5. Asliye Hukuk Mahkemelerince bozma kararlarına uyularak bozma kararları doğrultusunda ek bilirkişi raporları alınmasına karar verilmiştir. Ek bilirkişi raporlarında taşınmazların bedellerinin daha önce tespit edilen bedellerden daha yüksek tutarda hesaplanması üzerine Asliye Hukuk Mahkemelerince İdareye muhtelif tarihli celselerde kamulaştırma fark bedellerini depo etmesi için süre verilmiştir. İdare tarafından bedellerin depo edilmemesi üzerine Asliye Hukuk Mahkemelerince davaların reddine, tapuların eski hâline getirilerek başvurucular adına tesciline karar verilmiştir. Kararlarda, kamulaştırma bedellerinin davacı İdare tarafından 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 10. maddesinin sekizinci fıkrası gereğince verilen kesin süre içinde belirtilen banka hesabına yatırılmaması sebebiyle davaların reddedildiği açıklanmıştır. Başvuruculların temyiz ettiği Asliye Hukuk Mahkemeleri kararları Yargıtay Dairesince onanarak kesinleşmiştir.

6. Komisyon başvuruların makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

7. Bireysel başvuru tarihinden sonra başvurucu Sadet Yüksek'in 5/7/2021 tarihinde, Vahittin Razlıklı'nın 5/10/2021 tarihinde, Gülsüm Ertan'ın 26/12/2021 tarihinde vefat etmesi üzerine mirasçılara başvuruya devam edip etmediklerini bildirmeleri için müzekkere gönderilmiş ve adı geçen başvuruculların mirasçıları başvurulara katılma talebinde bulunmuştur.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

8. İdare tarafından aynı taşınmazlara ilişkin olarak bu kez Asliye Hukuk Mahkemeleri nezdinde yeniden kamulaştırma bedellerinin tespiti ve tescil davaları açılmıştır. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden yapılan sorgulamalar neticesinde açılan davaların ilk derece mahkemeleri nezdinde veya istinaf sürecinde derdest olduğu anlaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

9. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan ekli listenin (B) sütununda belirtilen başvuruların süresinde yapılan 2020/14006 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucular, kamulaştırma bedellerinin ödenek olmadığı için yatırılmaması nedeniyle uzun süredir devam eden kamulaştırma davalarının reddedilmesinin mülkiyet haklarını ihlal ettiğini, yine 2014 yılında kamulaştırma kararı verilmesi ve bu kararın tapuya tescil edilmesi neticesinde taşınmazlarının kamulaştırıldığını, taşınmazlarından yol geçirilerek kullanım haklarının tamamen sonlandırıldığını, sonuç olarak kamulaştırma bedeli ödenmeksizin taşınmazlarına el atılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bir kısım başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuş, başvuru formunda ileri sürdükleri iddiaları yinelemiştir.

12. Başvuruculaların şikâyetlerinin özünün Anayasa'nın 46. maddesi kapsamında gerçek bedel ödenmeksizin taşınmazlarına el atılması olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvuruculaların mülkiyet hakkına yönelik ihlal iddialarının bu çerçevede ele alınması gerektiği değerlendirilmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi Muammer Bulut ([GK], B. No: 2020/9066, 21/11/2024) kararında, idarece usulüne uygun kamulaştırma bedeli ödenmeden -depo kararı gereği yerine getirilmeden- taşınmaza el konulmasını mülkiyet hakkı yönünden incelemiş ve uygulanacak ilkeleri belirlemiştir. Anılan başvuruda -eldeki başvuru ile benzer şekilde- başvurucu, kamulaştırma işleminin kamulaştırma bedelinin tamamı kendisine ödenmeden tamamlanması sebebiyle taşınmazına el atıldığından yakınmaktadır. Kararda 2942 sayılı Kanun'un 10. maddesindeki düzenlemeden hareketle kamulaştırma bedelinin kesin olarak tespit edilip tamamı malike ödenmeksizin idarenin taşınmazın mülkiyetini ve bu durumun doğal sonucu olarak taşınmazı kamulaştırma amacına uygun kullanma hakkını elde ettiği, malikin ise mülkünü kaybettiği ifade edilmiştir. Bu uygulamanın Anayasa'nın 46. maddesinde düzenlenen kamulaştırma bedeli ve kesin hükme bağlanan artırım bedelinden oluşan gerçek bedelin tek seferde ve en geç taşınmazın idare adına tescil edildiği anda ödenmesini gerektiren peşin ödeme güvencesine aykırı olarak taşınmazın mülkiyetinin idareye devri sonucunu doğurduğu vurgulanmıştır. Netice itibarıyla mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri çerçevesinde Anayasa'nın sözüne uygunluk ölçütünü karşılamadığı belirtilerek ihlalin kanundan kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

15. Başvuruya konu olayda İdarenin açtığı kamulaştırma bedelleri ve tescil davalarında ilk olarak Asliye Hukuk Mahkemelerince davaların kabulüne, başvuruculara taşınmazlarının kamulaştırılan kısımlarının İdare adına tescili ile tespit edilen ve İdare tarafından bankaya yatırılan kamulaştırma bedellerinin başvuruculara ödenmesine karar verilmiştir. 2942 sayılı Kanun'un 10. maddesinin sekizinci fıkrası gereğince kesin olan tescil hükmü gereği başvuruculara ait taşınmazlar yol vasfı ile İdare adına tescil edilmiştir. Devam eden yargılamada Yargıtay Dairesi tarafından kamulaştırma bedellerinin eksik ve hatalı belirlendiği yönünde kararlar verilmiştir. Asliye Hukuk Mahkemeleri bozma kararında belirtilen hususlar doğrultusunda kamulaştırma bedellerini belirlemiş, tespit edilen kamulaştırma bedellerinin İdarece depo edilmelerine karar vermiş ancak bedellerin İdarece depo edilmemesi üzerine davaların reddine hükmetmiştir. Ayrıca taşınmazların tapu kayıtlarının eski hâline getirilmesi yönünde de karar vermiş ancak başvurucular bu süreçte taşınmazlarının kamulaştırmaya konu kısımlarına yol yapıldığını, bu suretle taşınmazlarını kullanamadıklarını ifade etmiştir.

16. Başvuruculara ait taşınmazlar hakkında Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün parsel sorgu uygulaması üzerinden yapılan sorgulama neticesinde taşınmazların pasife alındığı ve kamulaştırılan kısımlarının yol olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Bu durumda başvuruculara taşınmazlarını tapularının eski hâle getirilmesine yönelik olarak Asliye Hukuk Mahkemelerince verilen karara rağmen (bkz. § 5) kullanamadıkları, bu süreçte taşınmazlardaki yol yapım çalışmalarının da tamamlandığı anlaşılmıştır. Sonuç olarak taşınmazların gerçek karşılığı olan kamulaştırma bedelleri tespit edilip kesinleşerek ödenmeksizin, diğer bir deyişle Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasında yer alan peşin

ödeme güvencesi ihlal edilerek başvurucuların mülkiyet hakkının sağladığı korumadan mahrum bırakıldıkları görülmüştür. Dolayısıyla Muammer Bulut kararında açıklanan ilkelerden ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmadığı, bu itibarla başvurucuların mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri çerçevesinde Anayasa'nın sözüne uygunluk ölçütünü karşılamadığı değerlendirilmiştir.

17. Öte yandan Anayasa Mahkemesince 2942 sayılı Kanun'un 10. maddesinin sekizinci fıkrasında yer alan “Tescil hükmü kesin olup,...” ibaresi Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddelerine aykırı bulunarak iptal edilmiştir. İptal kararında kamulaştırma sürecinde mahkemece idare adına verilen tescil kararının kesin nitelikte olmasının mahkeme kararıyla belirlenen kamulaştırma bedelinin taşınmazın gerçek değerini oluşturup oluşturmadığı kesin olarak tespit edilmeksizin taşınmazın mülkiyetinin idareye geçmesine neden olduğu, bu yönüyle Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasında yer alan peşin ödeme güvencesi yerine getirilmeksizin mülkiyet hakkına getirilen sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen Anayasa'nın sözüne uygunluk ölçütünü karşılamadığı sonucuna ulaşılmıştır (AYM, E.2025/190, K.2026/38, 12/2/2026, §§ 33, 34).

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucular, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin usul ve esaslar 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinde yer almaktadır.

21. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Buna göre bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekir (Mehmet Doğan, §§ 55, 57).

22. Başvuruya konu olayda Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiği ve ihlalin doğrudan 2942 sayılı Kanun'un 10. maddesinin sekizinci fıkrasından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır (Muammer Bulut, § 69).

23. Muammer Bulut başvurusunda Anayasa Mahkemesinin kararın Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) bildirilmesine karar verdiği (Muammer Bulut, §§ 79-81) anlaşıldığından bu hususta yeniden TBMM'ye çağrıda bulunulmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Bununla birlikte yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunduğu sonucuna varılmıştır. Diğer taraftan yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucuların tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (F) sütununda yer verilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuların tazminat talebinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda yer alan başvuru harçları ile ekli listenin (E) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALİL İBRAHİM BALTA

B. No: 2020/20319 | Karar tarihi: 22.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/20319

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİL İBRAHİM BALTA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/20319)

Karar Tarihi: 22/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Tolga BAŞBOZKURT

Başvurucu : Halil İbrahim BALTA

Vekili : Av. Muhammet Esat KARABİBER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, gazeteci olan başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan mahkûm edilmesi nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/7/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyon; ifade ve basın özgürlükleri dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan hakka ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü sunmuştur. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasıyla (FETÖ/PDY) irtibatı

nedeniyle 25/7/2016 tarihli ve 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (OHAL KHK) ile kapatılan Zaman gazetesinde uzun yıllar muhabirlik yapmıştır. Başvurucu ayrıca 15 Temmuz 2016 tarihinden sonra yine FETÖ/PDY irtibatı nedeniyle aynı OHAL KHK'sıyla kapatılan Yarına Bakış isimli gazetede de bir süre çalışmıştır.

6. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından başvurucuyla birlikte bazı gazeteciler hakkında FETÖ/PDY medya ayağıyla bağlantılı olabilecekleri şüphesiyle soruşturma başlatılmıştır. Soruşturma kapsamında başvurucu 29/7/2016 tarihinde gözaltına alınmıştır. Başvurucu, İstanbul 10. Sulh Ceza Hâkimliğinin 2/8/2016 tarihli kararıyla terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan tutuklanmıştır.

7. Başsavcılık tarafından 16/1/2017 tarihinde başvurucu ile birlikte 29 şüpheli hakkında terör örgütüne üye olma suçundan iddianame tanzim edilmiştir. İstanbul 25. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 1/2/2017 tarihinde iddianameyi kabul etmiştir.

8. Mahkemenin 27/3/2017-31/3/2017 tarihleri arasında gerçekleşen ilk celsesinde başvurucu savunmasını yapmış ve üzerine atılı olan tüm suçlamaları reddetmiştir. Celse sonunda Mahkeme, başvurucu ile birlikte bazı sanıklar hakkında yurt dışına çıkış yasağı adli kontrol hükümleri uygulayarak tahliye kararı vermiştir.

9. Başsavcılık, Mahkeme tarafından verilen tahliye kararına karşı aynı gün itiraz etmiştir. İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesinin itirazı kabul etmesi üzerine İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi başvurucu ile birlikte tahliye edilen sanıkların yeniden tutuklanmasına karar vermiştir.

10. 6/2/2018 tarihli celsede başvurucunun sağlık durumu dikkate alınarak yurt dışına çıkış yasağı konulmak ve her ay iki defa kolluk biriminde imza atmak suretiyle adli kontrol altına alınarak tahliyesine karar verilmiştir.

11. Mahkeme 8/3/2018 tarihinde duruşmayı sonlandırarak hükmünü açıklamıştır. Mahkeme, başvurucunun FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme kararında ilk olarak FETÖ/PDY ve medya yapılanması hakkında genel bilgilere yer vermiştir. Kararın başvurucuyla ilgili kısmı ise şöyledir:

"Sanık Halil İbrahim Balta, FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne aidiyeti nedeniyle kapatılan Zaman Gazetesinde ekonomi muhabirliği yapmış, sonrasında ise daha sonra Zaman Gazetesinin eski çalışanlarının bir araya gelerek kurmuş oldukları Yarına Bakış isimli gazetede çalışmalarına devam etmiştir.

Sanık SAVUNMASINDA özet olarak; 1993 yılından itibaren yaklaşık 23 yıl Zaman gazetesinde ekonomi muhabiri olarak çalıştığını, iletişim fakültesi mezunu olduğunu, Zaman gazetesi kapanınca 1 ay işsiz kaldığını, sonra Yarına Bakış gazetesinde ekonomi muhabiri olarak çalışmaya başladığını, fuatavni'ni [FETÖ ile bağlantılı olduğu değerlendirilen sosyal medya hesabı] twetlerini retwit yapmakta özel bir amacı olmadığını, çalıştığı dönemde Zaman gazetesi içerisinde veya Yarına Bakış Gazetesi içerisinde örgütsel bir faaliyet olduğunun farkında olmadığını, 15 Temmuz'da öğrendiğinde ayrılmak istediğini, çalıştığı dönemde teşvikler olmasına rağmen cemaatle toplantılara gitmek gibi burs vermek gibi hiçbir organik bağa girmediğini, suçsuz olduğunu beyan etmiştir.

Sanığın FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün finansman kaynağı olan Bank Asya ile irtibatı

2012 yılında başlamış, Şirinevler ve Yenibosna şubelerinde hesapları bulunduğu, sanığın örgüt elebaşısının talimatı üzerine para yatırdığına ilişkin bir emare bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Sanıktan elde edilen çok sayıda digital materyal incelenmiş, ibraz edilen bilirkişi raporunda, Toshiba marka sabit disk içerisinde örgüt elebaşısı Fethullah Gülen'e ait çok sayıda sohbet videoları, tanınmış kişilerin örgüt elebaşını övdüğü görüntüler ve örgütün yayın organlarından Sızıntı dergisine ait dokümanların bulunduğu belirtilmiştir.

Sanığın iddianamede belirtilen ve kendisine aidiyeti sanık tarafından kabul edilen çok sayıda yazı ve twit şeklindeki paylaşımlarında FETÖ/PDY silahlı terör örgütünü övücü, hükümeti ve Cumhurbaşkanını çok sert bir dille eleştirir içerikler bulunduğu, sanığın anılan örgütün fikir ve ideolojisine paralel olarak örgüte destek verdiği, özellikle;

17.07.2016 tarihinde fuatavni_f hesabından paylaşılmış 'Oyunun sonu geldiğinde geriye ne narsist kalacak ne de yalaka avaneleri' ; 'en buyuk bedeli sorgusuz sualsiz muhteris bir hırsızın narsist bir adamın peşine takılan zavallı yığınlar ödeyecek yazık ki yazık' ; 'bu listeler bir süredir israfsarayda elden ele dolaşıyordu. Belkide o isimlerden pek çoğu dün gece görevde bile değildir' ; 'narsist ve avaneleri keyiften ellerini ovuşturuyorlar. Avaneler narsiste başkanım başkanım diye yalakalanıyorlar' şeklinde,

16.06.2014 tarihinde ibrahim balta@ ibrahim_balta adresinden 'cemaate ISHID ile bağlantılı deyip işhid komutanları ile fotoğraf çektiren kaliteli münafık [F.T.]' ; 'Dinler arası dialog İslam dinine göre olmuyor ise [T.E.] isteyince oluyormu Diyanet işleri başkanı [G.]?' şeklinde twit attığı,

16.07.2016 tarihinde ibrahim balta@ ibrahim_balta adresinden 'F GÜLEN AVUKATLARI Hain cunta girişimini amasız ve fakatsız nefretle kınıyoruz...' şeklinde başlayan basın açıklamasını twit attığı akabinde sildiği,

16.07.2016 tarihinde [O.Ş.] tarafından atılmış 'M.F. Gülen hocaefendi uluslararası televizyon ve haber kuruluşlarına röportaj verdi onlardan sonra yayınlayacağız' şeklindeki twiti retwit yaptığı, sonrasında bu teweeti sildiği,

16.07.2016 tarihinde [H.S.] tarafından atılmış 'Yeni duydum. Ak şebbihalar zaman gazetesini basmış. Kayyımlar gazeteyi gasp ettiklerini zar zor anlatabilmiş de kurtulmuşlar.' şeklindeki twiti retwit yaptığı, sonrasında bu teweeti sildiği,

20.07.2016 tarihinde ibrahim balta@ ibrahim_balta adresinden 'An itibarıyla atv fuatavninin yakalandığını ballandıra ballandıra anlatıyor, twitterdan hesabı takip etmeyen ahali ağzı açık dinliyor' şeklinde twit attığı,

15.07.2016 tarihinde ibrahim balta@ ibrahim_balta adresinden 'malesef AKP halk ile askeri karşı karşıya getiriyor.' şeklinde twit attığı,

19.07.2016 tarihinde Sputnik Türkiye @sputnik_TR#Gülen adresinden atılan ve örgüt liderinin ellerini dua eder tarzda tuttuğu şekliyle fotoğrafının da olduğu twiti beğendiği anlaşılmıştır.

Sanık Halil İbrahim BALTA, FETÖ/PDY terör örgütüne ait Zaman gazetesinde 1993 yılından 2016 yılına kadar çalışmış ve kayyım atandıktan sonra da örgüt ile bağını koparmayarak Zaman Gazetesi'nin eski çalışanlarının bir araya gelerek kurmuş oldukları Yarına Bakış isimli gazete de çalışmalarına devam etmiştir. Gizliliği, tedbirli hareketi temel davranış

biçimi kabul eden, kuruluşundan itibaren örgütlenme ve varlığını sürdürmede temel hareket tarzı olarak gizliliği, sızmayı esas alan örgütün, medya organlarının ana gövdesini oluşturan kadrosunun bütünüyle örgüt doktrinini ve stratejisini benimseyen, ideolojik motivasyonu üst seviyede olan ve lideri tarafından gösterilen nihai hedefe odaklanmış örgüt üyelerinden oluştuğu, kamu kurumlarına, sivil toplum örgütlerine, siyasi partilere, kısacası tüm toplumsal alanlara farklı görünümler altında, hukuk dışı yöntemleri de kullanarak üyelerini sızdıran, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne ve Türk Halkı'nın bütününe ait kurumları ele geçirmeyi temel hareket tarzı olarak kabul eden örgütün kendisine ait kurumlara ve yapılara daimi çalışan ve yönetici olarak örgüt dışından birilerinin girmesine izin vermesinin beklenemeyeceği, bu anlamda zaafiyet içerisinde olmasının örgütün ilk günlerinden bu güne kadar geçen sürede izlediği yol ve yöntemlere, tüm toplumun gözü önünde gerçekleşen olgulara ve hayatın doğal akışına aykırı olduğu, FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütü içerisinde faaliyet göstermeyen, örgüt üyesi olmayan bir kişinin örgütün medya yapılanması içerisinde ve özellikle en yaygın, en uzun süreli medya organlarında uzun süreli istihdam edilmeyeceği, yayın politikası üzerinde etkinlik gösterebilecek yönetici konumunda görev verilmeyeceği, profesyonel çalışma hayatlarının tamamını ya da önemli bir kısmını bu medya organlarında geçiren, dönüp dolaşıp yine örgütün medyasında çalışan veya örgüt medyasında sorumlu düzeyinde bulunan sanıkların örgütün varlığını bilmeden ve örgüt ile organik bağları olmadan klasik bir işveren ve çalışan durumunda oldukları, geçimlerini temin maksadıyla bu iş yerinde çalıştıkları yönündeki savunmalarına itibar edilmesinin mümkün olmadığı, bunun yanısıra sanığın örgütün finans kaynağı olan Bank Asya hesabını aktif olarak kullandığı, Şirinevler ve Yenibosna şubelerinde hesapları bulunduğu, yukarıya alıntı yapılan twitlerinde örgütün temel amaç ve fikirleri doğrultusunda hükümeti ve Cumhurbaşkanı'nı halk nezdinde küçük düşürmeyi, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini Uluslararası platformda zor duruma düşürmeyi, örgütü, örgüt üyelerini ve örgüt liderini sempatik göstermeyi, örgüt aleyhine yapılan soruşturmaları ve soruşturma yapanları itibarsızlaştırmayı amaçladığı, yazdığı yazılar ve attığı twitlerle de örgütün amacı doğrultusunda açık paylaşımlar ve propaganda yaparak kastını ve örgüt hiyerarşisi içinde bulunduğunu FETÖ/PDY terör örgütüne ve örgüt elebaşısı Fethullah Gülen'e bağlılığını açıkça ortaya koyduğu, elde edilen çok sayıda digital materyalin incelenmesine göre Toshiba marka sabit disk içerisinde örgüt elebaşısı Fetullah Gülen'e ait çok sayıda sohbet videoları, tanınmış kişilerin örgüt elebaşını övdüğü görüntüler ve örgütün yayın organlarından Sızıntı dergisine ait dokümanların bulunduğu, tüm bu delillerin sanığın örgüt hiyerarşisi içerisinde bulunduğunu desteklediği görülmüş, çalıştığı dönemde Zaman gazetesi içerisinde veya Yarına Bakış Gazetesi içerisinde örgütsel bir faaliyet olduğunun farkında olmadığı yönündeki savunmalarına itibar edilmemiştir.

Yukarıda açıklanan deliller ışığında sanık Halil İbrahim BALTA'nın örgüt üyeliği açısından eylemlerinde süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk unsurlarının gerçekleştiği, sanığın FETÖ/PDY'nin fikir ve ideolojisini benimseyerek bu doğrultuda faaliyetler içerisinde olduğu, silahlı terör örgütü FETÖ/PDY'nin etkin bir üyesi olduğunun kabulü gerektiği kanaatiyle sanığın TCK'nun 314/2 maddesi uyarınca cezalandırılmasına karar verilmiştir."

12. Anılan mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulmuştur. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi 22/10/2018 tarihli kararıyla istinaf kanun yolu başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

13. Başvurucunun temyiz talebi ise Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesi tarafından 16/3/2020 tarihinde reddedilmiş ve mahkûmiyet kararı onanmıştır. Yargıtay, terör örgütü

üyeliği ve FETÖ/PDY hakkında genel bilgilere yer verdikten sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarını da referans göstererek ifade ve basın özgürlüğünün sınırlarına ilişkin değerlendirmelerde bulunmuştur.

14. Nihai karar başvurucu tarafından 8/6/2020 tarihinde öğrenilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

15. İlgili ulusal ve uluslararası hukuk için bkz. Metin Birdal ([GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019, §§ 28-39).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Anayasa Mahkemesinin 22/4/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

17. Başvurucu; sosyal medya paylaşımları ve Zaman gazetesinde çalışmış olmasının terör örgütü üyeliği suçunda delil olarak esas alınmasının ifade ve basın özgürlüklerini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

18. Bakanlık görüşünde, başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edilip edilmediği noktasında Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir.

B. Değerlendirme

19. İddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak Anayasa'nın "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet Resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. ...

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, ... korunması ... amaçlarıyla sınırlanabilir..."

20. Anayasa'nın "Basın hürriyeti" başlıklı 28. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Basın hürdür, sansür edilemez. ...

...

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27 nci maddeleri hükümleri uygulanır.

..."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

22. Öncelikle şu ifade edilmelidir ki terör örgütü üyeliği suçu kapsamındaki mahkûmiyet kararına esas alınan delillerin tamamının veya belirleyici nitelikte olanların bir ifade biçiminden ibaret olmadığı durumlarda ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahaleden dolayısıyla ifade özgürlüğü kapsamında yapılması gereken bir incelemeden bahsedilemeyecektir (aynı yönde AİHM kararları için bkz. Yılmaz ve Kılıç/Türkiye, B. No: 68514/01, 17/7/2008, § 58; Gül ve diğerleri/Türkiye B. No: 4870/02, 8/6/2010, §§ 33-35). Bu nedenle ilk olarak mahkûmiyet kararına esas alınan delillerin tamamının veya kararda belirleyici olanların bir ifade kullanımına ilişkin olup olmadığına bakılmalıdır. Somut olayda başvurucunun mahkûmiyetinde esas alınan deliller sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımlar, terör örgütüyle irtibatlı gazetelerde uzun yıllar muhabir olarak çalışması ve elde edilen dijital materyallerdeki video ile dokümanlardaki tespitlerden ibaret olup ifade kullanımına ilişkindir.

23. Bireysel başvuru yolunda Anayasa Mahkemesinin görevi bir yargılamanın sonucu itibarıyla adil olup olmadığını değerlendirmek değildir. Bu doğrultuda bir ceza yargılamasında isnat edilen suçun sübuta erip ermediği veya toplanan delillerin suçun sübutu için yeterli olup olmadığı meselesi ilkesel olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışındadır (Yılmaz Çelik [GK], B. No: 2014/13117, 19/7/2018, § 45). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, Metin Birdal (aynı kararda bkz. § 48) kararında kişilerin anayasal hak ve özgürlükler kapsamında kalan faaliyetlerinin mahkûmiyet kararlarında delil olarak kullanılmasının bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükler üzerinde caydırıcı etki yaratabileceğini, dolayısıyla bu konunun Anayasa Mahkemesinin ilgi alanında kaldığını ifade etmiştir.

24. Bu durumda eldeki başvuruya konu olayda başvurucunun ifade ve basın özgürlükleri kullanımına ilişkin eylemlerinin terör örgütü üyeliği suçundan kurulan mahkûmiyet hükmünde delil olarak kullanılmasının anılan özgürlüğe müdahale olduğu kabul edilmiştir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

25. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ...yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ...demokratik toplum düzeninin ...gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

26. Sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

27. Müdahaleye dayanak olan 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesi ile 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220. ve 314. maddelerinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

28. Başvurucunun cezalandırılmasına ilişkin kararın terör örgütü ve terörizmle mücadele kapsamında millî güvenlik, kamu düzeninin korunması ve suçun önlenmesine yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk

(1) Demokratik Toplumda İfade Özgürlüğünün Önemi

29. İfade özgürlüğü kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanmaması, bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Çoğunluğa muhalif olanlar da dâhil olmak üzere düşüncelerin her türlü araçla açıklanması, açıklanan düşünceye paydaş sağlanması, düşünceyi gerçekleştirme, bu konuda başkalarını ikna etme çabaları ve çabaların hoşgörüyle karşılanması çoğulcu demokratik düzenin gereklerindendir. Dolayısıyla toplumsal ve siyasal çoğulculuğu sağlamak her türlü düşüncenin barışçıl şekilde ve serbestçe ifade edilebilmesine bağlıdır. Bu itibarla düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38).

(2) Müdahalenin Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygun Olması

30. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (Bekir Coşkun, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın, §§ 70-72). Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekir (Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 46; bazı farklılıklarla birlikte bkz. Bekir Coşkun, § 51; Mehmet Ali Aydın, § 68; Tansel Çölaşan, § 51). Orantılılık ise bireyin hakkı ile kamunun menfaatleri veya müdahalenin amacı başkalarının haklarını korumak ise diğer bireylerin hak ve menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulmasına işaret etmektedir (Ferhat Üstündağ, § 48; bazı farklılıklarla birlikte bkz. Bekir Coşkun, § 57; Tansel Çölaşan, §§ 46, 49, 50; Hakan Yiğit [2. B.], B. No: 2015/3378, 5/7/2017, §§ 59, 68).

(3) Terör Örgütü Üyeliği Suçu

31. 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinde suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, 314. maddesinde ise devletin birliği ve ülke bütünlüğünü bozmak ve Anayasa'yı ihlal suçlarını işlemek amacıyla silahlı örgüt kurma ve böyle bir örgüte üye olma suçu düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemelere ve uygulamaya göre bir suç örgütüne katılma saikiyle hareket eden ve örgütün amaçlarını benimseyerek örgütün hiyerarşik yapısı içinde verilecek görevleri yerine getirmeye hazır olan bir kişi örgüt üyesi olarak kabul edilir. Bu itibarla örgüt üyesi, suç organizasyonu içinde bulunan ve örgütün üstün iradesine tabi olarak kendi iradesini örgüt iradesine terk eden kişidir (Metin Birdal, § 60). Özellikle günümüzde terörizmin gerek ulusal gerek uluslararası alanda ulaştığı düzey gözönüne alındığında bu tehdit oldukça somut hâle gelmektedir (Metin Birdal, § 61).

32. 3713 sayılı Kanun'un 1. maddesine göre terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek,

devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir. Anılan Kanun'un 7. maddesinde cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, 1. maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere terör örgütü kuranlar, yönetenler ve bu örgüte üye olanların 5237 sayılı Kanun'un 314. maddesi hükümlerine göre cezalandırılacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla terör örgütlerinin nihai amacı 3713 sayılı Kanun'un 1. maddesinde sayılan amaçlar olmalıdır.

33. Uluslararası hukuka göre de yarattığı ciddi tehlike hâli önemsenen terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırma yoluna gidilebilmesi için kişinin henüz başka bir suç işlemiş olması gerekmez. Örgüt üyeliği başlı başına cezalandırılan bir suçtur. Bu bağlamda örgüte üye olmak suçu, üye ve hatta örgüt henüz bir suç işlememiş olsa dahi örgütün toplum için yarattığı tehlikeyi cezalandıran ve bu yönüyle bir yandan da örgüt faaliyetleri kapsamında suç işlenmesini engelleme amacı taşıyan bir suç türüdür. Çünkü birden fazla kişinin suç işlemek için organize olması toplum için daha açık ve yakın bir tehdit oluşturur. Özellikle günümüzde terörizmin gerek ulusal gerek uluslararası alanda ulaştığı düzey gözönüne alındığında bu tehdit terör örgütleri bağlamında oldukça somut hâle gelmektedir (Metin Birdal, §§ 61, 62).

34. Terör örgütüne üye olma suçundan mahkûm edilebilmek için kişi, örgütün niteliğini ve amaçlarını bilmeli; örgütün bir parçası olmayı istemeli ve örgütün hayatta kalmasına, amaçlarının gerçekleştirilmesine devamlı bir irade ile katkı sağlamalıdır. Örgüte üye olmak fiilî bir katılmadır. Dolayısıyla üyeliğin suç olarak kabul edilmesinin ve cezalandırılmasının altında yatan sebep, terör örgütü üyesi olan kişinin aslında bu şekilde terör örgütünün toplum için arz ettiği tehlikeye bilerek ve isteyerek katkı sağlamasıdır (Metin Birdal, § 62).

(4) Terör Örgütü Üyeliği Suçu Bağlamında Yarışan Değerler Arasında Adil Denge Kurulması

35. İlk olarak çağımızda terör eylemlerinin toplumları tehdit eden en önemli tehlikelerden biri olduğuna kuşku bulunmamaktadır. Terör, bir azınlığın iradesini şiddet yolu ile halkın iradesine kabul ettirmek için başvurduğu bir yöntemdir. Elbette kurulu düzeni değiştirmek için terör denen her türden zor kullanımı ve şiddet eylemlerinin, silahlı ayaklanma ve hükûmet darbesi gibi girişimlerin olağan ve meşru kabul edilmesi asla düşünülemez (Yılmaz Çelik, § 57). Dolayısıyla modern demokrasilerde devletlerin kendi sorumluluk alanındaki bireyleri terör örgütlerinin faaliyetlerine karşı korumak şeklinde pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır. Söz konusu yükümlülüğün bir sonucu olarak insanların terörsüz bir ortamda yaşama hakkı ile bu süreçte bireylerin potansiyel olarak etkilenebilecek temel hakları arasında adil bir dengeleme yapılması ihtiyacı doğmaktadır (Metin Birdal, § 65).

36. Terör örgütüne üye olma suçundan her türlü şüpheden uzak bir şekilde mahkûm edilebilmesi için -eylemlerinin sürekliliği, çeşitliliği ve yoğunluğu dikkate alındığında- kişinin örgütün hiyerarşik yapısına bilerek ve isteyerek dâhil olduğunun yeterli bir gerekçe ile ispat edilmesi şarttır. Klasik ceza hukukunda ispat, geçmişte meydana gelmiş bir olayın gerçek yönünü ortaya koyma ve kişilerde bu konuda bir kanaat oluşturma faaliyeti olarak kabul edilmiştir. Mesele örgüt üyeliği olunca ispat, iddia makamınca ortaya konulan maddi olayların gerçekleşip gerçekleşmediğinin yanı sıra söz konusu suçun unsurlarının, nedensellik bağının, failin kusur yeteneğinin ve kastının onun örgüt üyesi olduğunu gösterip

göstermediği olacaktır (Metin Birdal, § 67).

37. "Delilsiz mahkûmiyet olmaz" ilkesinden dolayı ceza muhakemesi sonucunda verilecek hükmün mutlaka delillere dayandırılması gerekir. 5271 sayılı Kanun'un 217. maddesinde "Yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir" denilerek delil serbestliği ilkesi kabul edilmiştir. Bu ilkenin bir sonucu olarak somut, gerçekçi, olayla bağlantılı ve olayı temsil eden her şey hukuka uygun yöntemlerle elde edilmiş olması şartıyla delil olabilir (Metin Birdal, § 68).

38. Bundan başka ceza muhakemesinin amacı gerçeğin ortaya çıkarılması olduğu için ispat değeri açısından deliller arasında bir hiyerarşi getirilemez; hâkimin hükmünü dayandıracağı ve olayı temsil eden delillerin nelerden ibaret olduğu önceden sayılarak sınırlanamaz ya da bir ceza davasındaki uyuşmazlığın en az kaç delille ispatlanabileceği düzenlenemez (Metin Birdal, § 69).

39. Dolayısıyla terör örgütlerinin yapılarının ve faaliyetlerinin çeşitliliği söz konusu olunca bir kişinin terör örgütünün üyesi olduğunun ortaya konulması için değerlendirmeye alınabilecek deliller konusunda ortak ve sınırlı bir öngörüde bulunulması mümkün değildir. Delillerin işlevi yargılama makamlarının bir kanaate ulaşarak hüküm vermesini sağlamaktır (Metin Birdal, § 70).

40. Delil serbestliği nedeniyle mahkemenin dikkate alabileceği deliller konusunda bir sınırlandırma öngörülmesi mümkün değildir. 5271 sayılı Kanun'un 217. maddesinde açıkça ifade edildiği gibi hâkim delillerin değerini "Vicdani kanaatiyle serbestçe takdir eder." ancak keyfî davranamaz. Ceza hâkimi delilleri bir bütün olarak değerlendirerek delillerin olayı ortaya koyup koymadığını inceler. Söz konusu terör örgütü üyeliği suçu olunca ise delil değerlendirmesi geleneksel suçlara ilişkin delillerin değerlendirilmesine göre bir ölçüde farklılaşmaktadır. Zira bir kişinin terör örgütüne üye olma suçundan mahkûm edilebilmesi için henüz başka bir suç işlemesi gerekmediğinden maddi olayların tek tek ele alındığında kendi başına birer suç teşkil etmesi veya bir suça vücut vermesi gerekmemektedir (Metin Birdal, § 71).

41. Hiç kuşkusuz bireylere atfedilen söz ve eylemlerin hukuk sistemimizde bir suça tekabül edip etmediğinin takdir yetkisi, bireysel başvurudan önceki safahatta görevli mahkemelere aittir. Ancak yargı makamlarının takdir yetkilerini kullanırken ilgili ve yeterli şekilde bir gerekçe ortaya koymaları elzemdir (Yılmaz Çelik, § 58).

42. Bu ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesi, terör örgütü üyeliği suçu kapsamında verilen mahkûmiyet kararlarında kullanılan delillerin bir anayasal hak (ifade özgürlüğü, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı gibi) kullanımıyla ilgili olması nedeniyle hak ihlali iddialarının ileri sürüldüğü başvurularda kategorik bir yaklaşımla hareket etmemekte, her somut olayın koşullarına göre mahkûmiyete esas alınan delillerin ilgili anayasal hakkı ihlal edip etmediğini yargı makamlarının gerekçeleri üzerinden incelemektedir. Bu nedenle yargı mercileri tarafından mahkûmiyete konu hangi delillerin ortaya konulduğu ve bu delillerin terör örgütü üyeliği suçuna nasıl vücut verdiği konusunda oluşturdukları gerekçenin somut olay bağlamında ilgili ve yeterli olup olmadığı söz konusu başvurularda yapılacak anayasal değerlendirmeler bakımından hayati önem taşımaktadır.

(5) Somut Olayın Değerlendirilmesi

43. Mevcut başvuruda başvurucunun ifade ve basın özgürlüklerine yapılan müdahalenin demokratik toplumda gerekli olup olmadığına yukarıda belirlenen ölçütler kapsamında

yapılacak değerlendirme sonucunda karar verilecektir.

44. Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında da vurguladığı üzere bir kimsenin FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan cezalandırılabilmesi için örgütün niteliğini ve amaçlarını bildiği, örgütün bir parçası olmayı istediği ve örgütün hayatta kalmasına, amaçlarının gerçekleştirilmesine devamlı bir irade ile katkı sağladığının gösterilmesi gerekir. Bu gerekliliğin bir sonucu olarak Yargıtay terör örgütüne üye olma veya yardım etme suçlarının doğrudan kasıt ve özel saikle işlenebilen suçlar olduğu da gözetildiğinde FETÖ/PDY'nin gerçek yüzünü ortaya koyan operasyonlara başlandığını, bu yapının kamuoyu ve medya tarafından tartışılır hâle geldiğini, üst düzey hükûmet yetkilileri ve kamu görevlileri tarafından yapılan açıklamalarda paralel yapı veya terör örgütü olduğuna ilişkin tespitler ve uyarıların yapıldığını, Millî Güvenlik Kurulu tarafından da aynı değerlendirmelerin paylaşıldığı süreçten önce icra edilen faaliyetlerin nitelik, içerik ve mahiyeti itibarıyla terör örgütünün amacına hizmet ettiği ve sanıklarca da bunun bilindiği somut delil ve olgularla ortaya konulmadıkça örgütsel faaliyet kapsamında kabul edilemeyeceğini, kişilerin hukuki durumlarının kusurluluk ve hata bağlamında değerlendirilmesinde zaruret bulunduğunu ifade etmiştir. Başka bir deyişle Yargıtay bir kişinin söz konusu örgüte üye olma suçundan cezalandırılması için sempati ve iltisak boyutunu aşarak terör örgütü niteliğini ve amaçlarını bilerek örgüt üyesi olduğunu ispat etmeye yeterli delillere dayanılmasını şart koşmaktadır (Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, §§ 11-19, 51).

45. Eldeki başvuruda da FETÖ/PDY'nin medya yapılanmasını deşifre etmek için yürütülen soruşturma sonucunda açılan ceza davası kapsamında başvurucu, terör örgütüne üye olma suçundan hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Mahkeme, mahkûmiyet kararında esas olarak başvurucunun uzun süre terör örgütüyle irtibatlı olduğu için kapatılan Zaman gazetesinde ve söz konusu gazeteye kayyım atanmasının ardından yine terör örgütüyle irtibatı nedeniyle kapatılan Yarına Bakış gazetesinde çalışması ile sosyal medya hesabından gerçekleştirdiği paylaşımları esas almıştır. Mahkeme ayrıca başvurucudan ele geçirilen dijital materyallerde terör örgütü liderini öven video ve dokümanlar bulunması ile başvurucunun Bank Asyada aktif olarak kullandığı iki hesabın bulunmasını mahkûmiyet hükmüne destekleyici delil olarak kabul etmiştir. Mahkeme sayılan tüm bu delilleri bir bütün olarak ele alarak başvurucunun eylemlerinin süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk arz ettiğini, bu nedenle başvurucunun üzerine atılı olan müsnet suçu işlediğini değerlendirmiştir. Bu doğrultuda başvurucunun mahkûmiyetine esas teşkil eden eylemlerin dikkatli şekilde incelenerek başvurucunun terör örgütü hiyerarşisi içinde hareket ettiğini gösteren örgütsel niteliğe haiz eylemlerinin yargı mercilerince ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulup konulamadığı incelenecektir.

46. Başvurucunun mahkûmiyetinde yargı mercilerinin esas itibarıyla başvurucunun sosyal medya hesabı üzerinden gerçekleştirdiği birçok paylaşımı dikkate alarak mahkûmiyet kararına dayanak oluşturduğu anlaşılmaktadır. Her ne kadar yargılama sırasında başvurucu söz konusu paylaşımları örgütsel bir faaliyet olarak gerçekleştirmediğini belirtmişse de Mahkeme gerekçesinde içeriklerin örgütün temel amaç ve fikirleri doğrultusunda hükûmeti ve Cumhurbaşkanı'nı halk nezdinde küçük düşürmeyi, hükûmeti uluslararası platformda zor duruma düşürmeyi, örgütü, örgüt üyeleri ve örgüt liderini sempatik göstermeyi, örgüt aleyhine yapılan soruşturmaları ve soruşturma yapanları itibarsızlaştırmayı amaçladığını belirtmiştir. Kaldı ki başvurucu bu paylaşımların büyük çoğunluğunu 15 Temmuz 2016 tarihinde FETÖ/PDY tarafından gerçekleştirilen darbe girişiminin hemen akabinde ve terör örgütüne yönelik soruşturmalar devam ederken yapmıştır. Yargı mercileri kararlarında

paylaşımların örgütsel niteliğini ortaya koyabilmek adına özellikle zamansal niteliğine dikkat çekmiştir. Zira terör örgütünün demokratik düzeni ortadan kaldırmaya yönelik teşebbüsünün hemen akabinde kamuoyunun bilincini değiştirmek ve yönlendirebilmek amacıyla örgütün medya yapılanması içerisinde bulunan mensupları aracılığıyla örgütsel faaliyette bulunduğunu özellikle ortaya koymuştur. Nitekim Mahkemenin buna ilişkin ifade özgürlüğünü de hesaba katarak kurduğu gerekçenin de ilgisiz veya yetersiz olduğu söylenememektedir. Bu itibarla söz konusu paylaşımlarında başvurucu, örgütün amaçları doğrultusunda hareket ettiğini terör örgütü ile liderini överek ve terörizmi meşrulaştırarak göstermiştir.

47. Öte yandan yargı mercileri başvurucunun örgüt hiyerarşisi içinde hareket ettiğini Zaman gazetesinde uzun yıllar çalışmasını ve bu gazeteye kayyım atanması sonrası işten çıkarıldığında yine aynı konumda olan kişilerin bir araya gelerek kurdukları Yarına Bakış isimli gazetede çalışmasını delil olarak kullanmıştır. Başvurucunun mahkûmiyetinde destekleyici olarak kabul edilen eylemine bakıldığında çeşitlilik arz ettiği ve belirtilen zaman aralığında belli bir sürekliliğe ulaştığı konularındaki cezalandırma gerekçesinin yeterli olmadığı söylenememektedir. Zira başvurucu terör örgütüyle irtibatlı Zaman gazetesinde uzun yıllar çalışmış ve söz konusu gazeteye kayyım atanmasının ardından farklı bir ad altında yeniden yapılanan Yarına Bakış isimli gazetede çalışmaya devam etmiştir. Bunun yanı sıra Mahkemenin başvurucunun FETÖ/PDY ile olan yakın ilişkisini ortaya koymak bakımından Bank Asyada bulunan hesaplarını da -diğer eylemlerle birlikte ele alarak- eylemlerin çeşitliliği bağlamında değerlendirdiği, bu yönüyle mahkûmiyet gerekçesini tahkim ettiği anlaşılmaktadır.

48. Son olarak başvurucunun mahkûmiyetinde ele geçirilen dijital materyallerde terör örgütü liderine ait ve onu öven videolar ile terör örgütüyle irtibatlı Sızıntı dergisine ait dokümanlar tespit edildiği belirtilmiştir. Yargıtay uygulamasında kişilerde salt Fetullah Gülen'e ait ses veya videolara ilişkin dijital veriler ele geçirilmesinin silahlı terör örgütü üyeliği suçu açısından tek başına yeterli delil olarak kabul edilmediği, anılan kararlarda dosya kapsamına göre toplanması gerektiği belirtilen diğer delillere değinildikten sonra suçun sübutu açısından tüm delillerin birlikte değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır [(Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 1/3/2018 tarihli ve E.2017/3481, K.2018/710; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 2/5/2023 tarihli ve E.2021/17056, K.2023/2493 sayılı kararları]. Buna göre başvurucunun ikametgâhında ele geçen terör örgütü liderine ait ve onu öven videolar ile terör örgütüyle irtibatlı yayınların açıkça FETÖ/PDY'yle bağlantılı olması olguları ve başvurucunun terör örgütü hiyerarşisi içinde hareket ettiğine dair diğer deliller birlikte ele alındığında örgütsel materyallerin terör örgütü üyeliğinden cezalandırılması bakımından delil olarak değerlendirilemeyeceği söylenemez.

49. Netice itibarıyla başvurucunun FETÖ/PDY'nin ideolojisini benimseyerek bu terör örgütünün amaçları doğrultusunda hareket ettiği, eylemlerinin süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gösterdiği, bu nedenle başvurucunun terör örgütünün hiyerarşisi içinde hareket eden bir kişi olduğu yönündeki Mahkeme gerekçesinin başvurucunun terör örgütü üyeliği suçundan cezalandırılması için ilgili ve yeterli olduğu değerlendirilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun ifade ve basın özgürlüklerine yapılan müdahalenin demokratik toplumda zorunlu sosyal bir ihtiyaca karşılık geldiği kabul edilmiştir. Diğer taraftan terör örgütü üyeliği suçunun toplum bakımından taşıdığı tehlikenin ciddiyeti ile başvurucuya verilen cezanın miktarı -kamu makamlarının bu konudaki takdir alanı da hesaba katılarak- dikkate alındığında müdahalenin orantılı da olduğu kanaatine varılmıştır. Bu durumda müdahalenin

demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

50. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN ZİHNİ GÖNEN

B. No: 2020/37818 | Karar tarihi: 22.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/37818

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN ZİHNİ GÖNEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/37818)

Karar Tarihi: 22/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Hasan Zihni GÖNEN

Vekili : Av. Serhat MENZİLCİOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan davada lehe hükmedilen tazminata yönelik hüküm kesinleşmeksizin başlatılan icra takibinin durdurulması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya Konu Süreç

2. Başvurucu; Ankara'nın Yenimahalle ilçesi, Susuz Mahallesi, 44744 ada, 1 parsel numaralı taşınmazın hissedar maliklerindendir. Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı (İdare) tarafından taşınmazın imar planında rekreasyon alanı olarak ayrıldığı ve taşınmaza İdare tarafından ağaçlandırma yapılmak suretiyle fiilen el atıldığı iddiasıyla başvurucu ve diğer malikler tarafından Ankara 17. Asliye Hukuk Mahkemesi (Asliye Hukuk Mahkemesi) nezdinde kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası açılmıştır.

3. Asliye Hukuk Mahkemesince dava konusu taşınmaz için keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmış ve 17/3/2016 tarihli kararla taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı kabul edilerek başvurucu ve diğer malikler lehine 1.927.200 TL tutarında tazminata hükmedilmiştir.

4. Taraflarca söz konusu karara karşı temyiz başvurusunda bulunulmuş, aynı zamanda

başvurucu ve diğer malikler 26/4/2017 tarihinde Ankara 13. İcra Müdürlüğü (İcra Müdürlüğü) nezdinde icra takibi başlatmıştır.

5. İcra takibi devam ederken Asliye Hukuk Mahkemesi kararı Yargıtay 5. Hukuk Dairesi (Yargıtay Dairesi) tarafından 21/6/2018 tarihli karar ile bozulmuştur. Kararın gerekçesinde, her ne kadar Asliye Hukuk Mahkemesince taşınmazın imar planında rekreasyon alanı olarak ayrılması ve ağaçlandırma yapılarak el atılması nedeniyle davanın kabulüne karar verilmiş ise de dosyadaki bilgi ve belgelere göre yenilenen onaylı imar planı gereğince taşınmazın ticaret alanı olarak ayrılmış olduğu anlaşıldığından taşınmazın imar durumu davalı İdareden getirtildikten sonra mahallinde keşif yapılıp imar uygulaması ile ticaret alanında kalan taşınmazlara fiilen el atmanın hâlihazırda olup olmadığı araştırılıp sonucuna göre karar verilmesi gerektiği ve davacıların herbirinin paylarının infazda tereddüt yaratmayacak şekilde hüküm fıkrasında ayrı ayrı gösterilmemesi gerektiği belirtilmiştir. Asliye Hukuk Mahkemesince bozma kararına uyularak yargılamaya devam edilmiştir.

6. Bu süreçte devam eden icra takibinde haciz aşamasına gelinmiş; başvurucu ve diğer malikler tarafından İdarenin hacze kabil mal varlığı üzerine haciz konulması talebinde bulunulmuştur. İcra Müdürlüğünce söz konusu talep reddedilmiştir. Bunun üzerine başvurucu, icra memur muamelesi nedeniyle Ankara 14. İcra Hukuk Mahkemesi (İcra Hukuk Mahkemesi) nezdinde şikâyet yoluna başvurmuştur.

7. İcra Hukuk Mahkemesi şikâyetin kabulüne ve İcra Müdürlüğü kararının kaldırılmasına karar vermiş ancak İdarenin söz konusu karara karşı yaptığı istinaf başvurusu Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 19. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) tarafından kabul edilmiş ve İcra Hukuk Mahkemesinin kararının kaldırılmasına karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; 30/5/2019 tarihli ve 7176 sayılı Kanun'un 21. maddesiyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na eklenen geçici 14. maddede kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan davalar neticesinde hükmedilen tazminatların kesinleşmeden icra takibine konu olamayacağının düzenlendiği, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce kesinleşmemiş mahkeme kararlarına dayanılarak başlatılan icra takiplerinin de kesinleşmiş mahkeme kararı ibraz edilinceye kadar duracağı yönünde yapılan düzenleme uyarınca değerlendirme yapıldığı belirtilmiş; Asliye Hukuk Mahkemesi kararının Yargıtay Dairesince bozulduğu, yargılamanın da devam ettiği dikkate alınarak kesinleşmiş mahkeme kararı ibraz edilinceye kadar başlatılan icra takibinin durdurulmasına karar verilmiştir.

8. Başvurucunun söz konusu karara karşı yaptığı temyiz başvurusu Yargıtay 12. Hukuk Dairesi tarafından reddedilmiş ve karar onanarak kesinleşmiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 12/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 10/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvuru Sonrasındaki Süreç

11. Asliye Hukuk Mahkemesince bozma üzerine yapılan yargılama neticesinde 7/4/2022 tarihli kararla dava konusu taşınmazın imar planında kamuya özgülenme durumu devam ettiğinden fiili el atmanın gerçekleştiğinin kabul edilmesi gerektiği belirtilerek başvurucu lehine 496.800 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine hükmedilmiştir. Karar, temyiz ve karar düzeltme incelemelerinden geçerek kesinleşmiştir.

12. Başvurucunun ve diğer maliklerin başlattığı icra dosyasında İcra Müdürlüğünün kapatıldığının, dosyanın Ankara 5. Genel İcra Dairesine (İcra Dairesi) devredildiğinin anlaşılması üzerine söz konusu İcra Dairesinden dosyanın akıbeti sorulmuş; gelen 2/9/2025 tarihli cevabi yazıda dosyada yapılan sıra cetveli kapsamında borç tahsilatının yapıldığı, dosyanın infaz nedeni ile işlemden kaldırıldığının belirtildiği görülmüştür.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu 12/6/2019 tarihinde yürürlüğe giren kanun maddesinin geriye yürütülerek kamulaştırmasız el atmadan kaynaklanan tazminat alacağının tahsilinin engellenmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; İdare tarafından Bakanlığa gönderilen 8/5/2023 tarihli yazıda icra takip dosyasından alınan 7/3/2023 tarihli hesap raporunda dosya borcunun 3.594.508 TL olarak belirlendiği ancak 8/5/2023 tarihine kadar toplam 3.870.001,54 TL tahsilat yapıldığı, böylece dosya borcunun ödendiğinin belirtildiği, bu kapsamda başvurucunun mağdur sıfatının devam etmediği, Asliye Hukuk Mahkemesince bozma üzerine yapılan yargılamanın da karar düzeltme aşamasında olması dolayısıyla derdest olduğu, bu hususların kabul edilebilirlik incelemesinde dikkate alınması gerektiği, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir.

15. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını yinelemiş; Bakanlık tarafından belirtilenin aksine dosya borcunun büyük bir bölümünün ödenmediğini ifade etmiştir.

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 46. maddesine göre Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulması için başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamusal eylem veya işlemden başvurucunun kişisel olarak ve doğrudan etkilenmiş olması gerekir (Onur Doğanay [2. B.], B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 42, 45).

17. Başvuruya konu olayda başvurucunun taşınmazına kamulaştırmasız el atılması nedeniyle açtığı davada lehine hükmedilen tazminata ilişkin olarak Asliye Hukuk Mahkemesi kararı kesinleşmeden icra takibi başlatılmış ve söz konusu icra takibi Bölge Adliye Mahkemesince kesinleşmemiş mahkeme kararına dayanılarak başlatılan icra takiplerinin kesinleşmiş mahkeme kararı ibraz edilinceye kadar durdurulacağına yönelik 2942 sayılı Kanun'un geçici 14. maddesi gerekçe gösterilerek durdurulmuştur. Başvurucu da bireysel başvuru kapsamında icra takibinin durdurulmasıyla alacağının tahsilinin engellenmesinden yakınmıştır.

18. Başvurucunun bireysel başvuruda bulunduğu 10/12/2020 tarihinden sonra Bölge Adliye Mahkemesince durdurulmasına karar verilen icra takibi, Asliye Hukuk Mahkemesi kararının kesinleşmesi üzerine devam etmiş ve nihai olarak borcun tahsil edilmesi dolayısıyla icra dosyası -infaz nedeniyle- işlemden kaldırılmıştır. Buna göre başvurucunun ihlale neden olduğunu ileri sürdüğü icra takibinin durdurulmasına ilişkin kararın Asliye Hukuk Mahkemesi kararının kesinleşmesi üzerine icra takibinin devam etmesiyle son bulduğu anlaşılmış, bu itibarla başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalktığı sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan somut olaydaki müdahalenin niteliği gözetildiğinde Anayasa'nın uygulanması, yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan

haklarına saygı yönünden başvurunun incelenmesini gerekli kılan bir neden bulunmadığı değerlendirilmiştir.

19. Bu durumda Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendine göre başvuruda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olduğu anlaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkması nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 22/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET SADİ ERÇİÇEK VE MUSTAFA ERÇİÇEK

B. No: 2020/38082 | Karar tarihi: 22.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/38082

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET SADİ ERÇİÇEK VE MUSTAFA ERÇİÇEK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/38082)

Karar Tarihi: 22/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : 1. Mehmet Sadi ERÇİÇEK 2. Mustafa ERÇİÇEK

Vekili : Av. Suat ÇAKMAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davasının pasif husumet yokluğundan usulden reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, Van'ın Saray ilçesi, Keçikaya Mahallesi 228 ve 238 numaralı parselde bulunan taşınmazlarda Karayolları Genel Müdürlüğünce (İdare) yol genişletme çalışmaları yapılması dolayısıyla taşınmazlarına kamulaştırma yapılmaksızın el atıldığı, taşınmazlarının tarıma ve kullanıma elverişsiz hâle geldiği iddialarıyla 7/7/2017 tarihinde Saray (Van) Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) tazminat davası açmıştır.

3. Mahkemece taşınmazlara yönelik keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmış, keşifte taşınmazların içinden geçen çay için yeterli kanalların yapılmaması ve su kaynağının kontrol altına alınmaması, İdare tarafından yol çalışması kapsamında yapılan menfezin yeterli olmaması sebepleriyle dava konusu taşınmazları su bastığı, taşınmazların bataklık hâline geldiği, bu suretle ekilip biçilmeye müsait olmadığı gözlemlenmiştir. Bilirkişi heyeti tarafından düzenlenen raporda da taşınmazların sularla kaplı olduğu, kullanımının mümkün olmadığı belirtilmiştir. Yine raporda İdarece köprü yapımı ve inşaatı nedeniyle doğal dere

yatağının değişmesi, dere sularının taşıdığı alüvyonların İdare tarafından yapılan menfezin küçük ve çapsız olması dolayısıyla yolun diğer tarafına geçemediği ve taşınmazlarda biriktiği açıklanmıştır. Devamında ise yapılabilecek bir ıslah çalışmasının maliyetinin zemin bedelinden daha fazla olacağı, taşınmazların sürekli dere yatağının etkisinde kaldığı için yersiz ve sonuçsuz kalacağı vurgulanmıştır. Bu kapsamda taşınmazlara el atıldığı kabul edilmiş, 106.495 TL kamulaştırmasız el atma tazminatı ile 17.859,28 TL ecrimisil bedeli hesaplanmıştır.

4. Mahkeme davanın kabulüne, taşınmazların tapu kayıtlarının iptali ile İdare adına tesciline karar vermiş ve 106.495 TL kamulaştırmasız el atma tazminatı ile 17.859,28 TL ecrimisil bedelinin başvuruculara ödenmesine hükmetmiştir.

5. Karara karşı taraflarca yapılan istinaf başvurusu neticesinde Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) kararın kaldırılmasına ve davanın pasif husumet yokluğu nedeniyle reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 9/3/2016 tarihli ve E.2015/18-101, K.2016/301 sayılı kararında da değinildiği üzere 18/12/1953 tarihli ve 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Vazife ve salahiyetle" başlıklı 2. maddesinde taşkın sular ve sellere karşı koruyucu tesisler meydana getirmenin Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün (DSİ) görevleri arasında sayıldığı belirtilerek sebebi ne olursa olsun taşınmazların korunması amacıyla yapılması gereken her türlü işlemden de DSİ sorumlu olduğundan kamulaştırmasız el atma iddiasıyla İdareye karşı açılan davanın pasif husumet yokluğu sebebiyle reddedilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca kararın gerekçe kısmında dava konusu taşınmazlardan 228 parsel sayılı taşınmazın tapu kaydına göre malik olmayan başvurucu Mehmet Sadi Erçicek yönünden aktif husumet ehliyeti yokluğu nedeniyle davanın reddine karar verilmesi gerekirken davanın kabulüne hükmedilmesinin hatalı olduğu da vurgulanmış ancak hüküm kısmında adı geçen başvurucu yönünden farklı bir karar verilmemiştir.

6. Başvuruculların karara karşı yaptığı temyiz başvurusu Yargıtay 5. Hukuk Dairesi (Yargıtay Dairesi) tarafından incelenmiş, kararın onanması yönünde karar verilmiştir.

7. Başvurucular, nihai kararı 11/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 23/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

9. Bireysel başvuru tarihinden sonra başvurucu Mustafa Erçiçek'in 6/3/2022 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucular, taşınmazların DSİ tarafından yapılan çalışma ile değil İdare tarafından yapılan çalışma neticesinde sel yatağı hâline geldiğini, idari yargıda DSİ'ye karşı dava açılması durumunda davalarının süre aşımı nedeniyle reddedileceğini, DSİ'ye karşı açılacak ve etkili olabilecek bir dava bulunmadığını, daha önce aynı konuda İdareye karşı açılan davaların kabulle sonuçlandığını belirterek adil yargılanma hakkı ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Bölge Adliye Mahkemesince husumetin yönlendirilmesi gereken kurumun DSİ olarak gösterildiği, başvuruculların ihlal iddialarının

devam etmesi sebebiyle zamanaşımı ya da hak düşürücü süreye tabi olmaksızın DSİ aleyhine idari yargıda tam yargı davası ve adli yargıda kamulaştırmasız el atma davası açmadan bireysel başvuruda bulunmaları hususunun başvuru bakımından yapılacak kabul edilebilirlik (başvuru yollarının tüketilmemesi) değerlendirmesinde gözönünde bulundurulması, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

A. Başvurucu Mustafa Erçiçek Yönünden

12. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu Mustafa Erçiçek başvuru tarihinden sonra 6/3/2022 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu Mustafa Erçiçek yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Mustafa Erçiçek yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Başvurucu Mehmet Sadi Erçiçek Yönünden

14. Başvuruda belirtilen başvurucu yönünden bazı eksiklikler olduğunun tespit edilmesi üzerine Av. Suat ÇAKMAK'a 18/8/2025 tarihinde İçtüzük'ün 66. maddesi uyarınca eksiklik bildiriminde bulunulmuştur. Bu bildirimde başvuru dosyasındaki mevcut vekâletname kapsamında başvurucu Mustafa Erçiçek'in başvurucu Mehmet Sadi Erçiçek'e vekâletname verdiği, Mehmet Sadi Erçiçek'in de Av. Suat Çakmak'ı Mustafa Erçiçek adına yetkili vekil olarak tayin ettiği görülmüştür ancak Mehmet Sadi Erçiçek'in Av. Suat Çakmak'ı kendi adına da yetkili avukat olarak tayin ettiğine dair vekâletnamenin olmadığının tespit edildiği açıklanmıştır. Müzekkerede bildirimin tebliğinden itibaren on beş gün içinde eksikliklerin

tamamlanması gerektiği ifade edilerek tespit edilen eksikliklerin geçerli bir mazeret olmaksızın süresinde tamamlanmaması durumunda başvurunun reddedileceği ifade edilmiştir.

15. Eksiklik bildiriminin 24/8/2025 tarihinde Av. Suat ÇAKMAK'a tebliğ edildiği, tebliğden itibaren on beş gün içinde anılan eksikliklerin tamamlanmadığı görülmüştür.

16. Başvuru evrakındaki eksikliklerin tamamlanmasıyla ilgili mevzuat hükümleri şöyledir:

i. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" başlıklı 47. maddesinin (6) numaralı fıkrasına göre başvuru evrakında herhangi bir eksiklik olması hâlinde Anayasa Mahkemesi Yazı İşleri Birimi, eksikliğin giderilmesi için başvurucu veya varsa vekiline on beş günü geçmemek üzere bir süre verir ve geçerli bir mazeret olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceğini bildirir.

ii. Anayasa Mahkemesi, İçtüzük'ün "Form ve eklerinin ön incelemesi ve eksiklikler" başlıklı 66. maddesi uyarınca başvuru formunda veya eklerinde herhangi bir eksiklik tespit edilmesi hâlinde bunların tamamlattırılması için başvurucuya, varsa avukatına veya kanuni temsilcisine on beş günü geçmemek üzere kesin süre verir. Eksikliklerin tamamlattırılmasına dair yazıda, başvurucuya verilen kesin sürede eksiklikleri geçerli bir mazereti olmaksızın tamamlamadığı takdirde başvurusunun reddine karar verileceği bildirilir. Tespit edilen eksikliklerin verilen kesin sürelerde tamamlanmadığı hâllerde Komisyonlar Başraportörü tarafından başvurunun reddine karar verilir ve bu durum başvurucuya tebliğ edilir. Bu karara karşı tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde Komisyona itiraz edilebilir. Bu konuda Komisyonların verdiği kararlar kesindir.

17. İçtüzük'te eksikliklerin verilen kesin sürelerde tamamlanmadığı hâllerde başvurunun Komisyonlar Başraportörü tarafından reddedileceği belirtilse de eksikliklerin süresinde tamamlanıp tamamlanmadığı bireysel başvurunun her aşamasında resen gözetilmesi gereken bir husustur. Bu bağlamda eksikliklerin süresinde tamamlanması başvurunun esastan incelenebilmesi için ön şarttır (Mehmet Encu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11864, 24/2/2016, § 36).

18. Anılan tespit ve değerlendirmeler çerçevesinde somut başvuruya dönüldüğünde; eksiklik bildirim yazısını 24/8/2025 tarihinde tebliğ alan, başvuruda tespit edilen eksiklikleri tamamlaması için kendisine on beş günlük süre verilen ve bildirilen eksikliklerin eksiklik bildirim yazısının tebliğinden itibaren on beş gün içinde mazeret olmaksızın giderilmemesi hâlinde başvurunun reddine karar verileceği hususu kendisine ihtar edilen vekil verilen kesin süre 8/9/2025 tarihinde dolmasına rağmen eksiklik bildiriminde belirtilen belgeleri ibraz etmemiştir. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuruların Kanun'a ve İçtüzük'te belirtilen düzenlemelere uygun olarak yapılması zorunludur.

19. Başvurucu, müzekkereye karşı beyanda bulunmamış; anılan süre içinde eksikliği tamamlamadığı gibi bu süre içinde herhangi bir mazeret de ileri sürmemiştir. Başvurucunun bu durumu dikkate alındığında bireysel başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmadığı değerlendirilmiştir. Dolayısıyla somut olayın koşullarında başvurunun takipsiz bırakıldığı ve incelenmesine devam etmeyi gerekli kılan başka bir haklı neden de bulunmadığı anlaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun Mehmet Sadi Erçiçek yönünden geçerli mazeret olmaksızın eksikliğin süresinde giderilmemesi nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Mustafa Erçiçek yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Başvurucu Mehmet Sadi Erçiçek yönünden başvurunun geçerli mazeret olmaksızın eksikliğin süresinde giderilmemesi nedeniyle REDDİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu Mehmet Sadi Erçiçek üzerinde BIRAKILMASINA 22/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TAHIRHAN TURAN (2)

B. No: 2020/38352 | Karar tarihi: 22.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/38352

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

TAHIRHAN TURAN BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2020/38352)

Karar Tarihi: 22/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Tahırhan TURAN

Vekili : Av. Burhan AYKUT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, enerji nakil hattı geçirilmek suretiyle kamulaştırmasız el atılan taşınmaza ilişkin olarak açılan tazminat davasında ağaç bedellerinin ödenmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Van'ın Bahçesaray ilçesi Elmayaka Mahallesi'nde bulunan 213 ada 2 parsel numaralı taşınmazın malikidir. Söz konusu taşınmaz, tarla vasfında olup toplamda 32.623,08 m²dir. Anılan taşınmazın 118,67 m² irtifak alanı ve 10,38 m² pilon yeri olmak üzere toplam 129,05 m²lik kısmı üzerinden 1980 yılı sonrasında kamulaştırma yapılmaksızın veya idari irtifak tesis edilmeksizin enerji nakil hattı geçirilmiştir. Başvurucu, Bahçesaray Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş.ye (TEDAŞ) karşı kamulaştırmasız el atma sebebiyle tazminat davası açmıştır.

3. Mahkemece keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verilmiş, bu kapsamda 11/5/2018 tarihinde yapılan keşif sonucu düzenlenen raporda taşınmazın kamulaştırmasız el atma tazminatı toplam 21.725,50 TL olarak hesaplanmıştır. Öte yandan raporun kamulaştırmasız el atma tazminatı hesabında enerji nakil hattının altında kalan ve kesilmesi gereken ağaçlar kısmında 65 yaşlarında altı ceviz ağacı bulunduğu belirtilerek toplam

kesilecek ağaç bedelinin 19.463,28 TL olduğu belirtilmiştir.

4. Mahkeme, bilirkişi raporunu incelemiş ve ceviz ağacı giderleri hesaplanırken üretim masraf kalemlerinin tek tek kaç TL üzerinden hesaplandığının belirtilmediği ve aynı zamanda enerji nakil hattı izdüşümü esas alınıp rapor düzenlenmesi gerektiği gerekçesiyle ek bilirkişi raporu alınmasına karar vermiştir. 29/3/2019 tarihli ek bilirkişi raporunda 65 yaşlarında iki ceviz ağacı bulunduğu belirtilerek maktu ağaç bedeli 14.884,13 TL olarak, toplam kamulaştırmasız el atma tazminatı ise 15.664,65 TL olarak hesaplanmıştır. Mahkeme ek bilirkişi raporunu incelemiş ve keşif tutanağının "Gözlem" bölümünde yazılan ağaç sayıları ile düzenlenen raporda çelişki olduğu, keşif tutanağında yazılan hususlara göre salınım hesabı yapıldığında ağaçların etkilenip etkilenmeyeceğinin yeniden keşif yapılmadan belirlenemeyeceği gerekçesiyle yeniden keşif yapılmasına karar vermiştir.

5. Mahkemece 30/7/2019 tarihinde yapılan keşif neticesinde düzenlenen raporda taşınmazdaki 60 yaşlarında olan dört ceviz ağacının maktu bedelinin 29.768,25 TL olduğu, 20-25 yaşlarındaki bir kiraz ağacının maktu bedelinin 254,26 TL olduğu belirtilerek toplam ağaç maktu bedeli 30.022,51 TL olarak hesaplanmıştır. Aynı zamanda raporun taşınmazdan enerji nakil hattı geçmesi dolayısıyla taşınmazda meydana gelen değer azalışına yönelik açıklamalara yer verilen kısmında enerji nakil hatlarının çok yıllık ağaçların boylanmasında sınırlayıcı etkileri bulunduğu, kavak, ceviz, armut, kayısı gibi yüksek boylu ağaçların yetişmesinde sınırlamalara neden olduğu ifade edilmiştir. Sonuç kamulaştırmasız el atma tazminatı 30.339,24 TL olarak hesaplanmıştır.

6. Mahkeme ikinci kez yapılan keşif sonrası alınan işbu rapor doğrultusunda 30.339,24 TL kamulaştırmasız el atma tazminatı üzerinden davanın kabulüne karar vermiştir. Karara karşı TEDAŞ tarafından yapılan istinaf başvurusu neticesinde Van Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) kararın kaldırılmasına ve davanın kısmen kabulüne, kamulaştırmasız el atma tazminatının 316,73 TL olarak belirlenmesine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, hükme esas alınan bilirkişi raporunda enerji nakil hattı altında kaldığı belirtilen 60 yaşlarındaki dört ceviz ağacı ile 25 yaşındaki bir kiraz ağacının hat için tehlike arz ettiğine veya kesilmesi gerektiğine dair tespitin bulunmadığı, ağaçların da kesilmediği, bu sebeple söz konusu ağaçlar için bedel verilemeyeceği gözetilmeden karar verildiği belirtilmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 2/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 2/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu, Bölge Adliye Mahkemesinin ağaç bedellerine ilişkin talebi reddetmesinin tamamen keyfîyet içerdiğini, Mahkeme tarafından alınan ilk bilirkişi raporunda enerji nakil hattının altında kalan ve kesilmesi gereken ağaçların açıkça belirtildiğini, yine Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporunda da taşınmazın niteliklerini ve değerini etkileyen faktörler arasında dört ceviz ağacına ve bir kiraz ağacına da yer verildiğini, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilen kararların çelişkili olduğunu, Bölge Adliye Mahkemesince 316,73 TL olarak hükmedilen kamulaştırmasız el atma tazminatı dikkate alınmadan aleyhe 2.725 TL vekâlet ücretine hükmedilmesinin de hakkaniyete aykırı olduğunu belirterek mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru

belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

10. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa Mahkemesi kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili bir biçimde uygulanması, mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

13. Bilirkişi, uyuşmazlığın çözümünü etkileyen ve hâkimin hukuki bilgisiyle aydınlatılamayan bilimsel ve teknik meseleleri açıklığa kavuşturmak, bu tür meselelerde mahkemeyi bilgilendirmek amacıyla görüşüne başvurulan uzman kişi olup bilirkişi görüşünün mahkemeyi bağlamayacağı muhakkaktır. Bilirkişi raporu, hâkimin uyuşmazlığı çözerken dikkate alacağı takdirî bir delilden ibarettir. Hâkim; bilirkişi görüşünü içeren raporun yeterliliğini, raporda açıklanan görüş ve kanaatin itibar edilebilirliğini, dayandığı olguları gözönünde bulundurarak hükme esas alınıp alınmayacağını serbestçe değerlendirir ve takdir eder. Bu bağlamda hâkim, bilimsel ve teknik bakımdan yetersiz ve çelişkili bulduğu bilirkişi raporlarını hükme esas almak zorunda değildir. Bu durum, karar verme ve hüküm kurma yetkisinin hâkime ait olmasının doğal bir sonucudur. Aksi takdirde şekil olarak hükmü kuran hâkim olsa da gerçekte hüküm bilirkişi tarafından verilmiş olur ki bu durum yargı yetkisinin devri anlamına gelir (Saadet Esin [2. B.], B. No: 2014/18103, 26/10/2017, § 46).

14. Bununla birlikte bilirkişinin bilimsel veya teknik uzmanlık gerektiren ve objektif olarak bakıldığında mahkemenin vâkıf olmadığı meselelerde görüş beyan ettiği dikkate alındığında mahkemenin bilirkişi raporunu yetersiz görmesi durumunda bunun gerekçesini ortaya koyması gerekir. Mahkemenin gerekçesini açıklamadan bilirkişi raporunu hükme esas alınamaz bulması, raporun lehine olduğu kişi açısından yargılama adaletini olumsuz yönde etkileyebileceği gibi kamulaştırma veya idari irtifak bedelinin tespit edildiği davalarda taşınmazın gerçek bedelinin veya taşınmazda meydana gelen değer kaybının gerçek

miktarının tespit edilmesini de engelleyebilir (Saadet Esin, § 47).

15. Başvuruya konu davada Mahkemece alınan ilk bilirkişi raporunda enerji nakil hattının altında kalan ve kesilmesi gereken ceviz ağaçlarına yönelik tespitlere yer verilmiş ve söz konusu ağaçlar dâhil edilmek suretiyle kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilecek tazminat miktarı belirlenmiştir (bkz. § 3). Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporunda da enerji nakil hatlarının çok yıllık ağaçların boylanmasında sınırlayıcı etkileri olduğu, ceviz ağacı gibi yüksek boylu ağaçların yetişmesinde sınırlamalara neden olduğu açıkça ifade edilmiş (bkz. § 5), kamulaştırmasız el atma tazminatı hesabında ceviz ve kiraz ağaçlarının bedelleri de dikkate alınmak suretiyle karar verilmiştir. Buna karşılık Bölge Adliye Mahkemesi, söz konusu ağaçların enerji nakil hattı için tehlike arz ettiğine veya kesilmesi gerektiğine dair tespit bulunmadığı ve ağaçların hâlihazırda kesilmediğinden hareketle ağaç bedellerinin ödenemeyeceğine dosyadaki bilgi ve belgeler üzerinden karar vermiştir. Sonuç itibarıyla Bölge Adliye Mahkemesince başvurucuya taşınmazın irtifak hakkı bedeli, pilon yeri kamulaştırma bedeli ve yapı değer düşüklüğü bedeli olmak üzere toplam 316,73 TL kamulaştırmasız el tazminatı ödenmesine hükmedilmiştir.

16. Bölge Adliye Mahkemesince söz konusu ağaçların enerji nakil hattı için tehlike arz ettiğine yönelik bilirkişi raporlarında tespit bulunmadığı değerlendirilmiş ise de dosyadaki ilk raporda hattın altında kalan ve kesilmesi gereken ağaçlara yönelik hesaplama yapılmış, bu ağaçların ceviz ağaçları olduğu açıkça belirtilmiştir. Öte yandan Mahkemece ağaçların izdüşüm hesabına göre enerji nakil hattının altında kalıp kalmadığının tespit edilmesi amacıyla ikinci kez keşif yapılmasına karar verildiğine de dikkat çekmek gerekir. Bu kapsamda yapılan keşif sonucu alınan ve hükme de esas alınan bilirkişi raporunda enerji nakil hatlarının ceviz ağacı gibi yüksek boylu ağaçların yetişmesine engel olduğuna yönelik açıklamalara yer verilmek suretiyle dört adet 60 yaşlarındaki ceviz ağacının ve bir adet 20-25 yaşlarındaki kiraz ağacının bedeline yönelik hesaplamalara yer verildiği görülmektedir. Sonuç olarak Mahkemece ağaç bedellerinin ödenmesi yolundaki kanaate ikinci kez yapılan keşif sonrası varıldığı da açıktır.

17. Hükme esas alınan bilirkişi raporunda enerji nakil hatlarının, ceviz ağacı gibi yüksek boylu ağaçların yetişmesine engel teşkil ettiği açıkça ifade edilmiş ve Mahkemece söz konusu ağaçların bedelleri de dâhil edilmek suretiyle kamulaştırmasız el atma tazminatı belirlenmesi yoluna gidilmiştir. Ancak Bölge Adliye Mahkemesince, ağaçların hâlihazırda kesilmediğinden hareketle, aksi kanaatle hüküm kurulduğu anlaşılmaktadır.

18. Sonuç olarak Bölge Adliye Mahkemesince, ağaçların tehlike arz edip etmediği hususunda hükme esas alınan bilirkişi raporu ile hükümde ortaya konulan hususların aksine kanaat oluşmasına sebebiyet veren durumlar ilgili ve yeterli gerekçe ile açıklanmaksızın Mahkeme tarafından 30.339,24 TL tutarında belirlenen kamulaştırmasız el atma tazminatının 316,73 TL tutarına indirilmek suretiyle karar verildiği değerlendirilmiştir. Buna göre kamulaştırmasız el atma tazminatının belirlenmesine ilişkin yargısal süreçte gerçek bedelin teminini sağlayacak şekilde mülkiyet hakkının usule ilişkin güvencelerinin yerine getirilemediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediği ve kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin kurulamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden hüküm altına alınan aleyhe vekâlet ücretine yönelik iddia yönünden bu aşamada bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir (bazı farklılıklarla birlikte benzer yöndeki karar için bkz. Serap Ustaalioğlu [1. B.], B. No: 2020/3011, 30/3/2023, § 24).

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 40.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

24. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Van Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesine (E.2020/514, K.2020/557) iletilmek üzere Bahçesaray Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/8, K.2019/344) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MÜKTAT GÜRCÜ VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/38884 | Karar tarihi: 22.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/38884

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MÜKTAT GÜRCÜ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/38884)

Karar Tarihi: 22/4/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 21/9/2026 - 33377

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : 1. Müktat GÜRCÜ 2. Perihan İLEMAN 3. Sadet ALAKUŞ 4. Sevgi GÜVEN

Vekili : Av. Ozan Meriç ÇELİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmazın usulüne uygun olarak kamulaştırılmadığı ve bedelinin ödenmediği gerekçesiyle kamulaştırmasız el atma iddiasına dayanılarak açılan tazminat davasının hak düşürücü süre yönünden reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Malatya'nın Yeşilyurt ilçesi, İnönü Mahallesi, 1072 ada, 4 ve 17 parsel numaralı taşınmazlar (daha önce 24 parsel numaralı taşınmaz) başvuruculların murisinin senetsiz malıyken Malatya İl İdare Heyetince alınan 13/12/1954 tarihli kamulaştırma kararı çerçevesinde Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. (İdare) tarafından kamulaştırılmıştır. Öte yandan 1973 tarihli kadastro tutanaklarında söz konusu taşınmazların başvuruculların murisinin senetsiz malıyken İdarenin kamulaştırma sahasında kaldığı için kamulaştırıldığı, bedelinin Türkiye İş Bankasındaki 473 numaralı hesaba 10/2/1955 tarihinde yatırıldığı, bu tarihten itibaren taşınmazların davasız ve nizasız olarak İdare tarafından kullanıldığı belirtilmiştir.

3. Başvurucular, kadastro tutanaklarındaki tespitlerden hareketle murislerinin aslen iktisap ettiği taşınmazların usulüne uygun olarak kamulaştırılmadığı ve kamulaştırma bedelinin de ödenmediği iddiasıyla İdareye karşı Malatya 3. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası açmıştır.

4. Mahkeme; taşınmazların 1956 yılından önce kamulaştırıldığını, kamulaştırma işleminin de 5/1/1961 tarihli ve 221 sayılı Amme Hükmi Şahısları veya Müesseseleri Tarafından Fiilen Amme Hizmetlerine Tahsis Edilmiş Gayrimenkuller Hakkında Kanun kapsamında kaldığını, bu çerçevede davanın söz konusu Kanun'un yürürlüğe girdiği 12/1/1961 tarihinden itibaren iki yıllık hak düşürücü süre içinde açılmadığını belirterek usulden reddine karar vermiştir.

5. Karara karşı başvuruculaların yaptığı istinaf başvurusu neticesinde Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesince (Bölge Adliye Mahkemesi) karar kaldırılmış, davanın 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 12. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında hak düşürücü süre nedeniyle reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, dava konusu taşınmazların kadastro tutanaklarına göre İdare tarafından 1955 yılında kamulaştırıldığı, bu tarihten itibaren İdare tarafından kullanıldığı, kadastro tutanaklarının 26/4/1973 tarihinde kesinleştiği belirtilmiş; başvuruculaların kadastrodan önceki hukuki sebeplere dayanarak dava açmak için öngörülen on yıllık hak düşürücü süreden sonra talepte bulunduğu ifade edilmiştir.

6. Başvuruculaların temyiz başvurusu neticesinde Yargıtay 5. Hukuk Dairesince 15/10/2020 tarihinde başvuruculaların ileri sürdükleri mülkiyet hakkının kadastro tutanağı öncesine dayalı olduğu ve mülkiyet hakları olduğuna ilişkin dava açmak için öngörülen on yıllık hak düşürücü süreden sonra talepte bulundukları anlaşıldığından davanın 3402 sayılı Kanun'un 12. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca hak düşürücü süre nedeniyle reddine ilişkin kararda isabetsizlik bulunmadığı belirtilerek kararın onanmasına karar verilmiş; karar bu suretle kesinleşmiştir.

7. Başvurucular, nihai kararı 11/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 10/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Bireysel başvuru tarihinden sonra başvurucu Müktat Gürcü'nün 25/8/2024 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Müktat Gürcü Yönünden

10. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği

kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu Müktat Gürcü başvuru tarihinden sonra 25/8/2024 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu Müktat Gürcü yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Müktat Gürcü yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

12. Başvurucular, murislerinin senetsiz malıyken İdarece taşınmazların usulüne uygun olarak kamulaştırılmadığını, taşınmazların bedeli ödenmeksizin mülkiyetlerinin İdareye geçtiğini, bedelin ödenmediğine yönelik iddialarının araştırılmadığını, tapu kayıtları oluşturulduğu sırada bir hata yapıldığını, kadastro öncesi hukuki sebebe dayalı bir durum olmadığını, bu kapsamda on yıllık hak düşürücü sürenin somut olaya uygulanmaması gerektiğini belirterek mahkemeye erişim hakkı, hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurunun zaman bakımından ve mülkün varlığının ispat edilememesi dolayısıyla konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

14. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Dava konusu taşınmazların başvuruculaların murisinin senetsiz malları olduğu ve söz konusu taşınmazların kamulaştırılmasına karar verildiği anlaşılmıştır. Başvuruculaların taşınmazlarının kamulaştırılmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği tartışmasızdır. Ayrıca Anayasa Mahkemesinin çok sayıda kararında da belirtildiği üzere taşınmazın kamulaştırılması mülkten yoksun bırakma niteliği taşımaktadır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32; AYM, E.1988/34, K.1989/26, 21/6/1989; E.2011/58, K.2012/70, 17/5/2012).

17. Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre mülkiyet hakkına yapılan bir müdahalenin

Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 62).

18. Anayasa'nın kamulaştırmayı düzenleyen 46. maddesinin birinci fıkrasında "Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir." denilmektedir. Devlet ve kamu tüzel kişileri tarafından yapılabilmesi, kamu yararının bulunması, kamulaştırma kararına ilişkin kanunda gösterilen esas ve usullere uyulması, gerçek karşılığın kural olarak peşin ve nakden ödenmesi kamulaştırmanın anayasal ögeleridir (AYM, E.2018/156, K.2019/22, 10/4/2019, § 29). Gerçek karşılığın peşin olarak ödenmesi Anayasa'nın 46. maddesiyle maliklerin lehine olarak getirilen özel bir güvence mahiyetindedir (Ayşe Erenoğlu ve diğerleri [1. B.], B. No: 2020/24984, 2/4/2024, § 11).

19. Öte yandan Anayasa Mahkemesi Abdullah Akça ([2. B.], B. No: 2020/26382, 17/4/2024) kararında, kamulaştırma bedelinin başvuruculara ödenip ödenmediğine ilişkin olarak yargılama makamlarınca bir değerlendirmede bulunulmadığı, bu bağlamda mahkeme kararlarının başvuruculara geçerli bir kamulaştırmanın temel unsuru olan kamulaştırma bedelinin ödenmediğine yönelik iddia ve itirazlarına cevap verecek nitelikte yeterli ve uygun bir gerekçe içermediği, mülkiyet hakkının korunmasında usule ilişkin güvencelerin yerine getirilmediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (Abdullah Akça, §§ 14-16).

20. Başvuruya konu olayda Bölge Adliye Mahkemesince kadastro tutanağının 26/4/1973 tarihinde kesinleştiği belirtilerek dava tarihi itibarıyla 3402 sayılı Kanun'un 12. maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen on yıllık hak düşürücü süre nedeniyle davanın reddine karar verilmiş ancak başvuruculara kamulaştırma bedelinin ödenmediğine dair iddiaları hakkında bir değerlendirmede bulunulmamıştır. Üstelik başvurucular bu iddialarını yargılama boyunca Türkiye İş Bankasından aldıkları ve içeriğinde murisleri adına kayıtlı olduğu belirtilen 473 numaralı hesabın bulunmadığına yönelik açıklamaya yer verilen 2/11/2017 tarihli cevabi yazı ile yine Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasından aldıkları aynı mahiyetteki 7/11/2017 tarihli yazı kapsamında dile getirmiştir. Nihayetinde yargı mercilerinin kararlarına bakıldığında başvuruculara geçerli bir kamulaştırmanın temel unsuru olan kamulaştırma bedelinin ödenmediğine yönelik iddia ve itirazlarına cevap verecek nitelikte yeterli ve uygun bir gerekçe bulunmadığı anlaşılmıştır.

21. Sonuç olarak yargılama makamlarınca başvuruculara iddia ve itirazlarının dayandığı kamulaştırma bedelinin ödenmediği olgusuna ilişkin herhangi bir değerlendirmede bulunulmaksızın karar verildiği, bu itibarla mülkiyet hakkının korunmasında usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirilmediği, başvuruculara bu güvencelerden yararlandırılmadığı görülmüştür. Bu nedenle başvuruculara mülkiyet hakkı ile müdahalenin dayandığı kamu yararı arasında olması gereken adil denge başvurucular aleyhine bozulmuş olup mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçüsüzdür.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 21.000.000 TL maddi ve 400.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Müktat Gürcü yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Diğer başvurucular yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Malatya 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2017/440, K.2018/397) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculaların tazminat talebinin REDDİNE,

F. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAMZA DOĞAN

B. No: 2021/68 | Karar tarihi: 22.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/68

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAMZA DOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/68)

Karar Tarihi: 22/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Hamza DOĞAN

Vekili : Av. Eyüpsabri TİNAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; fazla mesai alacağının düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, işçilik alacağının tahsili amacıyla açılan davada kıdem tazminatı, ihbar tazminatı ve yıllık izin alacağının dava şartı yokluğundan reddedilmesi nedeniyle de mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu vekili, nihai kararı 16/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 17/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Kararda; Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede nihai kararın açılarak okunduğu tespit edilen tarih, nihai kararın sonucunun öğrenildiği tarih kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten itibaren başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna

ulaşılmıştır. Somut olayda da nihai kararın başvurucu vekili tarafından UYAP üzerinden 16/11/2020 tarihinde okunduğu ve başvurunun otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 17/12/2020 tarihinde yapıldığı anlaşılmıştır.

3. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 22/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BURCU ŞAHİNKAYA

B. No: 2021/5884 | Karar tarihi: 22.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/5884

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BURCU ŞAHİNKAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/5884)

Karar Tarihi: 22/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Ayşenur TUNCER

Başvurucu : Burcu ŞAHİNKAYA

Vekili : Av. Levent ÖZÇELİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, askıya alınmış olan pilot lisansının askı süresinin uzatılması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Hava Kuvvetleri Komutanlığı emrinde pilot olarak görev yapmaktayken mecburi hizmet süresini tamamlayarak 14/2/2013 tarihinde emekli olmuştur.

3. 15 Temmuz darbe girişiminin akabinde kabul edilen 25/8/2017 tarihli ve 30165 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (694 sayılı KHK) 37. maddesiyle, 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'na ek geçici 98. madde eklenmiştir. Bu madde ile Türk Silâhlı Kuvvetlerinden (TSK) ayrılan pilot subayların yükümlülük süreleri on sekiz yıla çıkarılmış ve bu kapsamdaki pilotlar kamu görevlerine geri çağrılmıştır. Söz konusu düzenleme 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 35. maddesiyle değiştirilerek kabul edilmiştir.

4. Başvurucu, anılan düzenleme uyarınca muvazzaf subaylığa nasbedilecekler kapsamına alınmış ancak göreve katılım sağlamamıştır. Bunun üzerine Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünün (İdare) 7/12/2018 tarihli işlemiyle yasal süre içinde görev yerine katılım yapmadığı gerekçesiyle başvurucunun TR-A-09... numaralı hava yolu nakliye pilot lisansı 926 sayılı Kanun'un ek geçici 98. maddesi uyarınca 26/4/2022 tarihine kadar askıya alınmıştır.

5. Devam eden süreçte 926 sayılı Kanun'un 113. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan "Pilotaj eğitimini (pilot adaylarına verilen uçuş eğitimi) bitirenlerin yükümlülük süresi üç yıl ... daha uzatılır" hükmündeki "üç yıl" ibaresi 21/2/2019 tarihli ve 7166 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle "altı yıl" şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişiklikle pilotaj eğitimini bitirenler için getirilen ilave üç yıllık yükümlülük üzerine İdarenin 1/4/2019 tarihli işlemiyle başvurucunun pilot lisansında bulunan askı süresi de uzatılarak bitiş tarihi 26/4/2025 olarak belirlenmiştir.

6. Başvurucu, bu işlemin iptali talebiyle Ankara 14. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; nasbedildiği muvazzaf subaylığa katılım sağlamadığını, getirilen ilave yükümlülüğün muvazzaf subay statüsünde olan pilotlara yönelik olduğunu, İdarenin ise bu düzenlemeyi yanlış yorumlayıp pilot lisansının üzerindeki askı süresini uzattığını ve bu işlemin hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte başvurucu, muvazzaf subaylığa icabet etmemesinin müeyyidesi olarak zaten 26/4/2022 tarihine kadar pilot lisansının askıya alınarak işsiz kaldığını vurgulamıştır.

7. İdare Mahkemesince 7/7/2020 tarihinde dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; 7166 sayılı Kanun'un 6. maddesinde yer alan pilotların mecburi hizmet sürelerini üç yıl daha uzatarak on sekiz yıldan yirmi bir yıla çıkaran hükmün yeniden subaylığa nasbedilmiş bulunanlar bakımından uygulanabileceği, yeniden pilotluğa katılma tebligatı üzerine süresi içinde birliğine katılış yapmadığı için pilotluk lisansı eksik kalan mecburi hizmet süresinin sona erdiği tarihe kadar askıya alınan başvurucunun subaylığa nasbedilmemiş bulunması nedeniyle dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı belirtilmiştir. Ayrıca anılan kanun hükmü gereğince başvurucunun yeniden muvazzaf subaylığa katılma imkânının da olmadığı vurgulanmıştır.

8. İdare bu karara karşı istinaf kanun yolu başvurusunda bulunmuştur. İstinaf dilekçesinde İdare, zorunlu hizmet süresinin kanunla yirmi bir yıl olarak belirlendiğini, bu doğrultuda başvurucunun pilotluk lisansının askı süresinin 26/4/2025 tarihine kadar uzatılmasının da mevzuat gereği olduğunu belirtmiştir. Ayrıca İdare, kararın kaldırılarak davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

9. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesinin (Daire) 30/12/2020 tarihli kararıyla istinaf başvurusunun kabulüne, İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde ise, 926 sayılı Kanun'un ek geçici 98. maddesi uyarınca tekrardan göreve çağrılan başvurucunun katılış yapmaması nedeniyle yükümlülük süresince sivil pilot sertifikasının iptal edileceği düzenlendiğinden ve aynı madde gereğince pilotların ek yükümlülük süresi üç yıldan altı yıla çıkarıldığından başvurucunun pilot lisansının askıya alınma süresinin 26/4/2025 tarihine kadar uzatılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı ifade edilmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 12/2/2021 tarihinde öğrendikten sonra 19/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; 2018 yılında muvazzaf subaylığa nasbedildiğini ancak ailevi şartlarının elvermemesi nedeniyle katılım sağlayamadığını, bunun yaptırımı olarak da 26/4/2022 tarihine kadar pilot lisansının askıya alındığını, bu müeyyideyle askerlik hayatı sonlanmış kişi statüsüne geldiğini belirtmiştir. Bu statüye girdikten sonra istese de tekrar muvazzaf subay olma imkânına sahip olmadığını, buna rağmen yükümlülük süresinin uzamasına bağlı olarak pilot lisansının askı süresinin uzatılması nedeniyle mesleğini yapamadığını, bu durumun hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine aykırı olduğunu vurgulamıştır. Pilot lisansının askıya alınma süresinin uzatılmasına ilişkin işlemin iptali talebiyle açılan davada hukuk kurallarının yanlış yorumlandığını ifade eden başvurucu, anılan kararlar nedeniyle özel hayata saygı hakkının, çalışma hakkının, mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı bireysel başvuru formundaki hususları tekrar etmiş olup Anayasa Mahkemesinin Barış Bayrı ([2. B.], B. No: 2020/21660, 2/5/2024) kararında benzer durum için ihlal kararı verdiğini vurgulamıştır.

14. Başvurucunun iddialarının askıya alınmış olan pilot lisansının askıya alma süresinin uzatılmasına ilişkin işleme karşı açılan iptal davasının reddedilmesine ve bu suretle sivil havacılıkta devam eden mesleki kariyerinin sona erdirilmesine ilişkin olduğu görülmektedir. Kişilerin mesleki hayatlarının onların özel hayatlarıyla sıkı ilişkisinin olduğu ve meslek hayatına yönelik müdahalelerde özel hayata saygı hakkının gündeme geldiği yadsınamaz. Bununla birlikte öncelikle bu tür müdahalelerin hangi durumlarda özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmeye uygun olduğu veya başvuru konusu edilen uyuşmazlıkların hangilerinin bu bağlamda uygulanabilir kabul edileceği hususlarında belirlenen ölçütler dikkate alınarak değerlendirmeler yapılması gerekmektedir (Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, § 82; Erdal Erbayram [1. B.], B. No: 2019/25121, 7/6/2023, § 22).

15. Anayasa Mahkemesi birçok kararında, özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanılmaksızın mesleki hayata yönelen müdahalelerin özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilebilmesi için gerekli olan şartların neler olduğunu açıklamıştır (Tamer Mahmutoğlu, §§ 84-90; C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, §§ 97-101; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, §§ 106-110).

16. Başvurucunun askıda olan pilot lisansının askı süresinin uzatılması nedeniyle sivil havacılık alanında pilotluk mesleğini icra edemediği dikkate alındığında bu durumun mesleki hayatına ve sosyal çevresiyle olan ilişkilerine etki ettiği söylenmelidir. Başvurucu hakkında gerçekleştirilen bahse konu işlem özel hayata saygı hakkının otomatik olarak uygulanabilirliğini sağlamamakla birlikte müdahalenin başvurucunun mesleki faaliyetlerinin aksamasına, kariyer planlarının değişmesine neden olduğu, sosyal çevresiyle olan ilişkilerini önemli derecede etkilediği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı değerlendirilmiştir. Bu durumda sonuca dayalı nedenlerle başvurunun özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenebilir nitelikte olduğu kanaatine varılmış ve başvurucunun

iddiaları bir bütün hâlinde özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilmiştir (Barış Bayrı, §§ 27, 28).

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Özel hayata saygı hakkına yönelik negatif ve pozitif yükümlülükler arasındaki sınırların kesin biçimde tanımlanması ve birbirinden ayrılması her zaman mümkün değildir. Devlet için öngörülen negatif yükümlülükler, her durumda özel hayata saygı hakkına keyfî surette müdahaleden kaçınmayı gerekli kılar. Pozitif yükümlülükler de özel hayata saygı hakkının korunmasını ve bireyler arası ilişkiler alanında olsa da özel hayata saygının güvencelerini sağlamaya yönelik olaya özgü tedbirlerin alınmasını zorunlu kılar (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Adnan Oktar (3) [2. B.], B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 32; Ömür Kara ve Onursal Özbek [2. B.], B. No: 2013/4825, 24/3/2016, § 46; Tamer Mahmutoğlu, § 98).

19. Başvurucunun askıda olan pilot lisansının askı süresinin İdare tarafından uzatılarak sivil havacılık alanında pilotluk yapmasının engellendiği, yargısal makamların da bu işlemin iptali talebiyle açılan davayı reddettiği dikkate alındığında başvurunun devletin negatif yükümlülükleri bağlamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Başvurucunun askıda olan pilot lisansının askı süresinin uzatılması şeklinde tesis edilen idari işlemin iptali talebiyle açılan davanın reddedilerek kesinleşmesi, bu suretle mesleğini yapma imkânından mahrum bırakılması nedeniyle başvurucunun özel hayata saygı hakkına müdahalede bulunulduğu sonucuna varılmıştır (Barış Bayrı, §§ 31, 32).

20. Yukarıda belirlenen müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 20. maddesini ihlal edecektir. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, meşru amaç taşıma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama kriterlerine uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (Halil Berk [1. B.], B. No: 2017/8758, 21/3/2018, § 49; Süveyda Yarkın [2. B.], B. No: 2017/39967, 11/12/2019, § 32; Şennur Acar [1. B.], B. No: 2017/9370, 27/2/2020, § 34; R.G. [GK], B. No: 2017/31619, 23/7/2020, § 82). Bu bağlamda öncelikle müdahalenin kanuni dayanağının bulunup bulunmadığı incelenmelidir.

21. Anayasa uyarınca temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamaların öncelikle kanunla öngörülmüş olması gerekir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre de Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan kanunilik ölçütünün karşılanması için müdahale şeklî anlamda bir kanuna dayanmalıdır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 31; Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 75; Fatih Saraman [GK], B. No: 2014/7256, 27/2/2019, § 65). Bununla birlikte temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına ilişkin kanunların şeklen var olması yeterli değildir. Kanunilik ölçütü aynı zamanda maddi bir içeriği de gerektirmekte olup bu noktada kanunun niteliği önem kazanmaktadır. Kanunla sınırlama ölçütü sınırlamanın erişilebilirliğini, öngörülebilirliğini ve kesinliğini ifade etmekte; böylece uygulayıcının keyfî davranışlarının önüne geçtiği gibi kişinin hukuku bilmesine de yardımcı olmakta; bu yönüyle hukuk güvenliği teminatı sağlamaktadır (Halime Sare Aysal [GK], B. No: 2013/1789, 11/11/2015, § 62; Fatih Saraman, § 66; Tamer Mahmutoğlu, § 104).

22. Ayrıca müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğunun söylenebilmesi için yargı

organlarınca müdahalelere dayanak olarak gösterilen kanuni düzenlemelerin erişilebilir, öngörülebilir ve kesin nitelikte olup olmadığı irdelenmeli ve ilgili kanuni düzenlemeler anılan çerçevede kalınarak genişletici bir yoruma tabi tutulmadan öngörülebilir şekilde uygulanmalıdır (Tamer Mahmutoğlu, §§ 103-108; Barış Bayrı, § 36).

23. Somut olayda başvurucu, göreve geri çağrılması sonrasında bu çağrıya icabet etmemiş ve kanuni düzenleme gereğince başvurucunun pilot lisansı ilk olarak yükümlülük süresince yani 26/4/2022 tarihine kadar askıya alınmıştır. Belirtmek gerekir ki başvurucu, bu işlemle ilgili olarak herhangi bir şikâyette bulunmamakta; bilakis bu durumun muvazzaf subaylığa geri dönmemesinin müeyyidesi olduğunu vurgulamaktadır. Nitekim 694 sayılı KHK'nın 37. maddesiyle TSK'dan ayrılan pilot subaylar için getirilen yükümlülükle birlikte kanun koyucu bu yükümlülüğe uymayanlar için yükümlülük süresince ilgililerin sivil pilot sertifikalarının iptal edileceğine ilişkin bir yaptırım düzenlemiştir. İlk etapta yükümlülük ile birlikte düzenlenen bu yaptırımın ise öngörülebilir ve kesin nitelikte olduğu söylenmelidir.

24. Başvurucunun çağrıya uyulmaması hâlinde pilot lisansının askıya alınacağını ve askı süresini bilerek bu yaptırıma katlanmayı göze aldığı anlaşılmaktadır. Ancak bu yaptırım henüz bitmeden yaptırımın bir yorum ile uzatılması durumu öngörülebilirlik açısından değerlendirilmesi gereken esas konudur. Nitekim başvurucunun şikâyetine konu edilen husus, devam eden süreçte yükümlülük süresinin üç yıl daha uzatılması nedeniyle 26/4/2022 tarihine kadar askıda olan pilot lisansının askı süresinin de ilave üç yıl uzatılmasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda askı süresinin 26/4/2025 tarihine kadar uzatılmasına ilişkin İdarenin 1/4/2019 tarihli işlemi 926 sayılı Kanun'un ek geçici 98. maddesinde belirtilen pilot sertifikalarının iptal edileceğine ilişkin hükmün kapsamının aynı Kanun'un 113. maddesindeki değişiklikle getirilen ilave üç yıl yükümlülükle birlikte uzadığına ilişkin yoruma dayanmaktadır. Yargısal makamlar tarafından da 926 sayılı Kanun kapsamında yapılan bu yorumdan kaynaklı olarak tesis edilen işlemin hukuka uygun bulunduğu görülmektedir (Barış Bayrı, § 38).

25. 926 sayılı Kanun'un 113. maddesiyle getirilen ilave üç yıl yükümlülükle birlikte kanun koyucu daha önce göreve çağrılmış olup da bu çağrıya icabet etmeyenlerin yeniden muvazzaf subaylığa katılım sağlayabilmelerine yönelik bir düzenleme yapmamıştır. Bu bağlamda ilgililere yeni bir imkân sunulmadan ilave bir yaptırım uygulanması öngörülebilir değildir. Aksi durumun kabulü ise bir kez göreve çağrılmaya icabet etmeme şeklinde ortaya çıkan bir eylemin yükümlülük süresinin uzatılması ile birlikte ucu açık bir yaptırımla karşı karşıya kalınması anlamına gelecektir. Kanun koyucunun ise böyle bir amaç güttüğünü kabul etmek mümkün değildir. Bu duruma rağmen genişletici ve öngörülemez bir yorumla başvurucunun askıda olan pilot lisansının askı süresinin 26/4/2025 tarihine kadar uzatılmasına karar verilmiş, yargısal makamlar tarafından da başvurucunun iddialarına rağmen aksi yönde bir değerlendirmede bulunulmamıştır (Barış Bayrı, § 39).

26. Neticede yükümlülük süresinin uzatılması ile birlikte başvurucunun pilot lisansının askıda kalma süresinin de uzatılarak göreve geri çağrılmaya icabet etmemesinden kaynaklı ikinci kez yaptırıma uğraması şeklinde ortaya çıkan sonuç, kanuni düzenlemelerin genişletici ve öngörülemez bir yoruma tabi tutulmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı değerlendirilmektedir (aynı yönde değerlendirme için bkz. Barış Bayrı, § 40). Başvuru konusu yapılan olayda da Barış Bayrı kararında ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmadığı değerlendirilmiştir.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata

saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

28. Yukarıda yer verilen tespitler uyarınca başvuruya konu müdahalenin kanunilik koşulunu sağlamadığı anlaşıldığından söz konusu müdahale açısından diğer güvence ölçütlerine riayet edilip edilmediğinin ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

29. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesine (E.2020/3223, K.2020/3166) iletilmek üzere Ankara 14. İdare Mahkemesine (E.2019/2224, K.2020/1304) GÖNDERİLMESİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞEHİME SARI

B. No: 2021/6308 | Karar tarihi: 22.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/6308

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞEHİME SARI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/6308)

Karar Tarihi: 22/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Şehime SARI

Vekili : Av. Selahattin YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Sakarya Büyükşehir Belediyesi (İdare) başvurucuya ait Sakarya'nın Arifiye ilçesi Hanlıköy Mahallesi'nde bulunan 3.250 m² yüz ölçümüne sahip taşınmazın organize sanayi bölgesi genişleme alanı içinde kalması sebebiyle Sakarya 1. Organize Sanayi Bölgesi tüzel kişiliği adına kamulaştırılmasına karar vermiştir. İdare, kamulaştırma bedelinde uzlaşma sağlanamaması sebebiyle Sakarya 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) kamulaştırma bedel ve tescil davası açmıştır. Mahkeme tarafından 27/3/2015 tarihinde yapılan keşif sonucunda alınan bilirkişi raporunda dava konusu taşınmazın kamulaştırma bedeli 526.500 TL olarak tespit edilmiştir. Bilirkişi raporunda dava konusu taşınmazın imar planı içinde kalması nedeniyle arsa vasfında olduğu, emsal olarak tespit edilen taşınmaza göre eksik veya üstün bir özelliği bulunmadığı belirtilerek m² değerinin 162 TL olduğu açıklanmıştır.

3. Tarafların itirazı üzerine Mahkemece 26/6/2015 tarihinde tekrar keşif yapılarak bilirkişi raporu alınmıştır. Bilirkişi raporunda kamulaştırma bedeli 633.750 TL olarak tespit edilmiştir. Raporda; emsal olarak belirlenen taşınmazlarla kıyaslama yapılarak taşınmazın

konumu, yüz ölçümü, sınır şekilleri, inşaat yapımına uygun olup olmaması, yola cephesinin bulunup bulunmaması dikkate alınarak kamulaştırma bedelinin tespit edildiği belirtilerek dava konusu taşınmazın m² değerinin 195 TL olduğu ifade edilmiştir. Mahkeme, son bilirkişi raporu doğrultusunda davanın kabulüne karar vermiş; kararda dava konusu taşınmazın tapu kaydının iptali ile İdare adına tesciline, kamulaştırma bedeli olarak tespit edilen bedelin yasal faiz işletilerek başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

4. İdarenin temyiz talebinde bulunması üzerine Yargıtay 5. Hukuk Dairesi (Daire) Mahkeme kararının bozulmasına karar vermiştir. Kararda emsal taşınmazlarla dava konusu taşınmazın kıyaslanması sonucu ayrı ayrı bulunan m² fiyatlarının ortalaması alınarak kamulaştırılan taşınmaza değer biçilmesinin doğru olmadığını, arsa m² rayiç bedeli ve takdir komisyonu tarafından belirlenen emlak vergisine esas olan m² değeri karşılaştırılması sonucunda emsal taşınmazlar ile dava konusu taşınmazın aynı değerde olduğunun anlaşıldığını, buna rağmen dava konusu taşınmazın bir emsalden daha değerli diğer emsalden daha değersiz kabul edilerek vergi değerlerine ters düşecek şekilde yeterli, inandırıcı ve somut gerekçelere dayandırılmayan bir yöntemle kamulaştırma bedelinin tespit edilmesinin doğru olmadığını ifade etmiştir. Son olarak kamulaştırma bedelinin dava konusu taşınmazın emsallere göre ayrı ayrı üstün ve eksik yönleri ile oranları açıklanmak suretiyle yapılacak karşılaştırmaya göre tespit edilmesi gerektiğini açıklamıştır.

5. Mahkemece bozma kararına uyularak 7/9/2017 tarihinde yapılan keşif sonucunda bilirkişi raporu alınmıştır. Bilirkişi raporunda imar durumu, çevresel, fiziksel ve ulaşım özellikleri, altyapı ve çevredeki yapılaşma durumu, geometrik şekli ve yüz ölçümü dikkate alındığında dava konusu taşınmazın değerinin emsal taşınmazın değerinin %84,62'sine tekabül ettiği açıklanarak dava konusu taşınmazın m² değerinin 242,15 TL olduğu tespit edilmiş ve kamulaştırma bedeli 786.987,50 TL olarak belirlenmiştir.

6. Mahkeme, kamulaştırma bedelini 786.987,50 TL olarak belirleyip davanın kabulüne karar vermiştir. Karara karşı İdare tarafından yapılan temyiz başvurusu neticesinde Daire, Mahkeme kararının bozulmasına karar vermiştir. Kararda, Mahkemece ilk bozma öncesi verilen kararın yalnızca İdare tarafından temyiz edilmesi üzerine bozulduğu gözetilmeksizin bozma öncesi dava konusu taşınmazın metrekare bedeli 195 TL iken bozma sonrası taşınmazın metrekare bedelinin 242,15 TL olarak belirlendiği rapora göre hüküm kurularak İdare yararına usule ilişkin kazanılmış hak ilkesi ihlal edilmek suretiyle fazla bedele hükmedilmesinin doğru görülmediğini ifade etmiştir.

7. Mahkemece bozma kararına uyularak birinci bozma öncesi verilen karara karşı başvurucunun temyiz kanun yoluna başvurmadığı, kararın tek taraflı yani davacı İdare tarafından temyiz edilmekle taraflardan yalnız birinin hükmü temyiz etmesi hâlinde Dairenin (temyiz eden tarafın lehine olarak) verdiği bozma kararına uyan Mahkemenin de artık temyiz eden tarafın önceki (bozulan) karara oranla daha aleyhine olan bir hüküm veremeyeceği, İdare lehine usule ilişkin kazanılmış hak oluştuğu belirtilmiştir. Bu kapsamda bozma sonrası daha yüksek bedelden yapılan hesaplamanın değil bozma öncesi ilk kararda belirlenen bedel nazara alınarak davanın kabulü gerektiği ifade edilmiştir. Son olarak kamulaştırma bedeli 633.750 TL olarak tespit edilmiş ve bozmadan sonraki karar sonucu fazla ödenen 153.237,50 TL'nin başvurucudan alınarak İdareye ödenmesi gerektiği açıklanmıştır.

8. Başvurucu, kamulaştırma bedelinin İdare lehine usule ilişkin kazanılmış hak oluştuğu gerekçesiyle düşük tespit edilmesinin hukuka aykırı olduğunu iddia ederek temyiz talebinde

bulunmuş; Daire, faiz ve başvurucu aleyhine hükmedilen vekâlet ücreti yönünden kararın düzeltilerek onanmasına karar vermiştir. Başvurucunun yaptığı karar düzeltme başvurusu reddedilmiş ve karar kesinleşmiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 12/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 5/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Komisyonca başvurunun kabul edilemez olduğu hususunda oybirliği sağlanamaması nedeniyle kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu, İdare lehine usule ilişkin kazanılmış hak oluştuğu gerekçesiyle kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesinin adil yargılanma hakkı ve mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

12. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili bir biçimde uygulanması, mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

15. Bireysel başvuru yolunun ikincillik niteliği gereği ilgili mevzuatı yorumlamak yargı makamlarının görevi olup Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda incelediği husus Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğidir. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol, bozma sonrası yapılan yargılamada önceki karardan daha yüksek tutarda belirlenen kamulaştırma bedelinin başvurucu tarafından bozma öncesi temyiz edilmemesi dolayısıyla İdare lehine usule ilişkin kazanılmış hak teşkil ettiği gerekçesiyle kabul görmemesine dair yorumun Anayasa'da güvence altına alınan gerçek kamulaştırma bedelinin ödenmesi gerekliliğine etkisini somut olayın şartları ışığında incelemektir. Bu kapsamda başvuru konusu şikâyet usule ilişkin kazanılmış hak

ilkesi dikkate alınarak mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına dair olduğundan öncelikle bu ilkeye ilişkin Yargıtay içtihatlarını ve Anayasa Mahkemesinin değerlendirmelerini açıklamak gerekmektedir.

16. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 20/12/2013 tarihli ve E.2013/23-131, K.2013/1681 sayılı kararına göre usuli kazanılmış hak davaların uzamasını önlemek, hukuki alanda istikrar sağlamak ve kararlara karşı genel güvenin sarsılmasını önlemek amacıyla Yargıtay uygulamaları ile geliştirilmiş, öğretide kabul görmüş ve usul hukukunun vazgeçilmez ana ilkelerinden biri hâline gelmiştir. Anlam itibarıyla bir davada, mahkemenin ya da tarafların yaptığı bir usul işlemi ile taraflardan biri lehine doğmuş ve kendisine uyulması zorunlu olan hakkı ifade etmektedir. Bir mahkemenin Yargıtay Dairesince verilen bozma kararına uyması sonunda kendisi için o kararda gösterilen şekilde inceleme ve araştırma yaparak, yine o kararda belirtilen hukuki esaslar gereğince hüküm verme yükümlülüğü doğar. Usuli kazanılmış hak olarak tanımlayacağımız bu olgu mahkemeye hükmüne uyduğu Yargıtay bozma kararında belirtilen çerçevede işlem yapma ve hüküm kurma zorunluluğu getirdiği gibi mahkemenin kararını bozmuş olan Yargıtay Hukuk Dairesince de sonradan ilk bozma kararı ile benimsemiş olduğu esaslara ve dolayısıyla oluşan usuli kazanılmış hakka aykırı bir şekilde ikinci bir bozma kararı verilmesini yasaklamaktadır.

17. Usule ilişkin kazanılmış hak ilkesi; mahkemenin bozma kararına uyması hâlinde artık bozma kararı doğrultusunda inceleme yapmak ve/veya hüküm vermek zorunda olmasını, ayrıca bozma kararı dışında kalan kısım hakkında yeniden inceleme yaparak karar verememesini; temyiz merci yönünden ise bozma kararında belirtilen bozma gerekçeleriyle kendisinin de bağlı olmasını ve bozma kararı dışında kalan kısım hakkında tekrar inceleme yapamamasını ifade etmektedir (AYM, E.2019/115, K.2020/31, 12/6/2020, § 4).

18. Yargıtay tarafından usule ilişkin kazanılmış hak ilkesinin salt kavramsal tanımıyla bağlı kalınmak suretiyle anılan ilkenin uygulanmasında kategorik ve şekilci bir yaklaşımın sergilenmesinden kaçınıldığı, uyuşmazlığın özel şartlarının gözetilerek söz konusu ilkeye bazı istisnaların getirildiği görülmüştür. Bu çerçevede kamu düzenini ilgilendiren bir usul kuralının dikkate alınmadan karar verilmesi, bozma kararının hukuki değerlendirme dışında tamamen maddi olgulara yönelik ilk bakışta anlaşılabilecek kadar açık ve belirgin, yargılamanın sonucunu büyük ölçüde etkileyecek ve çoğu kez tersine çevirecek, düzeltilmemesi kamu düzenini ve vicdanını zedeleyecek nitelikte bir maddi hataya dayanması, mahkemece bozma kararına uyulmasından sonra uyuşmazlığa uygulanma imkânı bulunan geçmişe etkili yeni bir kanunun yürürlüğe girmesi, aksi yönde bir içtihadı birleştirme kararının alınması, uygulanması gereken kanun hükmünün Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi veya Anayasa Mahkemesince bireysel başvuruda ilgili dosyada ihlal kararı verilmesi, tarafların feragat ya da kabul yönündeki irade bildirimlerinin dava dosyasına girmesi gibi durumlarda usule ilişkin kazanılmış hak ilkesini uygulamama yönünde içtihat geliştirilmiştir (Müflis Estaş Kum Mad. Nak. Tic. ve San A.Ş. [GK], B. No: 2019/17103, 12/10/2023, § 45).

19. Öte yandan yargı makamlarının maddi gerçeği ortaya çıkarması ve uyuşmazlığı sağlıklı bir şekilde çözümlemesi gerekliliği usule ilişkin kazanılmış hak kapsamındaki hedeflerin elde edilmesi pahasına görmezden gelinemez. Zira uyuşmazlıkların çözümü için öncelikle maddi gerçekliğin aydınlatılması devletin ilgili hakları gerçekleştirme ve koruma yükümlülüğünün bir gereğidir. Kanuna dayalı haklı nedeni gösterilemediği takdirde uyuşmazlığın esasıyla ilgili olarak mahkemenin vakıayı aydınlatarak ulaştığı sonuçtan tarafların veya onlardan birinin yararlanamayacağı ileri sürülemez. Bu çerçevede usule

ilişkin kazanılmış hakkı gözetmek suretiyle Anayasa'nın 46. maddesinde özel olarak güvence altına alınan gerçek kamulaştırma bedelinin ödenmesi gerekliliğinin görmezden gelinmesi mümkün değildir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Ahmet Özgan ve Şule Özgan [GK], B. No: 2020/21347, 21/12/2023, § 60).

20. Belirtilen ilkeler ışığında somut olay değerlendirildiğinde Mahkemece dava konusu taşınmazın m² değeri ilk olarak 195 TL belirlenmiş ancak kamulaştırma bedelinin dava konusu taşınmazın emsallere göre ayrı ayrı üstün ve eksik yönleri ile oranları açıklanmak suretiyle yapılacak karşılaştırmaya göre tespit edilmesi gerektiği yönündeki ilk bozma kararına istinaden yapılan yargılama sonucu bu değer 242,15 TL olarak tespit edilmiştir. Bu kapsamda ilk olarak 633.750 TL belirlenen kamulaştırma bedeli bozma kararı sonrası yapılan yargılamada bozma kararında belirtilen hususlar gözetilmek suretiyle 786.987,50 TL olarak saptanmıştır. Ancak bu karar da Daire tarafından ilk kararı başvurucunun temyiz etmediği dikkate alınarak İdare lehine usule ilişkin kazanılmış hak oluştuğu gerekçesiyle bozulmuş ve sonuç olarak Mahkemece kamulaştırma bedeli ilk kararda olduğu gibi 633.750 TL belirlenmiştir. Böylece Mahkemece, İdare lehine oluştuğu belirtilen usule ilişkin kazanılmış hak dikkate alınmak suretiyle Anayasa'nın 46. maddesinde özel olarak güvence altına alınan gerçek kamulaştırma bedelinin önemli derecede azalmasına sebebiyet verildiği gözlemlenmiştir.

21. Diğer taraftan yargı makamlarınca anayasal bir ilke olarak gerçek kamulaştırma bedelinin ödenmesi gerekliliğinin usule ilişkin kazanılmış hakkın istisnalarından olup olamayacağına dair bir değerlendirmenin yapılmadığını da belirtmek gerekir. Bu kapsamda gerçek kamulaştırma bedelinin ödenmesi gerekliliğine yönelik somut gerekçe gösterilmeksizin salt ilk kararı başvurucunun temyiz etmediği gerekçesine dayanılarak daha düşük tutarda kamulaştırma bedeli belirlenmesinin maddi hukukun gerçekleşmesine engel olabileceği, bir başka anlatımla taşınmazın gerçek kamulaştırma bedelinin ödenmemesine yol açabileceği değerlendirilmiştir.

22. Dolayısıyla Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasında yer alan gerçek karşılık güvencesi çerçevesinde ve Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerinin gerektirdiği mülkiyet hakkının korunması gerekliliği ile müdahalenin dayandığı kamu yararı arasında olması gereken adil denge başvurucu aleyhine bozulmuştur. Bu itibarla mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66;

Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Sakarya 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/393, K.2018/479) GÖNDERİLMESİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULHAMİT KARA VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/7796 | Karar tarihi: 22.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/7796

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULHAMİT KARA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/7796)

Karar Tarihi: 22/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : 1. Abdulhamit KARA 2. Ali BABAT 3. Kamuran KARA 4. Ömer CAN 5. Tayyar BENEK

Vekili : Av. Şeyma ÜRPER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu Ömer Can Şırnak'ın Uludere ilçesi Hilal beldesinin 486 ada 1 numaralı parselinde bulunan ve tarla niteliğinde olan 20.239,58 m² yüz ölçümlü taşınmazın malikidir.

3. Söz konusu taşınmazın Bakanlar Kurulunun 31/1/2011 tarihli kararıyla Şırnak Baraj Suları Projesi kapsamında acele kamulaştırılmasına karar verilmiştir. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ) tarafından Uludere Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) acele kamulaştırma kararı nedeniyle dava açılmış, kamulaştırma bedeli bilirkişi raporuyla 18.209,94 TL olarak tespit edilmiştir. Taraflar arasında uzlaşma sağlanamaması üzerine DSİ tarafından başvurucu Ömer Can aleyhine taşınmazın 4.486,17 m²lik kısmının kamulaştırılması, 8.237,80 m²lik kısmında ise irtifak hakkı kurulması nedeniyle kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davası açılmıştır.

4. Mahkemece 16/2/2013 tarihinde yapılan keşif sonucu alınan raporda kamulaştırma bedeli ve irtifak hakkı bedeli toplam 108.898,41 TL olarak hesaplanmıştır. Raporda; taşınmazın sulu tarla vasfında olduğu, taşınmazda irtifak hakkı tesis edilmesi istenen alan ile kamulaştırılmak istenen alanın tamamının baraj göl alanının içinde kaldığı, taşınmaz üzerinde hâlihazırda tarımsal faaliyet yapılamadığı açıklanmış ancak taşınmazın konumu ve yerleşim birimlerine mesafesi dikkate alındığında değerinin %20 oranında artacağı yönünde görüş belirtilmiştir. Öte yandan DSİ tarafından proje kapsamında yapılan su şişirme bentlerinin su toplama havzasında taşınmazın kamulaştırmadan arta kalan kısmında herhangi bir değer düşüklüğüne sebep olmayacağı ifade edilmiştir. Mahkemece bilirkişi raporu değerlendirilmiş ve fen bilirkişi tarafından hazırlanan gözlem raporunda taşınmazın tamamen sular altında kaldığı belirtilmesine karşın nihai raporda taşınmazın kısmen sular altında kaldığı yönünde görüş bildirilmesi dolayısıyla taşınmazda yeniden keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verilmiştir.

5. Bu kez 15/4/2013 tarihinde yapılan keşif sırasında düzenlenen zabıtta; Mahkeme gözleminin taşınmazın sulu tarım arazisi niteliğinde olduğu, bir kısmının su altında kaldığı, geri kalan kısımda herhangi bir ağaç veya ekili bir ürün olmadığı, arazinin üç tarafının suyla kaplı olduğu, arazinin bir tarafının ise dağa sınır olduğu, dağın mayınla kaplı olduğunun söylendiği, bu hâliyle suların yükselmesiyle araziye ulaşmanın mümkün görünmediği şeklinde olduğu ifade edilmiştir.

6. Keşif sonrasında düzenlenen bilirkişi raporunda ise taşınmazın kısmen baraj suları altında kaldığı, büyük bir kısmının su altında olmadığı, üzerine baraj yapılması nedeniyle çevresindeki derenin su tuttuğu, bu sebeple kuzeydoğu, doğu, güney ve güneybatısı ile dağlık olan kuzeybatı kesiminden taşınmaza erişme imkânı bulunmadığı belirtilmiştir. Ayrıca taşınmazın kullanım ve imar durumu dikkate alındığında tarım arazisi vasfında olduğu ifade edilmiş, taşınmaz üzerinde tarımsal faaliyet yapılmadığı açıklanmıştır. Taşınmazın tarımsal niteliği, toprak yapısı, vasfı ve kullanım şekli dikkate alındığında kapitalizasyon faiz oranı %5 olarak belirlenmiş; buğday, buğday samanı ve karışık sebzelik münavebesi dikkate alınarak kamulaştırma bedelinin tespit edildiği de dile getirilmiştir. Taşınmazın konumu ve yerleşim birimlerine yakınlığı dikkate alındığında taşınmazda meydana gelen objektif değer artışı oranı %20 olarak saptanmıştır. Öte yandan taşınmazın kamulaştırma alanının dışında kalan kısmında taşınmaza ulaşılan yolun tamamen yapılan baraj nedeniyle suyun altında kaldığı, taşınmaza ulaşmanın zor olduğu, bu kapsamda kamulaştırılacak alan ve irtifak hakkı alanı dışında kalan kısımda %75 oranında değer kaybı olacağı da vurgulanmıştır. Sonuç olarak kamulaştırılacak alanın bedeli, irtifak hakkı bedeli ve kamulaştırma ve irtifak hakkı dışında kalan alandaki değer kaybı oranı olmak üzere toplam kamulaştırma bedeli 156.327,16 TL olarak tespit edilmiştir.

7. Mahkeme, bilirkişi raporunda dava konusu taşınmaza %20 oranında objektif değer artışı uygulanmasını doğru bulmamış ve dava konusu taşınmazın merkezi konumlara yakın olmasından hareketle bu oran uygulanmış ise de taşınmaza ulaşmak için epey bir yaya yolunun katedilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu kapsamda %20 oranında belirlenen objektif değer artışı hariç olmak üzere kamulaştırma bedeli Mahkemece 130.171,42 TL olarak belirlenmiş, bu değer üzerinden davanın kabulüne karar verilmiştir.

8. DSİ tarafından temyiz kanun yoluna başvurulması üzerine Yargıtay 5. Hukuk Dairesince (Daire) kararın bozulması yönünde karar verilmiş; bozma kararında dava konusu taşınmazın kamulaştırılmadan önceki konumu ile kamulaştırma sonrası konumu arasındaki uyumsuzluğun yani üç tarafının dere, bir tarafının da dağa cepheli olmasının yapılan

kamulaştırma işlemi ile herhangi bir değişikliğe uğramadığı gözetildiğinde ulaşımda zorluk oluştuğundan bahisle kamulaştırmadan arta kalan kısımdaki değer kaybının en fazla %10 olacağı düşünülmeden fazla kabulü ile karar verilmesinin doğru görülmediği ifade edilmiştir.

9. Mahkeme bozma kararı doğrultusunda ek bilirkişi raporu aldırılmasına karar vermiştir. Bu kapsamda alınan raporda; dava konusu taşınmazın kamulaştırma alanının dışında kalan kısmında taşınmaza ulaşılan yolun tamamen baraj suyu altında kaldığı, taşınmaza ulaşmanın zor olduğu, kamulaştırılacak alan haricindeki kısımda ulaşım nedeniyle tarımsal faaliyet yapmanın zorlaştığı belirtilerek dava konusu taşınmaza ulaşamamaktan kaynaklanan değer düşüklüğünün %10 olacağı kabul edilmiştir. Ayrıca DSİ lehine oluşan daimi irtifak hattı alanının taşınmazda biçimsiz arazi şekilleri oluşmasına sebep olduğu, taşınmazda eskisine göre daha fazla sınır boyunun oluşması nedeniyle makine ile ekilemeyen ve hasat edilemeyen alanların kaldığı, bu alanların barajda yağışlar nedeniyle meydana gelebilecek fazla su tutulmasından ilk etkilenecek alanlar olduğu açıklanmıştır. Öte yandan taşınmaz üzerinde irtifak hakkı tesis edilmesi durumunda fıstık ağaçlarının gelişimine ve verimine engel teşkil etmeyeceği belirtilerek fıstık ağaçlarının arazi değer tespitine alınmadığı ifade edilmiştir. Sonuç olarak kamulaştırma bedeli 81.222,26 TL olarak hesaplanmıştır.

10. Mahkeme; bilirkişi raporu doğrultusunda davanın kabulüne, kamulaştırma bedelinin 81.222,26 TL olarak tespitine, dava konusu taşınmazın 4.486,17 m²lik kısmının tapu kaydının iptali ile DSİ lehine baraj olarak tapudan terkinine, 8.237,80 m²lik kısmında ise DSİ lehine irtifak hakkı tesisine karar vermiştir. Taraflarca yapılan temyiz başvuruları Daire tarafından reddedilmiş ve karar onanarak kesinleşmiştir.

11. Başvurucular, nihai kararı 15/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 15/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucular, Daire tarafından Mahkemenin hükme esas aldığı bilirkişi raporundaki somut tespitlere yönelik herhangi bir eleştiri getirmeksizin ve soyut olarak objektif değer artışının %10 olarak sınırlandırılmasının kamulaştırmada gerçek karşılığın ödenmesi güvencesine aykırı olduğunu, taşınmazın büyük bir bölümünün baraj suyunun içinde kaldığını, taşınmaza ulaşabilme olanağı kalmadığını, taşınmazda irtifak hakkı kurulmak yerine taşınmazın tamamının kamulaştırılması gerektiğini, taşınmaz için belirlenen %5 oranındaki kapitalizasyon faizinin yüksek olup %4 olarak belirlenmesi gerektiğini işaret ederek mülkiyet hakkının, adil yargılanma hakkının ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvuruya konu davaya ilişkin olarak DSİ'den temin edilen bilgi ve belgelerin, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihatları ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Öte yandan DSİ Genel Müdürlüğü 10. Bölge Müdürlüğü Hukuk İşleri Müdürlüğü tarafından Bakanlığa gönderilen yazıda dava konusu taşınmazın başvurucu Ömer Can'a ait olduğu, diğer başvuruculara ait taşınmazın ise aynı bölgede yer alan 491 ada 1 parsel numaralı olduğu, belirtilen taşınmaza ilişkin açılan kamulaştırma bedel tespiti ve tescili davasının Mahkemenin başka bir esasına kayıtlı olarak yürütüldüğü, Mahkemece

verilen kararın 2013 yılında Daire tarafından onanarak kesinleştiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

A. Başvurucular Abdulhamit Kara, Kamuran Kara, Tayyar Benek ve Ali Babat Yönünden

15. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 46. maddesine göre Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulması için başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamusal eylem veya işlemden başvurucunun kişisel olarak ve doğrudan etkilenmiş olması gerekir (Onur Doğanay [2. B.], B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 42-45).

16. Başvuruya konu kamulaştırma bedel tespiti ve tescil talepli davanın DSİ tarafından yalnızca başvurucu Ömer Can aleyhine açıldığı, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden yapılan sorgulama neticesinde de anılan taşınmazın tek malikinin başvurucu Ömer Can olduğu anlaşılmıştır. Bu kapsamda diğer başvuruculların işbu başvuruya konu davayla bir ilgileri olmadığı, dolayısıyla söz konusu davada taraf olmayan başvuruculların ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri davada güncel ve kişisel bir haklarının etkilenmediği ve mağdur sıfatlarının bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan Bakanlık görüş yazısının ekinde sunulan DSİ Genel Müdürlüğü 10. Bölge Müdürlüğü Hukuk İşleri Müdürlüğüne ait yazıda da adı geçen başvuruculların dava konusu taşınmazla aynı bölgede yer alan bir başka parselin maliki oldukları ve o parsele ilişkin ayrı bir davanın bulunduğu belirtilmiştir (bkz. § 14).

17. Açıklanan gerekçelerle Abdulhamit Kara, Kamuran Kara, Tayyar Benek ve Ali Babat yönünden başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Başvurucu Ömer Can Yönünden

1. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucunun ihlal iddiaları mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Cevat Aydın ([2. B.], B. No: 2014/13886, 4/10/2017) ve Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda, taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle kamulaştırılan taşınmazın bedelinin tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin kamulaştırma bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret olduğunu vurgulamıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesine göre gerçek değerin kamulaştırma bedeli olarak ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında taşınmazın gerçek bedelinin ödenmediği durumlarda somut olayın şartları da gözetilerek

müdahalenin orantılı olmadığı sonucuna ulaşılabilir.

21. İdari irtifak kurulmak suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerde hedeflenen kamu yararı ile malikin bireysel yararı arasında gözetilmesi gereken adil denge ancak malike tazminat ödenmek suretiyle sağlanabilir. Diğer bir ifadeyle idari irtifak kurulmak suretiyle mülkiyet hakkına müdahalede bulunulan durumlarda malike tazminat ödenmesi, müdahaleyle malike yüklenen aşırı külfetin telafi edilmesini temin eden temel bir araçtır. Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasında gerek kamulaştırmada gerekse idari irtifak kurulmasında taşınmazın gerçek karşılığının ödeneceği ifade edilmiştir. İdari irtifak kurulan hâllerde gerçek karşılık, idari irtifak kurulması nedeniyle taşınmazın değerinde meydana gelen azalmayı karşılayan tutardır. Bu itibarla idari irtifak kurulması nedeniyle taşınmazın değerinde meydana gelen azalmayı karşılayacak düzeyde bir tazminatın ödenmediği durumlarda somut olayın koşulları da gözetilerek müdahalenin orantılı olmadığı sonucuna ulaşılabilir (Saadet Esin [2. B.], B. No: 2014/18103, 26/10/2017, § 35).

22. Bilirkişi, uyuşmazlığın çözümünü etkileyen ve hâkimin hukuki bilgisiyle aydınlatılamayan bilimsel ve teknik meseleleri açıklığa kavuşturmak, bu tür meselelerde mahkemeyi bilgilendirmek amacıyla görüşüne başvurulan uzman kişi olup bilirkişi görüşünün mahkemeyi bağlamayacağı muhakkaktır. Bilirkişi raporu, hâkimin uyuşmazlığı çözerken dikkate alacağı takdirî bir delilden ibarettir. Hâkim; bilirkişi görüşünü içeren raporun yeterliliğini, raporda açıklanan görüş ve kanaatin itibar edilebilirliğini, dayandığı olguları gözönünde bulundurarak hükme esas alınıp alınmayacağını serbestçe değerlendirir ve takdir eder. Bu bağlamda hâkim, bilimsel ve teknik bakımdan yetersiz ve çelişkili bulduğu bilirkişi raporlarını hükme esas almak zorunda değildir. Bu durum, karar verme ve hüküm kurma yetkisinin hâkime ait olmasının doğal bir sonucudur. Aksi takdirde şekil olarak hükmü kuran hâkim olsa da gerçekte hüküm bilirkişi tarafından verilmiş olur ki bu durum yargı yetkisinin devri anlamına gelir (Saadet Esin, § 46).

23. Bununla birlikte bilirkişinin bilimsel veya teknik uzmanlık gerektiren ve objektif olarak bakıldığında mahkemenin vâkıf olmadığı meselelerde görüş beyan ettiği dikkate alındığında mahkemenin bilirkişi raporunu yetersiz görmesi durumunda bunun gerekçesini ortaya koyması gerekir. Mahkemenin gerekçesini açıklamadan bilirkişi raporunu hükme esas alınamaz bulması, raporun lehine olduğu kişi açısından yargılama adaletini olumsuz yönde etkileyebileceği gibi kamulaştırma veya idari irtifak bedelinin tespit edildiği davalarda taşınmazın gerçek bedelinin veya taşınmazda meydana gelen değer kaybının gerçek miktarının tespit edilmesini de engelleyebilir (Saadet Esin, § 47).

24. Başvurucunun şikâyetlerinden biri kamulaştırma bedelinin tespitinde kapitalizasyon faizinin %4 yerine %5 olarak kabul edilmesidir. Kapitalizasyon faizi taşınmazın bedelinin belirlenmesinde hesaba katılan bir unsur olup yıllık net gelir ile gerçek satış bedeli arasındaki oranı ifade etmektedir. Başvuru formu incelendiğinde başvurucunun dağlık bir bölge ve arazinin kıt olduğu dikkate alınarak kapitalizasyon faizinin %4 olarak kabul edilmesinin hakkaniyete uygun olacağını beyan ettiği ancak başka herhangi bir açıklamada bulunmadığı tespit edilmiştir. Öte yandan başvurucu dava konusu taşınmaza emsal taşınmazların incelenmediğini ifade etmişse de emsal taşınmazlara yönelik somut bir veri de sunmadığı görülmüştür. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamındaki inceleme yetkisinin sınırları ve niteliği gözetildiğinde kapitalizasyon faiz oranının yüksek belirlendiği iddiasına yönelik daha öte bir inceleme yapılmasına yetecek verileri başvurucunun ortaya koyamadığı anlaşılmıştır.

25. Başvurucunun bir diğer şikâyeti ise taşınmazın kamulaştırmadan arta kalan kısmında meydana gelen değer kaybının %10 olarak belirlenmesine yöneliktir. Başvuruya konu davada kamulaştırmadan arta kalan kısımda meydana gelen değer kaybı bozma öncesi %75 olarak tespit edilmiş ancak bozma kararı sonrasında bu değer %10 olarak kabul edilmiştir. Bu durumun belirlenecek kamulaştırma bedelinin tutarında önemli derecede azalmaya sebebiyet verdiği açıktır. Bu hususun çözümüne yönelik olarak keşif zaptının, keşif sonrası düzenlenen bilirkişi raporunun -bozma öncesi alınan- ve nihai olarak bozma kararının karşılaştırmalı olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi önemlidir.

26. Bozma kararı öncesi yapılan keşif sırasında düzenlenen zabıtta; Mahkemenin dava konusu taşınmazın üç tarafının suyla kaplı olduğu, bir tarafının ise dağa sınır olduğu, suların yükselmesi ile taşınmaza ulaşımın mümkün olmadığı yönündeki gözlemine yer verilmiştir (bkz. § 5). Söz konusu keşif sonrasında düzenlenen bilirkişi raporunda da taşınmaza ulaşılan yolun yapılan baraj nedeniyle tamamen suyun altında kaldığı, taşınmaza ulaşmanın ve taşınmazda tarımsal faaliyet yürütmenin zor olduğu ifade edilmiş; bu çerçevede taşınmazda kamulaştırmadan arta kalan kısımda meydana gelen değer kaybının %75 oranında olacağı açıklanmıştır (bkz. § 6). Buna karşılık Dairenin bozma kararında dava konusu taşınmazın kamulaştırılmadan önceki konumu ile kamulaştırma sonrası konumu arasındaki uyumsuzluğun yani üç tarafının dere, bir tarafının da dağa cepheli olmasının yapılan kamulaştırma işlemi ile herhangi bir değişikliğe uğramadığı, kamulaştırmadan arta kalan kısımda değer kaybının en fazla %10 olacağı belirtilmiştir (bkz. § 8). Sonuç itibarıyla Mahkemenin gözlemine ve bilirkişi raporuna bakıldığında taşınmaza ulaşılan yolun yapılan baraj nedeniyle tamamen suyun altında kaldığının ifade edildiği görülürken bozma kararında taşınmaza ulaşmakta kamulaştırma öncesi ve sonrası arasında bir fark oluşmadığının belirtildiği anlaşılmıştır. Dolayısıyla bozma kararındaki tespit ile keşif zaptı ve bilirkişi raporundaki tespitlerin birbiriyle çelişkili olduğu değerlendirilmiş ve yargılama makamlarınca çelişkinin giderilmesi noktasında ilgili ve yeterli bir açıklamaya yer verilmediği gözlemlenmiştir.

27. Son olarak başvurucu taşınmazda irtifak hakkı kurulması yerine taşınmazın tamamının kamulaştırılması gerektiğini iddia etmiştir. Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporunun taşınmazın değerini etkileyen tüm nitelik ve unsurlar kısmında taşınmaz üzerinde irtifak hakkı tesis edilmesi durumunun fıstık ağaçlarının gelişimine ve verimine engel teşkil etmeyeceği yönünde görüş belirtilirken raporun değerlendirme tarihindeki mevki ve şartlara göre olduğu gibi kullanılması hâlinde taşınmazın getireceği net gelir ve değer hesabı kısmında DSİ lehine oluşan daimi irtifak hattı alanının taşınmazda biçimsiz arazi şekilleri oluşmasına sebebiyet verdiği, taşınmazda eskisine göre daha fazla sınır boyunun oluşması nedeniyle makine ile ekilemeyen ve hasat edilemeyen alanların kaldığı, bu alanların barajda yağışlar nedeniyle meydana gelebilecek fazla su tutulmasından ilk etkilenecek alanlar olduğu yönünde görüş bildirilmiştir (bkz. § 9). Raporda bir yandan tarımsal faaliyete konu olabilecek bir üründen bahsedilirken diğer yandan irtifak hakkı tesis edilen alanın dışında kalan alanda tarımsal faaliyet yürütülmesinin güçlüğünden bahsedilmekle iki görüşün birbiriyle çeliştiği görülmüştür. Bu durum dava konusu taşınmazda irtifak hakkı tesisiyle taşınmazın niteliğine uygun olarak kullanılıp kullanılamayacağı hususunda belirsizlik yaratmakta olup bu belirsizliğin giderilmesi bakımından kararlarda ilgili ve yeterli gerekçeye yer verilmediği değerlendirilmiştir.

28. Netice itibarıyla yargısal sürecin bütününe bakıldığında mülkiyet hakkının korunmasında usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirilmediği, başvurucunun

bu güvencelerden yararlandırılmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasında yer alan gerçek karşılık güvencesi çerçevesinde ve Anayasa'nın 13. ile 35. maddeleri kapsamında mülkiyet hakkının korunması gerekliliği ile müdahalenin dayandığı kamu yararı arasında olması gereken adil dengenin başvurucu aleyhine bozulduğu ve başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

31. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

32. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

33. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

34. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

35. Mülkiyet hakkı yönünden ihlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucular Abdulhamit Kara, Kamuran Kara, Tayyar Benek ve Ali Babat yönünden başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Başvurucu Ömer Can yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Başvurucu Ömer Can yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Uludere Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2015/182, K.2018/38) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucu Ömer Can'a ÖDENMESİNE, diğer başvuruculların yaptıkları yargılama giderlerinin üzerilerinde BIRAKILMASINA,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EFORYUM GENÇLİK VE SPOR KULÜBÜ DERNEĞİ

B. No: 2021/14374 | Karar tarihi: 22.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/14374

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EFORYUM GENÇLİK VE SPOR KULÜBÜ DERNEĞİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/14374)

Karar Tarihi: 22/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Olcay ÖZCAN

Başvurucu : Eforyum Gençlik ve Spor Kulübü Derneği

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ön alım hakkından kaynaklanan tapu iptali ve tescil davasında aleyhe yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, eksik incelemeyle karar verilmesi, ön alım bedelinin düşük belirlenmesi ve nemalandırılmaması sonucunda enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle de mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. İzmir'in Bayraklı ilçesinde bulunan taşınmazda E.B.nin (davacı) 300/360 hissesi bulunmaktadır. Taşınmazın daha önceki hissedarlarından N.B. taşınmazdaki 60/360 hissesini 31/5/2013 tarihinde G.A.ya (davalı) satış suretiyle devretmiştir. Buna göre satış bedeli 135.000 TL, döner sermaye bedeli 175 TL ve tapu harcı bedeli de 2.700 TL'dir. Davacı 10/9/2013 tarihinde davalı aleyhine ön alım hakkından kaynaklanan tapu iptali ve tescil davası açmıştır. Davalı; davaya cevabında N.B.nin taşınmazı önce davacıya satma teklifinde bulunduğunu, almayacağı beyanı üzerine kendisinin satın aldığını, B. Şirketinin tasfiyesi sonucu taşınmazın taksim edildiğini, bu nedenle ön alım hakkının kullanılamayacağını, taşınmazı başvurucuya bağışladığı için husumetin kendisine düşmeyeceğini ileri sürmüş ve davanın reddini talep etmiştir. Ayrıca yargılama sırasında

davalı, davacının temyiz kudretinin bulunmadığını belirterek bunun araştırılmasını talep etmiştir.

3. Davalı, satış yoluyla aldığı hisseyi yargılama sırasında 16/9/2013 tarihinde başkanlığını eşinin yaptığı başvurucu derneğe (başvurucu) bağış suretiyle devretmiştir. Davacı, davalı ile başvurucu arasındaki bağış işleminin muvazaalı olduğunu iddia ederek başvurucuyu 24/3/2014 tarihinde davaya dâhil etmiştir. Dâhilî davalı başvurucu cevap dilekçesinde muvazaa iddiasını kabul etmediğini, bağış işlemi yapılması nedeniyle ön alım hakkının kullanılamayacağını, davalının davadan haberdar olmadan önce işlemin yapıldığını ve iyi niyetli olduğunu, muvazaa amacı olmadığını ve taşınmazın spor faaliyeti için kullanıldığını belirterek davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

4. İzmir 5. Asliye Hukuk Mahkemesi (Asliye Hukuk Mahkemesi) 7/3/2014 tarihli ön inceleme duruşmasında davalının hak düşürücü sürede davanın açılmadığına ilişkin itirazını noter ihtarnamesi ile sürenin başlayacağı ve iki yıllık hak düşürücü sürenin ihtarname tarihinden sonra dolmadığı gerekçesiyle reddetmiştir. Davacı ve davalının bu yöndeki tanık dinlenmesi taleplerinin de ihtarnamenin çekilmiş olmasının yeterli bulunduğu ve tanık deliline başvurulmasının sonuca herhangi bir etkisi olmayacağı gerekçesiyle reddetmiştir. Ayrıca davalının taşınmaz hissesinin 270.000 TL olduğuna ilişkin iddiasının ispatı için tanık dinlenmesi yönündeki talebini de göndermiş olduğu ihtarnamedeki belirtmiş olduğu bedel yanında kimsenin kendi yapmış olduğu muvazaaya dayanamayacağı gerekçesiyle reddetmiştir. Bunun yanında davalının, davacının temyiz kudretine sahip olmadığını iddia ettiğinden bu hususta davacının hastaneye sevkinin sağlanarak temyiz kudretine sahip olup olmadığı konusunda rapor aldırılmasına karar vermiştir.

5. Başvurucu vekili 9/5/2014 tarihli duruşmada yapılan işlemin bağış olduğunu, muvazaalı olmadığını ifade etmiş ve tanıklarının öğrenme tarihi ile ilgili olmayıp taşınmaz pay satışının davacı tarafa teklif edilip edilmediği yönünde olduğunu belirterek önceki ara karardan dönülmesini ve davanın reddini talep etmiştir. Başvurucunun tanıklara ilişkin talebi satış işleminin yapılmasından önceki tekliflerin ön alım hakkı sahibinin haklarını ortadan kaldırmayacağı gerekçesiyle reddedilmiştir. Ayrıca tapuda bedeli düşük gösteren ve işlemin tarafı olanın fazla bedel ödediği yönündeki iddiayı tanıkla ispat edemeyeceği, gelişen çevre koşulları sebebiyle değerde artış var ise bunun da keşif yapılarak belirlenmesi mümkün olduğundan bu yöndeki tanık dinlenmesi talebinin reddine karar verilmiştir.

6. Asliye Hukuk Mahkemesi, bağış işleminin muvazaalı olup olmadığı yönünden tanıkları dinlemiştir. Dâhilî davalı tanığı E.Ç.; bu satış işlemi yapılmadan önce de yeri başvurucunun kullandığını, davalıya yapılan satış sonrası bağış mı yoksa satış mı yapıldığı konusunda bilgisi olmadığını ifade etmiştir. Dâhilî davalı tanığı M.N.; davalı G.A.nın kendi kızı olduğunu, satın aldığı hisseyi başvurucuya bağışladığını, bağışlama sebebini bilmediğini, G.A.nın başvurucu derneğin üyesi olduğunu ve para da almadığını, başvurucu derneğin başkanının ise damadı olduğunu, davalı G.A.nın hisseyi satın aldığı kişinin damadı ile birlikte geldiğinde diğer ortaklara satış için teklifte bulunduğunu ancak kimse kabul etmediğinden hissesini satacağını söylediğini, hisse devrinden önce de başvurucunun bu yerde faaliyet gösterdiğini ifade etmiştir.

7. Yargılama sırasında davacı hakkında hukuki ehliyetsizlik iddiası nedeniyle Karşıyaka 3. Sulh Hukuk Mahkemesinde dava açıldığı ve bu davada yasal danışman atanmasına yer olmadığına karar verildiği anlaşılmıştır.

8. Asliye Hukuk Mahkemesi 23/6/2015 tarihinde inşaat mühendisi bilirkişi refakatinde keşif

yapmıştır. Bilirkişi tarafından düzenlenen 7/9/2015 tarihli raporda taşınmaz hissesinin satış ve dava tarihinde değerinin 148.120 TL olduğu belirtilmiştir. Davalının bedelin düşük belirlendiğine ilişkin itirazı üzerine ek rapor alınmış ve bu ek raporda davalının itirazlarının yerinde görülmediği ifade edilmiştir.

9. Asliye Hukuk Mahkemesi, davacıya 15/3/2016 tarihinde 177.700 TL bedeli depo edip makbuzunu dosyamıza sunması için duruşma gününden bir hafta öncesine kadar süre vermiştir. Davacı 18/3/2016 tarihli dilekçesi ile ön alım bedelinin yanlış hesap edildiğini belirterek düzeltilmesini talep etmiştir. Asliye Hukuk Mahkemesi 11/4/2016 tarihinde talebi kabul etmiş ve 137.875 TL ön alım bedelinin yatırılması için davacıya yeniden süre vermiştir.

10. Asliye Hukuk Mahkemesi 10/5/2016 tarihinde davayı kabul etmiş, taşınmazda davalı G.A.ya satılan daha sonra da dâhilî davalı başvurucuya bağışlanan hissenin tapusunun iptali ile davacı adına tapuya tespit ve tesciline, davacının yatırdığı 137.875 TL'nin karar kesinleştikten sonra davalıya (tapu malikine) ödenmesine karar vermiştir. Ayrıca 9.418,24 TL harcın peşin alınan 2.305,50 TL harçtan mahsubu ile bakiye kalan 7.112,74 TL harcın başvurucu ve davalıdan müteselsilen alınarak hazineye gelir kaydına, davacı tarafından peşin olarak yatırılan 2.305,50 TL harç bedeli, 13.780 TL vekâlet ücreti ile 557,25 TL yargılama giderinin başvurucu ve davalıdan müteselsilen alınarak davacıya verilmesine hükmetmiştir.

11. Karar, davalı ve dâhilî davalı başvurucu tarafından temyiz edilmiş; temyiz dilekçesinde önceki iddialarını tekrar ettikleri, bunun yanında üç yıllık dava sürecinde bedelin depo edilmemesi nedeniyle satın alma gücündeki eksilmenin karşılanmadığını ileri sürdükleri anlaşılmıştır. Başvurucu vekili 10/10/2016 tarihli dilekçesinde ön alım bedelinin nemalandırılmadan veznede durduğunu belirtmiş ve dosyanın temyiz incelemesine gittiği dikkate alınarak nemalandırılmasını talep etmiştir. Asliye Hukuk Mahkemesinin 9/12/2016 tarihinde davalılar adına açılan ve bir ay vadeli hesaba depo edilerek muhafaza altına alınan 137.875 TL bedelin dosyanın Yargıtaydan dönme sürecinin uzaması ihtimali gözönüne alınarak üç aylık vadeli hesaba aktarılması hususunda T.V. Bankası T.A.O. (Banka) şubesine yazı yazdığı anlaşılmıştır. Bu yazıda 26/4/2016 tarihli mahkeme yazısı ilgi tutulmuştur.

12. Temyiz talebini inceleyen Yargıtay (kapatılan) 14. Hukuk Dairesi (Yargıtay) 3/6/2020 tarihinde kararı onamıştır. Başvurucu; bağış olgusunun yeterince irdelenmediği, taşınmazın değerinin arttığının dikkate alınmadığı ve fiilî taksim bulunması nedeniyle davanın reddi gerektiği iddiaları ile karar düzeltme talebinde bulunmuştur. Yargıtay, karar düzeltme talebini 1/2/2021 tarihinde reddetmiştir.

13. Başvurucu 23/2/2021 tarihli dilekçesi ile kararın kesinleşmiş olması nedeniyle davacının Bankaya yatırdığı ön alım bedelinin faizi ile birlikte kendisine ödenmesini talep etmiştir. Asliye Hukuk Mahkemesi, Bankaya yazdığı 4/3/2021 tarihli yazıda davacının 26/4/2016 tarihinde 137.875 TL olarak vadeli hesaba depo ettiği ön alım bedelinin tüm ferileri ile birlikte başvurucuya ödenmesini istemiştir. Bireysel başvuru dosyası ve eklerinde bedelin ödendiğini gösteren bir belgeye rastlanmamıştır. Ancak başvurucu bireysel başvuru formunda vadesiz hesapta bulunan 137.875 TL paranın 176.128 TL olarak 9/3/2021 tarihinde ödendiğini belirtmiştir.

14. Başvurucu, nihai kararı 22/2/2021 tarihinde öğrendikten sonra 22/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu, aleyhe yargılama gideri ve vekâlet ücretine hükmedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Anayasa Mahkemesi içtihadına göre bireysel başvurularda başvuru konusu olaylarla ilgili delilleri ibraz etmek suretiyle olaylar hakkındaki iddialarını kanıtlamak ve dayanılan Anayasa hükmünün kendisine göre ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunarak hukuki iddialarını ortaya koymak, başvurucuya düşer. Başvurucunun kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlal edildiğini ileri sürdüğü hak ve özgürlük ile dayanılan Anayasa hükümlerini, ihlal gerekçelerini, dayandığı delillerle ihlale neden olduğunu ileri sürdüğü işlem veya kararların neler olduğunu başvuru dilekçesinde belirtmesi şarttır. Başvuru dilekçesinde kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı, bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklerden hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçelerle deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir [1. B.], B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20; Ünal Yiğit [1. B.], B. No: 2013/1075, 30/6/2014, §§ 18, 19; Sabah Yıldızı Radyo ve Televizyon Yayın İletişim Reklam Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi [GK], B. No: 2014/12727, 25/5/2017, § 19).

18. Somut olayda başvurucu aleyhine hükmedilen harç, yargılama gideri ve vekâlet ücreti nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de mahkemeye erişim hakkının hangi nedenle ihlal edildiğini açıklamamış ve buna ilişkin somut bir iddia ortaya koymamıştır. Dolayısıyla iddiaların temellendirilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

20. Başvurucu; eksik inceleme ile karar verildiğini, ön alım hakkının payın devrinden sekiz yıl sonra kullanıldığını, aradan geçen zaman nedeniyle taşınmazın değerinde meydana gelen objektif artışlarla enflasyon olgusunun ön alım bedeline etkisinin kabul edilmesi gerektiğini, davacının zenginleştirildiğini ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun (Hukuk Genel Kurulu) 5/5/1993 tarihli ve E.1993/761, K.1993/192; 18/5/1994 tarihli ve E.1994/215, K.1994/356; 19/10/1994 tarihli ve E.1994/343, K.1994/625; 14/12/1994 tarihli ve E.1994/663, K.1994/841 sayılı kararlarına göre aradan uzun zaman geçmesi durumunda ön alım bedelinin yeniden belirlenmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Ayrıca depo edilen ön alım bedelinin vadesiz hesaba depo edildiğini ve bu suretle değer kaybına uğratılarak ödendiğini belirtmiş, adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

21. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

22. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, §§ 49-54). Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki

hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31). Somut olayda başvurucunun bağış yoluyla edindiği hissenin mülk teşkil ettiği açıktır.

23. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvence altına alınan mülkiyet hakkı kapsamında devletin pozitif yükümlülükleri ile negatif yükümlülükleri arasında kesin bir sınırın tanımlanması mümkün olmamakla birlikte uygulanacak ilkeler benzerlik taşımaktadır. İncelenen olayda özel hukuk kişileri arasında bir uyuşmazlık söz konusudur. Bu bağlamda eldeki başvurunun devletin mülkiyet hakkına ilişkin pozitif yükümlülükleri kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Eksik İncelemeyle Karar Verildiği ve Ön Alım Bedelinin Düşük Belirlendiğine İlişkin İddia

24. Özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklarda olayda tarafların birbirleriyle çatışan menfaatleri bulunmaktadır. Dolayısıyla tarafların karşı karşıya gelen menfaatlerini gözeterek mülkiyet hakkını korumakla yükümlü bulunan devletin, maddi ve usule ilişkin pozitif yükümlülüklerini yerine getirip getirmediği dikkate alınarak sonuca varılmalıdır. Bu bağlamda ilk olarak devletin etkili bir hukuksal mekanizma oluşturma yükümlülüğü çerçevesinde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir bir kanun hükmünün mevcut olup olmadığı irdelenmelidir (Novartis Ag [1. B.], B. No: 2015/11867, 14/11/2018, § 76).

25. İkinci olarak başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahaleye etkin bir biçimde itiraz edebilme, savunma ve iddialarını yetkili makamlar önünde ortaya koyabilme olanağının tanınıp tanınmadığı incelenmelidir. Anayasa'nın 35. maddesi usule ilişkin açık bir güvenceden söz etmemektedir. Bununla birlikte mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunabilmesi bakımından bu madde, Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da ifade edildiği üzere mülk sahibine müdahalenin kanun dışı veya keyfî ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin savunma ve itirazlarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsamaktadır. Bu değerlendirme ise uygulanan sürecin bütününe bakılarak yapılmalıdır (benzer yöndeki kararlar için bkz. Bekir Yazıcı [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, § 71; Züliye Öztürk [1. B.], B. No: 2014/1734, 14/9/2017, § 36).

26. Mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri, hem özel kişiler arasındaki mülkiyet uyuşmazlıklarında hem de taraflardan birinin kamu gücü olduğu durumlarda geçerlidir. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirildiğinden söz edilebilmesi için yargı mercilerinin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazların yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanması gerekmektedir (Kamil Darbaz ve Gmo Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2015/12563, 24/5/2018, § 53).

27. Son olarak ise mülkiyet hakkını koruyacak ve yeterli güvenceler sağlayacak hukuksal mekanizmaların oluşturulup oluşturulmadığı incelenmelidir. Özel kişilerin mülkiyet haklarının çatıştığı bu gibi durumlarda bunlardan hangisine üstünlük tanınacağının takdiri, kanun koyucuya ve somut olayın koşulları gözönünde bulundurularak yargı mercilerine ait bir yetkidir. Bununla birlikte her iki tarafın menfaatlerinin mümkün olduğunca dengelenmesi ve sürecin taraflardan biri aleyhine ölçüsüz bir sonuca da yol açmaması gerekir. Menfaatler dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine bireysel olarak aşırı

ve olağan dışı bir külfetin yüklenmesi, pozitif yükümlülüklerin ihlali sonucunu doğurabilir. Buna göre olayın bütün şartları ve taraflara tanınan tüm imkânlar ile tarafların tutum ve davranışları gözönünde bulundurularak menfaatlerin adil bir şekilde dengelenip dengelenmediği değerlendirilmelidir (Faik Tari ve Sultan Tari [2. B.], B. No: 2014/12321, 20/7/2017, § 52).

28. Uyuşmazlık konusu taşınmazın 60/360 hissesi N.B. tarafından 31/5/2013 tarihinde davalıya satılmıştır. Bunun üzerine davacı, yasal ön alım hakkını kullanarak tapu iptali ve tescil davası açmış ancak bu sırada taşınmazın başvurucuya bağış suretiyle devredildiği anlaşılmıştır. Davacı, bağış işleminin muvazaalı olduğu gerekçesiyle başvurucuyu davaya dâhil etmiş ve yargılama sonunda muvazaa olgusu Asliye Hukuk Mahkemesince kabul edilerek 137.875 TL ön alım bedelinin başvurucuya ödenmesine, taşınmazın tapu kaydının iptaline ve davacı adına tesciline karar verilmiştir. Başvurucu, Hukuk Genel Kurulu kararlarına göre ön alım bedelinin yeniden belirlenmesi gerektiğini ve eksik inceleme ile karar verildiğini ileri sürmüştür.

29. Başvurucunun belirttiği Hukuk Genel Kurulu kararlarına konu dönemde yürürlükte bulunan 17/2/1926 tarihli ve 743 sayılı mülga Türk Kanunu Medenisi'nin 659. maddesinde bir gayrimenkulün hissedarlarının onun şayi bir hissesini satın alan üçüncü şahsa karşı kanuni şufa hakkını haiz olduğu ifade edilmekle birlikte, hakkın kullanılmasının koşulları ile özellikle şufa bedelinin ne olacağı açıklanmamıştır. Ancak uyuşmazlık tarihinde yürürlükte bulunan 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 734. maddesinde ön alım hakkının alıcıya karşı dava açılarak kullanılacağı, ön alım hakkı sahibinin adına payın tesciline karar verilmeden önce satış bedeli ile alıcıya düşen tapu giderlerini, hâkim tarafından belirlenen süre içinde hâkimin belirleyeceği yere nakden yatırmakla yükümlü olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca aynı Kanun'un 733. maddesinde yapılan satışın alıcı veya satıcı tarafından diğer paydaşlara noter aracılığıyla bildirileceği, ön alım hakkının satışın hak sahibine bildirildiği tarihin üzerinden üç ay ve her hâlde satışın üzerinden iki yıl geçmekle düşeceği belirtilmiştir. Dolayısıyla 4721 sayılı Kanun ile ön alım hakkının ne şekilde ve hangi sürelerle kullanılacağı belirlenmiş ve ön alım bedeli hususundaki belirsiz durum da ortadan kaldırılmıştır. Başvurucu tarafından ileri sürülen Hukuk Genel Kurulu Kararlarının 4721 sayılı Kanun'da yer verilen ön alım hakkıyla ilgili düzenlemelere ilişkin olmadığı anlaşıldığından başvurucunun ön alım bedelinin yeniden belirlenmesi gerektiğine ilişkin iddialarının bir dayanağının bulunduğundan söz edilemeyecektir.

30. Ayrıca yasal ön alım hakkını düzenleyen 4721 sayılı Kanun'da yer verilen hükümlere göre paylı mülkiyete tabi bir malı satın alanlar, diğer paylı maliklerce tapuda belirtilen satış bedeli ile masrafları üzerinden aleyhinde yasal ön alım hakkından kaynaklı tapu iptali ve tescil davası açılabileceğini öngörebilecek durumdadır. Kaldı ki tapudaki satış işlemi bizzat alım satım ilişkisinin tarafı olan önceki paydaş ile davalı arasında yapılmış ve başvurucu ile davalı arasındaki bağış işlemi de muvazaalı kabul edilmiştir. Dolayısıyla satış işleminin taraflarınca belirtilen tapudaki satış bedeli ve harç ile masraflar toplamının ön alım bedeli olarak kabul edilmesi suretiyle davanın kabul edilmesinin başvurucuya aşırı ve ölçüsüz bir külfet yüklemediği değerlendirilmiştir.

31. Başvurucunun bir diğer iddiası eksik inceleme yapılarak karar verildiğine ilişkindir. Somut olayda ileri sürülen iddialar yönünden devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında başvurucunun mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin etkin ve yeterli güvencelerin mevcut olduğu, yargılama mercilerinin kararlarında davanın kabulüne ilişkin ilgili ve yeterli gerekçeye yer verildiği, açık ve bariz bir takdir hatasının bulunmadığı, başvurucunun dava

sırasında savunma, kararlara karşı etkin bir biçimde itiraz edebilme ve yasa yoluna başvurma imkânını kullanabildiği görülmüştür. Sonuç olarak tüm bu hususlar birlikte gözetildiğinde başvurucunun satın alındığı anlaşılan hisseler yönünden ön alım hakkının kullanılması neticesinde tapu kaydının iptaline karar verilmesi suretiyle yapılan müdahale yönünden mülkiyet hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığı anlaşılmıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Ön Alım Bedelinin Nemalandırılmaması Nedeniyle Enflasyon Karşısında Değer Kaybına Uğratıldığına İlişkin İddia

33. Başvurucu, ön alım bedelinin değer kaybına uğramaması için gerekli önlemlerin alınmaması nedeniyle enflasyon karşısında değer kaybına uğradığından yakınmaktadır.

34. Anayasa Mahkemesi ön alım bedelinin enflasyon karşısında uğradığı değer kaybına ilişkin şikâyetleri de karara bağlamıştır. Buna göre ön alım hakkına dayalı tapu iptali ve tescili davalarında mahkeme, ön alım bedelinde oluşan değer kaybı şikâyeti yönünden dava açıldıktan sonra makul bir süre içinde ön alım bedelinin vadeli bir mevduat hesabına yatırılması biçiminde basit tedbirle yargı sürecinin hızlı işlememesinin kişiler üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirme imkânına sahiptir. Ancak mahkemenin bu tedbirleri almamış olması, mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüğün ihlali sonucunu doğurur (benzer bir değerlendirme için bkz. Hüseyin Ak [1. B.], B. No: 2016/77854, 1/7/2020, § 71; Ali İmancı ve Eşref Aydın [1. B.], B. No: 2017/15134, 29/1/2020, §§ 54-56).

35. Olayda Asliye Hukuk Mahkemesince Bankaya gönderilen yazılardan 26/4/2016 tarihinden sonra ön alım bedelinin vadeli bir hesapta depo edildiği anlaşılmaktadır. Her ne kadar başvurucu, bedelin vadesiz hesaba yatırıldığını ileri sürmüş ise de ön alım bedeli olarak yatırılan 137.875 TL'yi 176.128 TL olarak aldığını belirtmiştir. Dolayısıyla bedelin 26/4/2016 tarihinden sonra Bankada açılan vadeli hesaplarda nemalandırıldığı ve bu suretle 26/4/2016 tarihinden sonraki dönem yönünden devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında bedelin değer kaybına uğramasının önlenmesi için gerekli tedbirin alındığı değerlendirilmiştir. Ancak Asliye Hukuk Mahkemesi, davanın açıldığı 10/9/2013 tarihinden sonra makul kabul edilebilecek bir sürede bedeli depo ettirerek nemalandırılmasını sağlayabilecekken 26/4/2016 tarihine kadar yaklaşık iki yıl yedi aylık süreyle bedeli depo ettirmemiş ve bu dönemde bedelin enflasyon karşısında değer kaybına uğramasına yol açmıştır.

36. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre davanın açıldığı 2013 yılı Eylül ayındaki 100 TL'nin 2016 yılının Nisan ayındaki karşılığı 123,45 TL olup arada geçen sürede gerçekleşen enflasyon oranı %23,45'tir. Bu durumda başvurucuya ödenmesi gereken 137.875 TL tutarındaki ön alım bedeli alacağının 2016 yılı Nisan ayı itibarıyla enflasyon karşısında değer kaybının giderilmiş karşılığı 170.208,60 TL'dir. Yukarıdaki verilere göre başvurucunun mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen 137.875 TL tutarındaki alacağının değer kaybını telafi edecek fark ise 32.333,60 TL'dir. Bedelin nemalandırılmaması nedeniyle değer kaybına uğradığı anlaşılmaktadır.

37. Dolayısıyla Asliye Hukuk Mahkemesi makul bir süre içinde bedelin depo edilmesini ve nemalandırılmasını sağlayabilecekken başvurucunun alacağının enflasyon karşısında değer kaybına uğramasına yol açmıştır. Mahkeme, bu tutumu sonucunda basit bir tedbir

almayarak yargı sürecinin hızlı işlememesinin başvurucu üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirme imkânını kaçırmış ve mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüğün ihlaline neden olmuştur.

38. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

39. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile tür belirtmeksizin 1.000.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

40. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamakta olup başvurucunun uğradığı maddi kaybın tazmin edilmesi yeterli bir giderim oluşturacaktır. Bu kapsamda yapılması gereken iş, Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun olarak başvurucuya tazminat ödenmesinden ibarettir (bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

41. Mülkiyet hakkının ihlali nedeniyle başvurucunun uğradığı zarar miktarı mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen alacağının uğradığı değer kaybı bedelidir. Bu kapsamda başvurucuya net 32.333,60 TL maddi tazminat ödenmesine, fazlaya ilişkin talebin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Eksik incelemeyle karar verilmesi ve ön alım bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Ön alım bedelinin nemalandırılmaması sonucunda enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ön alım bedelinin nemalandırılmaması sonucunda enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 32.333,60 TL maddi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 487,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz

UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İzmir 5. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2013/416, K.2016/179) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖMER KAYA

B. No: 2021/18607 | Karar tarihi: 22.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/18607

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER KAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/18607)

Karar Tarihi: 22/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Muhammed Kerem ÇÖMEZ

Başvurucu : Ömer KAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, başvurucunun koronavirüs hastalığı sebebiyle tedavi görmek için hastanede kaldığı dönemde kullanamadığı telefonla görüş hakkının sonradan tarafına verilmemesi nedeniyle haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, müracaat tarihinde Bolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) tutuklu olarak bulunmaktadır.

3. Başvurucu koronavirüs (Covıd-19) hastalığı sebebiyle 21/4/2020-24/4/2020 tarihleri arasında hastanede tedavi gördüğü dönemde yapamadığı telefon görüşünün uygun görülecek bir zaman diliminde yaptırılması talebiyle Bolu İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) başvurmuştur. İnfaz Hâkimliği tarafından şikâyet edenin telefon hakkını kullanamadığına dair başvurusuyla ilgili bilgi ve belgelerin gönderilmesi için 15/12/2020 tarihinde İnfaz Kurumuna müzekkere yazılmıştır. İnfaz Hâkimliğince yazılan müzekkere üzerine İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının (Kurul) 17/12/2020 tarihli kararıyla başvurucunun talebi reddedilmiş ve anılan karar İnfaz Hâkimliğine gönderilmiştir. Kararın gerekçesinde; tüm hükümlü ve tutuklulara salgın hastalık nedeniyle verilen ek telefon görüşme hakkının başvurucunun hastaneden dönmesinden sonra aynı haftanın sonunda 25/4/2020 tarihinde 11.42-11.52 saatleri arasında kendisine kullandırıldığı ve

talebinin bu sebeple kabul edilemeyeceği belirtilmiştir. İnfaz Hâkimliği aynı gerekçelerle 25/12/2020 tarihinde şikâyetin reddine karar vermiştir.

4. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin söz konusu kararına karşı itiraz yoluna başvurmuştur. Bolu 1. Ağır Ceza Mahkemesi kararın usule ve kanuna uygun olduğunu belirterek başvurucunun itirazını kesin olarak reddetmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 23/3/2021 tarihinde öğrendikten sonra 5/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyonca başvurunun kabul edilemez olduğu hususunda oybirliği sağlanamaması nedeniyle kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu; kanunla yetkili kılınmış mercin yazılı emri olmadıkça haberleşme hakkının engellenemeyeceğini, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 66. maddesi uyarınca tanınan on dakikalık telefonla görüşme hakkının tarafına verilmediğini belirterek haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasına yönelik şikâyeti hakkında Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Başvuru, haberleşme hürriyeti kapsamında incelenmiştir.

10. Başvurucunun temel iddiası pandemi sürecinde tek bir telefonla görüş hakkının sağlanmadığına ilişkindir. İnfaz Kurumu ise telefon görüşme hakkının başvurucunun hastaneden dönmesinden sonra aynı haftanın sonunda 25/4/2020 tarihinde 11.42-11.52 saatleri arasında kullandırıldığını belirtmiştir.

11. Anayasa'nın 22. maddesinde, herkesin haberleşme özgürlüğüne sahip olduğu ve haberleşmenin gizliliğinin esas olduğu hüküm altına alınmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 8. maddesinde de herkesin haberleşmesine saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu düzenlemesine yer verilmiştir. Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı, haberleşme özgürlüğünün yanı sıra içeriği ve biçimi ne olursa olsun haberleşmenin gizliliğini de güvence altına almaktadır. Haberleşme bağlamında bireylerin karşılıklı ve toplu olarak sözlü, yazılı ve görsel iletişimlerine konu olan ifadelerinin gizliliğinin sağlanması gerekir. Posta, elektronik posta, telefon, faks ve internet aracılığıyla yapılan haberleşme faaliyetlerinin haberleşme özgürlüğü ve haberleşmenin gizliliği kapsamında değerlendirilmesi gerekir (Mehmet Koray Eryaşa [2. B.], B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 49).

12. Anayasa'nın 19. maddesi gereğince hükümlü ve tutukluların haberleşme hürriyeti ve aile hayatına saygı hakkının sınırlanması, hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Öte yandan hükümlü ve tutukluların aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı, ceza infaz kurumu idaresinin hükümlü ve tutukluların ailesi ve yakınlarıyla temasını devam ettirecek önlemleri almasını zorunlu kılmaktadır (Mehmet Zahit Şahin [1. B.], B. No: 2013/4708, 20/4/2016, § 36).

13. Bununla beraber bu yükümlülük yerine getirilirken ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal sonuçlarının gözetilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi ile aile hayatına saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti arasında adil bir denge sağlanmalıdır. Ancak ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal sonucu olarak idarenin müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir (Mehmet Koray Eryaşa, § 89).

14. Öncelikle belirtilmelidir ki somut olayda aile fertleri ve yakınlarıyla haberleşmesinin bütünüyle engellendiğine ilişkin olarak başvurucunun herhangi bir iddiası bulunmamaktadır. Başvurucunun şikâyeti, pandemi sürecinde tek bir telefonla görüş hakkının sağlanmadığına ilişkin olup bireysel başvuru bu kapsamda incelenmiştir.

15. İncelenen başvuruda, başvurucunun bulunduğu B-13 no.lu koğuşun telefon görüşünün 22/4/2020 tarihinde planlandığı ve kendisinin söz konusu tarihte tedavi için hastanede olmasından dolayı telefon görüşünden faydalanamadığı anlaşılmaktadır. Covıd-19 tedbirleri kapsamında ceza infaz kurumlarında bulunan tüm hükümlü ve tutuklulara dışarıyla olan ilişkilerinin devamının sağlanması amacıyla kapalı ve açık görüşlerin yerine haftalık ek bir telefon görüş hakkı verilmesine istinaden başvurucunun hastaneden dönmesinden sonra 25/4/2020 tarihinde 11.42-11.52 saatleri arasında hafta sonu telefon görüşü yaptırılmıştır. Diğer bir ifadeyle başvurucunun mahrum kaldığı bir imkâna başka bir tedbir vasıtasıyla kavuştuğu dikkate alındığında haberleşme hürriyetine yönelik bir ihlalin olmadığı sonucuna varılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 22/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ ÇAPKIN

B. No: 2021/21612 | Karar tarihi: 22.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/21612

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ ÇAPKIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/21612)

Karar Tarihi: 22/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Ali ÇAPKIN

Vekili : Av. Aysun OKUR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, rütbesinin geri alınması sonrasında pilotluk lisansının iptal edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, özel hayata saygı hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Bireysel Başvurudan Önceki Süreç

2. P. Hava Taşımacılığı A.Ş. bünyesinde pilot olarak görev yapan başvurucuya Hava Kuvvetleri Komutanlığının 8/1/2020 tarihli yazısıyla, 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı ile Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye (375 sayılı KHK) eklenen geçici 35/D madde uyarınca rütbesinin geri alındığı bildirilmiştir. Bu gelişmeye istinaden başvurucuya ait TR-A-12445 numaralı havayolu nakliye pilotu lisansı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Uçuş Operasyon Daire Başkanlığının 28/1/2020 tarihli işlemiyle iptal edilmiştir.

3. Söz konusu lisansın iptali üzerine başvurucu, iptal davası açmıştır. Davaya bakan Ankara 13. İdare Mahkemesi (Mahkeme) ilgili mevzuat hükümleri ve somut olayı birlikte değerlendirerek başvurucunun Türk Silahlı Kuvvetlerinden emekli olduğu ancak 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun'un 26. maddesi ile 375 sayılı KHK'ye eklenen geçici 35/D madde uyarınca rütbesinin geri alındığı, bu hüküm doğrultusunda kamu görevinden çıkarılan kişilere ait pilot lisanslarının da iptal edilmesinin zorunlu olduğu, dolayısıyla davalı idarenin bağlı yetki kapsamında işlem tesis ettiği, takdir yetkisinin bulunmadığı kanaatine varmıştır.

4. Öte yandan başvurucunun rütbesinin geri alınmasına ilişkin işlemin iptali talebiyle açtığı dava Eskişehir 2. İdare Mahkemesinin 26/10/2020 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

5. Bunun üzerine Mahkeme 12/11/2020 tarihli kararla davanın reddine hükmetmiş; söz konusu kararda başvurucunun rütbesinin geri alınması işlemiyle birlikte pilot lisansının iptal edilmesinin mevzuata uygun olduğunu, dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığını ifade etmiştir.

6. Başvurucu, Mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş; başvuru dilekçesinde pilot lisansını kamu göreviyle bağlantılı olarak kazanmadığını, bunun kişisel emek ve çabayla elde ettiği bir kazanılmış hak olduğunu, dolayısıyla kamu görevinden çıkarıldığı gerekçesiyle lisansın iptal edilmesinin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca 7145 sayılı Kanun'un 26. maddesi ile 375 sayılı KHK'ye eklenen geçici 35/D maddenin 31/7/2018 tarihinde yürürlüğe girdiğini, oysa 2015 yılında malulen emekli olduğunu, bu nedenle anılan maddenin uygulanmasının hukuken mümkün olmadığını savunarak ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasını talep etmiştir. İstinaf başvurusunu inceleyen Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi 12/2/2021 tarihinde istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar vermiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 3/3/2021 tarihinde öğrendikten sonra 31/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

9. Anayasa Mahkemesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2018/137, K.2022/86 sayılı kararıyla, 7145 sayılı Kanun'un 26. maddesi ile 375 sayılı KHK'ye eklenen geçici 35/D maddesi iptal edilmiştir.

10. İptal kararı sonrasında başvurucu 19/1/2023 tarihli dilekçeyle pilot lisansının iade edilmesini talep etmiştir. Bunun üzerine başvurucunun pilot lisansı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından 14/3/2023 tarihli yazıyla iade edilmiştir.

11. Başvurucu, Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü aleyhine maddi ve manevi tazminat talebiyle Ankara 5. İdare Mahkemesi nezdinde tam yargı davası açmıştır. Mahkeme 6/3/2024 tarihli kararla davanın reddine hükmetmiştir. Söz konusu karar, Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesinin 20/11/2024 tarihli kararıyla istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu, rütbesinin geri alınması sonrası pilotluk lisansının iptal edilmesi nedeniyle açtığı iptal davasının reddedilmesinden yakınmıştır.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda kabul edilebilirlik şartlarının karşılanıp karşılanmadığının incelenmesi gerektiği, yargı mercilerinin dava konusu maddi olay ve olgular ile iddiaları ve delilleri değerlendirdikleri, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardıkları sonucu ve kullandıkları takdir yetkisinin sebeplerini gerekçelendirdikleri, inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı ihlal iddialarını yinelemiştir.

14. Genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılması bireysel başvuru alanında özel olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

15. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir.

17. Bireysel başvuru, temel hak ve özgürlüklerin korunmasına yönelik etkili bir başvuru yolu sağlamak amacıyla düzenlenmiş olup bu başvuru yolunun Anayasa ve ilgili mevzuat uyarınca belirlenen sınırlar çerçevesinde dürüstlük kuralına uygun biçimde kullanılması zorunludur. Bu nedenle bireysel başvuru süreci yalnızca ihlal iddialarının bildirilmesini değil aynı zamanda başvurunun değerlendirilebilmesi bakımından önem taşıyan her türlü olgunun Anayasa Mahkemesine zamanında ve eksiksiz biçimde iletilmesini de kapsar.

18. Başvurucunun başvurunun konusu ile ilgili olarak bireysel başvurudan sonraki aşamalarda gerçekleşen ve başvurunun kabul edilebilirliği ile esasına etki edebilecek nitelikteki gelişmeleri Anayasa Mahkemesine bildirme yükümlülüğü vardır. Aksi durum bireysel başvuru hakkının Anayasa ve İçtüzük uyarınca tanımlanan amacına açıkça aykırılık teşkil eder ve başvurunun kötüye kullanılması sonucunu doğurur.

19. İncelenen olayda başvurucu 31/3/2021 tarihinde bireysel başvuru yapmış ancak başvurunun konusunu doğrudan etkileyen ve bireysel başvuru tarihinden sonra gerçekleşen önemli gelişmeleri Anayasa Mahkemesine bildirmemiştir. Özellikle 30/6/2022 tarihli Anayasa Mahkemesi kararıyla pilot lisansının iptaline dayanak teşkil eden 375 sayılı KHK'ye eklenen geçici 35/D maddenin iptal edilmesi ve akabinde başvurucunun pilot lisansının

14/3/2023 tarihinde iade edilmesi başvurunun esasına ve mağdur statüsüne doğrudan etki edecek gelişmelerdir. Ayrıca başvurucu, pilot lisansının iadesi sonrasında açtığı tam yargı davasının istinaf incelemesinden geçerek kesinleşen 6/3/2024 tarihli kararla reddedildiğini de Anayasa Mahkemesine bildirmemiştir.

20. Bu çerçevede bireysel başvuru sürecinde yaşanan gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesinin bilgi sahibi olması başvurunun kabul edilebilirliği ve esas bakımından yapılacak değerlendirme açısından büyük önem arz etmektedir. Başvurucunun bu gelişmeleri saklaması ya da bildirmemesi Anayasa Mahkemesinin doğru ve tam bir değerlendirme yapmasına engel teşkil etmiş, dolayısıyla başvurucu bireysel başvuru hakkını amacı dışında, yanıltıcı şekilde kullanmıştır.

21. Sonuç itibarıyla başvurucu İçtüzük'ün 59. maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen yükümlülüklerine açıkça aykırı bir şekilde başvuru sürecinde yukarıda belirtilen olgulara ilişkin olarak herhangi bir bildirimde bulunmamıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 22/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEMRA ÇELİK

B. No: 2021/24174 | Karar tarihi: 22.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/24174

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEMRA ÇELİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/24174)

Karar Tarihi: 22/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : İsmail ŞAHİN

Başvurucu : Semra ÇELİK

Vekili : Av. Cem KARACA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, cinsiyet temelli ayrımcılık yapıldığı iddiasına karşı etkili bir soruşturma yapılmaması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, olay tarihinde özel bir şirkette paketleme elemanı olarak çalışmaktadır.

3. Başvurucu, şirket yetkilileri hakkında nefret ve ayrımcılık suçundan 30/10/2020 tarihinde Çorlu Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) şikâyette bulunmuştur. Şikâyet dilekçesinde başvurucu; iki yıldır paketleme elemanı olarak işyerinde çalıştığını, 23/8/2020 tarihinde işveren vekilinin kendisine "İş yerinde kadın işçi istemiyorum, işten çıkacaksın." şeklinde söylemlerde bulunduğunu, bu olayın şirket yetkilisinin bilgisi dâhilinde gerçekleştiğini ve sırf kadın olması sebebiyle işten çıkarıldığını ileri sürmüştür.

4. Başsavcılık tarafından işveren vekili G.E. ile şirket yetkilisi M.Ş.D.nin şüpheli sıfatıyla ifadelerinin alındığı ve yine tanık olarak H.Ö. ile İ.Ş.nin bilgisine başvurulduğu görülmüştür. Bu kapsamda tanıklar, başvurucuya kadın olduğu için işten çıkarıldığının söylendiğini ancak bu sözün art niyetli olarak değil işin bir kadına göre ağır olmasına dayandığını beyan etmiştir. Başsavcılıkça 12/1/2021 tarihinde başvurucunun şikâyeti hakkında kovuşturma

yapılmasına yer olmadığına karar verilmiştir. Karar gerekçesinde, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Nefret ve ayırımcılık" başlıklı 122. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde düzenlenen kişiler arasında ayrımcılık yaparak bir kişinin olağan bir ekonomik etkinlikte bulunmasını engelleme suçunun oluşabilmesi için faillerin kastının yanı sıra mağdura karşı ayrım ve nefret saikiyle hareket etmesi gerektiği vurgulanmıştır. Dolayısıyla alınan tanık beyanlarından ve şüpheli ifadelerinden hareketle şüphelilerin nefret saikiyle hareket etmedikleri, yapılan işin bir kadının doğasına uygun olmaması sebebiyle tavsiye verdikleri belirtilerek somut olayda suçun yasal unsurlarının oluşmadığı sonucuna varılmıştır.

5. Başvurucu, kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde başvurucu; cinsiyeti sebebiyle kadın çalışan istenmemesinden kaynaklı işten çıkarıldığını, tüm tanıkların dinlenmediğini, eksik inceleme ile karar verildiğini belirterek anılan kararın kaldırılmasını talep etmiştir. Çorlu 1. Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkimlik) 4/2/2021 tarihinde şüphelilerin ayrım yapma ve nefret saikiyle hareket ettiklerine dair yeterli şüphe bulunmadığı gerekçesiyle itirazın reddine kesin olarak karar vermiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 9/3/2021 tarihinde öğrendikten sonra 2/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyonca başvurunun kabul edilemez olduğu hususunda oybirliği sağlanamaması nedeniyle kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; yeterli araştırma yapılmadan soruşturmanın tamamlandığını, soruşturma makamının tüm tanıkları dinlemeden kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair karar verdiğini, cinsiyeti nedeniyle ayrımcılığa uğradığını, bu yüzden işten çıkarıldığını belirterek adil yargılanma hakkı ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; adil yargılanma hakkı ile eşitlik ilkesine ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarına yer verildikten sonra mevcut başvuruda Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvurucunun şikâyetlerinin özünü kadın kimliğine yönelen saldırılara karşı etkili bir ceza soruşturması yürütülmediği ve bu kapsamda işten çıkarıldığı iddiası oluşturmaktadır. Bireyin cinsiyeti, onun kimliğinin ve kişiliğinin ayrılmaz bir unsurudur ve özel hayata saygı hakkının koruması altındadır. Neticede bireyin kimliğine yönelen saldırılara karşı etkili bir koruma sağlanmadığı iddiası içeren başvurunun Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (benzer yönde değerlendirme için bkz. Mustafa Vural [1. B.], B. No: 2015/18609, 11/9/2019, § 30).

11. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında herkesin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir. Özel hayat, fiziksel ve ruhsal özerkliği de kapsamakta; bu hak bireyleri gerek kamusal makamların gerek özel hukuk kişilerinin fiziksel ve ruhsal bütünlüğe yönelik saldırılarına karşı korumaktadır (Halime Sare Aysal [GK], B. No: 2013/1789, 11/11/2015, § 48).

12. Bireyin cinsel kimliği de onun yaşamıyla özdeşleştiğinden kişiliğinin ayrılmaz bir

unsurudur. Dolayısıyla cinsel kimliğe karşı her türlü saldırı karşısında korunmayı talep etme hakkı da özel hayata saygı hakkının bir güvencesini oluşturmaktadır. Devletin kişilerin özel hayata saygı haklarını koruma yükümlülüğü, öncelikle kamu otoritelerinin öngörülen güvencelere aykırı şekilde bu hakka müdahale etmemelerini gerektirir (Mustafa Vural, §§ 31-32).

13. Öte yandan devletin kişilerin özel hayata saygı haklarına keyfî olarak müdahale etmemenin yanında üçüncü kişilerin saldırılarını önlemekle yükümlü kılındığı, bu bağlamda pozitif yükümlülüklerinin de bulunduğu söylenebilir. Zira Anayasa'nın 12. maddesine göre herkes kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Bu genel nitelikteki anayasal düzenleme ile bireylerin kişilik değerlerine yönelen ve zarar veren olumsuz tutum ve davranışlar dışlanmaktadır. Yine Anayasa'nın 5. maddesinde; bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması, maddi ve manevi varlıklarının geliştirilmesi için gerekli şartların hazırlanması devletin temel amaç ve görevlerinden biri olarak sayılmaktadır. Söz konusu düzenlemelerle temel hak ve hürriyetlerin korunması konusunda devlete birtakım pozitif yükümlülükler yüklendiği açıktır (Mustafa Vural, § 33).

14. Dolayısıyla Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan hak kapsamında devletin -pozitif bir yükümlülük olarak- yetki alanında bulunan tüm bireylerin özel hayata saygı haklarını gerek kamusal makamların gerek diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır (Erol Kumcu [2. B.], B. No: 2015/18988, 9/5/2019, § 33; Ali Çığır [1. B.], B. No: 2015/19298, 8/5/2019, § 33).

15. Bu anlamda öncelikle devlet, uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünü yerine getirmelidir. Söz konusu pozitif yükümlülük; olayın meydana gelme şekli ile etkisi, ağırlığı ve sonuçları bakımından yapılacak değerlendirmelere ve olayın kim tarafından nasıl gerçekleştirildiği konusunda aydınlatılmasını gerekli kılan durumların bulunup bulunmadığına göre her durumda ceza soruşturması/yargılaması yapılmasını gerekli kılmaz. Nitekim yargısal sistem kurma yükümlülüğü -olayın koşullarına göre- hukuki ve idari yolların devlet tarafından oluşturulmasıyla da yerine getirilebilir. Bu bağlamda bazı durumlarda disiplin soruşturması ile de devletin aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmesi mümkün olabilir (Erol Kumcu, § 34; Ali Çığır, § 34).

16. Öte yandan yargısal sistem kurma yükümlülüğünün ceza soruşturması/yargılaması yapılmasını gerekli kılması, failler hakkında mutlaka ceza davası açılmasını ya da onların cezalandırılmasını zorunlu hâle getirmediği gibi başvuruculara üçüncü tarafları bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırılmalarını talep etme hakkı da vermemektedir. Zira burada kastedilen sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Ancak her durumda söz konusu yargısal sistemlerin etkili şekilde işletilmesi ve soruşturmalar ya da yargılamalar neticesinde yargısal makamlarca ulaşılan tüm sonuçların temel hakların içerdiği güvenceleri koruyacak şekilde ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanması gerekir (Erol Kumcu, § 35; Ali Çığır, § 35).

17. Somut olayda başvurucu özel hayatına ilişkin olarak kadın olması nedeniyle işveren tarafından ayrımcılığa uğradığını, bu yüzden işten çıkarıldığını ileri sürmüş; sorumluların cezalandırılması ve gerçeklerin ortaya çıkarılması amacıyla suç duyurusunda bulunmuştur. Bu noktada kamusal makamların devreye girmeleri ve olayı tüm yönleriyle aydınlatmaları gerekir. Bireysel başvuru kapsamında yapılacak değerlendirmede dikkate alınacak husus ise belirtilen çerçeve içinde yeterli usule ilişkin güvencelerin sunulduğu bir cezai takibatın

yürütülüp yürütülmediğine, soruşturmanın bağımsız, özenli, süratli, etkili şekilde yapılıp yapılmadığına ve ulaşılan sonuçların temel hakların içerdiği güvenceleri koruyacak şekilde ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanıp açıklanmadığına ilişkin olacaktır (Erol Kumcu, § 38; Ali Çığır, § 38).

18. Öncelikle başvuruya konu soruşturma sürecinde başvurucunun şikâyeti üzerine Başsavcılık tarafından soruşturmaya derhâl başlandığı görülmektedir. Ayrıca soruşturmanın açıklığını temin edecek ve meşru menfaatlerini koruyabilecek bir şekilde başvurucunun soruşturma sürecine dâhil edildiği anlaşılmaktadır.

19. Öte yandan başvurucunun şikâyeti doğrultusunda kolluk tarafından şüphelilerin ifadelerinin alındığı görülmektedir. Ayrıca başvurucunun şikâyet dilekçesinde belirttiği iki tanığın da beyanının alındığı anlaşılmaktadır.

20. Başsavcılık tarafından verilen kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair kararda ise tanık beyanları ve şüphelilerin ifadelerine dayanarak şüphelilerin ayrımcılık ve nefret saikiyle hareket etmedikleri, böylelikle nefret ve ayrımcılık suçunun yasal unsurlarının oluşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

21. Başvuruya konu olan tüm bu süreç, olayın somut koşulları dikkate alınarak başvurucunun iddialarıyla ve soruşturma aşamasında dile getirdiği hususlarla birlikte değerlendirilmelidir. Olayda, şüpheli olarak belirtilen kişilerin ilgili makamlar tarafından ifadelerinin alındığı ve neticede verilen yargısal kararla söz konusu kişilerin eylemlerinin suç oluşturup oluşturmadığı konusunda değerlendirmelerin yapıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca suç oluşturduğu ileri sürülen eylemlerin kim tarafından, nasıl gerçekleştirildiği konusunda kamusal makamların ceza soruşturması yoluyla aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmediğini söylemeye neden olacak belirsiz bir durum olmadığı gibi bunun aksine bir iddiada da bulunulmadığı görülmektedir. Neticede başvurucu tarafından gerçeklerin ortaya çıkarılması talebiyle ileri sürülen iddialar konusunda kamusal makamlarca gerekli takibatın yürütüldüğü, ulaşılan sonucun ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklandığı, soruşturmanın etkili bir şekilde yapılmadığı tespitinde bulunmayı gerektiren bir nedenin olmadığı kanaatine varılmıştır.

22. Diğer taraftan başvurucunun ayrımcılığa uğradığına, işverenin eşit davranma yükümlülüğüne aykırı davrandığına ilişkin olan kişilik haklarına saldırı mahiyetindeki ve işten çıkarılmasıyla sonuçlandığını belirttiği söz konusu iddialarının ayrıca adli yargı düzenindeki mahkemelerce değerlendirilebileceği, bu doğrultuda ilgili mevzuat kapsamında kişilik haklarına yönelen saldırıların sona erdirilmesi ve zararın tazmin edilmesi ile işe iade davası kapsamında işe iadesini ve ayrımcılık tazminatı dâhil olmak üzere zararın tazmin edilmesi hususunda hukuk davası açılabileceği konusunda bir tereddüt yoktur. Dolayısıyla başvurucunun anılan yollara başvurarak iddialarını ileri sürebilmesi ve zararlarını tazmin edebilmesi de mümkündür.

23. Sonuç olarak etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün ceza soruşturması/yargılaması yapılmasını gerekli kılmasının sorumlular hakkında mutlaka ceza davası açılmasını ya da onların cezalandırılmasını zorunlu hâle getirmediği konusunda ortaya konulan ilke gözönüne alındığında kamusal makamlarca üstlenilmesi gereken pozitif yükümlülüğün gerektirdiği şartların gerisinde kalınmadığı ve açık bir ihlalin bulunmadığı değerlendirilmiştir.

24. Açıklanan gerekçelerle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça

dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Engin YILDIRIM bu sonuca katılmamıştır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Engin YILDIRIM'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 22/4/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucunun yaklaşık iki yıl boyunca aynı işte kesintisiz şekilde çalıştığı ve bu süre zarfında işin niteliğine veya başvurucunun iş görme edimine ilişkin herhangi bir olumsuz tespit yapılmadığı anlaşılmaktadır. Buna karşın işveren, iş akdinin feshi aşamasında söz konusu işin “bir kadına göre ağır olduğu” gerekçesine dayanmıştır.

2. İşverenin ileri sürdüğü gerekçenin hem maddi olgularla hem de hukuki tutarlılık bakımından ciddi biçimde sorgulanması gerekir. Zira iki yıl boyunca aynı işin ifa edilmesinde herhangi bir sorun görülmezken, bu sürenin sonunda işin aniden “ağır iş” kategorisine dahil edilmesi ve özellikle “bir kadına göre” ifadesiyle temellendirilmesi, objektif ve makul bir açıklamadan yoksun görünmektedir. Dosya kapsamında da bu dönüşümü haklı kılacak nitelikte, işin içeriğinde veya çalışma koşullarında esaslı bir değişiklik olduğuna dair bir bulgu ortaya konulmamıştır.

3. Bu durum, işverenin fesih gerekçesinin gerçekte başvurucunun cinsiyetine dayandığı yönünde güçlü bir şüphe doğurmaktadır. Nitekim, cinsiyete dayalı farklı muamele, ancak çok istisnai hâllerde ve nesnel bir zorunluluğa dayanması koşuluyla meşru kabul edilebilir. Somut olayda ise böyle bir zorunluluk ne ortaya konulmuş ne de yargısal mercilerce yeterli derinlikte incelenmiştir.

4. Öte yandan, derece mahkemelerinin ve çoğunluk görüşünün, işverenin bu çelişkili ve potansiyel olarak ayrımcı nitelik taşıyan savunmasını yeterince irdelemeden kabul ettiği görülmektedir. Özellikle, iki yıl boyunca aynı işin yapılabilmiş olması karşısında, işin neden ve hangi somut değişiklikler sonucu “kadın işçi için uygun olmayan ağır iş” hâline geldiği sorusu yanıtsız bırakılmıştır. Bu eksiklik, başvurucunun maruz kaldığını ileri sürdüğü cinsiyet temelli ayrımcılık iddiasının etkili biçimde değerlendirilmediğini göstermektedir.

5. Mevcut olgular ve dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde, başvurucunun sırf kadın olması nedeniyle işten çıkarılmış olabileceğine dair makul ve ciddi bir şüphenin bulunduğu kanaatine ulaşılmıştır. Bu şüphenin giderilmesi için başvurunun esastan incelenmesi gerekirken, kabul edilemez bulunması isabetli değildir.

6. Açıklanan gerekçeler doğrultusunda, başvurunun kabul edilebilir olduğu ve başvurucu bakımından Anayasa’nın 10. maddesinde düzenlenen ayrımcılık yasağı ile 20. maddesinde

güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği kanaatindeyim. Bu nedenle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Engin YILDIRIM

ABDULLAH İNCİ

B. No: 2021/39667 | Karar tarihi: 22.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/39667

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULLAH İNCİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/39667)

Karar Tarihi: 22/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Abdullah İNCİ

Vekili : Av. İsmail SEFEROĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari para cezasının iptal edilmesi talebiyle sulh ceza hâkimliğine yapılan başvuruda karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Diyarbakır Vergi Dairesi Başkanlığı Diyarbakır Denetim ve Koordinasyon Müdürlüğü tarafından başvurucunun yetkisiz döviz alım satım faaliyetinde bulunduğu şüphesi üzerine faaliyet gösterdiği işyerinde denetim yapılmıştır.

3. Denetim memurlarınca 23/10/2020 tarihinde düzenlenen yoklama tutanağında belirtilen adreste başvurucunun faaliyette bulunduğu, bilgisayar ekranlarında altın ve döviz fiyatları takip sitesinin olduğu, işyerinin içinde ve dışında döviz kurlarını gösteren tabelaların olmadığı, denetim esnasında N.U. isimli vatandaşa 2.000 Amerikan doları satışı yapıldığı ancak karşılığında fatura verilmediği belirtilmiştir.

4. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı İdari Yaptırım Bürosu tarafından 3/2/2021 tarihli ve 2020/290 idari yaptırım defter numarası ile başvurucunun gerekli izin veya belgeyi

almaksızın ticari faaliyette bulunduğundan bahisle 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'un 3. maddesinin beşinci fıkrası gereğince 200.000 TL idari para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. İdari yaptırım kararı başvurucuya 22/2/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir.

5. Başvurucu, idari yaptırım tutanağının iptali amacıyla 3/3/2021 tarihli dilekçeyle nöbetçi Diyarbakır Sulh Ceza Hâkimliğine vekili aracılığıyla başvuruda bulunmuştur. Başvuru dilekçesinde aynı olaya ilişkin iki kez idari yaptırım uygulandığını, hakkında düzenlenen ve ödediği ilk idari para cezasının akabinde yeniden idari yaptırım uygulanmasının ne bis in idem ilkesine aykırı olduğunu, döviz satın aldığı kişi olduğu belirtilen N.U. hakkında herhangi bir araştırma yapılmadan idari yaptırım uygulanmasının doğru olmadığını, idari yaptırım kararının yeterli gerekçeyi içermediğini ileri sürmüştür. Diyarbakır 5. Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkimlik) 5/3/2021 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmış, tensip tutanağında idari yaptırıma konu bilgi ve belgelerin Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı ve Diyarbakır Vergi Dairesi Başkanlığı Denetim Grup Müdürlüğünden istenmesine karar vermiştir.

6. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı ve Diyarbakır Vergi Dairesi Başkanlığı Denetim Grup Müdürlüğü dosyaya sunduğu yazı cevabında dayanak belgeleri dosyaya ibraz etmiştir. Bu çerçevede yoklama tutanağı, fotoğraflar, idari yaptırım kararı dosya kapsamına sunulmuştur. Ayrıca dosya kapsamına sunulan evraklardan Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Süleymannazif Vergi Dairesi Müdürlüğüne müzekkere yazılarak N.U.nun beyanının alınıp alınmadığı sorulmuştur. Müzekkere cevabında bu kişiye ilişkin herhangi bir bilgi ve belge bulunamadığı belirtilmiştir.

7. Hâkimlik dosya üzerinden yaptığı inceleme sonucunda 19/3/2021 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi söyledir:

"... Diyarbakır Vergi Dairesi Başkanlığı Diyarbakır Denetim Koordinasyon Müdürlüğü'nün 23/10/2020 tarihli 0215844138 benzersiz kod nolu e-yoklama fişinde belirtilen ...] sayılı adreste ... A.Ş.'nin yetkilisinin bulunmadığı, şirketin adres değişikliği yaptığı, belirtilen adreste Abdullah İnci isimli mükellefin faaliyetinin olduğu, mükellefin beyanında altın alım satımı faaliyetini yürüttüğü, adreste yapılan denetimde bilgisayar ekranlarında ... isimli altın ve döviz fiyatları takip sitesinin olduğu, işyerinin içinde ve dışında döviz kurlarını gösteren tabelaların olmadığı, mükellefin beyanında döviz alım satımının yapılmadığı belirtilmiştir, denetim esnasında [N.U.] isimli vatandaşa 2.000 USD satış yapıldığı, karşılığında fatura vs. verilmediğine ilişkin tespitlerin mevcut olduğu anlaşılmakla tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin 2018/32-45 Sayılı Tebliğin 5/2. Maddesi ve 13/3. Maddesi uyarınca tanzim edilen idari yaptırım kararının hukuka uygun olduğu, aksinin başvuran tarafından ispat edilemediğinden Kabahatler Kanununun 28/8-a maddesi mucibince başvurunun reddine... [karar verilmiştir.]"

8. Başvurucu, karara karşı itiraz dilekçesinde iddia edilen eylemin sabit olmadığını, hakkında düzenlenen ve ödediği ilk idari para cezasının akabinde yeniden idari yaptırım uygulanmasının ne bis in idem ilkesine aykırı olduğunu, N.U. ile ilgili olarak yeteri kadar araştırma yapılmadığını, kararın yeterli gerekçeyi de içermediğini ileri sürmüştür. Diyarbakır 1. Sulh Ceza Hâkimliği (İtiraz Merci) 7/4/2021 tarihli kararıyla itirazı kesin olarak reddetmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"... Dosyanın yapılan incelemesinde, delil durumunda herhangi bir değişiklik olmadığı,

Diyarbakır 5. Sulh Ceza Hâkimliğinin 19/03/2021 tarih ve 2021/1405 Değişik iş sayılı kararında herhangi bir isabetsizlik görülmediği, verilen kararın usul ve yasaya uygun olduğu anlaşılmakla aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur…"

9. Başvurucu, nihai kararı 7/4/2021 tarihinde öğrendikten sonra 27/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu, N.U. ile ilgili olarak yeteri kadar araştırma yapılmadığını, karar sonucunu etkileyecek esaslı iddialara gerekçede yer verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

16. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

17. Somut olayda başvurucuya yetkisiz döviz alım satım faaliyetinde bulunduğu gerekçesiyle idari para cezası verilmiştir. Hâkimlik itiraza ilişkin incelemesinde adreste yapılan denetimde bilgisayar ekranlarında ... isimli altın ve döviz fiyatları takip sitesinin olduğuna, N.U. isimli vatandaşa 2.000 Amerikan doları satış yapıldığına ve karşılığında fatura

verilmediğine ilişkin tespitler uyarınca verilen idari yaptırım kararının hukuka uygun olduğu sonucuna varmıştır (bkz. § 7). Başvurucu ise N.U.yla ilgili yeterli araştırmanın yapılmadığını ileri sürmüştür (bkz. § 8).

18. Başvurucunun aşamalardaki itirazlarına göre ayrı ve açık yanıt verilmesini beklediği olgu hakkında herhangi bir bilgi ve belge bulunmayan N.U.nun idari yaptırım kararına gerekçe gösterilmesidir.

19. Eldeki olayda Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Süleymannazif Vergi Dairesi Müdürlüğüne müzekkere yazılarak N.U. isimli kişinin beyanının alınıp alınmadığı sorulmuştur. Müzekkere cevabında bu kişiye ilişkin herhangi bir bilgi ve belge bulunamadığı belirtilmiştir (bkz. § 6). Başvurucunun iddiasını destekleyebilecek mahiyette itirazlar sunmasına rağmen Hâkimlikçe bu durum gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışılmamış, başvurucunun iddialarına cevap verilmemiştir. Sonuç olarak yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- Hâkimlik ve İtiraz Mercinin kararlarında davanın sonucuna etkili hususlar hakkında yeterli yanıt vermediği anlaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

21. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri ile aynı fiilden dolayı birden fazla yargılanmama veya cezalandırılmama ilkesinin ihlal edildiği şikâyeti hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 10.000 TL maddi ve 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

25. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli

bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun manevi tazminat talebinin, uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi/belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 5. Sulh Ceza Hâkimliğine (2021/1405 D.İş) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İSMAİL YİĞİT

B. No: 2021/45200 | Karar tarihi: 22.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/45200

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL YİĞİT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/45200)

Karar Tarihi: 22/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Aydın AYGÜN

Başvurucu : İsmail YİĞİT

Vekili : Av. Mahmut ŞAHİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararında dernek faaliyetlerinin delil olarak esas alınmasının örgütlenme özgürlüğünü, yargılamanın yenilenmesi talebinin reddedilmesinin ise adil yargılanma hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında Malatya Cumhuriyet Başsavcılığının 27/5/2010 tarihli iddianamesi ile "Kürdistan İslami Devrim Hareketi" silahlı terör örgütü üyesi olma suçundan cezalandırılması istemiyle kamu davası açılmıştır.

3. Yargılamayı yapan Malatya (Kapatılan) 3. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK 250. Maddesi İle Görevli) 25/11/2010 tarihli kararıyla başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir.

4. Başvurucu, bu kararı temyiz etmiştir. Temyiz incelemesini yapan Yargıtay 9. Ceza Dairesi 8/7/2014 tarihli kararıyla verilen mahkûmiyet hükmünün onanmasına karar vermiştir.

5. Başvurucu 4/3/2021 tarihinde Malatya 3. Ağır Ceza Mahkemesine (Mahkeme) başvurarak yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur. Başvurucu, dilekçesinde mahkûmiyetine

gerekçe olarak gösterilen eylemlerin temel hak ve özgürlüklerin kullanımı kapsamında kalan eylemler olduğunu belirterek "Toplumsal Hakları ve Değerlerini Koruma Eğitim Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği" ("TOPLUM-DER") adlı dernek altında faaliyet yürüten başka kişiler hakkında yürütülen yargılamalarda verilen karar örneklerini sunmuştur.

6. Başvurucu ayrıca "Kürdistan İslami Devrim Hareketi"nin lideri olarak kabul edilen M.P. adlı kişinin silahlı terör örgütü kurma suçundan beraat ettiğini gösteren mahkeme kararını dilekçesine ekleyerek mahkûm olduğu silahlı terör örgütüne üye olma suçunun maddi unsurlarının ortadan kalktığını belirtmiştir.

7. Mahkeme, başvurucunun yaptığı yargılamanın yenilenmesi talebini 9/3/2021 tarihinde dosya üzerinde incelemiştir. Mahkeme, başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararının 8/7/2014 tarihli Yargıtay kararıyla onandığını ve 11/8/2014 tarihinde infaz edilmesi için gerekli işlemlerin başlatıldığını tespit etmiştir. Daha sonra başvurucunun talebinin hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesi şartlarını düzenleyen 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesine uygun bir talep olmadığı gerekçesiyle yargılamanın yenilenmesi talebinin kabule şayan olmadığına karar vermiştir.

8. Başvurucu, yargılamanın yenilenmesi talebinin kabule şayan bulunmaması kararına karşı itiraz kanun yoluna başvurmuştur. İtirazı inceleyen Malatya 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 1/4/2021 tarihli kararıyla itirazın reddine karar verilmiştir.

9. Başvurucu, itiraz üzerine verilen kararı 13/4/2021 tarihinde öğrendikten sonra 4/5/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Örgütlenme Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu; yöneticisi ve üyeleri beraat etmiş bir örgüte üye olma suçundan hapis cezası aldığını, bu cezayı infaz etmeye devam ettiğini, mahkûm olması için hiçbir delil bulunmazken mahkûmiyetine hükmedildiğini belirterek bu durumun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ihlal ettiğini, verilen mahkûmiyet kararında delil olarak değerlendirilen hususların hukuka uygun olarak kurulmuş bir derneğin faaliyetleri olduğu için mahkûmiyet cezasının ifade ve örgütlenme özgürlüklerini de ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuru dilekçesi ve eklerinde başvurucunun aldığı mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesinin ardından otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine hak ihlali iddiasıyla yaptığı bir bireysel başvurusu olduğuna dair bilgiye rastlanılmadığı belirtilmiştir. Daha sonra Bakanlık, başvurucunun yargılamanın yenilenmesi talebinin kabule şayan bulunmaması kararının kesinleşmesi üzerine mahkûmiyet kararına konu olan yargılamadaki hususları mevcut bireysel başvuru dilekçesi ile Anayasa Mahkemesi önüne getirmesinin bireysel başvuru süresi açısından değerlendirilmesi gerektiği yönünde açıklamalarda bulunmuştur. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı formdaki iddialarını yinelemiştir.

13. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren

otuz gün içinde yapılması gerekir (benzer yöndeki kararlar için bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 27; Erendiz Önal [1. B.], B. No: 2014/1133, 30/6/2014, §§ 24-34).

14. Bireysel başvuruda bulunma süresi olağan kanun yolunun tüketildiğine ilişkin verilen nihai kararın başvurucu tarafından öğrenilmesi üzerine başlamaktadır. Somut olayda Yargıtayın nihai kararının 11/8/2014 tarihinde infazına başlandığı ve dolayısıyla başvurucunun en geç bu tarihte nihai karardan haberdar olduğu anlaşılmıştır. Başvurucu, yargılamanın yenilenmesi talebinin reddedilmesi üzerine mahkûm olduğu yargılama süreci hakkında bireysel başvuruda bulunmuştur. Söz konusu talebin reddedilmesinin Mahkemenin verdiği mahkûmiyet hükmü üzerinde bireysel başvuru yönünden bir etkisi bulunmadığından başvurucu hakkında verilen ve olağan kanun yollarından geçerek kesinleşen mahkûmiyet hükmü açısından bireysel başvuru süresini yeniden başlatması mümkün değildir. Bu nedenle otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 4/5/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu, başvurunun süresi içinde yapılmadığı anlaşılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu; gerekçesiz olarak yeniden yargılama talebinin reddedildiğini, hakkındaki yargılamanın hakkaniyete uygun olmadığını, hakkında iddianame tanzim eden ve karar veren yargılama makamlarındaki kişilerin Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması üyesi olduğunun anlaşıldığını, bu nedenle tarafsız mahkemede yargılanmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Bakanlık görüşünde, Anayasa Mahkemesinin somut olayla benzer olaylarda verdiği bazı kararlara ve yargılama makamlarının gerekçelerine yer verilmiştir. Daha sonra Bakanlık, başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği noktasında inceleme yapılırken görüşte değinilen Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı formdaki iddialarını yinelemiştir.

18. Başvurucunun şikâyetlerinin niteliği gözetildiğinde ihlal iddialarının adil yargılanma hakkına ilişkin olduğu değerlendirilmiştir.

19. Anayasa Mahkemesi yargılamanın iadesi/yenilenmesi talebi çerçevesinde ileri sürülen ihlal iddiaları ile ilgili Metin Gümüş ([1. B.], B. No: 2016/14563, 28/11/2019) başvurusunda değerlendirmeler yapmıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda yargılamanın yenilenmesi talebinin değerlendirildiği ilk evrede uyuşmazlığın esasını çözümleyecek nitelikte bir karar verilmediğini vurgulayarak bu aşamada medeni hak ve yükümlülüklere dair bir değerlendirme yapılmadığını, uyuşmazlık konusu hakka ilişkin doğrudan belirleyici bir hüküm verilmediğini ifade etmiştir (Metin Gümüş, § 30).

20. Anayasa Mahkemesi başvurucunun bu aşamaya yönelik ihlal iddiasının medeni hak ve yükümlülüklerin değerlendirildiği bir yargısal sürece ilişkin olmaması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamında incelenemeyeceğini ancak Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ihlal kararlarının ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yönelik yeniden yargılama taleplerine ilişkin başvuruların bundan istisna tutulması gerektiğini ifade ederek başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir (Metin Gümüş, §§ 31-34).

21. Suç isnadına ilişkin uyuşmazlıklarda da Anayasa Mahkemesi Nihat Akbulak ([GK], B. No: 2015/10131, 7/6/2018) kararıyla yargılamanın yenilenmesine karar verilmeden önceki aşamalarda başvurucunun suç isnadı altında olmadığı, dolayısıyla bu aşamalarda verilen kararların konu bakımından yetkisizlik nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamında incelenemeyeceği sonucuna varmıştır (Nihat Akbulak, §§ 30-39).

22. Diğer yandan Anayasa Mahkemesi İbrahim Er ve diğerleri kararında, Yılmaz Çelik ([GK], B. No: 2014/13117, 19/7/2018) başvurusunda ve devamında verdiği aynı nitelikteki ihlal kararlarından sonra Türk yargı sistemi içinde Hizb-ut Tahririn neden bir terör örgütü olarak kabul edildiğine ilişkin bir değerlendirme yapılmadığını ve meselenin Anayasa Mahkemesince ortaya konan kriterler gözetilerek çözüme kavuşturulmadığını tespit etmiştir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi, ihlal kararının gereklerinin yargı mercilerince yerine getirilmeyerek başvuruculların cezalarının infaz edilmeye devam edilmesinin daha önce verilen ihlalin devam ettiği anlamına geldiğini vurgulamış ve aynı olguyla ilgili olarak verilen ihlal kararlarının gereklerinin yerine getirilmediğine ilişkin iddiaları incelemenin görev alanına girdiği sonucuna ulaşmıştır (İbrahim Er ve diğerleri, § 53). Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin İbrahim Er ve diğerleri kararını somut olayın kendi özel şartlarını değerlendirerek verdiği belirtilmelidir.

23. Bu nedenle eldeki olayda Anayasa Mahkemesinin Metin Gümüş ve Nihat Akbulak kararlarından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla başvurucunun dile getirdiği ihlal iddiaları suç isnadının değerlendirildiği bir yargısal sürece ilişkin olmaması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamı dışında kalmaktadır

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Örgütlenme özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 22/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SUNA KORKMAZ

B. No: 2021/45419 | Karar tarihi: 22.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/45419

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SUNA KORKMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/45419)

Karar Tarihi: 22/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucu : Suna KORKMAZ

Vekili : Av. Metin İRİZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikte olan Ankara Garı önündeki 10/10/2015 tarihinde düzenlenen canlı bomba saldırısı sonucu meydana gelen ölüm ve bu olaydan doğan zararların tazmin edilmesi talebiyle açılan tam yargı davasında yeterli araştırma yapılmadan eksik manevi tazminata hükmedilmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai kararı 27/7/2021 tarihinde öğrendikten sonra 26/8/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi aynı konu hakkında verdiği Pınar Alkan ([2. B.], B. No: 2021/32238, 15/4/2025) kararında saldırının düzenlenmesinde idarenin kusuru olduğuna ilişkin iddia hakkında idari yargı mercilerinin toplanan deliller çerçevesinde açık bir değerlendirme yaptıklarını dikkate alarak yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu yanında koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu kapsamında da inceleme

yapmıştır.

3. Anayasa Mahkemesi maddi boyut kapsamında yaptığı incelemede yaşam hakkının ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. Bu sonuca varırken şu değerlendirmeleri yapmıştır (aynı kararda bkz. §§ 30-33):

i. Başvuruya konu olaydaki hiçbir unsur, kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriye katılanların hayatlarına yönelik belirli, somut ve yakın bir tehdit olduğunu bildiklerine veya bilmeleri gerektiğine işaret etmemektedir. Ayrıca yetkililer; gösteriye katılan kişilerin güvenliğini sağlamak amacıyla gösteri alanına barikat kurulması, iki binin üzerinde personel görevlendirilmesi, miting alanına girenlerin aranması, alan ve çevresinde patlayıcı madde araması yapılması gibi makul kabul edilebilecek bir dizi tedbir almıştır.

ii. Terör saldırısı gerçekleştikten sonra da yetkililer acil kurtarma hizmetlerinin derhâl olay yerine gönderilebilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almıştır. Olayın ağırlığıyla oluşan kaos ortamına rağmen nispeten hızlı bir şekilde yeterli tedavi sağlanmıştır. Polis saldırıdan hemen sonra kalabalığı dağıtmak ve kolluk kuvvetlerinin olay yerine erişimini sağlamak için göz yaşartıcı gaz kullanmışsa da bu müdahalenin sağlık çalışanlarının yaralılara ilk yardımı sağlamak için hızlı şekilde müdahale etmesini engellediği yönünde tespit yapılamamıştır.

iii. Belirtilen bu hususlar ve 12.00-16.00 saatleri arasında yapılacak olan gösterinin hazırlıklarının devam ettiği sırada henüz gösteri başlamamışken saat 10.04'te iki patlamanın peşi sıra gerçekleştiği hususu da gözönüne alındığında Anayasa Mahkemesi, genel anlamda bulunduğu kabul edilen terör saldırısı riskinin idare tarafından hafife alındığını veya bu risk açısından daha iyi planlama ve diğer önleyici tedbirlere başvurularak gerçekleşen neticenin önlenebileceğini değerlendirebilecek konumda değildir.

iv. Sonuç olarak kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriyle ilgili olarak öngörülebilir, ciddi ve yakın bir terör saldırısı tehdidi olduğundan habersiz olduğu ve bu tür bir terör saldırısını önlemenin doğasında var olan özel zorluklar gözönünde bulundurulduğunda kamu makamlarının yaşamı koruma yükümlülüğü açısından üstüne düşen sorumluluğu yerine getirmediği söylenemez.

4. Usul boyutu kapsamında yapılan incelemede ise olayı çevreleyen koşulların tespiti ve başvurucunun iddiaları doğrultusunda idarenin sorumluluğunun belirlenmesi için makul adımların atıldığına, elde edilen deliller kapsamında idarenin hizmet kusuru olup olmadığı noktasında nesnel bir yaklaşım sergilenerek irdelemelerin yapıldığına, yargılama sonunda da başvurucunun ispat yükünü hafifleten sosyal risk ilkesi benimsenerek bu ilke uyarınca belli miktarda manevi tazminata hükmedildiğine işaret edilip yaşamı koruma yükümlülüğü bağlamındaki devletin pozitif yükümlülüğünün ihlal edilmediği sonucuna varılması da dikkate alındığında yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun gerekliliklerinin yerine getirilmediğinin söylenemeyeceği sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi yaşam hakkının usul boyutunun da ihlal edilmediğine karar vermiştir (aynı kararda bkz. §§ 40-41).

5. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkeler ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi ve usul boyutlarının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

7. Başvurucunun yetersiz miktarda tazminata hükmedilmesinin ardındaki saik sebebiyle ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Adnan Oktar (3) ([2. B.], B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 50) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddiasının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi ve usul boyutlarının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.